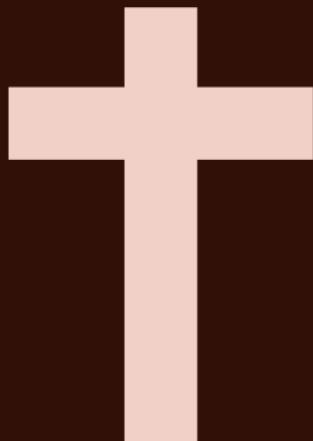

Soso Kitaabuie:
Tawureta, Yabura,
Inyila

The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Reformée Néerlandaise et les Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2

Contents

Matiyu	1
Maraki	62
Luki	100
Yaya	166
Xεεrae	xa
taruxui	213
Rōma	268
Korinti I	296
Korinti II	321
Galati	338
Efesē	348
Filipi	358
Kolɔsi	365
Tesaloniki I	372
Tesaloniki II	379
Timote I	383
Timote II	391
Tito	397
Filemon	401
Eburu	404
Yaki	423
Piyeri I	430
Piyeri II	437
Yaya I	442
Yaya II	449
Yaya III	451
Yude	453
Waxayi	456

Inyila Isa Annabi Matiyu naxan səbəxi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxə naani na a ra. Namijənəmə naani nan taruxuie səbə Ala Xaxili Səniyənxi saabui ra naxee lanxi Inyila Isa nan ma. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Isa keli xanbi dunija, Annabi Matiyu naxa yi Kitaabui səbə, a xa Isa xa dunijəigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a səbə Gireki xui nə, kənə muxu bara a madangi Soso xui alako Sosoe fan xa nə a fahaamude.

Isa xa kaabanako gbegbe səbəxi yi Kitaabui kui alako mixie xa a sənbə kolon, Ala sənbə naxan fixi a ma. A furemae rayalan nə, a jinne ragbilen mixie fəxə ra. Annabi Matiyu bara wa mixie xa Isa xa kawandie fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nəndi yati yati nan masenma. A dənəxəs ra, yi Kitaabui Isa faxa ki nan dentəgə sama nun a keli ki faxə ma.

Na birin nəma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. Won lənni naxan sətəma yi Kitaabui kui, a nəma won malide won

ma dunijəigiri kui, a man nəma won malide aligiyama. Ala xa a lu won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Matiyu naxan səbəxi

Isa benbae
(Luki 3:23-38)

¹ Isa, Ala xa Mixi Sugandixi naxan fatan Dawuda nun Iburaḥima bənsəsə ra, a benbae xilie nan yi ki:

² Iburaḥima naxa Isiyaga sətə. Isiyaga naxa Yaxuba sətə. Yaxuba naxa Yuda nun a taarae nun a xunyae sətə.

³ Yuda naxa Peresi nun Sera sətə, Tamari xa die. Peresi naxa Xesiron sətə. Xesiron naxa Arami sətə.

⁴ Arami naxa Aminadabo sətə. Aminadabo naxa Naxason sətə. Naxason naxa Salimon sətə.

⁵ Salimon naxa Boosu sətə, Raxabi xa di. Boosu naxa Obedo sətə, Ruti xa di.

⁶ Obedo naxa Yisayi sətə. Yisayi naxa Dawuda sətə.

Mangə Dawuda naxa Sulemani sətə Uriya xa gine saabui ra.

⁷ Sulemani naxa Robowami sətə. Robowami naxa Abiya sətə. Abiya naxa Asa sətə.

⁸ Asa naxa Yehosafati sətə. Yehosafati naxa Yehorami sətə.

Yehorami naxa Yusiya sətə.
⁹ Yusiya naxa Yotami sətə.

Yotami naxa Axasi soto.
 Axasi naxa Xesekiya soto.
¹⁰ Xesekiya naxa Manasi
 soto.
 Manasi naxa Amon soto.
 Amon naxa Yosiya soto.
¹¹ Yosiya naxa Yekoniya nun
 a xunyae soto,
 Isirayilakae xaninxı Babilon
 temui naxe.

¹² E to siga Babilon, Yekoniya
 naxa Salatiyeli soto.
 Salatiyeli naxa Sorobabeli
 soto.
¹³ Sorobabeli naxa Abiyudi
 soto.
 Abiyudi naxa Eliyakimi soto.
 Eliyakimi naxa Asoro soto.
¹⁴ Asoro naxa Sadoki soto.
 Sadoki naxa Aximi soto.
 Aximi naxa Eliyudi soto.
¹⁵ Eliyudi naxa Eleyasari
 soto.
 Eleyasari naxa Matan soto.
 Matan naxa Yaxuba soto.
¹⁶ Yaxuba naxa Yusufu soto.
 Yusufu naxa Mariyama
 dəxəc.
 Mariyama nan findi Isa nga
 ra,
 naxan xili Ala xa Mixi
 Sugandixi.

¹⁷ A birin nalanxi benba
 dəxəc fu nun naani, keli Ibu-
 rahima ma sa dəxəc Dawuda
 ra. A birin nalanxi benba
 dəxəc fu nun naani, keli
 Dawuda ma, han Isirayi-
 lakae siga temui naxe Ba-
 bilon. A birin nalanxi benba
 dəxəc fu nun naani, keli Isir-
 ayilakae siga temui ma Ba-
 bilon, han a sa dəxəc Ala xa
 Mixi Sugandixi xa waxati ra.

Isa bari ki naxe

(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi
 Isa xa bari raba yi ki

ne: Yusufu nu bara Isa
 nga Mariyama xa kote
 dəxəc, kənə beenun e xa
 kafu, Mariyama naxa təegə
 Ala Xaxili Seniyenxi xa
 kaabanako saabui ra.

¹⁹ A xa məri Yusufu to
 findixi tinxintəe ra, a mu nu
 waxy Mariyama xili kanafe.
 A naxa nate tongo e xa fatan
 gundojəcəxja kui.

²⁰ A nu a mərəxunma na
 fe ma temui naxe, Marigi
 xa maleke nde naxa mini a
 ma xiye kui, a a masen a
 bə, «Yusufu, i tan naxan ke-
 lixi Dawuda bənsəe, i naxa
 gaaxu i xa gine Mariyama
 futife ra, barima a təegəxi di
 naxan ma, a fatanxi Ala Xax-
 ili Seniyenxi xa kaabanako
 nan na.

²¹ Mariyama fama di xəmə
 nan baride. I xa a xili sa Isa,
 barima a tan nan fama a xa
 nama rakiside e xa yunubie
 ma.»

²² Na birin naba ne
 alako Marigi naxan masen
 namijənmə saabui ra, a xa
 kamali ač a sebəxi Kitaabui
 kui ki naxe,

²³ «Ginədimədi təegəma ne,
 a di xəmə bari.

E a xili falama ne
 Emanuweli.»
 Na nan na ki, «Ala na won
 ya ma.»

²⁴ Yusufu to xunu, a naxa
 Marigi xa maleke xa yaa-
 mari rabatu, a a xa gine xa
 futi xiri.

²⁵ Kənə a mu a kolon gine
 ra han Mariyama xa di xəmə
 bari xanbi. A naxa na di xili
 sa Isa.

¹ Isa bari Beteləemü taa nan kui, Yudaya bɔxi ma, mange Herode xa jamanə. Na waxati, karamoxč ndee naxa fa Darisalamu keli sogetede biri ra,

² e naxa maxɔrinyi ti, e naxə, «Yuwifie xa mange naxan baxi baride, a na minden? Muxu faxi ne muxu xa fa suyidi a bε, barima muxu bara a xa tunbui to sogetede biri.»

³ Mangə Herode to na fe mε, a tan nun Darisalamuka birin naxa kɔntɔfili.

⁴ A naxa sərexedubə kuntigie nun seriye karamoxče malan, a xa e maxɔrin Ala xa Mixi Sugandixi barima dənnaxə.

⁵ E naxa a yaabi, «A barima Beteləemü taa nan kui, Yudaya bɔxi ma, barima namijənme a səbəxi,

⁶ «I tan Beteləemü, naxan na Yudaya bɔxi ma, i tide mu xurun Yudaya taa xungbee ya ma, barima mange fama kelide i tan Beteləemü ne, naxan n ma Isirayila jama rajəremə, alo xuruse dəmadonyi xurusee rajəremə ki naxə.»

⁷ Na kui, Herode naxa na karamoxče xili gundo ra, a e maxɔrin tunbui minixi waxati naxan ma.

⁸ Na dangi xanbi, a naxa e xεs Beteləemü yi xεəraya ra, «Wo siga, wo xa sa wakili yi diyore fenfe ra. Wo na a to, wo xa fa n nakolon alako n fan xa sa suyidi a bε.»

⁹ Karamoxče to ge mange xui rameđe, e naxa siga. E man naxa tunbui to, e sa

naxan to sogetede biri ra. Tunbui naxa jere e ya ra han a naxa ti diyore yire xun ma.

¹⁰ E to tunbui to, e naxa sεewa ki fanyi ra.

¹¹ E naxa so banxi kui, e naxa diyore to a nga Mariyama yi ra. E naxa e magoro bɔxi, e suyidi diyore bε. Na temui, e naxa sanbasee ramini e xa kote kui, e xεema, surayi fanyi, nun miri labunde fi diyore ma.

¹² Na dangi xanbi, Ala to nu bara e rakolon xiye kui a a mu lanma e xa gbilen Herode yire, e naxa gbilen e xa bɔxi ma kira gbete ra.

Isa xaninfe Misira

¹³ Karamoxče siga xanbi, Marigi xa malekə naxa mini Yusufu ma xiye kui, a a masen a bε, «Keli. Diyore nun a nga xanin Misira bɔxi ma. Wo xa lu mənni han n wɔyənma i be temui naxə, barima Herode diyore fenma ne alako a xa a faxa.»

¹⁴ Yusufu naxa keli kœ ra, a diyore nun a nga xanin Misira.

¹⁵ E naxa lu mənni han Herode naxa faxa, alako Marigi naxan masen namijənme saabui ra, a xa kamali,

«N bara n ma di xili, a xa keli Misira.»

Herode diyoree faxafe

¹⁶ Herode to a kolon a karamoxče bara a madaxu, a bɔjε naxa te a jaaxi ra. A naxa yaamari fi, di xεmə birin xa faxa Beteləemü nun a rabilinyi birin, naxee mu nu jε saxan sɔtɔ sinden. A

na nate tongo na karamœxœ
xa tunbui to temui nan ma.

¹⁷ Na kui, Annabi Yeremi
xa masenyi naxa kamali,
¹⁸ «Xui nde bara mε Rama,
wa xui nun sunnunyi gbegbe
na a ra.

Raxelex wama a xa die nan
ma fe ra,
a mu tinxi mixi yo xa a
madundu
barima die mu a be sɔɔn
dunijε.»

Isa nun a barimixie gbilenfe

¹⁹ Herode to faxa, Marigi
xa malekε naxa mini Yusufu
ma xiye kui Misira bɔxi ma.

²⁰ A naxa a masen a be,
«Keli, diyɔrε nun a nga
tongo, i xa gbilen e ra Isir-
ayila bɔxi ma, barima naxee
nu waxi diyɔrε faxafe, e
bara faxa.»

²¹ Yusufu naxa keli, a naxa
diyɔrε nun a nga tongo, e
gbilen Isirayila bɔxi ma.

²² Kɔnɔ Yusufu to a mε
a Araxelusi nan findixi
Yudaya mange ra a baba
Herode xɔxɔrε ra, a naxa
gaaxu sode naa. Ala to
wɔyεn a ra xiye kui, a naxa
siga Galile bɔxi ma,

²³ a sa sabati Nasareti. Na
raba ne alako namijɔnɔmmeε
xa masenyi xa kamali,
naxan a masenxi, «A xili
falama ne, *«Nasaretika.»*»

3

*Annabi Yaya kawandi tife
(Maraki 1:2-11, Luki 3:1-
22, Yaya 1:19-34)*

¹ Na waxati Annabi Yaya
Xunxa naxa kawandi ti fɔlo
Yudaya gbengberen yire.

² A nu a masen, «Wo tuubi,
barima Ala xa mangeya niini
bara makɔrε.»

³ Annabi Esayi nu Annabi
Yaya nan ma fe falafe, a to a
masen,
«Mixi nde a xui itema gbeng-
beren yire,

«Wo kira yailan Marigi beε,
wo kirae matinxin a ya ra.»

⁴ Nɔxɔmε xabe donma nan
nu ragoroxi Yaya ma, beleti
kiri daaxi nu xirixi a tagi. A
nu baloma katoe nun wula
kumi nan na.

⁵ Darisalamukae, Yu-
dayakae, nun mixi naxee
birin nu sabatixi Yuruden
xure rabilinyi, e nu sigama a
yire.

⁶ E nu e xa yunubie
masenma kεnε ma, Yaya fan
nu e xunxama Yuruden xure
xɔɔra Ala xa fe ra.

⁷ Kɔnɔ Annabi Yaya to
Farisenie nun Saduseni
gbegbe to fa ra e xa e xunxa
ye xɔɔra, a naxa a masen
e be, «Wo tan bɔximase
bɔnsɔε! Nde wo rakolonxi
wo xa wo gi Ala xa xɔnε ma
naxan na fafe?»

⁸ Wo xa fe fanyi nan naba
naxan a masenma a wo bara
tuubi.

⁹ Wo naxa a fala wo
yεtε ma, *«Iburahima nan na*
muxu benba ra,» barima Ala
nɔma yi gεmεe mafindide
Iburahima xa die ra.

¹⁰ Beera jan na wurie
sanke ma a xa e bilie sεgε.
Wuri naxan yo mu bogi
fanyi raminima, a sεgεma
ne, a woli te i.

¹¹ N tan wo xunxama ye
nan xɔɔra wo xa tuubi xa fe
ra, kɔnɔ naxan fama fade n
xanbi ra, na sεnbe gbo n tan

bε. Na binyε mu na n tan yi ra hali a xa sankiri maxan-infe ra. A tan nan Ala Xaxili Səniyənxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra.

¹² A xa segerenyi suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lonyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, kono a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.»

Isa xunxafe

(*Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34*)

¹³ Na təmwi Isa naxa keli Galile, fafe ra Yaya yire Yurudən xure, alako Yaya xa a xunxa ye xɔɔra.

¹⁴ Kono Yaya mu nu tinxi na fe ra. A naxa a fala, «N tan nan hayi a ma i tan xa n xunxa ye xɔɔra, kono i tan nan fa faxi n tan xa i xunxa ye xɔɔra?»

¹⁵ Isa naxa a yaabi, «Yakɔsi, a xa raba yi ki, barima a lanma won xa fe birin naba a seriye ki ma.» Na kui, Yaya naxa tin a ra.

¹⁶ Isa xun to xa, a naxa te ye xɔɔra, koore naxa rabi, a naxa Ala Xaxili Səniyənxi to goro ra a ma alo ganbe.

¹⁷ Xui nde naxa me keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kənənxi ki fanyi ra.»

4

Sentane katafe a xa Isa ratantan
(*Maraki 1:12-13, Luki 4:1-13*)

¹ Ala Xaxili naxa Isa xun ti gbengberenyi ma alako Ibulisa xa sa kata a xa a ratantan.

² Isa to nu bara sun xi tongo naani, koe nun yanyi, kaame nu na a ma.

³ Maratantanma to maso a ra, a naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gəmee xa findi taami ra.»

⁴ Isa naxa a yaabi, «A səbəxi Kitaabui kui, *«Mixi mu baloma taami gbansan xa ra. Ala xa masenyi birin findixi baloe nan na adama be.»*»

⁵ Ibulisa naxa a xanin Darisalamu, taa səniyənxi, a a ti Ala xa hɔrɔmɔbanxi fari, yire itexi.

⁶ A naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan, barima a səbəxi,

«Ala yaamari fima ne a xa malekəe ma i xa fe ra,»
«e e bələxəe rasoma ne i bun ma,»

e i ralaxun alako i sanyi naxa din gemə ra.»

⁷ Isa naxa a yaabi, «Iyo, kono a man səbəxi Kitaabui kui, *«I naxa i Marigi Ala mato.»*»

⁸ Ibulisa man naxa a xanin geya itexi fari, a fa dunija mangeya birin masen a be, e nun e xa dariye.

⁹ A naxa a fala a be, «N yi birin fima ne i ma xa i suyidi n be, i n batu.»

¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Sentane, keli be! A səbəxi Kitaabui kui, *«I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan be.»*»

¹¹ Na woyənyi dangi xanbi, Ibulisa naxa keli a xun. Malekəe naxa e maso Isa ra, e a senbe so.

Isa a xa wali fɔlɔfe Galile bɔxi ma
(Maraki 1:14-20, Luki 4:14-15)

¹² Isa to a me a Yaya bara sa geeli, a naxa gbilen Galile bɔxi ma.

¹³ A naxa keli Nasareti taa kui, a sa sabati Kaperenamu, taa nde naxan nu na baa de ra, Sabulon nun Nafatali bɔxi ma.

¹⁴ Na naxa raba alako Annabi Esayi xa masenyi xa kamali,

¹⁵ «Sabulon nun Nafatali bɔxi, naxee na kira ra sigafe baa de ra Yuruden naakiri, wo findixi Galile bɔxi nan na naxan na si gbetee belexe.

¹⁶ Namane naxan dɔxɔxi dimi kui, e bara naiyalanyi belebele to. Naxee dɔxɔxi faxe xa dimi kui, naiyalanyi bara mini e be.»

¹⁷ Keli na temui ma, Isa naxa kawandi ti folo, a nu a fala, «Wo tuubi, barima Ala xa mangeya niini bara makore.»

Isa a fɔxirabire singee xilife

(Maraki 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸ Isa to nu perefe Galile baa de ra, a naxa xemé firin to e na yele wolife. Yexesuxue nan nu e ra, Simon, naxan xili Piyeri, a nun a xunya Andire.

¹⁹ Isa naxa a fala e be, «Wo biri n fɔxɔ ra. Temui dangixi wo nu yexe nan suxuma, kɔnɔ yakɔsi n a niyama wo xa nu mixie nan sɔtɔ n be.»

²⁰ E naxa e xa yele lu na keran na, e bira Isa fɔxɔ ra.

²¹ E to siga, e naxa xemé firin gbete to, Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya. E nu na yele madegefe kunkui kui e baba Sebede fe ma. Isa naxa e xili,

²² e fan naxa kunkui nun e baba lu na keran na, e bira Isa fɔxɔ ra.

Isa mixie kawandife nun furemae rayalanfe

(Luki 6:17-19)

²³ Na xanbi Isa naxa Galile bɔxi birin isa folo. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mɔoli birin nayalan pama ya ma.

²⁴ A xili naxa te Siriya bɔxi birin ma. Mixie naxa fa furema mɔoli birin na a xɔn ma. E nu fama mixie ra naxee nu na tɔɔrɔfe a jaaxi ra, jinne nu naxee fɔxɔ ra, bira fure nu na naxee ma, a nun namatée. Isa nu e birin nayalanma.

²⁵ Nama gbegbe naxa bira a fɔxɔ ra kelife Galile bɔxi ma, Taa Fu bɔxi, Darisalamu, Yudaya, nun bɔxi naxan na Yuruden naakiri ma.

5

Isa xa kawandi geya fari
(Maraki 3:13, Luki 6:12-13)

¹ Isa to pama to, a naxa te geya fari, a a magoro. A fɔxirabiree naxa e makore a ra.

² A naxa masenyi ti folo e be.

*Ala seewē fima naxee ma
(Luki 6:20-26)*

³ «S̄eewē na mixie b̄e naxee
e yete magoroma,
barima e fama ne sode Ala
xa manḡeya niini bun
ma.

⁴ S̄eewē na mixie b̄e naxee
wama,
barima e fama ne madun-
dude.

⁵ S̄eewē na mixie b̄e naxee
dij̄ema,

b̄oxi findima e tan nan ke ra.

⁶ S̄eewē na mixie b̄e naxee
wama tinxinyi x̄on,

alɔ kaametœ wama donse
x̄on ma ki nahe,

barima e a sot̄oma ne.

⁷ S̄eewē na mixie b̄e naxee
kinikinima e booree
ma,

barima Ala kinikinima ne e
fan ma.

⁸ S̄eewē na mixie b̄e naxee
b̄one fiix̄e,

barima e Ala toma ne a xa
fonisireya kui.

⁹ S̄eewē na mixie b̄e naxee
lanyi fenma e nun
mixie tagi,

barima e xili falama ne Ala
xa die.

¹⁰ S̄eewē na mixie b̄e naxee
naxankataxi tinxinyi
xa fe ra,

barima e soma ne Ala xa
manḡeya niini bun
ma.»

¹¹ «S̄eewē na wo b̄e e
na wo konbi, e na wo
naxankata, e na wule nun fe
kobi mɔɔli birin fala wo xun
ma n ma fe ra.

¹² Wo xa j̄elixin, wo xa
s̄eewa, barima wo baraayi
gboma ne ariyanna. Beenun
wo xa bari, e namij̄onmee
fan naxankata na ki ne.»

*Fōxe nun naiyalanyi
(Maraki 9:50, 4:21, Luki
14:34-35, 8:16, 11:33)*

¹³ «Wo maniyaxi fōxe
nan na yi dunjna adamadie
ya ma, k̄on̄o xa fōxe
mexemexenyi bara ba, a fa
mexemexenma di? A tide yo
mu na k̄ore, fo a woli tande,
mixie j̄ere a fari.

¹⁴ Wo maniyaxi naiyalanyi
nan na yi dunjna adamadie
ya ma. Taa naxan dōx̄xi
geya fari, na mu nōma
nōxunde.

¹⁵ Lanpui mu radex̄ema a
xa dōx̄o debe bun ma. A
dōx̄oma lanpui dōx̄ose nan
fari alako a xa banxi kui
iyalan birin b̄e.

¹⁶ Wo xa naiyalanyi fan
xa yanba na ki adamadie ya
ma, alako e xa wo xa kewali
fanyie to, e wo Baba matōx̄
naxan na ariyanna.»

*Annabi Munsa nun
namij̄onmee xa seriye*

¹⁷ «Wo naxa a maj̄oxun
a n faxi ne n xa Tawureta
Munsa nun namij̄onmee xa
seriye ba a i. N mu faxi e
bade x̄e, n faxi ne alako n xa
e rakamali.

¹⁸ N xa nōndi fala wo b̄e,
danmi koore nun b̄oxi na na,
hali sigir̄e keren mu bama
Ala xa seriye ra, fo a birin
kamali.

¹⁹ Na kui, mixi yo Ala
xa yaamari keren matandi,
na yaamari xurun kiyoki, a
man fa mixi gbetee ratan-
tan na kui, a kanyi fan xili
xurunma ne birin b̄e Ala
xa manḡeya niini bun ma.
K̄on̄o mixi yo Ala xa seriye
rabatu, a mixi gbetee xaran

na ra, na kanyi xunnakeli
nan sötöma Ala xa mangeya
niini bun ma.

²⁰ N xa a fala wo bε, xa wo
xa tinxinyi mu dangi seriye
karamoxoe nun Farisenie
gbe ra, wo mu soma Ala
xa mangeya niini bun ma
abadan.»

Faxe tife, xɔne, nun lanyi
(Maraki 11:25, Luki 12:57-
59)

²¹ «Wo a kolon wo benbae
yamari naxan na, *«Wo naxa
faxe ti. Faxeti makiitima ne.»*

²² Kono n tan xa a fala
wo bε, naxan yo bɔne na te
a ngaxakerenyi xili ma, na
kanyi makiitima ne. Naxan
na a fala ngaxakerenyi bε, *«I
tan dugula», na kanyi maki-
itima ne kiitisa xungbee ya i.*
Naxan na a fala a bε, *«I tan
xaxilitare!», na kanyi wolima
ne yahannama te xɔra.»*

²³ «Na kui, xa wo bara siga
serexe bade, wo fa ratu a wo
ngaxakerenyi xɔnɔxi wo ma
fe nde ma,

²⁴ wo xa wo xa serexe lu
serexebade fe ma sinden, wo
siga wo ngaxakerenyi yire.
Wo xa lanyi xiri wo nun
wo ngaxakerenyi tagi, wo fa
gbilen wo xa serexe bade.»

²⁵ «I xa kata wo nun i kala-
muma xa lan sinnanyi ma,
wo na kira xɔn ma temui
naxε. Xa na mu a ra a i
xaninma kiitisa yire, kiitisa
fan i so kɔsibili yi ra, na fan
i sa geeli.

²⁶ N xa nɔndi fala i bε,
i mu minima menni fo i
kɔbiri birin fi han batanka
dɔnxɔε.»

Yene nun mixi ratantanse
(Matiyu 18:8-9, Maraki
9:43, 9:47-48)

²⁷ «Wo a kolon wo benbae
yamari naxan na, *«Wo naxa
yεne raba.»*

²⁸ Kono n tan xa a fala wo
bε, naxan yo a ya ti gine nde
ra mile kui, na kanyi bara gε
yεne rabade a bɔne kui.

²⁹ Xa i yirefan ya findima
i ratantanse ra, a ba na, a
wɔle. Fate yire nde bafe na,
na fisina dine i fate gundi birin
wolife yahannama.

³⁰ Xa i yirefan belexε findi-
ma i ratantanse ra, a bolon,
a wɔle. Fate salonse nde
bolonfe, na fisina dine i fate
gundi birin wolife yahan-
nama.»

Xeme nun gine fatanfe
(Matiyu 19:7-9, Maraki
10:4-5, 10:10-12, Luki 16:18)

³¹ «A man masenxi ne,
*«Naxan wama mεe fe a xa
gine ra, a xa fatan keedi so
a yi ra.»*

³² Kono n tan xa a fala wo
bε, naxan yo mεe a xa gine
ra, xa a xa gine mu yεne xa
rabaxi, na kanyi bara a niya
na gine xa findi yεnela ra
a na dɔxɔ xeme gbete xɔn
ma temui naxε. Xeme naxan
fan na gine dɔxɔma e mεexi
naxan na, a fan bara findi
yεnela ra.»

Marakali

³³ «Wo a kolon wo benbae
yamari naxan na, *«Wo naxa
wo xa marakali kana, wo xa
a rakamali ne Marigi bε.»*

³⁴ Kono n tan xa a fala
wo bε, wo naxa wo kali feo!
Wo naxa wo kali koore ra,

barima Ala xa kibanyi nan a ra.

³⁵ Wo naxa wo kali boxi ra, barima Ala sanyi tide na a ra. Wo naxa wo kali Darisalamu ra, barima Mange Xungbe xa taa nan a ra.

³⁶ Wo naxa wo kali wo yete xunyi ra, barima wo mu nomma xunsexé kerentafugade, wo mu nomma a foɔrɔde.

³⁷ Wo xa nɔndi fala. Xa iyo nan a ra, wo xa a fala «iyo». Xa ade nan a ra, wo xa a fala «ade». Sese sa na xun ma, a fatanxi Sentane nan ma.»

Gbejoxɔε (Luki 6:29-30)

³⁸ «Wo a kolon wo yamari naxan na, «Wo xa ya çoux ya ra, wo xa jinyi çoux jinyi ra.»

³⁹ Kɔnɔ n tan xa a fala wo bɛ, wo naxa mixi kobi gere. Xa mixi nde wo xere garin, wo xa boore seeti fan ti a bɛ.

⁴⁰ Xa mixi nde wama wo xaninfe kiiti banxi, alako a xa donma ba wo yi ra, wo xa wo xa guba fan lu a yi.

⁴¹ Xa mixi nde wo karaxan wo xa a mati jere kui kilo kerent, wo xa a mati kilo firin.

⁴² Naxan na i makula, i xa a ki. Naxan wama se nde yofufe i ma, i naxa tondi a bɛ.»

Yaxuie xanufe (Luki 6:27-28, 6:32-36)

⁴³ «Wo a kolon wo yamarixi naxan na, «Wo xa wo boore xanu, wo xa wo yaxuie xon.»

⁴⁴ Kɔnɔ n tan xa a fala wo bɛ, wo xa wo yaxuie xanu,

wo xa Ala maxandi mixie bɛ naxee wo naxankatama.

⁴⁵ Na kui, wo findima wo Baba xa die ra naxan na ariyanna, naxan kuye ibama tinxintœe nun tinxintaree bɛ, naxan tune ragoroma mixi fanyie nun mixi kobie bɛ.

⁴⁶ Xa wo sa mixie gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui? Hali duuti maxili kobie na mɔɔli rabama.

⁴⁷ Xa wo sa wo ngaxakerenyie gbansan nan xɛebuma, wo munfe rabafe naxan findi fe neene ra na kui? Hali kaafirie na mɔɔli rabama.

⁴⁸ Na kui, wo xa tinxinyi nun marafanyi xa kamali, alo wo naxan toxi wo Baba ra naxan na ariyanna.»

6

Mixi kife

¹ «Wo naxa fe fanyi raba mixie ya tote ra e xa wo xa tinxinyi to, xa na mu a ra wo mu baraayi yo sɔtɔma wo Baba ra, naxan na ariyanna.

² Na kui, i ne mixi kima, i naxa a sigi sa dunija birin bɛ alo filankafuie a rabama ki naxe salide nun taa ma, alako mixie xa e matɔxɔ. N xa nɔndi fala wo bɛ, e bara ge e xa wali sare birin sɔtɔde.

³ I ne mixi kima i yirefanyi ra, kɔɔla naxa a kolon.

⁴ I xa mixi ki suture nan na. Na kui, i Baba Ala naxan gundo birin kolon, a fama ne na sare ragbilende i ma..»

*Ala maxandife
(Luki 11:2-4)*

⁵ «Wo ne salima, wo naxa lu alo filankafuie naxee salima, e tixi salidee kui nun kira de ra alako mixie xa e to. N xa nöndi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sotode.

⁶ Kono i tan ne salima, siga i xa banxi yire nde noxunyi kui, i naade ragali, i Ala maxandi naxan mu toma. Na kui, i Baba Ala naxan gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

⁷ «Wo ne Ala maxandima, wo naxa wo xa woyenzi rawuya fufafu, alo kaafiri naxee laxi a ra a e xa duba suxuma e xa woyenzi radiganzie nan saabui ra.

⁸ Wo naxa lu alo e tan, barima wo Baba Ala wo hayi kolon beenun wo xa a maxandi.»

⁹ «Wo lan wo xa sali yi ki ne:
'Muxu Baba naxan na ariyanna,
dunija birin xa i xili seniyenxi kolon.

¹⁰ I xa mangeya xa fa.
I sago xa raba dunija ma, alo a rabama ariyanna ki naxe.

¹¹ Baloe fi muxu ma to loxoe, muxu hayi na naxan ma.

¹² Dijie muxu xa yunubie ma,
alo muxu fan dijexi mixie haakée ma ki naxe,
naxee bara fe kobi niya muxu ra.

¹³ I naxa muxu ti maratantanyi kira xon,
i xa muxu ratanga Sentane ma.

I tan nan gbe na mangeya, senbe, nun binye ra abadan.

Amina.»»

¹⁴ «Xa wo dije mixie haakée ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan dijema ne wo ma,

¹⁵ kono xa wo mu dije mixie ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan mu dijema wo xa yunubie ma.»

Sunyi suxufe

¹⁶ «Wo ne sunyi suxuma, wo naxa wo yatagi ixonalo filankafuie e yatagi ixonoma ki naxe, mixie xa a kolon a e na sunyi. N xa nöndi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sotode.

¹⁷ Kono i tan ne sunyi suxuma, i xa ture sa i xunyi ma, i i yatagi maxa,

¹⁸ alako mixie naxa a kolon a i na sunyi. Na kui, i Baba Ala naxan mu toma, naxan man gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

Harige

(Luki 11:33-36, 16:13)

¹⁹ «Wo naxa wo harige malan dunija ma, nimasee nun xorixori a xun nakanama dennaxe, xa na mu a ra munetie noma a munade banxi kui dennaxe.

²⁰ Wo xa wo harige malan ariyanna ne, nimasee nun xorixori mu kanari sama dennaxe, munetie fan mu munje tima dennaxe.

²¹ Wo harige na dennaxe, wo boje fan luma naa ne.»

²² «Ya nan na fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne,

²³ kōnō xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. Na kui, xa i xa naiyalanyi bara findi dimi ra, na dimi ifcōrō de!»

²⁴ «Mixi yo mu nōma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi kerēn xōnde, a boore maxanu. A xirima kerēn na, a boore rabolo. Wo mu nōma Ala nun naafuli batude temui kerēn.»

Kōntōfili

(Luki 12:22-32)

²⁵ «Na nan a toxi, n xa a fala wo bē, wo naxa kōntōfili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijneigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma. Wo xa dunijneigiri tide mu gbo donse bē? Wo fate tide mu gbo dugie bē?

²⁶ Wo xōnie mato koore ma. E mu sansi sima, e mu xē xabama, e mu donse ragatama bilie kui, kōnō wo Baba naxan na ariyanna, a e baloma. Wo tan mu dangi na xōnie ra?

²⁷ Nde nōma hali xi kerēn sade a xa simaya xun a xa kōntōfili saabui ra?

²⁸ Munfe ra wo kōntōfilima wo xa sosee xa fe ra? Wo sansi fuge tofanyie mato, e minima wula sansie ma ki naxē. E mu walima, e mu woligesē yailanma,

²⁹ kōnō n xa a fala wo bē, hali mange Sulemani xa dariye birin kui, a xa sosee mu nu tofan alō na sansi fuge kerēn.

³⁰ Xa Ala sansi mēenima yi ki nē, sansi naxan na na to, tina a gan, a mu mēenima

wo fan ma? Wo xa danxaniya xurun!»

³¹ «Na kui, wo naxa kōntōfili a falafe ra, <Muxu munse donma? Muxu munse minma? Muxu munse ragoroma muxu ma?>

³² Kaafirie birama na fe mōoli nan tun fōxō ra. Anun, wo Baba naxan na ariyanna, a a kolon wo hayi na na se birin ma.

³³ Na kui, wo xa Ala xa mangeya niini nun a xa tinxinyi nan singe fen, a na se dōnxōe birin fan fima nē wo ma.

³⁴ Wo naxa kōntōfili tina xa fe ra, barima tina a jōxō sama a yetē xōn. Lōxōe birin nun a xa tōore nan a ra.»

7

Wuri funi nun xebenyi

(Luki 6:37-42)

¹ «Wo naxa wo yetē findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiiti naxa kana wo fan na Ala yi.

² Wo mixi makiitima ki naxē, wo fan makiitima na ki nē. Wo maniyase naxan nawalima booree bē, na nan nawalima wo fan bē.

³ Munfe ra i wuri funi toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yetē ya ma?

⁴ I nōma a falade i ngaxakerenyi bē di, <A lu n xa wuri funi ba i ya ma,› xa a sa li xebenyi nan na i tan yetē ya ma?

⁵ I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i yetē ya ma. Na ba xanbi, i nōma nē se igbēde a fanyi ra, alako i xa

wuri fupi ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Se seniyenxi sofe baree yi ra

⁶ «Wo naxa se seniyenxi so baree yi ra, xa na mu a ra e e ya rafindima ne wo ma, e wo maxin. Wo naxa geme tofanyie woli xɔsɛe bun ma, xa na mu a ra e e maboronma nan tui.»

Baba Ala maxandife

(Luki 11:9-13)

⁷ «Wo maxandi ti, wo a sɔtɔma ne. Wo fenyi ti, wo a toma ne. Wo naade kɔnkɔn, a rabima ne wo be.»

⁸ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sɔtɔma ne. Mixi naxan fenyi tima, a a toma ne. Mixi naxan naade kɔnkɔnma, a rabima ne a be.»

⁹ «Babɛ mundun na wo ya ma naxan xa di taami maxɔrinma a ma, a sa geme so a yi ra?»

¹⁰ Xa na mu a ra, a bɔximase so a yi, a xa di na a maxɔrin yɛxɛ ma?»

¹¹ Xa wo tan mixi kobia fata se fanyie fide wo xa die ma, wo Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A fe fanyie fima ne a maxandimae ma.»

Mixi lanma a xa naxan naba a boore adama be

(Luki 6:31)

¹² «Wo wama mixie xa naxan birin naba wo be, wo fan xa na nan naba e be. Tawureta Munsa nun namijɔnmɛe xa Kitaabuie birin nalanxi nan na ki.»

Naade ixutuxi nun a igbe

(Luki 13:23-24)

¹³ «Wo xa so naade ixutuxi nan na, barima naade igbe mixi rasigama gbaloe nan ma. Kira naxan mixi xaninma gbaloe ma, a jere mu xɔnɔ. Mixi gbegbe soma naade igbe nan na, mixi gbegbe gbaloe kira nan suxuma.»

¹⁴ Kɔnɔ naade ixutuxi rabima kisi nan ma. Kira naxan mixi xaninma kisi ma, a jere xɔnɔ. Mixi mu gbo naxee na naade nun na kira toma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma

(Luki 6:43-44)

¹⁵ «Wo wo yɛtɛ ratanga wule falee ma naxee e yɛtɛ findixi namijɔnmɛe ra. E fama wɔyɛnyi jɔxunmɛe ra wo ma, kɔnɔ e jnanige mu fan feo!»

¹⁶ Wo e kolonma e xa kewali nan ma. Kusu bama baagi bili kɔn na? Xɔre bama tunbe bili ma?»

¹⁷ Sansi fanyi bogi fanyi nan naminima, sansi kobi fan bogi kobi nan naminima.

¹⁸ Sansi fanyi mu nɔma bogi kobi raminide, sansi kobi fan mu nɔma bogi fanyi raminide.

¹⁹ Sansi naxan mu bogi fanyi raminima, a sɛgema ne, a woli te i.»

²⁰ Na kui, wo na mixie kolonma e xa kewali nan ma.»

Naxee mu Ala sagoe rabama

(Luki 6:46, 13:25-27)

²¹ «Mixi naxee a falama n be, *«N Marigi, n Marigi,»* e birin xa mu soma Ala xa mangeya niini bun ma, fo

8

naxee n Baba sago rabama
naxan na ariyanna.

²² Na ləxœ mixi gbegbe
a falama nε n bε, «Muxu
Marigi, muxu Marigi, muxu
mu wøyen xε i xili ra? Muxu
mu jinnee keri xε i xili ra?
Muxu mu kaabanako gbegbe
raba xε i xili ra?»

²³ Na temui n nee yaabima
nε, «N mu wo kolon feo! Wo
tan fe kobi rabae, wo keli n
ya i.»»

*Banxiti firin xa taali
(Luki 6:47-49)*

²⁴ «Na kui, mixi naxan na
n ma masenyi rame, a fa
a rabatu, na kanyi maniya
xaxilima ra naxan a xa banxi
bili ti fanye ma.

²⁵ Tunε naxa fa, xuree
naxa banbaran yε, foye naxa
mini a nu banxi mabənbə,
kɔnɔ banxi mu bira, barima
a nu tixi fanye nan fari.

²⁶ Kɔnɔ mixi naxan n ma
masenyi rame, a mu a ra-
batu, na kanyi maniya mixi
xaxilitare ra naxan a xa
banxi tixi meyenyi fari.

²⁷ Tunε naxa fa, xuree
naxa banbaran yε, foye naxa
mini a nu banxi mabənbə,
banxi fan naxa bira, a kana
a jaaxi ra.»

²⁸ Isa to ge yi fe birin
masende, jnama naxa kaaba
a xa xaranyi ma,

²⁹ barima a mu nu luxi ał
e xa seriye karaməxœ. A tan
nu wøyenma mange senbe
nan na.

*Isa kune kanyi rayalanfe
(Maraki 1:40-45, Luki
5:12-14)*

¹ Isa to goro geya fari,
jnama gbegbe naxa bira a
fɔxɔ ra.

² Kune kanyi nde naxa a
maso Isa ra, a suyidi a bε, a a
fala a bε, «N Marigi, xa i tin,
i nɔma n naseniyende.»

³ Isa naxa a belexe itala,
a a sa kune kanyi ma, a a
fala a bε, «N tinxi. Findi
mixi səniyənxi ra.» Kune
fure naxa ba a ma kerent na.

⁴ Isa man naxa a masen a
bε, «I naxa yi fe fala mixi yo
bε. Siga i sa i yete dəntəgə
serexedube bε, i serexə ba
ałɔ Annabi Munsa a yamari-
xi ki naxε. Na findima
seedejəcəuya nan na e bε.»

*Sɔɔri xunmati xa danxa-
niya*

(Luki 7:1-10)

⁵ Isa to so Kaperənamu,
sɔɔri mixi kəmə xunmati
naxa fa a yire, a a maxandi,

⁶ «Marigi, n ma walike
saxi banxi, a bara namata, a
naxankataxi ki fanyi ra.»

⁷ Isa naxa a fala a bε, «N
xa siga, n xa sa a rayalan.»

⁸ Sɔɔri mixi kəmə xunmati
naxa a yaabi, «Marigi, na
binyε mu na n yi ra i tan
xa so n ma banxi kui. I xa
yaamari gbansan nan fi, n
ma konyi yalanma nε.

⁹ N a kolon barima n fan
na mangε ndee nan xa yaamari
bun ma, sɔɔri ndee
man na n fan yi, naxee na
n ma yaamari bun ma. N na
a fala sɔɔri nde bε, «Siga,» a
sigama nε. N na a fala, «Fa,»

a fama ne. N na n ma konyi
nde yamari, «Yi fe raba,» a a
rabama ne.»

¹⁰ Isa to na soɔri xa
masenyi be, a naxa kaaba,
a fa a fala a fɔxirabiree be,
«N xa nɔndi fala wo be, n
mu yi danxaniya moɔli toxi
Isirayila bɔxi dede.

¹¹ N xa a fala wo be, mixi
gbegbe fama ne keli soget-
ede nun sogegorode biri, e
e dege e nun Iburahima,
Isiyaga, nun Yaxuba Ala xa
mangeya niini bun ma.

¹² Kono mange xa die tan
wolima ne tandem dimi kui,
wa nun jinyi raxinyi na
dennaxe.»

¹³ Na temui Isa naxa a fala
soɔri mixi keme xunmati be,
«Siga, a xa raba i be alo i
laxi a ra ki naxe.» Na waxati
kerenyi yati, soɔri xa konyi
naxa yalan.

Isa mixi gbegbe rayalanfe
(Maraki 1:21-34, Luki
4:31-41)

¹⁴ Na dangi xanbi, Isa naxa
siga Piyeri xonyi. A naxa
Piyeri bitanyi ginema to, a
saxi, a fate wolenxi ki fanyi.

¹⁵ Isa to a belexe suxu, fure
naxa a bejin keren na. A
naxa keli, a fa kuri so e be.

¹⁶ Nunmare temui, e naxa
fa mixi gbegbe ra Isa xon
ma jinne nu naxee fɔxɔ ra.
A naxa jinnee keri a xa
wɔyenyi ra, a furemae birin
nayalan.

¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa
masenyi naxa kamali, naxan
sɛbɛxi,
«A naxa won ma tɔore ba
won ma,
a won ma furee dɔxɔ a xun.»

Birafe Isa fɔxɔ ra
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Isa to jnama gbegbe
to a rabilinyi, a naxa a
fɔxirabiree yamari e xa baa
igiri.

¹⁹ Seriyɛ karamɔxɔ nde
naxa a maso Isa ra, a a fala
a be, «Karamɔxɔ, i siga dede,
n na i fɔxɔ ra.»

²⁰ Isa naxa a yaabi,
«Xulumase xima a yili kui.
Xoni xima a tɛɛ kui.
Kono dede mu na Adama xa
Di be a a xunyi sama
dennaxe.»

²¹ A fɔxirabiree nde fan naxa
a fala a be, «Marigi, a lu
n xa siga n baba ragatade
sinden.»

²² Kono Isa naxa a yaabi,
«Bira n fɔxɔ ra. A lu fax-
amixie xa e xa faxamixie
ragata.»

Isa foye belebele raxarafe
(Maraki 4:35-41, Luki
8:22-25)

²³ Isa naxa baki kunkui
kui, a fɔxirabiree naxa bira
a fɔxɔ ra.

²⁴ Foye belebele naxa keli
baa ma, mɔrɔnyi nu fa sa
kunkui kui. Kono Isa tan nu
na xife.

²⁵ A fɔxirabiree naxa fa a
raxunu, e a fala a be, «Ma-
rigi, won nakisi, won faxafe
ne yi ki!»

²⁶ A naxa e yaabi, «Wo
gaaxuxi munfe ra? Wo xa
danxaniya xurun!» A naxa
keli, a foye nun baa yamari,
baa naxa xinbeli yen!

²⁷ A fɔxirabiree naxa
kaaba, e e bore maxɔrin,
«Mixi moɔli mundun lanxi
yi ma? Hali foye nun baa, e
a xui rabatuma.»

Ninne kanyi rayalanfe
(Maraki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ E to naakiri li Gadara bɔxi ma, mixi firin naxa mini gaburi longori ra jinnée nu naxee fɔxɔ̄ ra, e sa Isa ralan. E nu magaadux ki fanyi, mixi yo jan mu nu nɔma dangide na biri.

²⁹ E naxa sɔnχɔ̄, «Ala xa Di, i waxi munse xɔ̄n ma muxu bε? I faxi be muxu naxankatade ne beenun a lɔχɔ̄s xa a li?»

³⁰ Xɔ̄s gali nu na e demadonfe na longori.

³¹ Ninnée naxa Isa mayandi, «Xa i sa muxu keri, muxu raso yi xɔ̄s gali.»

³² Isa naxa a fala e bε, «Wo siga.» E naxa mini na xemē firinyie, e so na xɔ̄s ee i. Xɔ̄s gali birin naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sa sin baa ma, e madula.

³³ Naxee nu na xɔ̄s ee demadonfe, e naxa e gi. E to so taa kui, e naxa dentegé sa fe ma naxan dangixi, e a fala taakae bε jinnée gbilenxi na xemē firin fɔxɔ̄ ra ki naxe.

³⁴ Na temui taa birin naxa mini Isa ralande. E to a to, e naxa a mayandi a xa keli e xa bɔxi ma.

9

Namate rayalanfe
(Maraki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Isa to baki kunkui kui, a naxa baa igiri, a so a xɔnyi taa kui.

² Mixi ndee naxa fa namate nde ra Isa xɔ̄n ma, a saxi dagi ma. Isa to e xa danxaniya to, a naxa a

fala namate bε, «N ma di, limaniya tongo, i xa yunubie bara xafari.»

³ Na kui, səriye karaməxɔ̄ ndee naxa a fala e bɔjε ma, «Yi xemē na Ala rasotofe ne yi ki.»

⁴ Kono Isa to nu e xa majəxunyi kolon, a naxa a masen e bε, «Munfe ra majəxunyi kobie na wo bɔjε ma?»

⁵ Wøyenyi mundun sɔcɔneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i xa i jere?»

⁶ N xa a masen wo bε a Adama xa Di nɔma yunubi xafaride dunija ma. Isa naxa a masen namate bε, «Keli, i xa i xa dagi tongo, i xa siga i xɔnyi.»

⁷ Namate naxa keli, a siga a xɔnyi.

⁸ Nama to na to, e naxa gaaxu, e nu fa Ala matɔxɔ̄, naxan na senbe mɔɔli fixi adamadie ma.

Matiyu birafe Isa fɔxɔ̄ ra
(Maraki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Isa to keli na, a naxa xemē nde to naxan xili Matiyu, a dɔχɔxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a bε, «Bira n fɔxɔ̄ ra.» Matiyu naxa keli, a bira a fɔxɔ̄ ra.

¹⁰ Lɔχɔ̄ nde Isa nun a fɔxirabiree nu na e degefe Matiyu xɔnyi. Duuti maxilie nun yunubitɔ̄s gbegbe naxa fa, e birin naxa e dege fɔlɔ̄ yire kerén.

¹¹ Farisenie to na to, e naxa Isa fɔxirabiree maxɔrin, «Munfe ra wo karaməxɔ̄ nun duuti maxilie nun

yunubit  e e degema yire keren?»

¹² Isa to na me, a naxa a fala, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na seriba ma.

¹³ Wo siga, wo sa fahaamui soto yi masenyi ma, «Hinne rafan n ma dangife serexe ra.» N mu faxi tinxint  ee xa xilide. N faxi yunubit  ee nan xilide.»

Isa max  rinfe sunyi ma
(Maraki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Na temui Annabi Yaya f  xirabiree naxa fa Isa yire, e a max  rin, «Munfe ra muxu tan nun Farisenie sunyi susuma, k  n  o i f  xirabiree tan mu sunma?»

¹⁵ Isa naxa e yaabi, «Ginefenyi xa futixiri xulunyi, a booree n  ma sunnunde a na e fe ma temui naxe? L  x  e fama, ginefenyi bama ne e yi ra. Na waxati tan, e sunyi susuma ne.

¹⁶ Mixi yo mu dugi fori lonpoma dugi ne  ne ra, xa na mu a ra na dugi ne  ne xuntunyi nan dugi fori ibendunma, dugi ib  o dangi a singe ra.

¹⁷ Mixi man mu w  ni ne  ne sama lebe fori kui, xa na mu a ra na w  ni ne  ne na funtu, w  ni lebe fori bulama ne, w  ni fili, a sase fan kana. W  ni ne  ne sama lebe ne  ne nan kui, alako w  ni yo, w  ni sase yo, e birin xa ragata a fanyi ra.»

Ginedimedi rakelife faxe ma

nun gine gb  te rayalanfe
(Maraki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Isa to nu na na fee masenfe e be, mange nde naxa fa, a suyidi Isa be, a a fala a be, «N ma di gine baxi faxade ya, k  n  o xa i siga, i naxa i belexe sa a ma, a man kelima ne.»

¹⁹ Isa naxa keli, e nun a f  xirabiree naxa bira na mange foxo ra.

²⁰ Na temui, gine nde naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma, a naxa fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma sanbunyi ra,

²¹ barima a nu a falafe a yete ma, «Xa n no n belexe dinde Isa xa donma gbansan na, n yalanma ne.»

²² Isa to a mafindi, a gine to, a naxa a fala a be, «N ma di, limaniya, i xa danxaniya bara i rayalan.» Keren na, gine naxa yalan.

²³ Isa to so mange xonyi, a naxa jama li naa, e sonxofe, xule femae fan bara fa j  n yire. A naxa a fala e be,

²⁴ «Wo siga, barima yi ginedimedi mu faxaxi. A na xife ne.» E naxa yo a ma, e a mayele.

²⁵ A to jama ramini tande, a naxa so banxi kui. A naxa ginedimedi belexe susu, ginedimedi naxa keli.

²⁶ Na xibaaru naxa yensen na yire birin na.

Isa d  nxui firin nayalanfe

²⁷ Isa to keli m  nni, d  nxui firin naxa bira a f  xo ra, e nu e xui ite a be, «Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!»

²⁸ Isa to so banxi, dɔnxuie naxa e maso a ra. A naxa e maxɔrin, «Wo laxi a ra a n nɔma wo rayalande?» E naxa a yaabi, «Iyo, Marigi.»

²⁹ Isa naxa a belexee sa e ya ma, a a fala e be, «Wo waxɔnfe xa raba wo be alɔ wo laxi a ra ki naxε.»

³⁰ E yae naxa rabi kerena. Isa naxa a matintin e ra a xɔrɔxɔe ra, «Mixi yo naxa yi fe kolon.»

³¹ Kɔnɔ e to mini, e naxa siga Isa xa fe fala ra na bɔxi yire birin.

Boboe rayalande
(Luki 11:14-15)

³² Isa nun a fɔxirabiree to nu kelife naa, mixi nde naxa fa xemε nde ra a xɔn ma jinnee nu bara naxan findi boboe ra.

³³ Isa to na jinnee keri, boboe naxa wɔyen. Nama naxa kaaba, e a fala, «Yi fe mɔcli singe mu nu to Isirayila bɔxi ma.»

³⁴ Kɔnɔ Farisenie tan naxa a fala, «A jinnee kerima jinnee mange nan saabui ra.»

Isa kinikinife jama ma
(Maraki 6:6, 6:34, Luki 8:1)

³⁵ Isa naxa taae birin ijere, a xungbe nun a xuri. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangεya xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mɔcli birin nayalan.

³⁶ A nu jama toma təmui naxε, a nu kinikinima e ma, barima sənbə nun limaniya birin nu baxi e yi. E nu luxine alɔ yεχεε naxee makantama mu na.

³⁷ Na kui, a naxa a fala a fɔxirabiree be, «Xe xaba wali belebele nan na, kɔnɔ walikee tan xurun.»

³⁸ Wo xe kanyi maxandi alako a xa walikee rasanba a xa xe xabade.»

10

Isa xa xεera fu nun firinyie

(Maraki 3:13-19, Luki 6:12-16)

¹ Isa naxa a fɔxirabiree fu nun firinyie xili, a nɔε so e yi ra alako e xa no jinnee keride mixie fɔxɔ ra, e man xa no furema mɔcli birin nayalande.

² Na xεera fu nun firinyi xilie nan ya: a singe, Simɔn, naxan man xili Piyeri, nun a xunya Andire, Sebede xa di Yaki, nun a xunya Yaya,

³ Filipu nun Barotolome, Tomasi nun Matiyu duuti maxili, Alifa xa di Yaki nun Tadayo,

⁴ Simɔn naxan xili Seloti, nun Yudasi Isikariyoti naxan Isa yanfa.

Isa a xa xεera fu nun firinyie xεεfe

(Maraki 6:7-13, Luki 9:1-6)

⁵ Isa naxa yi xemε fu nun firinyie xεε yi yaamari ra: «Wo naxa siga mixie yire Yuwifie mu naxee ra, wo naxa so Samarikae xa taae kui.»

⁶ Wo xa siga Isirayilakae nan xɔn, naxee luxi alɔ yεχεε lɔexie.

⁷ Wo xa kawandi ti kira xɔn a Ala xa mangεya niini bara makɔre.

8 Wo xa furemae rayalan, wo xa faxamixie rakeli, wo xa kune kanyie raseniyen, wo xa pinnee keri. Wo kixi ne, wo mu sese fi. Wo fan xa mixi ki na ki.

9 Wo naxa xεema, gbeti, xa na mu a ra kobiri xanin wo xun ma.

10 Wo man naxa gbɔnfœ, donma firin nde, sankiri, xa na mu a ra xuli xanin wo xun ma. A lanma baloe xa fi walike ma.»

11 «Wo na so taa naxan kui, wo xa mixi fanyi nde fen naxan wo yigiyama, wo lu naa han wo siga taa gbete.

12 Wo na so mixie xonyi, wo xa e xεebu.

13 Xa na fɔxœ mixie fan, Ala xa wo xa duba suxu e xa fe ra. Kono xa naakae mu fan, Ala naxa na duba suxu.

14 Xa mixie mu tin wo rasenede, xa na mu a ra e tondi e tuli matide wo xa masenyi ra, wo ne kelima na banxi xa na mu a ra na taa kui, wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra.

15 N xa nɔndi fala wo be, kiti sa lɔxœ, kiti fanma Sodoma nun Gomora taakae ra dangife na taa mixie ra.»

Isa fɔxirabiree fama naxankatade

(Maraki 13:9-13, Luki 12:11-12, 21:12-19)

16 «Wo wo tuli mati, n na wo xεefe ne alo yεxes naxee soma wula baree tagi. Na kui, wo xa koṭa alo yere, wo yuge xa fan alo turunna xoni.

17 Wo xa wo yεte matanga mixie ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo

bɔnbɔma ne sebere ra e xa salidee kui,

18 e wo xaninma ne gominnae nun mangεe yire n ma fe ra. Na kui, wo findima ne n ma seedee ra e tan be, a nun si gbete be.

19 E na wo so nee yi ra, wo naxa kɔntɔfili wo xa masenyi xa fe ra, wo naxan falama nun wo a falama ki naxe, barima na birin fima ne wo ma na waxati yati.

20 Wo tan xa mu wɔyεnma, wo Baba Ala Xaxili nan wɔyεnma wo saabui ra.»

21 «Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie belexε, e xa a faxa. Babε fan na mɔcli niyama a xa di ra, die fan kelima ne e barimae xili ma, e xa e faxa.

22 Mixi birin fama wo xɔnde n xili xa fe ra, kono naxan na wakili han a rajɔnyi, na kanyi kisima ne.

23 Xa e wo paxankata yire nde, wo xa wo gi, wo siga taa gbete. N xa nɔndi fala wo be, wo mu gema Isirayila taa birin ipere de a fa lu Adama xa Di mu fa.»

24 «Taalibi mu dangima a karamɔxœ ra, konyi fan mu dangima a marigi ra.

25 A lanma taalibi xa lu alo a karamɔxœ, konyi fan xa lu alo a marigi. Xa fɔxœ xunyi xili fala pinne Belesεbulu, e naxan falama a xa fɔxœ mixie xun ma, a jan dangima na ra.»

Gaaxufe Ala ya ra

(Maraki 8:38, Luki 9:26, 12:2-9)

26 «Wo naxa gaaxu mixie ya ra, barima fefe noxunxi

mu na naxan mu fama makənende, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde.

²⁷ N naxan falama wo bε kε ra, wo xa na masen yanyi ra. Wo naxan mema makoyikoyi ra, wo xa dunipa birin nakolon a ra.

²⁸ Wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nōma mixi fate bende nan tun faxade, a fa li e mu nōma wo nii tan masotode. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, naxan nōma fate bende nun nii sōntode yahannama.

²⁹ Turunna firin xa mu sarama batanka kerēn na? Kōnō hali xōni di kerēn mu birama boxi ma xa wo Baba Ala sago mu a ra.

³⁰ Wo xunsexe yati kontixi.

³¹ Na kui, wo naxa gaaxu, barima wo tide gbo dangi turunna xōni gali ra.»

³² «Mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya xōri, n fan na kanyi kolonma n Baba ya xōri ariyanna.

³³ Kōnō naxan na tondi n kolonde a Marigi ra adamadie ya ma, n fan tondima ne na kanyi rakolonde n Baba ra naxan na ariyanna.»

Isa fōxirabiree nun tōore
(Luki 12:51-53, 14:26-27,
9:23-24, Maraki 8:34-35)

³⁴ «Wo naxa a majoxun a n faxi bōjesa nan na dunipa. N mu faxi bōjesa xa ra, n faxi santidegema nan na.

³⁵ N faxi fatanyi nan na di xeme nun a baba tagi, di gine nun a nga tagi, mamadi nun a mama tagi.

³⁶ Mixi ngaxakerenyie nan findima a yaxuie ra.

³⁷ Mixi naxan a baba nun a nga xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n sēti ma. Mixi naxan a xa di xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n sēti ma.

³⁸ Xa mixi naxan mu tin tōre nun faxe ra, a mu bira n fōxō ra, na kanyi mu daxa a xa lu n sēti ma.

³⁹ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lōema ne. Naxan a yete ralōema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne.»

Isa fōxirabiree rasenēfe
(Maraki 9:37,41, Luki
9:48, 10:16, Yaya 13:20)

⁴⁰ «Mixi naxan na wo rasenē, a n tan nan nasenexi. Mixi naxan na n nasenē, a n xēma nan nasenexi.

⁴¹ Mixi naxan na namijōnmē rasenē a xa namijōnmēna ma, a baraayi sōtōma ne alō namijōnmē. Mixi naxan na tinxintōe rasenē a xa tinxinyi ma, a baraayi sōtōma ne alō tinxintōe.

⁴² Mixi naxan na hali ye xinbeli pōcti ya kerēn fi yi mixi xuri kerēn ma a to findixi n fōxirabire ra, n xa nōndi fala wo bε, na kanyi mu ganma a baraayi ra muku.»

11

Annabi Yaya xa maxɔrinyi
(Luki 7:18-35)

¹ Isa to ge yi yaamarie fide a fōxirabire fu nun firinyie ma, a naxa keli mənni, a siga

Yuwifie xa taae alako a xa mixie xaran, a e kawandi.

² Annabi Yaya to Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe me geeli kui, a naxa a fôxirabiree ndee xee Isa ma.

³ E naxa a maxorin, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbete nan mame?»

⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentegé sa Yaya be.»

⁵ Donxue se toma, namatee jereema, kune kanyie yalanma, tulixorie fe mema, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyira.

⁶ Sseewé na mixi be naxan mu siikema n ma fe ra.»

⁷ Annabi Yaya fôxirabiree to siga, Isa naxa jama maxorin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Kale, foye naxan namaxama?

⁸ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Dugi tofanyi kanyie toma mange banxie nan kui.

⁹ Wo fa siga munse matode? Namijonme? Iyo, n xa a fala wo be, a jan dangi namijonme ra.

¹⁰ A tan nan xa fe sebexi Kitaabui kui, «N fama n ma xseera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i be.»

¹¹ N xa nöndi fala wo be, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya Xunxa ra. Konon man xa a fala wo be, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra.

¹² Kabi Yaya Xunxa xa waxati han to, Ala xa mangeya senbe nan tun sotoma. Senbemae nan luma a niini bun ma.

¹³ Namijonmee birin nun Tawureta Munsa bara Ala xa mangeya niini xa fe fala han Annabi Yaya waxati.

¹⁴ Xa wo tinma nöndi ra, wo xa a kolon Kitaabui to a fala a Annabi Eliya gibilemma fa ra, a nu Yaya nan ma fe falafe.

¹⁵ Xa wo tuli fe mema, wo xa wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁶ «N nöma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi dimedie nan na naxee doxoxi taa kui, e nu a fala e booree be,

¹⁷ «Muxu bara xule fe wo be, konwo mu fare boronxi. Muxu bara jön beeti ba, konwo mu sunnunxi.»»

¹⁸ «Annabi Yaya to nu sunma, e naxa a fala a xa fe ra, *Ninne na a fôxra.*»

¹⁹ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, e bara a fala, *Furi jaaxi siisila mato!* E nun duuti maxilie nun yunubitœe nan a ra!» Kono xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Taa danxaniyateree xa gbaloe

(Matiyu 10:15, Luki 10:12-15)

²⁰ Na temui Isa naxa xonmixie ma naxee nu sabatixi taae kui a kaabanako gbegbe rabaxi dënnaxe, barima e mu tuubi.

²¹ «Gbaloe na wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo

fan bε, Betesayidakae! Kaa-banako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidon ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e sunnun donma ragoro e ma, e te xube maso e ma e xa tuubi tōnxuma ra.

²² Na nan a ra n xa a fala wo bε, kiiti sa lōxčε xčorččoma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidonkae ra.

²³ I tan Kapεrεnamu go, i lōxč a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahan-nama, barima kaabanako naxee raba i tagi, xa nee sa raba Sodoma ne nu, a a lima na taa mu sōntoma nu.

²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo bε, kiitisa lōxčε xčorččoma wo tan ma dangi Sodomakae ra.»

*Fafe Isa ma
(Luki 10:21-22)*

²⁵ Na temui Isa naxa a fala, «Baba Ala, koore nun bōxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee nōxunxi lōnnilae nun xaxilimae ma, i e masen dimedie bε.

²⁶ Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kēnēn fe nan ya.»

²⁷ «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Di nu tin a masende naxan bε.

²⁸ Wo fa n ma, wo tan naxee taganxi, kote binye naxee xun, n xa malabui fi wo ma.

²⁹ Wo xa n ma karafoe nan nagoro wo kōn ma, wo xa findi n ma taalibie ra, barima n bōjε bεexi, a mu

tema. Na kui, wo bōjε malabui sōtoma ne,

³⁰ barima n karafoe naxan nagoroma wo kōn, a mu xčorčč, n kote naxan dōččoma wo xun, a mu binya.»

12

*Malabu lōxčε xa seriye
(Maraki 2:23-28, Luki 6:1-11)*

¹ Na waxati, malabu lōxčε ma, Isa nu jerefe xee tagi. Kaame to nu a foxirabiree suxuxi, e naxa mēngi tōnsče ndee ba, e xa e don.

² Farisenie to na to, e naxa wøyen Isa bε, «A mato, i foxirabiree na malabu lōxčε seriye matandife.»

³ A naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a fōxč ra?»

⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, hali a to mu daxa a tan nun a foxirabiree xa na don, fo sereχedubee.

⁵ Wo man mu nu a xaran Tawureta Munsa kui, a sereχedubee walima malabu lōxčε hōrōmōbanxi kui, kōn e mu yunubi sōtoma na kui?

⁶ N xa a fala wo bε, naxan na wo yire be, a tide gbo hōrōmōbanxi bε.

⁷ Xa wo fahaamui sōtōxi səbeli ma nu, naxan a masenxi, «Hinne rafan n ma dangife sereχe ra,» wo mu tinxintčeē tōččejegema nu.

⁸ Adama xa Di nan na malabu lōxčε marigi ra.»

⁹ Isa to keli mēnni, a naxa so e xa salide kui.

¹⁰ A naxa xemē nde li naa, naxan bəlexe tuuxi a ma. E naxa Isa maxorin, «A daxa mixi xa furema rayalan malabu ləxçə?» E nu katafe ne e xa nō Isa kalamude.

¹¹ Isa naxa e yaabi, «Xa wo xa yexəe nde sin yili kui malabu ləxçə ma, nde na wo ya ma naxan tondima a ratede?

¹² Adama tide gbo dangi yexəe ra pon! Na nan a ra, fe fanyi rabafe daxa malabu ləxçə ma.»

¹³ Na kui, a naxa a fala bəlexe tuuxi kanyi bə, «I bəlexe itala.» A naxa a itala, a naxa yalan alo a bəlexe boore.

¹⁴ Kōnō Farisenie to mini, e naxa e malan, e xa sa kira fen Isa faxafe ma.

Isa, Ala xa walike sugandixi

¹⁵ Isa to na kolon, a naxa keli naa. Mixi gbegbe naxa bira a foxy ra. A naxa furema birin nayalan,

¹⁶ a naxa e raton e naxa a xa fe fala mixie bə.

¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, a to a masen,

¹⁸ «N ma walike sugandixi nan ya, n xanuntenyi naxan nafanxi n boŋe ma.

N nan n Xaxili ragoroma ne a ma,

a fan tinxinyi masen sie bə.

¹⁹ A mu sɔnxəe ratema, a mu gbelegbelema, mixi yo mu a xui itexi mema taa kui.

²⁰ A mu kale kōnkōrōnxi girma, a mu lanpui dəxəe xuri raxubenma,

han a tinxinyi xunnakelima temui naxe.

²¹ Si birin e xaxili tima ne a xili ra.»

Xaxili Seniyenxi matandife

(Maraki 3:20-27, 7:16-17, Luki 11:14-23, 6:44-45)

²² Mixi nde naxa fa xemē nde ra Isa xən jinne nu bara naxan findi dənxui nun boboe ra. Isa naxa a rayalan, a ya naxa se to, a tuli naxa fe mə.

²³ Nama birin naxa kaaba, e nu e bore maxorin, «Dawuda xa Di xa mu yi ra?»

²⁴ Farisenie to e xui mə, e naxa a fala, «Yi xemē jinne kerima jinne mange Belesebulu nan saabui ra.»

²⁵ Isa to e xaxili ma fe kolon, a naxa a masen e bə, «Namane yo a yete gere lantareya kui, na jnamane xun nakanama ne feo! Taa fan, xa na mu a ra denbaya, xa e e yete gere lantareya kui, e mu xanma.

²⁶ Xa Sentane Sentane keri, a na a yete nan gerefe. A xa mangeya fa xanma di?

²⁷ Xa n tan jinnee kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie e kerima nde saabui ra? Na kui e tan nan yati wo makiitima.

²⁸ Kōnō xa n tan jinnee kerima Ala Xaxili nan saabui ra, na nan na ki Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li.

²⁹ Mixi nōma sode senbema xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden? Kōnō xa mixi banxi kanyi xiri, a nōma ne a harige birin munade.»

³⁰ «Mixi naxan mu birama n fɔxɔ̄ ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi malande, a na mixie rayensenfe ne.

³¹ Na nan a toxi, n xa a fala wo bε, adamadie xa yunubie nun marasətɔ̄ee birin nɔma ne xafaride, kɔnɔ Ala Xaxili rasotofe tan mu xafarima mixi bε muku.

³² Mixi na Adama xa Di rasotɔ̄, na yunubi nɔma ne xafaride a kanyi bε. Kɔnɔ mixi na Ala Xaxili Seniyenxi rasotɔ̄, na yunubi mu nɔma xafaride na kanyi bε dunipa, a mu nɔma xafaride aligiyama.»

³³ «Xa sansi findi a fanyi nan na, a bogi fanyi nan naminima. Xa sansi findi a kobi nan na, a bogi kobi nan naminima. Sansi kolonma a bogi nan ma.

³⁴ Wo tan bɔximase bɔnsɔ̄e, wo mu nɔma wɔyen fanyi falade, barima wo bɔne kobi. Mixi bɔne rafexi naxan na, na nan minima a de i.

³⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bɔne kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bɔne kui, a fe kobi nan naminima.

³⁶ N xa a fala wo bε, kiitisa lɔxɔ̄e, adamadie dəntegə sama ne wɔyen kobi birin ma naxee mini e de i.

³⁷ I wɔyenyi naxan falama dunijneigiri kui, na nan kiiti fanma i ra, na nan kiiti kanama i ra.»

Annabi Yunusa xa tɔnxuma
(Matiyu 16:1-4, Maraki 8:11-12, Luki 11:29-32)

³⁸ Na xanbi, seriyə karaməxɔ̄e nun Fariseenie naxa wɔyenyi tongo, e a fala Isa bε, «Karaməxɔ̄, muxu wama i xa kaabanako nde tofe, a xa findi tɔnxuma ra muxu bε.»

³⁹ Isa naxa e yaabi, «To mixie kobi, e bara gbilen Ala fɔxɔ̄ ra. E wama tɔnxuma makaabaxi tofe, kɔnɔ tɔnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tɔnxuma ra.

⁴⁰ Annabi Yunusa xi saxan, kɔe saxan nadangi yεχε xungbe furi kui ki naχε, Adama xa Di fan xi saxan, kɔe saxan nadangima na ki ne bɔxi bun ma.

⁴¹ Kiiti lɔxɔ̄e, Ninewekae tima ne e nun to mixie, e seedərɔxɔ̄ya ba wo xili ma, barima e tan tuubi ne Annabi Yunusa xa kawandi saabui ra, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Annabi Yunusa bε.

⁴² Kiiti lɔxɔ̄e, Seeba mangə gine fan tima ne e nun to mixie, a seedərɔxɔ̄ya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lɔnni ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani bε.»

Ninne gbilenfe a lingira fori
(Luki 11:24-26)

⁴³ «Ninne na gbilen mixi fɔxɔ̄ ra, a sigama yire maxare ne lingira gbete fende, kɔnɔ a mu a toma.

⁴⁴ Na temui a a falama a yete bε, *«N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dənnaxε.»* A na gbilen mənni a a lima

ne na banxi makoxi, a rax-unmaxi a fanyi ra, jinne gbete yo mu na.

⁴⁵ Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofera gbete ra naxee jaaxu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife a singe ra. Na nan mooli rabama to mixi kobie be.»

*Isa nga nun a xunyae
(Maraki 3:31-35, Luki 8:19-21)*

⁴⁶ Beenun Isa xa ge woyende jama be, a nga nun a xunya xemema naxa fa, e ti tande, e nun Isa xa de masara.

⁴⁷ Mixi nde naxa a fala a be, «I nga nun i xunyae na tande, e wama wo xa de masara.»

⁴⁸ Kono Isa naxa na kanyi yaabi, «Nde findixi nga ra? Nde findixi n xunyae ra?»

⁴⁹ Na temui Isa naxa a belexe ti a foxirabiree ma, a a masen, «A mato, n nga nun n xunyae nan ya.»

⁵⁰ Mixi yo naxan n Baba sago rabama naxan na ariyanna, na kanyi nan findixi n xunya xemema, n maagine, nun n nga ra.»

13

*Xe rawali xa taali
(Maraki 4:1-20, Luki 8:4-15)*

¹ Na lcox, Isa naxa mini banxi, a sa dcox baa de ra.

² Nama gbegbe to malan a yire, a naxa sa dcox kunkui kui, nama naxa lu baa de ra.

³ A naxa fe wuyaxi masen e be taalie ra.

A naxa a masen, «Wo wo tul mati. Xe rawali nde nan mini sansi xori garansande.

⁴ A to nu sansi xori garansanma, xori ndee naxa bira sankira xon, xonie naxa fa, e e don gbiki.

⁵ Xori ndee fan naxa bira geme yire, bende mu gbo dennaxe. Nee naxa bula mafuren na, barima na bende mu tilin.

⁶ Kono sage to xon, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e be.

⁷ Sansi xori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana.

⁸ Sansi xori ndee fan naxa bira bende fanyi ma. Na xorie tan, e keran keran birin naxa sansi tsonsor ramini, ndee naxa xori kemem ramini, ndee xori tongo senni, ndee xori tongo saxon.

⁹ Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁰ Isa foxirabiree naxa e maso a ra, e a maxorin, «Munfe ra i woyenma nama be taali ra?»

¹¹ Isa naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangeya niini gundo kolon, kono na fahaamui mu fixi mixi gbete tan ma.»

¹² Mixi fahaamuxi xa fahaamui xun masama, kono mixi fahaamutare, hali a naxan mapoxun a gbe ra, na fama bade a yi ra.

¹³ Na nan a toxi n woyenma mixie be taali woyenyi ra, barima e ya se toma, kono e mu a igbema, e tuli fe mema, kono e mu a

fahaamuma.

¹⁴ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi bara rakamali e xa fe ra, naxan a masenxi,

«Wo fe mëma,

könc wo mu a fahaamuma.

Wo fe toma,

könc wo mu a igbëma.

¹⁵ Yi jama bçne bara xççoxç.

E bara e tuli dëse, e bara e ya raxi,

alako e ya naxa fa fe igbë, e tuli naxa fa fe më,

e bçnæe naxa fa fe kolon,

e naxa fa e ya rafindi n ma n xa e rayalan.»»

¹⁶ «Könc jñelxinyi na wo tan bë, barima wo yae se igbëma, wo tulie fe mëma.

¹⁷ N xa nöndi fala wo bë, namijönmë nun tinxintœ gbegbe bara wa e xa fee to wo naxee tofe, könc e mu e to. E bara wa e xa fee më wo naxee mëfe, könc e mu e më.»

¹⁸ «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui sötç xesa xa taali ma.

¹⁹ Mixi na Ala xa mangëya niini xa masenyi më, a mu a fahaamu, Sentane fama ne na masenyi bade a bçne ma. Na kanyi misaalixi sansi xori nan na naxan biraxi kira xon ma.

²⁰ Sansi xori naxee bira gemë yire, nee misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mëma, a a suxu mafuren sëewë ra.

²¹ Könc sanke to mu na a bë, a xa danxaniya mu buma. Tçore nun jaxankate na a li Ala xa masenyi xa fe ra, a gbilenma Ala xa fe fôxø ra kerén na.

²² Sansi xori naxan bira tunbe kunsie tagi, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mëma, könc yi dunija kontçfili nun naafuli xoli a suxu han a Ala xa masenyi bçpin. Na kui, Ala xa masenyi mu nöma a bçne masarade.

²³ Sansi xori naxan bira bende fanyi tan ma, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mëma, a a fahaamu, a a bçne masara. Na sansi xori a bogi raminima ne, nde xori këmë ramini, nde tongo senni, nde tongo saxon.»

Nooge jaaxi xa taali

²⁴ Isa naxa taali gbëte masen e bë, «Ala xa mangëya luxi ne alç xemë naxan a xa xë garansan sansi xori fanyi ra.

²⁵ Konç mixie nu xife temui naxë, a yaxui naxa fa, a nooge jaaxi xori garansan sansi fanyi xori longori ra, a siga.

²⁶ Sansie to bula, e te han e dendenyi bara mini fôlo, walikëe naxa nooge jaaxi fan to sansie longori ra.

²⁷ E naxa xë kanyi maxörin, «Marigi, i mu sansi xori fanyi xa garansan i xa xë ma? Na nooge jaaxi fa kelixi minden?»

²⁸ A naxa e yaabi, «N yaxui nde nan na rabaxi.» Walikëe naxa a maxörin, «I wama muxu xa sa a tala?»

²⁹ A naxa a fala, «Ade, xa na mu a ra sansi fanyi fan talama ne nooge jaaxi fôxø ra.

³⁰ Wo xa a lu e birin xa mç han xë xaba lõxœ. Na temui

n a falama ne xe xabae be, wo nooge jaaxi nan singe tala, wo a raxiri alako a xa gan. Kono wo sansi fanyi tan xaba, wo a xori ragata n ma bili kui.»

Konde xori nun lebini xa taalie

(Maraki 4:30-32, Luki 13:18-21)

³¹ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi konde xori nan na, mixi naxan si a xa daaxa.

³² A xori xurun sansi xori birin be, kono a na mo, a bili xungbo baxi sansi birin be. A findima wuri bili nan na, xorie fama e teee sade naxan salonyie kon na.»

³³ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi lebini nan na, gine naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

Isa nun taali woyenyie

(Maraki 4:33-34)

³⁴ Isa naxa na fe birin masen nama be taalie ra. A jan mu nu masenyi yo tima e be a mu a fala taali daaxi.

³⁵ Na kui, namijonme xa masenyi naxa kamali,

«Taali woyenyie nan minima n de i.

N fee masenma ne naxee nu noxunxi kabi dunija daa temui.»

Isa nooge jaaxi xa taali tagi rabafe

³⁶ Na temui, Isa naxa keli nama xun ma, a so banxi. A foixirabiree naxa e makore a ra, e a fala a be, «Nooge

jaaxi xa taali tagi raba muxu be.»

³⁷ A naxa e yaabi, «Naxan sansi fanyi garansanma, na misaalixi Adama xa Di nan na.

³⁸ Xe misaalixi dunija nan na. Sansi fanyi misaalixi mixie nan na, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma. Nooge jaaxi misaalixi Sentane xa die nan na.

³⁹ Yaxui naxan nooge xori garansan, a misaalixi Ibulisa nan na. Xe xabe misaalixi dunija rajonyi nan na. Xe xabae misaalixi malek ee nan na.

⁴⁰ Na nooge jaaxi talama ki naxe, a woli te i, dunija rajonyi fan luma na ki ne.

⁴¹ Adama xa Di fama a xa malek ee xee de, e mixi ratantanyie nun mixi kobie ba mixi gbete ya ma, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma.

⁴² E e wolima ne te mankane xcora, wa nun jin maxinyi na dennaxe.

⁴³ Na temui tinxintee tan yanbama ne alo soge e Baba xa mangeya niini bun ma. Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

Harije xungbe xa taalie

⁴⁴ «Ala xa mangeya man luxi ne alo naafuli xungbe naxan nu noxunxi xe ma. Mixi nde to mini a ma, a naxa gibile a noxun na, a siga nelexinyi kui. A naxa a sotose birin mati a fa na xe sara.»

⁴⁵ «Ala xa mangeya man luxi ne alo yule naxan diyaman tofanyi fenfe.

46 A to diyaman hagigə kerən to, a naxa sa a sötəse birin mati, a fa na diyaman sara.»

Yelə xa taali

47 «Ala xa mangəya man luxi nə alo yelə naxan bara sa baa ma, a yexə məɔli birin suxu.

48 Yelə to rafe, mixie naxa a mabəndun baa də ra. E naxa dəxə, e yexə mayegeti, e a fanyie sa paanie kui, e a naaxie wəle.

49 Dunjna rəjənyi luma na ki nə. Malekəe fama mixi kobie nun mixi tinxinxie mayegetide,

50 e mixi kobie woli tə mankane xəɔra, wa nun jin maxinyie na dənnaxə.»

Lənni fori nun a nəɛnə

51 Isa naxa e maxərin, «Wo bara na birin fahaamu?» E naxa a yaabi, «Iyo.»

52 A naxa a masen e bə, «Na nan a toxi, səriyə karaməxə naxan bara fahaa-mui sötə Ala xa mangəya ni-ni xa fe ma, a luxi alo banxi kanyi naxan se nəɛnəe nun se forie raminima a harige ya ma.»

Nasaretikae tondife lade

Isa ra
(Maraki 6:1-6, Luki 4:16-30)

53 Isa to ge na taalie masende, a naxa siga,

54 a sa so a xənyi, a məxi dənnaxə. A to na mixie xaran e xa salide kui, e də naxa ixara. E naxa e bore maxərin, «Yi xəmə yi lənni sötəxi minden? A nəxi yi kaabanako fee rabade di?»

55 Kamudəri xa di xa mu yi ki? A nga xa mu xili

Mariyama? A xunyae xa mu findi Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simən na?

56 A xunya ginəmae fan mu na won ya ma be? A fa yi birin sötəxi minden?»

57 Na kui, e naxa xənə a ma, e tondi lade a ra.

Isa naxa a masen e bə, «Namijənəmə binyaxi yire birin fo a xənyi, a ngaxakerenyie tagi.»

58 A mu kaabanako gbegbe raba naa e xa danxaniyat arepa xa fe ra.

14

Annabi Yaya xa faxə

(Maraki 6:14-29, Luki 9:7-9)

1 Na waxati, Galile mange Herode naxa Isa xa fe me. A naxa a fala a xa mixie bə,

2 «Yaya Xunxa nan kelixi faxə ma. Na nan a toxi nəɛ na a yi a xa kaabanakoe raba.»

3 A na fala nə, barima a tan Herode nu bara yaamari fi Yaya xa suxu, yələnəxənyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa ginə.

4 Yaya nu a falama Herode bə, «A mu daxa i xa yi ginə tongo.»

5 Herode nu wama Yaya faxafe nə, kənə a nu gaaxuxi nama ya ra, barima e nu laxi a ra a namijənəmə nan nu Yaya ra.

6 Na temui, e to nu Herode bari pə xungbilenyi xulunyi tife, Herodiyasi xa di ginə naxa fare boron mixie bə. A naxa rafan Herode ma

7 han a naxa a kali a a na sese maxɔrin a ma, a a firma ne a ma.

8 Herodiyasi xa marasi ma, a xa di naxa a fala Herode bɛ, «Yaya Xunxa xunyi so n yi ra piletı ma.»

9 Mange naxa nimisa, kɔnɔ a xa marakali nun a xa xɔnɛe xa fe ra, a naxa yamarı fi e xa Yaya xunyi so na ginɛdimedi yi ra.

10 A naxa mixie xɛɛ geeli, e xa Yaya xunyi bolon a dɛ i.

11 E naxa fa a xunyi ra piletı ma, e a so ginɛdimedi yi ra. Ginɛdimedi fan naxa a xanin a nga xɔn ma.

12 Yaya fɔxirabirɛe naxa sa a fure tongo, e sa a ragata, e naxa sa na dentegɛ sa Isa bɛ.

Isa donse fife xɛmɛ mixi wulu suuli ma

(Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)

13 Isa to na fe mɛ, a naxa keli menni kunkui kui, a siga a kerenyi ma wula i. Nama to a kolon, e fan naxa keli e xa taae, e siga a fɔxɔ ra e sanyi ra.

14 Isa to goro kunkui kui, a naxa jama gbegbe to naa. A naxa kinikini e ma, a e xa furemae rayalan.

15 Nunmare to so fɔlɔ, Isa fɔxirabirɛe naxa e maso a ra, e a fala a bɛ, «Won na wula ne yi ki, kɔɛ fan bara so. Nama rayensen alako e xa siga donse sara taae kui.»

16 Isa naxa e yaabi, «Hali e mu siga. Wo tan nan xa donse fi e ma.»

17 Kɔnɔ e naxa a fala a bɛ, «Taami gundi suuli nun yɛxɛ

firin gbansan nan na muxu yi ra.»

18 A naxa a fala e bɛ, «Wo fa nee ra n xɔn ma be.»

19 Isa naxa jama yamari e xa e magoro na jooge xinde ma. A naxa na taami suuli nun na yɛxɛ firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a fɔxirabirɛe yi ra, e xa e itaxun jama ma.

20 Nama birin naxa e dɛge han e wasa. Donse dɔnɔxɔe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe.

21 Mixi naxee e dɛge, xɛmɛ wulu suuli jɔndɔn nan nu e ra, bafe ginɛe nun dimɛe ra.

Isa jerefe ye fari

(Maraki 6:45-52, Yaya

6:15-21)

22 Na xanbi Isa naxa a fala a fɔxirabirɛe bɛ, a e xa baki kunkui kui, e xa siga a ya ra naakiri ma, a tan xa nu jama ragbilen.

23 Isa to ge jama ragbilende, a naxa te geysa fari a kerenyi ma, alako a xa Ala maxandi. Kɔɛ naxa a li naa, a keren.

24 A lixi kunkui nu bara makuya xare ra, mɔrɔnyie nu na a mabɔnbɔfɛ ki fanyi ra barima foye ya nu rafindixi a ma.

25 Subaxɛ ma, Isa jerefe baa fari.

26 A fɔxirabirɛe to a to jere ra ye fari, e naxa gaaxu ki fanyi. E naxa gbelegbele, e a fala, «Tubari nan a ra!»

27 Kɔnɔ Isa naxa a masen e bɛ keren na, «Wo naxa kontɔfili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.»

²⁸ Piyeri naxa a yaabi, «Marigi, xa i tan nan a ra, yaamari fi n xa siga i yire ye fari.»

²⁹ Isa naxa a fala a bε, «Fa.» Piyeri to goro kunkui kui, a naxa nεrε ye fari sigafe ra Isa yire.

³⁰ Kōnɔ a to foye bele-bele mato, a naxa gaaxu, a madula fɔlɔ. A naxa gbeleg-bele, «N Marigi, n nakisi!»

³¹ Isa naxa a bεlexε itala kerèn na, a Piyeri suxu. A naxa a masen a bε, «I xa danxaniya xurun. I siikexi munfe ra?»

³² E to baki kunkui kui, foye naxa raxara.

³³ Isa fɔxirabirε naxee nu na kunkui kui, e naxa suyidi Isa bε, e a fala, «Ala xa Di yati nan lanxi i ma.»

Isa Genesareti furema birin nayalanfe

(Maraki 6:53-56)

³⁴ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti.

³⁵ Naakae to a kolon Isa nan a ra, e naxa na rabilinyi mixi birin nakolon. Mixie naxa fa furemae birin na Isa xɔn.

³⁶ E nu a mayandima furemae xa e bεlexε din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

15

Ala xa seriye nun adama xa naamunyi

(Maraki 7:1-23)

¹ Fariseni nun seriye karamɔxɔ ndee naxa fa Isa yire kelife Darisalamu. E naxa a maxɔrin,

² «Munfe ra i fɔxirabirε luma forie xa naamunyie matandi ra? E mu e bεlexε raxama beenun e xa e dεge alɔ forie xa naamunyie a masenxi ki naxε.»

³ Isa naxa e yaabi, «Munfe ra wo tan Ala xa seriye matandima wo xa naamunyie xa fe ra?»

⁴ Ala bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan na a baba nun a nga konbi, a lan nε na kanyi xa faxa.»

⁵ Kōnɔ wo tan naxε, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga bε, «I nu lanma i xa naxan sɔtɔ n na i malise ra, n bara a fi Ala ma,»

⁶ hali na kanyi mu fefe raba a baba bε. Na kui, wo Ala xa seriye matandima wo xa naamunyi saabui ra.

⁷ Wo tan filankafuie! Annabi Esayi nɔndi yati nan masen wo xa fe ra,

⁸ «Yi jnama n binyama e de ne, kɔnɔ e bɔŋε makuya n na pon!»

⁹ E xa sali fufafu nan a ra, barima e mixi xaranma adamadie xa majɔxunyie nan na alɔ na majɔxunyie findixi n tan ma seriye nan na.»

¹⁰ Isa naxa jnama xili, a a masen e bε, «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui sɔtɔ.»

¹¹ Se naxan soma mixi de kui, na xa mu a findima mixi seniyentare ra. Naxan minima a de kui, na nan a findima mixi seniyentare ra.»

¹² Na temui Isa fɔxirabirε naxa e maso a ra, e a

fala a bε, «I mu a kolon i xa masenyi bara Farisenie raxçonc?»

¹³ Isa naxa e yaabi, «N Baba naxan na ariyanna, a sansi birin talama ne a tan mu naxan sixi.

¹⁴ Wo e lu na. Dønxui nan na e ra naxee dønxui rajñerema. Xa dønxui dønxui rajñere, e firin birin birama ne yili kui.»

¹⁵ Piyeri naxa a fala a bε, «Yi taali tagi raba muxu bε.»

¹⁶ Isa naxa a yaabi, «Han ya wo fan mu fahaamui sotɔ?»

¹⁷ Wo mu a kolon a se naxan birin soma mixi de kui, a goroma furi nan kui, a fa mini fate i?

¹⁸ Kønø masenyi naxan minima mixi de kui, a kelima a bøjøe nan ma. Na nan nøma a findide mixi seniyentare ra.

¹⁹ Barima majøxun kobie, faxε tife, yεne, langoeja, munε, tøçørgε, mixi xili kanafe, nee birin fatanma mixi bøjøe nan na.

²⁰ Nee nan mixi findima mixi seniyentare ra, kønø mixi a degefe a belexε raxatare ra, na xa mu a findima mixi seniyentare ra.»

Kanaan gine xa danxaniya

(Maraki 7:24-30)

²¹ Isa naxa keli menni, a siga Tire nun Sidøn bøxi ma.

²² Kanaan gine nde naxan kelixi na longori, a naxa fa Isa yire a a xui ite, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini n ma. Ninne bara n ma di gine paxankata feo!»

²³ Kønø Isa mu sese fala a bε. A føxirabirøe naxa e maso Isa ra, e a fala a bε, «Yi gine keri, a na gbelegbelefe won føxø ra.»

²⁴ Isa naxa a masen, «N xεexi Isirayila bønsøe gbansan nan ma, naxee luxi alɔ yεxεe løexie.»

²⁵ Kønø gine naxa fa a suyidi a bε, a a fala, «Marigi, i xa n mali!»

²⁶ Isa naxa a yaabi, «A mu lan taami xa ba dimedie yi ra, a sa baree bun ma.»

²⁷ Gine naxa a fala, «Marigi, i nøndi, kønø hali baree, e donse xuntunyi nde sotøma naxan birama e kanyi xa teebili ra.»

²⁸ Na kui, Isa naxa a masen a bε, «Gine, i xa danxaniya gbo! I waxønfe bara raba i bε.» A xa di gine naxa yalan kerèn na.

Isa nεme fife xεme mixi wulu naani ma
(Maraki 8:1-10)

²⁹ Isa to keli menni, a naxa jøre Galile baa de ra han a naxa geya li. A naxa te geya fari, a døxø.

³⁰ Nama gbegbe naxa fa a yire naa, e fa namatæe ra, a nun dønxui, mabenye, boboe, nun furema gbetæe gbegbe ra. E naxa furemae sa Isa bun ma, a fan naxa e rayalan.

³¹ Nama to a to boboe wøyenma, mabenye yalanma, namatæe jørema, dønxui se toma, e naxa kaaba. E naxa Isirayila Marigi Ala matøxø.

³² Isa naxa a føxirabirøe xili, a a masen e bε, «N bara

kinikini yi nama ma, barima xi saxan nan yi ki, e na n yire be, kōnō donse mu na e naxan donma. N mu wama e xa gbilen e xōnyi kaame ra e ma, xa na mu a ra e tōrōma ne kira xōn ma.»

³³ A fōxirabirēe naxa a maxōrin, «Won donse sōtōma yi nama gbegbe bē minden? Won na wula ne yi ki.»

³⁴ Isa naxa e yaabi, «Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a fala, «Solofera, a nun yexē xunxuri ndee.»

³⁵ Isa naxa a fala jama bē e xa dōxō bōxi.

³⁶ A naxa na taami gundi solofera nun na yexēe tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a fōxirabirēe yi ra, e xa e itaxun jama ma.

³⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse dōnōxōe fan naxa matongo han debe solofera naxa rafe.

³⁸ Xēmē mixi wulu naani nan e dege, bafe ginēe nun dimēe ra.

³⁹ Isa to ge jama ragbilende, a naxa baki kunkui kui, a siga Magadan bōxi ma.

16

*Farisenie nun Sadusenie
xa danxaniyatareja
(Maraki 8:11-21)*

¹ Farisenie nun seriye karamōxōe naxa fa Isa yire. E to nu wama gantanyi safe a bē, e naxa a maxōrin a xa tōnxuma makaabaxi nde masen e bē kelife koore ma.

² Isa naxa e yaabi, «Nunmare na a li wo naxē, *«Kuye fanma tina, barima koore igbeelixi.»*

³ Kuye ne iba wo naxē, *«Tune nun foye minima ne to, barima koore igbeelixi, nuxuie ifōcōrō.»* Wo fata koore jingi tagi rabade, kōnō wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade.

⁴ To mixie kobi, e bara gbilen Ala fōxō ra. E wama tōnxuma makaabaxi tofe, kōnō tōnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tōnxuma ra.»

Na xanbi Isa naxa keli e xun ma, a siga.

⁵ Isa fōxirabirēe naxa giri naakiri ma, e nēemū taami ma.

⁶ Isa naxa a masen e bē, «Wo wo yētē ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lēbini ma.»

⁷ Isa fōxirabirēe naxa na fe mato, e fa a fala e bore bē, «A na falaxi ne barima won mu faxi taami ra.»

⁸ Isa to nu e xa mājōxunyi kolon, a naxa a masen e bē, «Wo taami fe falama wo bore bē munfe ra? Wo xa danxaniya xurun.»

⁹ Han ya wo mu xaxili sōtō? Ka wo nēemuxi ne taami gundi suuli to xēmē wulu suuli wasa? Wo to na taami dōnōxōe matongo, wo debee yeri rafe?

¹⁰ Ka wo man nēemuxi ne taami gundi solofera to xēmē wulu naani wasa? Wo to na fan dōnōxōe matongo, wo debee yeri rafe?

¹¹ Munse a toxi wo mu a kolon a n mu taami fe xa falafe wo bē? Wo xa wo yētē ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lēbini ma.»

¹² Na kui, e naxa a fahaamu a Isa mu a falaxi xē e bē a e xa e yētē

ratanga taami lebini daaxi ma. A nu a falafe nε e xa e yεtε ratanga Farisenie nun Sadusenie xa xaranyi ma.

Isa findixi nde ra?
(Maraki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Isa to Sesareya Filipi bɔxi li, a naxa a fɔxirabiree maxɔrin, «Mixie munse falama Adama xa Di xa fe ra? Nde lanxi a ma?»

¹⁴ E naxa a yaabi, «Ndee a falama Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama Annabi Eliya. Ndee a falama Annabi Yeremi, xa na mu a ra namijɔnme gbetε.»

¹⁵ Isa naxa e maxɔrin, «Kɔnɔ wo tan naxe a di? Nde n na?»

¹⁶ Simon Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra, Abadan Ala xa Di.»

¹⁷ Isa naxa a fala a bε, «Sεewε na i bε, i tan Yunusa xa di Simon, barima ibunadama xa mu na masenxi i bε. N Baba naxan na ariyanna, na nan a masenxi i bε.

¹⁸ N xa a fala i bε, i findixi Piyeri nan na, naxan falaxi 〈gεmε.〉 N nan n ma danxaniyatε jama tima na gεmε nan fari. Hali faxε, a mu nɔma n ma jama ra.

¹⁹ N Ala xa mangεya saabi soma nε i yi ra. I na tɔnyi dɔxɔ fe naxan ma dunija, Ala naxan na ariyanna, a fan tɔnyi dɔxɔma nε na fe ra. I na tin fe naxan na dunija, Ala naxan na ariyanna, a fan tinma nε na fe ra.»

²⁰ Na temui a naxa a matintin a fɔxirabiree ra, a e

naxa a fala mixi yo bε, a a tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra.

Isa a xa faxε nun marakeli xa fe masenfe
(Maraki 8:31-33, Luki 9:22)

²¹ Keli na temui ma, Isa naxa a tagi raba fɔlɔ a fɔxirabiree bε, a fo a xa siga Darisalamu, a xa tɔɔre gbegbe sɔtɔ Yuwifie xa forie, sərɛxɛdubε kuntigie, nun seriye karamɔxε ra, e a faxa, kɔnɔ a man xa keli faxε ma a xi saxan nde ma.

²² Piyeri to a bɛndun, e sa ti e xati ma, a naxa so wɔyεnfe Isa ra, a a fala a bε, «Ala xa i tanga na ma, n Marigi! Na fe mɔoli mu i sɔtɔma feo!»

²³ Isa naxa a ya rafindi Piyeri ma, a a fala, «Keli n ya i, i tan Sentane! I katafe ne i xa n natantan, barima i xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

Birafe Isa fɔxɔ ra
(Maraki 8:34-9:1, Luki 9:23-27)

²⁴ Na temui Isa naxa a masen a fɔxirabiree bε, «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, a xa a yεtε waxɔnfe gere, a xa tondi a yεtε ma, a tin tɔɔre nun faxε ra, a bira n fɔxɔ ra.

²⁵ Mixi naxan wama a yεtε rakisife, na kanyi lɔema nε. Naxan a yεtε ralɔema n tan ma fe ra, na kanyi kisima nε.

²⁶ Dunija birin sɔtɔε munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? Fe mundun na, mixi nɔma a xa ariyanna masarade naxan na?

²⁷ Adama xa Di fama fade a Baba xa nore kui, e nun a xa malekee. Na temui a mixi birin sare fama ne, kankan nun a kewali.

²⁸ N xa nöndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Adama xa Di to fa ra a xa mangeya kui.»

17

Isa nɔrɔfɛ

(*Maraki 9:1-13, Luki 9:28-36*)

¹ Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaki xunya Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari.

² Menni Isa naxa masara, a nɔrɔ e ya xɔri. A yatagi naxa yanba alo sage, a xa sosee naxa fiixe alo naiyalanyi.

³ Na temui, Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini foxirabiree ya xɔri, e naxa e to e nun Isa wɔyεnfe.

⁴ Piyeri naxa a fala Isa be, «Marigi, fe fanyi nan a ra muxu to na be yi ki. Xa i wa, n lingira saxan yailanma be, kerén i gbe, kerén Annabi Munsa gbe, kerén Annabi Eliya gbe.»

⁵ A nu wɔyεnfe temui naxε, nuxui yanbaxi naxa goro e xun na, xui nde fan naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kεnεnxi ki fanyi ra. Wo wo tuli mati a ra.»

⁶ Foxirabiree to na xui me, e naxa gaaxu ki fanyi, e e yatagi rafelen bɔxi ma.

⁷ Kɔnɔ Isa naxa a maso e ra, a a belexe sa e ma, a

a fala, «Wo keli. Wo naxa gaaxu.»

⁸ E to e ya rakeli, e mu mixi yo to fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, «Wo fe naxan toxi, wo naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma.»

¹⁰ Isa foxirabiree naxa a maxɔrin, «Munfe ra seriyε karamɔχε a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?»

¹¹ A naxa e yaabi, «Nöndi nan a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan.

¹² Kɔnɔ n xa a fala wo be, Annabi Eliya jan bara fa, kɔnɔ e mu a kolonxi, e bara e waxɔnfε birin niya a ra. E man fafe Adama xa Di tɔɔrɔde na ki ne.»

¹³ Na kui, Isa foxirabiree naxa a kolon a a nu na Yaya Xunxa nan ma fe falafe e be.

Ninne kerife naxan nu dimedi fɔχɔ ra

(*Maraki 9:14-32, Luki 9:37-45*)

¹⁴ E to jama yire li, xeme nde naxa fa Isa xɔn, a a xinbi sin a bun ma,

¹⁵ a a fala, «Marigi, kinikini n ma di ma, xaxili fure a paxankataxi ki fanyi. A luma bira ra te xɔɔra, a nun ye xɔɔra. A na rabama han.»

¹⁶ N bara fa a ra i foxirabiree xɔn, kɔnɔ e mu nɔxi a rayalande.»

¹⁷ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bɔnsɔe danxaniyatare, wo kobi! N xa lu wo sεeti ma han mun temui? N xa ti wo

bun ma han mun ləxœ? Wo fa na di ra n xœn..»

¹⁸ Isa naxa jinne yamari, jinne naxa gbilen dimedi fœxœ ra, dimedi naxa yalan keren na.

¹⁹ Isa fœxirabiree naxa e maso Isa ra, e a maxœrin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu nœ na jinne keride?»

²⁰ Isa naxa e yaabi, «Wo xa danxaniya nan xurun. N xa nœndi fala wo bœ, xa danxaniya na wo bœ, hali a xurun alœ konde xœri, wo na a fala yi geya bœ, ‹Keli be, i i masiga mœnni,› a masigama ne. Fefe mu na wo mu nœma naxan nabade.

²¹ Kœnœ yi jinne mœcli tan mu kerima fo Ala maxandi nun sunyi saabui ra.»

*Isa a xa faxe nun marakeli
xa fe masenfe sanmaya firin
nde*

(Maraki 9:30-32, Luki 9:43-46)

²² Isa fœxirabiree to malan Galile, Isa naxa a fala e bœ, «Adama xa Di sama ne mixie belœxe,

²³ e a faxa. A xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.» A xa wœyœnyi naxœ a fœxirabiree nimisa ki fanyi.

*Isa nun Piyeri hœrœmœbanxi
duuti fife*

²⁴ Isa nun a fœxirabiree to so Kapœrenamu, hœrœmœbanxi duuti maxilie naxa Piyeri maxœrin, «Pe, i karamœxo mu hœrœmœbanxi duuti fima?»

²⁵ Piyeri naxa e yaabi, «Iyo, a a fima.» Piyeri to so banxi, Isa nan singe wœyen a bœ, «Piyeri, i a toxi di?

Dunja mangœe duuti maxilima nde ma, e xa die ka mixi gœtœe?»

²⁶ Piyeri naxa a yaabi, «Mixi gœtœe.» Isa fan naxa a masen, «Na kui, mangœ xa die tan mu duuti fima.

²⁷ Kœnœ alako won naxa yi mixie raxœnœ, i xa siga baa de ra, i kœnyi woli. I na yœxœ naxan singe suxu, a rate, i a de rabi. I kœbiri kole toma ne a de kui. I xa na so duuti maxilie yi ra, a xa findi won firin ma duuti ra.»

18

Mixi naxan tide gbo

(Maraki 9:33-37, Luki 9:46-48)

¹ Na tœmui Isa fœxirabiree naxa e maso Isa ra, e a maxœrin, «Nde binyaxi dangi birin na Ala xa mangœya niini bun ma?»

² Isa naxa dimedi nde xili, a a ti e tagi,

³ a a masen e bœ, «N xa nœndi fala wo bœ, xa wo mu wo yœte magoro, wo lu alœ dimedie, wo mu soma Ala xa mangœya niini bun ma.

⁴ Na kui, mixi yo naxan a yœte magoroma alœ dimedi, na nan findixi mixi xungbe ra dangi birin na Ala xa mangœya niini bun ma.

⁵ Mixi yo naxan yi dimedi mœcli rasenœma n xili ra, na kanyi bara n tan yœte yati rasenœ.»

Mixi ratantan saabui

(Maraki 9:42-48, Luki 17:1-2)

⁶ «Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na

kanyi bε gεmε binye xa xiri
a kɔn ma, a rasin baa ma.

⁷ Gbaloe na dunija mixie
bε e xa maratantanyi xa fe
ra. A feεε mu na tan, fo
maratantanyi xa mini, kɔn
gbaloe na mixi bε naxan
findima na saabui ra.

⁸ Xa i bεlexε, xa na mu i
sanyi findi i ratantanse ra,
a bolon, i a wɔlε. I sofe
ariyanna i bεlexε, xa na mu
i sanyi bolonxi, na fisā i bε
dine i bεlexε firin nun i sanyi
firin luxi na, kɔn i woli
yahannama, te mu xubenma
dennaxε.

⁹ Xa i ya findi i ratantanse
ra, a ba na, i a wɔlε. I sofe
ariyanna i ya kerēn kanaxi,
na fisā i bε dine i ya firin lu
na, kɔn i woli yahannama.»

*Yεxεε lɔexi xa taali
(Luki 15:3-7)*

¹⁰⁻¹¹ «Wo naxa yo yi mixi
xuri sese ma, barima n xa
a fala wo bε, e xa malekεe
n Baba yatagi toma tεmui
birin, naxan na ariyanna.»

¹² «Wo a toxi di? Xa yεxεε
kεmε na mixi nde yi ra,
kerēn fa lɔε e ya ma, a mu
na yεxεε tongo solomanaani
nun solomanaani luma xε
geya fari, a siga na kerēnyi
fende?»

¹³ N xa nɔndi fala wo bε,
xa a sa a to, a jεleximma
ne na yεxεε kerēnyi xa fe
ra, dangife yεxεε tongo solo
mmanaani nun solomanaani
boore ra, naxee mu lɔε.

¹⁴ A na na ki ne fan, wo
Baba naxan na ariyanna, a
mu tinma yi mixi xuri sese
xa lɔε.»

Haake bafe

¹⁵ «Xa i ngaxakerenyi bara
haake sɔtɔ i ra, siga, wo firin
xa sa lu yire kerēn, i xa a
masen a bε a tantanxi ki
naxε. Xa a sa i xui mε, i
ngaxakerenyi bara ragbilen i
ma.»

¹⁶ Kɔnɔ xa a tondi i xui
mεde, i xa mixi kerēn xa na
mu mixi firin fen, wo birin
xa siga a yire alako kiiti xa sa
seede firin, xa na mu seede
saxan xui ma.

¹⁷ Xa a tondi nee fan xui
mεde, na fe masen danx
aniyatɔε nama bε. Xa
a tondi danxaniyatɔε nama
xui fan mεde, a xa lu wo bε
alo kaafiri, xa na mu a ra,
duuti maxili.

¹⁸ N xa a fala wo bε a nɔndi
ki ma, wo na naxan xiri
dunija, a xirima ne koore
fan ma. Wo na naxan fulun
dunija, a fulunma ne koore
fan ma.

¹⁹ N man xa a fala wo bε,
xa mixi firin lan fefe ma wo
ya ma yi dunija ma, e Ala
maxandi, n Baba naxan na
ariyanna, a na fe rabama ne
e bε.

²⁰ Mixi firin, xa na mu a ra
mixi saxan nu malan n xili
ra dεde, n na e ya ma.»

*Dijεfe ngaxakerenyi ma
nun dijεtareja xa taali*

²¹ Na tεmui, Piyeri naxa a
maso Isa ra, a a fala a bε,
«N Marigi, n lanma n xa dijε
n ngaxakerenyi xa haake ma
sanmaya yeri? Han san
maya soloferε?» Isa naxa a
yaabi,

²² «N xa a fala i bε, san
maya soloferε xa mu a ra

de! I xa dijne a ma san-maya soloferē dōxō tongo soloferē.»

²³ «Ala xa mangeya maniyaxi mange nde nan na, naxan nu wama a xa kobiri fe ya ibafe a tan nun a xa walikee tagi.

²⁴ A to a fōlō, e naxa fa a xa walike nde ra a xōn, mangē xa doni nu naxan ma han gbeti kilo wulu kēmē saxan, kilo wulu tongo naani.

²⁵ Konyi to mu nu nōma a xa doni fide, a xa mangē naxa yaamari fi, a tan yo, a xa gine yo, a xa die yo, e nun a harige birin xa mati alako na doni xa fi.

²⁶ Na walike naxa a igoro bōxi, a suyidi mange bē, a a maxandi, «Yandi, dijne n ma. N fama i xa doni birin fide.»

²⁷ Na kui, mangē naxa kinikini a xa walike ma, a dijne na doni birin ma, a a xa walike rabējin.»

²⁸ «Kōnō a tan walike to mini, a naxa a boore walike nde to a xa gbeti kilo tagi doni nu na naxan ma. A naxa bagan a ma, a a konyi dekun, a sōnxō a ra, «N ma doni fi!»

²⁹ A boore naxa suyidi a bē, a a maxandi, «Yandi, dijne n ma. N i xa doni fima.»

³⁰ Kōnō a naxa tondi. A naxa a raso geeli kui, a xa lu mēnni han a xa gē doni fide.»

³¹ «A boore walikee to na to, e naxa kinikini. E naxa na birin dentēge sa mangē bē naxan nu e birin xun ma.

³² Na kui, mangē naxa na walike singe xili, a a fala a bē, «I tan walike kobi! I to n

mayandi, n tan dijne ne i xa doni birin ma.

³³ A di, a mu lanma xē nu i fan xa kinikini i boore ma, ałō n kinikinixi i tan ma ki naxē?»

³⁴ A xa mangē to xōnō a ma, a naxa a so kōsibilie yi, e xa a sa geeli, e xa a naxankata han a xa gē doni birin fide.»

³⁵ «N Baba naxan na ariyanna, a na nan niyama wo fan na, xa wo mu dijne wo ngaxakerenyi ma wo bōjē birin na.»

19

*Futi nun fatanyi
(Maraki 10:1-12)*

¹ Isa to gē yi fe birin masende, a naxa keli Galile bōxi ma, a siga Yudaya bōxi nde ma naxan nu na Yurudēn naakiri ma.

² Nama gbegbe naxa bira a fōxō ra naa, a fan naxa foremae rayalan.

³ Farisēnie naxa fa a yire alako e xa gantanyi te a bē. E naxa a maxōrin, «A daxa xēmē xa mēe a xa gine ra fe birin ma?»

⁴ Isa naxa e yaabi, «Ki-taabui naxan masenxi wo mu nu a xaran? Fe fōlō fōlē ra, Daali Mange naxa xēmē nun gine daa,

⁵ a fa a masen, «Na kui, xēmē kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri, e firin findi keren na.»

⁶ Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sōnōn, e firin bara findi keren na. Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa nee rafatan.»

⁷ E man naxa Isa maxɔrin, «Munfe ra fa Annabi Munsa a yamarixi, xɛmɛ naxan wama mɛɛfe a xa gine ra, a lan a xa fatan kɛedi so a yi ra, a mɛɛ a ra?»

⁸ Isa naxa e yaabi, «Wo bɔjɛe nan xɔrɔxɔ, na nan a niyaxi Annabi Munsa naxa feɛre fi wo ma, wo xa no mɛɛde wo xa gine ra, kɔnɔ a mu nu na na ki xe a fɔle ra.

⁹ N xa a fala wo be, naxan yo mɛɛ a xa gine ra, xa a xa gine mu yene xa rabaxi, a fa gine gbete dɔxɔ, na xɛmɛ bara yene raba.»

¹⁰ Isa fɔxirabirɛe naxa a fala a be, «Xa a na na ki ne xɛmɛ be a xa gine mabiri ra, hali a mu gine dɔxɔ.»

¹¹ Isa naxa a masen e be, «Birin xa mu nɔma yi masenyi suxude, fo Ala a feɛre fi naxan ma.

¹² Wo a kolon, xɛmɛ ndee bari ki nan a niyaxi e mu nɔma gine dɔxode. Ndée na na e e banaxi ne. Ndée fan na, e nate nan tongoxi e naxa gine dɔxɔ Ala xa wali xa fe ra. Mixi naxan nɔma yi masenyi suxude, a xa a suxu.»

Isa nun dimedi xunxurie
(Maraki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Na temui mixie naxa fa dimedie ra Isa xɔn, alako a xa a bɛlexɛ sa e ma, a duba e be. Kɔnɔ a fɔxirabirɛe naxa wɔyɛn na mixie ma.

¹⁴ Na kui, Isa naxa a masen, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tɔnyi dɔxɔ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan na

Ala xa mangɛya niini bun ma.»

¹⁵ A naxa a bɛlexɛ sa e ma, a duba e be. Na xanbi, a naxa siga.

Segetala bannaxi

(Maraki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Segetala nde naxa fa Isa xɔn, a a maxɔrin, «Karamɔxɔ, a lan n xa fe fanyi mundun naba alako n xa abadan kisi sɔtɔ?»

¹⁷ Isa fan naxa a maxɔrin, «I n maxɔrinma fe fanyi ma munfe ra? Ala kerɛn peti nan fan. Xa i wama i xa kisi, Ala xa seriye nan nabatu. Xɛmɛ naxa a maxɔrin, «Ala xa seriye mundue?»

¹⁸ Isa naxa a yaabi, «I naxa faxe ti. I naxa yene raba. I naxa muŋe ti. I naxa mixi tɔɔŋɛgɛ.

¹⁹ I baba nun i nga binya. I xa i ngaxakerenyi xanu alɔ i yete yati.»

²⁰ Segetala naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu. Munse fa luxi?»

²¹ Isa naxa a masen a be, «Xa i wama i xa gɛ kamalide i xa kewalie kui, siga, sa i sɔtɔse birin mati, i a kɔbiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sɔtɔde ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔxɔ ra.»

²² Segetala to na mɛ, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a masen a fɔxirabirɛe be, «N xa nɔndi fala wo be, naafuli kanyi sofe Ala xa mangɛya niini bun ma a xɔrɔxɔ.»

²⁴ N man xa a fala wo bε, jɔkɔmε so jɔxun sɛnbε yale ra, dine bannamixi sofe Ala xa mangεya niini bun ma.»

²⁵ E to na mε, Isa fɔxirabiree dε naxa ixara ki fanyi ra, e maxɔrinyi ti, «Nde, fa nɔma kiside?»

²⁶ Isa naxa e mato, a fa a masen, «Adama mu nɔma a yεtε rakiside, kɔnɔ Ala tan nɔma fe birin na.»

²⁷ Na kui, Piyeri naxa a fala a bε, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i fɔxɔ ra. Munse fa luma muxu bε?»

²⁸ Isa naxa e yaabi, «N xa nɔndi fala wo bε, dunjna fe birin na masara a neene ra, Adama xa Di naxa magoro a xa nɔre kibanyi kui, wo tan n fɔxirabiree fan magoroma ne kibanyi fu nun firin kui, wo fa Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti.

²⁹ Mixi yo naxan na sa keli a xa se nde xun ma n tan ma fe ra, a findi banxie ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, bɔxie ba, na kanyi nee jɔxɔ kεmε kεmε nan sɔtɔma, a man abadan kisi sɔtɔ ke ra.

³⁰ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratie ra, xanbirati fan findi yareratie ra.»

20

Wali sare xa taali

¹ «Ala xa mangεya misaalixi xε kanyi nan na, naxan mini subaxε ma alako a xa walikεe tongo a xa xε walife ra.»

² E to lan a ma fεεŋen keren xa wali sare xa findi gbeti kɔbiri kole keren na, xε

kanyi naxa walikεe xεe a xa xε yire.

³ A man to mini geesεgε, soge to nu bara mate, a naxa walike gbεtεe li, e tixi taa kui, wali yo mu e yi.

⁴ A naxa a fala e bε, «Wo fan xa siga walide n ma xε ma. N wali sare tinxinxi fima nε wo ma.»

⁵ E fan naxa siga. Xε kanyi man naxa mini yanyi tagi, a walike gbεtεe man tongo. Nunmare, a man naxa mixi gbεtεe sɔtɔ.

⁶ A dɔnχɔe ra, leeri ndee beenu kɔe xa so, a naxa mini, a walike gbεtεe li, e tixi. A naxa e maxɔrin, «Fεεŋen, wo tixi be, wo mu walife. Munfe ra?»

⁷ E naxa a yaabi, «Mixi yo nan mu muxu tongoxi walide.» Xε kanyi naxa a fala e bε, «Wo fan xa siga walide n ma xε yire.»»

⁸ «Nunmare to so, xε kanyi naxa a fala a xa walike xunyi bε, «Walikεe xili, i xa e sare fi. A fɔlɔ dɔnχɔe rasoe ma, a rajɔn a singe ma.»

⁹ Naxee wali fɔlɔxi leeri ndee beenu kɔe xa so, kankan naxa gbeti kɔbiri kole keren sɔtɔ.

¹⁰ Na kui, walikεe naxee singe tongo, nee to fa e jɔxɔ a ma a e kɔbiri sɔtɔma dangi booree ra, kɔnɔ e fan naxa gbeti kɔbiri kole keren sɔtɔ.

¹¹ E to a rasuxu, e naxa wɔyεn xε kanyi ma,

¹² e a fala, «Yi walikε dɔnχɔe, e waxati keren gbansan nan walixi, kɔnɔ i bara wali sare fi e ma naxan nun muxu gbe lan. Anun,

muxu tan nan feεŋenxi wali ra soge xɔnɛ bun!»

¹³ A naxa mixi kerèn yaabi e ya ma, «N boore, n mu fefe kobi niyaxi i ra. Won mu lan gbeti kɔbiri kole kerèn xa ma?»

¹⁴ I gbe tongo, i siga. N tan nan waxi a xɔn yi walike dɔnχɔe xa wali sare xa lan i gbe ma.

¹⁵ N mu nɔma n waxɔnfe rabade n ma kɔbiri ra? Ka i tɔnɛxi ne n to fe fanyi rabaxi mixi gbete nde bɛ?»

¹⁶ Na kui, xanbiratì fama findide yareratì ra, yareratì fan findi xanbiratì ra.»

*Isa a xa faxe nun marakeli
xa fe masenfe sanmaya saxan
nde*

(Maraki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Isa nun a xεera fu nun firinyie to nu tefe Darisalamu, Isa naxa e xun lan, a fa a masen e doro bɛ kira xɔn ma,

¹⁸ «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedubɛ kuntigie nun seriye karamɔxɔe belexe, e a makiiti a xa faxa,

¹⁹ e a so kaafirie yi ra. E a mayelema ne, e a bɔnbo seberɛ ra, e fa a mabanban wuri magalanbuxi ma, kɔnɔ a xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.»

*Yaki nun Yaya nga xa
maxandi*

(Maraki 10:35-45, Luki 22:25-27)

²⁰ Na temui Sebede xa die nga naxa fa Isa yire, a nun a

xa die. A naxa suyidi a bɛ, a xa a maxandi fe nde ma.

²¹ Isa naxa ginɛ maxɔrin, «I wama munse xɔn?» A naxa a fala Isa bɛ, «I xa tin, i na i xa mangeya sɔtɔ, n ma yi di firinyie xa dɔxɔ i seeti ma, kerèn i yirefanyi ma, boore i kɔɔla ma.»

²² Isa naxa a masen di firinyie bɛ, «Wo mu a kolon wo fe naxan maxɔrinfe. N fafe tɔore naxan tode, wo tinma na ra?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu tinma a ra.»

²³ Isa naxa a masen e bɛ, «Wo fan yati fama naxankate sɔtode alɔ n tan, kɔnɔ dɔxɔfe n yirefanyi nun n kɔɔla ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan bɛ, n Baba naxee sugandixi.»

²⁴ Isa foxirabire fu dɔnχɔe to na fe mɛ, e naxa xɔnɔ na ngaxakerenyi firin ma.

²⁵ Kɔnɔ Isa naxa e xili a yire, a a masen e bɛ, «Namane mangee mixie yamarima a xɔrɔxɔe ra, e e senbe raminima mixie ma alako e xa mangeya xa kolon.

²⁶ Kɔnɔ a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo xa konyi nan na.

²⁷ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a xa findi wo xa konyi nan na.

²⁸ Wo xa lu ne alɔ Adama xa Di. A tan mu faxi xε mixie xa wali a tan bɛ. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie bɛ, a xa mixi gbegbe xunsara a xa faxe saabui ra.»

*Dɔnxui firin nayalanfe
Yeriko*
(Maraki 10:46-52, Luki

18:35-43)

²⁹ Isa nun a fôxirabiree to mini Yeriko, jnama gbegbe naxa bira a fôxo ra.

³⁰ Dônxui firin nu dôxoxi kira de ra. E to a me a Isa na dangife, e naxa e xui ramini, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!»

³¹ Nama naxa woyen e ma, e xa e sabari, kôno e jan naxa e xui ite dangi a singe ra, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!»

³² Isa naxa ti, a e xili, a e maxorin, «Wo wama n xa munse raba wo be?»

³³ E naxa a yaabi, «Marigi, muxu wama muxu yae xa se to.»

³⁴ Isa naxa kinikini e ma, a a belexe sa e yae ma. Keren na, e yae naxa se to, e naxa bira Isa fôxo ra.

21

Isa sofe Darisalamu

(*Maraki 11:1-11, Luki 19:28-40, Yaya 12:12-16*)

¹ Isa nun a fôxirabiree to makore Darisalamu ra, e naxa Betifage li, Oliwi geya mabiri. Isa naxa a fôxirabiree firin xee,

² a a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefe so naa, wo sofale gine nde lima a xirixi naa, a xa di na a fe ma. Wo xa e fulun, wo fa e ra n xon ma.

³ Xa mixi nde fa wo maxorin, wo xa a fala a be, «Marigi nan hayi na e ma. A e ragbilenma ya.»

⁴ Na rabaxi ne, alako namijonme xa masenyi xa kamali, naxan a falama,

⁵ «Wo a fala Siyoni di gine be,

«A mato, i xa mange na fafe i ma.

A fama yete magore kui, a dôxoxi sofale nun a yore fari.»

⁶ Isa fôxirabiree naxa siga, e sa Isa xa xeeraya raba.

⁷ E to fa sofale nun sofale xa di ra, e naxa e xa donmae sa e fari, Isa fa a magoro sofale fari.

⁸ Nama gbegbe naxan nu na, e fan naxa e xa donmae itala kira xon ma, ndee fan naxa fense sege, e nee fan sa kira xon ma Isa binyafe ra.

⁹ Nama naxee nu jerefe Isa ya ra, a nun naxee nu jerefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala, «Tantui na won Nakisima be, Dawuda xa Di!

Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!

Tantui na won Nakisima be naxan na koore ma!»

¹⁰ Isa to so Darisalamu, taakae birin naxa kaaba, e nu maxorinyi ti, «Nde yi ki?»

¹¹ Nama naxa e yaabi, «Annabi Isa nan yi ki, naxan kelixi Nasareti, Galile bôxi ma.»

Isa sigafe hörömöbanxi kui

(*Maraki 11:15-19, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-22*)

¹² Isa naxa so hörömöbanxi kui, a sarematie nun saresoe birin keri naxee nu na na. A naxa kôbiri masaree xa teebilie a nun ganbe matie xa dôxosee rabira,

¹³ a a masen e be, «A sebexi, «N ma banxi xili falama ne, salide banxi, kôno wo tan bara a findi munjetie dôxode ra.»

¹⁴ Dōnxuie nun na-mat  e naxa fa Isa x  n h  r  m  banxi kui, a naxa nee rayalan.

¹⁵ K  n   serexedub   kuntigie nun seriye karamox  e tan naxa x  n ki fanyi e to Isa xa kaabanakoe to, e man to dim  e to e xui itema h  r  m  banxi kui, «Tantui na won Nakisima b  , Dawuda xa Di!»

¹⁶ E naxa a fala Isa b  , «I mu e xui mexi?» Isa naxa e yaabi, «Iyo. Wo fan mu nu a xaran Kitaabui kui a to s  b  xi, «I bara a niya dim  die nun diy  ree xa i mat  x  ?»

¹⁷ Na t  m  i, Isa naxa keli e xun taa kui, a siga Betani, a k  e radangi naa.

*Isa x  re bili dankafe
(Maraki 11:12-14,20-25)*

¹⁸ Na kuye iba, Isa to nu gbilenfe taa kui, kaame naxa a susu.

¹⁹ A to x  re bili nde to kira ra, a naxa a maso a ra k  n   a mu bogi yo to a k  n na, fo a burex  e. Isa naxa a fala x  re bili b  , «I tan mu bogima son  n!» X  re bili naxa xara ker  n na.

²⁰ Isa f  xirabiree to na to, e naxa kaaba, e a max  rin, «Yi x  re bili xaraxi a ik  rex  i ra di?»

²¹ Isa naxa e yaabi, «N xa n  ndi fala wo b  , xa danxaniya na wo b  , wo mu siike, wo n  ma ne yi fe m  cli nabade n naxan nabaxi x  re bili ra. K  n   dangi na ra, xa wo a fala yi geya b  , «Keli be, i sa sin baa ma,» a rabama ne.

²² Na nan a ra, xa danxaniya na wo b  , wo fefe

maxandi Ala ma, wo a s  t  ma ne.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Maraki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Isa man naxa so h  r  m  banxi kui. A to nu na mixie xaranfe, serexedub   kuntigie, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, e a max  rin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbe fixi i ma?»

²⁴ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo max  rin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama ne wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.

²⁵ Yaya nu mixie xunxama ye x  ora nde xa yaamari ma? Ala nan a x  exxi ba, ka adama?» Na kui, e naxa so w  y  enfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won nax  , «Ala,» a a falama ne won be, «Munfe ra wo mu fa la a ra?»

²⁶ K  n   xa won na a yaabi, won nax  , «Adama,» won gaaxuma ne jama ya ra, barima birin Yaya maj  xunxi namij  n  me nan na.»

²⁷ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» A fan naxa a masen e b  , «N fan mu a falama wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Di x  me firinyie xa taali

²⁸ «Wo yi taali toxi di? Di x  me firin nu na x  me nde yi. A naxa a fala di singe b  , «N ma di, siga i sa wali xe ma to.»

²⁹ Di naxa a yaabi, «N tondi.» K  n   na dangi xanbi,

a xaxili naxa masara, a siga walide.

³⁰ Babε to na yaamari fi a xa di firin nde fan ma, a naxa a yaabi, «N Baba, awa, n sigafe.» Kono a mu siga.

³¹ Yi mixi firinyie ya ma, nde a baba sago rabaxi?» E naxa a yaabi, «Na di singe.» Isa man naxa a masen e be, «N xa nondi fala wo be, duuti maxilie nun langooee singe soma wo be Ala xa mangεya niini bun ma.

³² Annabi Yaya fa ne kira tinxinxì masende wo be, wo mu fa la a ra. Kono duuti maxilie nun langooee tan la ne a ra. Hali wo to na to, wo mu tin nate masarade, wo xa la a ra.»

*Bɔxi rawali kobie xa taali
(Maraki 12:1-12, Luki 20:9-19)*

³³ «Wo wo tuli mati taali gbete fan na. Xε kanyi nde naxa weni bilie si. A naxa tete rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge weni bogi bunduma dennaxε. Na xanbi, a naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi.

³⁴ Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi ndee xε bɔxi rawalie xon ma, e xa a gbe weni bogi so a yi ra.

³⁵ Kono bɔxi rawalie naxa na konyie suxu. E naxa kerèn bɔnbɔ, e boore faxa, e boore magɔno gemee ra.

³⁶ Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xε dangi a singe ra. Bɔxi rawalie naxan naba booree ra, e naxa na raba nee fan na.

³⁷ A dɔñxɔε ra, bɔxi kanyi naxa a mañɔxun, a a fala, «E

n ma di tan binyama ne.» Na kui, a naxa a xa di xε bɔxi rawalie xon ma.

³⁸ Kono e to bɔxi kanyi xa di to, e naxa a fala e bore be, «Yi nan na ke tongoma ra. Wo fa, won xa a faxa alako a ke xa findi won gbe ra.»

³⁹ E to a suxu, e naxa sa a xanin tete xanbi ra, e a faxa.»

⁴⁰ «Na kui, bɔxi kanyi na siga e yire, a munse rabama na bɔxi rawalie ra?»

⁴¹ E naxa Isa yaabi, «A na bɔxi herie sɔntɔma ne a jaaxi ra, a a xa bɔxi so bɔxi heri gbete yi, naxee a mabiri soma a yi ra a waxati ma.»

⁴² Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

*<Banxitie mεe gemε naxan na,
a bara findi tuxui gemε hagigε ra.*

Marigi fɔxi nan a ra.
Fe makaabaxi nan ya won be.»»

⁴³ «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo bama ne Ala xa mangεya niini bun ma, si gbete fa raso naa naxan birama Ala xa yaamarie fɔxɔra.

⁴⁴ Naxan na bira yi gemε ma, a kanyi magirama ne gbεsεxu. Yi gemε na bira naxan fan ma, a kanyi butuxunma ne.»

⁴⁵ Serehexdube kuntigie nun Farisene to a xa taalie me, e naxa a kolon a Isa nu na wɔyεnfe e tan nan ma fe ra.

⁴⁶ E nu katafe e xa a suxu, kono e nu gaaxuxi nama ya

ra, barima nama nu laxi a ra,
a namijonme nan na Isa ra.

22

Futixiri xulunyi xa taali (Luki 14:15-24)

¹ Isa man naxa so woyenfe e be taalie ra. A naxa a masen,

² «Ala xa mangeya misaalixi mange nan na, naxan xulunyi ti a xa di xa futi xirife ma, donse fanyi gbegbe donma dennaxe.

³ A naxa a xa konyie xee e xa mixie xili, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, kono na mixie mu tin fade.

⁴ Mange man naxa konyi gbetee xee, e xa a fala na mixi maxilixie be, «Wo ya ti, donse bara ge rafalade, n bara n ma ninge borogexie faxa, fe birin bara ge yai-lande. Wo fa n ma di xa futixiri xulunyi.»

⁵ Kono e mu xerae danxun. Ndee naxa siga e xa xe yire, ndee fan naxa siga e xa yuleya rabade.

⁶ Naxee lu, e naxa mange xa konyie suxu, e e naxankata, e e faxa.»

⁷ «Mange naxa xon, a a xa socrie xee, a e xa na faxatie birin faxa, e e xa taa gan.

⁸ Na dangi xanbi, a naxa a fala a xa konyie be, «N ma di xa futixiri xulunyi xa fe birin bara ge yailande. Donsee birin nafalaxi, kono mixi naxee nu maxilixi, a mu daxa e xa na binye soto.»

⁹ Na kui, wo xa siga taa kui, wo sa mixie xili wo

naxee yo toma naa, e xa fa n ma di xa futixiri xulunyi.»

¹⁰ Konyie naxa mini kiraem, e naxa mixi birin xili e xa fa. Mixi fanyi yo, mixi kobi yo, e birin naxa fa futixiri xulunyi, mange xonyi naxa rafe nama ra.»

¹¹ «Mange to so na mixi maxilixie ya ma, a naxa xeme nde to xulunyi donma mu nu ragoroxi naxan ma.

¹² A naxa a fala a be, «N ma di, i soxi be di, i to mu maxirixi a xulunyi ki ma?» Kono xeme mu no yaabi yo fide.

¹³ Na kui, mange naxa a fala a xa walikee be, «Wo a sanyie nun a belexee xiri, wo a woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxe.»

¹⁴ Mixi gbegbe maxilixi, kono naxee sugandixi, e xurun.»

*Gantanyi tefe Isa be duuti
xa fe ra*

(Maraki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Na temui, Farissenie naxa sa e malan, e natetongo e gantanyi tema Isa be ki naxe, e xa a masoto woyenyi kui.

¹⁶ E naxa e foxirabiree nun Herode xa mixi ndee xee Isa xon. Nee naxa a fala Isa be, «Karamoxo, muxu a kolon nondi fale nan i ra. I mixie xaranma Ala xa kira ra a nondi ki ma. I mu gaaxuma mixi yo xon, barima i mu mixi rafisama e booree be.»

¹⁷ Na kui, a fala muxu be, i a toxi di? A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Roma mange ma?»

¹⁸ Isa to nu e xaxili kobi kolon, a naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, wo katafe n masotode munfe ra?»

¹⁹ Wo kobiri kole masen n be duuti firma naxan na.» E naxa gbeti kole ramini a be.

²⁰ Isa naxa e maxorin, «Nde xili nun nde misaali na yi kobiri kole ma yi ki?»

²¹ E naxa a yaabi, «Roma Mange.» A fan naxa a fala e be, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.»

²² E to a xa yaabi me, e naxa kaaba. E naxa keli a xun, e siga.

Sadusenie Isa maxorinfe faxamixie xa marakeli ma

(Maraki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Na lɔxɔε kerenyi, Sadusenie naxa fa Isa xɔn. E tan nan a falama a faxamixie mu kelima faxe ma. E naxa Isa maxorin,

²⁴ «Karamɔxɔ, Annabi Munsa a masen ne, «Xa xemε nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔε fi a taara ma.»

²⁵ Na kui, xemε nde naxa di xemε soloferes sɔtɔ muxu ya ma be. A xa di singe naxa gine dɔxɔ, a faxa, a mu bɔnsɔε yo lu. A xanbiratoe naxa a xa kaajε gine tongo,

²⁶ kɔnɔ na fan naxa faxa, a mu bɔnsɔε yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na mixi naani dɔnxɔε birin. E birin naxa faxa, e sese mu bɔnsɔε lu.

²⁷ A dɔnxɔε ra, gine fan naxa faxa.

²⁸ Na kui, marakeli lɔxɔε, na gine to dɔxɔxi yi mixi soloferes birin xɔn ma, a findima nde gbe ra?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo na tantanyi kui, barima wo mu Kitaabui kolon, wo mu Ala senbe fan kolon.

³⁰ Mixie na keli faxe ma marakeli lɔxɔε, xemε mu gine dɔxɔma, gine fan mu dɔxɔma xemε xɔn. E luma ne alo malekεe na ariyanna ki naxε.

³¹ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxe ma, Ala naxan masen wo be, wo mu nu a xaran?

³² A a masen ne, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» Faxamixie xa mu Ala batuma, fo mixi niŋε.»

³³ Nama to Isa xa yaabi me, e naxa kaaba a xa fasari ma.

Yaamari naxan tide gbo a birin be

(Maraki 12:28-34, Luki 10:25-37)

³⁴ Farisenie to a me a Isa nu bara Sadusenie de balan yaabi fanyi ra, e naxa e malan.

³⁵ Ala xa seriyε lɔnnila nde nu na e ya ma. Na naxa kata Isa masotode maxorinyi ra, a naxε,

³⁶ «Karamɔxɔ, yaamari mundun tide gbo a birin be Tawureta Munsa kui?»

³⁷ Isa naxa a yaabi, «I xa i Marigi Ala xanu i bɔŋε birin na, i nii birin na, a nun i xaxili birin na.»

³⁸ Na nan tide gbo, a findi yaamari singe nan na Ala xa seriyε birin ya ma.

³⁹ A firin nde maniya na singe ra, «I xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yete xanuxi ki naxε.»

⁴⁰ Tawureta Munsa nun namijɔnmee xa seriye birin gbakuxi yi yaamari firin nan na.»

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(*Maraki 12:35-37, Luki 20:41-44*)

⁴¹ Farisenie to nu malanxi naa, Isa naxa e fan maxɔrin,

⁴² «Wo Ala xa Mixi Sugandixi xa fe toxi di? Nde xa di a ra?» E naxa a yaabi, «Dawuda nan xa di a ra.»

⁴³ Isa fa e maxɔrin, «Munfe ra fa, Ala Xaxili Səniyenxi saabui ra, Dawuda yete naxa Ala xa Mixi Sugandixi xili «N Marigi? A tan Dawuda naxa a masen,

⁴⁴ «Marigi bara a masen n Marigi be,

“I magoro n yirefanyi ma, han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun.”»

⁴⁵ «Xa Dawuda yete yati naxε a be «N Marigi», a tan Ala xa Mixi Sugandixi nɔma findide Dawuda xa di ra di?»

⁴⁶ Mixi yo mu nɔ yaabi yo fide. Fɔlo na lɔxɔε ma, mixi yo mu suusa maxɔrinyi tide Isa ma sɔnɔn.

23

Diinela kobie

(*Maraki 12:38-40, Luki 11:38-52, 20:45-47*)

¹ Isa naxa a masen jnama nun a fɔxirabiree be,

² «Sεbelitie nun Farisenie mixie xaranma Annabi Munsa xa seriye nan na.

³ Na kui, wo xa nu e xui rabatu, wo nεre a ma. Kɔnɔ wo naxa e wali fɔxi tan naba de, barima e naxan falama, e mu na xa rabama.

⁴ E kote binyee raxirima, e e sa mixie fari, kɔnɔ e tan mu tinma e malide hali e bεlexεsole keren na.

⁵ E e xa kewalie birin nabama alako mixie xa e to. E e xa sεbεe rabelebelema e naxee xirima e tigi nun e bεlexε ra. Luuti dεnbεxie naxee singanma donma sambunyi ra Ala xa fe ma, e nee rakuyama han a dangi a i.

⁶ E na siga e dεgede mixi xɔnyi malanyi na dεnnaxε, xa na mu e na so salide banxi, binyε dɔxɔde rafan e ma ki fanyi.

⁷ E na siga taa kui, a rafan e ma mixie xa e xεebu binyε ra, e na a fala e be, «Karamɔxɔ.»

⁸ «Kɔnɔ mixie naxa a fala wo tan be «Karamɔxɔ», barima karamɔxɔ keren peti nan na wo be, wo fan birin findixi ngaxakerenmae nan na.

⁹ Wo naxa yi dunipa adamadi xili «N Baba», barima Baba keren peti nan na wo be, wo Baba naxan na ariyanna.

¹⁰ Mixie man naxa a fala wo tan be «Mange», barima Mange keren peti nan na wo be, Ala xa Mixi Sugandixi.

¹¹ Naxan na mixi xungbe ra wo ya ma, a xa findi wo xa walike nan na.

¹² Naxan na a yete igbo, a xa fe fama neigorode. Naxan a yete magoroma, a xa fe fama ne itede.»

13-14 «Kono gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie, barima wo naade balanma mixie ya ra alako e naxa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, wo tan yete mu soma, wo man mu tinma mixi gbete fan xa so naa naxee waxi sofe.»

15 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo baa igirima, wo boxi birin isa alako wo xa mixi kerem naso wo xa dine, kono a na so, wo a findima yahannama di nan na, naxan kobi doko firin wo tan na.»

16 «Gbaloe na wo be, wo tan yarerati donxuie! Wo a falama, *«Xa mixi a kali hɔrɔmɔbanxi ra, fefe mu a ra, hali a kanyi mu a xui rakamali.* Kono xa mixi a kali xεema ra naxan na hɔrɔmɔbanxi kui, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.»

17 Wo tan donxui xaxilitaree! Mundun tide gbo, xεema, ka hɔrɔmɔbanxi naxan xεema findixi se seniyenxi ra?

18 Wo man a falama, *«Xa mixi nde a kali sereχebade ra, fefe mu a ra hali a kanyi mu a xui rakamali.* Kono xa mixi a kali sereχe ra naxan na sereχebade fari, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.»

19 Wo tan donxuie! Mundun tide gbo, sereχe, ka sereχebade naxan sereχe findixi se seniyenxi ra?

20 Na kui, naxan yo na a kali sereχebade ra, a bara a kali na ra, a nun sereχe fan naxan birin saxi a fari.

21 Naxan yo na a kali hɔrɔmɔbanxi ra, a bara a kali na ra, a nun naxan fan sabatixi a kui.

22 Naxan yo na a kali ariyanna ra, a bara a kali Ala xa kibanyi ra, a nun naxan fan magoroxi a kui.»

23 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo sansi xunxurie farile bama, alo salaxui, sulopni, nun digiyanyi, kono fe naxee findixi a hagigee ra Ala xa seriye kui, alo tinxinyi, kinikini, nun danxaniya, wo gibilenxi nee nan foxra. A lanma ne nu wo xa na seriye hagigee rabatu, wo man mu neemu na seriye xunxurie donxe ma.»

24 Yarerati donxuie! Wo minse rasenseñma kuli di xa fe ra, wo fa jañçomé gundi gerun!»

25 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Farisenie filankafuie! Wo poeti nun piletí fari maxama, kono e kui rafexi balose naxan na, wo a sotoxi muje nun wasatareya nan saabui ra.

26 I tan fariseni donxui! Poeti nun piletí kui raseniyen sinden, na temui a fari fan seniyenma ne.»

27 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo maniyaxi gaburie nan na, naxee fari ratofanxi, kono e kui rafexi faxamixi xorie nun seniyentareja mooli birin na.

28 Wo fan, mixi na wo to, e wo majoxunma tinx-

intœee nan na, kōnō wo bœre
kui rafexi filankafujia nun
kobijna ra.»

²⁹ «Gbaloe na wo bœ,
wo tan seriyé karamoxœ
nun Fariseni filankafuie!
Wo gaburi fanyie yailanma
namijonmœe bœ, wo tinx-
intœee xa gaburie raxun-
mama,

³⁰ wo a fala, ‹Xa muxu nu
na dunija ma muxu benbae
waxati, muxu mu kafuma e
ma nu namijonmœe faxafe
ra.›

³¹ Na kui, wo bara
seedejoxœya ba wo yete xili
ma, a falafe ra a wo findixi
namijonmœe faxee xa die nan
na.

³² Wo wo benbae xa
kewalie rakamali yire!

³³ Wo tan bœximase
bœnsœ, wo ratangama
yahannama ma di?»

³⁴ «Na kui, n xa a fala
wo bœ, n fafe namijonmœe,
lønnilæ, nun karamoxœ
xeede wo yire, kōnō wo
ndee faxama ne, wo jan nee
ndee mabanbanma ne wuri
magalanbuxie ma. Wo ndee
bœnbœma ne seberæ ra wo xa
salidee kui, e man siga taa
yo kui, wo birama e fœxœ
e jaxankatafe ra.

³⁵ Na nan a ra, tinxintœee
xa wuli naxan ifilixi dunijœ,
a birin luma wo tan nan
ma, kelife Habila ma dœxo
Berekiya xa di Sakari ra,
wo naxan faxa hœromœbanxi
nun serexebade tagi.

³⁶ N xa nöndi fala wo bœ,
yi jaxankate birin fama ne
to mixie sotode.»

Isa sunnunfe Darisalamu

xa fe ra

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Darisalamu, Darisalamu,
taa naxan namijonmœe
faxama, naxan Ala xa xeerae
magonœma. Sanmaya
wuyaxi n bara wa i xa die
malanfe n yire, alo tœxœ a
xa die rasoma a gabutenyi
bun ma ki naxœ, kōnō wo
naxa tondi!»

³⁸ Na kui, Ala bara keli wo
xa banxi xun ma.

³⁹ N xa a fala wo bœ, wo
mu n toma sœnœn, han wo a
falama temui naxœ, ‹Baraka
na mixi bœ naxan fafe Marigi
xili ra!»

24

Hœromœbanxi xa kane

(Maraki 13:1-2, Luki 21:5-6)

¹ Isa naxa mini hœromœbanxi
kui. A nu sigafe temui naxœ,
a fœxirabiree naxa e maso
a ra, e wœyen a bœ a xa
hœromœbanxi mato a nun
banxie naxee na a rabilinyi,
e ti ki to tofanxi.

² Kōnō Isa naxa a masen
e bœ, «Wo yi birin toxi? N
xa nöndi fala wo bœ, yi gemœ
keren mu fama lude a boore
fari be, a birin nabirama
ne.»

Dunija rajœnyi tœnxumae

(Maraki 13:3-23, Luki
21:7-24)

³ Isa nu magoroxi Oliwi
geya fari temui naxœ, a
fœxirabiree naxa siga a yire,
e a maxœrin e doro ma, «Na
fe sa rabama mun temui?
A man sa kolonma tœnxuma
mundun ma a i fa waxati
nun dunija rajœnyi bara
makœre?»

⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo mənni wo yətə ma, mixi yo naxa fa wo ratantan.

⁵ Mixi wuyaxi fama n xili falade e yətə xun ma a falafe ra, *«N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra.»* Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande.»

⁶ «Wo gere fe məma nə, wo gere ndee xili mə, kōnō wo naxa kəntəfili, barima fo na fe məɔ̄lie xa raba. Na xa mu findima dunija rajɔ̄nyi ra sinden.

⁷ Sie kelima nə e boore xili ma, namanee e boore gere. Kaame sinma nə bəxi wuyaxi ma, bəxi fan seren yire gbegbe.

⁸ Na fe birin findima mantɔ̄rɔ̄lie fələ nan na.»

⁹ «Na temui, mixie wo soma nə mangasanyi yi, e xa wo naxankata, e wo faxa. Sie birin wo xənma nə n xili xa fe ra.

¹⁰ Danxaniyatəs gbegbe bিrama nə tantanyi kui na waxati, e e booree yanfa xənnanteya kui.

¹¹ Wule fale gbegbe fan e yətə findima nə namijənməe ra, e mixi gbegbe ratantan.

¹² Kobijnə gboma nə han mixi gbegbe xa xanunteya xinbeli,

¹³ kōnō naxan na a tunnabəxi han a rajɔ̄nyi, na kanyi kisima nə.

¹⁴ Ala xa mangəya niini xibaaru fanyi kawandima nə dunija birin kui, a findi seedənɔ̄xɔ̄ya ra sie birin bə. Na xanbi, dunija rajɔ̄nyi fama a lide.»

¹⁵ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire seniyənxi kui, Annabi Daniyeli naxan ma fe fala,

¹⁶ wo tan naxee na Yudaya, wo lanma wo xa wo gi geyae fari.

¹⁷ Naxan na tandé, a naxa so sese tongode a xa banxi kui.

¹⁸ Naxan na xə ma, a naxa gbilen a xa xinbeli donma tongode.

¹⁹ Na waxati findima gbaloe nan na furuginee nun dingee bə!

²⁰ Wo Ala maxandi na naxa wo li nəmə temui, xa na mu a ra malabu ləxəe.

²¹ Barima tɔ̄rə a lima na waxati ma naxan maniye singe mu nu to kabi dunija daa, a man mu gbilenma to ra abadan.

²² Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi kənti ra, adama yo mu kisima nu. Kōnō a nde bama a kənti ra mixi sugandixie nan ma fe ra.»

²³ «Na waxati, xa mixi nde sa a fala wo bə, *«A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be»*, xa na mu a ra, *«Ala xa Mixi Sugandixi na mənni»*, wo naxa la a ra.

²⁴ Barima wule fale fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yətə xun, xa na mu e e yətə findi namijənməe ra. E fama tənxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa nəmə.

²⁵ Wo wo tuli ti, n bara

a masen wo bε beenun a waxati xa a li.»

²⁶ «Na kui, xa e sa a fala wo bε, *«A mato, a sa na wula i»,* wo naxa siga de! Xa e sa a fala wo bε, *«A mato, a na banxi kui be»,* wo naxa la a ra de!»

²⁷ Adama xa Di na fa, a luma nε alɔ seyamakɔnyi naxan yanbama koore ma kelife sogetede han soge-gorode.

²⁸ *«Binbi na lu dənnaxε, yubεe sa e malanma mənni nε.»*

Isa xa gbilenyi nun xɔrε bili xa misaali

(Maraki 13:24-31, Luki 21:25-33)

²⁹ «Na jaxankate waxati dangi xanbi,
«soge ifɔɔrɔma nε,
kike yanbε bama nε,
tunbuie birama nε bɔxi,
se naxan birin na koore ma
e serenma nε.»»

³⁰ «Na temui, Adama xa Di xa tɔnxuma minima nε koore ma. Dunija bɔnsɔε birin sunnunma nε. E Adama xa Di toma nε fa ra nuxui kui senbe nun nɔre ra.

³¹ A a xa malekee xεεma nε han dunija dande, e xa sa a xa mixi sugandixie malan sara xui ra keli dunija tunxun naani birin ma.»

³² «Wo xɔrε bili mato misaali ra, wo xa xaxili sɔtɔ. A salonyi na ningi, a burexε neñε mini, wo a kolonma ñeme temui bara makɔrε.

³³ Adama xa Di fafe fan na na ki nε. Wo na yi fe birin to, wo xa a kolon a a bara makɔrε, a jan tixi naade ra.

³⁴ N xa nɔndi fala wo bε, to mixie mu dangima fo na fe birin naba.

³⁵ Koore nun bɔxi dangima nε, kɔnɔ n ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

Dunija rajɔnyi waxati kolonfe

(Maraki 13:32-37, Luki 17:26-30, 17:34-36, 12:41-48)

³⁶ «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama lɔxɔε nun waxati yo ma. Hali maleke naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti.

³⁷ Adama xa Di fa lɔxɔε luma nε alɔ Annabi Nuha xa waxati.

³⁸ Beenun na banbaranyi belebele xa dunija li, mixie nu e dεgema, e nu e minma, e nu gineε dɔxɔma, e nu e xa die firma xεmεe ma, han Annabi Nuha so kunkui kui lɔxɔ naxε.

³⁹ E mu nu kɔntɔfilixi fefe ra, han banbaranyi naxa e li, a e birin xanin. Adama xa Di fafe fan nabama na ki nε.

⁴⁰ Xa xεmε firin na xε ma na waxati, keren tongoma nε, boore lu naa.

⁴¹ Xa gine firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma nε, boore lu naa.

⁴² Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu wo Marigi fa lɔxɔε kolon.

⁴³ Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon nε nu munjeti fama temui naxε kɔe kui, a mu xima nu, alako munjeti naxa nɔ sode a xɔnyi.

⁴⁴ Na nan a ra, wo fan xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa,

barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo lɔ̄xɔ̄ mu naxan ma.»

⁴⁵ «Nde luma alɔ̄ konyi naxan findixi xaxilima dugutegε ra? A marigi bara a ti a xa banxi walikεe birin xun ma, a xa donsee taxun e ra a waxati.

⁴⁶ Nelexinyi na na konyi bε, naxan marigi a lima na wali ra.

⁴⁷ N xa nɔ̄ndi fala wo bε, na marigi a harige birin taxuma nε na konyi ra.»

⁴⁸ «Kɔ̄nɔ̄ xa na konyi findi a kobi ra, a a falama nε a yεtε ma, *«N marigi buma nε fafe ra,»*

⁴⁹ a fa a boore konyie bɔ̄nbɔ̄ fɔ̄lɔ̄, a nu lu a dεge ra, a a min, e nun siisilae.

⁵⁰ Lɔ̄xɔ̄ nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a lɔ̄xɔ̄ man mu lɔ̄xɔ̄ naxan ma, a marigi gbilenma nε.

⁵¹ A na fa, a na konyi naxankatama nε a jaaxi ra, konyi gbaloe sɔ̄tɔ̄ e nun flankafuie, a woli wa nun jin maxinyi na dɛnnaxε.»

25

Ginedimedi fu xa taali

¹ «Na waxati, Ala xa mangεya luma nε alɔ̄ ginedimedi mixi fu, naxee e xa lanpuie tongo sigafe ra ginedɔ̄xɔ̄ ralande, e xa sa lan a xa futi xiri ma.

² Na ginedimedi ya ma, suuli, xaxilitaree, suuli, xaxilimae.

³ Naxee findi xaxilitaree ra, e naxa e xa lanpuie xanin, kɔ̄nɔ̄ e mu ture xanin e xun naxan sama lanpuie kui.

⁴ Naxee tan findi xaxili-mae ra, kankan naxa ture bitirε xanin a xun, a nun e xa lanpuie.»

⁵ «Ginedɔ̄xɔ̄ to bu fafe ra, xi xɔ̄li naxa ginedimedie susu, e naxa xi.

⁶ Kɔ̄s tagi, sɔ̄nxɔ̄s xui naxa mini, *«Ginedɔ̄xɔ̄s bara fa! Wo sa a ralan!»*

⁷ Ginedimedie naxa keli, e e xa lanpuie yailan.

⁸ Xaxilitaree naxa a fala xaxilimae bε, *«Wo muxu ki wo xa ture nde ra, barima muxu xa lanpuie na xubenfe.»*

⁹ Kɔ̄nɔ̄ xaxilimae naxa e yaabi, *«Ade, a mu won birin nalima. Wo siga ture matie xɔ̄n wo xa sa wo gbe sara.»*

¹⁰ Nee to siga ture sara-de, ginedɔ̄xɔ̄s naxa fa. Ginedimedi naxee nu bara ture sa e xa lanpuie kui, nee tan naxa bira a fɔ̄xɔ̄ ra, e so futixiri xulunyi, naade fa balan e xanbi ra.»

¹¹ «Na dangi xanbi, ginedimedi xaxilitaree fan naxa fa, e a fala, *«Marigi, marigi, naade rabi muxu bε.»*

¹² Kɔ̄nɔ̄ a naxa e yaabi, *«N xa nɔ̄ndi fala wo bε, n mu wo kolon.»*

¹³ «Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu na lɔ̄xɔ̄s nun na waxati kolon.»

Harige taxuxi xa taali (Luki 19:11-27)

¹⁴ «A luma nε alɔ̄ xεmε nde naxan nu fafe biyaaside. A naxa a xa konyie xili, a a harige taxu e ra.

¹⁵ A naxa xεmε kilo suuli so konyi keren yi, a firin so boore yi, a keren so a saxan

nde yi ra. A to kankan béré so a yi, a naxa biyaasi.»

¹⁶ «Хεεма kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa siga kerén na, a xa sa na harige rawali. A naxa хεεма kilo suuli gbete soto geeni ra.

¹⁷ Хεεма kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa na harige rawali, a хεεма kilo firin gbete soto geeni ra.

¹⁸ Кёнъ хεεма kilo kerén taxu konyi naxan na, a tan naxa sa yili ge, a a marigi xa kóbiri нóxun na kui.»

¹⁹ «A to bu han, konyie marigi naxa gibile e yire alako e xa dentegé sa a bë.

²⁰ Хεεма kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa fa a marigi harige ra, a a fala, *«N marigi, i хεεма kilo suuli nan taxu n na. A mato, n bara kilo suuli man sa a xun geeni ra.»*

²¹ A marigi naxa a fala a bë, *«I nuwali. Konyi dugutegé nan i ra, walike fanyi. N to harige don-doronti taxu i ra, i mu lanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa n xonyi, wo nun i marigi xa lu sseewé kui.»*

²² «Na xanbi, хεεма kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, *«N marigi, i хεεма kilo firin nan taxu n na. A mato, n bara kilo firin man sa a xun geeni ra.»*

²³ A marigi naxa a fala a bë, *«I nuwali. Konyi dugutegé nan i ra, walike fanyi. N to harige don-doronti taxu i ra, i mu lanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa*

n xonyi, wo nun i marigi xa lu sseewé kui.»

²⁴ «А донхæс ra, хεεма kilo kerén taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, *«N marigi, n a kolon i xa fe maxørçxø. I sansi xabama, i mu naxan garansan. I sansi bogi bama, i mu naxan si.*

²⁵ N gaaxu nε. N naxa sa i xa хεεма kilo kerén нóxun yili kui. A mato, a tan nan yi ki. I harige sese mu лœxi.»

²⁶ A marigi naxa a yaabi, *«I tan konyi kobi tunnaxøne! I nu a kolon a n sansi xabama, n mu naxan garansan, n man sansi bogi bama, n mu naxan si?»*

²⁷ Алан нэ ну i n ma kóbiri so kóbiri rawalie yi ra, alako n na fa i yire temui naxe, i n harige ragbilen n ma, geeni saxi a xun ma.

²⁸ Na kui, wo хεεма kilo rasuxu a yi, wo a so konyi yi ra, хεεма kilo fu na naxan yi,

²⁹ barima a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama nε, a gbo ki fanyi. Кёнъ a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama nε a yi ra.

³⁰ Wo yi konyi fufafu woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxε.»

Kiiti донхæс

³¹ «Adama xa Di na fa a xa норе kui, a nun a xa malekæe, a a magoroma nε a xa kibanyi норçxi kui.

³² Si birin malanma nε a ya ra. A mixi mayegetima nε alo xuruse dëmadonyi yëхëee nun sie mayegetima ki naxe.

³³ A yεχεεε tima ne a yirefanyi ma, a sie fan ti a kooala ma.»

³⁴ «Na temui, mangε a falama ne mixie be naxee na a yirefanyi ma, «Wo fa, n Baba naxee barakaxi. Wo fa mangεya soto wo ke ra, mangεya naxan yailanxi wo be kabi dunija fole.»

³⁵ Barima kaame to nu n ma, wo naxa n ki donse. Ye xoli to nu n ma, wo naxa n ki ye. Xεjne to nu n na, wo naxa n yigiya.

³⁶ N mageli to nu a ra, wo naxa dugie fi n ma. N to nu furaxi, wo naxa fa mεenī n ma. N to nu saxi geeli, wo naxa fa n yire matode.»»

³⁷ «Na temui, tinxintεe a maxεrinma ne, «Marigi, muxu i to kaame kui mun temui, muxu fa i ki donse, xa na mu ye xoli ra, muxu fa i ki ye?»

³⁸ Muxu i to xεjεya ra mun temui, muxu fa i yigiya, xa na mu i mageli ra, muxu fa dugie fi i ma?

³⁹ Muxu i furaxi to mun temui, xa na mu i saxi geeli, muxu fa siga i yire matode?»

⁴⁰ Mangε e yaabima ne, «N xa nɔndi fala wo be, wo naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo a rabaxi n tan nan be.»»

⁴¹ «Na xanbi, a a falama ne mixie be naxee na a kooala ma, «Wo wo makuya n na, wo tan mixi dankaxie, wo sa so te xɔra naxan yailanxi Ibulisa nun a xa malekεe be, naxan mu xubenma abadan.»

⁴² Barima kaame to nu n ma, wo mu n ki donse. Ye

xoli to nu n ma, wo mu n ki ye.»

⁴³ Xεjne to nu n na, wo mu n yigiya. N mageli to nu a ra, wo mu dugie fi n ma. N furaxi to nu a ra, n man to nu saxi geeli, wo mu fa mεenide n ma.»»

⁴⁴ «Na temui, e fan a maxεrinma ne, «Marigi, muxu i to mun temui kaame na i ma, xa na mu ye xoli, xa na mu i findixi xεjε ra, xa na mu i mageli ra, xa na mu i furaxi, xa na mu i saxi geeli, muxu fa tondi i malide?»

⁴⁵ Mangε e yaabima ne, «N xa nɔndi fala wo be, wo mu naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo tondixi a rabade n tan nan be.»»

⁴⁶ Naxankate nan nagataxi na mixie be abadan, kεnɔ tinxintεe tan abadan kisi nan sotoma.»

26

*Yanfanteya Isa be
(Maraki 14:1-2, Luki 22:1-2, Yaya 11:45-53)*

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa a fala a fɔxirabiree be,

² «Wo a kolon, xi firin nan luxi Sayamaleke Dangi Sali xa a li. Na temui, Adama xa Di sama ne mixie belexε e xa a banban wuri magalanbuxi ma.»»

³ Na waxati, serexedubε kuntigie nun Yuwifie xa forie nu malanxi Kayafa xɔnyi, serexedubε kuntigie xunyi.

⁴ E naxa lan a ma e xa Isa susu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa.

⁵ Kono e naxa a fala, «Won naxa a suxu sali lɔχœ, xa na mu a ra jnama a xunyi ikelima nɛ.»

*Gine nde fe fanyi rabafe Isa bɛ
(Maraki 14:3-9, Yaya 12:1-8)*

⁶ Isa to nu na Betani, Simon kune kanyi xonyi,

⁷ gine nde naxa fa a yire. Labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gemɛ ra. Isa nu na teebili ra temui naxɛ, gine naxa fa, a na labunde ture ifili Isa xunyi ma.

⁸ Isa foxirabiree to na to, e naxa xono, e a fala, «Yi birin makanaxi munfe ra?»

⁹ Xa yi labunde ture sa mati nu, kɔbiri gbegbe nan sotoma nu a xa fe ra, na fan nɔ fide setaree ma.»

¹⁰ Isa to nu a kolon e naxan falafe e bore bɛ, a naxa a masen e bɛ, «Wo na yi gine tɔɔrɔfe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n bɛ.»

¹¹ Setaree luma nɛ wo ya ma temui birin, kono n tan mu luma wo yi ra be abadan xɛ.

¹² Yi gine to labunde ture saxi n fate ma, a a rabaxi n fure ragatafe nan xa fe ma.

¹³ N xa nɔndi fala wo bɛ, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dɛdɛ dunija birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama nɛ, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

*Yudasi xa yanfanteya
(Maraki 14:10-11, Luki 22:3-6)*

¹⁴ Na temui, Yudas Isikariyoti, naxan nu na Isa foxirabiree fu nun firinyie ya ma, a naxa siga serexedubɛ kuntigie xɔn ma,

¹⁵ a e maxɔrin, «Wo munse soma n yi n xa Isa sa wo bɛlexɛ?» E fan naxa gbeti kole tongo saxan so a yi.

¹⁶ Keli na temui ma, a naxa so waxati fenfe a nɔma Isa sode e yi ra temui naxe.

*Sayamaleke Dangi Sali
(Maraki 14:12-21, Luki 22:7-13, 22-23, Yaya 13:21-30)*

¹⁷ Taami Lebinitare Sali to a li, a lɔχœ singe ma, Isa foxirabiree naxa sa a maxɔrin, «I wama muxu xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i bɛ minden?»

¹⁸ A naxa e yaabi, «Wo siga taa kui xemɛ nde xɔn, wo a fala a bɛ, «Karamɔxɔ naxɛ a a xa waxati bara makɔre. A wama Sayamaleke Dangi Sali rabafe i xonyi, a nun a foxirabiree.»»

¹⁹ Isa foxirabiree naxa a raba alo Isa e yamari ki naxɛ, e Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

²⁰ Nunmare to so, Isa nun a foxirabiree fu nun firinyie nu na teebili ra.

²¹ E nu e degefe temui naxɛ, a naxa a masen, «N xa nɔndi fala wo bɛ, mixi kerɛ na wo ya ma naxan fama n yanfade.»

²² Na naxa e sunnun ki fanyi, kankan naxa a maxɔrin, «Kono n Marigi, n tan mu a ra de, ka?»

²³ A naxa e yaabi, «N nun naxan bara bɛlexɛ ragoro

paani keren kui, na kanyi
nan n yanfama.

²⁴ Adama xa Di sigama ne
alo a xa fe sebexi ki naxe,
kono gbaloe nan na Adama
xa Di yanfama be. A fisa na
kanyi be hali a mu bari nu.»

²⁵ Yudasi naxan nu fafe a
yanfade, a naxa Isa maxorin,
«Karamoxo, n tan mu a ra
de, ka?» Isa naxa a yaabi, «I
tan nan a falaxi.»

Marigi xa serexē tōnxuma
(*Maraki 14:22-26, Luki*
22:14-20, Korinti I 11:23-25)

²⁶ E to nu e degefe, Isa
naxa taami tongo. A to
tantui rasiga Ala ma, a
naxa taami igira, a a so a
foxirabiree yi ra, a a masen
e be, a naxe, «Wo n ko, wo
a don. Yi findixi n fate nan
na.»

²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa
tonbili fan tongo. A man to
tantui rasiga Ala ma, a naxa
tonbili so e yi ra, a a fala e
be, «Wo birin xa a min.

²⁸ Yi findixi n wuli nan
na, saate wuli naxan baxi
mixi gbegbe be e xa yunubie
xafarife ra.

²⁹ N xa a fala wo be, n to yi
weni minma, n mu yi minma
sonon, han won birin man sa
a minma ləxə naxe n Baba
xonyi ariyanna.»

³⁰ E to ge beeti bade, e
naxa te Oliwi geya fari.

*Isa a falafe Piyeri be a a
yetē rasanma ne a ma*

(*Maraki 14:27-31, Luki*
22:31-34, Yaya 13:36-38)

³¹ Na temui Isa naxa a
masen e be, «Wo birin
gbilenma ne n fəxə ra to
koe ra, wo mee n ma fe

ra, barima a sebexi, «N xu
ruse demadonyi faxama ne,
yexee fan yensen.»

³² Kono n na keli faxe ma,
n sigama wo ya ra Galile.»

³³ Piyeri naxa a fala a be,
«Hali birin gbilen i fəxə ra, n
tan mu gbilenma i fəxə ra.»

³⁴ Isa naxa Piyeri yaabi, «N
xa nəndi fala i be, to koe yati,
beenun konkore xa a rate,
i i yete rasanma ne n ma
sanmaya saxan.»

³⁵ Piyeri man naxa a
yaabi, «Hali won birin
nan sa faxama, n mu n
yetē rasanma i ma!» Isa
fəxirabiree birin naxa na
wøyen keren fala.

Isa Ala maxandife Getesemani

(*Maraki 14:32-42, Luki*
22:39-46)

³⁶ Na dangi xanbi Isa nun
a foxirabiree naxa siga yire
nde, dennaxe xili Getesemani.
Isa naxa a fala e be, «Wo dəxə be. N tan xa siga
menni Ala maxandise.»

³⁷ A naxa Piyeri nun
Sebede xa di firinyie xanin
a xun ma. Sunnuniy nun
kontofili to Isa bəjə suxu,

³⁸ a naxa a masen e be,
«Sunnuniy bara no n bəjə
ra alç a xa n faxa. Wo lu be,
kono wo naxa xi.»

³⁹ Isa naxa a masiga don
doronti, a a yatagi rafelen
bəxi ma, a Ala maxandi, «N
Baba, xa a sa nəma rabade,
i xa n natanga yi jaxankate
ma. Kono n sago naxa raba,
i tan nan sago xa raba.»

⁴⁰ A to gbilen a foxirabiree
yire, a naxa e li e na xife.
A naxa a fala Piyeri be, «I

mu nɔxi waxati keren xi xɔli
kanade n ma fe ra?

⁴¹ Wo naxa xi. Wo Ala
maxandi ne alako wo naxa
bira tantanyi kui. Majɔxun
fanyi na adama be, kɔnɔ a
fate bende tan senbe mu na.»

⁴² Isa man to a masiga e ra,
a naxa gbilen Ala maxandi
ra, «N Baba, xa yi naxankate
mu nɔma bade n yi ra, fo
n xa tin a ra, i sago nan xa
raba.»

⁴³ A to gbilen a fɔxirabiree
yire, a man naxa e li e xife,
barima xi xɔli nu bara nɔ e
ra.

⁴⁴ A naxa e lu naa, a
siga sanmaya saxan nde, a
sa Ala maxandi na maxandi
kerenyi ra.

⁴⁵ Na temui, a naxa gbilen
a fɔxirabiree yire, a a masen
e be, «Wo xife ne? Wo
na wo malabufe han ya?
Wo a mato, waxati bara a
li. Adama xa Di fafe sade
yunubitɔe bɛlexe.»

⁴⁶ Wo keli, won xεε. Wo a
mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(Maraki 14:43-50, Luki
22:47-53, Yaya 18:3-12)

⁴⁷ Isa jan mu nu gexi
wɔyende, Yudasi, naxan
nu na a fɔxirabiree fu nun
firinyie ya ma, a naxa fa
e nun jama gbegbe, san-
tidəgəmae nun gbengbetae
suxuxi e yi ra. Sərexedubɛ
kuntigie nun Yuwifie xa
forie nan nu e xεεxi.

⁴⁸ Isa yanfama nun na
jama nu bara lan a ma, a a
xa Isa matɔnxuma e be. A nu
bara a fala e be, «N na mixi
naxan sunbu, a tan nan na
ki. Wo na suxu.»

⁴⁹ Na kui, Yudasi naxa a
maso Isa ra keren na, a a
fala, «Karamɔxɔ, i nuwali,»
a fa a sunbu.

⁵⁰ Isa naxa a masen a
be, «N boore, i faxi naxan
nabade, a raba.» Na temui,
na mixie naxa e maso Isa ra,
e a suxu.

⁵¹ Isa fɔxirabiree nde naxa
a xa santidəgəma ramini, a
sərexedubɛ kuntigi xa konyi
tuli bolon.

⁵² Isa naxa a fala a be,
«Santidəgəma raso a tεe i.
Naxan yo na findi a xa gere-
sose ra, na kanyi fan faxama
santidəgəma nan saabui ra.

⁵³ Ka i lɔxɔ a ma a n
mu nɔma n Baba xilide, a
malekɛe rasanba n ma keren
na, naxee dangi malekɛe gali
fu nun firin na?

⁵⁴ Kɔnɔ xa na raba, Ki-
taabuie xa masenyie fa ka-
malima di? Barima e a
masenxi ne a fo a xa raba yi
ki ne.»

⁵⁵ Na xanbi, Isa naxa a
fala jama be, «Wo to minixi
n xili ma santidəgəma nun
gbengbeta suxuxi wo yi ra,
suute nan na n na? Lɔxɔ yo
lɔxɔ, n dɔxɔxi hɔrɔmɔbanxi
kui, n kawandi tima, wo mu
n suxu.»

⁵⁶ Kɔnɔ yi birin nabaxi ne
alako namijɔnmee naxan
səbɛxi Kitaabui kui, a xa ka-
mali.»

Na xanbi, Isa fɔxirabiree
birin naxa e gi a xun ma.

Isa tife Yuwifi kuntigie ya i

(Maraki 14:53-65, Luki
22:54-55, 63-71, Yaya 18:12-
24)

⁵⁷ Mixi naxee Isa suxu,
e naxa a xanin sərexedubɛ

kuntigi Kayafa xɔnyi, seriye karamɔxœ nun forie nu malanxi dənnaxe.

⁵⁸ Piyeri fan, a nu biraxi Isa fɔxɔ ra, kɔnɔ a ndedi nu makuyaxi jama ra. A naxa bira a fɔxɔ ra han a so serexedube kuntigie xunyi xa tete kui. A naxa dɔxɔ hɔrɔmɔbanxi kantamae fe ma, alako a xa a mato Isa xa fe dangima ki naxe.

⁵⁹ Serexedube kuntigie nun Yuwifie xa kiitisa dɔnxɔe birin, e nu wule seede nde nan fenfe naxan bama Isa xili ma, e sa nɔma a faxade naxan ma.

⁶⁰ Kɔnɔ e mu se to, hali tɔɔnegeti gbegbe to fa. A dɔnxɔe ra, xemɛ firin naxa fa,

⁶¹ e a fala, «Yi xemɛ a fala ne, <N tan nɔma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kanade, n man fa a ti xi saxan bun ma.»»

⁶² Serexedube kuntigi xunyi naxa keli, a Isa maxɔrin, «Pe, i mu e yaabima? Yi xemɛ munse safe i xun ma yi ki?»

⁶³ Kɔnɔ Isa mu sese fala. Serexedube kuntigie xunyi naxa a fala a be, «N bara i yamari i xa i kali Ala Niŋe ra, i a fala muxu be xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, Ala xa Di.»

⁶⁴ Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi. N man xa a fala wo be, keli yi waxati ma, wo fama Adama xa Di tote, a dɔxɔxi Ala Sənbəma yirefanyi ma, wo a toma fa ra nuxuie kui.»

⁶⁵ Na kui, serexedube kuntigi naxa a yete xa donma suxu, a ibɔɔ xɔne ra, a a fala, «A bara Ala rasoto!

Won hayi na seede gbetee ma yire? Wo bara a me a Ala rasotoxi ki naxe.

⁶⁶ Wo kiiti toxi di?» E naxa a yaabi, «A lanma a xa faxa ne.»

⁶⁷ Na temui, e naxa deye boxun Isa yatagi, e kamui sin a ma. Ndee naxa a de ragarin, e nu a fala,

⁶⁸ «I tan, Ala xa Mixi Sugandixi, namijonɔnmɛra raba! A fala ba, naxan i bɔnbɔxi!»

Piyeri a yete rasanfe Isa ma

(Maraki 14:66-72, Luki 22:56-62, Yaya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Piyeri nu dɔxɔxi tandem, serexedube kuntigi xa tete kui. Konyi gine nde naxa a makɔre a ra, a a fala, «I tan, wo nun Isa Galileka birin nan nu a ra.»

⁷⁰ Kɔnɔ Piyeri naxa a matandi birin ya xɔri, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafe!»

⁷¹ Piyeri to mini fɔlɔ tete naade ra, konyi gine gbete nde naxa a to, a a fala mixie be naxee nu na naa, «Yi xemɛ naxan yi ki, e nun Isa Nasareтика nan nu a ra.»

⁷² Piyeri man naxa a matandi, a a kali, «N mu na xemɛ kolon!»

⁷³ A mu bu, naxee nu tixi naa, e naxa e maso Piyeri ra, e a fala a be, «Nɔndi nan a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima i wɔyɛnma ałɔ Galileka.»

⁷⁴ Piyeri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! N tan mu na xemɛ kolon feo!» Na fala xanbi, konkore naxa a rate.

⁷⁵ Piyéri naxa ratu fa Isa xa wɔyenyi ma, «Beemanun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» Na kui, a naxa mini, a sa wa han.

27

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xon

(*Maraki 15:1, Luki 22:63-71, Yaya 18:28-32*)

¹ Kuye to iba, sereχedubε kuntigie birin nun Yuwifie xa forie to nu malanxi, e naxa nate tongo e xa Isa faxa.

² E to Isa xiri, e naxa a xanin gomina Pilati xon.

Yudasi xa faxε

³ Yudasi, Isa yanfama, a to a to e bara Isa makiiti a lan a xa faxa, a naxa nimisa a xa yanfanteya xa fe ra. A naxa na gbeti kole tongo saxan nagbilen sereχedubε kuntigie nun forie ma,

⁴ a a fala, «N bara yunubi raba! Xeme naxan faxama yi ki, seniyentœ nan a ra, a fa li n tan nan a yanfaxi!» E naxa a yaabi, «Na mu muxu tan matoxi. Na i tan nan matoxi.»

⁵ A to gbeti kolee woli hɔrɔmɔbanxi kui, Yudasi naxa siga a yete gbakude wuri kon na.

⁶ Sereχedubε kuntigie to gbeti kolee matongo, e naxa a fala, «A mu daxa muxu xa yi gbeti kolee sa hɔrɔmɔbanxi xa kɔbiri xun ma, barima nii sare nan a ra.»

⁷ E to wɔyεn, e naxa fejε yailanyi xa xε yire sara na

kɔbiri ra, na xa findi gaburi yire ra xɔŋee be.

⁸ Na nan a toxi, han to na xε xili falama «Wuli Boxi.»

⁹ Na kui, Annabi Yeremi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, «E naxa gbeti kole tongo saxan tongo, Isirayi-lakae ndee sare naxan saxi a xun,

¹⁰ e fejε yailanyi xa xε sara na kɔbiri ra, alo Marigin yamari ki naxe.»

Isa tife Pilati ya i

(*Maraki 15:2-15, Luki 23:2-5,13-25, Yaya 18:28-19:16*)

¹¹ Isa to ti gomina Pilati ya i, gomina naxa a maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

¹² Konɔ sereχedubε kuntigie nun forie nu a tɔɔnɛgema temui naxe, Isa mu yaabi yo fi.

¹³ Na temui Pilati naxa a maxɔrin, «I mu yi fee mexi e naxan birin safe i xun ma yi ki?»

¹⁴ Konɔ Isa mu e xa wɔyenyi yo yaabi. Na naxa gomina kaaba ki fanyi.

¹⁵ Ne yo ne, sali temui, gomina darife nan nu a ra, a xa geelimani keren nabεŋin nama be, e na wa naxan yo xon.

¹⁶ Na waxati, geelimani nde nu na, birin nu naxan kolon a xa jiaaxuna ma. A nu xili Barabasi.

¹⁷ Nama to malan, Pilati naxa e maxɔrin, «Wo wama n xa nde rabεŋin wo be, Barabasi ba, ka Isa, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?»

¹⁸ Pilati nu a kolon a serexedube kuntigie nu Isa saxi a belexe tōcōne nan ma.

¹⁹ Ba na ra, a to nu dōxōxi kiti sade, a xa gine naxa xēera rasiga a ma, a a fala a bē, «I naxa so yi tinxintōe xa fe kui fefe ma, barima n bara xiye sa a xa fe ra, xiye naxan bara n tōcōto ki fanyi.»

²⁰ Kōnō serexedubē kuntigie nun Yuwifie xa forie naxa nama kui iso e xa Barabasi maxōrin Pilati ma, Isa tan xa faxa.

²¹ Gomina man naxa e maxōrin, «Yi mixi firin ya ma, wo wama n xa mundun nabējin wo bē?» E naxa a yaabi, «Barabasi!»

²² Pilati fan naxa e maxōrin, «N xa munse raba Isa ra, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?» Nama birin naxa a yaabi, «A banban wuri magalanbuxi ma!»

²³ A man naxa e maxōrin, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?» Kōnō e tan sōnkhōe nan tun xun masa, «A banban wuri ma!»

²⁴ Pilati to a to a a mu nōxi fefe ra, nama fan nu waxi kelife a ra, a naxa ye tongo, a a belexe raxa e ya xōri, a a fala e bē, «Yi xēme faxafe mu na n tan ma de! A luma wo tan nan ma.»

²⁵ Nama birin naxa a yaabi, «A xa faxē wuli xa lu muxu nun muxu xa die xun ma!»

²⁶ Na kui, Pilati naxa Barabasi rabējin e bē. A naxa yaamari fi sōorie xa Isa bōnbō sebēre ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa

a banban wuri magalanbuxi ma.

Sōorie Isa mayelefe

(Maraki 15:16-20, Yaya 19:2-3)

²⁷ Rōma sōorie to Isa xanin gomina xōnyi, e naxa e boore sōorie birin xili, e gali naxa ti a rabilinyi.

²⁸ E naxa Isa xa sose ba a ma, e mange guba gbeeli ragoro a ma.

²⁹ E naxa tunbee mafilin, e e yailan mange katanyi maniyē ra, e a sa a xun ma. E naxa wuri raso a yirefanyi belexe kui, e a mayele, e nu e xinbi sin a bun ma, e nu a fala, «I kēna, Yuwifie xa mange.»

³⁰ E naxa dēye bōxun a ma, e na wuri ba a yi, e nu a xunyi bōnbō a ra.

³¹ E to ge Isa mayelede, e naxa mange guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43, Yaya 19:17-27)

³² E to nu minife taa ra, e naxa Sirenika xēmē nde to naxan nu xili Simōn. Sōorie naxa a yamari, a tan xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin.

³³ E to yire li naxan xili Gologota, na nan falaxi e xa xui, «xunkonkota yire,»

³⁴ e naxa wēni so a yi, seri saxi naxan xun, kōnō a to a nēmunnemun, a mu tin a minde.

³⁵ E to ge a mabanbande wuri ma, e naxa kanda bun a

xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma.

³⁶ Na dangi xanbi, e naxa dəxə a kantade.

³⁷ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sebeli nan gbaku a xun ma, «Isa nan ya, Yuwifie xa mange.»

³⁸ Na temui, e naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keran a yirefanyi ma, boore a kooła ma.

³⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma,

⁴⁰ e a fala, «I tan naxan hərəməbanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma, i yete rakisi! Xa Ala xa Di nan i ra, goro wuri kōn na!»

⁴¹ Serexədubə kuntigie, seriyə karaməxəe, nun Yuwifie xa forie fan nu a mayelefe, e nu a fala,

⁴² «A bara mixi gbetəe rakisi, kōn a mu nōma a yete tan nakiside. Isirayila mange xa mu a ra? A xa goro wuri kōn na be ya, alako muxu xa la a ra.

⁴³ A bara a xaxili ti Ala ra, a man fa a fala, «N findixi Ala xa Di nan na.» Yakəsi, xa a rafanxi Ala ma, a xa a rakisi!»

⁴⁴ Suute naxee nu banbanxi a fe ma, e fan nu Isa konbife na ki ne.

Isa xa faxə

(*Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30*)

⁴⁵ Yanyi tagi, dimi naxa sin bəxi birin ma leeri saxan bun ma.

⁴⁶ Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele sənbe ra, «Eloyi, Eloyi, ləma sabaxatani?» Na

nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabəjinxı munfe ra?»

⁴⁷ Mixi naxee nu na naa, e to a xui mə, e naxa a fala, «A na Annabi Eliya nan xilife!»

⁴⁸ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xənə xəçra, a a so wuri de i, a fa a ti Isa be alako a xa a min.

⁴⁹ Kōn booree naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a rakiside.»

⁵⁰ Isa man naxa a xui ite sənbe ra, a fa laaxira.

⁵¹ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hərəməbanxi kui, a naxa ibəcə firin na, keli a fuge han a laabe. Bəxi naxa səren, gəməe naxa ibəcə,

⁵² gaburie fan naxa rabi. Səniyəntəe laaxiraxi gbegbe naxa keli faxə ma,

⁵³ e mini gaburie kui. Isa to keli faxə ma, e so ne Darisalamu, taa səniyənxı kui, e fa mini mixi wuyaxi ma.

⁵⁴ Səɔri mangə nun a boore səɔrie naxee nu Isa kantafe, e to bəxi xa sərenyi to, a nun naxan naba Isa faxa temui, e naxa gaaxu ki fanyi, e a fala, «Nəndi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xəmə ra!»

⁵⁵ Gine wuyaxi fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. E nu bara bira Isa fəxə ra kelife Galile bəxi ma, e nu a mali.

⁵⁶ Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Mariyama Yaki nun Yusufu nga, a nun Sebede xa die nga.

Isa xa maragate
(Maraki 15:42-47, Luki
23:50-56, Yaya 19:38-42)

⁵⁷ Nunmare to so, Aritamateka bannamixi nde naxa fa naxan nu xili Yusufu. Isa fôxirabire nde nan nu a fan na.

⁵⁸ A naxa siga Pilati yire, a Isa fure maxandi a ma. Pilati naxa yaamari fi e xa a so a yi ra.

⁵⁹ Yusufu naxa Isa fure tongo, a a mafilin kasange fanyi kui,

⁶⁰ a a belə gaburi neñen kui, naxan nu gexi gemē kui a tan Yusufu be. A to gemē xungbe majindigilin, a a dōxō gaburi de ma, a naxa siga.

⁶¹ Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama nu na naa, e dōxoxi gaburi ya ra.

Sōorrie tife Isa xa gaburi kantade

⁶² Malabu lōxōe see rafala lōxōe kuye iba, serexedubē kuntigie nun Farisenie naxa siga Pilati yire.

⁶³ E naxa a masen a be, «Mangē, muxu ratuxi a ma yi wule fale, beenun a xa faxa, a a fala ne, *«Xi saxan dangi xanbi, n kelima ne faxe ma.»*

⁶⁴ Na kui, i xa yaamari fi a xa gaburi xa makanta han a xi saxan nde, alako a fôxirabiree naxa fa a fure muña, e fa a fala nama be, *«A bara keli faxe ma.»* Xa na sa raba, wule dōnxōe dangima ne wule singe ra.»

⁶⁵ Pilati naxa e yaabi, *«Awa, n bara sōorrie so wo yi. Wo sa gaburi makanta*

alo wo wama a xon ma ki naxe.»

⁶⁶ E naxa siga, e satonxuma sa gemē ma naxan nu na gaburi de ma, alako xa gaburi fa sa rabi, a kolonma ne. E naxa sōorrie lu naa, na kantafe ra.

28

Isa xa marakeli faxe ma
(Maraki 16:1-10, Luki
24:1-12, Yaya 20:1-10)

¹ Malabu lōxōe kuye iba, sande lōxōe subaxē ma, Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama, e naxa siga gaburi matode.

² Na temui, bōxi naxa seren senbe ra, barima Marigi xa maleke nde nu bara goro keli koore, a gemē majindigilin, a a ba gaburi de ma, a fa dōxō a fari.

³ Maleke nu yanbama alo seyamakonyi, a xa sosee nu fixe fōen.

⁴ Sōori naxee nu na kantafe, e naxa gaaxu han e seren, e lu alo faxamixie.

⁵ Kōnō maleke naxa a masen ginē be, «Wo naxa gaaxu, barima n a kolon wo na Isa nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma.

⁶ A mu be, a bara keli faxe ma, alo a a fala ki naxe. Wo fa, wo a mato a nu saxi dēnnaxe.

⁷ Wo man xa siga mafuren, wo sa a masen a fôxirabiree be, *«A bara keli faxe ma. A na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma menni ne.»* A tan nan na ki, n bara a ragbilen wo ma.»

⁸ Ginē naxa e xulun, e keli gaburi yire, gaaxui nun

sæewæ gbegbe ra, e siga e gi
ra na xibaaru masende Isa
føxirabiree bæ.

⁹ Kono Isa naxa e ralan, a
e xæebu, «Wo mama.» E to
e maso a ra, e naxa suyidi a
bæ, e a sanyie suxu.

¹⁰ Isa naxa a masen e bæ,
«Wo naxa gaaxu. Wo sa a
fala n ngaxakerenyie bæ e xa
siga Galile. E n toma menni
næ.»

*Sɔɔrie nun Yuwifi kuntigie
wule xabufe*

¹¹ Ginæ nu sigafe tæmui
naxæ, sɔɔri nde naxee nu
gaburi kantafe, e naxa so
taa kui. Fe naxan birin
naba, e naxa sa a dæntegæ
særexædube kuntigie bæ.

¹² Nee nun forie fan to
e malan yire keran, e naxa
nate tongo, e kɔbiri gbegbe
fi sɔɔrie ma

¹³ yi yaamari ra, «Wo xa
yi nan fala, «Isa føxirabiree
nan fa kœ ra, e a fure muxa
muxu nu na xife tæmui
naxæ.»

¹⁴ Xa a sa li gomina naxa
yi fe me, muxu sa wɔyεnma
a bæ alako sese naxa wo to.»

¹⁵ Na kui, sɔɔrie naxa
kɔbiri rasuxu, e fe birin
naba alɔ a falaxi e bæ ki
naxæ. Na masenyi naxa
yensen ye Yuwifie tagi. Han
to na fe mæma.

*Isa xæeraya fife a
føxirabiree ma*

(Maraki 16:14-18, Luki
24:36-49, Yaya 20:19-23,
Taruuxui 1:6-8)

¹⁶ Isa føxirabiree fu nun
kerenyie naxa siga Galile
bɔxi ma, e te geya fari Isa
dennanaxan masen e bæ.

¹⁷ E to a to, e naxa suyidi a
bæ, kɔnɔ e man nu siikexi.

¹⁸ Isa naxa a maso e ra, a
a masen e bæ, «Senbe birin
bara so n yi ra koore nun
dunija ma.

¹⁹ Na kui, wo xa siga, wo
sa si birin findi n føxirabiree
ra. Wo xa e xunxa ye xɔɔra
Baba Ala, a xa Di, nun a
Xaxili Seniyenxi xili ra.

²⁰ Wo xa e tinkan n ma
yaamari birin nabatude. Wo
a mato, n na wo fe ma temui
birin, han dunija rajonyi.»

xa a raso won xaxili ma.
Amina.

Inyila Isa

**Annabi Maraki
naxan səbəxi
Masenyi nde yi**

Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxə naani na a ra. Namijənəmə naani nan Inyila Isa xa taruxui sebe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Maraki yi Kitaabui sebe ne jne tongo saxan nəndən Isa faxa xanbi. A naxa Isa xa dunijəigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a sebe Gireki xui ne, kənə muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe fan nəma a fahaamude a fanyi ra.

Isa xa kaabanako gbegbe səbəxi yi Kitaabui kui alako mixi xa a sənbə kolon, Ala naxan fixi a ma. A fure-mae rayalan ne, a jinne rag-bilen mixie fəxə ra. Annabi Maraki bara wa mixie xa Isa xa xaranyi fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nəndi yati yati nan kawandima. A dənxəs ra, yi Kitaabui dentegə sama Isa faxa ki naxə, a man kelixi faxə ma ki naxə.

Na birin nəma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. A lənni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nəma won malide won ma dunijəigiri kui, a man nəma won malide aligiyama. Ala

Inyila Isa

**Annabi Maraki
naxan səbəxi**

*Annabi Yaya kawandi tife
(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-*

22)

1 Inyila Isa fəle nan ya, naxan Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe masenma, naxan findixi Ala xa Di ra.

2 A səbəxi Annabi Esayi xa Kitaabui kui,
«N fama n ma xəera rasan-bade i ya ra,
a xa kira rabəc i bə.

3 A a xui itema gbengberen yire,

«Wo kira yailan Marigi bə,
wo sankirae matinxin a ya
ra.»»

4 Na kui, Yaya Xunxa naxa to gbengberenyi ma. A nu kawandi tima mixie bə, e xa e xunxa ye xəora tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie safari.

5 Yudayakae nun Darisalamuka birin nu sigama a yire. E nu e xa yunubie masenma kənə ma, Yaya fan nu e xunxama Yuruden xure xəora.

6 Nəxəmə xabe donma nan nu ragoroxi Yaya ma, bəleti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na.

7 A nu kawandi tima, a nu a fala, «Naxan fama fade n xanbi ra, na sənbə gbo n tan bə. Na binyə mu na n tan yi ra, n jan xa n felen a xa sankiri luuti yati fulunde.

8 N tan bara wo xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ a tan Ala Xaxili Seniyenxi nan nagoroma wo ma.»

Isa xunxafe

(Matiyu 3:13-17, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34)

9 Na waxati ma, Isa naxa fa keli Nasareti, Galile bɔxi ma, Yaya naxa a xunxa Yurudən xure xɔɔra.

10 A fefé te ye xɔɔra temui naxə, a naxa koore to rabi ra, Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a ma alɔ ganbe.

11 Xui nde naxa mɛ keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kənenxi ki fanyi ra.»

Sentane katafe a xa Isa ratantan

(Matiyu 4:1-11, Luki 4:1-13)

12 Na xanbi Ala Xaxili naxa Isa xanin gbengberenyi ma.

13 Xi tongo naani bun ma, a nu na gbengberen yire, Sentane nu katafe a ratantande. Wula subee nu na naa. Malekəe naxa a bun ti.

Isa xa wali fɔle nun a foxirabire singee

(Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-5:11)

14 Yaya sa xanbi geeli, Isa naxa siga Galile bɔxi ma Ala xa xibaaru fanyi kawandi ra.

15 A nu a masenma, «Waxati sugandixi bara a li, Ala xa mangeya niini bara makɔrə. Wo tuubi, wo la Ala xa xibaaru fanyi ra.»

16 A to nu dangife Galile baa də ra, a naxa Simɔn nun a xunya Andire to, e yele wɔlife, barima yexesuxuie nan nu e ra.

17 Isa naxa a fala e bɛ, «Wo bira n fɔxɔ ra. Temui dangixi, wo nu yexə nan sɔtɔma, kɔnɔ yakɔsi n a niyama wo xa nu mixie nan sɔtɔ n bɛ.»

18 E naxa e xa yele lu na kerén na, e bira Isa fɔxɔ ra.

19 E to dangi na ra don-doronti, a naxa Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya to, e nu na yele madegafe e xa kunkui kui.

20 Isa naxa e xili kerén na, e fan naxa e baba Sebede nun walikəe lu kunkui kui, e bira Isa fɔxɔ ra.

Isa jinne kerife

(Luki 4:31-37)

21 Isa nun a fɔxirabiree naxa so Kapereṇamu. Mal-abu lɔxɔe ma, Isa naxa so salide kui, a kawandi ti fɔlɔ.

22 Mixie naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a mu nu luxi alɔ e xa seriye karamɔxəe. A tan nu wɔyənma mangə senbe nan na.

23 Na waxati yati, xemə nde jinne nu naxan fɔxɔ ra, a naxa sɔnxɔe rate fɔlɔ e xa salide banxi kui,

24 «Isa Nasaretika, i waxi munse xon ma muxu bɛ? I faxi muxu sɔntode ne? N a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyento nan na i ra.»

25 Isa naxa wɔyen a ma a xɔɔxɔe ra, «I sabari. Gbilen yi xemə fɔxɔ ra.»

26 Ninne naxa xemə rake-tun a ra, a sɔnxɔ, a fa gbilen a fɔxɔ ra.

27 Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxɔrin, «Munse yi ki? Xaranyi neenə a nun senbe! Hali jinnee, a e yamarima, e a xui rabatu.»

²⁸ A mu bu, a xili naxa din Galile bɔxi yire birin na.

Isa Simɔn bitanyi nun furema gbegbe rayalanfe

(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-41)

²⁹ E to mini salide kui, Isa nun Yaki nun Yaya naxa siga Simɔn nun Andire xɔnyi.

³⁰ Simɔn bitanyi ginema nu saxi, a fate wolenxi. E naxa a xa fe fala Isa bɛ kerent na.

³¹ Isa naxa a maso gine ra, a a bɛlexe suxu, a a rakeli. Fure naxa a bɛjin, a naxa e bun ti fɔ̄lo.

³² Nunmare to so, sogé naxa dula, mixie naxa fa furemae birin na a xɔn, a nun jinnée biraxi naxee fɔ̄xɔ̄ ra.

³³ Taa birin naxa e malan naadē ra.

³⁴ A naxa furema gbegbe rayalan, fure mɔ̄li wuyaxi nu naxee ma. A naxa jinnée gbegbe fan keri mixie fɔ̄xɔ̄ ra, kɔ̄nɔ̄ a mu tin jinnée xa wɔ̄yen, barima e nu a kolon.

Isa kawandi tife Galile bɔxi ma

(Matiyu 4:23, Luki 4:42-44)

³⁵ Subaxe ma, Isa naxa keli, a naxa mini wula i Ala maxandide.

³⁶ Simɔn nun a booree ya koto naxa mɔ̄ Isa fende.

³⁷ E to a to, e naxa a fala a bɛ, «Birin na i fenfe.»

³⁸ Isa naxa e yaabi, «Won xε̄ taa gbetee naxee na be rabilinyi alako n xa kawandi raba mənni fan, barima n faxi na nan ma.»

³⁹ A naxa siga Galile bɔxi birin ma, a nu kawandi ti e xa salide banxie kui, a nu jinnée fan keri mixie fɔ̄xɔ̄ ra.

Kunɛ kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-14)

⁴⁰ Kunɛ kanyi nde naxa fa Isa yire, a a xinbi sin a bun ma, a a mayandi, «Xa i tin, i nɔ̄ma n naseniyende.»

⁴¹ Isa naxa kinikini a ma. A naxa a bɛlexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a bɛ, «N tinxi. I xa seniyen.»

⁴² Kunɛ fure naxa ba xemē ma kerent na, a naxa seniyen.

⁴³ Isa to a ragbilen, a naxa a matintin a ra

⁴⁴ yi masenyi ra, «I naxa yi fe fala mixi yo bɛ. Siga i sa i yete dentegé sereχedube bɛ, i sereχe ba i xa seniyenyi xa fe ra, alɔ̄ Annabi Munsa a yamarixi ki naxe. Na findima seedejɔ̄χɔ̄ya nan na e bɛ.»

⁴⁵ Kɔ̄nɔ̄ xemē to siga, a naxa so yi fe tagi rabafe birin bɛ, a nu a xibaaru rayensen ye. Na naxa a niya Isa mu no sode taa kui sɔ̄non kene ma. Fo a to nu sa luma taa fari ma mixi yo mu sabatixi dennaxe. Mixie fan nu kelima yire birin fafe ra a yire.

2

Namate rayalanfe

(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)

¹ Xi ndee to dangi, Isa man naxa gbilen Kaperenamu, mixie fa a me a a na banxi.

² Nama gbegbe naxa fa a yire, banxi kui naxa rafe, tide naxa jɔ̄n tandé birin

ma. Isa naxa e kawandi Ala
xa masenyi ra.

³ Mixi ndee naxa fa na-
mate ra Isa xɔn. Xemē naani
nan nu a xaninfe.

⁴ Kɔnɔ jnama to nu gbo, e
mu nu nɔma e makɔredé Isa
ra. Na kui, e naxa banxi fari
yire nde maba Isa yailanyi.
E naxa namate ragoro mènni
ra a xa sade fari.

⁵ Isa to e xa danxaniya to,
a naxa a fala namate bɛ, «N
ma di, i xa yunubie bara
xafari.»

⁶ Seriyɛ karamɔxɔ ndee nu
dɔxɔxi naa, e naxa e xaxili
rajere,

⁷ «Yi wɔyɛnma yi mɔcli
ra munfe ra? A na Ala
rasotofe ne yi ki! Nde nɔma
yunubie xafaride, bafe Ala
keren na?»

⁸ Isa naxa e xa majɔxunyi
kolon a xaxili ma keren na.
A naxa a fala e bɛ, «Munfe ra
yi majɔxunyi mɔcli na wo
bɔjɛ ma?

⁹ Wɔyenyi mundun
sɔɔneya, a falafe yi namate
bɛ, «I xa yunubie bara
xafari,» ka a falafe a bɛ,
«Keli, i xa sade tongo, i
ŋere?»

¹⁰ N xa a masen wo bɛ a
Adama xa Di nɔma yunubi
xafaride dunipa ma.» Isa
naxa a masen namate bɛ,

¹¹ «N naxe i bɛ, keli, i i xa
sade tongo, i siga i xɔnyi.»

¹² A naxa keli keren na, a
a xa sade tongo, a mini birin
ya xɔri. Nama birin de naxa
ixara, e nu fa Ala matɔxɔ,
«Han to muxu singe mu nu
yi nɔndɔn to.»

Lewi birafe Isa fɔxɔ ra
(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-

32)

¹³ Isa man naxa goro baa
de ra. Nama birin naxa fa a
yire, a nu e kawandi.

¹⁴ A to nu dangife, a naxa
Alifa xa di Lewi to, a dɔxɔxi
duuti maxilide. A naxa a fala
a bɛ, «Bira n fɔxɔ ra.» Lewi
naxa keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁵ Lɔxɔ nde Isa nun a
fɔxirabiree nu na e degefe
Lewi xɔnyi. Duuti maxilie
nun yunubitɔe gbegbe fan
nu na, e birin nu e degefe
yire keren, barima na mixi
mɔcli wuyaxi nu bara bira
Isa fɔxɔ ra.

¹⁶ Seriyɛ karamɔxɔ naxee
nu na Farisenie ya ma, e to
Isa to a dɛge ra e nun duuti
maxilie nun yunubitɔe, e
naxa a fɔxirabiree maxɔrin,
«Munfe ra Isa nun duuti
maxilie nun yunubitɔe e
dɛgema yire keren?»

¹⁷ Isa to na mɛ, a naxa e
yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu
na seriba ma. Furema nan
hayi na a ma. N mu faxi
tinxintɔe xa xilide. N faxi
yunubitɔe nan xilide.»

Isa maxɔrinfɛ sunyi ma
(Matiyu 9:14-17, Luki
5:33-39)

¹⁸ Annabi Yaya fɔxirabiree
nun Farisenie to nu na
sunyi, mixie naxa fa Isa
maxɔrinde, «Munfe ra Yaya
fɔxirabiree nun Farisenie
fɔxirabiree sunyi suxuma,
kɔnɔ i gbee tan mu sunma?»

¹⁹ Isa naxa e yaabi,
«Ginefenyi xa futixiri xu-
lunyi, a booree nɔma sunyi
suxude a na e fe ma temui

naxé? Xa e nun ginefenyi na a ra, e mu nōma sunde.

²⁰ Lōxōe fama, ginefenyi bama nē e ya ma. Na waxati tan, e sunyi suxuma nē.

²¹ Mixi yo mu dugi fori lompoma dugi neenē ra, xa na mu a ra na dugi neenē xun-tunyi dugi fori ibendunma, dugi ibōo dangi a singe ra.

²² Mixi yo man mu weni neenē sama lebe fori kui, xa na mu a ra na weni neenē na funtu, weni lebe fori bulama nē. Na kui, weni yo, lebe yo, a kanyi ganma nē e birin na. A lan nē weni neenē xa sa lebe neenē nan kui.»

Malabu lōxōe xa seriye

(Matiyu 12:1-21, Luki 6:1-11)

²³ Malabu lōxō nde, Isa nun a fōxirabiree nu nērefe sankira ma xee tagi. E to nu dangife, a fōxirabiree naxa mengi tōnsōe nde ba fōlo.

²⁴ Na kui, Farisenie naxa wōyen Isa bē, «Munfe ra e na malabu lōxōe seriye matandife?»

²⁵ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a susu, a tan nun naxee nu na a fōxō ra?

²⁶ A so nē Ala xa banxi kui, Abiyatari nu findixi serexedube kuntigi ra temui naxē, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a fōxirabiree fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo serexedubee.»

²⁷ Isa man naxa a masen e bē, «Malabu lōxōe na mixi nan bē, mixi xa mu daaxi malabu lōxōe bē.

²⁸ Na kui, Adama xa Di findixi Marigi nan na hali malabu lōxōe xun ma.»

3

Fe fanyi rabafe malabu lōxōe ma

(Matiyu 12:9-21, Luki 6:6-11)

¹ Isa man naxa so salide kui. A naxa xeme nde li naa, naxan belexe tuuxi a ma.

² Farisenie nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a a rayalanma malabu lōxōe ma, alako e xa nō a kalamude fe nde ma.

³ Isa naxa a fala xeme bē naxan belexe tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be, nama tagi.»

⁴ A naxa e maxorin, «A daxa fe fanyi nan xa raba malabu lōxōe, ka fe jaaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sōntofe?» Kōnō mixi yo mu a yaabi.

⁵ Isa xōnōxi naxa e mato, a bējē tōcōrōxi ki fanyi barima kinikinitare nan nu e ra. A naxa a fala xeme bē naxan belexe tuuxi a ma, «I belexe itala.» A naxa a itala, a belexe naxa yalan.

⁶ Farisenie naxa mini kerēna, e tan nun Herode fōxirabiree naxa sa malanyi raba Isa xili ma. E naxa kira fen fōlo Isa faxafe ma.

Nama malanfe Isa yire

(Matiyu 4:23-25, 12:15-16, Luki 6:17-19)

⁷ Isa naxa keli naa e nun a fōxirabiree, e naxa siga baa de ra. Nama gbegbe naxa bira e fōxō ra kelife Galile, Yudaya,

⁸ Darisalamu, Idumeya, Yuruden naakiri, a nun Tire

nun Sidon nabilinyie. Nama nu bara a me Isa nu na fee naxee rabafe. Na nan a to e gbegbe naxa fa a yire.

⁹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, e xa kunkui nde xiri a be baa de ra, alako nama naxa fa a xeten.

¹⁰ Barima a to nu bara mixi gbegbe rayalan, fure-mae birin nu katama e xa e belexe din a ra.

¹¹ Ninnee nefe Isa to, e nu birama a bun ma, e nu gbelegbele, «Ala xa Di nan na i ra.»

¹² Kono Isa naxa tonyi dcoxo e ma e naxa mixie rakolon a xa fe ma.

Isa foxirabire fu nun firin sugandife

(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16)

¹³ Na xanbi, Isa naxa te geuya fari. A naxa mixie xili a waxi naxee xon, e fan naxa fa a fe ma.

¹⁴ A naxa foxirabire fu nun firin sugandi, alako e xa lu a seeti ma, a man xa e xee kawandi rabade,

¹⁵ a man xa senbe fi e ma ninne kerife ra mixie foxo ra.

¹⁶ A mixi fu nun firin nan sugandi: Simon, a naxan xili sa Piyeri,

¹⁷ Yaki, Sebede xa di, nun Yaya, Yaki xunya, (a naxa yi firinyie fan xili sa Bowanerige, na nan falaxi «sesarinyi xa die»),

¹⁸ Andire, Filipu, Bartolome, Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Tadayo, Simon Kanaanka,

¹⁹ nun Yudas Isikariyoti naxan Isa yanfa, a a sa mixi kobie belexe.

Xaxili Seniyenxi rasotce
(Matiyu 12:22-33, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Na xanbi, e naxa gbilen banxi, kono nama man naxa e malan e yire. E jan mu no e degede.

²¹ Isa xa mixie to a me, e naxa siga a foxo ra, barima e nu a falafe, «A bara daxu.»

²² Seriye karamoko naxee keli Darisalamu, nee fan nu a falafe, «A ninnee kerima ninne mange Bel'esebulu nan saabui ra.»

²³ Isa naxa e xili, a taali sa e be, «Sentane nomma Sentane keride?»

²⁴ Xa namane a yete gere lantareya kui, na namane mu xanma.

²⁵ Xa denbaya fan a yete gere lantareya kui, na denbaya mu xanma.

²⁶ Sentane fan, xa a a yete gere lantareya kui, a xa fe bara non, a a yete kanama ne.

²⁷ Wo xa a kolon, mixi yo mu nomma sode senbema xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden. Na temui, a nomma ne a harige birin mupade.»

²⁸ «N xa nondi fala wo be, Ala dinema ne adamadie xa yunubi nun marasotce birin ma,

²⁹ kono mixi naxan Ala Xaxili Seniyenxi rasotoma, na yunubi tan mu nomma xafaride na kanyi be abadan.»

³⁰ Isa yi fe birin masen ne e be, barima e nu a falafe ne, «Ninnee kanyi na a ra.»

Isa xa denbaya

(Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Isa nga nun a xunya xememae naxa fa, e ti tande, e mixi xes Isa xilide.

³² Nama nu doxoxi Isa rabilinyi. E naxa a fala a be, «I nga nun i xunyae na tande, e wama wo xa de masara.»

³³ Isa naxa e yaabi, «Nde findixi n nga nun n xunyae ra?»

³⁴ A naxa a ya rage mixie tagi naxee nu doxoxi a rabilinyi, a fa a masen, «A mató, n nga nun n xunyae nan ya.»

³⁵ Mixi yo naxan Ala waxonfe rabama, na kanyi nan findixi n xunya xemema, n maagine, nun n nga ra.»

4*Xe rawali xa taali*

(Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Isa man naxa kawandi ti folo baa de ra. Nama gbegbe to e malan, a naxa sa doxo kunkui kui, jnama naxa lu baa de ra.

² A naxa fe wuyaxi masen e be taalie ra. A xa kawandi kui, a naxa a masen e be,

³ «Wo wo tuli mati. Xe rawali nde nan mini sansi xori garansande.

⁴ A to nu sansi xori garansanma, xori ndee naxa bira sankira xon, xonie naxa fa, e e don gbiki.

⁵ Xori ndee fan naxa bira gemé yire, bende mu gbo dennaxe. Nee naxa bulu mafuren na, barima na bende mu tilin.

⁶ Kono soge to xono, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e be.

⁷ Sansi xori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana, e mu bogi yo ramini.

⁸ Sansi xori ndee fan naxa bira bende fanyi ma. Na xorie tan, e keran keran birin sansie naxa tonsor ramini, ndee naxa xori tongo saxan namini, ndee xori tongo senni, ndee xori kemé.»

⁹ Na xanbi, a naxa a masen, «Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁰ Isa to lu a xati ma, a foxirabire fu nun firinyie a nun naxee nu na a rabilinyi, e naxa a maxorin a xa taalie ma.

¹¹ A naxa a masen e be, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangeya niini gundo kolon, kono mixi gbetee tan fe birin mema taali woyenyie nan na,

¹² alako
«E xa fe to a fanyi ra, kono e naxa a igbe.

E xa fe me a fanyi ra, kono e naxa a fahaamu.
Na rabaxi ne alako e naxa fa e ya rafindi Ala ma, Ala fa dije e ma.»

¹³ A naxa e maxorin, «Wo to mu fa yi taali kui kolonxi, wo taali gbetee kolonma di?

¹⁴ Xe rawali naxan sansi xori garansanma, a maniya mixi ra naxan Ala xa masenyi kawandima.

¹⁵ Mixi ndee maniyaxi na sansi xorie ra naxee bira

kira xən. E nəfə Ala xa masenyi mə, Sentane a ba e xaxili ma.

¹⁶ Sansi xəri naxee bira gəmə yire, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi məma, e a suxu mafuren səewə ra.

¹⁷ Kənə sanke to mu na e bə, e xa danxaniya mu buma. Təore nun naxankate na e li Ala xa masenyi xa fe ra, e gbilenma nə Ala xa fe fəxə ra keren na.

¹⁸ Sansi xəri naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi məma,

¹⁹ kənə yi dunija kəntəfili, nun naafuli xəli, nun fe gətəee xəli nan e suxuma han e Ala xa masenyi bəpin. Na kui, Ala xa masenyi mu nəma e bəjəs masarade.

²⁰ Sansi xəri naxee bira bəndə fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi məma, e man a suxu, a e bəjəs masara. Xəri keren bogi tongo saxan naminima, ndee bogi tongo senni, gətəee fan bogi kəmə.»

Lanpui xa taali (Luki 8:16-18)

²¹ Isa man naxa a masen e bə, «Lanpui nəma dəxəcəde debe bun ma, xa na mu sade bun ma? A mu dəxəma lanpui dəxəse xa fari?

²² Barima se naxan birin nəxunxi, fo a birin xa makenən. Se naxan birin findixi gundo ra, fo a birin xa sa kənə ma.

²³ Xa wo tuli fe məma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

²⁴ Isa man naxa a masen e bə, «Wo wo jəxə sa n ma masenyi xən. Wo maniyase naxan nawalima booree bə, na nan nawalima wo fan bə, Ala man nde sa a xun.

²⁵ Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kənə fahaamutare, hali a naxan di məjəxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Sansi xəri xa taali

²⁶ Isa man naxa a masen, «Ala xa mangəya maniyaxi xəmə nan na naxan sansi xəri garansanma xə ma.

²⁷ Xa a xife, xa a mu xife, kəs nun yanyi, sansi bulama nə, a te, kənə a tan mu a kolon na rabama kiyoki.

²⁸ Bəxi nan sansi raməma a yete ma. A bulama nə sinden, a te, a tənsə mini, a xəri fa rafe.

²⁹ A nəfə mə, a kanyi a xabama nə, barima a xaba temui bara a li.»

Konde xəri xa taali (Matiyu 13:31-35, Luki 13:18-19)

³⁰ Isa man naxa a masen, «Won nəma Ala xa mangəya misaalide munse ra? Won nəma a xa fe masende taali wəyənyi mundun na?»

³¹ A maniyaxi konde xəri nan na. A nə sima bəxi temui naxə, a xəri xurun bəxi sansi birin bə,

³² kənə xa a bara bula, a findi a ra, a bili nun a salonyie gboma dangife sansi birin na, xənie nu fa e təs sa a kən na, niini bun ma.»

³³ A nu mixie kawandima yi taali wəyənyi məcoli gbegbe nan na e xaxili bəre ra.

³⁴ A jan mu nu masenyi yo tima e bε xa taali daaxi xa ma ra. Kono xa e nun a foxirabiree doro bara lu a ra, a nu a birin tagi rabama ne e bε.

*Isa foye belebele raxarafe
(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)*

³⁵ Nunmare to so na lɔxɔe kerenyi, Isa naxa a fala a foxirabiree bε, «Won xee naakiri ma.»

³⁶ A foxirabiree naxa keli jama xun, e Isa xanin kunkui kui a nu naxan kui. E naxa kunkui gbete fan xanin.

³⁷ Foye belebele naxa keli baa ma, mɔrɔnyi nu fa sa kunkui kui.

³⁸ Kono Isa tan nu na xife kunkui xɔre ra, a xunyi saxi xunsase ma. A foxirabiree naxa fa a raxunu, e a fala a bε, «Karamɔxɔ, i mu kontɔfilixi won faxafe ra?»

³⁹ Isa to xunu, a naxa xaaŋe foye ma, a fa baa yamari, «Dundu! I raxara!» Foye naxa iti, baa naxa raxara yen!

⁴⁰ Isa fa e maxɔrin, «Wo gaaxuxi munfe ra? Han ya danxaniya mu na wo bε?»

⁴¹ E fan naxa gaaxu ki fanyi, e nu a fala e bore bε, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

5

*Isa jinnée kerife
Gadaraka fɔxɔ ra
(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)*

¹ Isa nun a foxirabiree naxa fa naakiri ma, Gadara bɔxi ma.

² Isa to goro kunkui kui, xemē nde naxa fa a ralande, jinne nu naxan fɔxɔ ra. A nu kelixi gaburie yire,

³ barima a nu sabatixi mənni ne. Mixi yo mu nu nɔma a xiride sɔnɔn, hali yɔnɔnɔlɔy ra.

⁴ Sanya wuyaxi, e nu bara wure balan a sanyie ma, e yɔlɔnɔnɔy balan a bεlexee fan ma. Kono a nu yɔlɔnɔnɔyie bolonma ne, a wuree fan birin igira. Mixi yo mu nu na naa naxan nɔma a ra.

⁵ Koe nun yanyi a nu na gaburie yire ne, a nun geyae fari. A nu gbelegbelema, a nu a yete mɔnɔnɔ gemɛ ra.

⁶ A to Isa to keli yire makuye, a naxa a gi, a sa suyidi a bε.

⁷ A naxa gbelegbele, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xɔn ma n bε? N bara i mayandi Ala xa fe ra, i naxa n jaxankata.»

⁸ Isa nu bara a yamari, «I tan jinne, gbilen yi xemē fɔxɔ ra.»

⁹ Isa man naxa a maxɔrin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili ne Gali, barima muxu gali nan a ra.»

¹⁰ A naxa Isa mayandi ki fanyi, a a naxa e keri na bɔxi ma.

¹¹ Xɔse gali nu na e demadonfe geya nde ma.

¹² Ninnée naxa Isa mayandi, «Muxu raso yi xɔsée alako muxu xa lu e fate.»

¹³ Isa naxa tin. Ninnée naxa gbilen na xemē fɔxɔ ra, e so xɔsée. Xɔsée naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa

ma. E wulu firin nan nu a ra. E birin naxa madula, e faxa.

¹⁴ Naxee nu na xɔsεe demadonfe, e naxa e gi. E naxa sa na fe fala taakae nun daaxakae bε, mixie fan naxa siga na fe matode.

¹⁵ E to Isa yire li, e naxa na xεmε to jinnε gali nu naxan fɔxɔ ra, a dɔxɔxi, sose ragoroxi a ma, a bara xaxili soto. Na naxa e gaaxu.

¹⁶ Naxee nu bara a to Isa jinnεe kerixi xεmε fɔxɔ ra ki naxε, a nun naxan naba xɔsεe ra, e naxa a tagi raba e birin bε.

¹⁷ Na xanbi, naakae naxa so Isa mayandife alako a xa keli e xa bɔxi ma.

¹⁸ Isa to nu bakife kunkui kui, jinnεe nu xεmε naxan fɔxɔ ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra.

¹⁹ Kɔnɔ Isa mu tin, a a fala a bε, «Gbilen i xɔnyi, i xa mixie yire. Sa dentegε sa e bε, Marigi fe naxan birin nabaxi i bε, a nun a kinikinixi i ma ki naxε.»

²⁰ Xεmε naxa siga, a sa na bɔxi isa fɔlɔ, naxan xili Taa Fu. Isa naxan birin nabaxi a bε, a naxa a tagi raba naakae bε, birin naxa kaaba.

Ginedimedi rakelife faxε ma

*nun gine gbete rayalanfe
(Matiyu 9:18-26, Luki
8:40-56)*

²¹ Isa man to giri naakiri ma kunkui kui, nama gbegbe naxa e malan a yire baa dε ra.

²² Salide yarerati nde naxa fa a xɔn naxan xili Yayiru. A to Isa to, a naxa suyidi a bε.

²³ A naxa a mayandi ki fanyi, «N ma di gine na a nii magagafe! Yandi, fa i fa i belexε sa a ma alako a xa yalan, a xa kisi.»

²⁴ Isa naxa siga a fɔxɔ ra. Nama gbegbe fan naxa bira Isa fɔxɔ ra, e nu fa a xεtεn.

²⁵ Gine nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima jε fu nun firin bun ma.

²⁶ A nu bara tɔɔrɔ seriba wuyaxi yi, a a harige birin so e yi ra, kɔnɔ a mu fisa. A xa fure xun nu masama nan tui.

²⁷ A to nu bara Isa xa fe mε, a naxa so jnama tagi, a fa Isa xanbi ra, a a belexε din a xa donma ra.

²⁸ Barima a nu bara a fala a yεtε bε, «Xa n nɔ n belexε dinde Isa xa donma ra gbansan, n yalanma nε.»

²⁹ A xa kike wali naxa dan keren na, a naxa a kolon a fate ma a a bara yalan.

³⁰ Isa naxa a kolon keren na a sɛnbε nde bara mini a fate yi kaabanako rabafe ra. A naxa a ya rafindi jnama ma, a maxɔrinyi ti, «Nde a belexε dinxi n ma donma ra?»

³¹ A fɔxirabirεe naxa a fala a bε, «I mu jnama toxi e i xεtεnfe ki naxε? I man nu fa maxɔrinyi ti, «Nde dinxi n na?»»

³² Kɔnɔ Isa naxa a ya rage a xa a kanyi kolon.

³³ Gine to a kolon fe naxan a sɔtɔxi, a naxa gaaxu han a sεren. A naxa suyidi Isa bε, a nɔndi birin fala a bε.

³⁴ Isa naxa a fala gine bε, «N ma di, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga bɔjεsa kui, i xa tɔɔrε bara ba i ma.»

³⁵ Isa to nu woyenfe, mixi ndee naxa fa kelife salide yarerati xonyi, e a fala a be, «I xa di gine bara faxa. Hali i mu karamoxo crotcs.»

³⁶ Kono Isa mu e xui danxun. A naxa a fala salide yarerati be, «I naxa gaaxu. I tan xa la Ala ra tun.»

³⁷ Isa mu tin mixi yo xa bira a foxo ra, fo Piyeri, Yaki, nun Yaya, Yaki xunya.

³⁸ E to salide yarerati xonyi li, Isa naxa mixie li, e wafe, e gbelegbelefe.

³⁹ A to so banxi kui, a naxa e maxorin, «Wo wafe munfe ra? Wo gbelegbelema mun ma? Yi dimedi mu faxaxi. A na xife ne.»

⁴⁰ Kono e tan naxa so a mayelefe.

Isa to e birin namin, a naxa so dimedi saxi dennaxe, a tan nun a foxirabiree, a nun di baba, nun a nga.

⁴¹ Isa naxa a susu a belexe ma, a a fala a be, «Talita kumi». Na nan falaxi e xa xui, «Ginedimedi, n naxe i be, keli!»

⁴² Ginedimedi naxa keli keren na, a a jere. A je fu nun firin nan nu a ra. Naxee nu na, e naxa kaaba ki fanyi, e birin de naxa ixara.

⁴³ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa yi fe tagi raba mixi yo be. A naxa a fala e be e xa donse fi temedi ma.

6

Nasaretikae tondife lade Isa ra
(Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)

¹ Isa naxa keli menni, a siga a xonyi, a moxi

dennaxe. A foxirabiree naxa bira a foxo ra.

² Malabu loxoe, a naxa mixie kawandi folo salide kui. Mixi gbegbe naxa a xui me. E de naxa ixara, e e bore maxorin, «Nde yi masenxi yi be? A lomni mundun sotoxi yi ki? A noxi yi kaabanako fee rabade di?»

³ Kamuderi xa mu a ra, Mariyama xa di? Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon taara xa mu a ra? A xunya ginemae fan mu na won ya ma be?» Na kui, e mu la a ra, e xono a ma.

⁴ Isa fan naxa a masen e be, «Namijonme binyaxi yire birin, fo a xonyi, a bariboree, nun a ngaxakerenyie tagi.»

⁵ Isa mu no kaabanako yo rabade naa, fo a to a belexe sa furema keren keren ma, a e rayalan.

⁶ Isa naxa kaaba e xa danxaniyatarena ma.

Isa a foxirabire fu nun firinyie xeeje

(Matiyu 10:5-42, Luki 9:1-6)

⁷ Isa naxa a foxirabire fu nun firinyie xili, a e xee firin firin na. A naxa noe fi e ma e xa no jinnnee keride mixie foxo ra.

⁸ A naxa a fala e be, «Wo naxa sese xanin wo xun ma, hali taami, gbognoe, nun kobiri. Wo xuli gbansan nan xanin.»

⁹ Wo sankirie so, kono wo naxa donma firin xanin wo xun.»

¹⁰ A naxa a fala e be, «Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiya menni ne han

wo sigama yire gbete temui naxe.

¹¹ Xa mixi ndee tondi wo rasenede, e mu e tuli mati wo ra, wo ne kelima naa, wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedejoxuya ra e be, wo bara e rabolo.»

¹² Na kui, Isa foxirabiree naxa siga kawandi tide mixie be alako e xa tuubi.

¹³ E naxa jinnee keri mixi gbegbe foxo ra. E naxa ture sa furema gbegbe ma, e e rayalan.

Annabi Yaya xa faxe

(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-

9)

¹⁴ Galile mange Herode naxa yi fe me, barima Isa xili nu bara te, a din yire birin na. Ndee nu a falama, «Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma. Na nan a toxi noe na a yi a xa kaabanakoe raba.»

¹⁵ Gbete fan nu a falama, «Annabi Eliya na a ra.» Ndee fan nu a falama, «Namijonme nan a ra naxan luxi alo namijonme dangixie.»

¹⁶ Kono Herode to Isa xa fe me, a naxa a fala, «N Yaya naxan xunyi bolon, na nan kelixi faxe ma.»

¹⁷ A na fala ne, barima a tan Herode yati nan mixie xee Yaya suxude, yelonxonyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa gine, Herode naxan dcox.

¹⁸ Yaya nu a falama Herode be, «A mu daxa i xa i taara xa gine tongo.»

¹⁹ Na naxa a niya Yaya naxa rajaaxu Herodiyasi

ma, a naxa wa a xa faxe xon. Kono a faxa feere mu nu na a be,

²⁰ barima Herode mu nu suusama Yaya ra. A nu a kolon mixi na a ra, naxan tinxin, a man seniyen. Na na a toxi, a nu a makan-tama. Herode nu a tuli tima Yaya ra temui naxe, a nu kontofilima a xa woyenyi ra, kono a man nu rafan a ma a xa nu a tuli mati a ra.

²¹ Loxo nde, Herodiyasi naxa feere soto Yaya faxafe ma. Herode naxa jelixin xulunyi ti a bari loxoe igbilenyi xa fe ra. A naxa mixi binyee xili, a xa soori xe mangee, a nun Galile bixi mixi xungbee.

²² Herodiyasi xa di gine to so menni, a fare boron mixie be, a naxa rafan Herode nun a xa xonee ma. Mange naxa a fala yi ginemedi be, «I wama naxan yo xon, a fala n be n xa a fi i ma.»

²³ A naxa a kali, a a fala a be, «I na naxan yo maxorin n ma, n na soma ne i yi ra, hali a findi n ma mangeya setti ra.»

²⁴ Ginemedi naxa mini a sa a nga maxorin, «A lan n xa munse maxorin a ma?» A nga naxa a yaabi, «Yaya xunyi.»

²⁵ Ginemedi naxa a xulun mafuren sigafe mange yire, a a fala a be, «N wama a xon ma ne, i xa Yaya xunyi so n yi ra pilet ma keren na.»

²⁶ Mange naxa nimisa na ma ki fanyi, kono a xa marakali nun a xa xonee xa fe ra, a mu no tondide a be.

²⁷ A naxa soori xee keren

na, a xa sa fa Yaya xunyi ra. Sɔɔri naxa siga geeli kui, a sa Yaya xunyi bolon a de i.

²⁸ A naxa fa a xunyi ra piletí ma, a na so ginédimédi yi ra. Ginédimédi fan naxa a xanin a nga xɔn ma.

²⁹ Yaya fɔxirabirée to yi fe mε, e naxa sa a fure tongo, e a ragata.

Isa donse fife xemē mixi wulu suuli ma

(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17)

³⁰ Xεerae man naxa naralan Isa yire. E fe naxee raba, e kawandi naxee ti, e naxa a birin dεntεgε sa a bε.

³¹ Isa naxa a fala e bε, «Won xε yire madunduxi alako won doro xa lu yire kerén, wo xa wo malabu.» A na fala nε, barima mixie xa fa nun sige gbo e yire. E jan mu nu noma e yεtε sotóde, e xa e dεge.

³² Na kui, e naxa baki kunkui kui, e doro xa siga wula i.

³³ Mixi wuyaxi naxa e to siga ra, e naxa e kolon. E gbegbe naxa keli na taae, e e gi e sanyi ra han e tan singe sa so Isa nun a fɔxirabirée nu sigafe dεnnaxε.

³⁴ Isa to goró kunkui kui, a naxa jama gbegbe to naa. A naxa kinikini e ma, barima e nu luxi nε alɔ yεxεe naxee makantama mu na. A naxa e kawandi fɔlɔ fe gbegbe ra.

³⁵ Nunmare to so fɔlɔ, Isa fɔxirabirée naxa e maso Isa ra, e a fala a bε, «Won na wula nε yi ki, kɔε fan bara so.

³⁶ Nama rayensen alako e xa siga taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa donsee sara.»

³⁷ Kɔnɔ Isa naxa e yaabi, «Wo tan xa donse so e yi.» E tan naxa a fala a bε, «Xa muxu sa taami sara yi nama birin bε, na kobiri sigama han walike xa kike solomasaxan sare!»

³⁸ A naxa e maxɔrin, «Taami yeri na wo yi ra? Wo sa na mato.» E to a mato, e naxa a yaabi, «Taami suuli, a nun yεxε firin.»

³⁹ A naxa yaamari fi mixi birin ma, e xa e magoro e xunde xunde ma jooge xinde fari.

⁴⁰ Na kui, mixie naxa siga dɔxɔ ra e kεmε kεmε nun e tongo suuli suuli ma.

⁴¹ Isa naxa na taami suuli nun na yεxε firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa a so a fɔxirabirée yi ra, e xa e itaxun jama ma. A naxa na yεxε firinyie fan itaxun birin ma.

⁴² Nama birin naxa e dεge han e wasa.

⁴³ Taami nun yεxε dɔnxɔe to matongo, debe fu nun firin nan nafe.

⁴⁴ Mixi naxee taami don, xemē wulu suuli nan nu e ra.

Isa jεrefe ye fari
(Matiyu 14:22-33)

⁴⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala a fɔxirabirée bε, e xa baki kunkui kui, e giri naakiri ma. E xa siga a ya ra Bete-sayida, a tan xa nu jama ragbilen.

⁴⁶ A to ge a jnungude jama ma, a naxa te Ala maxandide geya fari.

⁴⁷ Kœ to so, kunkui nu na baa tagi. Isa keran nan nu na xare ma.

⁴⁸ A naxa a fôxirabir  e to e na t o r fe a jaaxi ra laala bade, barima foye ya nu rafindixi e ma. Subax , Isa naxa fa a fôxirabir  ma, a j r fe baa fari. A gbe mu nu luxi a xa dangi e ra,

⁴⁹ e fa a to j r fe ra ye fari. E naxa a ma oxun tubari ra, e s on x e rate,

⁵⁰ barima e birin nu Isa toxi, e birin gaaxuxi. K n o Isa naxa a masen e b  keran na, «Wo naxa k nt fili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.»

⁵¹ Isa naxa te e xa kunkui kui, foye fan naxa a raxara. E birin naxa kaaba, e d  ixara.

⁵² E mu nu taamie xa kaabanako fe fahaamuxi, barima e xaxili mu nu rabixi.

Isa furema gbegbe ray-alanfe Genesareti

(Matiyu 14:34-36)

⁵³ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti b xi, e kunkui xiri naa.

⁵⁴ E to gor  kunkui kui, mixie naxa Isa kolon ker  na,

⁵⁵ e naxa na b xi birin isa. E nu Isa xili m ema d d , e nu fama e gi ra furemae ra a x n, e saxi e xa sadee ma.

⁵⁶ Isa nu soma daaxa nun t a yo kui, mixie nu furemae sama a ya ra yire mak n enxie, e a mayandi e xa e belex  din a xa donma sanbunyi gbansan

na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

7

Ala xa seriye nun Adama xa naamunyi
(Matiyu 15:1-20)

¹ Faris enie naxa e malan Isa yire, e nun seriye karam x  ndee naxee nu bara fa kelife Darisalamu.

² E naxa a to, a fôxirabir  ndee e d gema e belex  seniyentaree ra, e mu e rax-axi naamunyi ki ma.

³ Faris enie nun Yuwifi birin ne e d gema fo e e belex  raxa sinden e xa naamunyi ki ma naxan fat nxi e benbae ra.

⁴ Xa e keli jama yire, e mu e d gema sinden, fo e ge e maxade a diine ki ma. Naamunyi wuyaxi man na e yi ra, alo t nbili, tunde, nun paani maxa ki.

⁵ Na kui, Faris enie nun seriye karam x  naxa Isa maxor n, «Munfe ra i fôxirabir  mu biraxi forie xa naamunye f xo ra, e nu e d ge e belex  seniyentaree ra?»

⁶ Isa naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, Annabi Esayi n ndi yati nan masen wo xa fe ra a xa Kitaabui kui, <Yi jama n binyama e d  ne, k n o e b ne makuya n na pon!»

⁷ E xa sali fufafu na a ra, barima e mixi xaranma adamadie xa ma oxunye nan na al  na naamunye nan findixi n tan ma seriye nan na.»

8 «Wo bara Ala xa seriye bεnin, wo bira mixie xa naamunyi fɔxɔ ra.»

9 Isa man naxa a masen e bε, «Wo fataxi de! Wo gibilenxi Ala xa seriye nan fɔxɔ ra alako wo xa bira wo gbe naamunyi fɔxɔ ra!»

10 Annabi Munsa bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan a baba nun a nga konbi, a lan ne na kanyi xa faxa.»

11 Kōnɔ wo tan naxe, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga bε, «I nu lanma i xa naxan soto n na i malise ra, n bara a fi Ala ma,»

12 hali na kanyi mu fefe raba a baba nun a nga bε.

13 Na kui, wo Ala xa seriye matandima wo xa naamunyie saabui ra, wo man fa nee nan masenma wo xa die bε. Wo na fe mooli gbegbe nan nabama, bafe yi ra.»

14 Isa man naxa nama xili, a a masen e bε, «Wo birin xa wo tuli mati n na, wo xa fahaamui soto.»

15-16 Donse naxan keli a fari ma, a so mixi fate i, a sese mu na naxan nɔma a kanyi findide mixi seniyentare ra. Fe kobi naxee kelima mixi bɔjε ma, nee nan a kanyi findima mixi seniyentare ra.»

17 Isa to bara keli jama xun, a so banxi, a fɔxirabiree naxa a maxɔrin yi taali wɔyenyi ma.

18 A naxa a masen e bε, «Yaxa wo fan mu fahaamui soto? Wo mu a kolon, a donse yo keli a fari ma, a so mixi fate i, na mu

nɔma a kanyi findide mixi seniyentare ra?»

19 Barima na mu soma bɔjε xa kui, a goroma furi ne, a fa mini mixi fate i.» Na kui, Isa a masen ne, a donse birin seniyen.

20 A man naxa a masen, «Fe kobi naxan kelima mixi bɔjε ma, na nan a kanyi findima mixi seniyentare ra.»

21 Barima xaxili kobi fatanma mixi bɔjε nan na, alo langoeja, muŋε, faxe tife,

22 yεnε, wasatareya, jaaxui, yanfanteya, nɛngeya, tɔɔnε, konbi, yεtε igboe, nun daxuŋa.

23 Na fe kobie birin kelima mixi bɔjε nan ma, e a kanyi findi mixi seniyentare ra.»

Siriya Fenisiya gine xa danxaniya

(Matiyu 15:21-28)

24 Isa naxa keli menni, a siga Tire bɔxi ma. A naxa so a yigiyade. A mu nu wama mixi yo xa a yire kolon, kōnɔ a mu nɔ a nɔxunde.

25 Gine nde nu na, jinne nu naxan xa di gine fɔxɔ ra. A to Isa xa fe me, a naxa fa a yire, a suyidi a bε.

26 Yuwifi xa mu nu yi gine ra, a nu barixi Siriya Fenisiya ne. A naxa Isa mayandi, a xa jinne keri a xa di gine fɔxɔ ra.

27 Isa naxa a yaabi, «A lu dimεe nan singe xa e dεge, barima a mu lan taami xa ba dimedie yi ra, a sa baree bun.»

28 Gine fan naxa a yaabi, «Marigi, i nɔndi, kōnɔ baredi naxee na teebili bun

ma, e fan dimee xa donse
donma naxan birama bɔxi.»

²⁹ Isa naxa a fala a bε, «I
xa yaabi xa fe ra, siga, jinne
bara gbilen i xa di gine fɔxɔ
ra.»

³⁰ Gine to gbilen a xɔnyi,
a naxa a xa di li a saxi sade
ma, jinne bara gbilen a fɔxɔ
ra.

*Isa tulixɔri boboxi ray-
alanfe*

³¹ Isa naxa keli Tire bɔxi, a
dangi Sidon, a gbilen Galile
baa mabiri, Taa Fu bɔxi ma.

³² E naxa fa tulixɔri nde ra
a xɔn ma, wɔyɛnfe xɔrɔxɔxi
naxan ma, e Isa mayandi a
xa a belexe sa a ma.

³³ Isa naxa tulixɔri tongo
jama yire, e sa ti e xati ma.
Isa naxa a belexesolee raso
tulixɔri tulie kui, a a yete kan
deye sa a nenyi ma.

³⁴ A naxa a ya rate koore,
a a jɛngi rate a belebele
ra. A fa a fala tulixɔri bε,
«Efafata!» Na nan falaxi e
xa xui, «I xa rabi!»

³⁵ A tulie naxa fe me kerɛn
na, a nenyi fan naxa keli, a
naxa wɔyɛn fɔlo a fanyi ra.

³⁶ Isa naxa e yamari, a e
naxa yi fe fala mixi yo bε.
Kɔnɔ hali Isa to nu tɔnyi
dɔxɔma e ma kiyoki, e tan
nu sigama a xa xibaaru fala
ra nan tui.

³⁷ E nu bara kaaba ki fanyi,
e nu a fala, «A fe fanyi moɔli
birin nabama! A a niyama
tulixɔri xa fe me, boboe fan
xa wɔyɛn!»

8

*Isa donse fife xemɛ mixi
wulu naani ma
(Matiyu 15:32-39)*

¹ Na saxanyi, nama gbegbe
man nu bara e malan. Donse
to mu nu e yi ra, Isa naxa a
fɔxirabiree xili, a a masen e
bε,

² «N bara kinikini yi nama
ma, barima a xi saxan nan yi
ki, e na n yire. Donse yo mu
e bε yi ki.

³ N na a fala ya, e xa siga
e xɔnyi kaame ra e ma, e
tɔɔrɔma ne kira xɔn ki fanyi.
Ndee na e ya ma, e kelide
makuya.»

⁴ Isa fɔxirabiree naxa a
yaabi, «Taami sɔtɔma di yi
wula kui naxan yi nama
wasama?»

⁵ Isa naxa e maxɔrin,
«Taami gundi yeri na wo
yi?» E naxa a yaabi,
«Soloferere.»

⁶ Isa naxa a fala jama bε
e xa dɔxɔ bɔxi. A naxa na
taami gundi soloferere tongo,
a Ala nuwali sa. A to e igira,
a naxa e so a fɔxirabiree yi
ra, e xa e itaxun pama ma. E
fan naxa a raba na ki.

⁷ Yɛxɛ lanma ndee fan nu
na e yi ra. Isa to Ala nuwali
sa e xa fe ra, a naxa a fala, a
e fan xa itaxun.

⁸ Nama naxa a dɛge han
e wasa. Donse dɔnɔxɔe
fan naxa matongo han debe
soloferere naxa rafe.

⁹ Mixi wulu naani jɔndɔn
nan nu na naa. Isa to e
ragbilen,

¹⁰ a naxa te kunkui kui
keren na, e nun a fɔxirabiree
naxa siga Dalamanuta bɔxi
ma.

*Farisenie nun Sadusenie
xa danxaniyatarena
(Matiyu 16:1-12)*

¹¹ Farisenie naxa fa, e nun Isa naxa wɔyɛn fɔlɔ. E to nu wama a matofe, e naxa a maxɔrin a xa tɔnxuma makaabaxi nde masen e bɛ kelife koore ma.

¹² Na naxa Isa bɔjɛ tɔɔrɔ ki fanyi. A naxa a masen, «Munfe ra yi waxati mixie n maxɔrinma tɔnxuma makaabaxi ma? N xa nɔndi fala wo bɛ, tonxuma yo mu fima yi waxati mixie ma.»

¹³ Na xanbi a naxa keli e xun ma, a man baki kunkui kui girife ra naakiri ma.

¹⁴ A fɔxirabiree nu bara nɛemu fade taami nde ra e xun. Taami gundi kerɛn peti nan nu na e yi ra kunkui kui.

¹⁵ Isa naxa yi matintin e ra, «Wo wo yɛtɛ ratanga Farisenie nun Herode xa lebini ma.»

¹⁶ E naxa so wɔyɛnfe e bore bɛ na fe ma, a a na falaxi nɛ barima taami mu na e yi ra.

¹⁷ Isa to e xa wɔyɛnyi kolon, a naxa a masen e bɛ, «Wo taami fe falama wo bore bɛ munfe ra? Han ya wo mu xaxili sɔtɔ, wo mu fe fahaamu? Wo xaxili mu rabixi?»

¹⁸ Ya na wo bɛ, kɔnɔ wo mu se toma. Tuli na wo bɛ, kɔnɔ wo mu fe mɛma. Wo nɛemuxi nɛ?

¹⁹ N taami gundi suuli itaxun mixi wulu suuli ma dɛnnaxɛ, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔɛ ra?» E naxa a yaabi, «Fu nun firin.»

²⁰ «N man to taami gundi solofera itaxun xɛmɛ wulu naani ma, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔɛ ra?» E naxa a yaabi, «Solofera..»

²¹ A fa e maxɔrin, «Han ya wo mu fahaamui sɔtɔ?»

Dɔnxui rayalanfe

²² E to so Betesayida, mixie naxa fa dɔnxui nde ra Isa xɔn, e a mayandi a xa a bɛlexe sa a ma.

²³ Isa naxa dɔnxui bɛlexe susu, a mini a ra taa fari ma. A naxa a dɛye sa a ya ma, a a bɛlexe sa a ma, a fa a maxɔrin, «I se nde toma?»

²⁴ Dɔnxui naxa a ya rabi, a fa a fala, «N bara mixie to nɛrɛ ra, kɔnɔ e luxi alɔ wuri bilie.»

²⁵ Isa man naxa a bɛlexe sa a ya ma. Dɔnxui to a ya rabi sonɔn, a nu bara yalan, a se birin igbɛma a fanyi ra.

²⁶ Na temui, Isa naxa a fala a bɛ, «Gbilen i xɔnyi kerɛn na, hali i mu so taa kui.»

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra

(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Isa nun a fɔxirabiree man naxa mini sigafe ra taa naxee na Sesareya Filipi rabilinyi. Kira xɔn, Isa naxa a fɔxirabiree maxɔrin, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?»

²⁸ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya, xa na mu a ra namijɔnmɛ gbɛtɛ.»

²⁹ Isa man naxa e maxɔrin, «Kɔnɔ wo tan naxe di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»

³⁰ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa a xa fe fala mixi yo bɛ.

*Isa a xa faxe nun marakeli
xa fe masenfe*
(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22)

³¹ Isa naxa a masen fölo e be, a fo Adama xa Di xa töore gbegbe soto. Yuwifie xa forie, seregedube kuntigie, nun seriye karamoxoe mu lama a ra, e a faxa, kono xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne faxe ma.

³² A naxa yi woyenyi birin masen e be a fiixe ra. Piyeri to a bendun, e sa ti e xati ma, a naxa so woyenfe Isa ma, a xa ba na mööli falafe.

³³ Kono Isa naxa a ya rafindi a foxirabiree ma, a fa a fala Piyeri be, «Keli n ya i, i tan Sentane! I xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

³⁴ Na xanbi, Isa naxa jama xili a nun a foxirabiree, a a masen e be, «Xa mixi wa birafe n foxo ra, a xa tondi a yete ma, a tin töore nun faxe ra, a bira n foxo ra.

³⁵ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi löema ne. Naxan a yete ralöema n tan ma fe ra a nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, na kanyi kisima ne.

³⁶ Dunija birin sotoe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama?

³⁷ Fe mundun na, mixi nöma a xa ariyanna masarade naxan na?

³⁸ Naxan yo yaagima n tan nun n ma woyenyi xa fe ra yi waxati mixi kobie nun yunubitöee tagi, n tan Adama xa Di fama n Baba xa nöre kui temui naxe n nun maleke seniyenxie, n

fan yaagima ne na kanyi xa fe ra.»

9

¹ Isa man naxa a masen e be, «N xa nöndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangeya niini to fa ra senbe kui.»

Isa norofe
(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari. Menni Isa naxa masara, a nöro e ya xöri.

³ A xa sosee naxa fiixe a mööli nde ra naxan mu toma dunijna ma.

⁴ Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini foxirabiree ya xöri, e naxa e to naa e nun Isa woyenfe.

⁵ Piyeri naxa a fala Isa be, «Karamoxo, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keran i gbe, keran Annabi Munsa gbe, keran Annabi Eliya gbe.»

⁶ Piyeri na fala ne a to mu nu sese kolon a naxan falama, barima a tan nun a booree nu bara gaaxu ki fanyi ra.

⁷ Na xanbi, nuxui naxa goro e xun ma, xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki. Wo wo tuli mati a ra.»

⁸ Na ikörxi ra, Isa foxirabiree to e ya rage, e mu mixi yo to e yire fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e

ra, e fe naxan toxi e ya ra, e naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma.

¹⁰ E naxa na ragata e xaxili ma, e nu e bore maxorin, «A to a fala a a kelima faxe ma, na munse masenxi?»

¹¹ E naxa Isa maxorin, «Munfe ra seriye karamoxoe a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?»

¹² A naxa a masen e be, «Nondi na a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. A man sebexi munfe ra, a fo Adama xa Di xa toore gbegbe soto, mixie a mabere?

¹³ Kono n xa a fala wo be, Annabi Eliya jan bara fa, kono e bara e waxonfe birin niya a ra, alo a xa fe sebexi ki naxe.»

Isa jinne kerife dimedi foxo ra

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Na xanbi, e naxa sa foxirabire booree li, e nun seriye karamoxoe nu na xcorxofe e xa woyenye kui, jama gbegbe fan nu na e rabilinyi.

¹⁵ Nama fefe Isa to, e naxa kaaba, e e gi, e xa sa a xeebu.

¹⁶ Isa naxa e maxorin, «Wo nun yee na woyenfe yi mocli ra munfe ma?»

¹⁷ Xeme nde naxa a yaabi jama tagi, «Karamoxo, n faxi n ma di xeme nan na i xon, barima jinne na a foxo ra naxan bara a de bobo.

¹⁸ A na keli a ra dede, a a rabirama ne boxi, a de xunfe nu fa mini, a nu a jinyi

raxin, a fate birin xcorxox a ra. N bara i foxirabiree mayandi e xa yi jinne keri a foxo ra, kono e mu no.»

¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wotan danxaniyatare bonsae, n xa lu wo seeeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun lcoxae? Wo fa na di ra n xon.»

²⁰ E naxa fa a ra a xon. Ninne to Isa to, a naxa di rabira keren na, a nu fa a mapindigilin boxi, a de xunfe nu mini.

²¹ Isa naxa a baba maxorin, «Yi rabama a ra kabi mun temui?» A naxa a yaabi, «Kabi a dimedi temui.

²² Sanmaya wuyaxi yi jinne a rabirama te xora, xa na mu ye, alako a xa a faxa. Kono xa i nomma fe nde ra, muxu mali. Kinikini muxu ma!»

²³ Isa naxa a masen a be, «Inaxe, xa n nomma. Fefe mu na naxan mu nomma rabade mixi be xa danxaniya na a be.»

²⁴ Di baba fan naxa a xuite keren na Isa mayandife ra, «Danxaniya na n be, kono n mali n ma danxaniyatarena xa fe ra!»

²⁵ Isa to jama to, e fafe e gi ra, a naxa woyen jinne ra, «I tan jinne naxan bara yi di de bobo, i a tuli xori, n bara i yaamari, gibilen a foxo ra, i man naxa a totocroccos.»

²⁶ Ninne naxa cxnxs, a di raketun a ra a paaxi ra, a fa gibilen a foxo ra. Di naxa lu alo a faxaxi ne. Mixi gbegbe naxa a fala, «A bara faxa.»

²⁷ Kono Isa naxa a suxu a belexe ma, a a rakeli, di fan naxa ti.

28 Isa to so banxi, a foxirabiree naxa a maxɔrin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu nɔ na jinne keride?»

29 Isa naxa a masen e bε, «Yi jinne mɔɔli tan kerima mixi fɔxɔ ra Ala maxandi nan tun na.»

*Isa a xa faxe nun marakeli
xa fe masenfe sanmaya firinde*

(Matiyu 17:22-23, Luki 9:43-46)

30 E naxa keli mənni, e Galile bɔxi igiri. Isa mu nu wama mixie xa a yire kolon,

31 barima a nu na a foxirabiree xaranfe ne. A naxa a masen e bε, «Adama xa Di sama ne mixie bεlexe, e a faxa. A xa faxe xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne faxe ma.»

32 Kɔnɔ a foxirabiree mu a xa wɔyenyi fahaamu, e man mu suusa a maxɔrinde.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-5, Luki 9:46-48)

33 E naxa so Kaperenamu. E man to so banxi kui, Isa naxa e maxɔrin, «Wo nu na wɔyenyi mundun kira xɔn?»

34 Kɔnɔ e mu sese fala, barima e to nu wɔyɛnma e bore bε kira xɔn, e nu wama a kolonfe ne naxan tide gbo e ya ma.

35 Na kui, Isa to a magoro, a naxa yi mixi fu nun firin xili, a a masen e bε, «Xa mixi yo wa findife yarerati ra, fo na kanyi xa findi birin xa xanbirati ra, a findi birin hayi fanma ra.»

36 Isa naxa dimedi nde tongo, a a ti e tagi. A naxa

dimedi dɔxɔ a san ma, a fa a masen a foxirabiree bε,

37 «Mixi yo naxan yi dimedi mɔɔli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasenε. Mixi yo n nasenε, na kanyi mu n tan gbansan xa rasenεxi. A bara n xεema fan nasenε.»

*Findife Isa foxirabire ra
(Luki 9:49-50)*

38 Yaya naxa a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu bara xεme nde to a jinne kerima mixi fɔxɔ ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxɔ ra.»

39 Isa naxa a masen, «Wo naxa a ratɔn, barima mixi yo kaabanako raba n xili saabui ra, na kanyi mu nɔma fe jaaxi falade n ma fe ra mafuren.

40 Na kui, mixi naxan mu a ikelixi won xili ma, a kanyi na won bε ne.

41 Mixi yo wo ki ye n xili ra wo to biraxi Ala xa Mixi Sugandixi fɔxɔ ra, n xa nɔndi fala wo bε, na kanyi mu ganma a baraa yi ra muku.»

Maratantanyi saabui

(Matiyu 18:6-9, Luki 17:1-2)

42 «Mixi yo yi mixi xuri kerent natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na kanyi bε gemε binye xa xiri a kɔnyi ra, a rasin baa ma.

43-44 Xa i bεlexe findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i bεlexe kerent bolonxi, na fisa i bε dine i bεlexe firin luxi na, i fa siga

yahannama, te mu xubenma
dennaxe.

⁴⁵⁻⁴⁶ Xa i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i sanyi keran bolonxi, na fisa i be dine i sanyi firin luxi na, i fa woli yahannama.

⁴⁷ Xa i ya findi i ratantanse ra, a ba na. I sofe ariyanna i ya keran kanaxi, na fisa i be dine i ya firin luxi na, i fa woli yahannama,

⁴⁸ kuli mu faxama dennaxe, te fan mu xubenma.»

(Matiyu 5:13, Luki 14:34-35)

⁴⁹ «Te sama ne mixi birin ma, alɔ fɔxε sama donse ma ki naxe.

⁵⁰ Fɔxε findixi fe fanyi nan na, kɔnɔ xa fɔxε mɛχɛmɛχenyi bara ba, a fa mɛχɛmɛχenma di? Fɔxε xa lu wo i, wo xa lu bɔjɛsa kui wo bore tagi.»

10

Futi nun fatanyi

(Matiyu 19:1-9, Luki 16:18)

¹ Isa naxa keli menni, a siga Yudaya bɔxi a nun Yrudən naakiri ma. Nama gbegbe man naxa e malan a yire, a fan naxa e kawandi fɔlɔ, alɔ a nu darixi a ra ki naxe.

² Farisenie naxa fa Isa yire alako e xa gantanyi te a be. E naxa a maxɔrin, «A daxa xɛmɛ xa mɛɛ a xa gine ra?»

³ Isa naxa e yaabi, «Annabi Munsa wo yamari munse ra?»

⁴ E fan naxa a yaabi, «Annabi Munsa a fala ne, a xa xɛmɛ wa mɛɛfe a xa gine ra, a xa fatan keedi nan nafala, a fa mɛɛ gine ra.»

⁵ Isa naxa a masen e be, «Annabi Munsa yi yaamari sebexi ne wo be wo xaxili to xɔrɔxɔ.»

⁶ Kɔnɔ dunipa fɔlɔ fɔlɛ ra, Ala naxa xɛmɛ nun gine daa.

⁷ «Na kui, xɛmɛ kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri,

⁸ e firin findi keran na.» Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sɔnɔn, e firin bara findi keran na.

⁹ Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa e rafatan.»

¹⁰ E to so banxi, Isa fɔxirabiree man naxa a maxɔrin na masenyi ma.

¹¹ Isa naxa a masen e be, «Mixi yo mɛɛ a xa gine ra, a sa gbete dɔxɔ, a kanyi bara yene raba.

¹² Xa gine fan mɛɛ a xa xɛmɛ ra, a sa dɔxɔ xɛmɛ gbete xɔn, a fan bara yene raba.»

Isa nun dimedie

(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)

¹³ Mixie nu fafe dimedie ra Isa xɔn, alako a xa a belexe sa e ma, kɔnɔ a fɔxirabiree naxa wɔyɛn na mixie ma.

¹⁴ Isa to na fe to, a naxa xɔnɔ, a fa a masen a fɔxirabiree be, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tɔnyi dɔxɔ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan soma Ala xa mangɛya niini bun ma.»

¹⁵ N xa nəndi fala wo bε, mixi naxan mu tinma Ala xa mangεya niini ra alɔ dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangεya niini bun ma feo!»

¹⁶ A naxa dimedie dɔxɔ a san ma, a a belexe sa e ma, a duba e bε.

*Segetala bannaxi
(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)*

¹⁷ Isa to nu bara kira suxu, xemε nde naxa fa a gi ra a fɔxɔ ra, a a xinbi sin a bun ma. A naxa Isa maxɔrin, «Karamɔxɔ fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi sɔtɔ ke ra?»

¹⁸ Isa naxa a masen a bε, «Munfe ra i n xilima karamɔxɔ fanyi? Mixi yo mu fan. Ala kerent peti nan fan.

¹⁹ I seriye kolon: *<I naxa faxε ti. I naxa yεnε raba. I naxa muŋε ti. I naxa mixi tɔɔŋεgε. I naxa fu mixi ma. I baba nun i nga binya.»*

²⁰ Xemε naxa Isa yaabi, «Karamɔxɔ, n bara na birin nabatu kafi n dimedi temui.»

²¹ Isa naxa xemε mato, a naxa a xanu. A naxa a masen a bε, «Fe kerent nan fa luxi i bε. Siga, se naxan birin na i yi ra, i sa a mati, i a kɔbiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sɔtɔde ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔxɔ ra.»

²² Xemε to na wɔyenyi me, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a ya rage a rabilinyi, a fa a masen a fɔxirabiree bε, «Sofe Ala xa mangεya niini bun ma, a

xɔrɔxɔ naafuli kanyie be ki fanyi!»

²⁴ A fɔxirabiree naxa kaaba a xa wɔyenyi ma, kɔnɔ Isa man naxa a masen e bε, «N ma die, sofe Ala xa mangεya niini bun ma, a xɔrɔxɔ ki fanyi!»

²⁵ Nɔxɔmε so jɔcxun senbε yale ra, dine bannamixi sofe ra Ala xa mangεya niini bun ma.»

²⁶ Isa fɔxirabiree de naxa ixara ki fanyi ra, e nu e bore maxɔrin, «Nde fa nɔma kiside fa?»

²⁷ Isa naxa e mato, a fa a masen e bε, «Adama mu nɔma a yetε rakiside, kɔnɔ Ala tan nɔma fe birin na.»

²⁸ Piyeri naxa wɔyεn fɔlɔ Isa bε, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i fɔxɔ ra.»

²⁹ Isa naxa a masen, «N xa nəndi fala wo bε, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma n tan nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, a findi banxi ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, die ba, bɔxie ba,

³⁰ na kanyi fama na birin jɔxɔe kεmε kεmε nan sɔtɔde. Fɔxɔee yo, xunyae yo, taarae yo, babae yo, ngae yo, bɔxie yo, a e sɔtɔma yi dunijna ma a nun paxankate ra, a man fa abadan kisi sɔtɔ aligiyama.

³¹ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratvie ra, xanbiratvie fan findi yareratvie ra.»

*Isa a xa faxε nun marakeli
xa fe masenfe sanmaya saxan
nde*

(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Isa nun a fôxirabir  e naxa kira suxu tefe Darisalamu, Isa tixi e ya ra. A fôxirabir  e nu k  ont  filixi, naxee fan nu biraxi e f  oxo ra, nee fan nu gaaxuxi. Isa man naxa a fôxirabire fu nun firin xun lan, a so fe tagi rabafe e be naxan fama a tan lide.

³³ A naxa a masen, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedube kuntigie, nun seriye karam  x  e belexe, e a makiiti faxe kiiti ra, e a so kaafirie yi ra.

³⁴ E a mayelema ne, e deye b  oxun a ma, e a bonbo sebere ra, e man fa a faxa. K  o a xa faxe xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne faxe ma.»

Sebede xa die xa max  rinyi

(Matiyu 20:20-28, Luki 22:24-47)

³⁵ Na xanbi, Sebede xa die, Yaki nun Yaya, e naxa e maso Isa ra, e a fala a be, «Karam  x  , muxu wama a x  n ma ne, muxu na fe naxan yo max  rin i ma, i xa na raba muxu be.»

³⁶ Isa naxa e max  rin, «Wo wama n xa munse raba wo be?»

³⁷ E naxa a yaabi, «Tin muxu be, ker  n xa d  oxo i yirefanyi ma, boore fan xa d  oxo i k  ola ma i xa n  re kui.»

³⁸ Isa naxa a masen e be, «Wo mu a kolon wo fe naxan max  rinf  . Wo n  ma tinde t  ore ra, alén tan tinma a ra ki naxe? Wo n  ma tide t  ore ya i naxan fafe n lide?»

³⁹ E naxa a yaabi, «Muxu n  ma.» Isa fan naxa a fala e be, «Wo fan yati fama naxankate s  t  de alén tan. Wo fan fama tide n ma t  ore bun ma naxan fafe n lide.

⁴⁰ K  o d  oxo fe n yirefanyi nun n k  ola ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan be, a ragataxi naxee be.»

⁴¹ Fôxirabire fu d  onx  e to na fe me, e b  ej  e naxa te f  lo Yaki nun Yaya ma.

⁴² Isa naxa e xili a yire, a a masen e be, «Wo a kolon, naxee kolonxi namane mang  e ra, e mixie yamarima a x  rc  x  e ra, e e senbe raminima e ma alako e xa mang  ya xa kolon.

⁴³ K  o a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo malima nan na.

⁴⁴ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a kanyi xa findi birin xa konyi nan na.

⁴⁵ Hali Adama xa Di a faxi na nan ma. A mu faxi x   mixie xa wali a tan be. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie be, a xa mixi gbegbe xunsara a xa faxe saabui ra.»

Isa Yeriko d  onxui rayalanfe

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

⁴⁶ E naxa so Yeriko. Isa nun a fôxirabiree man to nu kelife naa, e nun nama gbegbe, Timeyo xa di x  me Baritimeyo nu d  oxxi kira de ra kule matide. D  onxui nan nu a ra.

⁴⁷ A to a me a Isa Nasaretika nan nu dangife naa, a naxa so a xilife a xui

itexi ra, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma.»

⁴⁸ Nama naxa woyen dɔnxui ma a a xa a sabari, kɔnɔ a jan naxa a xui ite dangi a singe ra, a nu xili ti, «Dawuda xa Di, kinikini n ma.»

⁴⁹ Isa naxa ti, a a fala, «Wo a xili.» E naxa dɔnxui xili, e a fala a bɛ, «Limaniya! Keli, Isa na i xilife!»

⁵⁰ Dɔnxui naxa a xa donma binye wɔlɛ keren na, a keli, a tugan, a siga Isa yire.

⁵¹ Isa naxa a maxɔrin, «I wama n xa munse raba i bɛ?» Dɔnxui naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, n wama nɛ n ya xa se to.»

⁵² Isa naxa a masen a bɛ, «Siga, i xa danxaniya bara i rakisi.» A ya naxa se to keren na, a fa bira Isa fɔxɔ ra kira xɔn.

11

Isa sofe Darisalamu

(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-44, Yaya 12:12-16)

¹ E to makɔrɛ Darisalamu ra, e na Betifage nun Betani yire li, Oliwi geya mabiri, Isa naxa a fɔxirabire mixi firin xɛɛ,

² a a fala e bɛ, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nɛfɛ so naa, wo sofale lanma lima a xirixi na, mixi singe mu nu dɔxɔ naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra n xɔn ma.»

³ Xa mixi nde fa sa wo maxɔrin, «Wo a fulunfe munfe ra,» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma. A a ragbilenma ya.»»

⁴ E to siga, e naxa a li sofale lanma xirixi naade nde sɛeti ma kira dɛ ra. E to a fulun,

⁵ mixi naxee nu tixi naa, e naxa e maxɔrin, «Wo munse rabafe, wo to yi sofale lanma fulunxi?»

⁶ E naxa e yaabi alɔ Isa a masen e bɛ ki naxɛ. Nee fan naxa e lu e xa siga.

⁷ E to fa sofale lanma ra Isa xɔn, e naxa e xa donmae sa a fari, Isa fa a magoro a ma.

⁸ Mixi gbegbe naxa e xa donmae itala kira xɔn ma, ndee fan naxa fense sɛgɛ, e nee fan sa kira xɔn ma Isa binyafe ra.

⁹ Nama naxee nu nɛrefe Isa ya ra, a nun naxee nu nɛrefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala, «Tantui na won Nakisima bɛ!

Baraka na a bɛ naxan fafe Marigi xili ra!

¹⁰ Baraka na won Baba Dawuda xa mangɛya bɛ naxan na fafe! Tantui na won Nakisima bɛ naxan na koore ma!»

¹¹ Isa to so Darisalamu, a naxa siga hɔrɔmɔbanxi kui. A to gɛ naa rabilinyi birin matode, e nun a fɔxirabire mixi fu nun firinyie naxa siga Betani, barima kɔe nu bara so.

Isa xɔrɛ bili dankafe

(Matiyu 21:18-22)

¹² Na kuye iba, e to nu kelife Betani, kaamɛ naxa Isa susu.

¹³ A to xɔrɛ bili nde to, a ndedi makuyaxi e ra, a burexɛ na a kɔn na, a naxa sa na mato, xa a nɔma a bogi nde masotode. Kɔnɔ a to makɔrɛ xɔrɛ bili ra, a mu

sese li a kōn na fo a burexε, barima xɔrε bogi temui mu nu a lixi.

¹⁴ Isa naxa a fala xɔrε bili bε, «Mixi yo naxa i tan bogi don sənon!» A fɔxirabirε fan naxa a xui me.

Isa sarematie kerife hɔrɔmɔbanxi kui

(Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-16)

¹⁵ E to siga Darisalamu, Isa naxa so hɔrɔmɔbanxi kui, a sarematie nun saresoe keri folo, naxee nu na naa. A naxa kɔbiri masaree xa teebilie nun ganbε matie xa dɔxɔsee rabira.

¹⁶ A man mu tin mixi yo xa dangi hɔrɔmɔbanxi sansanyi kui, e na findi e xa kote maxanin kira ra.

¹⁷ A naxa e kawandi, a a masen, «A mu sεbεxi xε, *N* ma banxi xili falama ne, si birin ma salide banxi? Kono wo tan bara a findi munjetie dɔxɔde ra.»

¹⁸ Serexedubε kuntigie nun seriye karamɔxε to yi fe me, e naxa feεre fen fɔlo e nɔma Isa faxade ki naxε. E nu gaaxuxi a ya ra, barima a nu jama birin de ixarama a xa kawandi ra.

¹⁹ Nunmare to so, Isa nun a fɔxirabirε man naxa keli taa kui.

Xɔrε bili xare nun Ala maxandife

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Na kuye iba, e to nu dangife, a fɔxirabirε naxa xɔrε bili to a bara xara han a sanke.

²¹ Piyeri to ratu, a naxa a fala Isa bε, «Karamɔxε, a mato, i xɔrε bili naxan danka, a bara xara gben.»

²² Isa naxa a masen e bε, «Wo xa danxaniya Ala ma.

²³ N xa nɔndi fala wo bε, xa wo a fala yi geya bε, «Keli be, i sa sin baa ma,» xa na kanyi mu siikε a bɔŋε ma, a la a ra, a naxan falaxi a rabama ne, na fe rabama ne na kanyi bε.

²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo bε, wo na Ala maxandi fefe ra, xa wo la a ra a wo bara a sɔtɔ, wo a sɔtɔma ne.

²⁵⁻²⁶ Wo na ti Ala maxandide temui naxε, xa fe nde na wo nun mixi nde tagi, wo xa dijε a ma, alako wo Baba naxan na ariyanna, a fan xa dijε wo xa yunubie ma.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ E man naxa so Darisalamu. Isa to nu a nεrefe hɔrɔmɔbanxi kui, serexedubε kuntigie, seriye karamɔxε, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire,

²⁸ e a maxɔrin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi sεnbε fixi i ma, i xa yi fee raba?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama ne wo bε n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.

³⁰ Yaya to nu mixie xunxama ye xɔora, Ala nan a xεεxi ba, ka adama? Wo n yaabi.»

³¹ Na kui e naxa so wɔyεnfε e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won naxε, «Ala,» a a falama ne won bε, «Munfe ra wo mu fa la a ra?»

³² Kōnō won na a yaabi, «Adama,» na fan findima fe nan na won bε.» E nu gaaxuxi jnama nan ya ra, barima birin Yaya majōxunxi namijōnmē yati nan na.

³³ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» Isa fan naxa a masen e bε, «N fan mu a falama wo bε n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

12

Bɔxi rawali jaaxie xa taali
(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Isa man naxa so taali wɔyenyie falafe e bε, a a masen, «Xeme nde naxa weni bilie si. A naxa tete rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge weni bogi bunduma dennaxe. Na xanbi, a naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi.»

² «Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi nde xee bɔxi rawalie xɔn ma, e xa weni bogi nde so a yi ra.

³ Kōnō, bɔxi rawalie naxa na konyi suxu, e a bɔnbo, e a ragbilen a belexe igeli ra.»

⁴ «Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee e xɔn ma. E naxa na fan bɔnbo a xunyi ma, e a konbi a mayaagixi ra.

⁵ Bɔxi kanyi man to mixi gbete xee, e naxa na tan faxa. Bɔxi kanyi mixi wuyaxi gbete xee ne e xɔn ma na ki. E naxa ndee bɔnbo, e ndee faxa.»

⁶ «Bɔxi kanyi xa di xanuxi kerenyi nan nu fa luxi. A dɔnxɔe ra, a naxa na xee e

xɔn ma, barima a nu bara a fala, «E n ma di tan binyama ne?»

⁷ Kōnō yi bɔxi rawalie naxa a fala e bore bε, «Yi nan na ke tongoma ra, wo fa, won xa a faxa alako ke xa findi won gbe ra.»

⁸ E naxa a suxu, e a faxa, e fa a woli tete xanbi ra.»

⁹ «Na kui, bɔxi kanyi munse rabama fa? A sigama ne naa, a bɔxi rawalie faxa, a a xa bɔxi so mixi gbete yi.

¹⁰ Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

«Banxitie mεe gεmε naxan na, a bara findi tuxui gεmε hagige ra.

¹¹ Marigi fɔxi nan a ra. Fe makaabaxi nan ya won bε.»

¹² A nu wɔyεnfe naxee bε, e naxa a kolon a Isa yi taali wɔyenyi masenxi e tan nan bε. E nu katafe e xa a suxu, kōnō e nu gaaxuxi jnama nan ya ra. Na kui, e naxa keli a xun, e siga.

Gantanyi tefe Isa bε duuti xa fe ra

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ E naxa Fariseni nun Herode foxirabire ndee xee Isa xɔn alako e xa gantanyi te a bε, e xa a masoto wɔyenyi kui.

¹⁴ E to siga a yire, e naxa a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu a kolon nɔndi fale nan i ra. I mu gaaxuma mixi yo xɔn, barima i mu mixi rafisama e booree bε. I mixie xaranma Ala xa kira nan na a nɔndi ki ma. A lanma ka a mu lanma muxu

xa duuti fi Rōma mange ma? Muxu xa a fi, ka muxu naxa a fi?»

¹⁵ Isa to e xa filankafuija kolon, a naxa e yaabi, «Wo katafe n masotode munfe ra? Wo fa gbeti kōbiri kole keran na n xōn ma, n xa a mato.»

¹⁶ E to fa keran na, a naxa e maxōrin, «Nde xili nun misaali na yi kōbiri kole ma yi ki?» E naxa a yaabi, «Rōma Mange gbe.»

¹⁷ Isa naxa a fala e bε, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» E fan naxa kaaba Isa xa fe ma.

Sadusenie Isa maxōrinfefaxamixie xa marakeli ma

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸ Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxe ma, e naxa fa yi maxōrinyi ra Isa xōn ma,

¹⁹ «Karamōxō, Annabi Munsa yi nan sēbe muxu bε Kitaabui kui, «Xa xēmē nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine dōxōma, alako a xa bōnsōe fi a taara ma.»

²⁰ Na kui, xēmē nde naxa di xēmē soloferesōtō. A xa di singe naxa gine dōxō, a faxa, a mu bōnsōe yo lu.

²¹ A xanbiratoe naxa na kaajē gine tongo, kōnō a fan naxa faxa, a mu bōnsōe yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra.

²² Yi mixi soloferes birin, e sese mu bōnsōe lu. A dōnxōsra, gine fan naxa faxa.

²³ Na kui, marakeli lōxōs, na gine to dōxōxi yi mixi

soloferes birin xōn ma, a sa findima nde gbe ra?»

²⁴ Isa naxa a masen e bε, «Wo mu Ala xa Kitaabui kolon, wo mu Ala sēnbē fan kolon. Wo xa tantanyi kelide xa mu na ki?

²⁵ Mixie na keli faxe ma marakeli lōxōs, xēmē mu gine dōxōma, gine fan mu dōxōma xēmē xōn. E luma nē aō malekēe na ariyanna ki naxε.

²⁶ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxe ma, wo mu nu Annabi Munsa xa Kitaabui xaran, wuri bili xa fe falaxi dēnnaxε? Ala a masen nē a bε, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.»

²⁷ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo naxee baloxi. Na tan findixi wo bε tantanyi nan na.»

Yaamari naxan tide gbo a birin be

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-37)

²⁸ Seriye karamōxō nde naxa a maso e ra, a a tuli mati e xa wōyenyi ra. A to a to a Isa bara yaabi fanyi fi, a naxa a maxōrin, «Seriye mundun tide gbo seriye birin ya ma?»

²⁹ Isa naxa a yaabi, «A singe nan yi ki, «Isirayila, i tuli mati, won Marigi Ala, Marigi keran peti na a ra.»

³⁰ I xa i Marigi Ala xanu i bōje birin na, i nii birin na, i xaxili birin na, a nun i sēnbē birin na.»

³¹ A firin nde nan yi ki, «Xa i ngaxakerenyi xanu aō i i yetē xanuxi ki naxε.» Seriye

gbete yo mu na naxan dangi
nee ra.»

³² Seriyē karamōxō naxa
a fala Isa bē, «I nōndi,
karamōxō. I bara nōndi
masen a Ala keren peti nan a
ra, a boore mu na, fo a keren.

³³ Mixi xa a xanu a bōjē
birin na, a xaxili birin na, a
nun a sēnbe birin na. Mixi
man xa a ngaxakerenyi xanu
alo a a yete xanuxi ki naxē.
Nee rabatufe dangi sērēxē
gan daaxi nun sērēxē birin
na.»

³⁴ Isa to a to, a a bara
xaxilimaya yaabi fi, a naxa a
masen a bē, «A gbe mu luxi i
xa so Ala xa mangeya niini
bun ma.» Na xanbi, mixi
yo mu suusa Isa maxōrinde
nōncos.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Isa naxa kawandi
ti fōlō hōrōmōbanxi kui.
«Munfe ra seriyē karamōxōe
a falama, a Ala xa Mixi
Sugandixi findixi Dawuda xa
di nan na?»

³⁶ Ala Xaxili Sēniyēnxi
saabui ra, Dawuda yete a
masen nē,

«Marigi bara a masen n Ma-
rigi bē,

“I magoro n yirefanyi ma,
han beemanun n xa i yaxuie
ragoro i sanyi bun.”»

³⁷ «Dawuda yete yati a
falama a bē, «N Marigi». Dawuda fa nōma findide a
babā ra di?»

Nama gbegbe nu e tuli
matima a ra, a xa kawandi
nu rafan e ma.

Diinela kobie
(Matiyu 23:1-39, Luki
11:37-52, 20:45-47)

³⁸ Isa naxa a masen e bē a
xa kawandi kui, «Wo wo yete
ratanga seriyē karamōxōe
ma. A rafan e ma e
xa e mājērē guba xungbe
ragoroxi e ma, mixie xa nu e
xēebu taa kui binyē xēebuie
ra.»

³⁹ E wama dōxōfe salide
safe singee, e man xa binyē
sōtō xulunyi.

⁴⁰ E kaajē gine harige
mupama. E salima a
xōnkuye ra, alako mixie xa
e to. Gbaloe naxan nagataxi
e bē, a gbo ki fanyi.»

Kaajē gine xa hadiya
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Isa naxa dōxō salide
kui, a ya rafindixi kōbiri
kankira ma, a nu mixie mato
e kōbiri sama a kui ki naxē.
Bannamixi wuyaxi nu kōbiri
gbegbe safe.

⁴² Kaajē gine misikiine fan
to fa, a tan naxa kōbiri kole
firin sa naxee yusi mu gbo.

⁴³ Na kui, Isa naxa a
fōxirabiree xili, a a masen e
bē, «N xa nōndi fala wo bē,
yi kaajē gine misikiine xa
kōbiri saxi gbo dangi birin
gbe ra naxee bara kōbiri sa
kankira kui.

⁴⁴ E tan xa hadiya kelixi
e xa naafuli nan kui, kōnō
yi kaajē gine tan xa hadiya
kelixi a xa baloe nan kui.»

13

Hōrōmōbanxi xa misaali
(Matiyu 24:1-2, Luki 21:5-6)

¹ Isa to mini hɔrɔmɔbanxi, a fɔxirabire kerɛn naxa a fala a bɛ, «Karamɔxɔ, yi banxie mato, e tixi gɛmɛ xungbe naxee ra, e ti ki man tofanxi ki naxɛ!»

² Isa naxa a yaabi, «I yi banxi belebelee toxɛ? Yi gɛmɛ kerɛn mu luma a boore fari be, a birin nabirama nɛ.»

Maratantanyi, tɔɔre, nun naxankate

(Matiyu 24:3-14, Luki 21:7-19)

³ Isa to nu magoroxi Oliwi geya fari, a ya rafindixi hɔrɔmɔbanxi ma, Piyeri, Yaki, Yaya, nun Andire naxa a maxɔrin e doro ma,

⁴ «Na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tɔnxuma mundun ma a a fafe rabade?»

⁵ Isa naxa so wɔyɛnfe e bɛ, «Wo wo mɛeni.

⁶ Mixi wuyaxi fama n tan xili falade e yetɛ xun ma a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra!» Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande.

⁷ Wo na gere fe mɛ, wo na gere nde xili mɛ, wo naxa kontɔfili, barima fo na fe mɔɔlie xa raba. Na xa mu findima dunija rajɔnyi ra sinden.

⁸ Sie kelima nɛ e boore xili ma, namanee e boore gere. Boxi fama ne sɛrɛnde yire wuyaxi, kaame fan sin boxi ma. Na birin findima mantɔɔrɔli fɔlɛ nan na.»

⁹ «Wo xa mɛeni wo yetɛ ma, barima e wo soma nɛ kiitisae yi ra, e wo bɔnbo salide banxie kui. Wo tima nɛ gominae nun mangɛe ya

i n tan ma fe ra, wo findima nɛ n ma seedee ra e tan bɛ.

¹⁰ Fo xibaaru fanyi xa kawandi si birin bɛ sinden.

¹¹ E na wo xanin wo makitide temui naxɛ, wo naxa kontɔfili wo xa masenyi xa fe ra beenun wo xa a ti. Ala na wɔyɛnyi naxan yo fi wo ma na waxati ma, wo xa na nan fala, barima wo tan xa mu wɔyɛnma, Ala Xaxili Seniyɛnxi nan fama wɔyɛnde.»

¹² «Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie bɛlexɛ, e xa a faxa. Babe fan na mɔɔli niyama a xa di ra, die fan kelima nɛ e barimae xili ma, e xa e faxa.

¹³ Mixi birin fama wo xɔnde n tan ma fe ra, kɔnɔ naxan na a tunnabexi han a rajɔnyi, na kanyi kisima nɛ.»

Se haramuxi jaaxi

(Matiyu 24:15-28, Luki 21:20-24)

¹⁴ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire a mu lan a xa ti dennaxe, wo tan naxee na Yudaya na temui, wo xa wo gi geyae fari.

¹⁵ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui.

¹⁶ Naxan na xɛ ma, a naxa gbilen a xa xinbeli donma tongode.

¹⁷ Na waxati findima gbaloe nan na furuginɛe nun dingɛe be!

¹⁸ Wo Ala maxandi na naxa wo li jɛmɛ temui!

¹⁹ Barima tōrē a lima na waxati ma, naxan maniyē singe mu nu to kabi Ala naxa dunija daa, a man mu gbilenma to ra abadan.

²⁰ Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi kōnti ra, adama yo mu kisima nu. Kōnō a nde baxi a kōnti ra mixi sugandixie nan xa fe ra.»

²¹ «Xa mixi nde sa a fala wo bε, *«A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be»*, xa na mu a ra, *«Ala xa Mixi Sugandixi na mənni»* wo naxa la a ra.

²² Barima wule falē fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yetē xun, xa na mu e e yetē findi namijōnmee ra. E fama tonxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa nōma.

²³ Wo məeni wo yetē ma. N bara fe birin masen wo bε beenun a waxati xa a li.»

Adama xa Di gbilenfe

(Matiyu 24:29-31, Luki 21:25-28)

²⁴ «Na paxankate waxati dangi xanbi,

«soge ifōrōma nε, kike yanbe bama nε, 25 tunbuie birama nε bōxi,

se naxan birin na koore ma a serenma nε.»»

²⁶ «Na temui Adama xa Di toma nε fa ra nuxui kui, senbe nun nōrē ra.

²⁷ A a xa malekē xεema nε dunija tunxun naani birin na, e xa sa a xa mixi sugandixie malan keli sεeti han sεeti.»

Xōrē bili xa misaali

(Matiyu 24:32-35, Luki 21:29-33)

²⁸ «Wo xōrē bili mato misaali ra, wo xa xaxili sōtō. A salonyi na ningi, a burexē nēnē naxa mini, wo a kolonma ne jēmē bara makōrē.

²⁹ Adama xa Di fafe fan na na ki nε. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon Adama xa Di bara makōrē, a nan tixi naadē ra.

³⁰ N xa nōndi fala wo bε, to mixie mu dangima fo na fe birin naba.

³¹ Koore nun bōxi dangima nε, kōnō n ma masenyi tan mu dangima abadan.»

Dunija rajōnyi waxati kolonfe

(Matiyu 24:36-44)

³² «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama lōxōe nun waxati yo ma. Hali malekē naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala kerē peti.

³³ Wo məeni wo yetē ma, wo naxa yanfa, barima wo fan mu a kolon yi fee sa kamalima temui naxε.»

³⁴ «A maniyaxi xεmē nan na, naxan na sigafe biyaasi. A na keli a xa fōxōe xun, a na birin taxuma a xa konyie ra, a kankan ti a xa wali dε, a man a fala naadē kante bε, a a naxa yanfa.

³⁵ Na kui, wo naxa yanfa. Xa fōxōe kanyi gbilenma nunmare nan na ba, xa na mu kōe tagi, xa na mu konkore dεya singe, xa na mu gεesegε, wo mu a waxati yo kolon.

³⁶ Xa a fa wo tērenna, a naxa a li de wo xife!

³⁷ N naxan falama wo bε, n na nan a falama birin bε: Wo naxa yanfa!»

14

Yanfanteya Isa bε

(Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-6)

¹ Xi firin nan nu luxi beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, naxan man xili falama Taami Lebinitare Sali. Serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe nu na feere fenfe e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa.

² E naxa lan a ma, «Won naxa a suxu sali lōxœ, xa na mu a ra pama a xunyi kelima ne.»

Gine nde labunde ture safe Isa ma

(Matiyu 26:6-13)

³ Isa to nu na Betani, Simon kune kanyi xonyi, a a degefe teebili ra, gine nde naxa fa. Narada labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira geme ra. Gine to bitire de rabi, a naxa labunde ture sa Isa xunyi.

⁴ Kono mixi ndee nu na naa, e naxa xɔcɔ, e a fala e bore bε, «Yi labunde ture makanaxi yi mooli ra munfe ra?»

⁵ Xa a sa mati ne nu, a sare no ma dangide walike xa ne keran wali sare ra, na kobiri fan no fide setaree ma.» E bɔŋe naxa te gine xili ma.

⁶ Kono Isa naxa a masen, «Wo yi gine lu na. Wo na a toorofe munfe ra? Kewali

fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n bε.

⁷ Setaree luma ne wo ya ma temui birin. Wo na wa a xon ma temui yo, wo nomma fe fanyi rabade e bε, kono n tan mu luma wo yi ra be abadan xe.

⁸ Yi gine noxi naxan na, a na nan nabaxi. A labunde saxi n ma n ma maragate loxœ nan ma fe ra.

⁹ N xa nondi fala wo bε, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dede dunipa birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama ne, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

Yudasi xa yanfanteya

(Matiyu 26:14-16, Luki 22:1-6)

¹⁰ Na temui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa foxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga serexedube kuntigie yire, e xa woyen alako a xa Isa sa e belexe.

¹¹ E to a me, e naxa nelexin ki fanyi ra, e kobiri laayidi tongo a bε. Na kui, Yudasi naxa so waxati fenfe a nomma Isa sade e belexe temui naxe.

Sayamaleke Dangi Sali

(Matiyu 26:17-25, Luki 22:7-34)

¹² Taami Lebinitare Sali to a li, a loxœ singe, yexeyoyre bama serexe ra loxœ naxe, Isa foxirabiree naxa a maxarin, «I wama muxu xa sa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i be minden?»

¹³ A naxa a foxirabire mixi firin xee, a a fala e bε, «Wo siga taa kui. Wo naralanma

хеме nde ra, ye fene dəxəxi a xun. Wo xa bira a fəxə ra.

¹⁴ A na so dənnaxə, wo xa a fala na banxi kanyi bə, «Karaməxə wama a kolonfe a nəma Sayamalekə Dangi Sali donyi donde dənnaxə, a tan nun a fəxirabirə.»

¹⁵ A fama banxi kui xungbe masende wo bə koore ra, se birin yailanxi naa a fanyi ra. Wo xa Sayamalekə Dangi Sali donyi rafala menni.»

¹⁶ A fəxirabirə naxa siga, e so taa kui, e fe birin li alo Isa a masen e bə ki naxə. E naxa Sayamalekə Dangi Sali donyi rafala.

¹⁷ Nunmare to so, Isa nun a fəxirabire fu nun firinyie naxa fa.

¹⁸ E nu na e degefe teebili ra temui naxə, Isa naxa a masen, «N xa nəndi fala wo bə, wo tan naxee na wo degefe n fe ma yi ki, mixi kerən na wo ya ma naxan fafe n yanfade.»

¹⁹ A fəxirabirə naxa sun-nun fələ, kankan nu fa Isa maxərin, «N tan mu a ra?»

²⁰ Isa naxa e yaabi, «A kanyi na wo tan mixi fu nun firinyie ya ma, n nun naxan bəlexə ragoroma paani kerən kui.

²¹ Adama xa Di sigama nə alo a xa fe səbəxi ki naxə, kənə gbaloe nan na Adama xa Di yanfama bə. A fisə na kanyi bə hali a mu bari nu.»

Marigi xa sərəxə tənxuma

(Matiyu 26:26-30, Luki 22:14-20, Korinti I 11:23-25)

²² E to nu e degefe, Isa naxa taami tongo. A to

tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a fəxirabirə yi ra, a a fala e bə, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na.»

²³ Na dangi xanbi, Isa naxa tənbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tənbili so e yi ra, e birin naxa a min.

²⁴ Isa naxa a masen e bə, «Yi findixi n wuli nan na, saatə wuli naxan baxi mixi gbegbe bə.

²⁵ N xa nəndi fala wo bə, n to yi wəni minfe yi ki, n mu yi minma sənən, han won birin man sa a minma ləxə naxə Ala xa mangəya niini bun ma.»

²⁶ E to ge bəeti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

Isa a falafe Piyeri bə a a yətə rasānma nə a ma

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)

²⁷ Isa naxa a masen a fəxirabirə bə, «Wo birin gbilenma nə n fəxə ra, barima a səbəxi, «N xuruse dəmadonyi faxama nə, yəxəsə fan yensen.»

²⁸ Kənə n na keli faxə ma, n sigama wo ya ra Galile.»

²⁹ Piyeri naxa a fala a bə, «Hali birin gbilen i fəxə ra, n tan mu gbilenma i fəxə ra!»

³⁰ Isa naxa Piyeri yaabi, «N xa nəndi fala i bə, to kəs yati, beenun konkore xa a rate dəya firin, i i yətə rasanma nə n ma sanmaya saxan.»

³¹ Kənə Piyeri naxa a fala senbə ra, «Hali won birin nan sa faxama, n mu n yətə rasanma i ma!» Isa

fôxirabire birin naxa gbilen na wøyen keren fala ra.

Isa Ala maxandife Getesemanî

(*Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46*)

³² Na dangi xanbi Isa nun a fôxirabiree naxa siga yire nde, dønnaxe xili Getesemanî. Isa naxa a fala e bë, «Wo dɔxɔ be. N tan xa sa Ala maxandi.»

³³ A naxa Piyeri, Yaki, nun Yaya xanin a xun ma. Naxankate nun kɔntɔfili naxa Isa bɔjɛ suxu.

³⁴ A naxa a masen e bë, «Sunnuniyi bara nɔ n bɔjɛ ra alo a xa n faxa. Wo lu be, kɔnɔ wo naxa xi.»

³⁵ Isa naxa a masiga don-doronti, a a yatagi rafelen bɔxi ma, a Ala maxandi na waxati xa makuya a ra, xa na sa nɔma rabade.

³⁶ A naxa Ala maxandi, «N Baba, i nɔma fe birin na. I xa n natanga yi naxankate ma. Kɔnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.»

³⁷ A to gbilen a fôxirabiree yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyeri bë, «Simɔn, i xife ne yi ki? I mu nɔxi waxati keren xi xɔli kanade n ma fe ra?»

³⁸ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi ne alako wo naxa bira tantanyi kui. Majɔxun fanyi na adama bë, kɔnɔ a fate bende tan senbe mu na.»

³⁹ Isa man to a masiga e ra, a man naxa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra.

⁴⁰ A to gbilen a fôxirabiree yire, a man naxa e li e xife, barima xi xɔli nu bara nɔ e

ra. Yaabi yo mu nu e yi Isa bë.

⁴¹ Isa man to gbilen e yire a sanmaya saxan nde, a naxa a fala e bë, «Wo xife ne? Wo na wo malabufe han ya? A tan nan na ki, waxati bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitɔee bεleχε.»

⁴² Wo keli, won xεε. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(*Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-11*)

⁴³ Isa jan mu nu gexi wøyende, Yudasi, naxan nu na a fôxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa fa keren na e nun jnama, santidegema nun gbengbeta suxuxi e yi ra. Serexedubε kuntigie, seriyε karamɔxɔe, nun Yuwifie xa forie nan nu e xεεxi.

⁴⁴ Isa yanfama nun na jnama nu bara lan a ma, a xa Isa matɔnxuma e bë. A nu bara a fala e bë, «N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo a suxu, wo a xanin, wo a kanta.»

⁴⁵ Yudasi fefé fa, a naxa a maso Isa ra, a a fala a bë, «Karamɔxɔ,» a fa a sunbu.

⁴⁶ Na kui, jnama naxa Isa suxu.

⁴⁷ Mixi nde nu tixi naa, a naxa a xa santidegema ramini, a serexedubε kuntigi xa konyi tuli bolon.

⁴⁸ Isa naxa a masen e bë, «Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan na n na?»

⁴⁹ Lɔxɔ yo lɔxɔ, n nu na wo ya ma, n nu kawandi ti hɔrɔmɔbanxi kui, wo mu

n suxu. Kono naxan səbəxi Kitaabui kui, fo a xa kamali.»

⁵⁰ Na xanbi, Isa fəxirabirəe birin naxa e gi a xun ma.

⁵¹ Səgetala nde fan nu na naxan nu biraxi Isa fəxər ra, dugi nan gbansan nu felenxi a ma. E naxa a suxu,

⁵² kono a naxa mini a xa dugi kui, a a gi a mageli ra.

Yuwifie Isa makiitife

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:63-65, Yaya 18:12-24)

⁵³ E naxa Isa xanin sərəxədubə kuntigie xunyi xon. Sərəxədubəe kuntigie, Yuwifie xa forie, nun səriyə karaməxə birin nu malanxi naa.

⁵⁴ Piyeri nu bara bira Isa fəxər ra, kono a mu nu a makəremə a gbe ra. A naxa bira a fəxər ra han a so sərəxədubə kuntigie xunyi xa tete kui. E nun hərəməbanxi kantamae naxa dəxə te ra, e nu fa e maxara.

⁵⁵ Sərəxədubə kuntigie nun Yuwifie xa kiitisa dənxəe birin, e nu seede fenfe Isa xili ma, alako e xa a faxa, kono e mu se to.

⁵⁶ Mixi gbegbe naxa fa Isa təcərgəde, kono e xa wulee mu nu lanma e boore ma.

⁵⁷ Mixi ndee to keli wule seede bade a xili ma, e naxa a fala,

⁵⁸ «Muxu a xui mexi ne, a a falama, <N yi hərəməbanxi rabirama ne, adama bəlexə naxan tixi, n gbətə ti xi saxan bun ma, naxan mu tixi adama bəlexə ra.»»

⁵⁹ Kono hali na wəyənyi kui, e xa seedejəxəya mu nu lanxi a boore ma.

⁶⁰ Na kui, sərəxədubə kuntigie xunyi naxa keli nama tagi, a Isa maxərin, «Pe, i mu e yaabima? Yi xəməe munse safe i xun ma yi ki?»

⁶¹ Kono Isa mu yaabi yo fi, a mu sese fala. Sərəxədubə kuntigi xunyi man naxa a maxərin, «I tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Batu Mange xa Di?»

⁶² Isa naxa a masen, «N tan nan na a ra. Wo fama Adama xa Di tode, a dəxəxi Ala Sənbəma yirefanyi ma, wo a to fafe ra nuxue kui.»

⁶³ Na kui, sərəxədubə kuntigi naxa a yetə xa donma suxu, a ibəc xənə ra, a a fala, «Won hayi na seede gbətəe ma yire?»

⁶⁴ Wo bara a mə a Ala mabəxuxi ki naxə! Wo kiiti toxi di?» E birin naxa a fala a lanma a xa faxa ne.

⁶⁵ Ndee naxa dəye bəxun fələ a ma. E naxa a ya maxiri, e nu a madin, e nu fa a fala a bə, «Namijənəməra raba! A fala ba, naxan i bənbəxi!» A to sa kəsibilie bəlexə, nee fan naxa a bənbə.

Piyeri a yetə rasanfe Isa ma

(Matiyu 26:69-75, Luki 22:55-62, Yaya 18:15-25)

⁶⁶ Piyeri nu na tete kui temui naxə lanbanyi, sərəxədubə kuntigie xunyi xa konyi gine kerən naxa fa.

⁶⁷ A to Piyeri to, a a maxarafe te ra, a naxa a igbə, a a fala, «I tan, wo nun Isa Nasarətika birin nan nu a ra.»

⁶⁸ Piyéri naxa a matandi, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafe!» A naxa mini tete kui.

⁶⁹ Kono konyi gine man to a to, a man naxa woyen folo mixie be naxee nu na naa, «A xa mixi nde nan ya.»

⁷⁰ Piyéri man naxa a matandi. A mu bu, naxee nu na naa, e man naxa a fala Piyéri be, «Nondi na a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima Galileka nan i ra.»

⁷¹ Kono Piyéri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! Wo yi xeme naxan ma fe falafe, n tan mu a kolon feo!»

⁷² Konkore naxa a rate kerent na a deya firin nde. Piyéri naxa ratu fa Isa xa woyenyi ma a be, «Beemanun konkore xa a rate deya firin, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» Na kui, a naxa so wafe.

15

Isa xaninfe Pilati xon

(Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-7,13-25, Yaya 18:28-19:16)

¹ Kuye to iba, serexedube kuntigie, Yuwifie xa forie, seriye karamoxoe, nun Yuwifie xa kitisa donxoe birin, e to nu bara ge e xa malanyi ra, e naxa Isa xiri, e a xanin Pilati xon.

² Pilati naxa Isa maxorin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

³ Serexedube kuntigie naxa fa Isa tojuege fe gbegbe ma.

⁴ Pilati man naxa a maxorin, «I mu e yaabima? I mu a mexi e fe naxan birin safe i xun ma?»

⁵ Kono Isa mu yaabi gbete yo fi soncon. Pilati fan naxa kaaba na ma.

⁶ Ne yo ne, sali na a li, Pilati dari fe nan nu a ra, a xa geelimani kerent nabejin nama be, e na wa naxan yo xon.

⁷ Na waxati, geresoe ndee nu na geeli naxee nu bara keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira, e nu bara faxe ti. Xeme nde nu na e ya ma naxan nu xili Barabasi.

⁸ Awa jama naxa fa Pilati xon, e a maxorin, a xa a raba e be, alo a darixi a ra ki naxe.

⁹ Pilati naxa e maxorin, «Wo wama n xa Yuwifie xa mange bejin wo be?»

¹⁰ Pilati nu a kolon a serexedube kuntigie nu Isa saxi a belexe toone nan ma.

¹¹ Kono serexedube kuntigie naxa jama kui iso, alako Pilati xa Barabasi nan bejin e be.

¹² Pilati man naxa e maxorin, «Wo fa wama a xon ma n xa munse raba yi xeme ra, wo naxan ma, a Yuwifie xa mange?»

¹³ Nama man naxa sonxo, «A banban wuri magalanbuxi ma!»

¹⁴ Kono Pilati naxa e maxorin, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?» Kono e tan sonxoe nan tun xun masama, e nu a fala, «A banban wuri magalanbuxi ma!»

¹⁵ Na kui, Pilati to wa jama beje rafanfe e ma, a naxa Barabasi rabejin e be.

A naxa yaamari fi sɔɔrie xa Isa bɔnbɔ seberε ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

*Sɔɔrie Isa mayelefe
(Matiyu 27:27-31, Yaya 19:2-3)*

¹⁶ Sɔɔrie naxa Isa xanin gomina xɔnyi, na tete kui, e e boore sɔɔrie birin xili.

¹⁷ E naxa mange guba gbeeli ragoro Isa ma, e fa tunbee mafilin, e e yailan mange katanyi maniyε ra. E naxa na sa a xun ma,

¹⁸ e nu a xεεbu, «I kena, Yuwifie xa mange.»

¹⁹ E nu a xunyi bɔnbɔma wuri ra, e dεye bɔxun a ma, e e xinbi sin, e suyidi a be.

²⁰ E to ge Isa mayelete, e naxa mange guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

*Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma
(Matiyu 27:32-44, Luki 23:26-49, Yaya 19:16-24)*

²¹ Sirenika xεmε nde nu na dangife kira ra, a kelixi daaxa. A nu xili Simɔn, Alesandire nun Rufu baba. Sɔɔrie naxa a yamari, a xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin.

²² E naxa Isa xanin yire dennaxan xili falama Gologota, na nan falaxi e xa xui, «xunkonkota yire».

²³ E naxa weni so a yi, miri seri saxi a xun, kɔnɔ a mu tin a minde.

²⁴ E naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma, e kanda bun a xa dugie xa fe

ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotɔma.

²⁵ E nu a banbanfe temui naxε, gεesεgε tagi nan nu a ra.

²⁶ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sebeli nan gbaku a xun ma, «Yuwifie xa mangε.»

²⁷⁻²⁸ E naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, kerɛn a yirefanyi ma, boore a kɔɔla ma.

²⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi linton a ma, e a fala, «Ee, i tan naxan hɔrɔmɔbanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma,

³⁰ i yεtε rakisi! Goro wuri magalanbuxi kɔn na!»

³¹ Sereχedube kuntigie nun seriye karamɔxɔe fan nu a mayelefe, e nu a fala, «A bara mixi gbεtεe rakisi, kɔnɔ a mu nɔma a yεtε tan nakiside.

³² Isirayila mange xa mu a ra, Ala xa Mixi Sugandixi? A xa goro wuri magalanbuxi kɔn be ya, muxu xa a to, muxu xa la a ra.» Naxee nu banbanxi a fe ma, nee fan nu Isa konbife ne.

*Isa xa faxe
(Matiyu 27:45-56, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)*

³³ Yanyi tagi to a li, yanyi xare ra, dimi naxa sin bɔxi birin ma lεeri saxan bun ma.

³⁴ Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele senbe ra, «Eloyi, Eloyi, lεma sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabεñinxι munfe ra?»

³⁵ Mixi naxee nu na naa, e to a xui mε, e naxa a fala, «Wo a mato, a na Annabi Eliya nan xilife!»

³⁶ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xɔnε xɔɔra, a a so wuri de i, a fa a ti Isa bε alako a xa a min. A naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a ragorode.»

³⁷ Isa naxa a xui ite sɛnbε ra, a fa laaxira.

³⁸ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa ibɔɔ firin na, keli a fuge han a laabe.

³⁹ Soɔri mange naxan nu tixi Isa ya i, a to Isa laaxira ki to, a naxa a fala, «Nɔndi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xeme ra!»

⁴⁰ Gine ndee fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Salome, a nun Mariyama, Yaki lammadi nun Yusufu nga.

⁴¹ Isa nu na Galile təmui naxe, yi ginεe nan nu birama a fɔxɔ ra, e nu walie raba a bε. Gine gbete gbegbe fan nu na naa naxee nu bara Isa mati han Darisalamu.

Isa xa maragate
(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Yaya 19:38-42)

⁴² Nunmare to so, beenun malabu lɔxɔε xa fɔlɔ,

⁴³ Yusufu Arimateka naxa siga Pilati xɔn. Yuwifie xa kiitisa binye nde nan nu a ra naxan nu Ala xa mangeya niini mamefe. Limaniya kui,

a naxa sa Pilati maxandi Isa fure ma.

⁴⁴ Pilati naxa terenna a kolonfe ra a Isa jan bara faxa. A naxa soɔri mange xili, a a maxɔrin na fe ma.

⁴⁵ Soɔri mange fan to a rakolon a Isa bara faxa, Pilati naxa Isa fure so Yusufu yi ra.

⁴⁶ Yusufu to kasange sara, a naxa Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kon, a a kasange, a fa a bεle gaburi kui, naxan nu gexi gεmε kui. Na xanbi, a naxa gεmε xungbe majindigilin, a a dɔxɔ gaburi de ma.

⁴⁷ Mariyama Magidalaka nun Mariyama Yusufu nga, e naxa a to e Isa ragatafe dɛnnaxe.

16

Isa kelife faxε ma
(Matiyu 28:1-15, Luki 24:1-12, Yaya 20:1-20)

¹ Malabu lɔxɔε to ba a ra, Mariyama Magidalaka, Mariyama Yaki nga, nun Salome, e naxa labunde ture sara alako e xa a sa Isa fure ma.

² Sande lɔxɔε, kuye baxi ibade, e naxa kurun gaburi yire ra.

³ Kira ra, e naxa e bore maxɔrin, «Nde gεmε bama won be gaburi de ma?»

⁴ Gεmε naxan nu dɔxɔxi gaburi de ma, a nu xungbo ki fanyi. Kɔnɔ e to e ya rasiga, e naxa a to gεmε bara ba naa.

⁵ E to so gaburi kui, e naxa segetala nde to a dɔxɔxi yire-fanyi ma, guba fixε ragoroxi a ma. E naxa gaaxu.

⁶ A naxa a fala e bε, «Wo naxa gaaxu. Wo na Isa Nasaretika nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma. A mu be, a bara keli faxε ma. Wo a mato, e nu a saxi menni ne.

⁷ Kono wo siga, wo sa a fala a fɔxirabiree bε, a nun Piyeri, a Isa na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma menni ne alɔ a a masen wo be ki naxε.»

⁸ Ginee naxa mini gaburi kui, e siga e gi ra, e kaabaxi fo e serenma. E mu sese fala mixi yo be, barima e nu bara ge gaaxude.

Isa minife mixie ma a nun a xa te koore

(Matiyu 28:9-10, Yaya 20:11-18)

⁹ Isa to keli faxε ma sande lɔχε kuye iba, a mini Mariyama Magidalaka nan singe ma, a jinne solofera keri naxan fɔχɔ ra.

¹⁰ Mariyama naxa siga Isa xibaaru falade mixie be e nun naxee nu a ra. E birin nu sunnunxi, e man nu wafe Isa xa jɔnfe ma.

¹¹ E to a me a a Isa jinje to ne, e mu la a ra.

(Luki 24:13-35)

¹² Na fee dangi xanbi, Isa naxa mini kεna gbete ra a fɔxirabire mixi firin ma, e to nu na daaxa nde kira xɔn.

¹³ Nee fan naxa gibile yi fe tagi raba ra booree bε, kono e mu la nee fan xui ra.

¹⁴ Na xanbi, Isa naxa mini a fɔxirabire fu nun kerem ma, e nu e dεgefe teebili ra temui naxε. Isa naxa wɔyεn e ma e xa danxaniyatareja nun xaxili xɔrɔχɔya xa fe ra,

barima e mu nu laxi mixie ra naxee Isa to, a to nu bara keli faxε ma.

(Matiyu 28:16-20, Luki 24:44-53)

¹⁵ Isa naxa a masen e bε, «Wo siga dunija birin kui, wo daali birin kawandi xibaaru fanyi ra.

¹⁶ Naxan na danxaniya n ma, a xunxa ye xɔɔra, na kanyi kisima ne. Kono xa naxan mu danxaniya n ma, na kanyi bɔnɔma ne.

¹⁷ Naxee na danxaniya n ma e yi kaabanako fee rabama ne n xili ra. E fama ne jinnee keride mixie fɔχɔ ra, e xui neenee falama ne,

¹⁸ e bɔximasee suxuma ne e belexe ra e mu e xin, e sefi minma ne se mu e to, e e belexe sama ne furemae ma, furemae yalan.»

¹⁹ Na kui, Marigi Isa to ge wɔyende e bε, a naxa te koore ma. A naxa sa a magoro Ala yirefanyi ma.

²⁰ E tan naxa siga kawandi tide yire birin, e nun Marigi naxa wali. Marigi naxa feere fi e ma, e xa tɔnxuma makaabaxie raba, mixie xa la e xa kawandi ra.

naxan səbəxi

Inyila Isa

Annabi Luki naxan səbəxi Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxə naani na a ra. Namiñonme naani nan Isa xa taruxui səbe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Luki naxa yi Kitaabui səbe ne tongo saxan nəndən Isa xa faxə xanbi. A naxa Isa xa fe birin mato alako a xa dentegə kamalixi ya xaran dunija bə. A naxa a səbe Gireki xui ra. Muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe nōma a kolonde a fanyi ra.

Yi Kitaabui xa masenyi singe findi Isa bari ki nan na. Ala bara Isa xəə dunija ginədimədi Mariyama saabui ra. Isa xa dunijəigiri kui, a naxa xaranyi gbegbe ti mixi bə. A man naxa kaabanakoe gbegbe raba. Luki na birin masenxi ne a xa Kitaabui kui. A dənxəs ra, a dentegə sama ne Isa xa faxə, nun a xa marakeli xa fe ra.

Na birin nōma won nakolonde nde na Isa ra. A lənni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nōma won malide dunijəigiri kui. Ala xa na raso won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Luki

*Annabi Luki xa masenyi
fələ*

¹ Mixi wuyaxi bara kata e xa dentegə sa fee ma naxee dangixi muxu tagi.

² E a səbəxi ne alə muxu fan a mexi mixie ra ki naxə, naxee a birin to kabi a fələ, e man fa findi xibaaru fanyi xa masenyi kawandilae ra.

³ Na kui, n fan to bara na fe birin mato ki fanyi naxee rabaxi kabi a fələ, n bara a maňoxun fe fanyi ra, n xa a birin səbe i bə, n ba Teyofilo.

⁴ N yi rabaxi ne, alako i xa a kolon, a i xaranxi naxan na, a findixi nəndi nan yati ra.

*Maleke xa masenyi
Annabi Yaya xa fe ra*

⁵ Yudaya mangə Herode xa waxati, serexədubə nde nu na naxan xili Sakari. A nu na Abiya xa serexədubə lanxundə nan kui. A xa gine Elisabeti fan kelixi Haruna bənsəs ne.

⁶ E firin birin nu tinxin Ala ya i. E nu nərəma Ala xa seriye nun yaamari birin ma seniyənyi kui.

⁷ Di yo mu nu na e yi ra barima Elisabeti mu nu nōma di baride, e firin birin man nu bara fori.

⁸ Sakari xa lanxundə wali temui to a li, a naxa serexədubə walie suxu Ala ya i.

⁹ Alə serexədubə nu darixi a ra ki naxə, Sakari booree nu bara a sugandi Ala xa mali ra, a tan nan xa so hərəməbanxi kui surayi gande Ala ya i.

10 Surayi gan temui, nama birin nu na salife tandem.

11 Na temui, Marigi xa maleke nde naxa mini Sakari ma surayi sereχebade yirefanyi ma.

12 Na naxa Sakari terenna, a naxa a gaaxu ki fanyi.

13 Kono maleke naxa a masen a be, «Sakari, i naxa gaaxu, barima Ala bara i xa duba suxu. I xa gine Elisabeti fama di xeme sotode i be. I xa a xili sa Yaya.

14 Na findima seewe nun nelexinyi nan na i be, mixi gbegbe fan nelexinma ne a barife ra,

15 barima a binye sotoma ne Ala ya i. A mu weni nun sese gbete minma naxan mixi siisima. Ala Xaxili Seniyenxi luma ne a ma kabi a na a nga teegē temui naxe.

16 A Isirayila di gbegbe ragbilenma ne e Marigi Ala ma.

17 Senbe nun Ala Xaxili Seniyenxi fima ne a ma alo a fi Annabi Eliya ma ki naxe. Marigi a xemba ne a ya ra, a xa babae bɔŋe rafindi e xa die ma, a yunubitoe ya rafindi tinxintoe ya fahamui ma. A sigama ne jama xon ma Marigi ya ra alako a xa e ya rafindi a ma.»

18 Na kui, Sakari naxa maleke maxɔrin, «N yi fe kolonma di? N tan bara fori a nun n ma gine.»

19 Maleke naxa a yaabi, «Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala ya i a xa yaamari rabafe ra. A n xexi ne yi xibaaru fanyi masende i be.

20 Na kui, a mato, i boboma ne, i mu no woyende han yi fee sa rabama lɔxɔ naxan ma, barima i mu laxi n ma masenyi ra, naxan sa kamalima a waxati.»

21 Nama to nu na Sakari mamefe tandem, e naxa kontofili Sakari bufe ma hɔrɔmɔbanxi kui.

22 A to mini a mu no woyende e be, e naxa a kolon a a laamatunyi nan toxi hɔrɔmɔbanxi kui. A boboxi ra a nu katafe a xa masenyi ti e be a belexee ra.

23 Sakari to ge a xa sereχedubε wali ra, a naxa siga a xonyi.

24 Na waxati dangi xanbi, Sakari xa gine Elisabeti naxa teegε. A naxa a ya manɔxun mixie ma kike suuli. A naxa a fala,

25 «Marigi yi nan nabaxi n be, a to a ya ragoroxi n ma a xa fonisireya kui! A bara yaagi ba n ma, mixie tagi.»

Maleke xa masenyi Isa xa fe ra

(Matiyu 1:18-25)

26 Elisabeti xa teegε to kike senni li, Ala naxa maleke Yibirila xee Galile bɔxi taa nde ma, naxan xili «Nasareti».

27 A a xee ginédimédi nde nan xon ma, xeme nu bara naxan xa kote dɔxɔ. Na xeme nu fatanxi Dawuda bɔnsɔe ne, a nu xili Yusufu. Ginédimédi fan nu xili Mariyama.

28 Maleke to siga a xon, a naxa a masen a be, «I kena, i tan Marigi hinnexi naxan na. Marigi na i fe ma!»

29 Mariyama naxa ifu na wçyenyi ma. A mu nu a kolon yi findixi xæebui moçli yo ra.

30 Maleke naxa a masen a bæ, «Mariyama, i naxa gaaxu, barima Ala bara hinne i ra.

31 A mato, i fama tæegede di xemæ ma. I na a bari, i xa a xili sa Isa.

32 A binye sotoma, a xili fala Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di. Marigi Ala fama ne a benba Dawuda xa mangeya fide a ma.

33 A findima ne Yaxuba bçnsœxa mange ra abadan, danyi yo mu luma a xa mangeya ma.»

34 Mariyama naxa maleke maxorin, «Yi fe noma rabade di, n to fa findixi ginædimedi nan na?»

35 Maleke naxa a yaabi, «Ala Xaxili Seniyenxi nan fama i ma, Ala Xili Xungbe Kanyi senbe fa i xun ma. Na nan a toxi, i fama yi di naxan baride, a findima seniyentœra, a xili fala Ala xa Di.

36 A mato, i barenyi Elisabeti fan bara tæge di xemæ ma a xa forijna kui. E nu a xili falama ditaritare, kono a furi kike senni nan a ra yi ki.

37 Sese mu na Ala mu noma naxan nabade.»

38 Mariyama naxa a yaabi, «Marigi xa konyi nan n na. A xa raba n be alç i a falaxi ki naxæ.» Na xanbi, maleke naxa keli a xun ma.

Mariyama sigafe Elisabeti xonyi,

nun Mariyama xa masenyi

39 Na temui Mariyama naxa siga mafuren taa nde Yudaya geya yire.

40 A to so Sakari xonyi, a naxa Elisabeti xæebu.

41 Elisabeti to Mariyama xa xæebui me, diyore naxa a ramaxa a tæge, Ala Xaxili Seniyenxi fa goro Elisabeti ma.

42 A naxa a fala a xui itexi ra, «Ala bara baraka sa i ma dangi gine birin na, a bara baraka sa i xa di ma naxan na i tæge.

43 N tan yi heeri sotoxi di, n Marigi nga xa fa n xonyi?

44 A mato, n to i xa xæebui me, n ma diyore bara a ramaxa n tæge seewe ra.

45 Seewe na i bæ, i tan naxan laxi a ra a Marigi xa masenyi kamalima ne, a naxan masen i bæ.»

46 Mariyama naxa fa a masen, «N nii birin Marigi matçoxma!»

47 N xaxili bara seewa Ala n Nakisima ra,

48 a to a ya ragoroxi a xa konyi magoroxi ma. Keli yi waxati ma han waxati naxan birin sa fama, mixie n xili falama ne <seewatœ>,

49 barima Senbe Kanyi bara fe xungbee raba n be. A xili seniyen.

50 A kinikinima waxati birin mixie ma, naxee gaaxuma a ya ra.

51 A xa walie bara a senbe masen.

A bara yete igboe rayensen.

52 A bara mangæ ba e xa kibanyie kui,

a mixi magoroxie xa fe ite.

53 A bara kaametoee rawasa
se fanyi ra,

a bannamixie rasiga e yi
igeli ra.

54 A bara a xa konyi Isirayila
mali,

a mu neemuxi kinikinide a
ma.

55 A kinikinima ne Ibu-
rahima nun a xa die
ma abadan,

alo a a fala won benbae be
ki naxe.»

56 Mariyama naxa lu
Elisabeti yire kike saxan
jondon, a fa gbilen a xonyi.

Yaya bari ki

57 Elisabeti xa di bari
temui to a li, a naxa di xeme
soto.

58 A doxobooree nun a
barenvie to a me a Marigi
bara kinikini a ma ki fanyi,
e nun Elisabeti naxa seewa.

59 A xi solomasaxan loxoe,
mixie naxa fa diyore sun-
nade. E nu waxy di xili safe
a baba Sakari xun ma,

60 kono a nga naxa a fala,
«Ade, a xili sama ne Yaya.»

61 E naxa woyen a be,
«Mixi yo mu na i xa mixie
ya ma yi xili na naxan xun
ma.»

62 E naxa tonxuma raba di
baba be e xa a kolon a wama
a xili xa sa ki naxe.

63 Sakari to walaxe
maxorin, a naxa a sebe, «A
xili Yaya.» E birin naxa
kaaba.

64 Keren na, Sakari nenyi
naxa keli, a woyen, a so Ala
tantufe.

65 E doxoboore birin naxa
gaaxu na fe ma. Yudaya
geya boxi birin ma, mixie nu
na fee nan ifalama.

66 E to a me, birin nu e
cxcu saxi yi fee xon ma, e
nu a fala, «Yi di findima nde
ra?» E a kolon Marigi bellexe
nu na a xun ma.

Sakari xa masenyi

67 Ala Xaxili Seniyenxi
naxa goro a baba Sakari ma,
a naxa yi masenyi ti Ala xili
ra,

68 «Tantui na Ala be, Isirayila
Marigi Ala!

A bara fa a xa mixie xunma-
tode, a e xunsara.

69 A bara Marakisima
Senbema rakeli
a xa konyi Dawuda bomsae
ya ma,

70 alo a nu a masenxi ki naxe
temui dangixi,
a xa namijonme seniyentee
saabui ra.

71 A a masen ne, a a won
nakisima won yaxuie
yi ra,

a won ba won xonmae birin
bellexe.

72 A bara kinikini won ben-
bae ma,
a bara ratu a xa saat
seniyenxi ma.

73 A laayidi nan tongo won
benba Iburahima be,

74 a a won bama won yaxuie
bellexe,
alako won xa no a batude
bojesa kui,

75 won xa no jere
seniyenyi nun tinxinyi
kui,
won jere a ya i won ma
simaya loxoe birin.

76 I tan, n ma di,
i xili falama ne Ala Xili
Xungbe Kanyi xa
Namijonme,

barima i sigama ne Marigi
ya ra kirae yailande a
be,

77 alako Marigi xa mixie xa
kisi kolon,

e naxan sotoma e xa yunubie
na xafari.

78 Na kisi kelima won Marigi
Ala xa kinikini xungbe
nan ma.

A naiyalanyi xeeema won ma
keli ariyanna,

79 alako a xa yanba mixie be
naxee na dimi kui,
naxee doxoxi faxe xa dimi
kui,

alako a xa won najere
bojresa kira xon.»

80 Na kui, di naxa mo, a
nu senbe nun xaxili sot. A
naxa sabati wula i han a a
yete masen Isirayila be loxo
naxe.

2

Isa bari ki naxe (Matiyu 1:18-25)

1 Na temui, Roma mangé
xungbe Ogușutu naxa yaa-
mari fi dunija birin xa xili
sebe raba.

2 Yi xili sebe singe raba
temui naxe, Kirinyusi nan
nu findixi Siriya gomina ra.

3 Birin naxa siga a bari taa
a xili sebede.

4 Yusufu fan naxa keli
Nasareti, taa naxan na
Galile boxi ma, sigafe ra
Beteléemu, mangé Dawuda
baride naxan na Yudaya
boxi ma. Yusufu siga naa ne,
barima a nu kelixi Dawuda
boñsoe nun a xabile nan kui,

5 a siga a xa sa a xili
sebe, e nun Mariyama, a nu
bara naxan xa kote doxo.

Mariyama teegexi nan nu a
ra.⁶

E nu na menni temui
naxe, Mariyama di soto
temui naxa a li,

7 a fa a xa di singe bari, di
xeme. A naxa a mafilin dugi
kui, a a sa xuruse degede kui,
barima yigiyi fanyi mu nu
na e be.

*Maleke xa masenyi xu-
ruse demadonyie be*

8 Menni xuruse demadonyi
ndeet nu na wula i, xurusee
kantade koε ra.

9 Marigi xa maleke nde
naxa mini e ma, e naxa Marigi
xa nore to yanba ra e
rabilinyi. E naxa gaaxu ki
fanyi ra.

10 Maleke naxa a masen e
be, «Wo naxa gaaxu barima
n faxi xibaaru fanyi nan
masende wo be, naxan findi-
ma seewé xungbe ra nama
birin be.

11 To, wo Rakisima, Ala xa
Mixi Sugandixi, a bara bari
Dawuda xa taa kui. Wo
Marigi nan a ra.

12 Wo a kolonma yi
tonxuma nan na, wo diyore
lima a mafilinxi dugi kui,
a man saxi xuruse degede
kui.»

13 Maleke ge woyende tan
mu a ra, maleke gali naxa
fa boore fe ma. E nu Ala
matoxofe, e nu a fala,

14 «Matoxoe na Ala be
han koore ma! Bojresa na
adamadie be dunija ma, a
hinnexi naxee ra!»

15 Maleke to keli e xun
ma tefe ra koore ma, xu-
ruse demadonyie naxa a
fala e bore be, «Won xee
Beteléemu, won xa sa yi fe

mato naxan nabaxi naa, Marigi bara naxan masen won bε.»

¹⁶ E naxa siga e xulun na, e Mariyama nun Yusufu li, e nun diyore, a saxi xuruse degede kui.

¹⁷ E to na to, e naxa fe birin tagi raba, maleke naxan masen e bε na di xa fe ra.

¹⁸ Mixi naxee xuruse demadonyie xui mε, e birin naxa kaaba e xa woyenyi ma.

¹⁹ Mariyama fan naxa yi fe birin nagata a bōne ma, a nu a cxcu sa a xon.

²⁰ Xuruse demadonyie naxa gibile Ala matoxo ra, e nu a tantu fe birin ma e bara naxee mε, e man bara naxee to. E a birin lixi ne alo a masen e bε ki naxe.

²¹ Xi solomasaxan to kamali, diyore naxa sunna. A xili naxa sa Isa, maleke nu bara xili naxan masen a nga be beenun a xa tēege a ma.

Isa sigafe Darisalamu a yore ra

²² Maraseniyenyi waxati to kamali Annabi Munsa xa seriye ki ma, Yusufu nun Mariyama naxa Isa xanin Darisalamu, a xa masen Marigi bε,

²³ alɔ a sebexi ki naxe Marigi xa seriye kui, «Wo di xeme singe birin fima n tan nan ma.»

²⁴ E man siga ne e xa sa serexxe ba alɔ a sebexi Marigi xa seriye kui ki naxe, «ganbe firin, xa na mu a ra kolokonde lanma firin.»

²⁵ Xeme nde nu na Darisalamu, naxan xili Simeyon. Diinela tininxni

nan nu a ra, naxan nu Isirayila Rakisima mamefe. Ala Xaxili Seniyenxi nu na a xun ma.

²⁶ Ala Xaxili Seniyenxi nu bara a masen a bε, a a mu faxama fo a Marigi xa Mixi Sugandixi to.

²⁷ Ala Xaxili Seniyenxi naxa a niya a xa siga horomobanxi kui. Isa barimae fan to so naa e xa di ra, alako e xa Ala xa seriye rabatu a xa fe ra,

²⁸ Simeyon naxa Isa rasuxu, a a sa a kanke ma. A naxa Ala matoxo, a a masen,

²⁹ «Marigi, i bara fa i xa laayidi rakamali n bε to,

i xa konyi xa taa masara bōnesa kui,

³⁰ barima n ya bara i xa kisi to,

³¹ i naxan xεexi adamadie birin ya xori.

³² Naiyalanyi nan a ra naxan Ala makenenma si gbetee bε, a findi nore ra i xa Isirayila jama bε.»

³³ Isa baba nun a nga to a mε naxan masenxi a xa fe ra, e naxa kaaba.

³⁴ Simeyon to duba e bε, a naxa a fala Isa nga Mariyama bε, «Ala bara nanige tongo yi di xa fe ra. Isirayilakae xa fe gbegbe magoroma ne a saabui ra, ndee fan xa fe itema ne. A findima tōnxuma nan na, kōnɔ mixi wuyaxi fama ne a matandide.»

³⁵ Na kui, mixi gbegbe bōne ma fee fama makenende. I tan fan,

sunnunyi fama i bōrē
tunbade alō santidegēma.»

³⁶ Namijōnme gine fori
fan nu na, naxan xili Anna.
A xa simaya nu bara masiga
ki fanyi. Fanuweli xa di nan
nu a ra kelige Aseri bōnsōe.
A nu bara dōxō xēmē taa
a ginēdimēdi ra, kōnō jē
solofere dangi xanbi, a xa
mōri naxa laaxira.

³⁷ Kabi na tēmui, a nu
bara lu kaajē kui han a xa
simaya nu bara jē tongo
solomasaxan nun naani li. A
mu nu kelima hōrōmōbanxi
kui, a nu Ala batu naa, kōe
nun yanyi, sunyi nun sali ra.

³⁸ Na waxati kerenyi, Anna
naxa fa naralan Isa nun a
xa mixie ra. A naxa so Ala
matōxōfe, a nu fa yi di xa
fe fala birin bē, naxee nu
e ya tixi Ala ra Darisalamu
xunsarafe ra.

³⁹ Yusufu nun Mariyama
to gē fe birin nakamalide alō
Marigi xa seriye a masenxi
ki naxē, e naxa gbilen
Nasareti, e xonyi Galile bōxi
ma.

⁴⁰ Di naxa mō, a nu sēnbē
sōtō, a xa lōnni xun nu siga
masa ra ki fanyi. Ala xa
hinne nu na a xun ma.

Isa sigafe Darisalamu a dimēdi temui

⁴¹ Nē yo jē, Isa barimae nu
sigama Sayamalekē Dangi
Sali rabade Darisalamu.

⁴² Isa jē fu nun firin sōtō
jē naxan na, e birin naxa te
sali rabade Darisalamu alō e
darixi a ra ki naxē.

⁴³ Sali lōxōe birin to
dangi, Isa barimae naxa
biyaasi fōlō gbilenfe e xonyi,
kōnō e xa di Isa naxa lu

Darisalamu, e tan mu a
kolon.

⁴⁴ E nu bara a majōxun
a a na e biyaasibooree ya
ma. E to gē fēejēn keren
jērē rabade, e nu a fenfe
e barenyie nun e booree ya
ma.

⁴⁵ Kōnō e to mu a to, e naxa
gbilen Darisalamu a fende.

⁴⁶ Xi saxan dangi xanbi, e
naxa fa a to hōrōmōbanxi
kui karamōxōe ya ma, a
a tuli matife e ra, a nu
maxōrinyi tife e ma.

⁴⁷ Naxan birin nu na Isa
xui mēfe, e nu kaabama a xa
xaxili fanyi nun a xa yaabie
ma.

⁴⁸ A barimae to a to, e fan
naxa kaaba. A nga naxa
a fala a bē, «N ma di, i
yi fe mōoli rabaxi muxu ra
munfe ra? N tan nun i baba
kōntōfilixi nan i fenxi yi ki.»

⁴⁹ A naxa a fala e bē, «Wo
n fenma munfe ra? Wo mu a
kolon fo n xa n Baba xa wali
raba?»

⁵⁰ Kōnō e mu fahaamui
sōtō a xa wōyēnyi ma.

⁵¹ Na tēmui, Isa naxa bira
e fōxō ra gorofe ra Nasareti,
a nu e sago raba. A nga naxa
yi fe birin nagata a bōrē ma.

⁵² Isa naxa mō lōnni nun
hinne ra. A naxa rafan Ala
nun mixie ma.

3

*Annabi Yaya kawandi tife
(Matiyu 3:1-12, Maraki
1:2-11)*

¹ Rōma mangē xungbe
Tiberiyo nu na a xa mangēya
jē fu nun suuli nde kui.
Ponsi Pilati nan nu findixi
Yudaya gomina ra. Herode
nan nu findixi Galile mangē

ra, a taara Filipu fan nu findixi Itureya nun Tirakoniti boxie mange ra. Lisaniya nan nu findixi Abilen mange ra.

² Anani nun Kayafa nan nu findixi serexedubé kuntigie ra. Na waxati, Ala xa masenyi naxa fa Sakari xa di Yaya ma, a to nu na wula i.

³ Na kui, a naxa siga kawandi rabade Yuruden xure longori birin. A nu kawandi tima mixie bε, e xa e xunxa ye xɔɔra tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari.

⁴ A səbəxi Annabi Esayi xa Kitaabui kui,
«Mixi nde a xui itema gbeng-berenyi ma,
<Wo kira yailan Marigi bε,
wo sankirae matinxin a ya ra.

⁵ Fole birin nafema nε.
Geya xungbe nun a lanma,
a birin igoroma nε.
Kira madalinxi tinxinma nε,
kira jaaxi yailanma nε.

⁶ Adamadi birin fama nε Ala
xa kisi tote.»

⁷ Na kui, nama to nu sigama Yaya xɔn ma a xa e xunxa ye xɔɔra, a naxa a fala e bε, «Wo tan bɔximase bɔnsɔε! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xɔnε ma naxan na fafe?

⁸ Wo kεŋja xa wali fanyi ramini ałɔ wuri bili fanyi bogi fanyi raminima ki naxe, bogi naxan a masenma a wo bara tuubi. Wo naxa a fala wo yetε ma, <Iburahima nan na muxu benba ra,› barima feεε na Ala yi a xa yi gεmεε mafindi Iburahima xa die ra.

⁹ Beera jan na wurie sankee ra a xa e bilie sεgε. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a fɔnma nε, a woli te i.»

¹⁰ Nama naxa a maxɔrin, «Muxu xa munse raba fa?»

¹¹ A naxa e yaabi, «Donma firin na naxan yi ra, a kanyi xa kerɛn fi boore ma, se mu na naxan yi. Donse na naxan yi ra, a kanyi fan xa a raba na ki.»

¹² Duuti maxilie fan naxa fa e xunxade ye xɔɔra, e a maxɔrin, «Karamɔxɔ, a lanma muxu xa munse raba?»

¹³ A naxa e yaabi, «Wo naxa duuti xun masa dangi yaamari ra.»

¹⁴ Sɔɔri ndee fan naxa a maxɔrin, «Muxu tan go? A lanma muxu fan xa munse raba?» A naxa e yaabi, «Wo naxa mixi yo muja, wo naxa mixi yo tɔɔnege. Wo xa wo wasa so wo wali sare nan na.»

¹⁵ Mixie naxa e xaxili ti Yaya ra, e nu e majɔxun, a tɛmunde Ala xa Mixi Sugandixi na a ra.

¹⁶ Yaya naxa a fala e birin bε, «N tan wo xunxama ye nan xɔɔra, kɔnɔ naxan fama n xanbi ra, na senbe gbo n tan bε. Na binyε mu na n tan yi ra, n jan xa a xa sankiri luuti yati fulun. A tan nan Ala Xaxili Seniyεnxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra.»

¹⁷ A xa segere suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lɔnyi ma. A maale rasoma a xa bili kui,

kono a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.»

¹⁸ Yaya man nu mixie rasima a moɔli wuyaxi ra, a nu e kawandi xibaaru fanyi ra.

¹⁹ Kono Yaya to woyen mange Herode ma, a taara xa gine Herodiyasi xa fe ra, a nun a nu bara fe jnaaxi naxan birin naba,

²⁰ Herode man naxa yi fe kobi kerem sa na birin xun: A naxa Yaya sa geeli.

Isa xunxafe ye xɔɔra

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Yaya 1:32-34)

²¹ Nama birin to nu bara e xunxa ye xɔɔra, Isa fan naxa a xunxa ye xɔɔra. A to nu Ala maxandife, koore naxa rabi,

²² Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a ma alo ganbe. Xui nde naxa keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kenenxi ki fanyi ra.»

Isa benbae

(Matiyu 1:1-17)

²³ Isa to je tongo saxan jondon soto, a naxa a xa wali folo. Mixie nu laxi a ra Yusufu xa di nan a ra.

Yusufu findixi Heli xa di nan na,

²⁴ Heli findixi Matahati xa di nan na,

Matahati findixi Lewi xa di nan na,

Lewi findixi Meliki xa di nan na,

Meliki findixi Yannayi xa di nan na,

Yannayi findixi Yusufu xa di nan na,

²⁵ Yusufu findixi Matahisxa di nan na,

Matahisxa findixi Amosi xa di nan na,

Amosi findixi Naxumu xa di nan na,

Naxumu findixi Esili xa di nan na,

Esili findixi Nagayi xa di nan na,

²⁶ Nagayi findixi Maati xa di nan na,

Maati findixi Matahisxa di nan na,

Matahisxa findixi Semeyin xa di nan na,

Semeyin findixi Yoseke xa di nan na,

Yoseke findixi Yoda xa di nan na,

²⁷ Yoda findixi Yohana xa di nan na,

Yohana findixi Resa xa di nan na,

Resa findixi Sorobabeli xa di nan na,

Sorobabeli findixi Salatiyeli xa di nan na,

Salatiyeli findixi Neri xa di nan na,

²⁸ Neri findixi Meliki xa di nan na,

Meliki findixi Adi xa di nan na,

Adi findixi Kosan xa di nan na,

Kosan findixi Elemadan xa di nan na,

Elemadan findixi Eru xa di nan na,

²⁹ Eru findixi Yosuwe xa di nan na,

Yosuwe findixi Eliyeseri xa di nan na,

Eliyeseri findixi Yorimi xa di nan na,

Yorimi findixi Matahati xa di nan na,

Matahati findixi Lewi xa di nan na,

30 Lewi findixi Simeyɔn xa di nan na,
 Simeyɔn findixi Yuda xa di nan na,
 Yuda findixi Yusufu xa di nan na,
 Yusufu findixi Yonan xa di nan na,
 Yonan findixi Eliyakin xa di nan na,
 31 Eliyakin findixi Meleya xa di nan na,
 Meleya findixi Mena xa di nan na,
 Mena findixi Matata xa di nan na,
 Matata findixi Natan xa di nan na,
 Natan findixi Dawuda xa di nan na,
 32 Dawuda findixi Yisayi xa di nan na,
 Yisayi findixi Obedo xa di nan na,
 Obedo findixi Boosu xa di nan na,
 Boosu findixi Salimon xa di nan na,
 Salimon findixi Naxason xa di nan na,
 33 Naxason findixi Aminadabo xa di nan na,
 Aminadabo findixi Adimin xa di nan na,
 Adimin findixi Arini xa di nan na,
 Arini findixi Xesiron xa di nan na,
 Xesiron findixi Peresi xa di nan na,
 Peresi findixi Yuda xa di nan na,
 34 Yuda findixi Yaxuba xa di nan na,
 Yaxuba findixi Isiyaga xa di nan na,
 Isiyaga findixi Iburahima xa di nan na,
 Iburahima findixi Tera xa di nan na,

Tera findixi Naxori xa di nan na,
 35 Naxori findixi Serugu xa di nan na,
 Serugu findixi Rewu xa di nan na,
 Rewu findixi Pelegi xa di nan na,
 Pelegi findixi Eberi xa di nan na,
 Eberi findixi Selaha xa di nan na,
 36 Selaha findixi Kayinan xa di nan na,
 Kayinan findixi Arafaxadi xa di nan na,
 Arafaxadi findixi Semi xa di nan na,
 Semi findixi Nuha xa di nan na,
 Nuha findixi Lemeki xa di nan na,
 37 Lemeki findixi Metusela xa di nan na,
 Metusela findixi Enoki xa di nan na,
 Enoki findixi Yeredi xa di nan na,
 Yeredi findixi Mahalaleli xa di nan na,
 Mahalaleli findixi Kenan xa di nan na,
 38 Kenan findixi Enosi xa di nan na,
 Enosi findixi Seti xa di nan na,
 Seti findixi Adama xa di nan na,
 Adama findixi Ala xa di nan na.

4

*Sentane katafe a xa Isa ratantan
 (Matiyu 4:1-11, Maraki 1:12-13)*

¹ Isa to keli Yurudən, Ala Xaxili Seniyenxi nu goroxi a ma, a Isa xun ti gbeng-berenyi ra.

² Xi tongo naani bun ma, a nu na naa, Ibulisa nu katafe a ratantande. Isa mu sese don na waxati birin bun. Na xi kõnti to kamali, kaame nu na a ma.

³ Ibulisa naxa a fala a bε, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gẽmε xa findi taami ra.»

⁴ Isa naxa a yaabi, «A sεbεxi Kitaabui kui, *«Mixi mu baloma taami gbansan xa ra.»*

⁵ Ibulisa naxa fa a xanin geya fari, a dunija mangeya birin masen a bε kerenyi ra.

⁶ A naxa a fala a bε, «N yi mangeya birin fima nε i ma a nun a dariye, barima a soxi n tan nan yi. N fan nōma a fide, n na wa a fife naxan yo ma.

⁷ Na kui, xa i i felen n bε, i n batu, n a birin findima nε i gbe ra.»

⁸ Isa naxa a yaabi, «A sεbεxi Kitaabui kui, *«I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan bε.»*

⁹ Ibulisa man naxa a xanin Darisalamu, a a ti Ala xa hɔrɔmɔbanxi fari, yire itexi. A naxa a fala a bε, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan be ra,

¹⁰ barima a sεbεxi, *«Ala yaamari fima nε a xa malekεe ma i xa fe ra, e xa i kanta.»*

¹¹ A man sεbεxi, *«E e belεxεe rasoma nε i bun ma, e i rate alako i sanyi naxa din gẽmε ra.»*

¹² Isa naxa a yaabi, *«Kitaabui man a masenxi, *«I naxa i Marigi Ala mato.»**

¹³ Ibulisa to ge kate birin nabade a xa Isa ratantan, a naxa keli a xun ma, han beenun a xa waxati gbεtε xa a li.

Isa a xa wali fɔlɔfe Galile bɔxi ma

(Matiyu 4:12-25, Maraki 1:14-20)

¹⁴ Isa naxa gbilen Galile bɔxi ma. Ala Xaxili Seniyenxi xa senbε nu na a ma. A xa fe xibaaru naxa siga rayensen na yire birin.

¹⁵ Isa nu mixie xaranma e xa salidee kui, birin nu a matɔxɔ.

Nasaretiaka tondife lade Isa ra

(Matiyu 13:53-58, Maraki 6:1-6)

¹⁶ Isa naxa siga Nasareti, a xuruxi dənnaxε. Malabu lɔxɔε ma, a naxa so salide kui alo a nu darixi a ra ki naxε, a ti, a xa Kitaabui xaran mixie bε.

¹⁷ E naxa Annabi Esayi xa Kitaabui so a yi. A to a itala, a naxa yire to a sεbεxi dənnaxε,

¹⁸ *«Marigi Xaxili na n xun ma, barima a bara n sugandi, a a ragoro n ma, n xa setaree kawandi xibaaru fanyi ra.*

A n xεεxi nε n xa xεεra iba mixi suxuxie bε, e xɔreyama nε, n xa xεεra iba dɔnxiue bε, e ya se toma nε,

n xa tɔɔrɔmixie xɔreya naxee na nōε bun ma, 19 n xa xεεra iba mixie bε, Ala xa hinne waxati bara a li.»

²⁰ A naxa fa Kitaabui makuntan, a a so taalibi yi,

a dəxə. Birin e ya banbanxi a ra salide kui.

²¹ A naxa masenyi ti fələ e bə, «To, yi sebeli naxan xaranxi wo bə yi ki, a bara kamali.»

²² Birin nu a xa fe fanyi falama, e nu kaaba wəyən fanyie ma naxee nu minima a kərə i. E naxa so e bore maxərinfe, «Yusufu xa di xa mu yi ki?»

²³ Isa naxa a fala e bə, «N na a kolon wo yi taali sama ne n bə, <Seriba, i yətə dandan.» Wo man a falama ne n bə, «Muxu bara fe naxan birin me i naxan nabaxi Kaperənamu, i man xa a məcli raba i xənyi be.»

²⁴ N xa nəndi fala wo bə, namijənmə yo mu binyama a xənyi tan.

²⁵ Wo man xa wo tuli ti nəndi ra. Kaajə gine wuyaxi nu na Isirayila bəxi ma Annabi Eliya xa waxati, kaame to sin bəxi ma, tunə ye mu bira jəs saxan kike senni.

²⁶ Kənəc Ala mu Annabi Eliya xəs e tan Isirayilaka gine sese ma, fo a to a xəs kaajə gine nde nan gbansan ma naxan nu na Sarepetə, Sidən bəxi ma.

²⁷ Kunə kanyi wuyaxi fan nu na Isirayila bəxi ma Annabi Elise xa waxati, kənəc a mu e tan sese rayalan, fo Naaman Siriyaka gbansan, a na nan nayalan.»

²⁸ E to yi fee me, mixi birin naxee nu na salide kui, e bəjəc naxa te Isa xili ma.

²⁹ E naxa keli, e a ramini taa fari ma. E xa taa to nu tixi geya ra, e naxa a

xanin yire nde e xa a radin yə gelenyi ra.

³⁰ Kənəc Isa naxa mini e tagi, a a xa kira suxu.

*Isa mixi gbegbe rayalanfe
(Matiyu 8:14-17, Maraki 1:21-34)*

³¹ Isa naxa goro Kaperənamu, Galile bəxi taa nde. A to nu na mixie kawandife malabu ləxəcə,

³² e naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a nu wəyənma mange senbe nan na.

³³ Na salide kui, xəmə nde nu na jinnə nu naxan fəxəra. A naxa sənəxəcə rate fələ, a gbelegbele,

³⁴ «Ee! Isa Nasaretika, i waxi munse xən ma muxu bə? I faxi muxu səntəde ne? N na a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyentəcə nan na i ra.»

³⁵ Isa naxa wəyən a ma a xəcəxəcə ra, a a yamari, «I sabari. Gbilen yi xəmə fəxəra.» Ninne naxa xəmə rabira bəxi jama tagi, a fa gbilen a fəxəra. Xəmə mu maxənə hali keren.

³⁶ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxərin, «Masenyi məcli mundun yi ki? A jinnə yamarima nəcə nun senbe ra, nee gbilen mixi fəxəra!»

³⁷ Na kui, Isa xa fe xibaaru naxa yensen yə na bəxi rabilinyi yire birin.

³⁸ Isa to mini salide kui, a naxa siga Simən xənyi. Simən bitanyi mu nu yalanxi. A fate nu ganxi a ma. E naxa Isa maxandi a xa a mali.

³⁹ Isa to ti a xun ma, a naxa wɔyɛn na fure ma, fure naxa a bɛnin. A naxa keli kerɛn na, a kuri so e bɛ.

⁴⁰ Soge to dula, e naxa fa furema mɔɔli birin na Isa xɔn ma. A naxa a bɛlexe sa e ma kerɛn kerɛn, a fa e rayalan.

⁴¹ A naxa ninnɛe fan keri mixi wuyaxi fɔxɔ ra. Ninnɛe nu furemae bɛrinma, e nu gbelegbele e nu a fala, «Ala xa Di nan na i ra!» Kɔnɔ Isa naxa e yamari, a e ratɔn wɔyɛnfe ra, barima e nu a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra.

⁴² Na kuye iba, a naxa mini, a siga yire madunduxi nde. Nama naxa a fen han e a to. E nu katafe ne e xa kankan a ma, a naxa fa keli e xun.

⁴³ Kɔnɔ a naxa a masen e bɛ, «Fo n xa taa gbetee fan kawandi Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi ra, barima n xɛɛxi na nan ma.»

⁴⁴ Na kui, a nu kawandi tima salidee kui Yudaya bɔxi ma.

5

Isa fɔxirabire singee

(Matiyu 4:18-22, Maraki 1:16-20)

¹ Isa nu na Genesareti baa de ra. Nama fan nu e bore xɛtɛnma alako e xa a xui mɛ Ala xa masenyi kawandise.

² Isa naxa kunkui firin to baa de ra. Yɛxesuxuie nu bara goro e kui, e nu e xa yɛlɛe raxafe.

³ Isa naxa baki Simɔn xa kunkui kui, a a maxɔrin a xa kunkui ndedi mamini xare de ra. Na xanbi, Isa naxa

dɔxɔ kunkui kui, a so nama kawandise.

⁴ Isa to ge masenyi tide, a naxa a fala Simɔn bɛ, «Won xɛɛ dula ma. Wo yɛlɛ sa naa, wo xa sa yɛxɛ suxu.»

⁵ Simɔn naxa a yaabi, «Karamoɔxɔ, muxu kɔɛ birin nan nadangixi yakotomɛ nan na, muxu mu sese suxu. Kɔnɔ i tan nan to a falaxi, n man sa yɛlɛ sama.»

⁶ E to na raba, e naxa yɛxɛ gbegbe suxu yɛlɛ kui, yɛlɛ naxa bɔɔ fɔlɔ.

⁷ E naxa e bɛlexe magira booree bɛ naxee nu na kunkui boore kui, e xa fa e mali. E to fa, e naxa na kunkui firinyie rafe yɛxɛ ra han e firin birin naxa wa dulafe.

⁸ Simɔn Piyeri to na fe to, a naxa bira Isa bun ma, a a fala, «Marigi, i xa i makuya n na, barima yunubitɛ nan n na!»

⁹ A na fala ne barima a tan nun a boore birin nu bara ge kaabade na yɛxɛ suxufe ra,

¹⁰ Simɔn walibooré, Sebede xa di firinyie Yaki nun Yaya, e fan nu bara kaaba. Na kui, Isa naxa a fala Simɔn bɛ, «I naxa gaaxu. I darixi yɛxɛ nan suxu ra, kɔnɔ keli yi waxati ma, i fama mixie nan sɔtɔde n bɛ.»

¹¹ E to kunkui rate xare ma, e naxa se birin lu naa, e bira Isa fɔxɔ ra.

Kunɛ kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Maraki 1:40-45)

¹² Isa to nu na taa nde kui, a naxa xɛmɛ nde li naa, kunɛ dinxi a fate birin na. A to Isa to, a naxa a yatagi rafelen

bɔxi ma, a a mayandi, «N Marigi, xa i tin, i nɔma n naseniyende.»

¹³ Isa naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a be, «N tinxi. Findi mixi seniyenxi ra.» Kune fure naxa a bejin keran na.

¹⁴ Na xanbi, Isa naxa a yamari, «I naxa yi fe fala mixi yo be. Siga i sa i dentegə serexedube be, i serexə ba i xa seniyenyi xa fe ra, alı Annabi Munsa a yamarixi ki naxə. Na findima seedenɔxuya nan na e be.»

¹⁵ Kono Isa xa fe xibaaru jan naxa yensen ye dangi a singe ra. Nama gbegbe nu e malanma e xa a xui rame, a man xa e rayalan e xa furee ma.

¹⁶ Kono Isa fan nu luma siga ra yire madunduxie, a sa Ala maxandi.

Isa Namate rayalanfe

(Matiyu 9:1-8, Maraki 2:1-12)

¹⁷ Loxo nde, Isa nu kawandi tife. Farisenie nun seriye karamoxoe nu bara fa dɔxɔ, naxee kelixi Darisalamu, a nun Galile nun Yudaya taa birin. Marigi xa senbe nu na Isa ma furemae rayalanfe ra.

¹⁸ Na temui, mixi ndee naxa fa namate nde ra, a saxi sade ma. E nu katafe ne e xa fa a sa Isa bun,

¹⁹ kono nama xa fe naxa a niya e mu no sode a ra. Na kui, e naxa te banxi fari, e a fari yire nde maba, e fa namate ragoro menni ra, a saxi a xa sade fari, a goro nama tagi Isa ya i.

²⁰ Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate be, «N boore, i xa yunubie bara xafari i be.»

²¹ Farisenie nun seriye karamoxoe naxa so e maŋɔxunfe, «Pe, nde yi ra, a to Ala rasotoma yi ki? Nde nɔma yunubie xafaride, bafe Ala keran na?»

²² Isa to e xa maŋɔxunyi kolon, a naxa e maxɔrin, «Munfe ra yi maŋɔxunyi moɔli na wo bɔne ma?»

²³ Wɔyenyi mundun sɔɔneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i jere?»

²⁴ N xa a masen wo be a Adama xa Di nɔma yunubi xafaride dunija ma.» A naxa fa a fala namate be, «N naxə i be, keli, i xa sade tongo, i xa siga i xɔnyi.»

²⁵ Namate naxa keli mixie ya xɔri keran na. A naxa se tongo a nu saxi naxan ma, a fa siga a xɔnyi Ala matɔxɔra.

²⁶ Nama birin de naxa ixara ki fanyi, e nu Ala matɔxɔ. Ala xa yaragaaxui fan naxa lu e bɔne ma, e a fala, «To, muxu bara kaa-banako fee to.»

Lewi birafe Isa fɔxɔ ra

(Matiyu 9:9-17, Maraki 2:13-22)

²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa mini, a duuti maxili nde to naxan xili Lewi, a dɔxɔxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a be, «Bira n fɔxɔ ra.»

²⁸ Lewi naxa keli, a fe birin nabolo, a bira a fɔxɔ ra.

²⁹ Na temui, Lewi naxa xulunyi belebele ti a xɔnyi

Isa bε. E birin nu na e dεgefε yire kerεn, duuti maxili wuyaxi nun mixi gβεtεe fan nu na naa.

³⁰ Farisεnie nun seriyε karamɔχœ naxa Isa foxirabiree maxɔrin, «Munfe ra wo nun duuti maxilie nun yunubitœe wo dεgema yire kerεn?»

³¹ Isa naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma.

³² N mu faxi tinxintœe xa xilide. N faxi yunubitœe nan xilide, e xa tuubi.»

*Isa maxɔrinfε sunyi ma
(Matiyu 9:14-15, Maraki 2:18-20)*

³³ Mixi ndee naxa fa a fala Isa bε, «Annabi Yaya nun Farisεnie foxirabiree sunyi nun salie rabama han, kɔnɔ i gbee tan e dεgema tun.»

³⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa futixiri xulunyi a li, wo nɔma a falade ginefenyi booree bε e xa sunyi suxu a na e fε ma temui naxe?»

³⁵ Waxati fama, ginefenyi bama e yi ra temui naxe. Na waxati tan, e sunyi suxuma ne.»

³⁶ Isa man naxa taali nde sa e bε, «Mixi yo mu dugi xuntunyi bama dugi nεenε ra a xa dugi fori lonpo a ra. Xa na raba, dugi nεenε kanama ne, na xuntunyi fan mu lanma dugi fori ma.»

³⁷ Mixi yo man mu weni nεenε sama lεbe fori kui, xa na mu a ra weni nεenε na funtu, na lεbe fori bulama ne, weni fili, a sase fan kana.

³⁸ A lan ne weni nεenε xa sa lεbe nεenε nan kui.

³⁹ Mixi yo man mu wama weni nεenε xɔn xa a bara weni fori min, barima a a falama ne, «Weni fori nan fan.»»

6

*Malabu lɔχœ xa seriyε,
nun xεmε nde belexε ray-
alanfe*

(Matiyu 12:1-14, Maraki 2:23-3:6)

¹ Malabu lɔχœ nde, Isa nun a fɔxirabiree nu nεrefe sankira ra xee tagi. Isa fɔxirabiree naxa mεngi tɔnsœ ndee ba, e e tuxutuxu e belexε, e a xɔrie don.

² Farisεni ndee naxa wɔyεn, «Munfe ra wo na malabu lɔχœ seriyε matandife?»

³ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a fɔχœ ra?»

⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a foxirabiree fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo serexedubεe.»

⁵ Isa man naxa a fala e bε, «Adama xa Di nan findixi marigi ra malabu lɔχœ xun ma.»

⁶ Malabu lɔχœ gβεtε ma, Isa man naxa so salide kui, a mixie kawandi. A naxa xεmε nde li naa, naxan yire fan belexε tuuxi a ma.

⁷ Farisεnie nun seriyε karamɔχœ nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a mixi rayalanma malabu lɔχœ ma, alako e xa nɔ a kalamude fe nde ma.

⁸ Kɔnɔ Isa to nu e xa mapɔχunyi kolon, a naxa a

fala xemē bε naxan bεlexε tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be nama tagi.» A naxa keli, a ti.

⁹ Isa naxa a masen e bε, «N xa wo maxorin. A daxa fe fanyi nan xa raba malabu lɔχœ ma, ka fe jaaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sɔntɔfε?»

¹⁰ A to gε a ya rajerede mixi birin kanke ma, a naxa a fala na xemē bε, «I bεlexε itala.» A naxa a itala, a bεlexε naxa yalan.

¹¹ Kono Farisenie tan naxa xɔnɔ ki fanyi. E naxa so wɔyεnfe e bore bε, e xa lan fe ma, e nɔma naxan niyade Isa ra.

Isa a xa xεera fu nun firinyi sugandife

(Matiyu 10:1-3, Maraki 3:13-19)

¹² Na waxati ma, Isa naxa siga geya fari Ala maxandide, a kɔe birin nadangi a Ala maxandima.

¹³ Kuye to iba a naxa a foxirabiree xili. A naxa fu nun firin sugandi e ya ma, a e xili sa xεerae. E tan nan ya:

¹⁴ Simɔn, Isa naxan xili sa Piyeri, Piyeri xunya Andire, Yaki, Yaya, Filipu, Bartolome,

¹⁵ Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Simɔn naxan xili nu falama Seloti,

¹⁶ Yaki xa di Yudasi, nun Yudasi Isikariyoti naxan findi yanfante ra, a Isa sa mixi kobie bεlexε.

Isa jama kawandife

(Matiyu 5-7)

¹⁷ Isa nun na mixi fu nun firinyie to goro, a naxa ti kene nde ma. A foxirabiree

gali nu na naa, a nun jama gbegbe naxee nu kelixi Yudaya nun Darisalamu, a nun baa dε ra, Tire nun Sidon nabilinyi.

¹⁸ E birin nu faxi Isa xui ramede, a man xa e rayalan e xa furee ma. Ninne nu naxee tɔɔrɔma, a nu e rayalanma.

¹⁹ Nama birin nu katafe e xa din a ra, barima sɛnbɛ nu minife a i, a nu e birin rayalanma.

Sεewε nun Gbaloe (Matiyu 5:1-12)

²⁰ Na tεmui Isa naxa a ya ti a foxirabiree ra, a a masen e bε,

«Sεewε na wo bε, wo tan setaree, barima wo jan na Ala xa mangεya niini bun ma.

²¹ Sεewε na wo bε, wo tan naxee kaamexi yakɔsi, barima wo fama ne wasade. Sεewε na wo bε, wo tan naxee wama yakɔsi, barima wo fama ne yelede.

²² Sεewε na wo bε, mixie na wo xɔn tεmui naxε, e na wo keri, e na wo konbi, e na wo xili kana Adama xa Di xa fe ra.

²³ Wo xa sεewa na lɔχœ, wo tugan nelexinyi ra, barima wo baraayi gboma ne ariyanna.

E benbae nu namijɔnɔmee fan tɔɔrɔma na ki ne.»

²⁴ «Kono gbaloe na wo bε, wo tan bannae, barima wo jan bara wo xa fe fanyi sɔtɔ.

25 Gbaloe na wo bε, wo tan naxee wasaxi yakɔsi, barima kaame fama nε wo suxude.
 Gbaloe na wo bε, wo tan naxee yelema yakɔsi, barima sunnunyi nun wa fama nε wo suxude.
 26 Gbaloe na wo bε, mixi birin na wo xili fanyi fala temui naxε, barima e benbae nu wule falεe fan xunmafalama na ki nε naxee nu e yetε findixi namijɔnmee ra.»

Yaxuie xanufe

(Matiyu 5:38-48)

27 «N xa a fala wo bε, wo tan naxee na wo tuli matife n na,
 wo xa wo yaxuie xanu,
 wo fe fanyi nan naba wo xɔnmæe bε,
 28 wo Ala maxandi wo dankamae bε,
 wo Ala maxandi wo tɔɔrɔmae bε.
 29 Xa mixi i xεrε garin,
 i xa boore sεeti fan ti a bε.
 Xa mixi i xa donma tongo,
 i naxa tondi a xa i xa mafelenyi fan tongo.
 30 Naxan yo na i makula, i xa a ki.

Naxan na see ba i yi, i naxa a maxɔrin a xa a ragbilen.

31 Wo wama mixie xa naxan birin naba wo bε,
 wo fan xa na nan naba e bε.»

32 «Xa wo sa mixi gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui? Hali yunubitɔe, e mixie nan xanuma naxee e tan fan xanuxi.

33 Xa wo sa fe fanyi rabama mixie bε, naxee fe fanyi rabama wo fan bε, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui? Na tan, hali yunubitɔe a rabama.

34 Xa wo sa doni tima mixi nan bε, wo laxi naxan na a wo xa doni fama, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui? Hali yunubitɔe, e doni tima e boore bε, alako e man xa doni birin sɔtɔ.

35 Kɔnɔ wo tan xa wo yaxuie xanu. Wo xa fe fanyi nan naba. Wo xa doni ti, hali wo mu laxi a fife ra. Na kui, wo baraayi gboma nε, wo findi Ala Xili Xungbe Kanyi xa die ra, barima a tan fe fanyi rabama finsiriwalie nun mixi kobie bε.

36 Wo fan xa kinikini mixi ma, alo wo Baba Ala kinikinima mixi ma ki naxε.»

Wuri fupi nun xebenyi

(Matiyu 7:1-5)

37 «Wo naxa wo yetε findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiiti naxa fa kana wo fan na Ala yi. Wo naxa mixi makiiti kiiti xɔrɔxɔe ra, alako wo fan naxa makiiti kiiti xɔrɔxɔe ra. Wo dijε mixi ma, alako Ala xa dijε wo fan ma.

38 Wo mixi ki, alako Ala fan xa wo ki. Wo kima ki naxε, a luma ne alo maale na maniya, a maniyase rafe a fanyi ra, maale madetεn, a xεyε xεyε, nde man fa sa a xun han a fili a ma. Na kui, wo maniyase naxan nawalima booree bε, na nan nawalima wo fan bε.»

39 Isa man naxa yi taali wɔyεnyi fala e bε, «Dɔnxui

nōma xuli suxude dōnxui bē yire? A di, e firin birin mu birama xē yili kui?

⁴⁰ Taalibi mu dangima a karamcxō ra, kōnō taalibi naxan birin nu ge a matinkande, a luma nē a lo a karamcxō.»

⁴¹ «Munfe ra i wuri fupi toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yete ya ma?

⁴² I nōma a falade i ngaxakerenyi bē di, *«A lu n xa na wuri fupi ba i yete ya ma,»* a fa li i tan mu xebenyi toxi naxan na i tan ya ma? I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i ya ma! Na ba xanbi, i nōma nē se igbede a fanyi ra, alako i xa wuri fupi ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Sansi fanyi mu na naxan bogi kobi raminima, sansi kobi fan mu na naxan bogi fanyi raminima.

⁴⁴ Sansi birin kolonma a bogi nan ma. Xōre mu bama tunbe bili ra, kusu fan mu bama baagi bili kōn na.

⁴⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bōjē kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bōjē kui, a fe kobi nan naminima. Naxan na gbo mixi bōjē kui, na nan dōnxōe minima a dē i.»

Banxiti firinyie xa taali

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ «Munfe ra wo n xilima *«N Marigi, n Marigi,»* kōnō wo mu n xui rabatuma?

⁴⁷ Mixi yo fa n ma, a n ma masenyi rame, a fa a rabatu, wo wo tuli mati n xa a masen wo bē na kanyi maniyaxi mixi naxan na.

⁴⁸ A maniyaxi banxiti nan na, naxan bōxi ge han a sa fanye li, a fa a xa banxi bili ti na fanye fari. Lōxō nde, xure naxa banbaran ye han a din banxi ma, kōnō a mu nō sese niyade a ra, barima a nu tixi a fanyi ra.

⁴⁹ Kōnō mixi yo naxan n ma masenyi rame, a fa li a mu a rabatu, na kanyi tan maniyaxi xēmē nan na naxan banxi ti bōxi fari ma, bili mu a bē. Xure to banbaran, a din banxi ma, a naxa a rabira keren na, banxi naxa kana a jaaxi ra.»

7

Sōori xunmati xa danxaniya

(Matiyu 8:5-13)

¹ Isa to ge a xa masenyi birin tide jama bē, a naxa so Kaperenamu.

² Sōori mixi kēmē xunmati nde nu na naa, naxan ma konyi xēmē nde nu furaxi, a gbe mu nu luxi a xa faxa. Konyi nan nu a ra naxan nu rafan a marigi ma ki fanyi.

³ Sōori xunmati to Isa xa fe mē, a naxa Yuwifi kuntigi ndee xēs Isa xōn, a xa fa a xa konyi rayalan.

⁴ Yuwifi kuntigie to Isa yire li, e naxa a mayandi ki fanyi, e a fala, «Mixi na a ra, a lan nē i xa yi fe raba a bē,

⁵ barima won si rafan a ma. A tan nan salide tixi muxu bē.»

⁶ Isa naxa bira e fɔxɔ̄ ra. A to makɔ̄rə banxi ra, na soɔ̄ri mixi kɛmɛ xunmati naxa a boore ndee xɛɛ e xa a fala a bɛ, «Marigi, i naxa i yɛtɛ tɔ̄rɔ̄, barima na binye mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui.

⁷ Na nan a niya, n jan mutin n yɛtɛ xa fa i xɔ̄n. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi xa yalan.

⁸ N a kolon barima n fan na mange ndee xa yaamari bun ma, soɔ̄ri ndee man na n yi, naxee na n fan ma yaamari bun ma. N na a fala soɔ̄ri nde bɛ, «Siga,» a sigama ne. N na a fala, «Fa,» a fama ne. N na n ma konyi nde yamari, «Yi fe raba,» a a rabama ne.»

⁹ Isa to a xa wɔyenyi me, a naxa kaaba a xa fe ma. A naxa a ya rafindi jama ma naxan nu biraxi a fɔxɔ̄ ra, a a masen e bɛ, «N xa a fala wo bɛ, n mu yi danxaniya mɔɔli toxi hali Isirayila bɔxi ma.»

¹⁰ Xɛerae to gbilen soɔ̄ri xunmati xɔnyi, e naxa konyi li, a yalanxi.

Isa kaajɛ gine xa di raken-life faxe ma

¹¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa nde, dɛnnaxɛ xili Nayin, a fɔxirabirɛe nun jama gbegbe nu na a fɔxɔ̄ ra.

¹² A to makɔ̄rə taa sode de ra, Isa naxa a to mixie minife xɛmɛ nde fure ra. Kaajɛ gine nde xa di kerenyi nan nu faxaxi, na taa jama gbegbe fan nu jɛrɛfe kaajɛ gine fe ma.

¹³ Marigi to kaajɛ gine to, a naxa kinikini a ma, a a fala a bɛ, «I naxa wa.»

¹⁴ A naxa a maso fure ra, a a bɛlexɛ sa a xaninse fari, a xaninmae naxa ti. Isa naxa a masen, «I tan sɛgetala, n naxe i bɛ, keli!»

¹⁵ Faxamixi naxa keli, a so wɔyɛnfe. Isa naxa a ragbilen a nga ma.

¹⁶ Gaaxui naxa e birin susu, e nu Ala matɔ̄xɔ̄, e nu a fala, «Ala namijɔ̄nmɛ xungbe nan nakelixi won tagi!» E man nu a fala, «Ala bara fa a xa mixie xunmatode!»

¹⁷ Isa xa xibaaru naxa siga rayensen na Yudaya bɔxi birin ma a nun naa rabilinyi.

Annabi Yaya xa maxɔ̄rinyi (Matiyu 11:1-30)

¹⁸ Yaya fɔxirabirɛe naxa yi fe birin fala Yaya bɛ.

¹⁹ A fan naxa mixi firin xili e ya ma, a e xɛɛ Isa maxɔ̄rinde, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mamɛ?»

²⁰ E to Isa yire li e naxa a maxɔ̄rin, «Yaya Xunxa nan muxu xɛexi i maxɔ̄rinde. I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mamɛ?»

²¹ Na temui yati, Isa nu furemae, jinne kanyie, nun dɔ̄nxui gbegbe rayalanfe.

²² Na kui, a naxa Yaya xa xɛerae yaabi, «Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentegɛ Yaya bɛ. Dɔ̄nxuie se toma, namatee jɛremɛ,

kunε kanyie yalanma, tulixɔrie wɔyenyi mεma, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra.

²³ Sεewε na mixi bε naxan mu siikema n ma fe ra.»

²⁴ Yaya xa xεerae to siga, Isa naxa jama maxɔrin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Foye kale naxan namaxama?

²⁵ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Naxee maxirixi a fanyi ra, e xa dunijε igiri bannaya kui, nee toma mangε banxie nan kui.

²⁶ Wo fa siga munse matode? Namijɔnmε? Iyo, n xa a fala wo bε, a jan dangi namijɔnmε ra.

²⁷ A tan nan xa fe sεbexi Kitaabui kui, «N fama n ma xεera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i bε.»

²⁸ N xa a fala wo bε, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya ra. Kɔnɔ n man xa a fala wo bε, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra.»

²⁹ «Nama nun duuti maxilie to a xui mε, e la nε Ala ra, e fa lu Yaya xa e xunxa ye xɔɔra.»

³⁰ Kɔnɔ Farisεnie nun seriye karamɔxε tan tondi nε Ala waxɔnfe ra e bε barima e tondi nε Yaya xa e xunxa ye xɔɔra.»

³¹ «N nɔma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi nde ra?»

³² E maniyaxi dimεdie nan na naxee dɔxɔxi taa kui, e nu a fala e booree bε,

«Muxu bara xule fe wo bε, kɔnɔ wo mu fare boronxi. Muxu bara jɔn bεeti ba, kɔnɔ wo mu wa.»»

³³ «Yaya Xunxa to bara fa, a mu taami don, a mu weni min. Wo bara a fala, «Ninna na a fɔxɔ ra.»

³⁴ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, wo bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitɔε nan a ra!»

³⁵ Kɔnɔ xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Gine yunubitɔε nde xa yunubie xafarife

³⁶ Farisεni nde naxa Isa xili e xa e dege a xɔnyi. Isa naxa so naa, a a magɔro.

³⁷ Gine yunubitɔε nde nu na taa kui, a naxa a mε a Isa a degefe na Farisεni xɔnyi. Na kui, a naxa labunde ture susu a yi ra, na saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gεmε ra.

³⁸ A to so naa, a naxa ti Isa xanbi ra a sanyi yire. A to wa fɔlo, a naxa Isa sanyie bunda a yaye ra. A naxa e mafuruku a xunsexε ra, a e sunbu, a fa labunde maso e ma.

³⁹ Farisεni naxan Isa xili a degefe a xɔnyi, a to na fe to, a naxa a fala a yεtε ma, «Xa yi xεmε findixi namijɔnmε nan na nu, a yi gine xa fe kolonma nε nu, a a kolonma nε nu a yunubitɔε nan dinfe a ra yi ki.»

⁴⁰ Isa naxa a fala a bε, «Simɔn, n xa fe nde masen i bε.» Na naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, a masen n bε.»

⁴¹ Isa naxa yi taali sa a bε, «Kobiri kanyi nde nu bara mixi firin doni. A singe xa doni findixi gbeti kobiri kole keme suuli nan na, a firin nde, gbeti kobiri kole tongo suuli.

⁴² Feere to mu nu na e sese yi ra, kobiri kanyi naxa dijε e firin birin xa doni ma. Na mixi firinyi tagi, kobiri kanyi rafanma nde ma dangi boore ra?»

⁴³ Simon naxa a yaabi, «N laxi a ra, naxan xa doni nu gbo boore bε.» Isa naxa a fala a bε, «I nɔndi.»

⁴⁴ Na temui a naxa a ya rafindi gine ma, a fa a masen Simon bε, «I yi gine to? N so ne i xɔnyi, i mu ye fi n ma n xa n sanyie maxa, kɔnɔ a tan n sanyie maxaxi a yaye nan na, a e mafuruku a xunsexe ra.

⁴⁵ I tan mu n sunbu, kɔnɔ a tan, kabi n soxi i xɔnyi, a mu baxi n sanyie masunbufe.

⁴⁶ I tan mu ture maso n xunyi ma, kɔnɔ a tan labunde ture nan masoxi n sanyie ma.

⁴⁷ Na na a ra, n xa a fala i bε, a xa yunubie naxee gboxi na ki, e bara xafari a bε, barima a xa xanunteya fan gbo. Kɔnɔ naxan xa yunubi xafarixie xurun, na kanyi xa xanunteya fan xurun.»

⁴⁸ Isa naxa fa a masen gine bε, «I xa yunubie bara xafari.»

⁴⁹ Naxee nu magoroxi e degede, nee fan naxa so a falafe e yetε ma, «Nde yi ra a to yunubi xafarima?»

⁵⁰ Isa man naxa a masen gine bε, «I xa danxaniya

bara i rakisi. Siga bɔnɛsa kui.»

8

Ginee naxee Isa malife

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa birin isa ra, a xungbe nun a xuri, a nu mixie xaran, a nu e kawandi Ala xa mangεya ni-ini xa xibaaru fanyi ra. A foxirabire fu nun firinyie nu na a foχɔ ra,

² a nun gine nde naxee nu bara rayalan jinnee nun fure gbete ma. E xilie nan ya: Mariyama, a nu falama naxan bε Magidalaka, Isa jinnee solofera keri naxan foχɔ ra,

³ a nun Yohanna, naxan nu dɔχɔxi Herode xa walikee xunyi Kusa xɔn, a nun Susanna, a nun mixi gbete wuyaxi. E nu Isa nun a foxirabiree malima e yetε harige ra.

Xε rawali xa taali

(Matiyu 13:1-23, Maraki

4:1-20)

⁴ Nama gbegbe to malan Isa yire kelife taa wuyaxi, a naxa yi taali wɔyεnyi masen e bε,

⁵ «Xε rawali nde nan mini sansi xɔri garansande. A to nu sansi xɔri garansanma, a xɔri ndee naxa bira sankira xɔn, mixie naxa nee maboron, xɔnie man fa e don gbiki.

⁶ Sansi xɔri nde fan naxa bira gεmε yire. A to bula, a naxa ragan barima ye mu nu na a bε.

⁷ Sansi xɔri ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi.

Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana.

⁸ Sansi xori nde fan naxa bira bende fanyi ma. Na xori keran keran birin sansie to te, e naxa e tɔnsɔε raminini, xori keme keme.» Isa to ge na wɔyenyi ra, a naxa a xui ite, a a fala, «Xa wo tuli fe mɛma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

⁹ Isa foxirabiree to a maxɔrin a xa na taali ya iba e bɛ,

¹⁰ a naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangeya niini gundo kolon, kɔnɔ mixi gbetee tan a mɛma taali wɔyenyie nan na, alako

«E xa fe to, kɔnɔ e naxa a igbe.

E xa fe me, kɔnɔ e naxa a fahaamu.»

¹¹ «Na taali wɔyenyi ya ibama yi ki ne. Sansi xori misaalixi Ala xa masenyi nan na.

¹² Sansi xori naxee bira kira xɔn, nee misaalixi mixie nan na naxee bara Ala xa masenyi me, kɔnɔ Ibulisa nan fama fa, a a ba e bɔŋɛ ma, alako e naxa fa danxaniya, e kisi.

¹³ Sansi xori naxee bira gemɛ yire, nee misaalixi mixi nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, e a susu seewɛ ra. Kɔnɔ sanke to mu na e bɛ, e xa danxaniya mu buma. Maratantanyi waxati na a li, e mu xanma.

¹⁴ Sansi xori naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, kɔnɔ kontofili, bannaya, nun yete

rafan fee nan a niyama e mu ge e bogi raminide Ala be.

¹⁵ Sansi xori naxee bira bende fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, e a ragata e bɔŋɛ fanyi ma tinxinyi kui, e e bogi rami Ala be tunnabexiya kui.»

Lanpui xa taali

(Maraki 4:21-25)

¹⁶ «Mixi yo mu lanpui radexema, a man fa fɛŋɛ felen a xun na, xa na mu a ra a a raso sade bunyi. A a dɔxɔma lanpui dɔxɔse nan fari alako naxee soma banxi, e xa a te dexe to.

¹⁷ Fe noxunxi birin fama kolonde. Gundo birin makənɛnma ne.

¹⁸ Na na a ra, wo lan wo xa wo tuli mati a fanyi ra. Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kɔnɔ fahaamutare, hali a naxan di maŋɔxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Isa nga nun a xunyae

(Matiyu 12:46-50, Maraki 3:31-35)

¹⁹ Isa nga nun a xunyae xememae naxa siga a yire, kɔnɔ e mu nu nɔma makorede a ra jnama xa fe ra.

²⁰ Mixi nde naxa a fala Isa be, «I nga nun i xunyae na tande, e wama i tofe.»

²¹ Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, «Mixi naxee Ala xa masenyi ramɛma, e a rabatu, nee nan findixi n nga nun n xunyae ra.»

Isa foye raxarafe

(Matiyu 8:23-27, Maraki 4:35-41)

²² Loxo nde, Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Won xee baa naakiri ma.» E birin naxa baki kunkui kui, e siga.

²³ Na jere kui, Isa naxa xi. Foye belebele naxa keli baa ma, kunkui naxa rafe folo ye ra. Gbaloe nu bara makore e ra.

²⁴ Na kui, a foxirabiree naxa fa Isa raxunu e a fala a be, «Karamoxo, karamoxo, won faxafe ne yi ki!» Isa to xunu, a naxa woyen foye nun moronyie ma, a e yamar. Foye nun moronyie naxa a iti, baa naxa raxara.

²⁵ Isa naxa fa a foxirabiree maxarin, «Wo xa danxaniya na minden?» E fan naxa gaaxu, e kaaba, e nu a fala e bore be, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, a e yamarima, e a xui rabatu.»

Isa jinnnee kerife Gadara xeme nde foxo ra

(Matiyu 8:28-34, Maraki 5:1-20)

²⁶ Isa nun a foxirabiree to so Gadara boxi ma, dennaxe na Galile naakiri ma,

²⁷ Isa to goro xare ma, a naxa jinnnee kanyi li naa. Singe a nu sabatixi taa kui, kono kabi temui xonkuye a sabatixi gaburi yire a mageli ra.

²⁸ A to Isa to, a naxa gbelegbele, a sa bira a bun ma, a a fala a xui itexi ra, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xon ma n be? N bara i mayandi, i naxa n paxankata.»

²⁹ A na fala ne, barima Isa nu bara jinnnee yamari a xa gbilen na xeme foxo ra.

Sanmaya wuyaxi, mixie nu bara yeloumxnyi sa a sanyie nun a belexee ma, alako a naxa a maxon, kono jinne nu luma yeloumxnyie bolon na, a fa a rakonkon wula ra.

³⁰ Isa naxa a maxarin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili ne Gali.» A na fala ne barima jinne gbegbe nan nu a foxo ra.

³¹ Ninne naxa Isa mayandi alako a naxa e rasanba yahannama.

³² Xese gali nu na e demadonfe geysa nde ma. Ninne naxa Isa mayandi a xa tin e xa sa so na xese. Isa to tin,

³³ Jinne naxa gibile na xeme foxo ra, e sa so xese. Xese naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma. E birin naxa madula, e faxa.

³⁴ Xese demadonyie to na fe to, e naxa siga e gi ra, e sa a fala taakae nun daaxakae be,

³⁵ mixie fan naxa siga e xa sa a mato naxan nabaxi. E to Isa yire li, e naxa xeme fan li naa, jinne nu bara keri naxan foxo ra, a doxoxi Isa bun ma, sose ragoroxi a ma, a bara yalan. Na naxa e ragaaxu.

³⁶ Naxee nu bara a to Isa jinnnee keri xeme foxo ra ki naxe, e naxa a tagi raba birin be.

³⁷ Na temui, Gadarakae birin naxa Isa mayandi a xa keli e xonyi, barima gaaxui nu bara e susu ki fanyi. Na kui, Isa naxa baki kunkui kui, a xa gibile.

³⁸ Ninne kerixi xeme naxan foxo ra, a naxa Isa

mayandi a e birin xa lu a ra.
Kono Isa naxa a ragbilen, a
a masen a be,

³⁹ «Gbilen i xonyi. Ala fe
naxan birin nabaxi i be, sa
na dentegé sa.» Xeme naxa
siga, a sa na taa birin isa. Isa
naxan nabaxi a be, a naxa sa
na tagi raba birin be.

*Di gine nde rakelife faxe
ma*

*nun gine gbete rayalanfe
(Matiyu 9:18-26, Maraki
5:21-43)*

⁴⁰ Isa to gibile naakiri ma,
nama birin nu a mamefe. E
naxa a ralan.

⁴¹ Salide yarerati nde naxa
fa a xon naxan nu xili
Yayiru. A naxa fa a suyidi
Isa be, a a mayandi a xa siga
a xonyi,

⁴² barima a xa di gine
kerenyi nu fa na faxafe ne.
A ne konti nu bara ne fu nun
firin nondon li.

Isa to nu sigafe Yayiru
xonyi, nama gbegbe nu na a
xetenfe.

⁴³ Gine nde nu na e ya ma
naxan xa kike wali mu nu a
itima ne fu nun firin bun ma,
mixi yo mu no a dandande.

⁴⁴ Na gine naxa fa Isa
xanbi ra, a a belexe din a xa
donma sanbunyi ra. Keren
na, a xa kike wali naxa dan.

⁴⁵ Isa naxa maxorinyi ti,
«Nde dinxi n na?» Birin
to a fala a e tan mu a ra,
Piyeri naxa a fala Isa be,
«Karamoxo, nama i rabil-
inx, birin nan i xetenfe!»

⁴⁶ Kono Isa naxa a masen,
«Mixi nde bara din n na,
barima n a kolon senbe nde
bara mini n fate.»

⁴⁷ Gine to a kolon a a mu
nu nomma a noxunde, a naxa
fa a serenma, a suyidi Isa
be. A a belexe dinxi a ra fe
naxan ma, a man yalanxi a
ikorexi ra ki naxe, a naxa na
birin tagi raba jama ya xori.

⁴⁸ Isa naxa a masen a be,
«N ma di gine, i xa danx-
aniya bara i rayalan. Siga
bepesa kui.»

⁴⁹ Isa to nu woyenfe, mixi
nde naxa fa kelife salide
yarerati xonyi, a a fala a tan
Yayiru be, «I xa di gine bara
faxa. I naxa karamoxo tooro
soncs.»

⁵⁰ Isa to a me, a naxa a
masen Yayiru be, «I naxa
gaaxu. I xa danxaniya tun.
I xa di kisima ne.»

⁵¹ Isa to Yayiru xonyi li, a
mu tin mixi yo xa so banxi
kui fo Piyeri, Yaya, Yaki, di
gine baba nun a nga.

⁵² Isa to a to birin nu wafe
di gine xa fe ra sunnuni
kui, a naxa a masen e be,
«Wo naxa wa. Yi di gine mu
faxaxi xe, a na xife ne.»

⁵³ Nama naxa yo Isa ma,
e a mayele, barima e nu a
kolon a temedi bara faxa.

⁵⁴ Kono Isa naxa temedi
belexe susu, a a fala a be a
xui itexi ra, «N ma di, keli!»

⁵⁵ A nii naxa gibile a i, a
keli keren na. Isa naxa a fala
e be e xa donse fi a ma.

⁵⁶ Temedi barimae de nu
ixaraxi, kono Isa naxa a mat-
intin e ra fa a fala, a fe naxan
nabaxi, e naxa a fala mixi yo
be.

firinyie xεεfe

(*Matiyu 10:5-42, Maraki 6:7-12*)

¹ Isa to a fôxirabire fu nun firinyie malan, a naxa sënbe nun nœ fi e ma alako e xa nō pinnée keride mixie fôxɔ ra, e man xa nō furema mɔɔli birin nayalande.

² A naxa e xεε mixie kawandide Ala xa mangeya niini xa masenyi ra, e man xa furemae rayalan.

³ A naxa a masen e bε, «Wo ne biyaasima, wo naxa sese xanin wo xun ma, alɔ xuli, gbɔnfœ, taami, kɔbiri, xa na mu a ra donma firin nde.

⁴ Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiya menni nē han wo sa sigama taa gbete temui naxe.

⁵ Xa na taakae mu wo rasene, wo xa keli naa. Wo xa menni bende rakɔnkon wo sanyie ra, a xa findi seedenɔxɔya ra e bε, wo bara e rabolo.»

⁶ Na kui, Isa fôxirabiree naxa siga, e sa taae birin isa. E nu mixie kawandima Ala xa xibaaru fanyi ra, e nu furemae rayalan yire birin.

Mange Herode ifuxi Isa xa fe ra

(*Matiyu 14:1-12, Maraki 6:14-29*)

⁷ Galile mange Herode to fe birin me naxee nu rabafe a xa bɔxi ma, a naxa ifu Isa xa fe ra, barima ndee nu a falama a Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma,

⁸ ndee a fala a Annabi Eliya nan gblenxi, ndee a fala a namijɔnmɛ gbete naxan nu na dunijɛ temui dangixi, na nan man kelixi.

⁹ Herode naxa a fala, «Yaya tan, n bara na xunyi bolon a de i. Kɔnɔ nde fa yi tan na, n naxan xa fe mɛma yi ki?» Na kui, a naxa so katafe a xa Isa to.

Isa donse fife mixi wulu suuli ma

(*Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44*)

¹⁰ Xεεrae to gblen, e fe naxee rabaxi, e naxa a birin dɛntɛge sa Isa bε. A fan naxa e xanin Betesayida e xa lu e xati ma yire kerén.

¹¹ Kɔnɔ jama to a kolon, e naxa bira Isa fôxɔ ra. A fan naxa e ralan, a wɔyɛn e bε Ala xa mangeya niini xa fe ra, a furemae rayalan.

¹² Nunmare to so fɔlo, Isa fôxirabire fu nun firinyie naxa e maso a ra, e a fala a bε, «Nama rayensen alako e xa sa so taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa yigiyadee nun donsee fen, barima won na wula ne yi ki.»

¹³ Isa naxa a fala e bε, «Wo tan nan xa donse fi e ma.» A fôxirabiree naxa a yaabi, «Sese mu na muxu yi bafe taami suuli nun yεxε firin na. Ka muxu tan nan xa siga donse sarade yi jama birin bε?»

¹⁴ Mixie naxee nu na naa, xemee kɔnti naxa siga han wulu suuli nɔndɔn.

Isa naxa a fala a fôxirabiree bε, «Wo a fala mixie bε e xa dɔxɔ e tongo suuli suuli ma.»

¹⁵ E fan naxa a raba na ki, e mixi birin nadɔxɔ.

¹⁶ Isa naxa na taami suuli nun na yεxε firin tongo, a a

ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a fôxirabiree yi ra, alako e xa e itaxun nama ma.

¹⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse dôñxœ xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nave.

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra,

nun Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe

(Matiyu 16:13-28, Maraki 8:27-30)

¹⁸ Lôxœ nde Isa nu na Ala maxandife a xati ma. A fôxirabiree fan nu na naa. A naxa e maxorin, a naxe, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?»

¹⁹ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya. Ndee a falama, namijññmœ gbete naxan faxa waxati dangixi, na nan man kelixi.»

²⁰ Isa man naxa e maxorin, «Kônç wo tan naxe di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»

²¹ Isa naxa a matintin e ra, a e yamari, e naxa a xa fe fala mixi yo be.

²² A man naxa a masen e be, «Fo Adama xa Di xa tçõre gbegbe sôto. Yuwifie xa forie, serexeðube kuntigie, nun seriye karamôxœ mu fama lade a ra, e a faxama ne, kôno a man xa keli faxe ma a xi saxan nde.»

²³ Isa naxa a masen birin be, «Xa mixi wa birafe n fôxœ ra, a xa tondi a yete ma, a xa tin toore nun faxe ra lôxœ birin, a bira n fôxœ ra.

²⁴ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lõëma ne. Naxan a yete ralõëma n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne.

²⁵ Dunija birin sôtœ munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama?

²⁶ Naxan yo yaagima n tan nun n ma wöyenyi xa fe ra, n tan Adama xa Di fama a nõre kui temui naxe nun a Baba Ala nun a xa maleke seniyenxie xa nõre, n fan yaagima ne na kanyi xa fe ra.

²⁷ N xa nõndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangeya niini to.»

Isa nõrõfe

(Matiyu 17:1-3, Maraki 9:1-13)

²⁸ Yi masenyi dangi xanbi xi solomasaxan jõndõn, Isa naxa Piyeri, Yaya, nun Yaki xanin geya fari Ala maxandide.

²⁹ Isa to nu Ala maxandife, a yatagi naxa masara. A xa dugie fan naxa fiixe aloc naiyalanyi.

³⁰ Na temui, Annabi Munsa nun Annabi Eliya naxa mini e ma, e nun Isa naxa wöyen.

³¹ E mini nõre xungbe nan kui, e nu wöyенfe Isa be a xa faxe xa fe ma, naxan nu fafe kamalide Darisalamu.

³² Xi xoli nu bara no Piyeri nun a booree ra, kõno e to xunu, e naxa Isa xa nõre to, a nun na xeme firin naxee nu na a fe ma.

³³ Na xeme firinyie to nu kelife Isa xun, Piyeri naxa a fala a be, «Marigi, fe fanyi na a ra muxu to na be yi

ki. Muxu xa lingira saxan yailan, kerēn i gbe, kerēn Annabi Munsa gbe, kerēn Annabi Eliya gbe.» Piyeri mu nu a kolonxi a nu sese naxan falafe.

³⁴ A to nu na wōyēnfe, nuxui naxa goro e ma. Piyeri nun a booree naxa gaaxu e to a to nuxui bara din e ma.

³⁵ Xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di nan ya, n ma Mixi Sugandixi. Wo wo tuli mati a ra.»

³⁶ Na xui to ge wōyēnde, e naxa Isa to a kerēn. A fōxirabiree fe naxan toxi e ya ra, e naxa dundu a fe ma, e mu a fala mixi yo bē na waxati.

*Isa jinne kerife dimedi
nde fōxō ra*

(Matiyu 17:14-23, Maraki 9:14-32)

³⁷ Na kuye iba, Isa nun a fōxirabiree naxa goro geaya fari, nama gbegbe naxa fa a ralande.

³⁸ Na temui, xēmē nde naxa a xui ite nama tagi Isa mayandife ra, «Karamōxō, yandi, fa n ma di xēmē mato, barima yi di kerenyi nan na n bē!

³⁹ A mato, jinne nan na a fōxō ra. A na keli a ra, a sōnxōma nē, a a raketun a ra, n ma di dexunfe nu fa mini. A mu a bējinma mafuren, fo a ge a rahalakide.

⁴⁰ N bara i fōxirabiree mayandi e xa yi jinne keri a fōxō ra, kōnō e mu nōxi.»

⁴¹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bēnsōe danxaniyatare, wo kobi. N xa lu wo sēeti ma han mun temui? N xa ti wo

bun ma han mun lōxōe? Wo fa na di ra n xōn.»

⁴² A jan mu nu Isa yire li sinden, jinne naxa di rabira bōxi ma, a a raketun a ra. Kōnō Isa to jinne yamari, di naxa yalan, Isa fa a ragbilen a baba ma.

⁴³ Nama birin naxa kaaba Ala xa sēnbē ma.

*Isa a xa faxe xa fe masenfe
a sanmaya firin nde*

(Matiyu 17:22-23, Maraki 9:30-32)

Birin to nu kaabaxi Isa wali fōxi birin ma, a naxa a fala a fōxirabiree bē,

⁴⁴ «Wo tan xa yi masenyi nan name a fanyi ra: Adama xa Di sama nē mixie bēlexē.»

⁴⁵ Kōnō e mu na wōyēnyi fahaamu, barima a nu bara nōxun e ma alako e naxa a kolon. E man mu suusa Isa maxorinde a ma.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-11, Maraki 9:33-50)

⁴⁶ Isa fōxirabiree naxa so wōyēnyi kui, e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma.

⁴⁷ Kōnō Isa to nu e bōjē ma fe kolon, a naxa dimedi nde tongo, a a ti a fe ma.

⁴⁸ A naxa a masen e bē, «Mixi yo naxan yi dimedi mōoli rasenēma n xili ra, na kanyi bara n tan yētē yati rasenē. Mixi yo naxan n tan nasenē, na kanyi bara n xēmē fan nasenē. Naxan findixi mixi xuri ra wo birin ya ma, a tan nan tide gbo.»

*Findife Isa fōxirabire ra
(Maraki 9:38-41)*

⁴⁹ Yaya naxa a yaabi, «Karamōxō, muxu bara

хеме nde to a ninne kerima mixi fɔxɔ̄ ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxɔ̄ ra.»

⁵⁰ Isa naxa e yamari, «Wo naxa a ratɔ̄n, barima xa naxan mu kelixi wo xili ma, na tan na wo tan na bɛ.»

Samari taa nde tondife Isa rasenede

⁵¹ Waxati to nu bara makore Isa xa te koore, a naxa nate tongo a xa Darisalamu kira suxu.

⁵² A naxa mixi ndee xεε a ya ra. E to siga, e naxa so Samari taa nde e xa sa yigiya nde fen a bɛ.

⁵³ Kono naakae mu tin a rasenede barima a nu sigafe Darisalamu ne.

⁵⁴ A fɔxirabiree Yaya nun Yaki to na fe to, e naxa a fala a bɛ, «Marigi, muxu xa yaamari fi te xa goro keli koore, a xa e ratɔ̄n?»

⁵⁵ Kono Isa naxa a ya rafindi e ma, a wɔyen xɔrɔχōs fala e bɛ.

⁵⁶ Na temui, e naxa siga taa gbete.

Birafe Isa fɔxɔ̄ ra (Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ E to nu kira xɔ̄n ma, хеме nde naxa fa a fala Isa bɛ, «I siga dɛde, n na i fɔxɔ̄ ra.»

⁵⁸ Isa naxa a yaabi, «Xulumase xima yili kui. Xɔ̄ni xima a tεε kui. Kono dɛde mu na Adama xa Di bɛ a a xunyi sama dennaxe.»

⁵⁹ Isa man naxa a masen mixi gbete nde bɛ, «Bira n fɔxɔ̄ ra.» Kono a kanyi naxa a yaabi, «Marigi, a lu n xa

siga, n xa sa n baba ragata sinden.»

⁶⁰ Isa naxa a yaabi, «A lu faxamixie nan xa e xa faxamixie ragata. I tan xa siga, i xa sa mixie kawandi Ala xa mangeya niini ra.»

⁶¹ Mixi gbete fan naxa a fala a bɛ, «Marigi, n birama ne i fɔxɔ̄ ra, kono a lu n xa siga n xɔnyi, n xa sa n jungu n ma mixie ma.»

⁶² Kono Isa naxa a yaabi, «Mixi yo naxan saari susuma a nu fa a xanbi mato, a kanyi mu daxa a xa wali suxu Ala xa mangeya niini bɛ.»

10

Isa a fɔxirabiree tongo solofera a nun firin xεεfe

¹ Yi fee dangi xanbi, Marigi naxa mixi gbete sugandi, mixi tongo solofera a nun firin. A naxa e xεε firin firin na, e xa siga a ya ra taa birin kui a nun yire birin a tan yete nu fafe sigade dennaxe.

² A naxa a masen e bɛ, «Xε xaba wali belebele nan na, kono walikee tan xurun. Wo xε kanyi maxandi alako a xa walikee rasanba a xa xε xabade.

³ Wo siga. N na wo xεεfe ne alɔ̄ yεχεεyɔ̄re naxee soma wula baree tagi.

⁴ Wo naxa kɔbiri, gbɔnfɔ̄, xa na mu a ra sankiri xanin wo xun ma. Wo naxa bu mixie xεεbu ra kira xɔ̄n ma.»

⁵ «Wo nu so banxi naxan kui, beenun wo xa se gbete fala wo xa a masen sinden, «Ala xa bɔ̄nesa fi yi fɔxɔ̄s ma.»

⁶ Xa bɔ̄n̄esa mixi nde sabatixi naa, Ala wo xa duba suxuma ne a be, kɔ̄n̄o xa na mixi mɔ̄cli mu na, Ala wo xa duba ragbilenma wo tan nan ma.

⁷ Wo xa lu na banxi kerenyi nan kui. E se naxan soma wo yi ra, wo xa a don, wo xa a min, barima a lanma walikɛ xa a sare sɔ̄t̄o. Wo naxa keli na banxi kui wo xa sa yigiya banxi gbete.»

⁸ «Wo nu so taa naxan yo kui e naxa wo rasen̄e, e na naxan so wo yi ra, wo xa na don.

⁹ Wo xa na furemae rayalan, wo a masen naakae be, «Ala xa mangeya niini bara makɔ̄re wo ra.»

¹⁰ Kɔ̄n̄o wo nu so taa naxan yo kui e mu wo rasen̄e, wo xa siga taa tagi ne, wo a masen mixie be,

¹¹ «Hali wo xa taa xube naxan kankanxi muxu sanyie ra, muxu bara a rakɔ̄nkɔ̄n a xa findi seedenɔ̄xɔ̄ya ra naxan baxi wo xili ma. Kɔ̄n̄o wo xa a kolon ne, a Ala xa mangeya niini bara makɔ̄re.»

¹² N xa a fala wo be, kiiti sa lɔ̄xɔ̄e, kiiti fanma Sodoma be dangife na taa ra.»

Taa danxaniyateree xa gbaloe

(Matiyu 11:21-24)

¹³ «Gbaloe na wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo fan be, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidɔ̄n ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e dɔ̄xɔ̄ sunnun donma ragoroxi e ma, e te

xube maso e ma e xa tuubi tonxuma ra.

¹⁴ Kiiti sa lɔ̄xɔ̄e xɔ̄rɔ̄xɔ̄ma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidɔ̄nkae ra.

¹⁵ I tan Kaperenamu go, i jɔ̄xɔ̄ a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahan-nama.»

¹⁶ Isa man naxa a fala a foxirabire be, «Naxan na a tuli mati wo ra, a kanyi a tuli matixi n tan nan na. Naxan na tondi lade wo ra, na kanyi tondixi lade n tan nan na. Naxan na tondi lade n tan na, na kanyi tondixi lade n xεema nan na.»

Isa foxirabire tongo solofera a nun firinyie gbilenfe

¹⁷ Isa foxirabire tongo solofera a nun firin naxa gbilen sεewε kui, e a fala a be, «Marigi, muxu na yaamari fi i xili ra, hali jinnεe, e muxu xui rabatuma.»

¹⁸ Isa naxa a masen e be, «N bara Sentane to bira ra keli koore ma alo seymakɔ̄nyi.»

¹⁹ A mato, n bara noε fi wo ma wo xa jere bɔ̄ximase nun tali ma, n noε fi wo ma yaxui Sentane xa senbe birin xun. Na birin kui, sese mu wo toma.

²⁰ Kɔ̄n̄o wo naxa sεewa xε jinnεe to wo xui rabatuma. Wo xa sεewa ne barima wo xili sεbεxi ariyanna.»

*Isa sεewafe Ala sagoe ra
(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)*

²¹ Na waxati, Isa naxa sεewa Ala Xaxili Seniyenxi

saabui ra, a a fala, «Baba Ala, koore nun bɔxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee noxunxi lɔnnilae nun xaxili-mae ma, i e masen dimedie bε. Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kenən fe nan ya.»

²² «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Ala xa Di nu tin a masende naxan bε.»

²³ A naxa a ya rafindi fɔxirabiree ma, a a fala e bε e xati ma, «Sεewε na mixi bε, naxan fee toma wo ya naxan toxi!»

²⁴ N xa a fala wo bε, namijɔnmε nun mange wuyaxi bara wa e xa fee to wo na naxee tofe, kɔnɔ e mu a to. E bara wa e xa fee mε wo na naxee mfe, kɔnɔ e mu a mε.»

*Yaamari naxan tide gbo a
birin bε,*

*nun Samarika mixi fanyi
nde xa taali*
(Matiyu 22:34-40, Maraki
12:28-34)

²⁵ Lɔxɔ nde, seriye lɔnnila nde to nu wama Isa matofe, a naxa ti, a a fala a bε, «Karamɔxɔ, a lanma n xa munse raba alako n xa abadan kisi sɔtɔ?»

²⁶ Isa fan naxa a maxɔrin, «Munse sεbexi Munsa xa seriye kui? I a fahaamuxi di?»

²⁷ Seriye lɔnnila naxa a yaabi, «I xa Ala xanu i bɔjε birin na, i nii birin na, i sɛnbε birin na, a nun i xaxili

birin na. I man xa i ngaxakerenyi xanu alɔ i i yetε xanuxi ki naxε.»

²⁸ Isa naxa a fala a bε, «I xa yaabi fan. Xa i na raba, i kisima nε.»

²⁹ Kɔnɔ seriye lɔnnila to nu wama a tan xa kolon tinxintɔε ra, a man naxa Isa maxɔrin, «Kɔnɔ nde findixi n ngaxakerenyi ra?»

³⁰ Isa naxa wɔyεnyi tongo, a a yaabi, «Xεmε nde nu na kira xɔn kelife Darisalamu gorofe ra Yeriko. Mujetie naxa dutun a ma, e a xa dugie birin ba a ma, e a bɔnbo, e a lu alɔ faxamixi.»

³¹ A naxa a li, sεrεxεdubε nde nan nu fafe na kira xɔn ma. A to na xεmε to saxi kira ra, a naxa dangi kira sεeti boore ra.

³² Na mɔɔli man na, Lewi di nde fan naxa fa kira xɔn ma. A to na li, a xεmε to saxi kira ra, a fan naxa dangi kira sεeti boore ra.»

³³ «Kɔnɔ Samarika nde fan naxa fa a xa biyaasi kui, a na xεmε li kira ra. A to a to, a naxa kinikini ki fanyi.»

³⁴ A to a maso a ra, a naxa ture nun weni sa a xa fie ma, a e maxiri. A naxa a tongo, a a sa a xa sofale fari. A naxa a xanin yigiya banxi nde kui, a mεenι a ma.

³⁵ Na kuye iba, a naxa gbeti kɔbiri kole firin so na yigiya banxi kanyi yi ra, a a fala a bε, «Mεenι yi xεmε ma. Xa i kɔbiri ba a xa fe ra dangi yi ra, n man ne dangima be n na kɔbiri ragbilenma i ma.»

³⁶ Isa naxa fa seriye lɔnnila maxɔrin, «Yi mixi saxanyi ya ma, nde findixi

ngaxakerenyi ra na xeme be
mujetie dutun naxan ma?»

³⁷ Seriye lõnnila naxa a
yaabi, «Naxan kinikini a
ma.» Isa naxa a masen a
be, «I fan xa na mõeli nan
naba.»

*Marata nun Mariyama
xonyi*

³⁸ Isa nun a fõxirabiree to
so taa nde kui, gine nde naxa
e yigiya naxan xili Marata.

³⁹ A xunya ginema fan nu
na naxan nu xili Mariyama.
Na naxa sa dõxõ Marigi seeti
ma, a a tuli mati a xa
masenyi ra,

⁴⁰ kõnõ Marata tan ya koto
nu mõxi a xa xõjne bun tife
ra. Na kui, Marata naxa
sa a fala Isa be, «Marigi, i
mu n xunya toxi? A bara
wali birin lu n tan keren ma.
Woyen a be, a xa fa n mali.»

⁴¹ Marigi naxa a yaabi,
«Marata, Marata, i
kontõfilixi, i man ya koto
mõxi fe gbegbe ma,

⁴² kõnõ i hayi na fe keren
peti nan ma. Mariyama tan,
a tan nan fe fanyi sugandixi.
Na man mu bama a yi feo!»

11

Ala maxandife

(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

¹ Lõxõ nde, Isa nu na Ala
maxandife yire nde. A to
ge, a fõxirabire nde naxa a
fala a be, «Marigi, muxu
tinkan Ala maxandide alo
Yaya a fõxirabiree tinkanxi
ki naxe.»

² Isa naxa a masen e be,
«Wo ne Ala maxandima, wo
xa a fala,

«Baba Ala, dunija birin xa i
xili seniyenxi kolon.

I xa mangeya niini xa fa.

³ Baloe fi muxu ma lõxõ
birin,

muxu hayi na naxan ma.

⁴ Dijne muxu xa yunubie ma,
barima muxu fan dijne
mixie haake ma,
naxan yo bara fe kobi niya
muxu ra.

I naxa muxu ti maratantanyi
kira xõn.»

⁵ Isa man naxa a masen e
be, «Xa a sa li, wo ya ma mixi
nde naxa siga a boore nde
xõn kõe tagi, a a fala a be,
«N boore, taami saxan doni
n be,

⁶ barima xõjne nde nan
faxi n be keli biyaasi, a fa
li donse yo mu na n naxan
soma a yi.»

⁷ «Xa a sa li go, banxi
kanyi a yaabi, «Ba n tõõrõfe!
Naade balanxi, n tan nun n
ma die birin saxi. N mu
nõma kelide fa n xa taami so
i yi!»

⁸ N xa a fala wo be,
banxi kanyi mu kelima
a xa a boore mali e xa
dõxõbooreya ma. Kõnõ a
boore xa lixirinyi tan, na
nan a niyama banxi kanyi
xa keli, a a boore hayi birin
fan.»

⁹ «N xa a fala wo be,
wo maxandi ti, wo a sotoma
ne.

Wo fenyi ti, wo a toma ne.
Wo naade kõnkõn, a rabima
ne wo be.

¹⁰ Mixi naxan birin maxandi
tima, a a sotoma ne.

Mixi naxan se fenma, a a
toma ne.
Mixi naxan naade kõnkõnma,
a rabima ne a be.»

11 «Baba mundun na wo ya ma naxan xa di yεxε maxɔrinma a ma, a sa bɔximase so a yi ra?»

12 Xa a sa tɔxεlε nan maxɔrin wo ma, wo nɔma tali sode a yi ra?

13 Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A a Xaxili Seniyenxi fima ne a maxandimae ma.»

Ala Xaxili Seniyenxi matandife

(Matiyu 12:22-37, Maraki 3:20-27)

14 Isa naxa jinne nde keri xεmε fɔxɔ ra naxan nu bara a kanyi findi boboe ra. Isa to na jinne keri, boboe naxa wɔyen, nاما naxa kaaba.

15 Kɔnɔ mixi ndee nu na e ya ma, nee a fala, «A jinnee kerima jinne mangε Belesebulu nan saabui ra.»

16 Mixi gbete naxa gantanyi sa a ya ra a maxɔrinfe ra Ala xa tɔnxuma nde ma.

17 Isa to e xa majoxunyi birin kolon, a naxa a masen e be, «Lantareya na mangεya naxan kui, a mu buma. Denbaya lantaree fan, e kanama ne.»

18 Sentane xa mangεya nɔma bude xa lantareya na a kui? Wo naxe a n jinne kerima Belesebulu saabui nan na.

19 Xa n tan jinnee kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie fa e kerima nde saabui ra? Na kui, e tan nan yati wo makiitima.

20 Kɔnɔ xa n tan jinne kerima Ala sɛnbɛ nan saabui

ra, Ala xa mangεya niini yati nan bara wo li.»

21 «Xa sɛnbɛma a xa banxi kantama geresose ra, a harige birin na kantari nan kui.»

22 Kɔnɔ xεmε gbete na fa naxan sɛnbɛ gbo a be, a nɔma ne a ra, a a xa geresosee ba a yi a nu laxi naxee ra, a a harige birin itaxun mixi gbete ra.»

23 «Mixi naxan mu n fɔxɔ ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi sɔtɔde, a na mixie rayensenfe ne.»

Ninne gbilenfe a sabatide fori

(Matiyu 12:43-45)

24 «Ninne na gbilen mixi fɔxɔ ra, a sigama yire maxare lingira gbete fende, kɔnɔ a mu a toma. Na temui a a falama a yete be, «N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dɛnnaxε.»

25 A na gbilen menni, a a lima ne na banxi makɔxi, a raxunmaxi a fanyi ra.

26 Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofera gbete ra naxee jaaxu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife singe ra.»

Sεewε na mixi naxee be

27 Isa to nu yi fee falafe, gine nde naxa a xui ite nama tagi, «Sεewε na gine be naxan i bari, a xjne fi i ma!»

28 Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, «Sεewε na mixie nan be naxee Ala xa masenyi ramεma, e a rabatu.»

Annabi Yunusa xa tōnxuma (Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nama to nu Isa xetenfe, Isa naxa a masen e bε, «To mixie kobi. E wama tōnxuma makaabaxi tofe, kōnɔ tōnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tōnxuma ra.

³⁰ Annabi Yunusa findi tōnxuma ra Ninewekae bε ki naxe, Adama xa Di fan findima tōnxuma ra na ki nε yi waxati mixie bε.

³¹ Kiiti lōxɔε, Seeba mangε gine fan tima nε e nun to mixie, a seedeñɔχɔya ba wo xili ma, barima a tan fa nε kelife yire makuye Sulemani xa lōnni ramēde, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani bε.

³² Kiiti sa lōxɔε, Ninewekae fan kiiti tinxinxı sama nε yi waxati mixie ma, barima Ninewekae tuubi Yunusa xa kawandi nan saabui ra, kōnɔ yakɔsi mixi nde na be naxan xa fe gbo Annabi Yunusa bε.»

Danxaniya xa naiyalanyi (Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³ «Mixi yo mu lanpui rādɛxɛma a man fa a nɔxun yire nde, xa na mu a ra a debe felen a xun. A a dɔxɔma lanpui dɔxɔse nan fari alako naxee soma banxi, e xa a tε dɛxε to.»

³⁴ «I ya nan na i fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma nε, kōnɔ xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui.

³⁵ Na kui, i mañɔxun ki fanyi xa naiyalanyi naxan na i bɔne kui mu findixi dimi ra.

³⁶ Xa i fate birin iyalanxi, dεdε mu fa na dimi kui, a birin luma nε naiyalanyi kui ał lanpui dɛxε na ti i ma.»

Diinela kovie (Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

³⁷ Isa to gε wɔyende, Fariseni nde naxa Isa maxɔrin e xa sa e dεge. Isa to so Fariseni xɔnyi, a naxa a magoro.

³⁸ Fariseni naxa kaaba, a to a to Isa mu a belexε raxa Yuwifie xa naamunyi ki ma beenun a xa a dεge.

³⁹ Na kui, Marigi naxa a fala a bε, «Wo tan Farisenie, wo pɔcti nun piletı fari maxama e xa raseniyen, kōnɔ mixi see munafe nun səniyentareja nan tun na wo bɔjε ma.

⁴⁰ Wo tan xaxilitaree! Wo mu a kolon Ala naxan se fari daa, a tan nan mixi bɔjε fan daa?

⁴¹ Xa wo setare ki baloe ra naxan na wo xa piletie kui, wo xa fe birin naseniyenma nε.»

⁴² «Gbaloe na wo bε, wo tan Farisenie! Wo sansi xunxurie birin farile bama, ał salaxui nun gbengbε, kōnɔ wo gbilenxi tinxinyi nun Ala xanufe fɔxɔ ra. A lanma nε nu wo xa na seriye hagigε rabatu, wo man mu neεmu boore seriye xunxurie fan ma.

⁴³ Gbaloe na wo bε, wo tan Farisenie! Barima a rafanxi wo ma, wo xa dɔxɔ binyε yire salide banxi kui, mixie man xa nu wo xεεbu taa kui binyε xεεbuie ra.

⁴⁴ Gbaloe na wo bε, barima wo maniyaxi gaburie nan na naxee mu matonxumaxi, mixie pεremε naxan fari e mu a kolon!»

⁴⁵ Seriyε lonnila nde naxa a fala a bε, «Karamoxo, i to yi fee falama yi ki, i na muxu fan nasotofe ne.»

⁴⁶ Isa naxa a yaabi, «Gbaloe na wo fan bε, wo tan seriyε lonnilae! Barima wo kote dəxəma mixi xun ma naxan xanin xənə ki fanyi, kənə wo tan mu tinma e malide hali wo bəlexesole kerent na.

⁴⁷ Gbaloe na wo bε, barima wo gaburi fanyie yailanma namijənmee bε, a fa li wo benbae nan e faxa!

⁴⁸ Na kui, wo bara findi wo benbae xa kewalie seede ra, e xa na kewalie man bara wo kənen, barima e tan bara namijənmee faxa, wo fan na namijənmee xa gaburie raxunmama.

⁴⁹ Na nan a ra, Ala xa lənni fan a masenxi ne, «N namijənmee nun xəerae rasambama ne e ma, e tan ndee faxa, e ndee naxankata.»

⁵⁰ Na kui, namijənmee birin wuli naxan filixi kabi dunija fələ, yi waxati mixie nan a sare firma,

⁵¹ kelife Habila wuli ma han Sakari, naxan faxa sərəxəbade nun hərəməbanxi tagi. Iyo, n xa a fala wo bε, to mixie nan a birin sare firma.

⁵² Gbaloe na wo bε seriyε karamoxo, barima wo bara saabi tongo naxan lan a xa lənni naadə rabi. Kənə wo

mu soma, wo man mu tinma mixi gbətə fan xa so naa.»

⁵³ Isa to keli naa, Farisenie nun seriyε karamoxo naxa ti fələ a kanke a xənə ra. E naxa maxərinyi məcli birin ti a ma,

⁵⁴ alako e xa a suxu tanta-nyi nde kui.

12

*Isa a fəxirabiree rasife
(Matiyu 10:26-33, 12:32,
10:19-20)*

¹ Yi fee nu dangife temui naxε, mixi wulu wulu nan nu bara e malan, han e nu e bore maboronfe. Isa wəyən fələ a fəxirabiree nan singe bε, a naxε, «Wo wo yətə ratanga Farisenie xa lebini ma, naxan findixi filankafujna ra.

² Fefe noxunxi mu na naxan mu fama makenende, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde.

³ Na kui, wo naxan yo falama kəe ra, a məma ne yanyi ra. Wo fefe makəyikəyima banxi kui, dunija birin fama rakolonde a ra kəne ma.»

⁴ «N booree, n xa a fala wo bε, wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nəma mixi fate bənde faxade, kənə e mu nəma fefe ra na xanbi ra.

⁵ N xa a masen wo bε, a lan wo xa gaaxu naxan ya ra. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, barima a tan nan mixi faxama, a tan nan man nəma mixi wolide ya-hannama. Iyo, n xa a fala wo bε, a lanma wo xa gaaxu a tan nan ya ra.»

⁶ «Turunna suuli xa mu sarama batanka firin na? Kono Ala tan mu neemuma e sese ma.

⁷ Hali xunsexhe naxan na wo xunyi ma, Ala a birin konti kolon. Wo naxa gaaxu, barima wo munafanyi gbo dangi turunna xoni gali ra.»

⁸ «N xa a fala wo be, mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya ma, n tan Adama xa Di fan na kanyi kolonma ne Ala xa malek ee ya i.»

⁹ Kono naxan na tondi n kolonde adamadie ya i, n fan tondima ne na kanyi kolonde Ala xa malek ee ya i.»

¹⁰ «Mixi naxan birin woyen kobi falama Adama xa Di xa fe ra, na yunubi nooma ne xafaride na kanyi be, kono mixi naxan Ala Xaxili Seniyenxi rasotoma, na yunubi tan mu nooma xafaride na kanyi be.»

¹¹ «E na wo xanin salide kiitisae yire, xa na mu a ra mangasanyi xon, wo naxa kontofili wo e yaabima ki naxe, xa na mu a ra wo naxan masenma e be,»

¹² barima Ala Xaxili Seniyenxi wo rakolonma ne na waxati yati ma, a lan wo xa naxan fala.»

Banna xaxilitare xa taali

¹³ Mixi nde naxa a fala Isa be jama tagi, «Karamoxo, a fala n taara be a xa muxu ke itaxun, a n gbe so n yi.»

¹⁴ Isa naxa a yaabi, «Nde n findixi kiitisa ra wo xun ma, xa na mu a ra wo ke taxunma ra?»

¹⁵ A man naxa a masen e be, «Wo a i ki fanyi, wo wo

yete ratanga xoyife se mooli birin ma, barima i banna kiyoki, dunijneigiri tide mu kelima se sotce xa ma.»

¹⁶ Na xanbi, Isa naxa yi taali sa e be, «Xeme bannaxi nde xa xe naxa fan ki fanyi.

¹⁷ A naxa a majoxun a yete ma, «N munse rabama, barima yire mu n be n nooma n ma donse birin nagatade dennaxe?»

¹⁸ A naxa nate tongo, «N yi nan nabama. N na n ma bilie rabirama ne, n gbetee ti naxee gbo e be. N na n ma donse nun n ma se birin malanma nee nan kui.»

¹⁹ Na temui n na a falama ne n yete be, N bara se gbegbe ragata naxan buma ne wuyaxi. N xa n malabu fa, n xa n dege, n xa n min, n xa nelexin.»

²⁰ Kono Ala naxa a masen a be, «I tan xaxilitare! To koe yati ra, i nii bama ne i fate. I naxan birin malanxi, a fuluma nde be?»

²¹ A na na ki ne mixi be naxan se malanma a yete be, kono a mu bannaxi Ala be.»

Xaxili tife Ala ra

²² Na dangi xanbi Isa naxa a masen a foxirabiree be, «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo naxa kontofili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijneigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma.»

²³ Wo xa dunijneigiri tide gbo donse be, wo fate tide gbo dugie be.»

²⁴ Wo wo majoxun xaaxae ma. E mu sansi sima, e mu xe xabama. Saga nun bili

sese mu e yi, kōnō Ala e rabaloma. Wo tan tide gbo xōnie bē pon!

²⁵ Nde nōma hali xi kerēn sade a xa simaya xun a xa kōntōfilife saabui ra?

²⁶ Xa wo mu nōma na fe lanma ra, wo fa kōntōfilima fe gbetē ra munfe ra?»

²⁷ «Wo wula sansi fuge tofanyie mato e minima ki naxē. E mu walima, e mu woligēsē yailanma, kōnō n xa a fala wo bē, hali mangē Sulemani xa dariyē birin kui, a xa sosee mu nu tofan alo na sansi fuge kerēn.

²⁸ Xa Ala wula sansi mēenīma yī ki nē, naxan na na to, tina a gan, a mēenīma nē wo tan ma dangi na ra pon! Wo xa danxaniya xurūn.

²⁹ Wo naxa wo xaxili birin ti donse nun minse ra. Wo naxa kōntōfili.

³⁰ Kaafiri birin birama na fe mōcli nan tun fōxō ra. Kōnō wo tan Baba Ala a kolon, a wo hayi na na see ma.

³¹ Wo xa Ala xa mangēya niini singe fen. Wo hayi na naxan birin ma, a na fan fima nē wo ma.»

Harije malanfe ariyanna (Matiyu 6:19-21)

³² «Wo naxa gaaxu, wo tan naxee luxi alō n ma xuruse gōore lanma, barima a bara wo Baba Ala kēnen a xa mangēya niini fi wo ma.

³³ Se naxan na wo yi ra, wo xa sa a mati, wo a kōbiri fi setaree ma. Wo xa kōbiri bōcōtō sōtō naxan mu kanama, wo harije sōtō naxan mu jōnma, naxan na ariyanna, mujēti mu

dēnnaxē lima, nimasee fan mu kanari sama dēnnaxē.

³⁴ Wo harige na dēnnaxē, wo bōjē fan luma mēnni nē.»

Wali suxufe Marigi ya ra (Matiyu 24:43-51)

³⁵ «Wo tagi ixirixi nan xa lu a ra, wo xa lanpuie radexexxi.

³⁶ Wo xa lu nē alō mixi naxee e marigi mamefe kelife futixiri xulunyi. A na fa, a naade kōnkōn, e a rabima nē a bē kerēn na.

³⁷ Sēewē na konyie bē, marigi naxee lima e mu xixi a fa temui. N xa nōndi fala wo bē, marigi yati fama a tagi ixiride, a fa magorode fen a xa na konyie bē, a fa e bun ti.

³⁸ Sēewē na e bē, marigi naxee lima e mu xixi, hali a gbilen kōe tagi, xa na mu a ra a jan dangi na ra.»

³⁹ «Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon nē nu mujēti fama temui naxē, a mu a luma mujēti xa so a xōnyi.

⁴⁰ Wo fan, wo xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo jōxō mu naxan ma.»

⁴¹ Piyeri naxa a maxorin, «Marigi, i yi taali saxi muxu tan nan bē, ka birin bē?»

⁴² Marigi naxa a yaabi, «Nde luma alō walike xunmati naxan findixi xaxilima dugutēgē ra? A marigi a tima a xa banxi walikē birin xun ma, a xa donse taxun e ra a waxati.

⁴³ Nεlexinyi na na konyi bε, naxan marigi a lima na wali ra.

⁴⁴ N xa nɔndi fala wo bε, na marigi a harige birin taxuma ne na konyi ra.

⁴⁵ Kɔnɔ xa a sa li go, na konyi a fala a yetε bε, «N marigi buma ne fafe ra», a fa marigi xa konyi xemee nun konyi ginee bɔnbɔ, a xulunyi ti, a siisi?

⁴⁶ Lɔxɔ nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a jɔxɔ mu saxi naxan ma, a marigi gbilenma ne. A na fa, a na konyi naxankatama ne a naaxi ra, konyi gbaloe sɔtɔ e nun kaafirie.»

⁴⁷ «Konyi naxan a marigi sago kolon, kɔnɔ a mu a tagi ixiri, a man mu a sago raba, a fama ne bɔnbɔe gbegbe sɔtɔde.»

⁴⁸ Kɔnɔ naxan mu a marigi sago kolon, xa a bara fe raba a lanma a xa bɔnbɔ naxan ma, a mu bɔnbɔe gbegbe sɔtɔma. A gbegbe bara so naxan yi, a gbegbe man maxɔrinma ne a ma. A gbegbe bara taxu naxan na, na gbegbe man maxɔrinma ne a ma, nde man fa sa na xun.»

*Isa faxi fatanyi nan na
(Matiyu 10:34-36)*

⁴⁹ «N faxi te nan sade boxi ma. A rafanma n ma xa a naan bara dɛxe!»

⁵⁰ Fo n xa tɔɔrε belebele sɔtɔ. N bɔnɛ mu sama fo na kamali temui naxe.

⁵¹ Wo jɔxɔ a ma a n faxi bɔnɛsa nan na dunipna? Ade, n faxi fatanyi nan na.

⁵² Keli yi waxati ma, xa mixi suuli na denbaya kui, gere luma mixi saxan nun mixi firin tagi.

⁵³ Baba a xa di xeme gerema ne, di xeme fan a baba gere. Nga a xa di gine gerema ne, di gine fan a nga gere. Mama a xa mamadi gerema ne, mamadi fan a mama gere.»

*Waxati tɔnxumae kui kolonfe
(Matiyu 16:2-3)*

⁵⁴ Isa man naxa a fala nama bε, «Wo na nuxui to a malan na sogegorode, wo a falama kerent na, «Tunε nan kelixi», a fa li na nan man yati rabama.»

⁵⁵ Foye na keli kɔɔla ma, wo a falama, «Kuye ifurama ne», a fa li na nan man yati rabama.

⁵⁶ Wo tan filankafuie! Wo fata bɔxi nun koore jingi kui kolonde, kɔnɔ munfe ra wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade?»

*Lanyi xirife sinnanyi ma
(Matiyu 5:25-26)*

⁵⁷ «Munfe ra wo tan yetε mu fe matoma, wo xa a kolon naxan findixi tinxinyi ra?»

⁵⁸ Xa wo nun i kalamu mixi na sigafe kiitisa yire, kata wo xa lanyi xiri kira xɔn, xa na mu a ra a i bendunma ne han kiitisa xɔn, kiitisa fan i so kɔsibili yi ra, kɔsibili i sa geeli.

⁵⁹ N xa a fala i bε, i mu minima menni fo i kɔbiri birin fi han batanka dɔnxɔe.»

13

Tuubife

¹ Na temui, mixi ndee naxa dentegē sa Isa be a mangē Pilati bara Galileka ndee faxa, a e wuli masunbu e xa serexē ra.

² Isa naxa e yaabi, «Wo a majoxunxi ne a na mixie tōrōxi ne na ki barima e xa yunubi dangi Galileka booree ra?

³ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kōnō xa wo mu tuubi, wo birin halakima ne alō e tan.

⁴ Na Darisalamuka fu nun solomasaxanyi go, Silcimu koore banxi bira naxee ma? Wo cōxū a ma a na tōrōe e lixi ne yunubitōee nan to e ra dangi Darisalamuka boore birin na?

⁵ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kōnō xa wo mu tuubi, wo birin sōntōma ne alō e tan.»

⁶ Isa man naxa yi taali masen e be. «Xōrē bili to nu sixi xēmē nde xa bōxi ma, a naxa siga a xa sa a bogi ba, kōnō a mu sese to a kōn na.

⁷ Na kui, a naxa a fala a xa walike be, «A mato, a ne saxan nan yi ki n fama xōrē bogi fende yi xōrē bili kōn na, n mu se to. A side bara findi bōxi makanaxi nan na! A sege!»

⁸ Walike naxa a yaabi, «Marigi, i man xa dijē too-fare xa dangi, alako n xa a rabilinyi buxa, n jaŋē sa a ma.

⁹ Xa a bogi tamuna, awa. Xa a mu bogi, i a sege.»»

Isa gine nde rayalanfe malabu lōxōe ma

¹⁰ Malabu lōxō nde ma, Isa nu na kawandi tife salide nde kui.

¹¹ A naxa gine nde li naa jinne nu bara naxan kuntin a ra. Kabi ne fu nun solomasaxan a mu nu nōma a rakelide feo!

¹² Isa to a to, a naxa a xili, a a fala a be, «N nga, i bara fulun yi fure ma to.»

¹³ Isa to a bēlexē sa a ma, gine naxa a rakeli kerēn na, a so Ala matōxōfe.

¹⁴ Kōnō Isa to a rayalanxi malabu lōxōe ne, salide xunmati naxa xōcā a ma, a a fala nama be, «Xi senni nan na a daxa mixi xa wali naxan kui. Wo xa fa marayalanyi fende na lōxōee ne, kōnō wo naxa fa malabu lōxōe tan ma.»

¹⁵ Marigi naxa a yaabi, «Wo tan filankafuie! Malabu lōxōe ma, wo birin mu wo xa ninge xa na mu wo xa sofale fulunma xē a xiride, wo a xanin ye minde?»

¹⁶ Iburahima xa di nan yi gine ra, kōnō Sentane bara a xiri kabi ne fu nun solomasaxan. A mu lanma n xa a fan fulun malabu lōxōe ma?»

¹⁷ A to na fala, a yaxui birin naxa yaagi, kōnō nama tan naxa sēewa a xa kaabanako fe birin na.

Konde xōri nun lebini xa taalie

(Matiyu 13:31-35, Maraki 4:30-32)

¹⁸ Isa man naxa a masen e be, «Ala xa mangēya maniyaxi munse ra? N nōma a misaalide tali wōyēnyi mundun na?»

¹⁹ A luxi ne alō konde xōri xurudi xēmē naxan si a xa bōxi ma. A naxa te, a findi

wuri bili ra, xənie fa e təe sa a kən na.»

²⁰ A man naxa a masen, «N xa Ala xa mangeya misaali munse ra?»

²¹ A luxi ne alo ləbini, gine naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

Naade ixutuxi
(Matiyu 7:13-14, 21-23,
8:11-12)

²² Isa nu sigama kawandi ti ra taae birin kui, a xungbe nun a xuri. Na birin, a nu na Darisalamu kira nan xən.

²³ Mixi nde naxa a maxərin, «Marigi, nəndi nan a ra, a mixi gbegbe mu kisima?» A naxa a yaabi,

²⁴ «Wo kata wo xa so naade ixutuxi nan na, barima n xa a fala wo bə, mixi wuyaxi katama ne sode naa, kənə e mu nəma.

²⁵ A waxati a lima banxi kanyi kelima ne a naade balan. Wo tan fama ne tide tande wo nu naade kənkən na, wo a fala, «Marigi, naade rabi muxu bə.» Na temui, a wo yaabima ne, «N mu wo kolon, n mu wo kelide kolon.»

²⁶ Wo man a falama ne a bə, «I mixie xaranxi muxu xənyi ne, won birin nan won degexi, won birin nan won min.»

²⁷ Kənə a wo yaabima ne, «N xa a fala wo bə, n mu wo kolon, n mu wo kelide kolon. Wo keli n ya i, wo tan fe kobi rabae!»

²⁸ Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, nun namijənmə birin, wo e toma ne Ala xənyi ariyanna, kənə wo tan

naminima tande, wa nun ninyi raxinyi na dənnaxe.

²⁹ Mixie kelima sogetede nun sogegerode, e keli kəcla nun yirefanyi biri, e e dəge Ala xa mangeya niini bun ma.

³⁰ Na kui, xanbiratıe findima ne yareratıe ra, yareratıe fan findi xanbiratıe ra.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra
(Matiyu 23:37-39)

³¹ Na waxati ma, Fariseni ndee naxa fa Isa xən, e a fala a bə, «I xa keli be. Siga yire gbətə, barima Herode wama i faxafe.»

³² A naxa e yaabi, «Wo siga, wo sa a fala na xulumase kəctaxi bə, n na pinnəe kerife mixie fəxə ra, n na mixie rayalanfe, to a nun tina. Xi saxan nde ma, n gəma ne n ma wali ra.

³³ Kənə fo n xa n jərə to, tina nun tina bora, barima a mu lanma tan namijənmə xa faxa fo Darisalamu.»

³⁴ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijənməe faxama, naxan Ala xa xəxərae magənmə. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alo təxəs a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxə, kənə wo naxa tondi!»

³⁵ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. N xa a fala wo bə, wo mu n toma sənən, han wo a falama temui naxə, «Baraka na a bə naxan fafe Marigi xili ra!»»

14

Isa mixi rayalanfe malabu lɔxɔe ma

¹ Malabu lɔxɔ nde ma, Isa to nu a dègefe Fariseni kuntigi nde xɔnyi, e birin nu Isa rabenfe nε.

² Xεmε nde nu na naa naxan fate nu mafuntuxi.

³ Na kui, Isa naxa Farisenie nun sεriye lɔnnilae maxɔrin, «A daxa ka a mu daxa furema xa rayalan malabu lɔxɔe ma?»

⁴ Kɔnɔ e mu sese fala. Isa naxa a bεlexε sa furema ma, a a rayalan, a a ragbilen a xɔnyi.

⁵ Na xanbi, Isa man naxa e maxɔrin, «Xa a sa li go, wo xa di, xa na mu wo xa ninge bara bira gulunba ra malabu lɔxɔe ma, wo mu a ratema xε kerem na?»

⁶ E mu nɔ na yaabi yo fide.

Yete magore nun yetε igboe

⁷ Isa to a rakɔrɔsi xɔjεe nu magorode fanyie nan tongoma e yetε bε, a naxa yi taali wɔyεnyi fala e bε,

⁸ «Mixi na i xili a xa xulunyi, i naxa magorode fanyi fen, barima xa mixi fa naxan tide gbo i bε,

⁹ i yatigi a falama nε i bε, «Ixa dɔxɔse so na mixi binye yi ra.» Na kui, i kelima nε yaagi ra sigafe dɔxɔse gbεtε fende, binyε mu na dennaxε.

¹⁰ Kɔnɔ mixi na i xili a xa xulunyi, i xa magorode binyetare nan tongo. Na kui, xa i yatigi bara fa, a a falama nε i bε, «N boore, sa magorode fanyi nan tongo yare.» Na findima binyε nan

na i bε mixie birin ya ma wo nun naxee dɔxɔxi naa.

¹¹ Naxan yo na a yetε igbo, a fama nε igorode. Naxan yo na a yetε magoro, a xa fe itema nε.»

¹² Isa naxa a fala xulunyi kanyi bε, «Xa a li i xulunyi tima, i naxa i booree, i baribooree, i barenyie, nun i dɔxɔboore bannaxie gbansan xa xili, barima e nɔma nε i xa wali fanyi birin nagbilende i ma.

¹³ Donse fanyie na rafala i xɔnyi, a lanma i xa setaree, mabεnyie, namatεe, nun dɔnxuie nan xili e xa fa e dεge.

¹⁴ Na kui, i findima sεewatεe nan na, barima feεre mu e tan bε e xa i xa na fe fanyi ragbilen i ma, kɔnɔ i fama nε a sare sɔtɔde mixi tinxinxie rakelima faxε ma lɔxɔe naxε.»

Donyi xungbe maxili xa taali

(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Xεmε nde Isa nun naxan nu a dègefe, a to na fe mε, a naxa a fala a bε, «Sεewε na mixi bε naxan fama a dεgede Ala xɔnyi ariyanna!»

¹⁶ Isa fan naxa a masen a bε, «Xεmε nde naxa mixi gbegbe rakolon, a e xa fa a xɔnyi, e xa e dεge a fanyi ra.

¹⁷ A temui to a li, a naxa a xa konyi xεε mixie xilide, yi fe binyε nu bara ragbilen naxee ma, a xa a fala, «Wo fa, fe birin bara gε yailande.»

¹⁸ Kɔnɔ e birin naxa e yetε maxandi. A singe naxε, «N baxi xε nan sarade, fo n xa sa a mato. Dijε n bε.»

¹⁹ Boore fan naxε, «N baxi ninge firin dɔxɔ suuli nan sarade, fo n xa sa e mato. Dijε n bε.»

²⁰ Gbete fan naxε, «N baxi gine nan dɔxɔde. N mu nɔma fade.»

²¹ «Konyi to gbilen a marigi xɔnyi, a naxa na fee dɛntegε sa a bε. Na kui, banxi kanyi naxa xɔnɔ, a a fala a xa konyi bε, «Siga mafuren, i sa setaree, mabenye, dɔnxuie, nun namatεe xili naxee na taa kui yire birin. I xa fa e ra n xɔnyi be.»»

²² «Konyi man to gbilen a naxa a fala, «Marigi, n bara i xa yaamari raba, kɔnɔ han ya dɔxɔde luxi i xa banxi kui.»

²³ Banxi kanyi naxa a fala a xa konyi bε, «I man xa mini, i sa taa fari yire birin isa. I xa fe birin naba mixie xa fa, n ma banxi xa rafe.

²⁴ N xa a fala i bε, mixi naxee singe xilixi, e tan sese mu e dɛgema n xɔnyi feo!»»

Birafe Isa fɔxɔ ra

(Matiyu 10:37-39, 5:13,
Maraki 9:50)

²⁵ Isa man to nu kira ra, nama gbegbe nu a fɔxɔ ra. A naxa a ya rafindi e ma, a a masen e bε,

²⁶ «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, fo a xa n xanu nε dangi a baba ra, a nga ra, a taara ra, a xunya ra, a xa gine ra, a xa die ra, nun a yεtε yati fan na. Xa na mu a ra, a kanyi mu nɔma findide n fɔxirabire ra.»

²⁷ Xa mixi mu a yεtε waxɔnfe gere, a fa tin n

waxɔnfe ra, a mu nɔma fin-dide n fɔxirabire ra.»

²⁸ «Xa mixi nde sa wa koore banxi xungbe tife wo ya ma, fo a xa dɔxɔ ne sinden, a a mato kɔbiri xasabi naxan nɔma na banxi tide, alako a xa a kolon xa a xa feεre nɔma na wali rajɔnde.

²⁹ Xa na mu a ra, a kanyi na banxi kɔɔrin a mu fa nɔ a rajɔnde, mixie nu na to, e a mayelema ne,

³⁰ e a fala, «Yi xεmε bara banxi ti folɔ, kɔnɔ a mu nɔxi a rajɔnde.»»

³¹ «Xa mange nde wa minife e nun mange gbete xa gere, fo a xa dɔxɔ ne sinden, a a majɔxun xa a xa sɔɔri mixi wulu fu nɔma tide mange boore xa sɔɔri mixi wulu mɔxɔjien kanke.

³² Xa a bara a kolon a e mu nɔma, beemanun mange boore nun a xa sɔɔrie xa makɔrε, a xεera nan nasigama a ma alako lanyi nan xa xiri e tagi.

³³ Na kui, xa mixi yo na wo ya ma naxan mu nɔma meɛde fe birin na n tan ma fe ra, a kanyi mu nɔma findide n fɔxirabire ra.»

³⁴ «Fɔxε fan, kɔnɔ xa fɔxε mexemexenyi bara ba, a fa mexemexenma di?»

³⁵ A mu fan xε bε, a mu fan jaŋε ra. A wɔləma nε tun. Xa naxan tuli fe mεma, a xa a tuli mati yi masenyi ra.»

15

Yεxεe lɔexi xa taali (Matiyu 18:12-14)

¹ Lɔxɔ nde, duuti maxilie nun yunubitɔee birin nu e

makorefe Isa ra e xa e tuli mati a ra.

² Farisenie nun seriye karamexoe naxa so a mafalafe, e nu a fala, «Yi xeme yunubitoe rasenema, a man a degema e xonyi.»

³ Na kui, Isa naxa yi taali woyenyi masen e be,

⁴ «Xa mixi nde na wo ya ma, yexee kemee na naxan yi ra, keren fa loe e tagi, a mu yexee tongo solomanaani nun solomanaani luma e demadonde, a siga na kerenyi fende han a sa a to?»

⁵ A na a to, a nelexinma ne ki fanyi, a a sa a tunkie ma.

⁶ A na so a xonyi, a a xanuntenyie nun a doxobooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa seewa, barima n bara n ma yexee to, naxan nu bara loe!»

⁷ Na kui, n xa a fala wo be, seewe gboma ne ariyanna yunubitoe tuubixi keren xa fe ra, dangife tinxintoe tongo solomanaani nun solomanaani ra naxee hayi mu tuubi ma.»

Gbeti kobiri kole loexi xa taali

⁸ «Xa a sa li gbeti kobiri kole fu na gine nde yi ra, keren fa loe a yi, a mu lanpui radexema xe, a banxi mak, a na kobiri kole fen han a a to?»

⁹ A na a to, a a xanuntenyie nun a doxobooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa seewa, barima n bara n ma gbeti kobiri kole to naxan nu bara loe n ma!»

¹⁰ Na kui, n xa a fala wo be, seewe na Ala xa

maleke xonyi yunubitoe keren gbansan tuubife ma.»

Di loexi xa taali

¹¹ Isa man naxa a masen, «Xeme nde nu na, di xeme firin nu naxan yi ra.»

¹² A xa di firin nde naxa a fala a baba be, «Won ma denbaya harige seti so n yi ra, naxan lanma a xa findi n gbe ra.» Na kui, babe naxa a harige itaxun a xa di xeme firinyie ma.»

¹³ «A mu bu di firin nde naxa a xa se birin malan, a fa biyaasi jiamane makuye. A naxa a harige makana menni, fuyanteya kui.»

¹⁴ A birin to jon, kaame fan naxa sin na jiamane ma a xocxoe ra, sese mu lu na di yi ra.

¹⁵ A to siga wali fende naaka nde xon, na naxa a xee xosse demadonde.

¹⁶ Wuri bogi naxan nu soma xosse yi, a tan nu wama na nan donfe, kon mixi yo mu tin a kide nde ra.»

¹⁷ «Na kui, a naxa xaxili soto fa, a a fala a yete be, «N baba xa walike birin lugama a fanyi ra, e donse donxoe lu, a fa li n tan na faxafe kaame nan na be!»

¹⁸ Fo n xa gibil n baba xonyi, n xa a fala a be, N baba, n bara yunubi soto Ala ra, n bara haake soto i fan na.»

¹⁹ A mu daxa sonon n xa findi i xa di ra. I xa n findi i xa walike nan na.»

²⁰ A naxa keli, a siga a baba xon.»

«Beenun a xa naa li, a baba naxa sa a to fa ra, a

makuyaxi a ra sinden. A baba naxa kinikini ki fanyi. A naxa a gi, a sa a xa di ralan, a a masunbu.

²¹ Di naxa a fala a be, «N baba, n bara yunubi soto Ala ra, n bara haake soto i fan na. A mu daxa sonon n xa findi i xa di ra.»

²² «Kono a baba naxa a fala a xa konyie be, «Wo wo xulun, wo fa guba fanyi ra, wo a ragoro a ma. Wo bellexerasoe so a belexe ra, wo sankiri so a sanyi.

²³ Wo fa ninge turaxi ra, wo a faxa. Won xa won dege, won xa xulunyi ti,

²⁴ barima n ma yi di nu bara lu alo a nu faxaxi ne, kono a nii man bara gbilen a i. A nu bara loe, kono a man bara to.» Na kui, e naxa xulunyi ti folo.»

²⁵ «Na waxati, di singe nu na xe ma. A to nu sofe, a a makore banxi ra, a naxa xulunyi xui me.

²⁶ A naxa konyi nde xili, a a maxorin, «Munse rabaxi yi ki?»

²⁷ Na naxa a yaabi, «I xunya nan faxi. I baba bara ninge turaxi faxa, barima a man bara a xa di masoto a yalanxi.»

²⁸ Di singe naxa xono, a tondi sode banxi. A baba naxa mini, a so a mayandife,

²⁹ kono a xa di naxa a fala a be, «A mato, kabi ne wuyaxi n tan walima i be alo i xa konyi, n mu i xa yaamari matandi hali keren. Kono na birin kui, hali si lanma, i mu nu a fi n ma, muxu nun n booree xa xulun di ti.

³⁰ Kono i xa di tan to faxi, naxan i harige birin makanaxi e nun langoe ginnee ra, i ninge turaxi nan faxaxi a tan be!»

³¹ «A baba naxa a fala a be, «N ma di, i tan na n fe ma temui birin. Se naxan birin na n yi, i tan nan gbe a ra.

³² Kono a lan ne won xa seewa, won xulunyi ti, barima i xunya nu bara lu alo a nu faxaxi ne, kono a nii man bara gbilen a i. A nu loexi ne, kono a man bara to.»

16

*Walike xunmati koetaxi
xa taali
(Matiyu 6:24)*

¹ Isa man naxa a fala a foixirabiree be, «Xeme ban-naxi nde nu bara a xa fe birin taxu a xa walike xunmati ra, a xa a rajere. Loxo nde, a naxa a me, a na walike xunmati nu na a harige makanafe.

² A naxa a xili, a a maxorin, «N nanse mexi i xa fe ra? I xa i xa wali dentegi sa n be, barima n bara xunmati wali ba i yi ra.»

³ Walike xunmati naxa a fala a yete be, «N munse rabama fa? N ma mange bara n namini walide. Senbe mu n yi n xa siga yire buxade, n man yaagima ne kule matide.

⁴ N bara fa a kolon n naxan nabama, alako n ma wali na ba n yi, mixie xa nu n nasene e xonyi.»

⁵ «A naxa a marigi xa donitie birin xili keren keren yi ra. Naxan singe fa, a naxa

a maxɔrin, «N marigi xa yeri na i ma?»

⁶ Na naxa a yaabi, «Oliwiture sunbui ya keme.» Walike xunmati naxa a fala a bε, «I xa i xa keedi tongo mafuren, dɔxɔ, i a sebe tongo suuli.»

⁷ Na xanbi, a naxa a fala gbete bε, «I tan go? Yeri na i ma?» Na naxa a yaabi, «Maale busali wulu keren.» A naxa a fala a bε, «I fan xa keedi tongo, i xa a sebe keme solomasaxan.»

⁸ Na kui, na walike xunmati tinxitare xa mangɛ naxa a matɔxɔ, a to koɔta rabaxi.»

«Yi dunija mixi naxee jereɛma dimi kui, e koɔta e booree mabiri, dangife mixie ra naxee jereɛma naiyalanyi kui.

⁹ N xa a fala wo bε, wo xa defanja fen yi dunija tinxitare xa naafuli saabui ra. Na naafuli na jɔn, wo fama rasenɛde banxie kui naxee mu kanama abadan.»

¹⁰ «Naxan mu lanlanteya kanama fe xurudi kui, a mu lanlanteya kanama fe xungbe fan kui. Naxan mu tinxin fe xurudi kui, a mu tinxinma fe xungbe fan kui.

¹¹ Xa wo bara lanlanteya kana yi dunija tinxitare xa naafuli fe kui, nde fa lama wo ra a xa ariyanna ban-naya taxu wo ra?

¹² Xa wo bara lanlanteya kana se taxuxi xa fe kui, nde fa wo gbe soma wo yi?»

¹³ «Konyi yo mu nɔma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xɔnde, a boore

maxanu. A xirima ne keren na, a boore rabolo. Wo mu nɔma Ala nun naafuli rabatude.»

Isa xa masenyi ndee

(Matiyu 11:12-13, 5:31-32, 5:18, Maraki 10:11-12)

¹⁴ Farisenie, kɔbiri nu rafanxi naxee ma, e fan naxa e tuli mati na fe birin na, e nu Isa mayele.

¹⁵ Isa naxa a masen e bε, «Wo wama wo yete masenfe tinxitɔee nan na adamadie ya i, kɔnɔ Ala wo bɔjɛnɛ ma fe kolon. Naxan tide gbo mixie bε, Ala na xɔnxi.»

¹⁶ «Annabi Munsa xa seriye nun namjɔnɔmɛe xa Kitaabuie nan kawandi han Yaya xa waxati. Keli na temui ma, Ala xa mangɛya niini xa xibaaru fanyi nan kawandima fa, mixie fe birin nan nabafe, alako e xa so Ala xa mangɛya niini bun ma.

¹⁷ Koore nun bɔxi lɔɛma ne beenun sigire keren xa ba Ala xa seriye ra.»

¹⁸ «Xemɛ yo mɛe a xa gine ra, a sa gbete dɔxɔ, a kanyi bara yɛnɛ raba. Naxan na gine dɔxɔ xemɛ bara mɛe naxan na, a fan bara yɛnɛ raba.»

Banna xemɛ nun Lasaru xa taali

¹⁹ «Xemɛ bannaxi nde nu na, naxan nu luma a maxiri ra dugi sare xɔrɔxɔee ra. Temui birin, a nu xulunyi nan tife. Lɔxɔ yo lɔxɔ, a nu lugama donse jɔxunmɛ nan na.»

²⁰ Misikiine nde nu saxi yi banna xa tete sode de ra,

naxan nu xili Lasaru. Suurie nu na a fate birin ma.

²¹ A nu wama donse xun-tunyi ndee nan sotofe naxee nu birama na banna xa teebili ra. A to nu saxi naa, baree nan nu fama a yire, e nu a xa suurie makon.»

²² «Ləxə nde misikiine naxa laaxira, malekəe naxa sa a xanin Annabi Iburahima yire. Na banna xəmə fan naxa faxa, a ragata,

²³ a siga yahannama. A xa jaxankate kui mənni, a naxa a ya rate a sa Annabi Iburahima to yire makuye, e nun Lasaru.

²⁴ A naxa a xui ramini, *«N* baba Iburahima, kinikini n ma! Yandi, Lasaru xəs n yire, a xa a bellexəsole rasin ye xɔora, a n nənyi maxinbeli, barima n na yi tə naxan xɔora, a n jaxankatafe a jaaxi ra!»

²⁵ «Kənə Annabi Iburahima naxa a yaabi, *«N* ma di, i xa i ratu, i tan bara fe fanyi soto i xa dunijneigiri kui, kənə Lasaru tan təçəre nan soto. Yakəsi, a tan bara madundu be, i tan na jaxankatafe.

²⁶ Sa na birin xun, gulunba belebele nan saxi won tagi, alako mixi naxa nə kelide be sigafe ra i yire, mixi man naxa nə kelide mənni girife ra muxu fan yire.»

²⁷ «Na kui, banna naxa a fala a bə, *«Awa n* baba, n bara i mayandi, i xa Lasaru xəs n baba xənyi,

²⁸ barima xunya suuli nan na n bə. A xa sa e rasi, alako e naxa fa be, yi jaxankate ma.»

²⁹ Kənə Annabi Iburahima naxa a yaabi, *«Annabi Munsa* nun namijənməe xa Kitaabuie na e yi. E xa e tulimati nee xa masenye ra.»

³⁰ Banna naxa a fala, *«N* baba Iburahima, na mu səcəneyama, kənə xa mixi nde keli faxamixie ya ma sigafe ra e xən, e tuubima nə.»

³¹ Kənə Annabi Iburahima naxa a masen a bə, *«Xa e mu Annabi Munsa* nun namijənməe xui raməma, hali mixi keli faxə ma, e mu lama a ra.»»

17

Isa a fəxirabirəe rasife

(*Matiyu 18:6-7, 15, 21-22, 17:20, Maraki 9:42, 11:22-23*)

¹ Isa naxa a fala a fəxirabirəe bə, *«Maratantanyi* fafe mu kanama, kənə jaxankate na mixi bə naxan findima na saabui ra.

² A fisa na kanyi bə gəmə binye xa xiri a konyi ra, a rasin baa ma, beemanun a xa yi mixi xuri keren natantan.

³ Wo məeni wo yetə ma de!»

«Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, wəyən a bə. Xa a tuubi, i xa dijə a ma.

⁴ Xa a haake soto i mabiri sanmaya soloferə ləxəs keren bun, a tuubixi man gbilen i madijəde sanmaya soloferə, fo i xa dijə a ma.»

⁵ Xəərae naxa a fala Marigi bə, *«Muxu xa danxaniya xun masa!»*

⁶ Marigi naxa e yaabi, *«Xa danxaniya* na wo bə nu, hali a xurun aloyentən xəri, wo

nōma nε a falade yi konde bili bε, «Tala be, i sa sin baa ma,» a wo xui rabatuma nε.»

⁷ «Xa a sa li konyi na mixi nde yi wo tagi, na konyi na keli yire buxade xa na mu xurusee dεmadonde, a kanyi nōma a falade a bε kerēn na, «Fa, i fa i magoro, i i dεge?»

⁸ Ade, wo a falama a bε, «N ma donse rafala. I xa i xa donma masara alako i xa fa donse nun ye ra n bε. I na gε na ra, i fan nōma i dεgede.»

⁹ Mixi mu a xa konyi tantuma yaamari rabatufe ma.

¹⁰ Wo tan fan, wo na gε fe birin nabade wo yamarixi naxan na, wo xa a fala nε, «Konyi nan tun na muxu ra. Muxu muxu xa wali gbansan nan nabaxi.»»

Isa kune kanyi fu rayalanfe

¹¹ Isa to nu Darisalamu kira xɔn, a naxa dangi Samari nun Galile bɔxi tagi.

¹² A to so taa nde kui, kune kanyi fu naxa fa a xɔn. E naxa sa ti e ndedi makuyaxi a ra,

¹³ e e xui ite a bε, «Karamɔxɔ Isa, kinikini muxu ma!»

¹⁴ A to e to, a naxa a fala e bε, «Wo siga, wo sa wo yεtε masen sεrεxεdubεe bε.» Na kui, e nu sigafe temui naxε, e naxa yalan.

¹⁵ Na temui, mixi kerēn e ya ma, a to a to a yalanxi, a naxa gbilen Ala matɔxɔ ra a xui itexi ra.

¹⁶ A naxa suyidi Isa bε, a a tantu. Samarika nan nu a ra.

¹⁷ Isa naxa a fala a bε, «Mixi fu xa mu rayalan? Na solomanaanie tan go?»

¹⁸ Mixi yo mu gbilen Ala tantude fo yi Samarika?»

¹⁹ Isa naxa a fala a bε, «Keli, i siga. I xa danxaniya bara i rakisi.»

*Ala xa mangεya niini nun
Isa xa gbilenyi*

(Matiyu 24:23-28,37-41,
Maraki 13:21-22, 15-16)

²⁰ Farissenie to Isa maxɔrin, a Ala xa mangεya niini fama mun temui, a naxa e yaabi, «Mixi mu Ala xa mangεya niini fa temui kolonma.

²¹ Mixie mu a falama xε de, «A mato, a tan nan ya,» xa na mu a ra, «A tan nan sa na ki», barima Ala xa mangεya niini na wo ya ma nε.»

²² Na temui, Isa naxa a fala a fɔxirabirεe bε, «Waxati fama nε, Adama xa Di to xɔli wo suxuma nε, a xa lu wo ya ma hali lɔxɔ kerēn peti, kɔnɔ wo mu a toma.

²³ Mixie a falama nε wo bε, «A mato, a tan nan sa na ki,» xa na mu a ra, «A tan nan yi ki!» Wo naxa wo gi na matode, wo naxa bira nee fɔxɔ ra.

²⁴ A fa lɔxɔε, Adama xa Di luma nε alo seyamakonyi naxan minima, kuye birin yanba.

²⁵ Kɔnɔ beenun na lɔxɔε xa a li, fo a xa tɔɔre gbegbe sɔtɔ. To mixie mu lama a ra.

²⁶ Adama xa Di fa lɔxɔε luma nε alo Annabi Nuha xa waxati.

²⁷ Mixie nu e dεgema, e nu e minma, e nu ginεe dεxɔma, e nu e xa die firma xεmee ma, han Annabi Nuha

so kunkui kui ləxə naxə. Banbaranyi belebele to din bəxi ma, e birin naxa sənto.

²⁸ Na nan man naba Loti xa waxati. Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu sare matima, e nu sansisima, e nu banxie tima.

²⁹ Kənə Loti keli Sodoma ləxə naxə, te nun sooda ye nu goroma ne kelife koore ma alə tune, birin naxa sənto.

³⁰ A man sa rabama na ki ne Adama xa Di na makenen ləxə naxə.»

³¹ «Na ləxə, naxan na tandə, a naxa so a harige tongode banxi kui. Naxan na xə ma, a fan naxa gblən a xənyi.

³² Wo xa ratu ne Loti xa gine ma.

³³ Mixi yo katafe a yetə ratangade, na kanyi ləsəma ne, kənə mixi yo a yetə raləsəma, na kanyi ratangama ne.

³⁴ N xa a fala wo bə, na temui ma, xa mixi firin saxi sade keren ma kəe ra, mixi keren tongoma ne, boore lu naa.

³⁵⁻³⁶ Xa gine firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma ne, boore lu naa.»

³⁷ E naxa a maxərin, «Marigi, na rabama minden?» A naxa e yaabi, «Binbi na lu dənnaxə, yubəe sa e malanma mənni ne.»

18

Kaajne gine nun kiitisa xa taali

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa yi taali wəyənyi masen e bə e xa a kolon a fo e

xa Ala maxandi temui birin tunnabəxi kui.

² A naxa a masen, «Kiitisa nde nu na taa nde kui, naxan mu nu gaaxuma Ala ya ra, a gbe fe man mu nu mixi yo xa fe ma.

³ Kaajne gine nde fan nu na na taa kui, naxan nu luma fa ra kiitisa xən, a nu a fala, «Kiiti tinxinxi sa n tan nun n yaxui tagi.»

⁴ A naxa bu na ki, kiitisa mu tin a bə, kənə ləxə nde a naxa a fala a yetə bə, «Nəndi na a ra, n tan mu gaaxuma Ala ya ra, n gbe fe man mu mixi yo xa fe ma.

⁵ Kənə yi kaajne gine tan na n bəjərə rajaaxufe n ma. N xa kiiti tinxinxi so a yi ra, alako a xa ba fafe n xən, a naxa fa n təcərə.»

⁶ Na kui, Marigi naxa a masen, «Wo yi kiitisa kobi xui rame.

⁷ Ala mu kiiti tinxinxi soma xə a xa mixi sugandixie yi ra, naxee a maxandima kəe nun yanyi? A buma e malife ra?

⁸ N xa a fala wo bə, a kiiti tinxinxi soma e yi ra mafuren. Kənə Adama xa Di na fa, a danxaniya lima ne dunija ma?»

Fariseni nun duuti maxili xa taali

⁹ Isa man naxa yi taali wəyənyi masen mixi ndee bə naxee nu laxi e yetə ra, a tinxinxi nan na e tan na dangi booree ra e yoxi naxee ma.

¹⁰ A naxa a masen, «Xəmə firin naxa siga Ala maxandide hərəməbanxi kui. Keren nu findixi

Fariseni nan na, boore, duuti maxili.

¹¹ Fariseni naxa ti, a Ala maxandi a bɔ̄je ma, a nu a i, «Ala, n bara i tantu barima n mu luxi alɔ̄ mixi gbetee, naxee findixi mujietie, fe kobi rabae, nun yenelae ra. N bara i tantu barima n mu luxi alɔ̄ yi duuti maxili.

¹² N sunma sanmaya firin lɔ̄xun keran bun ma, n man farile fima n sɔ̄tɔ̄se birin na.»

¹³ Kɔ̄nɔ̄ duuti maxili tan naxa ti a xati ma. A jan mu nu suusama a xa a ya rate koore ma. A nu a belexe saxi a kanke ma, a nu a fala, «Ee, Ala! Kinikini n ma, barima yunubitɔ̄ nan n na!»

¹⁴ «N xa a fala wo bɛ, yi mixi firin to gbilen e xɔ̄nyi, na duuti maxili nan nu tinxinxi Ala ya i, barima mixi yo a yete igbo, a kanyi fama neigorode. Kɔ̄nɔ̄ mixi naxan a yete magoroma, a xa fe itema ne.»

Isa nun dimedie
(Matiyu 19:13-15, Maraki 10:13-16)

¹⁵ Mixie nu fafe dimedie ra Isa xɔ̄n, alako a xa a belexe sa e ma. A foxirabiree to na to, e naxa wɔ̄yɛn na mixie ma.

¹⁶ Kɔ̄nɔ̄ Isa naxa e xili, a a masen e bɛ, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tɔ̄nyi dɔ̄xɔ̄ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, e tan nan soma Ala xa mangeya niini bun ma.

¹⁷ N xa nɔ̄ndi fala wo bɛ, mixi naxan mu tinma Ala xa mangeya niini ra alɔ̄ dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangeya niini bun ma feo!»

Segetala bannaxi
(Matiyu 19:16-30, Maraki 10:17-31)

¹⁸ Mange nde naxa Isa maxɔ̄rin, «Karamɔ̄xɔ̄ fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi sɔ̄tɔ̄ ke ra?»

¹⁹ Isa naxa a masen a bɛ, «Munfe ra i n xilima karamɔ̄xɔ̄ fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keran peti nan fan.

²⁰ I seriye kolon: «I naxa yene raba. I naxa faxe ti. I naxa mujie ti. I naxa mixi tɔ̄ɔnɛge. I baba nun i nga binya.»

²¹ Mange naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu kafi n dimedi temui.»

²² Isa to na mɛ, a naxa a fala a bɛ, «Fe keran nan fa luxi i xa fe. Siga, se naxan birin na i yi ra, sa a mati, i a kɔ̄biri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sɔ̄tɔ̄de ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔ̄xɔ̄ ra.»

²³ Kɔ̄nɔ̄ a to na mɛ, a naxa sunnun, barima a nu bannaxi ki fanyi.

²⁴ Isa to a sunnunxi to, a naxa a masen a bɛ, «Sofe Ala xa mangeya niini bun ma, a xɔ̄rɔ̄xɔ̄ naafuli kanyie be ki fanyi!»

²⁵ Nɔ̄xɔ̄mɛ so nɔ̄xun sɛnbɛ yale ra, dine bannamixi sofe ra Ala xa mangeya niini bun ma.»

²⁶ Mixi naxee a xui mɛ, e naxa a maxɔ̄rin, «Nde fa nɔ̄ma kiside?»

²⁷ Isa naxa e yaabi, «Mixie mu nɔ̄ma naxan na, Ala tan nɔ̄ma na ra.»

²⁸ Piyeri naxa a fala Isa bɛ, «A mato, muxu bara keli

muxu xa se birin xun ma,
muxu bira i fōxō ra.»

²⁹ Isa naxa a masen e bē,
«N xa nōndi fala wo bē, mixi
yo naxan na keli a xa se
nde xun ma Ala xa mangeya
niini xa fe ra, a findi banxi ra
ba, gine ba, ngaxakerenyie
ba, barimae ba, die ba,

³⁰ na kanyi a jōxōe wuyaxi
sōtōma nē yi dunijna ma,
a man fa abadan kisi sōto
aligiyama.»

*Isa a xa faxē nun marakeli
xa fe masenfe sanmaya saxan
nde*

(Matiyu 20:17-29, Maraki
10:32-34)

³¹ Isa naxa a xa xēera fu
nun firinyie xun lan, a a
fala e bē, «Wo a mato, won
na tefe Darisalamu nē yi
ki. Namiñōnmee fe naxee
sēbexi Adama xa Di xa fe
ra, a birin fama nē kamalide
naa.

³² A sama nē kaafirie
bellexe, e a mayele, e a konbi,
e dēye bōxun a ma.

³³ E na gē a bōnbōde
sēberē ra, e a faxama nē,
kōnō a xa faxē xi saxan nde,
a man kelima nē faxē ma.»

³⁴ Kōnō Isa fōxirabirēe
mu na sese fahaamu. Na
masenyi bara findi wōyenyi
nōxunxi ra e bē, e mu naxan
kui kolon.

*Isa Yeriko dōnxui ray-
alanfe*

(Matiyu 20:29-34, Luki
18:35-43)

³⁵ Isa to makōrē Yeriko ra,
dōnxui nde nu dōxōxi kira
de ra kule matide.

³⁶ A to jama xui me kira
ra, a naxa maxōrinyi ti,
«Munse rabaxi?»

³⁷ E naxa a fala a bē, «Isa
Nasaretika nan dangife.»

³⁸ Na kui, a naxa gbeleg-
bele, «Isa, Dawuda xa Di,
kinikini n ma!»

³⁹ Mixi naxee nu yare, e
naxa wōyēn a ma a a xa
sabari, kōnō a tan jan naxa
so a xui itefe dangi singe ra,
«Dawuda xa Di, kinikini n
ma!»

⁴⁰ Isa naxa ti, a a fala mixie
bē e xa fa dōnxui ra a xōn.
Dōnxui to a maso a ra, Isa
naxa a maxōrin,

⁴¹ «I wama n xa munse
raba i bē?» A naxa a yaabi,
«Marigi, n wama n ya xa se
to.»

⁴² Isa naxa a masen a bē,
«Se to. I xa danxaniya bara
i rayalan.»

⁴³ A ya naxa se to kerena
na, a fa bira Isa fōxō ra Ala
matōxō ra. Nama birin to na
to, e fan naxa Ala matōxō.

19

Isa nun Sakeyē

¹ Isa to so Yeriko, a nu taa
ipērefē.

² Xēmē nde nu na naxan
nu xili Sakeyē. Duuti maxilie
kuntigi nan nu a ra, a ban-
naxi.

³ A nu katafe nē a xa Isa
kolon, kōnō a mu nu nōma a
tode jama xa fe ra, barima
mixi dunke nan nu a ra.

⁴ Na kui, a naxa a gi yare,
a sa te wuri bili kōn na alako
a xa Isa to dangi ra.

⁵ Isa to a yire li, a naxa a ya
rate, a a fala a bē, «Sakeyē,
goro mafuren, barima n sa
yigiyama i xōnyi nē to.»

6 Sakeye naxa a xulun gorode, a Isa rasene nelexinyi kui.

7 Mixie to na to, e birin naxa so Isa mafalafe, e nu a fala, «A bara sa yigiyi yunubitse xonyi.»

8 Kono Sakeye naxa ti, a a fala Isa be, «Marigi, n bara nate tongo, n xa n sotose tagifima ne fuxarilae ma. Xa a sa li n bara se ba naxan yi funmaya ra, n a ragbilenma ne a kanyi ma doxo naani.»

9 Isa fan naxa a masen a xa fe ra, «Yi fokse bara kisi soto to, barima Iburahima xa di nan na yi xeme fan na.

10 Adama xa Di bara fa a xa mixi loexie fen, a xa e rakisi.»

*Mange xa kobiri taxuxi xa taali
(Matiyu 25:14-30)*

11 Isa to nu bara makore Darisalamu ra, jama joxo nu a ma, a Ala xa mangeya niini fafe makenende ne keran na. Na kui, mixie to nu Isa xui ramefe, a naxa yi taali woyenyi masen e be.

12 «Kuntigi nde naxa sa biyaasi yire makuye, alako mange xungbe naxan nu sabatixi naa, a xa a tan kuntigi xonyi mangeya so a yi, a man xa gibilen a xonyi.

13 Beenun a xa siga, a naxa a xa konyi mixi fu xili, a gbeti kobiri kole kemere so e birin yi ra, a fa a fala e be, «Wo yuleya raba yi kobiri ra beenun n fa temui.»

14 «Kono a to mu nu rafanxi a xonyi mixi ndee ma, e fan naxa xeserae xes mange xungbe ma, e xa a

fala, «Muxu mu wama a xon yi xeme xa findi mangue ra muxu xun ma.»»

15 «Na xeme to mangeya soto, a naxa gbilen a xonyi. A naxa yaamari fi na konyie xa xili, a nu bara kobiri so naxee yi, alako a xa a kolon e geeni naxan sotoxi yuleya kui.

16 Konyi singe naxa fa, a dentegue sa, a naxe, «N marigi, i i xa gbeti kobiri kole kemere naxan so ne n yi, a joxe doko fu bara sa a xun geeni ra.»

17 Mange naxa a fala a be, «I nuwali! Konyi fanyi nan i ra! I to mu lanlanteya kana fe xuri kui, n bara mangeya so i yi taa fu xun ma.»»

18 «Konyi firin nde naxa fa, a dentegue sa, a naxe, «N Marigi, i i xa gbeti kobiri kole kemere naxan so ne n yi, a joxe doko suuli bara sa a xun geeni ra.»

19 Mange naxa a fala na fan be, «N bara mangeya so i fan yi taa suuli xun ma!»»

20 «Konyi gbeti fan naxa fa, a dentegue sa, a naxe, «N marigi, a mato, i xa gbeti kobiri kole kemere nan ya. N sa a ragata dunkobi nan kui,

21 barima n gaaxu ne i ya ra. Xeme nan i ra, i xa fe maxoroxo. I se tongoma i gbe mu naxan na. I xe xabama i mu naxan garansan.»

22 Mange naxa a yaabi, «I tan konyi kobi, n i makiitima i yete kan xui nan yati ma! A di, i mu a fala a i nu a kolon a n ma fe maxoroxo? I naxe, a n se tongoma n gbe

mu naxan na, n xe xabama
n mu naxan garansan.

²³ Munfe a to i mu n ma
kɔbiri so kɔbiri rawalie yi ra,
alako n na fa, i a ragbilen n
ma geeni saxi a xun?»

²⁴ A naxa a fala mixie bɛ
naxee nu tixi na, «Wo na
gbeti kɔbiri kole kɛmɛ
rasuxu a yi, wo a so boore yi
naxan gbeti kɔbiri kole wulu
keren sɔtɔxi.»

²⁵ E naxa a fala mangɛ
bɛ, «Marigi, gbeti kɔbiri kole
wulu keren pan na a yi!»

²⁶ A naxa e yaabi, «N xa a
fala wo bɛ, a na naxan yo
yi ra, a gbe xun masama ne.
Kɔnɔ a mu na naxan yi ra,
hali naxan di na a yi, na yati
bama ne a yi ra.

²⁷ Kɔnɔ n yaxuie tan,
naxee mu nu wama n xa
findi mangɛ ra e xun ma, wo
fa e ra be, wo e faxa n ya
xɔri.»

Isa sofe Darisalamu

(Matiyu 21:1-11, Maraki
11:1-10)

²⁸ Isa to ge na masenyi ra,
a naxa siga yare, sigafe ra
Darisalamu.

²⁹ A to makɔrɛ Betifage
nun Betani taae ra, Oliwi
guya fe ma, a naxa a
fɔxirabiree mixi firin xɛɛ,

³⁰ a a fala e bɛ, «Wo xa so
taa kui naxan na yare. Wo
nefɛ so naa, wo sofale lanma
lima a xirixi naa, mixi mu
nu dɔxɔ naxan fari. Wo xa
a fulun, wo fa a ra be.

³¹ Xa mixi nde fa wo
maxɔrin, «Wo a fulunfe
munfe ra» wo xa a yaabi,
«Marigi nan hayi na a ma.»

³² E to siga xɛɛraya rabade,
e naxa fe birin li alɔ Isa a fala
e bɛ ki naxɛ.

³³ E nu na sofale lanma
fulunfe temui naxɛ, a kanyie
naxa e maxɔrin, «Wo yi so
fale fulunfe munfe ra?»

³⁴ E naxa a masen, «Ma
rigi nan hayi na a ma.»

³⁵ E to sofale xanin Isa xɔn,
e naxa e xa donmae sa a fari,
e fa Isa mali a xa a magoro a
ma.

³⁶ A to nu sigama, mixie
nu e xa donmae italama kira
xɔn ma, Isa binyafe ra.

³⁷ A to nu makɔrɛfe
Darisalamu ra, a gorofe
Oliwi geya ra, a fɔxirabiree
gali birin naxa sɛɛwa, e so
Ala matɔxɔfe e xui itexi ra
kaabanako birin xa fe ra e
nu bara naxee to.

³⁸ E nu a falafe ne,
«Baraka na Mange bɛ naxan
afe Marigi xili ra!

Bɔjɛsa na ariyanna,
matɔxɔe na Ala be han koore
ma!»

³⁹ Farisəni nde naxee nu
na jama tagi, e naxa a fala
Isa bɛ, «Karamɔxɔ, wɔyɛn i
fɔxirabiree bɛ!»

⁴⁰ Isa naxa e yaabi, «N xa a
fala wo bɛ, xa e tan e sabari,
gɛmɛe yati fama ne e xui
raminide.»

⁴¹ Isa to makɔrɛ
Darisalamu ra, a naxa na taa
to, a naxa wa fɔlo naa xa fe
ra,

⁴² a a masen, «I tan
Darisalamu, to tan, hali i
fan a kolon ne nu fee naxee
bɔjɛsa fima! Kɔnɔ na bara
nɔxun i ma.»

⁴³ Temui fama a lide, wo
yaxuie bɛnde malanma ne
taa tɛtɛ fari ma alako e xa

nō sode taa kui. E fama wo rabilinde maraxetenyi ra.

⁴⁴ E fama i tan Darisalamu rabirade, e i xa die sōnto. I xa banxie tixi gemee naxee ra, keran mu luma a boore fari. Yi birin fama i tan Darisalamu lide barima Ala to faxi kisi ra i xōn, i mu a kolonxi.»

Sarematie kerife hōrōmōbanxi kui

(Matiyu 21:12-17, Maraki 11:15-19)

⁴⁵ Isa to so hōrōmōbanxi kui, a naxa sarematie keri folō,

⁴⁶ a a fala e bε, «A sεbexi, «N ma banxi xili falama nε, salide banxi,» kōnō wo tan bara a findi mujetie dōxode ra.»

⁴⁷ Lōxō yo lōxō Isa nu mixie kawandima hōrōmōbanxi kui. Serexedubε kuntigie, seriye karamoxoe, nun jama yareratie nu na feere fenfe e nōma Isa faxade ki naxe.

⁴⁸ Kōnō e mu nu feere yo kolon barima jama birin nu a tuli matixi a ra.

20

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Maraki 11:27-33)

¹ Lōxō nde, Isa to nu mixie kawandife hōrōmōbanxi kui, a nu Ala xa xibaaru fanyi masenfe e bε, serexedubε kuntigie, seriye karamoxoe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire,

² e a maxorin, «A fala muxu bε, i yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbe fixi i ma?»

³ A naxa e yaabi, «N fan xa wo maxorin fe keran ma. Wo a fala n bε,

⁴ Yaya to nu mixie xunxama ye xōra, Ala nan a xεexi ba, ka adama?»

⁵ E fan naxa so wōyεnfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, *«Ala,»* a a falama nε won bε, *«Munfe ra wo mu fa fa a ra?»*

⁶ Kōnō xa won na a yaabi, *«Adama,»* jama birin won magonoma nε e xa won faxa, barima e laxi a ra a namijōnme nan nu Yaya ra.»

⁷ Na kui, e naxa a yaabi a e mu a kolon naxan yo Yaya xεexi.

⁸ Isa naxa a masen e bε, «N fan mu a falama wo bε n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Bōxi rawali jaaxie xa taali

(Matiyu 21:33-46, Maraki 12:1-12)

⁹ Na xanbi, Isa naxa so yi taali wōyεnyi masenfe jama bε. *«Xemε nde naxa weni bilie si. A naxa na hēri bōxi rawalie ma, a fa biyaasi xōnkuye ramini.»*

¹⁰ Weni bogi ba temui to a li, bōxi kanyi naxa konyi nde xεs bōxi rawalie xōn ma, e xa weni bogi nde so a yi ra. Kōnō bōxi rawalie naxa na konyi bōnbō, e a ragbilen a belexe igeli ra.

¹¹ Bōxi kanyi man naxa konyi gbete xεs. E naxa na fan bōnbō, e a konbi a mayaagixi ra, e a ragbilen a belexe igeli ra.

12 Boxi kanyi naxa a saxan
nde man xee. E naxa na fan
maxen, e a keri.»

13 «Na kui, boxi kanyi
naxa a fala, «N munse
rabama fa? N xa n ma
di maxanuxi nan xee.
Temunde, e fama na tan
binyade.»

14 Kono boxi rawalie to a
to, e naxa a fala e bore be, «Yi
nan na ke tongoma ra. Won
na a faxa alako ke xa findi
won gbe ra.»

15 Boxi rawalie naxa a
ramini boxi ra, e sa a faxa.»

«Na boxi kanyi munse
rabama fa?

16 A sigama ne naa, a na
boxi rawalie faxa, a a xa boxi
so mixi gbete yi.» Nama
to na masenyi me, e naxa a
fala, «Astofulahi!»

17 Kono Isa naxa a ya ti e
ra, a e maxorin, «Yi naxan
sebexi Kitaabui kui, a fa
fasarima di?

«Banxitie mee gemee naxan
na,
a bara findi tuxui gemee
hagige ra.»

18 «Naxan birama na gemee
ma, a igirama ne. Na gemee
birama naxan ma, na fan
butuxunma ne.»

19 Seriyel karamoxoe nun
serexedube kuntigie naxa a
kolon a Isa yi taali woyenyi
masenxi e tan nan be. E
naxa kata e xa a suxu kerena,
kono e gaaxu jama nan
ya ra.

*Gantanyi tefe Isa be duuti
xa fe ra*
(Matiyu 22:15-22, Maraki
12:13-17)

20 E nu wama ne e xa a
sa gomina belexe, a xa lu a

tan nan xa noe bun ma. Na
kui, e naxa Isa raben, e mixi
ndee xee a yire e xa e yete
findi tinxitce ra, e xa sa
Isa masoto a xa woyenyi kui.

21 Na kui, e naxa Isa
maxorin yi masenyi ma,
«Karamoxo, muxu a kolon i
xa masenyi tinxin. I mu mixi
e rafisama e bore be, i Ala xa
kira masenma a nondi ki ma.

22 A lanma ka a mu lanma
muxu xa duuti fi Roma
mange ma?»

23 Kono Isa to nu e xa koota
kolon, a naxa e yaabi,

24 «Wo gbeti kobiri kole
masen n be. Nde xili nun
misaali na a ma?» E naxa a
yaabi, «Roma Mange.»

25 A naxa a masen e be,
«Wo mange gbe ragbilen
mange ma, wo Ala fan gbe
ragbilen Ala ma.»

26 Nee fan mu no a
masotode a xa woyenyi kui,
nama birin ya xori. Fo e
to kaaba a xa yaabi ma, e
sabari.

*Sadusenie Isa maxorinfe
faxamixie xa marakeli ma
(Matiyu 22:23-33, Maraki
12:18-27)*

27 Sadusenie, naxee a
falama a faxamixie mu
kelima faxe ma, e naxa fa
yi maxorinyi ra Isa xon ma,

28 «Karamoxo, Annabi
Munsa yi nan sebexi muxu
be Kitaabui kui, «Xa xeme
nde taara faxa, a naxa a xa
gine lu a mu di yo bari, a na
xunya nan na gine doxoma,
alako a xa bonsce fi a taara
ma.»

29 Na kui, xeme nde naxa
di xeme solofero soto. A xa

di singe naxa gine dəxə, a faxa, a mu bənsəe yo lu.

³⁰ A xanbiratoe naxa na kaajə gine tongo, kənə a fan naxa faxa.

³¹ Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na di solofera birin na. E birin naxa faxa, e sese mu bənsəe lu.

³² A dənxəe ra, gine fan naxa faxa.

³³ Na kui, marakeli ləxəe, na gine to dəxəxi yi mixi solofera birin xən ma, a sa findima nde gbe ra?»

³⁴ Isa naxa a masen e bə, «Yi dunijneigiri kui, xəmə gine dəxəma, gine fan dəxəma xəmə xən.

³⁵ Kənə mixi naxee binyə sətəma e xa keli faxə ma, e xa sa so waxati kui naxan sa fama, e tan xəməe mu gine dəxəma, gine fan mu dəxəma xəməe xən.

³⁶ E mu faxama sənən, barima e luma nə alo malekəe. E to bara keli faxə ma, e findima Ala xa die nan na.»

³⁷ «Kənə a falafe tan, a faxamixie kelima faxə ma, Annabi Munsa yati na masen nə Kitaabui kui wuri bili xa fe falaxi dənnaxə, a to Marigi xili fala, *«N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.»*

³⁸ Faxamixie xə mu Ala batuma, fo a mixi niyə. Mixi yo findi Ala batui ra, na kanyi niyə nan a ra.»

³⁹ Seriye karaməxə ndee naxa a fala a bə, «Karaməxə, i xa masenyi fan,»

⁴⁰ barima Sadusenie mu suusa maxərinyi yo tide a ma sənən.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Maraki 12:35-37)

⁴¹ Isa naxa e maxərin, «Munfe ra e a falama a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na?

⁴² Dawuda yetə a masen nə Yabura Kitaabui kui, *«Marigi bara a masen n Marigi bə,*

“I magoro n yirefanyi ma,

⁴³ han beemanun n xa i yaxuie findi i sanyi kilənse ra.”»

⁴⁴ «Xa Dawuda a xili *«N Marigi»*, Dawuda fa nəma findide a baba ra di?»

Yetə ratangafe diinela kobia ma

(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

⁴⁵ Nama birin to nu e tuli tixi a ra, Isa naxa a masen a fəxirabirəe bə,

⁴⁶ «Wo wo yetə ratanga seriye karaməxə ma. A rafan e ma e xa e majəre guba xungbe ragoroxi e ma, mixi xa nu e xəebu taa kui binyə xəebui ra. E wama dəxəfe salide safə singee, e man xa binyə sətə xulunyi.

⁴⁷ E kaajə gine harige bama e yi. E salima a xənnakuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e tan bə, a gbo ki fanyi.»

21

Kaajə gine xa hadiya
(Maraki 12:41-44)

¹ Isa to a ya rasiga, a naxa bannamixie to, e e xa hadiya sama hadiya a sase kui.

² A naxa kaajε gine misikiine nde fan to, naxan a gbe hadiya sa, wure gbeeli kɔbiri kole firin gbansan.

³ A naxa a masen, «N xa nɔndi fala wo bε, yi kaajε gine misikiine xa hadiya gbo dangi na boore birin gbe ra,

⁴ barima e tan xa hadiya kelima e xa naafuli nan kui, kɔnɔ yi kaajε gine xa hadiya kelima a xa baloe nan kui.»

Hɔrɔmɔbanxi xa kane
(Matiyu 24:1-2, Maraki 13:1-2)

⁵ Mixi ndee nu wɔyenfe hɔrɔmɔbanxi xa fe ra, a to nu ratofanxi gεmε sare xɔrɔxεe ra, a nun se gbetεe, mixi naxee baxi serεxε ra. Na kui, Isa naxa a masen,

⁶ «Wo yi se naxee birin toxi yi ki, lɔxɔε fama a lide, gεmε kerɛn mu luma a boore fari be, a birin nabirama ne.»

Maratantanyi, tɔɔre, nun paxankate

(Matiyu 24:3-14, Maraki 13:3-24)

⁷ E naxa a maxɔrin, «Karamɔxɔ, na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tɔnxuma mundun ma a a fafe rabade?»

⁸ Isa naxa yi yaabi ti, «Wo wo yetε ratanga alako mixi yo naxa fa wo ratantan. Mixi wuyaxi fama n xili falade e yetε xun ma, a falafe ra, *«N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra. Waxati bara makɔre.»* Wo naxa bira e fɔxɔ ra.

⁹ Wo na geree nun paxasie xa fe mε, wo naxa gaaxu, barima fo na fe mɔɔlie xa raba sinden. Kɔnɔ na waxati

ma, dunija rajɔnyi mu a lima kerɛn na.»

¹⁰ Na xanbi, a naxa a masen e bε, «Sie kelima ne e boore xili ma, pamanee e boore gere.

¹¹ Boxi fama ne serende a xungbe ra, kaame nun fure sin yire wuyaxi. Fe magaaxuxie nun tɔnxuma makaabaxie fama minide kuye ma.»

¹² «Kɔnɔ beemanun na birin xa raba, e fama ne wo suxude, e wo paxankata. E wo sama ne salide kuntigie belexε, e man wo sama ne geeli. E wo xaninma ne mange nun gominae yire n xili xa fe ra.»

¹³ Kɔnɔ na birin kui, wo findima n ma seedee nan na.

¹⁴ Wo naxa kɔntɔfili wo yetε xunmafalafe ra,

¹⁵ barima n masenyi nun xaxilimaya fima wo ma, alako wo yaxuie naxa no wo ra, e naxa no wo matandise.

¹⁶ Wo barimae, wo ngaxakerenmae, wo bariboorie, nun wo defanbooree, e fama ne wo yanfade, e wo sa mixie belexε. Nee tan mixi ndee faxama ne wo ya ma.

¹⁷ Birin fama ne wo xɔnde n tan ma fe ra,

¹⁸ kɔnɔ wo ratangama ne. Hali wo xunsexε kerɛn, a mu lɔɛma.

¹⁹ Wo xa tunnabεxiya kui, wo kisima ne.»

²⁰ «Wo na Darisalamu to, sɔɔri gali bara a rabilin, wo xa a kolon ne a a xa kasare bara makɔre.»

²¹ Na temui, mixi naxee na Yudaya, e xa e gi geyae fari. Naxee na Darisalamu taa kui, e xa keli naa. Naxee

fan na daaxae, e naxa so taa kui,

²² barima na loxœe findima gbejœxœ waxati nan na, alako naxan sebexi Kitaabui kui a birin xa kamali.

²³ Na waxati findima gbaloe nan na furuginœe nun dingee bœ! Barima tœœre gboma ne bœxi ma, Ala xa xœne makœnenma yi jama xili ma.

²⁴ Ndee faxama ne santiœgema ra, ndee xaninma ne, e sa findi konyie ra jamanœ birin kui. Si gbetœ fama ne Darisalamu maboronde, han e xa waxati kamalima temui naxœ.»

Isa xa gbilenyi nun xœre bili xa taali

(Matiyu 24:29-35, Maraki 13:24-31)

²⁵ «Na temui, tœœrumaæ minima ne soge, kike, nun tunbuie ma. Si birin gaaxuma ne, e kontœfili baa wundu xui nun a morœnyie xa fe ra.

²⁶ Mixie na a kolon fe naxan fama rabade bœxi ma, e birama ne gaaxui saabui ra, barima koore fama ne imaxade.

²⁷ Na temui, Adama xa Di toma ne fa ra nuxui kui, senbœ nun nœre ra.

²⁸ Na fee na raba fœlœ, wo ti, wo wo xun nakeli, barima wo xa kisi bara makœre.»

²⁹ Isa naxa taali wœyenyi masen e bœ, «Wo xœre bili mato, a tan nun wuri bili birin.»

³⁰ Wo na a to, e bara e burexœ neenœ ramini, wo a kolonma jœme temui jan bara makœre.

³¹ Adama xa Di fafe fan na na ki ne. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon a Ala xa mangœya niini bara makœre.

³² N xa nœndi fala wo bœ, to mixie mu dangima fo na fe birin naba.

³³ Koore nun bœxi dangima ne, kœnœ n ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

«Wo naxa yanfa!»

³⁴ «Kœnœ wo meœni wo yete ma! Wo naxa yanfa xurutarepa nun siisife ma, wo man naxa yanfa yi dunijœigiri xa kontœfili ma, alako na loxœ naxa fa wo terenna,

³⁵ alœ gantanyi xœni suxuma ki naxœ. Barima na loxœ tan fama dunija mixi birin lide.

³⁶ Wo naxa yanfa! Wo xa Ala maxandi ne temui birin alako wo xa senbœ sœtœ, wo xa nœ ratangade fe birin ma naxee fama a lide, wo man xa nœ tide Adama xa Di ya i.»

³⁷ Isa nu mixie kawandima hœromœbanxi kui yanyi ra, a nu sa kœ radangi Oliwi geya fari.

³⁸ Nama birin nu kurunma sigafe ra a xœn ma, e xa sa a xui rame hœromœbanxi kui.

22

Yudasi nun kuntigie xa lanyi

(Matiyu 26:1-5, 14-16, Maraki 14:1-2, 10-11)

¹ Taami Lebinitare Sali naxa makœre, naxan man xili falama Sayamaleke Dangi Sali.

² Serexedube kuntigie nun seriyē karamōxōe nu na feēre fenfe e xa Isa suxu, e xa a faxa, kōnō e nu gaaxuxi jama nan ya ra.

³ Na temui Sentane naxa bira Isa fōxirabire Yudasi Isikariyoti fōxō ra, naxan nu na Isa xa xēera fu nun firinyie ya ma.

⁴ A tan Yudasi naxa siga serexedube kuntigie nun kōsibili mangē xōn, e naxa wōyen, a sa nōma Isa sade e bēlexē ki naxē.

⁵ E fan naxa jēlexin ki fanyi ra, e kōbiri laayidi tongo a bē.

⁶ Yudasi naxa tin na ra, a so waxati fenfe a Isa sama e bēlexē temui naxē jama xanbi.

*Sayamaleke Dangi Sali
(Matiyu 26:17-35, Maraki 14:12-31)*

⁷ Taami Lebinitare Sali naxa a li, yēxēe lanma faxama lōxō naxē Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra.

⁸ Isa naxa Piyeri nun Yaya yamari a falafe ra, «Wo xa siga Sayamaleke Dangi Sali yire rafala won bē, alako won birin xa Sayamaleke Dangi Sali donyi don.»

⁹ E naxa a maxōrin, «I wama muxu xa sa a rafala minden?»

¹⁰ A naxa a masen e bē, «Wo nu so taa kui, wo nun xēme nde naralanma, ye fējē dōxōxi a xun ma. Wo xa bira a fōxō ra han a sa soma banxi naxan kui.»

¹¹ Wo xa a fala na banxi kanyi bē, «Karamōxō wama a kolonfe a nōma Sayamaleke Dangi Sali donyi

donde dēnnaxē, a tan nun a fōxirabiree.»

¹² A fama banxi kui xungbe masende wo bē koore ra, na se birin yailanxi a fanyi ra. Wo xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala mēnni.»

¹³ E naxa siga, e sa fe birin li alo Isa a masen e bē ki naxē. E naxa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

*Marigi xa serexē tōnxuma
(Matiyu 26:26-30, Maraki 14:22-26, Korinti I 11:23-25)*

¹⁴ Waxati to a li, Isa naxa a magoro a xa a dēge e nun a xa xēera fu nun firinyie.

¹⁵ A naxa a masen e bē, «Kabi temui dangixi, a xōli n ma ki fanyi won xa yi Sayamaleke Dangi Sali donyi don yire keran beenun n xa naxankate sōtō.»

¹⁶ Barima n xa a fala wo bē, yi na dangi, n mu a donma sōnōn fo a kamali Ala xōnyi ariyanna.»

¹⁷ A to tōnbili nde tongo, a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa a masen, «Wo xa yi tōnbili tongo, wo birin xa a min.»

¹⁸ N xa a fala wo bē, n mu yi wēni minma fo Ala xa mangēya niini na fa temui naxē.»

¹⁹ Na dangi xanbi Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a fōxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo bē. Wo xa ratu n ma fe ma yi saabui ra.»

²⁰ Na mōli man na, e to ge e dēgede, Isa naxa tōnbili fan tongo, a a masen, «N wuli

nan ya, saate neene wuli naxan baxi mixi gbegbe be.

²¹ Kono n xa a fala wo be, yanfante naxan n sama mixie belexe, a magoroxi yi teebili ra.

²² Adama xa Di sigama alɔ Ala a ragirixi ki naxe, kono gbaloe na xeme be naxan Adama xa Di yanfama.»

²³ E fan naxa so e bore maxɔrinfe, «Nde nɔma na mɔɔli rabade won ya ma?»

Naxan tide gbo Isa foxirabiree ya ma

(Matiyu 18:1, 20:24-28, 19:28, Maraki 9:34, 10:41-45)

²⁴ Wɔyenyi naxa mini Isa foxirabiree tagi e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma.

²⁵ Isa naxa a masen e be, «Namanɛ mangɛe mixie yamarima a xɔrɔxɔe ra. E tan naxee e sɛnbɛ raminima mixie ma, e <fe fanyi rabae> xili nan natema e yetε xun.

²⁶ Kono wo tan naxa lu na ki. Naxan tide gbo wo ya ma, a xa lu alɔ wo birin xunya. Yarerati man xa lu alɔ birin ma walike.

²⁷ Nde tide gbo, naxan a magoroxi a xa a dɛge, ka naxan donyi radangima a ma? Naxan magoroxi a degede, na nan tide gbo, kono n tan na wo ya ma alɔ mixi naxan walima wo be.»

²⁸ «Wo tan nan findixi n foxirabiree ra naxee mu nu keli n xun n ma tɔɔre kui.

²⁹ N fan bara mangεya fi wo ma, alɔ n Baba Ala a fixi n ma ki naxe.

³⁰ Na kui, won birin won degema ne n xɔnyi n ma mangεya kui, wo man wo magoroma ne kibanyie ma,

wo Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti.»

Isa a falafe Piyeri be a a yetε rasānma ne a ma
(Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Yaya 13:36-38)

³¹ «Simon, Simon, a kolon Sentane bara Ala maxɔrin wo tan xa sa a belexe, a xa wo ife alɔ maale ifema ki naxe.

³² Kono n bara Ala maxandi i be, alako danxaniya naxa ge bade i yi. I na gbilen n ma, i xa i ngaxakerenyie ralimaniya.»

³³ Piyeri naxa a fala a be, «Xa won birin nan a ra, n tinxi, hali a findi geeli ra, hali a findi faxe ra!»

³⁴ Isa naxa a masen, «Piyeri, n xa a fala i be, beenun konkore xa a rate, i a falama ne dɔxɔ saxan, a i mu n kolon.»

Isa a foxirabiree rasife

³⁵ Isa man naxa a masen a foxirabiree be, «N to wo xεε kobiri, gbɔnfɔe, nun sankiri mu wo xun, wo tɔɔro ne?» E naxa a yaabi, «Ade.»

³⁶ A man naxa a masen e be, «Kono yakɔsi tan, xa kobiri nun gbɔnfɔe na naxan yi, a xa e tong. Xa santidegema mu na naxan yi ra, a xa a xa xinbeli domma mati, a santidegema sara,

³⁷ barima n xa a fala wo be, yi masenyi naxan sεbεxi Kitaabui kui, fo a xa n li, <A naxankate nan sɔtɔma fe kobi rabae ya ma.» Naxan nagirixi n ma, na n lima ne. Naxan sεbεxi, na fama ne kamalide.»

³⁸ A foxirabiree naxa a masen, «Marigi, a mato,

santidegema firin nan ya.» A naxa e yaabi, «Na bara wasakε.»

Isa Ala maxandife Getesemanī
(Matiyu 26:36-46, Maraki 14:32-42)

³⁹ Isa to mini, a naxa siga Oliwi geya ma alo a nu darixi a ra ki naxe, a fōxirabirε fan naxa a mati.

⁴⁰ E to menni li, Isa naxa a fala e bε, «Wo Ala maxandi ne, wo naxa fa bira tantanyi kui.»

⁴¹ A naxa a ndedi masiga e ra, a a xinbi sin, a Ala maxandi,

⁴² «N Baba, xa i sago na a ra, i xa n natanga yi naxankate ma. Kōnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.»

⁴³ Na temui malekε nde naxa mini a ma keli koore, a a senbe so.

⁴⁴ Isa bōne to nu naxankatafe, a naxa a xa Ala maxandife senbe xun masa. A yilenfure naxa silɔn bɔxi alo wuli.

⁴⁵ A to keli Ala maxandide, a naxa gbilen a fōxirabirε yire, a naxa e li e na xife nimisε xa fe ra.

⁴⁶ A naxa e maxɔrin, «Wo xife munfe ra? Wo keli, wo Ala maxandi, alako wo naxa bira tantanyi kui.»

Isa suxufe
(Matiyu 26:47-56, Maraki 14:43-50, Yaya 18:3-11)

⁴⁷ Isa jan mu nu gεxi wɔyende, mixi gali naxa a yire li. Yudasi, naxan nu na Isa fōxirabirε fu nun firinyie ya ma, a tan nan nu tixi e ya

ra. A naxa a maso Isa ra, a xa a sunbu.

⁴⁸ Isa naxa a masen a bε, «Yudasi, i Adama xa Di yanfama sunbui nan na?»

⁴⁹ Naxee nu na Isa fɔxɔra, e to a to naxan fafe rabade, e naxa a maxɔrin, «Marigi, muxu xa gere so santidegema ra?»

⁵⁰ A fōxirabirε nde naxa serexedube kuntigi xa konyi yirefanyi tuli bolon.

⁵¹ Kōnɔ Isa naxa a fala, «Wo a lu!» A naxa fa a bεlexε sa na xemε tuli ma, a a rayalan.

⁵² Na temui, Isa naxa wɔyen serexedube kuntigie, hɔrɔmɔlingira kɔsibili mangεe, nun forie bε naxee nu faxi a xili ma. A naxa a fala e bε, «Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan n na?»

⁵³ Lɔxɔ yo lɔxɔ n nu na wo ya ma hɔrɔmɔbanxi kui, wo mu n suxu. Kōnɔ yi waxati tan findixi wo gbe nun dimi nɔε kanyi gbe nan na.»

Piyeri a yete rasanfe Isa ma
(Matiyu 26:57-58, 69-75, Maraki 14:53-54, 66-72, Yaya 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ E to Isa suxu, e naxa a xanin serexedube kuntigie xunyi xɔnyi. Piyeri fan naxa bira e fɔxɔ ra, kōnɔ a mu nu a makɔrema a gbe ra.

⁵⁵ E to so, e naxa te xuru tande, e birin dɔxɔ menni, serexedube kuntigi xa tete kui. Piyeri fan nu dɔxɔxi e ya ma.

⁵⁶ Konyi gine nde to Piyeri to te fe ma, a naxa a ya ti a

ra, a fa a fala, «Isa nun yi xemē nan nu a ra.»

⁵⁷ Kōnō Piyeri naxa a matandi, a a fala, «N tan mu na xemē kolon feo!»

⁵⁸ A mu bu, mixi gbete fan naxa Piyeri to, a a fala a bē, «I fan findixi a xa mixi nde nan na.» Piyeri naxa a yaabi, «Ade, n tan mu na ki!»

⁵⁹ Waxati keren to dangi, mixi gbete naxa a maxɔrɔx̩, a a fala, «Yi mixi nun Isa nan nu a ra, barima Galileka nan a ra.»

⁶⁰ Piyeri naxa a yaabi, «N tan mu a kolon i na fefe falafel!» A jan mu nu gexi wɔyende, konkore naxa a rate keren na.

⁶¹ Na temui, Marigi naxa a mafindi, a a ya ti Piyeri ra. Piyeri fan naxa ratu Marigi xa masenyi ma, a to a fala a bē, «Beemanun konkore xa a rate to, i i yete rasanma nē n ma dɔx̩ saxan.»

⁶² Piyeri naxa mini, a wa a xɔrɔx̩œ ra sunnunyi kui.

Isa tife Yuwifie kiitisae ya ra

(Matiyu 26:57-68, Maraki 14:53-65, Yaya 18:12-24)

⁶³ Xemē naxee nu Isa suxuxi, e naxa a rasoto, e naxa a bɔnbo.

⁶⁴ E naxa a ya maxiri, e nu fa a fala, «Namijɔnmɛna raba! A fala ba, naxan i bɔnboxi!»

⁶⁵ E man naxa konbi moɔli birin sa a fari.

⁶⁶ Kuye to iba, Yuwifie xa forie, sereχedube kuntigie, nun sereχe karamox̩œ naxa Sanederen malanyi raba Isa makiitife ra. E to fa Isa ra,

⁶⁷ e naxa a maxɔrin, «Xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, a fala muxu bē.» Isa naxa a masen e bē, «N na a fala wo bē, wo mu lama a ra.

⁶⁸ Xa n maxɔrinyi ti, wo mu n yaabima.

⁶⁹ Kōnō keli yi waxati ma, Adama xa Di dɔx̩oma Ala Sènbe Kanyi yirefanyi ma.»

⁷⁰ E birin naxa fa a maxɔrin, «Na kui, i findixi Ala xa Di nan na?» A naxa e yaabi, «Wo tan nan yati a falaxi na ki, a n findixi Ala xa Di nan na.»

⁷¹ E fan naxa a fala, «Won hayi mundun na seede gbete ma sɔnɔn? Won bara a tan yete yati wɔyen xui mē.»

23

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xɔn

(Matiyu 27:1-2,11-31, Maraki 15:1-5, Yaya 18:28-19:16)

¹ Na temui nama birin naxa keli, e Isa xanin mange Pilati xɔn.

² E naxa so a kalamufe, e nu a fala, «Muxu bara yi xemē li a na muxu xa jama ramurutafe. A bara a fala e bē a e naxa duuti fi Rōma mange xungbe ma. A man naxe, a a tan yete findixi mange nan na, Ala xa Mixi Sugandixi.»

³ Pilati naxa Isa maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

⁴ Pilati naxa fa a fala sereχedube kuntigie nun nama bē, «N mu fe kobi yo toxi yi xemē xa fe.»

⁵ Kono jama man naxa a karaxan, e nu a fala, «A bara mixie kui iso a xa xaranyi ra Yudaya bɔxi birin ma, kelife Galile bɔxi ma, han be.»

⁶ Pilati to Galile xili me, a naxa maxɔrinyi ti xa Isa Galileka nan a ra.

⁷ A to a kolon a Isa nu na Galile mange Herode xa yaamari nan bun ma, a naxa a rasamba Herode ma, naxan fan nu na Darisalamu taa kui na waxati.

Isa xaninfe Herode xɔn

⁸ Herode naxa sɛewa Isa tofe ra, barima kafi temui xɔnkuye a nu wama a tofe. A to nu bara a xa fe me, a xɔli nu a ma Isa xa tɔnxuma makaabaxi nde raba a ya xɔri.

⁹ Na kui, Herode naxa maxɔrinyi gbegbe ti Isa ma, kono Isa mu yaabi kerent fi.

¹⁰ Serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe nu tixi naa, e nu Isa kalamu a naaxi ra.

¹¹ Herode nun a xa soorie fan naxa a konbi a mayaagixi ra, e nu a mayele. E to guba tofanyi ragoro a ma mayele se ra, Herode naxa a ragbilen Pilati ma.

¹² Singe, Pilati nun Herode de mu nu fan, kono na lɔxɔe booreja naxa lu e tagi.

Isa tife Pilati ya i

(Matiyu 27:11-31, Maraki 15:1-20)

¹³ Pilati naxa serexedube kuntigie, mangee, nun jama malan,

¹⁴ a a masen e be, «Wo bara fa yi xemé ra n xɔn a kalamufe ra a a na mixie

bɔŋe ratefe. Muxu bara de masara wo ya xɔri, kono n mu fe kobi yo toxi a ra, wo a kalamuxi naxan ma.

¹⁵ Herode fan mu se toxi, barima a bara a ragbilen won ma. A mato, yi xemé mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma.

¹⁶⁻¹⁷ Na kui, n yaamari fima ne a xa bɔnbo, n fa a rabεjınin.»

¹⁸ Kono birin naxa sɔnxɔe rate, e a fala, «Yi xemé faxa! Barabasi rabεjınin muxu be.»

¹⁹ Geresoe nde nan nu Barabasi ra naxan nu bara sa geeli a to keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira taa kui, a naxa faxe ti.

²⁰ Pilati to nu wama Isa rabεjınfe, a man naxa wɔyεn jama be,

²¹ kono e nu sɔnxɔfe nan tui, «A banban! A banban wuri magalanbuxi ma!»

²² Pilati man naxa wɔyεn e be a sanmaya saxan nde, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi? N mu sese rakɔrɔsixi a xa fe, a lanma a xa faxa naxan ma. Na kui, n yaamari fima ne a xa bɔnbo, n fa a rabεjınin.»

²³ Kono jama nu sɔnxɔe ratefe nan tui, e Pilati karaxan, Isa xa banban wuri magalanbuxi ma. Na kui, e xui naxa no mange ra.

²⁴ Pilati naxa nate tongo, e waxɔnfe xa raba.

²⁵ A naxa Barabasi rabεjınin, naxan nu na geeli kui gere sofe nun faxe tife ma, a fa Isa sa jama sagoe.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma
(Matiyu 27:32-56, Maraki

15:21-42, Yaya 19:16-30)

26 E to nu Isa xaninfe, e naxa Simon Sirenika li, a sofe taa kui keli daaxa. E naxa a susu, e wuri magalanbuxi sa a fari, a tan xa a xanin Isa be a xanbi ra.

27 Nama gbegbe nu biraxi Isa fôxô ra. Gine ndee fan nu na e ya ma, naxee nu wafe a gbegbe ra.

28 Isa naxa a ya rafindi e ma, a a masen e be, «Darisalamu di gin  e, wo naxa wa n tan ma fe ra. Wo wa wo yet  e nun wo xa die nan ma fe ra,

29 barima waxati fafe, mixie a falama ne, «S  ew  na dibaritaree be, naxee mu xij   fi diy  re ma.»

30 «E man fama ne a falade geyae be, «Wo bira muxu ma!»

E a fala tentenyie be, «Wo muxu makoto, muxu xa ragata!»

31 «Xa yi fe m  cli nan nabama wuri xinde ra, wuri xare tan fa luma di?»

32 E naxa suute firin fan xanin, e xa e faxa e nun Isa.

33 E to yire nde li, d  nnax   xili xunkonkota yire, e naxa Isa banban wuri magalanbuxi ma. E naxa na geelimanî firin fan mabanban, e ker  n ti Isa yirefanyi ma, e boore ti Isa k  cla ma.

34 Isa naxa a masen, «N Baba, dij   yi mixie ma, barima e mu a kolon e fefe naxan nabafe.» E naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan s  t  ma.

35 Nama naxa ti naa, e nu e ya ti na fe birin na. Kuntigie fan nu na Isa mayelefe, e nu

a fala, «A bara mixi gbet  e rakisi. A xa a yet  e fan nakisi, xa a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na!»

36 So  rie fan naxa a mayele, e fa, e w  ni muluxunxi ti a be,

37 e a fala, «Xa i findixi Yuwifie xa mange nan na, i yet  e rakisi!»

38 Yi sebeli nan nu gbakuxi a xun ma, «Yuwifie xa mange nan ya.»

39 Suute ker  n naxan nu banbanxi a fe ma, a nu Isa makonbife, a nu a fala, «I mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ra? I yet  e rakisi, i muxu fan nakisi!»

40 K  n o boore suute naxa w  yen a ma, a a max  rin, «Won birin to gbaloe nan s  t  xi yi ki, i mu gaaxuma Ala ya ra?»

41 A lanxi tan won firin xa yi fe s  t  , barima a findixi won ma kewali kobie sare nan na. K  n yi tan mu fefe kobi rabaxi.»

42 A to ge na falade a boore be, a naxa a fala Isa be, «Isa, i xa ratu n ma i soma i xa mangeya kui temui naxe.»

43 Isa naxa a yaabi, «N xa n  ndi fala i be, to yati, i soma ne n fôxô ra ariyanna.»

Isa xa faxe

(*Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Yaya 19:28-30*)

44 Yanyi tagi n  nd  n to a li, dimi naxa sin boxi birin ma, le  ri saxan bun ma.

45 Soge naxa if  oro. Dugi xungbe naxan singanxi h  r  m  banxi kui, a naxa ib  o firin na.

46 Na temui Isa man naxa a xui rate senbe ra, a a fala,

«N Baba, n bara n nii sa i belexe.» A to na fala, a naxa laaxira.

⁴⁷ Soori keme xunmati naxan nu na naa, a to a to naxan nabaxi, a naxa Ala matoxo yi masenyi ra, «Nondi na a ra yati, tinxintoe nan nu yi xeme ra!»

⁴⁸ Nama naxan birin nu malanxi na faxe matode, e fan to fe birin to naxee rabaxi, e nu gibilenfe sunnuyi nan kui, e belexe saxi e xunyi.

⁴⁹ Kono Isa kolonmae birin nun gine naxee bira a foxo ra keli Galile, e tan nu tixi, e na fe birin matoma, e ndedi nu makuyaxi naa ra.

Isa xa maragate

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Yaya 19:38-42)

⁵⁰ Xeme fanyi tinxintoe nde nu na, naxan nu xili Yusufu. Yuwifie xa kiitisa nde nan nu a ra,

⁵¹ kono a tan mu tin a boore kiitisae xa nate kobra, e fe naxan niya Isa ra. A nu kelixi Arimate ne, Yudaya boxi ma. A nu na Ala xa mangeya niini mamefe.

⁵² A tan yi xeme naxa siga Pilati yire, a sa Isa fure maxandi a ma.

⁵³ Na temui, a to Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kon na, a naxa a kasange, a a bele gaburi, naxan nu gexi geme kui, fure yo mu nu ragata dennaxe.

⁵⁴ Yi fe birin nabaxi malabu lioxes nan ya ra.

⁵⁵ Gine naxee nu bara bira Isa foxo ra keli Galile, e naxa siga Yusufu xanbi ra, e sa

gaburi to, e man a to Isa fure ragata ki naxe.

⁵⁶ Na dangi xanbi, e naxa gibilen se xiri joxunme nun labunde rafalade. Malabu lioxes e naxa e malabu, ala a sebexi Kitaabui kui ki naxe.

24

Isa xa marakeli faxe ma
(Matiyu 28:1-15, Maraki 16:1-8, Yaya 20:1-20)

¹ Sande lioxes subaxe ma, gine naxa kurun siga ra gaburi yire, e labunde ture xanin, e nu bara naxan nafala.

² Kono e naxa a li, geme naxan nu doxoxi gaburi de ma, a nu bara ba naa.

³ E to so gaburi kui, e mu Marigi Isa fure to.

⁴ E kontofilixi to nu tixi, xeme firin naxa mini e ma, e xa sosee mayilenma.

⁵ Gine naxa gaaxu, e e xun sin boxi. Na xeme firin naxa a fala e be, «Munfe ra wo mixi jiye fenma faxamixie ya ma?

⁶ Isa mu na be, a bara keli faxe ma. Wo xa wo ratu a naxan masenxi wo be Galile.

⁷ A a masen ne, a fo Adama xa Di xa sa yunubitoe belexe, a banban wuri magalanbuxi ma, a man fa keli faxe ma a xi saxan nde ma.»

⁸ Na kui, e naxa ratu Isa xa woyenyie ma.

⁹ E to gibile kelife gaburi yire, e naxa na fe birin masen Isa foxirabire fu nu kerenyie be, a nun a foxirabire boore birin be.

¹⁰ Mariyama Magidalaka, Yohanna, Yaki nga

Mariyama, a nun gine gbetee naxee nu na e fôxô ra, e tan nan na fe birin fala Isa xa xœrae bë.

¹¹ Kônô nee mu la e ra, barima na masenyi naxa lu e bë alo daxu wøyenyi.

¹² Kônô Piyeri tan naxa keli, a a gi han gaburi yire. A naxa a felen na kui matofe ra, kônô a mu sese to fo kasange, a saxi a kui igeli. A naxa gibile a xonyi, a kaabaxi na fe ma naxan bara raba.

Isa nun a fôxirabire firinyi ndee
(Maraki 16:12-14)

¹³ Na lôxœ kerenyi, Isa fôxirabire mixi firin ndee nu na kira ra sigafe Emayusi, taa lanma naxan makuya Darisalamu ra kilometiri fu nun kerén jöndon.

¹⁴ E nu na wøyenfe e bore bë yi fe birin ma naxee nu bara raba.

¹⁵ E nu wøyenfe temui naxe, Isa naxa a maso e ra, e birin naxa siga kira kerén xon,

¹⁶ kônô e mu a kolon a Isa nan a ra.

¹⁷ Isa naxa e maxorin, «Wo nu na munse falafe kira xon?» Na maxorinyi ma, e naxa ti kira ra, e sunnunxi.

¹⁸ Kelopa naxa a yaabi, «I kerén nan mu a kolonxi fe naxan dangixi yi waxati Darisalamu?»

¹⁹ Isa naxa a maxorin, «Munse niyaxi?» E naxa dentegé sa a bë fe naxan Isa Nasaretika lixi. E naxa a fala a bë, «Namiñonmë xungbe nan nu a ra a kewali ki ma nun a xa masenyi ki ma Ala nun jama bë.

²⁰ Serelexedube kuntigie nun muxu xa mangée bara a sa mixie bellexë, e xa a makiiti faxe kiiti ra, e a banban wuri magalanbuxi ma.

²¹ Kônô muxu tan nan nu laxi a ra, a a tan nan nu fama Isirayila xçreyade. Sa na birin xun ma, a xa faxe xi saxan nde nan to,

²² kônô gine ndee na muxu ya ma, e bara muxu rakaaba e xa dentegé ra. E to kurun siga ra gaburi yire,

²³ e mu a fure li naa. E naxa fa a fala muxu bë, a malekë ndee nan mini e ma, e a fala e bë a Isa njne na a ra.

²⁴ Mixi gbetee muxu ya ma, e fan naxa siga gaburi yire, e a birin li alo gine a masenxi ki naxe, kônô e mu a tan Isa to.»

²⁵ Na kui, Isa naxa a masen e bë, «Ee, wo xaxili xçrcx! Namiñonmë naxan birin masenxi, wo bçje mu lama a ra mafuren!

²⁶ Wo mu a kolon a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa na tçore sotc, a fa so a xa nore kui?»

²⁷ A naxa fa a fôlo Annabi Munsa ma, dçxô namijñonmë birin na, a Kitaabuie yire birin fasari e bë, a tan yete xa fe masenxi dennaxe.

²⁸ E to makore na taa lanma ra e nu sigafe dennaxe, Isa naxa lu alo a nu wama dangife ne,

²⁹ kônô e naxa a mayandi, e a fala a bë, «Lu muxu xonyi ne. Nunmare na a ra yi ki, kœ jnan bara so.» Na kui, a naxa so e xonyi a xa lu naa.

³⁰ E birin to dəxə e degede, Isa naxa taami tongo, a tantui rasiga Ala ma, a a igira, a a itaxun e ma.

³¹ A naxa makənen e xaxili bə kerən na, e a kolon a Isa na a ra, kənə a man naxa ləs e ma yen!

³² E naxa a fala e bore bə, «A to nu Kitaabui kui fasarima won bə kira xən, a mu nu luxi xə alə a tə nan xuruxi won bəjəne kui?»

³³ E naxa keli kerən na, e gbilen Darisalamu. E naxa sa Isa fəxirabire fu nun kerenyie li, a nun naxee nu na e fəxə ra, e birin malanxi yire kerən.

³⁴ Nee naxa a fala e bə, «Marigi bara keli faxə ma yati! A bara mini Simən ma!»

³⁵ E fan naxa dəntəge sa nee bə fe birin ma naxee dangixi kira xən, a nun Isa makənen e bə ki naxə a to taami igira.

Isa nun a fəxirabire fu nun kerenyi

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Yaya 20:19-23, Taruxui 1:6-8)

³⁶ E to nu wəyənfe na fe birin ma, Isa yətə naxa mini e ma, a tixi e tagi. A naxa e xəebu, «Ala xa wo bəjəne sa.»

³⁷ E bəjəne naxa mini, e gaaxu, barima e nu a majəxunxi tubari nan na.

³⁸ Kənə Isa naxa a masen e bə, «Munfe ra wo kəntəfilixi, wo bəjəne man siikəxi?»

³⁹ Wo n bəlexəe nun n sanyie mato, wo xa a kolon n tan nan yati a ra. Wo xa n masuxu, wo xa n mato, barima sube nun xəri mu

na tubari bə, alə wo naxan toma n ma yi ki.»

⁴⁰ A to na fala e bə, a naxa a bəlexəe nun a sanyie masen e bə,

⁴¹ kənə na fe səewəe nun kaabə nu gbo e bə. E to mu nu gəxi lade a ra, Isa naxa e maxərin, «Donse na wo yi ra be?»

⁴² E to yəxə ganxi nde so a yi,

⁴³ a naxa a tongo, a a don e ya xəri.

Isa tefe koore

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:15-20)

⁴⁴ Na temui, a naxa a masen e bə, «N nu na wo tagi temui naxə, n yi fe birin masen nə wo bə. N a masen nə wo bə, fa fala naxan birin səbəxi n tan ma fe ra Annabi Munsa xa səriyə kui, a nun namijənməe xa Kitaabuie kui, a nun Yabura Dawuda kui, fo na birin xa kamali nə.»

⁴⁵ Na temui, a naxa e xaxili rabi alako e xa Kitaabuie fahaamu.

⁴⁶ A naxa a masen e bə, «A səbəxi nə, a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa təcərə, fo a man xa keli faxə ma a xi saxan nəde.»

⁴⁷ A tan xili ra, fo si birin xa kawandi nə tuubi fe nun yunubi xafarife ra, fələfe Darisalamu ma.

⁴⁸ Wo tan bara findi yi fee seedeer ra.

⁴⁹ N Baba naxan laayidixi, n na rasambama nə wo ma. Wo tan xa lu be taa kui, han senbe xa keli koore gorofe wo ma.»

⁵⁰ Na xanbi, Isa naxa e xanin han Betani biri ra. A

naxa a bεlεxε ite, a duba e
bε.

⁵¹ A nu dubama e bε tεmui
naxε, a naxa keli e xun, a
rate koore.

⁵² E to gε a suyidide,
e naxa gbilen Darisalamu
sεεwε xungbe kui.

⁵³ E nu na hɔrɔmɔbanxi
kui tεmui birin Ala tantude.

Inyila Isa Annabi

Yaya naxan

səbəxi

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxə naani na a ra. Namijonmə naani nan Inyila Isa xa taruxui səbe Ala Xaxili Səniyənxi saabui ra. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Matiyu, Annabi Maraki, nun Annabi Luki, e Inyila Isa naxan səbe, e maniya e boore ra. Na saxanyi findixi taruxui nan na, naxan Isa bari ki, a jere ki, nun a faxa ki masenma won be. Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbe, na fan Isa xa taruxui masenma, kono kawandi nan gbo a kui. A Isa nan xa fe tagi rabama, alako mixie xa a kolon a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi yati yati nan na.

Annabi Yaya a masenma dunjna birin be a a lanma won xa la Isa ra, won xa danxaniya a ma. Na findima kisi nan na ibunadama be, kisi naxan mu kanama abadan. Annabi Yaya mixi ralimaniyama yi Kitaabui kui alako e naxa siike Ala xa laayidi xa fe ma. Isa findixi serexə xungbe nan na naxan dunjna xunsarama. Won xa na kolon, won xa la a ra.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbəxi, a wama Isa tide nan masenfe won be. A

tali wəyənyi gbegbe rawalima na falafe ra. A a falama a Isa findixi «ibunadama xa naiyalanyi ra.» A a masenma a Isa luxi ne alç «xurusee demadonyi» danxaniyatœe be. A Isa misaalima «naade» nun «kira» ra. Isa luxi alç «ye» nun «baloe» mixie be. Isa munafanyi gbo adama be.

Ala xa won mali na kolonfe ra alako Isa xa fe xa lu won bəjə kui. Amina.

Inyila Isa

Annabi Yaya

naxan səbəxi

*Ala Xui findife ibunadama
ra*

¹ A fələ fələ, Ala Xui nu na,
Ala Xui nu na e nun Ala,
Ala Xui nu findixi Ala yetə
kan nan na.

² Kabi a fələ, Ala nun a Xui
nan nu a ra.

³ Ala se birin daaxi a tan nan
saabui ra,
sese mu na naxan mu daaxi
a tan saabui ra.

⁴ Marakisi sotəma a tan nan
na,
kisi naxan findixi naiyalanyi
ra adamadie be.

⁵ Na naiyalanyi yanbama
dimi kui,
dimi fan mu tin a ra.

⁶ Ala naxa xəmə nde xəx,
naxan nu xili Yaya.

⁷ Seede nan nu a ra, naxan fa
seedeñəxəya bade na
naiyalanyi xa fe ra,
alako birin xa danxaniya a
saabui ra.

⁸ A tan xa mu findixi na
naiyalanyi ra,

kōnɔ a tan fa nε a xa seede
ba na naiyalanyi xa fe
ra.

⁹ Naxan findixi naiyalanyi
ra, naiyalanyi yati na
a ra,
naxan fama dunija ma, a
xa adamadie birin
iyalan.

¹⁰ Ala Xui naxa sabati dunija
ma.

Dunija daa a tan nan saabui
ra,
kōnɔ dunija tondi nε a
kolonde.

¹¹ A fa nε a xɔnyi,
kōnɔ a xa mixie mu a rasene.
¹² Kōnɔ naxan tan birin a
rasene, e danxaniya a
ma,

a naxa nɔε fi nee tan ma, e
xa findi Ala xa die ra.

¹³ Na mu keli e bɔnsɔε xa
ma,
xa na mu fate bende
waxɔnyi ma,
xa na mu mixi nde waxɔnyi
ma.
Ala yεtε nan a niya e xa bari
a nεεne ra, e findi a xa
die ra.

¹⁴ Ala Xui naxa findi
ibunadama ra,
a sabati muxu ya ma.

Muxu bara a xa nɔrε to,
a Baba nɔrε naxan fixi a xa
Di kerenyi ma,
hinnenteya nun nɔndi ka
malixi naxan yi.

¹⁵ Yaya naxa a xui ite, a
seedejɔxɔya ba a xa
fe ma,
«N yi nan ma fe masen wo
be, n to a fala,
<Naxan fama n xanbi ra, a
tide gbo n be,

barima beenun n tan xa daa,
a tan nu na.»»

¹⁶ Won birin bara hinne sɔtɔ
a saabui ra.

A xa hinne bara gbo ye won
yi ra.

¹⁷ Ala seriye Kitaabui fi won
ma Annabi Munsa
nan saabui ra.

A xa hinne nun nɔndi tan
faxi won ma
a xa Mixi Sugandixi Isa nan
saabui ra.

¹⁸ Adama yo mu na naxan
bara Ala to,

kōnɔ Ala xa Di kerenyi,
naxan na a Baba Ala
fe ma,
a tan bara a masen.

*Annabi Yaya xa
seedejɔxɔya*

(*Matiyu 3:1-12, Maraki
1:1-8, Luki 3:1-18*)

¹⁹ Yaya xa seedejɔxɔya
nan ya. Darisalamu Yuwifi
kuntigie naxa serexedubee
nun Lewi di ndee xεε Yaya
xɔn ma, e xa a maxɔrin,
«Nde i tan na?»

²⁰ Yaya mu tondi e
yaabide, a naxa a masen e
be a fiixe ra, «Ala xa Mixi
Sugandixi mu n tan xa ra.»

²¹ E man naxa a maxɔrin,
«I fa findixi nde ra? Annabi
Eliya nan na i ra?» Yaya
naxa e yaabi, «Ade, Eliya mu
n na.» E naxa a maxɔrin,
«Namijɔnmε nan i ra muxu
naxan mamefe a xa fa?»
Yaya naxa e yaabi, «Ade.»

²² Na kui, e naxa gbilen
a maxɔrin na, «Nde i ra?
I i yetε majɔxunxi nde ra?
A yaba muxu be, muxu xa
sa dεntεgε sa muxu xεεmae
be.»

²³ Yaya naxa a masen e be
alo a sebexi Annabi Esayi xa
Kitaabui kui ki naxe, «N tan
findixi mixi nan na naxan a
xui itema gbengberenyi ma,
<Wo kira matinxin Marigi
be!»»

²⁴ Fariseni nde naxee nu
bara xee Yaya xon,

²⁵ e naxa a maxorin, «Xa
i mu findixi Ala xa Mixi
Sugandixi ra, i mu findixi
Eliya ra, i mu findixi
namijonme ra muxu naxan
mamefe, i fa mixie xunxama
ye xcora munfe ra?»

²⁶ Yaya naxa e yaabi, «N
tan mixie xunxama ye nan
xcora, konc mixi keran na
wo ya ma, wo mu naxan
kolon.

²⁷ Na nan fama n xanbi ra.
Na binye mu na n tan yi ra, n
jan xa a xa sankiri luuti yati
fulun.»

²⁸ Na fe birin dangi Betani
ne, Yuruden xure naakiri
ma, Yaya nu mixie xunxama
ye xcora dennaxe.

Isa nan na Ala xa serexxe ra

(Matiyu 3:13-17, Maraki
1:9-11, Luki 3:21-22)

²⁹ Na kuye iba, Yaya naxa
Isa to fa ra a yire, a naxa a
masen, «Ala xa serexxe nan
yi ki, dunija xa yunubi xafima
naxan na.

³⁰ N nu yi nan ma fe
masenfe wo be n to a fala,
n naxe, <Xeme naxan fama
n xanbi ra, a tide gbo n be,
barima beenun n tan xa daa,
a tan nu na.»

³¹ N tan yati mu nu na
kanyi kolon, konc n fa mixie
xunxade ye xcora ne alako a

tan xa makenen Isirayilakae
be.»

³² Yaya naxa seedejoxoya
ba, a a masen, «N bara Ala
Xaxili Seniyenxi to goro ra
kelife koore ma alo ganbe, a
dcox a ma.

³³ N tan yati mu nu a
kolon, konc Ala naxan n xee
mixie xunxade ye xcora, a
nu bara a masen n be, <I n
Xaxili Seniyenxi toma goro
ra naxan ma, a lu a ma, na
kanyi nan n Xaxili Seniyenxi
ragoroma mixie ma.»

³⁴ N tan bara a to. N bara
findi seede ra a Ala xa Di nan
a ra.»

Isa foxirabire singee

³⁵ Na kuye iba, Yaya man
nu na naa, a nun a foxirabire
mixi firin.

³⁶ Yaya to Isa to dangi ra,
a naxa a masen, «Ala xa
serexxe nan yi ki!»

³⁷ A foxirabire firinyie to a
xui me, e naxa bira Isa foxo
ra.

³⁸ Isa to a kobe rato, a
naxa e to a foxo ra, a
naxa e maxorin, «Wo munse
fenfe?» E fan naxa a yaabi,
«Rabuni, i yigiyaxi minden?» E to a xili «Rabuni»,
na nan falaxi e xa xui
«Karamoxo».»

³⁹ A naxa a fala e be, «Won
xee, wo xa sa na kolon.»
Nunmare temui nan nu a ra.
E naxa siga na yire kolonde,
e fa lu Isa fe ma.

⁴⁰ Simon Piyeri xunya
Andire nu na na mixi
firinyie ya ma, naxee Yaya
xa masenyi me, e fa bira Isa
foxo ra.

⁴¹ A naxa siga a taara yire
keren na, a a fala a be,

«Muxu bara Al Masiihu to!»
Na nan falaxi e xa xui, «Ala
xa Mixi Sugandixi».

⁴² Andire naxa Piyeri
xanin Isa yire. Isa to a to, a
naxa a fala a bε, «Yunusa xa
di Simon nan i ra, kōnō i xili
fama falade Kefasi, na nan
na ki <Piyeri>, naxan wama
a falafe <fanye>.»

⁴³ Na kuye iba, Isa naxa
nate tongo a xa siga Galile.
A to Filipu to, a naxa a fala a
bε, «Bira n foxo ra.»

⁴⁴ Filipu, Andire, nun
Piyeri birin findi Betesayi-
dakae nan na.

⁴⁵ Filipu naxa siga
Natanayeli yire, a a fala a
bε, «Mixi naxan ma fe falaxi
Munsa nun namijōnmee xa
Kitaabuie kui, muxu bara a
to. Isa Nasaretika nan a ra,
Yusufu xa di!»

⁴⁶ Natanayeli naxa a
maxɔrin, «Fe fanyi nde
nɔma minide Nasareti?»
Filipu naxa a yaabi, «Fa, i
yete yati xa a to.»

⁴⁷ Isa to Natanayeli to fa
ra, a naxa a fala a xa fe
ra, «Isirayilaka yati nan yi
ki, maifuya yo mu na naxan
bɔŋe ma!»

⁴⁸ Natanayeli naxa a
maxɔrin, «I n kolonxi di?»
Isa naxa a yaabi, «Beenun
Filipu xa i xili, i to nu xɔre
bili bun ma, n tan i to ne.»

⁴⁹ Natanayeli naxa a fala a
bε, «Karamɔxɔ, i tan findixi
Ala xa Di yati nan na! Isiray-
ila Mange nan i ra!»

⁵⁰ Isa naxa a fala a bε, «N
to a falaxi, a n i to ne xɔre
bili bun ma, i laxi n na na fe
nan ma? I fe gbetee toma ne

naxee dangi na ra.»

⁵¹ A man naxa a masen
a bε, «N xa a fala wo bε
a nondi ki ma, wo fama ne
koore tote, a rabixi, Ala xa
malekεe nu te e nu goro
Adama xa Di ma.»

2

Futixiri xulunyi

¹ Na xi saxan nde ma, futi-
xiri xulunyi nde naxa raba
Kaana, naxan na Galile bɔxi
ma. Isa nga nu na na xulun
mixie ya ma.

² Isa fan nu xilixi naa, a
nun a foxirabiree.

³ Weni to jɔn, Isa nga
naxa a fala a bε, «Weni bara
jɔn yi mixie yi ra.»

⁴ Isa naxa a maxɔrin, «N
nga, i wama munse xɔn ma
n na? N ma waxati mu nu a
li sinden.»

⁵ A nga naxa a fala banxi
konyie bε, «A na naxan yo
fala wo bε, wo a raba.»

⁶ Fεŋε senni gεmε daaxi
nu na mεnni, naxee rafema
ye ra Yuwifie e yete
raseniyemna naxan na.
Litiri tongo solomasaxan
han litiri kεmε mɔxɔŋen nu
nɔma sade fεŋε kerɛn kui.

⁷ Isa naxa a fala konyie bε,
«Wo yi fεŋε rafe ye ra.» E
naxa e birin nafe tapu.

⁸ A man naxa a fala e bε,
«Yakɔsi, wo a nde ba, wo a
xanin xulun xunyi xɔn ma.»
E naxa na fan naba.

⁹ Xulun xunyi to na ye min
Isa nu bara naxan mafindi
weni ra, a mu nu a kelide
kolon, kōnō konyi naxee ye
baxi, nee tan a kolon. A to a
min, a naxa ginefenyi xili,

¹⁰ a a fala a bε, «Xulun kanyi birin weni fanyi nan singe raminima, mixie na siisi, e fa weni gbete ramin. Kono i tan bara weni fanyi ragata han yi temui!»

¹¹ Na naxa findi Isa xa tɔnxuma singe ra. A a raba Kaana ne, Galile bɔxi ma. Na fe kui, a a xa nɔre nan makenen, a fɔxirabiree naxa la a ra.

¹² Na xanbi, a naxa sa goro Kapereñamu, a nun a nga, a xunyae, nun a fɔxirabiree. E naxa sa xi ndee radangi naa.

Isa yulæe kerife hɔrɔmɔbanxi kui

(Matiyu 21:12-13, Maraki 11:15-17, Luki 19:45-46)

¹³ Yuwifie xa Sayamaleke Dangi Sali to makore, Isa naxa te Darisalamu.

¹⁴ A naxa sa li, ninge, yεxεε, nun ganbe matie nu na hɔrɔmɔbanxi yire, kɔbiri masaree fan nu dɔxɔxi naa.

¹⁵ Isa naxa luuti ndee yailan luxusinyi ra, a yulæe birin keri hɔrɔmɔbanxi kui, a nun e xa ningee nun yεxεε. A naxa kɔbiri masaree xa kɔbiri rayensen bɔxi, a e xa teebilie rabira.

¹⁶ A naxa a fala ganbe matie fan bε, «Wo yee tongo be! Wo ba n Baba xa banxi findife makiti ra!»

¹⁷ A fɔxirabiree naxa ratu na Kitaabui sεbeli ma naxan a falama, «Xanunteya bara gbo ye n bɔjε kui i xa banxi xa fe ra.»

¹⁸ Na kui, Yuwifi kuntigie naxa a maxorin, «I tɔnxuma makaabaxi mundun nabama naxan a

masenma muxu bε a a lan i xa yi mɔɔli raba?»

¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo yi hɔrɔmɔbanxi rabira. Xi saxan bun ma n tan a rake-lima.»

²⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Yi hɔrɔmɔbanxi naxan tixi ne tongo naani nun senni bun ma, i tan na rake-lima ne xi saxan bun ma?»

²¹ Kono Isa to hɔrɔmɔbanxi xa fe fala, taali wɔyenyi nan nu a ra. A nu a fate nan ma fe falafe.

²² A to keli faxε ma, a fɔxirabiree naxa ratu a xa wɔyenyi ma. Na kui, e naxa la Kitaabui xui ra, e naxa la Isa xui ra.

²³ Isa to nu na Darisalamu, Sayamaleke Dangi Sali waxati, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma e to tɔnxuma makaabaxie to, a nu naxee rabama.

²⁴ Kono Isa mu nu lama e ra, barima a nu adamadi birin kolon.

²⁵ A hayi yo mu nu a ma, mixi yo xa ibunadama xa fe fala a bε, barima a tan nu adamadi bɔjε kolon.

3

Isa nun Nikodemu xa sumunyi

¹ Yuwifi kuntigi nde nu na Farisenie ya ma, naxan xili Nikodemu.

² A naxa siga Isa xɔn ma kɔε ra, a a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu a kolon karamɔxɔ nan i ra Ala naxan xεεxi. I tɔnxuma makaabaxi naxee rabafe, mixi yo mu nɔma e rabade xa a kanyi nun Ala xa mu a ra.»

³ Isa naxa a masen a bε, «N xa nɔndi yati fala i bε, xa mixi mu bari a neene ra, a mu nɔma sode Ala xa mangεya niini bun ma.»

⁴ Nikodemu naxa a maxɔrin, «Mixi mɔxi nɔma gbilende a nga tεegε, a man gbilen bari ra?»

⁵ Isa naxa a yaabi, «A nɔndi i ma n xa a fala i bε, xa mixi mu bari a neene ra, ye nun Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a mu nɔma sode Ala xa mangεya niini bun ma.»

⁶ «Fate bɛndε nan mixi fate bɛndε barima. Kɔnɔ mixi xaxili tan barima Ala Xaxili Seniyenxi nan saabui ra.

⁷ N to a falaxi i bε a fo wo xa bari a neene ra, na naxa i tεrɛnna.

⁸ Foye minima a na wa minife dɛdɛ biri ra. I a xui nan mema, kɔnɔ i mu a kelide kolon, i mu a sigade fan kolon. Mixi na bari a neene ra Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a luma na ki ne.»

⁹ Nikodemu naxa a maxɔrin, «Na rabama di?»

¹⁰ Isa naxa a yaabi, «I tan naxan findixi Isirayila karamɔxɔ xungbe ra, i mu na kolon?»

¹¹ N xa nɔndi yati fala i bε, muxu fee nan falama muxu naxee kolon. Muxu man fee nan seede bama muxu naxee toxi, kɔnɔ wo bara tondi muxu xa seedejɔxɔya ra.

¹² Xa wo mu la n xui ra, n to yi dunija fee falafe wo bε, xa n sa ariyanna fee nan fala wo bε, wo lama a ra di?

¹³ Mixi yo mu nu te ariyanna, fo Adama xa Di naxan kelixi ariyanna.»

¹⁴ «Annabi Munsa to nu na gbengberenyi ma, a naxa bɔximase misaali nde yailan wure gbeeli ra, a a ite wuri kuye ma. Adama xa Di fan lanma a xa ite wuri kɔn na na ki ne,

¹⁵ alako naxan yo danxaniya a ma, na kanyi xa kisi sɔtɔ naxan mu jɔnma abadan.

¹⁶ Ala dunija xanu ne han a naxa a xa Di kerenyi fi, alako mixi yo naxan na danxaniya a ma, a naxa lɔε, a xa kisi ne abadan.

¹⁷ Ala mu a xa Di xεε dunija xa ratɔnde, a a xεε ne a xa fa dunija rakisi.

¹⁸ Naxan yo na danxaniya a ma, kiiti mu kanama na kanyi ra, kɔnɔ naxan yo mu danxaniya a ma, kiiti jan bara ge kanade na kanyi ra, barima a mu danxaniyaxi Ala xa Di kerenyi ma.

¹⁹ Kiiti nan ya: Ala xa naiyalanyi bara fa dunija, kɔnɔ dimi rafan adamadie ma dangi na naiyalanyi ra, barima e kewali mu fan.

²⁰ Naiyalanyi mu rafan fe kobi raba yo ma. E mu minima naiyalanyi ma, e xa wali kobie naxa fa sa kεnε ma.

²¹ Kɔnɔ naxan yo jεrema Ala xa nɔndi ma, a tan minima naiyalanyi ma, alako Ala waxɔnfe e naxan nabafe, na xa sa kεnε ma.»

*Annabi Yaya seede bafe
Isa xa fe ra*

²² Na xanbi, Isa nun a fôxirabir  e naxa keli Darisalamu e so Yudaya b  xi ma. Isa naxa waxati nde raba menni a nun a fôxirabir  e, e nu mixie xunxama ye x  ora.

²³ Yaya fan nu mixie xunxama ye x  ora Enon n  , Salimon f   ma, barima ye gbegbe nu na naa. Mixie nu sigama a x  n, a tan nu e xunxa ye x  ora.

²⁴ A a lixi na temui, a mu nu saxi geeli sinden.

²⁵ L  xo nde, w  yenyi naxa mini Yaya fôxirabir  e nun Yuwifi nde tagi maraseniyyenyi xa fe ra.

²⁶ E naxa siga Yaya yire, e a fala a b  , «Karam  x  , wo nun x  me naxan nu a ra Yuruden naakiri ma, i bara naxan ma fe seede ba, a na mixie xunxafe ye x  ora. Birin na sigafe a yire.»

²⁷ Yaya naxa e yaabi, «Mixi mu fefe sötöma, fo Ala na naxan fi a ma.

²⁸ Wo tan yati bara findi n ma seedee ra, a n a masen n  , *«N tan xa mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra. N x  exi a ya ra n  .»*

²⁹ X  me naxan gine fenxi, a tan nan findima gine kanyi ra. A defanboore tan luma a fe ma n  , a a tuli mati a ra p  lexinyi kui. N tan luma na ki ne Isa b  . N ma s  ew   bara kamali.

³⁰ Fo Isa xa fe xa ite n  , n gbe xa igoro.»

³¹ «Naxan kelixi koore, a tan dangi birin na. Naxan kelixi dunija ma, dunija mixi nan a ra naxan w  yenma a dunija

ki ma, k  o naxan tan kelixi ariyanna, a tan dangi birin na.

³² A tan fe nan seede bama, a bara naxan to, a man bara naxan m  , k  o mixi yo mu lama a xa seedej  x  ya ra.

³³ Mixi naxan lama na seedej  x  ya ra, a bara a kolon a Ala n  ndi nan falama.

³⁴ Ala xa X  era Ala xa masenyi nan tima, barima a kamalixi Ala Xaxili S  niy  xi ra.

³⁵ Baba Ala a xa Di xanuxi n  , a fe birin sa a belexe.

³⁶ Naxan na danxaniya Ala xa Di ma, a bara abadan kisi s  t  . K  o naxan na Ala xa Di xui matandi, na kanyi tan mu kisima. Ala xa x  ne nan birama a f  xo ra.»

4

Samari gine nde nun Samarike danxaniyafe Isa ma

¹ Isa naxa a kolon a Farisenie bara a m  , a fôxirabir  e na wuyafe, a man na mixie xunxafe ye x  ora dangi Yaya ra.

² K  o a fa li Isa y  te xa mu nu mixie xunxama ye x  ora, a fôxirabir  e nan nu a rabama.

³ Isa to rakolon na fe ma, a naxa keli Yudaya, a gibile Galile b  xi ma.

⁴ Na biyaasi kui, a nu lan a xa Samari b  xi igiri sigafe ra Galile.

⁵ A naxa Samari taa nde li naxan xili Sukaru, d  nnax   mak  re xe ra, Yuwifie benba Yaxuba naxan fi a xa di Yusufu ma.

⁶ Yaxuba xa kɔlɔnyi na mɛnni nɛ. Isa to nu bara tagan a xa biyaasi kui, a naxa a magoro na kɔlɔn dɛ ra. Yanyi tagi nan nu a ra.

⁷ Samari gine nde to fa ye bade, Isa naxa a fala a bɛ, «N ki ye, n xa a min.»

⁸ A lixi Isa fɔxirabirɛe nu bara siga donse sarade taa kui.

⁹ Gine naxa a fala Isa bɛ, «I tan Yuwifi, n tan Samari gine. I n maxɔrinma ye min daaxi ma munfe ra?» Gine na fala nɛ barima Yuwifie nun Samarikae mu sese masarama e bore tagi.

¹⁰ Isa naxa a fala, «Xa i sa a kolon nu, Ala wama i kife naxan na, i tan nan a makulama kisi ye ra nu, a fa na fi i ma. Xa i sa a kolon nu mixi naxan a falafe i bɛ yi ki, <n ki ye ra,> i tan fan a makulama nɛ ye ra nu naxan i rakisima.»

¹¹ Gine naxa a maxɔrin, «N ba, ye base yo mu i yi ra, yi kɔlɔnyi fan tilin. I fa na kisi ye sɔtɔma minden?»

¹² Ka i tan dangi muxu benba Yaxuba ra? A tan nan yi kɔlɔnyi fi muxu ma. A tan yɛtɛ bara a ye min, a nun a xa die, a nun a xa goore.»

¹³ Isa naxa a yaabi, «Naxan yo yi kɔlɔn ye min, ye xɔli man gbilenma a suxu ra.»

¹⁴ Kɔnɔ naxan ye minma n naxan fima a ma, ye xɔli mu a suxuma sɔnɔn. Na ye findima dulonyi nan na a bɔrɛ ma, a gbo a i, a findi abadan kisi ra.»

¹⁵ Gine naxa a fala a bɛ, «N ba, na ye fi n ma, alako ye

xɔli naxa n suxu, n naxa fa ye bade sɔnɔn.»

¹⁶ Isa naxa a fala a bɛ, «Siga i sa i xa mori xili, wo fa be.»

¹⁷ Gine naxa a yaabi, «N mu dɔcxɔxi xemɛ xɔn.» Isa naxa a fala, «I nɔndi nan falaxi, a i mu dɔcxɔxi xemɛ xɔn.»

¹⁸ I bara dɔcxɔ xemɛ suuli birin xɔn ma, i man nun xemɛ naxan a ra yi tɛmui, futi mu wo tagi. Na tan, i nɔndi nan falaxi.»

¹⁹ Gine naxa a fala Isa bɛ, «Awa, n bara a kolon fa, a namijɔnmɛ nan na i ra.»

²⁰ Muxu benbae Ala batu yi geya nan fari, kɔnɔ wo tan Yuwifie a falama a fo Ala xa batu Darisalamu nɛ.»

²¹ Isa naxa a fala a bɛ, «N ma di, i xa la n na, waxati na fafe Baba Ala mu batuma yi geya ma, a mu batuma Darisalamu fan.»

²² Wo tan Samarikae, wo salima, kɔnɔ wo mu Ala kolon. Muxu tan Yuwifie, muxu salima, muxu man Ala kolon, barima Ala xa kisi fatanma Yuwifie nan na.»

²³ Kɔnɔ waxati na fafe, a jan bara a li, Baba Ala batulae a batuma a nɔndi ki ma e xaxili fixe nan na. Baba Ala wama na batula mɔɔlie nan xɔn ma.»

²⁴ Ala findixi Xaxili nan na. A batulae lan ne e xa a batu e xaxili fixe nan na a nɔndi ki ma.»

²⁵ Gine naxa a fala a bɛ, «N a kolon a Al Masiihu fafe, Ala xa Mixi Sugandixi. A tan na fa, a fe birin tagi rabama nɛ won bɛ.»

²⁶ Isa naxa a fala a bɛ, «N tan nan na ra, n tan Ala xa

Mixi Sugandixi nan wɔyɛnfe i bɛ yi ki.»

²⁷ Isa fɔxirabiree to Isa li, a na wɔyɛnfe na gine ra, e de naxa ixara, kɔnɔ e mu a maxɔrin, «I wama munse xɔn» xa na mu a ra «Wo na munse falafe?»

²⁸ Gine naxa a xa fejne lu naa, a siga taa kui, a sa a fala mixie bɛ,

²⁹ «Wo fa. Wo xa xemɛ nde mato naxan bara n ma kewali birin fala n bɛ, a mu n kolon. Ala xa Mixi Sugandixi na a ra ba, ka?»

³⁰ Na kui, taakae naxa mini sigafe ra Isa yire.

³¹ Na waxati bun ma, Isa fɔxirabiree nu wɔyɛnfe a bɛ, e a fala, «Karamɔxɔ, i dege.»

³² Kɔnɔ Isa naxa a masen e bɛ, «Baloe na n tan yi ra, wo tan mu naxan kolon.»

³³ A fɔxirabiree naxa e bore maxɔrin, «Pe, mixi nde nan faxi donse ra a xɔn ma ba?»

³⁴ Isa naxa a masen e bɛ, «N tan ma baloe findixi n Xɛɛma waxɔnfe rabafe nan na, n xa a xa wali rakamali a bara naxan so n yi.»

³⁵ Wo tan mu a falama xɛ, «Kike naani nan luxi beenun xɛ xabɛ xa a li? N xa a fala wo bɛ, wo wo ya rasiga, wo xee mato, e ragbeelixi ki naxɛ. Xɛ xaba temui bara a li.»

³⁶ Xɛ xabɛ jan bara a xa wali sare sɔtɔ fɔlɔ. A xa wali a niyama ne mixi xa kisi sɔtɔ abadan. Na kui, naxan xɛ bima nun naxan xɛ xabama, e birin luma sɛɛwɛ kerɛn ne.

³⁷ Yi masenyi findixi nɔndi nan na, «Mixi nde xɛ garansanma, gbete a xabama.»

³⁸ N tan wo xɛɛxi xɛ xabade ne, wo mu naxan nawalixi. Mixi gbete nan walixi, kɔnɔ wo tan nan e xa wali rajɔnyi toma.»

³⁹ Samarika naxee nu sabatixi na taa kui, e gbegbe naxa danxaniya Isa ma na gine xa seedɛrɔxɔya xa fe ra, a to a fala, «N bara kewali naxan birin naba, a bara a birin tagi raba n bɛ.»

⁴⁰ Na kui, Samarikae to fa Isa yire, e naxa a mayandi a xa lu e xɔnyi. Isa naxa xi firin naba naa.

⁴¹ Mixi gbegbe man naxa danxaniya a xa masenyi saabui ra.

⁴² E naxa a fala na gine bɛ, «Singe muxu nu danxaniyaxi i tan nan xa wɔyɛnyi xa fe ra, kɔnɔ yakɔsi muxu tan yɛtɛ bara a xui mɛ. Muxu bara a kolon fa, a yi findixi dunija rakisima nan yati ra.»

Isa xemɛ nde xa di ray-alanfe

⁴³ Na xi firin dangi xanbi, Isa naxa keli naa, a siga Galile,

⁴⁴ barima a tan yati a a masen ne a namijɔnme sese yo mu binyama a xɔnyi.

⁴⁵ A to so Galile, naakae naxa a rasene a fanyi ra, barima e fan nu bara Sayamaleke Dangi Sali raba Darisalamu, e a xa kaabanakoe to, a naxee raba naa.

⁴⁶ Na kui, Isa man naxa so Kaana, Galile bɔxi ma, a ye mafindi weni ra dennaxɛ. Mange xa walike xungbe

nde nu na naa, naxan xa di nu furaxi Kaperenamu.

⁴⁷ A to a me a Isa bara fa Galile kelife Yudaya, a naxa siga a yire, a a maxandi a xa fa a xa di xem rayalan naxan nu saxi saya fure ma.

⁴⁸ Isa naxa a fala a be, «Wo tan mu danxaniyama feo, fo wo tonxumae nun kaabanakoe to!»

⁴⁹ Mangxa walike naxa a mayandi, «Marigi, talu n xonyi beenun n ma di xa faxa!»

⁵⁰ Isa naxa a yaabi, «Siga, i xa di bara kisi.» Na walike naxa la Isa xa masenyi ra, a naxa siga.

⁵¹ A nu na gblene temui naxe, a xa konyie naxa a ralan, e a fala a be, «I xa di bara kisi!»

⁵² A fan naxa e maxorin, «A fisa mun temui?» E naxa a yaabi, «A fate xinbelixi xoro yanyi tagi jondon.»

⁵³ Na di baba naxa a kolon a xa di yalan folo kabi Isa a fala a be temui naxe, «I xa di bara kisi.» Na nan a ra, na xem nun a xa denbaya birin naxa danxaniya Isa ma.

⁵⁴ Na naxa findi Isa xa tonxuma makaabaxi firin nde ra. A a raba Galile ne, a to gblene kelife Yudaya.

5

Isa namate rayalanfe

¹ Na dangi xanbi, Yuwifie xa sali nde to a li, Isa naxa te Darisalamu.

² Ye yire nde nu na Darisalamu, naxan xili Beteseda Eburu xui. A nu na taa naade xungbe nan

fe ma, naxan xili Xurusee Naade. Leele suuli nan nu na na ye yire.

³⁻⁴ Furema wuyaxi nu saxi na leelee bun ma, alo donxuie, namatæe, nun naxee salonyie birin tuuxi a ma.

⁵ Xem nde nu na naa, naxan nu namataxi kabi ne tongo saxan nun solo-masaxan.

⁶ Isa to nu a kolon a yi xem nu bara bu a namataxi ra, a to a saxi to, a naxa a maxorin, «I wama a xon i xa yalan?»

⁷ Namate naxa a yaabi, «Marigi, ye na imaxa, mixi yo mu na naxan n nagoroma a xora. Beenun n tan xa ye yire li, mixi gbete bara goro a xora.»

⁸ Isa naxa a fala a be, «Keli, i i xa dagi tongo, i i ne.»

⁹ A naxa yalan keran na. A naxa a xa dagi tongo, a a ne.

Na lõxœ to nu findixi malabu lõxœ nan na,

¹⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala na xem rayalanxi be, «Malabu lõxœ nan to, a mu lanma i xa i xa dagi xanin i xun.»

¹¹ Kon a tan naxa e yaabi, «Xem naxan n nayalanxi, na nan a fala n be, «I i xa dagi tongo, i i ne.»

¹² E naxa a maxorin, «Nde na falaxi i be?»

¹³ Kon xem mu nu a kolon naxan a rayalanxi, barima Isa nu bara lœ a ma nama ya ma.

¹⁴ Na dangi xanbi, Isa man naxa na xem li horombanxi, a naxa a fala a be, «Yakosi i bara yalan,

kono a lanma i xa gbilen yunubi fɔxɔ ra alako fe gbete naxa i soto naxan dangi na fure singe ra.»

¹⁵ Xeme naxa siga a sa a fala Yuwifi kuntigie be, a Isa nan a rayalanxi.

¹⁶ Isa to na fe raba malabu lɔxɔe ne, Yuwifi kuntigie naxa so Isa gerefere.

¹⁷ Isa naxa a fala e be, «Han to n Baba na walife, n fan na walife.»

¹⁸ Na temui, Yuwifie naxa fe birin naba alako e xa a faxa, barima a nu malabu lɔxɔe seriye kanama, a man nu a falama a Ala nan a Baba ra. Na na a ra e birin tide lanxi.

Ala xa Di walima a Baba nan xa yaamari ma

¹⁹ Na kui, Isa naxa a masen e be, «N xa nɔndi yati fala wo be, Ala xa Di mu nɔma fefe rabade a yete ra, fo a na naxan to a Baba Ala ra. Ala xa Di, a Baba Ala nan fɔxi rabama.

²⁰ Barima Baba Ala a xa Di xanuxi ne, a man fe naxan birin nabama, a a masenma a xa Di be. A jan fama fee masende a be naxee makaaba dangi yee ra, alako wo de xa ixara.

²¹ Baba Ala mixie rakelima faxe ma ki naxe, a e rakisi, Ala xa Di fan kisi fima a na wa a fife naxee ma.

²² Baba Ala jan mu mixi yo makiitima, a mixi makiitife birin luxi a xa Di nan ma,

²³ alako birin xa Ala xa Di binya alo e Baba Ala binyama ki naxe. Naxan yo mu Ala xa Di binya, a mu

Baba Ala fan binyaxi naxan a xa Di xεexi dunina.»

²⁴ «N xa nɔndi fala wo be, naxan a tuli matima n na, a fa la n Xεema ra, na kanyi bara kisi abadan. Na kanyi mu kiiti xɔcɔxɔe sɔtɔma, a bara ge ratangade yahannama ma, a bara kisi sɔtɔ.

²⁵ N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, waxati fafe a lide, a jan bara a li, faxamixie Ala xa Di xui mɛma ne. Naxee na a xui mɛ, nee kisima ne.

²⁶ Baba Ala to findixi kisi kanyi ra kisi sɔtɔma naxan na, a bara a xa Di fan findi kisi kanyi ra kisi sɔtɔma naxan na.

²⁷ A man bara nɔe so a yi ra adamadie makiitife ma, barima Adama xa Di nan a ra.

²⁸ Wo naxa kaaba yi fe ma, barima waxati fafe a lide, naxee na gaburi kui, e birin a xui mɛma ne,

²⁹ e mini e xa gaburie kui. Naxee findi fe fanyi rabae ra, nee na keli, e kisi nan sɔtɔma. Kono naxee findi fe kobi rabae ra, nee tan na keli, e gbaloe nan sɔtɔma.»

³⁰ «N tan mu nɔma fefe rabade n yete ra. N a mɛma Baba Ala ra ki naxe, n tan kiiti sama na ki ne. Na kui, n ma kiiti tinxin, barima n mu birama n yete waxɔnfe xa fɔxɔ ra, n biraxi n Xεema nan waxɔnfe fɔxɔ ra.»

³¹ «Xa n sa seede ba n yete be, a mu lanma.

³² Baba Ala nan seede bama n be. N fan a kolon a tan seedejɔxɔya naxan bama n ma fe ra, a findixi nɔndi nan na.

³³ Wo tan yati bara mixie
хεε Yaya xɔn, a fan naxa
seedenɔxɔya ba nɔndi xa fe
ra.

³⁴ N hayi mu na adama tan
xa seedenɔxɔya ma, kɔnɔ n
yi fee masenxi nε wo bε
alako wo xa kisi.

³⁵ Yaya nu luxi nε alo
lanpui radexexi naxan yan
bama. Wo bara sεewa na
naiyalanyi ra waxati nde
bun ma.»

³⁶ «Kɔnɔ seedenɔxɔya nde
na n bε naxan dangi Yaya
gbe ra. N fee naxee rabama,
Baba Ala bara naxee so n yi
n xa e raba, nee nan findixi
seedenɔxɔya ra n ma fe ra, a
Baba Ala nan n хεεxi.

³⁷ Baba Ala naxan n хεεxi,
a fan yati bara seede ba n ma
fe ra. Wo singe mu nu a xui
mε, wo mu nu a yatagi to,

³⁸ a xa masenyi man mu
sabatixi wo бɔрε ma, barima
wo mu laxi a xa хεεra ra.

³⁹ Wo luma Kitaabuie
mato ra, barima wo ѕɔнɔ a
ma, a wo abadan kisi ѕɔтɔma
e tan nan saabui ra. A fa li,
na Kitaabuie yati nan n ma
fe seede bama,

⁴⁰ kɔnɔ wo tondixi fade n
ma wo xa kisi ѕɔтɔ.»

⁴¹ «N mu wama adamadie
xa matɔxɔс xɔn.

⁴² N wo kolon. Ala xa
xanunteya mu na wo бɔрε
kui.

⁴³ N faxi n Baba nan xili ra,
kɔnɔ wo mu n nasenexi. Xa
mixi gbete sa fa a yεtε kan
nan xili ra, wo mu tondima
na tan nasenede.

⁴⁴ Wo to wama wo xa
matɔxɔс ѕɔтɔ wo bore ra,
kɔnɔ wo mu matɔxɔс fenma
naxan fatanxi Ala Kerenyi

tan na, wo fa danxaniyama
di?»

⁴⁵ «Wo naxa a маjɔxun
de a n tan nan wo kala
muma Baba Ala xɔn. Annabi
Munsa, wo xaxili tixi naxan
na, na nan wo kalamuma.

⁴⁶ Xa wo sa laxi Munsa ra
nu, wo lama nε n fan na nu,
barima Munsa n tan nan ma
fe sεbe.

⁴⁷ Kɔnɔ xa wo mu laxi a xa
Kitaabui ra, wo fa lama n tan
ma masenyi ra di?»

6

*Isa donse fife хεεme mixi
wulu suuli ma*

(Matiyu 14:13-21, Maraki
6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ Na xanbi, Isa naxa giri
Galile Baa naakiri ma, e
naxan xili falama Tiberiyasi
Baa.

² Nama gbegbe nu biraxi
a fɔxɔ ra, barima e nu a xa
tɔnxuma makaabaxie toxi, a
nu naxee rabama furemae
bε.

³ Isa naxa te geysa fari,
a sa дɔхɔ naa a nun a
fɔxirabiree.

⁴ Yuwifie xa Sayamalekε
Dangi Sali nu bara makɔre.

⁵ Isa to a ya rasiga, a naxa
nama gbegbe to fa ra a yire,
a naxa Filipu maxɔrin, «Won
sa нɔma taami sarade minden
alako yi mixi birin xa e
dεge?»

⁶ A na fala nε alako a
xa Filipu mato, barima Isa
nan nu a kolon a fafe naxan
nabade.

⁷ Filipu naxa a yaabi, «Hali
won taami sara xi кεмε
firin wali sare nan na, na
mu a niyama yi pama mixi

birin xa nō taami xuntundi sotode.»

⁸ Isa fōxirabiree Andire, Simōn Piyeri xunya, a naxa a fala,

⁹ «Mēngi taami suuli na yi xemē dimēdi yi ra, a nun yexē firin, kōnō na findixi munse ra yi nama bē?»

¹⁰ Isa naxa a masen, «Wo a fala nama bē e xa e magoro.» Nooge xinde gbegbe to nu na naa, mixie naxa dōxō bōxi, e xemē mixi wulu suuli jōndōn.

¹¹ Na temui, Isa naxa na taami suuli tongo, a Ala tantu, a e itaxun nama magoroxi ma, a a raba na ki ne yexē fan na. Birin naxa a sotō, han e birin naxa wasa.

¹² Nama to luga, Isa naxa a fala a fōxirabiree bē, «Wo donse dōnxōe xuntunyie malan, alako sese naxa makana.»

¹³ Na kui, e naxa mixie xa donse dōnxōe xuntunyie malan han debe fu nun firin naxa rafe. Na birin fatan mēngi taami gundi suuli nan na.

¹⁴ Nama to Isa xa tōnxuma makaabaxi to, e naxa a fala, «Muxu bara namijōnmē naxan mame a xa fa dunija ma, a tan nan yati yi ki!»

¹⁵ Isa to a kolon a e nu fafe a suxude nē e xa a findi mangē ra, a naxa keli e xun ma, a sa lu a kerenyi ma geya fari.

Isa jñerefe ye fari

¹⁶ Nunmare to so, Isa fōxirabiree naxa goro baa dēra,

¹⁷ e baki kunkui kui, e xa baa igiri sigafe ra

Kaperēnamu. Dimi nu bara sin, kōnō Isa mu nu gbilen e yire sinden.

¹⁸ Foye belebele naxa mini, baa naxa xaajne.

¹⁹ E to laala ba kilo suuli xa na mu senni jōndōn, e naxa Isa to jñere ra ye fari, a fafe e mabiri kunkui yire. E naxa gaaxu.

²⁰ Kōnō Isa naxa a fala e bē, «N tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.»

²¹ E to nu wama a xa te kunkui kui, kunkui naxa e sigade li kerén na.

Kisi taami naxan fatanxi Ala ra

²² Kuye naxa iba nama ra baa dē, Isa fōxirabiree kunkui tongo dēnnaxē. E nu a kolon a na kunkui kerenyi nan nu na naa, a fa li Isa mu baki a kui, fo a fōxirabiree doro.

²³ Kunkui gbētē naxee keli Tiberiyasi, nee naxa e li mēnni, e taami don dēnnaxē, Marigi naxan so e yi a to ge Ala tantude.

²⁴ Mixie to a kolon a Isa mu nu na mēnni sōnōn, a fōxirabiree fan mu na, e fan naxa baki kunkui kui, e giri Kaperēnamu, Isa fende.

²⁵ E to Isa li baa naakiri ma, e naxa a maxōrin, «Karamōxō, i faxi be mun temui?»

²⁶ Isa naxa e yaabi, «A nōndi ki ma n xa a fala wo bē, wo mu n fenfe xē n to tōnxuma makaabaxi raba wo ya xōri. Wo n fenfe nē wo to lugaxi taami ra.

²⁷ Wo naxa wali dunija baloe xa fe ra, naxan bōrōma. Wo xa wali

baloe nan ma fe ra naxan buma, a abadan kisi fi wo ma. Adama xa Di nan na baloe fima wo ma, barima Baba Ala bara a tan nan matɔnxuma a xa Mixi Sugandixi ra.»

²⁸ Na kui, jama naxa Isa maxɔrin, «Muxu lanma muxu xa munse raba alako muxu xa nu kewalie raba Ala wama naxee xɔn?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «Ala wama kewali naxan xɔn, a findixi yi nan na: Wo xa danxaniya a xa xɔera ma.»

³⁰ E man naxa a maxɔrin, «I tɔnxuma makaabaxi mundun nabama muxu ya xɔri alako muxu xa la i ra? I fa kewali mundun nabama?»

³¹ Muxu benbae taami nde don ne gbengberenyi ma naxan goro kelife koore ma. A sebexi Kitaabui kui, «Ala naxa taami fi e ma baloe ra, naxan keli koore ma.»

³² Isa man naxa a masen e bɛ, «N xa a masen wo be a nɔndi ki ma, Annabi Munsa mu koore taami fi wo ma. N Baba nan koore taami yati fima wo ma.»

³³ Barima taami naxan fatanxi Ala ra, a tan nan goroma keli koore, a kisi fi dunija ma.»

³⁴ Na kui, e naxa a fala a bɛ, «Marigi, muxu ki na taami ra temui birin.»

³⁵ Isa naxa e yaabi, «N tan nan na kisi taami ra. Naxan na fa n tan ma, a mu kaamɛ kolonma abadan. Naxan na danxaniya n tan ma, a mu ye xɔli kolonma sɔnɔn.»

³⁶ Kɔnɔ alɔ n a falaxi wo be ki naxɛ, hali wo to bara n to, wo mu laxi n na.»

³⁷ Baba Ala mixi naxan

birin fima n ma, a fama ne n ma, n mu mɛɛma e ra abadan,

³⁸ barima n kelixi koore ma n Xɛɛma waxɔnfe nan nabade. N mu faxi n yetɛ waxɔnfe xa rabade.

³⁹ N Xɛɛma wama ne n xa a xa mixi birin nakeli faxɛ ma lɔxɔ dɔnxɔɛ. A mixi naxee fixi n ma, hali keren naxa lɔɛ.

⁴⁰ Na nan findixi n Baba sagoe ra, a naxan yo na danxaniya a xa Di ma, na kanyi xa abadan kisi sɔtɔ, n man xa a rakeli faxɛ ma lɔxɔ dɔnxɔɛ ma.»

⁴¹ Na kui, Yuwifie naxa so a mafalafe, barima a nu bara a fala, «N tan nan na taami ra naxan goro keli koore.»

⁴² E nu a falama ne, e naxɛ, «Isa xa mu yi ki, Yusufu xa di? Won mu a nga nun a baba kolon? A fa a falama di, a a goroxi ne keli koore?»

⁴³ Isa naxa e yaabi, «Wo ba wɔyɛnfe wo bore tagi na mɔɔli ra.»

⁴⁴ Mixi yo mu nɔma fade n ma, xa Baba Ala, naxan n xɛɛxi, mu a kanyi mabendun n ma. N fan fama a kanyi rakelide faxɛ ma lɔxɔ dɔnxɔɛ.

⁴⁵ A sebexi namijɔnmɛɛ xa Kitaabui kui, «Ala fama ne e birin xarande.» Naxan yo na Baba Ala xui rame, a a xa masenyi suxu, na kanyi tan fama ne n ma.»

⁴⁶ Mixi yo mu na naxan bara Baba Ala to, bafe mixi ra naxan fatanxi Ala ra. Na keren nan bara Baba Ala to.»

⁴⁷ «N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, naxan na danxaniya n ma, a bara abadan kisi sɔtɔ.»

⁴⁸ N tan nan na kisi taami ra.

⁴⁹ Wo benbae taami don ne gbengberenyi ma, kono e birin naxa faxa.

⁵⁰ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. Naxan yo na yi tan don, na kanyi mu faxama.

⁵¹ N tan nan na na kisi taami ra naxan goroxi keli koore. Naxan yo na yi taami tan don, a kisima ne abadan. Yi taami findixi n fate nan na, n naxan fima serexe ra alako dunija xa kisi soto.»

⁵² Na kui, sonxoe naxa mini Yuwifie tagi, e nu a fala, «Pe, yi xeme nomma a fate sube sode won yi ra di, won xa a don?»

⁵³ Isa naxa a masen e be, «N xa a fala wo be a nondi ki ma, xa wo mu Adama xa Di fate sube don, xa wo mu a wuli min, kisi mu wo be.

⁵⁴ Naxan n sube donma, a n wuli min, na kanyi kisima ne abadan, n a rakelima ne faxe ma locdonaqce.

⁵⁵ N fate nan findixi baloe yati ra. N wuli nan findixi minse yati ra.

⁵⁶ Naxan n sube donma, a n wuli min, n bara sabati na kanyi i, a fan bara sabati n fan i.

⁵⁷ Baba Ala to n xeexi, kisi fatanma naxan na, kisi na n fan yi a tan saabui ra. Na mooli man na, naxan baloma n tan ma, na kanyi kisima n saabui ra.

⁵⁸ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. A mu luxi alo wo benbae taami naxan don. E tan faxa ne. Naxan yi taami tan donma, na kanyi kisima ne abadan.»

⁵⁹ Isa yi masenyi ti ne a nu mixie kawandima temui naxe Kaperenamu salide kui.

Isa foxirabire gbegbe panige masarafe

⁶⁰ E to a xa masenyi me, a foxirabire wuyaxi naxa a fala, «Yi masenyi tan xecoxo de! Nde nomma tinde a ra?»

⁶¹ Isa to a kolon a a foxirabiree na yi woyenyi falafe e bore tagi, a naxa e maxorin, «N ma masenyi bara wo raxo?»

⁶² Xa a sa li go, wo sa Adama xa Di to te ra koore ma, a kelixi dennaxe?

⁶³ Ala Xaxili Seniyenxi nan kisi fima mixi ma. Fate bende tan mu nomma sese ra. N masenyi naxan tixi wo be, a Ala Xaxili Seniyenxi nun kisi soto ki nan masenma.

⁶⁴ Kono mixi ndee na wo ya ma, naxee mu danxaniyaxi. Isa na fala ne barima kabi a fol, a nu a kolon naxee mu danxaniyaxi, a nun naxan fama a yanfade, a a sa kuntigie belexe.

⁶⁵ A man naxa a masen, «Na nan a ra, n a falaxi ne wo be, a mixi yo mu nomma fade n xon ma, xa Baba Ala mu na danxaniya fi a ma.»

⁶⁶ Na xanbi, a foxirabire gbegbe naxa panige masara, e gibilen a foxo ra.

⁶⁷ Na kui, Isa naxa a foxirabire fu nun firinyie maxorin, «Wo tan go? Wo fan wama kelife n xun ma?»

⁶⁸ Simon Piyeri naxa a yaabi, «Marigi, xa muxu gibilen i foxo ra, muxu fa

sigama nde xən ma? Abadan kisi masenyi na i tan nan yi.

⁶⁹ Muxu bara la a ra, muxu man bara gə a kolonde, a i tan nan na Ala xa Səniyentəsra.»

⁷⁰ Isa naxa e yaabi, «N tan xa mu wo sugandi, wo tan mixi fu nun firinyie? Kōnō mixi keren na wo ya ma, adama sentane nan a ra.»

⁷¹ A nu Simōn Isikariyoti xa di Yudasi nan ma, naxan nu na a fəxirabire fu nun firinyie ya ma. A tan nan nu fama a yanfade, a a sa kuntigie belexe.

7

Isa xunyae xa danxaniyatarella

¹ Na xanbi, Isa naxa Galile bɔxi isa fɔlɔ. A mu nu Yudaya tan iñerema, barima Yuwifi kuntigie nu katafe nə e xa a faxa.

² Yuwifie xa Bage Ti Sali to nu bara makɔrɛ,

³ Isa xunyae naxa a fala a bɛ, «A lan nə i xa keli yi bɔxi ma, i siga Yudaya, alako i fəxirabiree naxee sa na naa, e fan xa i xa walie to, i naxee rabama.

⁴ Mixi mu a xa wali nɔxunma xa a wama dunija xa a kolon. I to yi tɔnxumae rabama, a lanma i xa e raba kene ma.»

⁵ E na fala nə, barima hali e to findixi a xunyae ra, e mu nu laxi a ra.

⁶ Isa naxa a masen e bɛ, «N ma waxati mu nu a li sinden, kōnō waxati yo mu na wo tan xa fe ma.

⁷ Dunija mu nɔma wo tan xonde, kōnō e n tan xonma,

barima n seedejəxɔya bama e xa fe ra, a e xa walie kobi.

⁸ Wo tan xa te Darisalamu, wo sa sali raba naa. N tan mu sigama, barima n ma waxati mu gəxi a lide sinden.»

⁹ A na fala xanbi, a naxa lu Galile.

Isa kawandi tife Darisalamu

¹⁰ A xunyae to te sali rabade Darisalamu, Isa fan naxa siga, kōnō a gundo ki ma.

¹¹ Sali to nu rabafe, Yuwifi kuntigie nu a fenfe Darisalamu, e nu maxɔrinyi ti, «A na minden?»

¹² Mixie nu wɔyɛn gbegbe makɔyikɔyima e bore tuli Isa xa fe ra. Ndee a falama a mixi fanyi nan a ra, ndee a falama a a na nama ratantafe nan tui.

¹³ Kōnō e to nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra, mixi yo mu nu suusama a xa fe falade kene ma.

¹⁴ Yuwifie nu sali naxan nabafe, lɔxun keren na a ra. Na to nu bara siga han a tagi, Isa naxa te hɔrɔmɔbanxi kui, a kawandi ti folo.

¹⁵ Yuwifi kuntigie naxa kaaba, e nu a fala, «Yi xəmə lənnixi yi mɔɔli ra di, a to mu xaranxi?»

¹⁶ Isa naxa e yaabi, «N kawandi naxan tima, a mu kelixi n tan xa ma. A kelixi n Xəmə nan ma.

¹⁷ Mixi naxan wama Ala waxɔnfe rabafe, a nɔma nə a kolonde xa yi xaranyi fatanxi Ala nan na. Xa n gbe gbansan na a ra, mixie a kolonma nə nu.

¹⁸ Mixi naxan wɔyεnma a yεtε xaxili ma, a matɔχε fenfe a yεtε nan bε. Kono naxan matɔχε fenfe a Xεema bε, nɔndi falε nan na kanyi ra, tinxintareya yo mu naxan bɔjε ma.

¹⁹ Annabi Munsa yati nan Ala xa seriye soxi wo yi ra, kono wo mu a ratinmexi. Munfe ra wo wama n faxafe?»

²⁰ Nama naxa a fala, «Ninne nan na i fɔxɔ ra! Nde katafe i faxade?»

²¹ Isa naxa e yaabi, «N kaabanako kerēn nan naba, a fa wo birin dε ixara.

²² Munsa a benbae xa seriye falaxi nε wo bε a wo xa wo xa di xεmε sunna. Wo na rabama hali malabu lɔxεs.

²³ Xa xεmε sunnama malabu lɔxεs alako Annabi Munsa xa seriye naxa fa kana, wo xɔnɔma n tan ma munfe ra, n to furema fate birin nayalan malabu lɔxεs ma?

²⁴ Wo xa fee kui mato a fanyi ra beenun wo xa kiiti sa. Kiiti xa tinxin.»

²⁵ Darisalamuka ndee nu a falafe, «Kuntigie mu na katafe yi xa faxade?»

²⁶ A mato, a tan nan wɔyεnfe kεnε ma yi ki, kono e mu sese falama a bε! Ka e bara la a ra, a Ala xa Mixi Sugandixi na a ra?»

²⁷ Kono won birin Isa baride kolon. Ala xa Mixi Sugandixi tan na fa, a baride mu kolonma.»

²⁸ Na kui, Isa naxa kawandi ti a xui itexi ra hɔrɔmɔbanxi kui, «Wo n kolon, wo n kelide fan kolon? Kono n tan mu faxi

n yεtε kan panige xa ma. Nɔndi Kanyi nan n xεexi, kono wo tan mu a kolon.

²⁹ N tan a kolon, barima n fatanxi a tan nan na. A tan nan n xεexi.»

³⁰ Na kui, e naxa kata a susude, kono e mu nɔ, barima a xa waxati mu nu a lixi sinden.

³¹ Kono nama ya ma mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, e nu a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi na fa, a tɔnxuma makaabaxie rabama dangi yi xεmε ra?»

³² Farisenie to a mε, nama nu naxan makɔyikɔyife Isa xa fe ra, e tan nun serexedubε kuntigie naxa hɔrɔmɔbanxi kosibilie xεs, e xa sa Isa suxu.

³³ Isa naxa a masen, «N na wo ya ma sinden don-doronti, n fa siga n Xεema yire.

³⁴ Wo fama nε n fende, kono wo mu n toma. N sa luma dɛnnaxε, wo mu nɔma naa lide.»

³⁵ Yuwifι kuntigie naxa e bore maxɔrin, «Yi wama sigafe minden, won mu sa nɔma a tote dɛnnaxε? Ka a waxi nε a xa sa sabati namane gbεtε alɔ muxu xa mixi ndee, alako a xa sa si gbεtεe xaran?»

³⁶ A to a masenxi a muxu fama a fende kono muxu mu a toma, a a sa luma dɛnnaxε, muxu mu nɔma naa lide, a waxi munse falafe?»

Kisi ye

³⁷ Na sali waxati lɔxɔdɔnχεs ma, naxan tide gbo boore birin bε, Isa naxa keli, a a masen a xui itexi ra, «Ye

xcoli na naxan yo ma, a xa fan xon, a xa a min.

³⁸ Alo Kitaabui a masenxi ki naxe, naxan yo na danxaniya n ma, kisi ye bulama ne a bojne kui, alo xure naxan susuma.»

³⁹ A nu na Ala Xaxili nan ma fe masenfe, a xa danxaniyatœe nu fama naxan sotode. Na waxati, Ala Xaxili mu nu faxi sinden, barima Isa xa xunnakeli mu nu makenenxi sinden.

⁴⁰ Nama to a xa masenyi me, ndee naxa a fala, «Muxu nu namijonme naxan mamexi a xa fa, a tan nan yati yi ki!»

⁴¹ Gbete fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na yi ra!» Kono ndee fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi findima Galileka ra?

⁴² Kitaabui mu a masenxi xe, a Ala xa Mixi Sugandixi kelima Dawuda bɔnsœ ne, a keli Betelœmu, Dawuda xonyi?»

⁴³ Na kui, nama mu nu lanxi Isa xa fe ma.

⁴⁴ Ndee nu wama a suxufe, kono mixi yo mu no.

⁴⁵ Na kui, kɔsibilie naxa gbilen sereyedube kuntigie nun Farisenie yire. Na kuntigie naxa e maxorin, «Munfe ra wo mu faxi a ra be?»

⁴⁶ Kɔsibilie naxa e yaabi, «A xa masenyi dangi adamadie xa masenyi birin na.»

⁴⁷ Farisenie fan naxa e yaabi, «Pe, a bara wo fan madaxu?»

⁴⁸ Mixi keran na kuntigie xa na mu Farisenie ya ma

naxan laxi a ra?»

⁴⁹ Yi nama tan mu seriyε Kitaabui kolon. Mixi dankaxie nan e ra.»

⁵⁰ Kono Nikodemus, naxan nu bara siga Isa yire, a naxa a fala a boore kuntigie be,

⁵¹ «Won ma seriyε ki ma, mixi ne makiitima, a mu maxorinma xe alako a xa kolon sinden a fe naxan nabaxi?»

⁵² E naxa a yaabi, «Galileka nan na i fan na? A mato Kitaabui kui, namijonme yo mu kelima Galile bɔxi!»

⁵³ Na xanbi, kankan naxa siga a xonyi.

8

Gine yenela makiitife

¹ Isa naxa siga Oliwi geya ma.

² Kuye to iba, a naxa siga hɔrɔmɔbanxi. Nama to fa a yire, a naxa dɔxɔ, a so e kawandife.

³ Seriyε karamɔxœ nun Farisenie fan naxa fa gine nde ra, e naxan suxuxi a na yene rabafe. E naxa a ti mixi birin ya i,

⁴ e a fala Isa be, «Karamɔxɔ, muxu yi gine suxuxi yene nan xun.»

⁵ Seriyε ki ma, Annabi Munsa muxu yamarixi ne muxu xa yi gine mɔoli magɔnɔ geme ra han a faxa. I tan a toxi di?»

⁶ E nu na gantanyi nan tefe a be na maxorinyi ra, a xa fe nde fala, e nɔma a kalamude naxan ma. Isa naxa a igoro, a nu fa sèbeli ti bɔxi ma a bɛlexesole ra.

7 E to dəxə a ra, a naxa keli, a a fala e bə, «Yunubi mu na naxan ma wo ya ma, na singe xa yi gine gənəc.»

8 A man naxa a igoro, a nu fa səbeli ti bəxi ma.

9 E to a xa woyenyi mə, e birin naxa siga kerən kerən, fələfe forie ma. Gine gbansan to lu Isa ya i,

10 Isa naxa keli, a gine maxərin, «Naxee fa i ra, e na minden? Mixi yo mu lu naxan i makiitima?»

11 Gine naxa a yaabi, «N marigi, mixi yo mu lu.» Isa naxa a fala a bə, «Awa, n fan mu i makiitima. Siga, i naxa yunubi raba sənəc.»

Isa nan na dunija naiyalanyi ra

12 Isa man naxa woyenyi tongo, a a masen jama bə, «N tan nan na dunija naiyalanyi ra. Naxan na bira n fəxə ra, a mu jərəma dimi kui muku. Kisi naiyalanyi nan yanbama na kanyi bə.»

13 Na kui, Farisənie naxa a fala a bə, «I na i yətə kan nan seede bafe. I xa seedejəxəya mu findixi nəndi ra.»

14 Isa naxa e yaabi, «Hali n seede ba n yətə bə, n ma seedejəxəya findixi nəndi nan na, barima n a kolon n kelixi dənnaxə, n man a kolon n sigafe dənnaxə. Kənə wo tan mu n kelide kolon, wo mu n sigade fan kolon.»

15 Wo tan mixi makiitima adama xaxili nan na. N tan mu mixi yo makiitima.

16 Kənə xa n sa mixi makiitima, n ma kiiti findima nəndi nan na, barima n

keren xa mu a ra. N tan nun Baba Ala nan a ra, a tan naxan n xəexxi.

17 A səbəxi wo xa səriyə Kitaabui kui, a xa mixi firin xa seedejəxəya baxi lan e bore ma, na xa suxu nəndi ra.

18 N tan nan na n yətə seede ra. Baba Ala fan, a tan naxan n xəexxi, a fan seedejəxəya bama n ma fe ra.»

19 E naxa Isa maxərin, «I baba na minden?» A naxa e yaabi, «Wo mu n kolon, wo mu n Baba fan kolon. Xa wo n kolon ne nu, wo n Baba fan kolonma ne nu.»

20 Isa yi masenyi ti hərəməbanxi, hadiya sase yire nə, kənə mixi yo mu a suxu, barima a xa waxati mu nu a lixi sinden.

Isa findixi Ala xa Xəera nan na

21 Isa man naxa a masen e bə, «N fama nə sigade. Wo n fenma nə, kənə wo ləəma nə wo xa yunubie xa fe ra. N sigama dənnaxə, wo tan mu nəma sigade naa.»

22 Yuwifi kuntigie naxa a fala e bore tagi, «Pe, a to a falama, a a sigama dənnaxə, won tan mu nəma sigade naa, a waxi a yətə nan faxafe ba?»

23 Isa naxa a masen e bə, «Dunija mixie nan na wo ra. Kənə n tan kelixi koore nə. Wo xənyi findixi yi dunija nan na, kənə n tan xənyi mu a ra.»

24 N a falaxi wo bə na nan ma, a wo ləəma nə wo xa yunubie xa fe ra. Xa wo mu la a ra, a n tan nan na naxan

na abadan, wo faxama nε wo xa yunubie na wo ma.»

²⁵ E naxa a maxɔrin, «I findixi nde ra?» Isa naxa e yaabi, «Kabi a fɔlε, n na falama wo bε.

²⁶ Marakɔrɔsi gbegbe nan n yi ra wo tan mabiri, naxan findima kiiti xɔcɔxɔsε ra wo bε. Nɔndi fale nan n Xεεma ra. N naxan mɛxi a ra, n na nan falama dunija bε.»

²⁷ E mu a fahaamu a Isa nu wɔyεnfe e bε Baba Ala nan ma fe ra.

²⁸ Na kui, Isa naxa a masen e bε, «Wo na Adama xa Di rate wuri kɔn na tɛmui naxε, wo a kolonma nε, a n tan nan na naxan na abadan, n man mu fefe rabama n yεtε ra, n mu fefe falama fo n Baba na naxan masen n bε.

²⁹ N tan nun n Xεεma nan a ra. A mu n nabεjinxsi, barima n a waxɔnfe nan nabama tɛmui birin.»

³⁰ Isa to nu yi fee masenma, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma.

Iburahima xa die nun Ibulisa xa die

³¹ Na kui, Isa naxa a masen Yuwifie bε naxee nu bara danxaniya a ma, «Xa wo lu n xui rabatu ra, wo findixi n fɔxirabiree yati nan na.

³² Wo na nɔndi kolon, a wo xɔrεyama nε.»

³³ E naxa a yaabi, «Annabi Iburahima bɔnsɔsε nan na muxu ra. Han to, muxu tan mu nu findi mixi yo xa konyie ra! Munfe ra i a falaxi a muxu xɔrεyama nε?»

³⁴ Isa naxa a fala e bε, «N xa nɔndi fala wo bε, mixi naxan yunubi rabama

a bara lu yunubi xa konyiya kui.

³⁵ Mixi xa konyi mu luma fɔxɔsε ra abadan. Kɔnɔ mixi xa di tan, a xɔnyi nan na fɔxɔsε ra abadan.

³⁶ Na kui, xa Ala xa Di wo xɔrεya, a lima wo xɔrεya nan yati sɔtɔxi.»

³⁷ «N a kolon tan, a Iburahima bɔnsɔsε nan na wo ra, kɔnɔ wo katafe n faxade nε wo to tondixi n ma masenyi ra.

³⁸ N tan bara naxan to Baba Ala ra, n na nan falama. Wo fan bara naxan mε wo baba ra, wo na nan nabama.»

³⁹ E naxa a yaabi, «Annabi Iburahima nan na muxu baba ra.» Isa naxa a masen e bε, «Xa Iburahima xa die nan yati wo ra nu, wo luma Iburahima fɔxi nan naba ra nu.

⁴⁰ Kɔnɔ wo tan na katafe n faxade, n tan naxan nɔndi falama wo bε n naxan mɛxi Ala ra. Iburahima wali ki mu lanxi na ma.

⁴¹ Wo na wo baba nan fɔxi rabafe.» E naxa a fala a bε, «Yεnε die xa mu na muxu tan na de! Ala kerɛn nan na muxu Baba ra.»

⁴² Isa naxa a masen e bε, «Xa Ala nan wo Baba ra nu, wo n xanuma nε nu, barima n to na wo ya ma be, n kelixi Ala nan ma. N mu faxi n yεtε xa ra, a tan nan n xεεxi.»

⁴³ Munfe ra wo mu n xui fahaamuma? Wo mu nɔxi n ma masenyi ramede.

⁴⁴ Wo tan baba findixi Ibulisa nan na, a xɔli man wo ma wo xa a tan nan sago raba. Kabi a fɔlε, faxeti nan a ra. A mu tinma nɔndi ra, barima nɔndi yo mu na

a xa fe kui. A to wule falama, a a yete xui nan yati falafe, barima wule fale nan a ra naxan findixi wule birin baba ra.

⁴⁵ Kono n tan to nöndi nan falama, wo mu lama n na.

⁴⁶ Nde nöma n kalamude yunubi ma? Xa n nöndi nan falama, munfe ra wo mu laxi n na?

⁴⁷ Mixi naxan kelixi Ala ma, na Ala xui mema. Na kui, wo tan mu a mema barima wo mu kelixi Ala ma.»

⁴⁸ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Nöndi na muxu be. Samarika jinne kanyi nan i tan na.»

⁴⁹ Isa naxa e yaabi, «Ninne mu n tan fokö ra. N tan n Baba nan binyama, kono wo tan n yelebuma.

⁵⁰ N mu n yete igboma. Ala nan n ma fe itema. Kiiti birin na a tan nan yi ra.

⁵¹ N xa a fala wo be a nöndi ki ma, xa naxan yo n xui suxu, na kanyi mu saya kolonma abadan.»

⁵² Yuwifie naxa a fala a be, «Muxu bara ge a kolonde fa a jinne nan na i fokö ra. Iburahima nun namijönme birin laaxira ne, kono i tan naxe, «Xa naxan yo n xui suxu, a kanyi mu saya kolonma abadan.»

⁵³ Pe, muxu benba Iburahima to fa laaxira ne, i tan dangi a ra? Namijönme fan laaxira ne. I tan fa i yete findixi nde ra?»

⁵⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa n tan nan n yete matöxöma, matöxöe fufafu nan na ki. N Baba nan n ma fe itexi, wo naxan ma, a wo Marigi Ala!»

⁵⁵ Wo mu a tan Ala kolon, kono n tan a kolon. Xa n a fala, a n mu a kolon, n bara findi wule fale ra, alç wo tan. N tan Ala kolon, n man a xa masenyi rabatuma.

⁵⁶ Wo benba Iburahima seewa ne n fa loxœ tofe ra. A a to ne yati, a jælexin.»

⁵⁷ Yuwifi kuntigie naxa a yaabi, «Hali ne tongo suuli, i mu nu a soto sinden. Munse a niyaxi i xa a fala a i tan bara Iburahima to?»

⁵⁸ Isa naxa a masen e be, «N xa a fala wo be a nöndi ki ma, beenun Iburahima xa bari, n tan na.»

⁵⁹ E naxa gemee tongo keran na, e xa a magöno na masenyi xa fe ra, kono Isa naxa a noxun, a mini hörömöbanxi kui.

9

Isa dönxui ya raböfe

¹ Isa to nu kira xon, a naxa dönxui nde to naxan barixi dönxuya kui.

² A foixirabiree naxa a maxörin, «Karamökö, nde xa yunubi a niyaxi yi xeme xa bari a dönxuxi, a tan ka a barimixie?»

³ Isa naxa e yaabi, «A xa yunubi mu a ra, a barimixie fan gbe mu a ra. A rabaxi ne alako Ala xa wali xa makenen a xa fe kui.

⁴ Fanni kuye ibaxi, fo won xa n Xëema xa wali raba, barima koe na fafe. A na so, mixi mu nöma walide sönön.

⁵ N to na dunipa ma yi ki, n tan nan na dunipa naiyalanyi ra.»

⁶ A na fala xanbi, Isa naxa deye boxun böxi, a bende

yogon a ra. A naxa na maso dɔnxui ya ma,

⁷ a fa a fala a bε, «Sa i ya raxa Silɔmu ye yire.» Na Silɔmu xili nan falaxi e xa xui, «Хεєра». Na kui, dɔnxui naxa sa a ya raxa, a gbilen, a ya se toma.

⁸ A dɔxɔbooree nun naxee nu darixi a to ra kule matide, e naxa a fala, «Yi xemē xa mu nu dɔxɔma be, a nu kule mati?»

⁹ Ndee naxε, «Iyo, a tan nan a ra.» Gbεtεe naxε, «Ade, e maniyaxi ne.» Kono a tan xemē naxa wɔyεn e bε, a a fala, «N tan nan yati a ra!»

¹⁰ Na kui, e naxa a maxɔrin, «I ya fa rabɔɔxi di?»

¹¹ A naxa e yaabi, «Хεєме naxan xili falama Isa, na nan bende yogon deye ra, a a sa n ya ma, a fa a fala n bε, «Sa i ya raxa Silɔmu ye yire.» Na kui, n to sa n ya raxa, n naxa se to.»

¹² E naxa fa a maxɔrin, «Yi xemē na minden?» A naxa e yaabi, «N mu a kolon.»

¹³ E naxa dɔnxui rayalanxi xanin Farisεnie yire.

¹⁴ Isa deye masunbuxi bende ra lɔxɔ naxε, a dɔnxui ya rabɔɔ, malabu lɔxɔe nan nu a ra.

¹⁵ Na kui, Farisεnie fan naxa so a maxɔrinfε, a ya rabɔɔxi ki naxε. A naxa e yaabi, «A bende yogonxi nan sa n ya ma, n e raxa, e se to.»

¹⁶ Farisεni ndee naxa a fala, «Yi xemē Isa, a mu kelixi Ala xa ma, barima a mu malabu lɔxɔe seriye rabatuma.» Kono gbεtεe nu a falama, «Yunubitɔε nɔma yi

kaabanako mɔɔlie rabade?» Na kui, Farisεnie mu nu lanxi e bore ma.

¹⁷ E man naxa dɔnxui rayalanxi maxɔrin, «A to i tan nan ya rabɔɔxi, I tan a xa fe toxi di?» A naxa e yaabi, «Namijonme nan a ra.»

¹⁸ Yuwifi kuntigie nu siikexi na dɔnxui xa fe ra. E mu nu a kolon xa dɔnxui yati yati nan nu a ra. Na kui, e naxa a barimixie xili,

¹⁹ e e maxɔrin, «Wo xa di nan ya, wo naxan ma a a dɔnxuxi nan barixi? A ya fa rabɔɔxi di?»

²⁰ A barimixie naxa e yaabi, «Muxu a kolon, a muxu xa di nan a ra. Muxu man a kolon, a a barixi dɔnxuya nan kui.

²¹ Kono a ya fa rabɔɔxi ki naxε, muxu mu na tan kolon. Muxu man mu a kolon mixi yo na rabaxi a bε. Wo a tan nan maxɔrin. Dimedi xa mu a ra, a yete a xa dentegε sama.»

²² A xa mixie na yaabi ti ne, barima e nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra. Nee nu bara lan a ma a mixi yo naxan na a fala Isa Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, e xa tɔnyi dɔxɔ na kanyi ma a naxa so salide kui.

²³ Na nan a niya a barimixie naxa a fala, «Dimedi xa mu a ra, wo a tan nan maxɔrin.»

²⁴ Na kui, Farisεnie naxa na dɔnxui rayalanxi xili a firin nde, e a fala a bε, «I i kali Ala ra, i nɔndi fala. Muxu tan a kolon a yunubitɔε nan na na xemē ra.»

²⁵ A naxa e yaabi, «Xa yunubitœ nan a ra, n tan mu a kolon. Kono n fe kerentan kolon: N nu dɔnxuxi ne, kono n ya bara fa se to.»

²⁶ E man naxa a maxorin, «A munse raba i ra? A i ya rabœksi di?»

²⁷ A naxa e yaabi, «N janbara na fala wo bε, kono wo mu tin n xui ramede. Wo man fa wama n xa gbilen a ma munfe ra? Ka wo fanwaxi findife a fɔxirabiree nan na?»

²⁸ E naxa a konbi, e a fala a bε, «I tan nan findixi a fɔxirabire ra! Annabi Munsa fɔxirabiree nan na muxu tan na!»

²⁹ Muxu a kolon tan, a Ala wɔyen ne Annabi Munsa bε, kono yi xeme Isa tan, muxumu a kelide kolon.»

³⁰ Xeme naxa e yaabi, «Fe makaabaxi nan ya! A bara n ya rabœ, kono wo tan mu a kelide kolon!»

³¹ Won a kolon tan, a Ala mu yunubitœ xa duba tongoma. Naxan gaaxuma a ya ra, a a sago raba, a na nan xa maxandi sxumma.

³² Dunija birin a kolon mixi mu nɔma dɔnxui ya rabœde naxan barixi dɔnxuya kui.

³³ Xa yi xeme mu kelixi Ala xa ma nu, a mu nɔma fefe rabade.»

³⁴ E naxa a yaabi, «I tan naxan barixi yunubi kui, i waxi findife muxu karamœxœ ra?» E naxa fa a keri salide.

³⁵ Isa to a mε, a e bara a keri salide, a naxa sa a fen, a a maxorin, «I danxaniyaxi Adama xa Di ma?»

³⁶ A naxa a yaabi, «Marigi, a fala n bε mixi naxan a ra, alako n xa danxaniya a ma.»

³⁷ Isa naxa a fala a bε, «I jan bara a to. A tan nan man wɔyεnfe i bε yi ki.»

³⁸ A naxa a fala Isa bε, «Marigi, n bara danxaniya.» A fa a suyidi a bε.

³⁹ Isa naxa a masen, «N faxi yi dunija ma mixie makiitife nan ma, alako dɔnxui xa se to, ya kanyi xa dɔnxu.»

⁴⁰ Fariseni naxee nu na naa, e naxa a xui mε, e a maxorin, «Pe, dɔnxui nan na muxu fan na?»

⁴¹ Isa naxa a masen e bε, «Xa dɔnxui nan na wo ra nu, yunubi mu luma wo ma. Kono wo to a falama, a wo ya fan, wo xa yunubi bara lu wo ma.»

10

Xuruse demadonyi xa taalie

¹ «N xa nɔndi fala wo bε, mupeti nun suute mu soma gɔɔre naade ra. E tuganma ne sansanyi xun ma.»

² Naxan soma gɔɔre naade ra, na nan findixi xuruse demadonyi ra.

³ Naade kantama nan naade rabima a bε. A na wɔyen xurusee ra, e birin bira a fɔxœ ra. A kankan xili a xili ra, e birin mini tande.

⁴ A na a gbe birin namini, a sa tima e ya ra ne, e fan bira a fɔxœ ra, barima e a xui kolon.

⁵ Xa mixi gbete na a ra e mu naxan kolon, e mu birama a fɔxœ ra muku. E e

gima ne na tan ya ra, barima e mu a xui kolon..»

⁶ Isa naxa na taali woyenyi fala e be, kono e mu a xa masenyi fahaamu.

⁷ Na kui, Isa man naxa a masen, «N xa a fala wo be a nendi ki ma, n tan nan na yexxee xa naade ra.

⁸ Naxee singe fa n be, munjetie nun suutee nan na e birin na. Yexxee mu e tan xui rame.

⁹ N tan nan na goore naade ra. Naxan yo na so n saabuira, a kanyi kisima ne, a nu so, a nu mini, a nu baloescoto.

¹⁰ Munjeti tan mu fama fefe ma bafe munje tide, faxe tide, nun kasare sade. N tan faxine, alako mixie xa kisi scoto, e xa dunijnejiri xa fan a fanyi ra.»

¹¹ «N misaalixi xuruse kantama fanyi nan na, naxan mu tondima faxade a xa xuruse kante kui.

¹² Walike nan a gima wula bare ya ra, barima xurusee mu findixi a gbe ra, a bojne mu na e kantafe ra. A xurusee rabejinma ne, wula bare ndee faxa, a ndee rayensen ye.

¹³ Walike mu a jengi sama xurusee xa fe xon.

¹⁴ N tan misaalixi xuruse kante fanyi nan na. Xurusee kante nun a xa xurusee, e e bore kolon,

¹⁵ alo n tan nun Baba Ala muxu muxu bore kolonxi ki naxe. N fan bara tin faxade n ma xurusee be.»

¹⁶ «Yexxee gbeteet fan na n be naxee mu na yi goore kui. Fo n xa fa ne nee fan na. E fan n xui ramema ne, yexxee

birin findi goore keran na, xuruse demadonyi keran be.

¹⁷ Na nan a toxi Baba Ala n xanuxi, barima n nan n nii fima, alako n man xa a rasuxu.

¹⁸ Mixi xa mu n tan nii bama de, n tan yete yati a fima. Noe na n be, n xa n nii fi. Noe man na n be, n xa gibile a rasuxu ra. N Baba n yamarixi na nan na.»

¹⁹ Yuwifie man mu nu lanxi e bore ma na masenyi xa fe ra.

²⁰ Mixi gbegbe nu a falafe ne, «Ninne nan na yi foxra. A bara daxu. Wo wo tuli matima a ra munfe ra?»

²¹ Kono booree nu e yaabima, «Ninne na mixi naxan foxra, a mu woyenma yi mooli ra de! Ka ninne nom a donxui ya rabocde?»

Yuwifie xa danxaniyatarepa

²² Xinbeli temui to nu a ra, Darisalamukae nu na Horomobanxi Rabi Sali nan nabafe.

²³ Isa nu jerefe horomobanxi yire nde, dennaxe xili «Mange Sulemani xa buntunyi.»

²⁴ Yuwifie naxa Isa rabilin menni, e a fala a be, «I siike bama muxu ma mun temui? Xa i tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, a fala muxu be a fixe ra.»

²⁵ Isa naxa e yaabi, «N jan bara a fala wo be, kono wo mu laxi n na. N fe naxee rabama n Baba xili ra, nee nan findixi seedejoxoya ra n ma fe ra.

²⁶ Kono wo mu danxaniyaxi, barima n ma yexxee xa mu wo ra.

²⁷ N gbe yεxεε tan n xui
mεma, n e kolon, e birama n
fɔxɔ ra.

²⁸ N tan abadan kisi nan
fima e ma. E mu lεema
abadan, sese man mu e
bama n yi ra.

²⁹ N Baba, a tan naxan e so
n yi ra, a dangi birin na. Sese
mu nɔma e bade a tan Baba
Ala yi ra.

³⁰ N tan nun Baba Ala,
muxu birin keren.»

³¹ Yuwifie man naxa
gεmεe tongo, e xa Isa
magɔnɔ a faxa xili ma,

³² kɔnɔ a naxa a fala e bε,
«N bara wali fanyi gbegbe
raba wo ya xɔri, naxee fa-
tanxi Baba Ala ma. Wo a
fala n bε ba, wo fa waxi
n faxafe n ma wali fanyi
mundun ma?»

³³ E naxa a yaabi, «Muxu
mu i magɔnɔfe xε i xa wali
fanyi nde xa ma. Muxu i
magɔnɔma i to Ala rasɔtɔfe.
I tan ibunadama waxi i yεtε
findife Ala ra!»

³⁴ Isa naxa e yaabi, «A
mu sεbεxi xε wo xa sεriyε
Kitaabui kui, a Ala a masen
ne, <N tan Ala bara a fala,
alae nan wo ra>?

³⁵ Kitaabui xui tan mu
kanama. A xa masenyi faxi
naxee ma, Ala bara e xili
fala, <alae>.

³⁶ N bara a fala Ala xa
Di nan n na, kɔnɔ a mu
lanma wo xa a fala n bara
Ala rasɔtɔ, barima Baba Ala
n tan nan sugandixi, a n xεε
duninja ma.

³⁷ Xa n mu n Baba xa walie
xa rabama, wo naxa la n na.

³⁸ Kɔnɔ xa n a raba, wo xa
la na wali ra, hali wo mu la
n tan na. Wo xa la n ma

wali ra, alako wo xa a kolon
a Baba Ala na n i, n fan na
Baba Ala i.»

³⁹ Isa to na fala, mixie man
naxa kata a suxude, kɔnɔ a
naxa mini e bεlexε.

⁴⁰ Isa naxa gbilen Yurudεn
naakiri ma, a lu mεnni, Yaya
mixie xunxa ye xɔɔra fɔlɔ
dεnnnaxε.

⁴¹ Mixi gbegbe naxa siga
a yire, e nu a fala e bore
bε, «Annabi Yaya tan mu
tɔnxuma makaabaxi yo
raba, kɔnɔ a naxan birin
masen yi xεmε xa fe ra, a
birin findixi nɔndi nan na.»

⁴² Mεnnika gbegbe naxa
danxaniya Isa ma.

11

Lasaru rakelife faxε ma

¹ Xεmε nde nu furaxi Be-
tani naxan xili Lasaru. A
maaginee fan nu sabatixi
naa, Mariyama nun Marata.

² Mariyama nan labunde
ture sa Marigi sanyie ma, a
fa e mafuruku a xunsexe ra.
A tan nan maaxεmε findi
Lasaru ra, naxan nu furaxi.

³ Na kui, Lasaru maaginee
naxa xεera xεε Isa ma, a xa
sa a fala a bε, «Marigi, i
xanuntenyi furaxi.»

⁴ Isa to a mε, a naxa
a masen, «Yi fure mu sa
rajɔnma faxε xa ma, a fama
Ala xa nɔre nan makenende,
alako Ala xa Di fan xa
matɔxɔs sɔtɔ a saabui ra.»

⁵ Isa nu Marata nun
Mariyama nun e maaxεmε
Lasaru xanuxi ki fanyi.

⁶ A to Lasaru furafe mε, a
mu siga dεdε, a naxa lu naa
xi firin man.

⁷ Na xanbi, a naxa a fala a fôxirabiree bë, «Won xa gbilen Yudaya bôxi ma.»

⁸ A fôxirabiree naxa a fala, «Karamôxö, Yuwifie kataxi i faxade dennaxe ya, i tan gbilenfe mènni ne?»

⁹ Isa naxa e yaabi, «Waxati fu nun firin xa mu na fêejnen keren kui? Xa naxan yo a ñerëma yanyi ra, a mu a sanyi radinma barima yi dunija naiyalanyi yanbama a bë.

¹⁰ Kônç xa naxan yo a ñerëma kœ ra, a a sanyi radinma ne, barima naiyalanyi yo mu a bë.»

¹¹ A na fala xanbi, Isa man naxa a masen, «Won xanuntenyi Lasaru bara xi, kônç n sigafe a raxunude.»

¹² A fôxirabiree naxa a fala a bë, «Marigi, xa a na xife, a yalanma ne.»

¹³ Isa to Lasaru xife fala, a nu a faxafe nan ma, kônç a fôxirabiree tan jôxö a ma, a nu malabui xi xöli nan ma.

¹⁴ Na kui, Isa naxa woyen e bë a fiixe ra, «Lasaru bara laaxira

¹⁵ kônç na rabafe n xanbi, a bara findi seewë ra n bë, barima a xöli n ma wo xa danxaniya sôto yi fe kui. Yakösi, won xa siga a yire.»

¹⁶ Na temui Tomasi, a nu falama naxan bë «Guli», a naxa a fala Isa fôxirabire booree bë, «Won birin xëë, won nun karamôxö birin xa faxa!»

¹⁷ Isa to so naa, a naxa a li Lasaru fure bara xi naani raba gaburi kui.

¹⁸ Kilo saxan jôndön nan nu na Betani nun

Darisalamu tagi. E to maköre,

¹⁹ Yuwifi gbegbe nu bara fa Marata nun Mariyama xonyi, e maaxemë jöñfe kunfa bade.

²⁰ Marata to Isa fafe më, a naxa sa a ralan, kônç Mariyama tan dôxöxi naxa lu banxi.

²¹ Marata naxa a fala Isa bë, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxemë mu faxama nu.»

²² Kônç hali yakösi, n a kolon a i na fefe maxçrin Ala ma, a a rabama ne i bë.»

²³ Isa naxa a fala a bë, «Ixunya kelima ne faxë ma.»

²⁴ Marata naxa a yaabi, «N a kolon tan, a kelima ne faxë ma dunija rajonyi, faxamixie kelima temui naxë.»

²⁵ Isa naxa a masen a bë, «N tan nan na marakeli nun kisi ra. Naxan na danxaniya n ma, a kisima ne, hali a faxa.»

²⁶ Naxan yo baloxi, a danxaniyaxi n ma, na kanyi mu lœma abadan. I laxi na ra?»

²⁷ A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi! N laxi a ra a i tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Ala xa Di, naxan lan a xa fa dunija ma.»

²⁸ Marata na fala xanbi, a naxa siga a xunya Mariyama fôxö ra, a a fala a bë e doro ma, «Karamôxö bara fa, a na i xilife.»

²⁹ Mariyama to a më, a naxa keli keren na, a siga Isa ralande.

³⁰ Na temui, Isa mu nu soxi taa kui. Marata a li dennaxe, a nu na mènni ne sinden.

³¹ Yuwifi naxee faxi kunfa bade, naxee nu na Mariyama fe ma banxi kui, e to a to keli ra mafuren na, e naxa bira a fɔxɔ̄ ra tande. E lɔxɔ̄ a ma a a na sigafe gaburi yire ne, a xa sa wa naa.

³² Mariyama to Isa yire li, a fefé a to, a naxa suyidi a be, a a fala, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxemē mu faxama nu!»

³³ Isa to Mariyama to, a na wafe, Yuwifi naxee nu na a fɔxɔ̄ ra, nee fan wafe, a naxa sunnun, a bɔjɛ naxa rajaaxu a ma.

³⁴ A naxa maxorinyi ti, «Wo a ragataxi minden?» E naxa a yaabi, «Marigi, fa, muxu xa na masen i be.»

³⁵ Isa naxa wa.

³⁶ Na kui, Yuwifie naxa a fala, «A mato, Lasaru nu rafanxi a ma ki naxe!»

³⁷ Kōnɔ̄ ndee e ya ma, e naxa a fala, «Pe, yi naxan dɔnxui ya raboo, a mu nu nɔma Lasaru ratangade faxe ma xε?»

³⁸ Isa bɔjɛ man naxa rajaaxu a ma. A naxa siga gaburi yire. Fɔnmɛ nde nan nu a ra, gɛmɛ belebele dɔxɔ̄xi na de ra.

³⁹ Isa naxa a fala, «Wo gɛmɛ ba naa.» Marata, faxamixi maagine, a naxa a fala, «Marigi, a xa maragatɛ xi naani nan to! A a lima a fure xiri bara mini yi waxati ma.»

⁴⁰ Isa naxa a fala a be, «N mu a fala xε i be, a xa i danxaniya, i Ala sɛnbe makaabaxi toma ne?»

⁴¹ Na kui, e naxa gɛmɛ ba fɔnmɛ gaburi de ma. Isa

naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, n bara i tantu i to n xui ramexi.»

⁴² N tan jan a kolon, i n xui ramema temui birin, kōnɔ̄ n na falaxi nama nan ma fe ra naxee tixi be, e xa la a ra a i tan nan n xεexi.»

⁴³ A na fala xanbi, Isa naxa a xui ite sɛnbe ra, a a fala, «Lasaru, mini!»

⁴⁴ A tan faxamixi naxa mini a sanyie nun a bɛlexee maxirixi kasange kui, a yatagi man makunfukunfuxi dugi gbete fan na. Isa naxa a fala mixie be, «Wo kasange ba a ma, wo a mafulun, a xa no a jerede.»

Yuwifi kuntigie nate tongofe Isa faxafe ra

(Matiyu 26:1-5, Maraki 14:1-2, Luki 22:1)

⁴⁵ Yuwifi naxee nu bara fa Mariyama yire, e Isa xa kaabanako to, e gbegbe naxa danxaniya a ma.

⁴⁶ Kōnɔ̄ ndee naxa sa dɛntɛgɛ sa Farisenie be, Isa fe naxan nabaxi.

⁴⁷ Na kui, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun Farisenie naxa Yuwifie xa kiitisa xungbee malan. E naxa a fala, «Won munse rabama? Yi xɛmɛ na kaabanako gbegbe nan nabafe.

⁴⁸ Xa won a lu a yɛtɛ yi, birin danxaniyama ne a ma, Rɔmakae fan fama won ma hɔrɔmɔbanxi kanade, e won si sɔntɔ!»

⁴⁹ E xa sɛrɛxɛdubɛ kuntigi Kayafa, naxan nu na e xunyi ra na waxati, a naxa a fala e be, «Wo tan mu sese kolon yi fe kui.

⁵⁰ Ka wo mu a fahaamuxi a mixi kerē faxafe nama bē, na nan fan wo bē, dinē won si birin xa sōntō?»

⁵¹ Kayafa xa na wōyēnyi mu fatan a tan yētē xa ra. A to nu findixi na waxati sērēxēdubē kuntigie xunyi ra, Ala nan na masenyi fi a ma, a Isa nu fafe faxade Isirayila jama bē.

⁵² Kōnō na man mu raba Isirayilakae gbansan xa bē. Isa nu fafe faxade nē alako Ala xa a xa die fan malan, naxee rayensenxi yire birin, a xa e birin findi jama kerē na.

⁵³ Na kui, kabi na malanyi lōxōe, Yuwifi kuntigie naxa nate tongo Isa faxafe ra.

⁵⁴ Na nan a ra Isa mu nō minide kēnē ma sōnōn. A tan nun a fōxirabirē naxa keli naa, e siga Efiramī taa kui gbengberenyi fē ma.

⁵⁵ Yuwifie xa Saya-malekē Dangi Sali to nu bara makōrē, mixi gbegbe naxa keli daaxae tefe ra Darisalamu, e xa e yētē raseniyen beenun sali xa a li.

⁵⁶ E nu na Isa fenfe. E naxa e bore maxōrin hōrōmōbanxi tētē kui, «Wo xa majōxunyi ma, Isa fama salide, ka a mu fama?»

⁵⁷ Sērēxēdubē kuntigie nun Farisenie nu bara yaamari fi, a mixi yo naxan na Isa to, na kanyi xa a fala e bē alako e xa a suxu.

12

Mariyama labundē ture masofe Isa sanyi ma

¹ Xi senni beenun Saya-malekē Dangi Sali xa a li, Isa naxa siga Betani, Lasaru xōnyi, a nu bara naxan nakeli faxē ma.

² E naxa donse fanyi yailan, e fa jama xili, e xa e dēge yire kerē Isa xa binyē bun ma. Marata nu donse itaxunma mixie ma, Lasaru nun Isa naxa lu teebili ra.

³ Mariyama naxa sa narada labundē ture litiri tagi tongo. Narada tinsexi nan nu a ra, naxan sare xōrōxō ki fanyi. A naxa a maso Isa sanyie ma, a e mafuruku a xunsexē ra. Labundē ture xiri naxa din banxi birin na.

⁴ Yudasi Isikariyoti, Isa fōxirabirē naxan nu fama a yanfade, a naxa a fala,

⁵ «A nu lanma yi labundē xa mati kōbiri kole kēmē saxan na, a fi setaree ma.»

⁶ A yi fala nē barima a tan nan nu Isa fōxirabirē xa kōbiri ragatama, a nu fa ndē mupna. Setaree xa fe mu nu na a bōrē kui feo!

⁷ Na kui, Isa naxa a fala, «Gbilen Mariyama fōxō ra. Yi nu ragataxi a yi ra nē, n ma maragate nan ma fe ra.

⁸ Setaree luma nē wo ya ma temui birin, kōnō n tan mu luma wo ya ma abadan xē.»

⁹ E to a mē a Isa bara fa Betani, Yuwifie jama gbegbe fan naxa siga. E mu siga Isa xa fe gbansan xa ma. E nu wama Lasaru fan tofe, Isa naxan nakeli faxē ma.

¹⁰ Na kui, sērēxēdubē kuntigie naxa nate tongo e xa Lasaru fan faxa,

¹¹ barima Yuwifi gbegbe nu gbillenfe e fɔxɔ̄ ra a tan nan ma fe ra, e nu fa danxaniya Isa ma.

Isa sofe Darisalamu

¹² Na kuye iba, jama gbegbe naxan nu faxi Saya-malekɛ Dangi Sali rabade, e naxa a mɛ a Isa na fafe Darisalamu.

¹³ E naxa tugi fensee tongo, e siga a ralande e xui ite ra, «Tantui na won Nakisima bɛ!

Baraka na a bɛ naxan fafe Marigi xili ra,

Isirayila mange!»

¹⁴ Isa naxa sofale lanma nde soto, a dɔxɔ̄ a fari, alo a sɛbɛxi Kitaabui kui ki naxɛ,

¹⁵ «Siyonikae, wo naxa gaaxu.

Wo xa mange na fafe, a dɔxɔ̄xi sofale fari.»

¹⁶ Na waxati Isa fɔxirabirɛe mu fahaamui soto na fe ma, kɔnɔ Isa to keli faxɛ ma, e naxa ratu Kitaabui sɛbeli ma naxan nu bara kamali na fe kui.

¹⁷ Nama naxan Lasaru to keli ra faxɛ ma, e naxa seede ba Isa bɛ.

¹⁸ Na nan a niya, jama naxa siga a ralande, barima e nu bara na tɔnxuma makaabaxi xa fe mɛ.

¹⁹ Na kui, Farisenie naxa a fala e bore bɛ, «Wo bara a to, won mu nɔma sese ra. Dunija birin bara bira a fɔxɔ̄ ra!»

Isa a xa faxɛ xa fe masenfe

²⁰ Gireki mixi ndee fan nu bara te sali rabade Darisalamu, e xa sa Ala batu.

²¹ E naxa fa Filipu xɔn, naxan keli Betesayida, Galile

bɔxi ma, e a fala a bɛ, «N ba, muxu wama Isa tofe.»

²² Filipu naxa sa a fala Andire bɛ, e firin birin naxa siga e sa a fala Isa bɛ.

²³ Isa naxa e yaabi, «Waxati bara a li Adama xa Di xa xunnakeli xa makenen.

²⁴ N xa a fala wo bɛ a nɔndi ki ma, xa maale xɔri mu si, a mu dijɛ a yetɛ ma bɔxi bun, a luma na ki, a kerɛn gbansan. Kɔnɔ xa a sa dijɛ a yetɛ ma bɔxi bun, a a bogi gbegbe nan naminima.

²⁵ Naxan gbakuma a yetɛ xa dunja fe ra, a lɔɛma ne. Naxan mu kankanma a yetɛ xa fe ma yi dunjeigiri kui, a abadan kisi nan sɔtɔma.

²⁶ Xa naxan yo wama n ma wali suxufe, a xa bira n fɔxɔ̄ ra ne, n tan na lu dɛdɛ, n ma walike fan na naa. Xa naxan yo n ma wali suxu, Baba Ala a kanyi binyama ne.»

²⁷ «N bɔjɛ tɔɔrɔxi ne yi ki, kɔnɔ n fa munse falama? N xa a fala Baba Ala bɛ a xa n natanga yi naxankate waxati ma? Ade, yi naxankate naxan fafe n lide, n faxi na nan yati ma.

²⁸ N Baba Ala, a niya i xili xa ite.» Isa to na fala, xui nde naxa keli koore ma, a a fala, «N bara a ite, n man gbillenma ne a ite ra.»

²⁹ Nama naxee nu tixi naa, e to a mɛ, ndee naxa a fala a galanyi nan xui a ra, kɔnɔ gbɛtɛ naxa a fala, «Malekɛ nan wɔyɛnxi a bɛ!»

³⁰ Isa naxa a masen e bɛ, «Na xui mu minixi n tan n ma fe xa ma, a minixi wo tan nan ma fe ma.

³¹ Yi dunija makiiti waxati bara a li. Mangεya fafe bade yi dunija nɔla yi ra.

³² Mixie na n nate wuri magalanbuxi kɔn na n faxafe ra, n mixi birin nafama ne n ma.»

³³ Isa a faxa ki masen na ki ne.

³⁴ Na kui, nama naxa a fala Isa be, «Muxu tan bara a me seriye Kitaabui kui, a Ala xa Mixi Sugandixi buma abadan. Munfe ra i tan a falama a fo Adama xa Di xa rate? Nde findixi yi Adama xa Di ra?»

³⁵ Isa naxa e yaabi, «Ala xa naiyalanyi man luma ne wo ya ma dondoronti. Wo xa nere na naiyalanyi kui, alako dimi naxa wo tereṇna. Naxan nerema dimi kui a mu a sigade toma.

³⁶ Naiyalanyi to yanbama wo be yi ki, wo xa la a ra ne, alako wo xa findi naiyalanyi xa die nan na.»

Nama danxaniyatare

Isa to ge na falade, a naxa siga, a sa a noxun e ma.

³⁷ A nu bara tɔnxuma makaabaxi gbegbe raba e ya xori, kɔnɔ na birin kui, e mu danxaniya a ma.

³⁸ Na raba ne alako Annabi Esayi xui xa kamali, a to a masen,

«Marigi, nde laxi masenyi ra, e bara naxan me muxu ra?

Ala sənbə bara makenen nde be?»

³⁹ Na kui, e mu no danxaniyade Isa ma, barima Esayi a masen ne,

⁴⁰ «Ala bara e ya dɔnxu, a e xaxili balan,

alako e ya naxa fa se igbe, e xaxili naxa fa fe kolon, e naxa fa e boje rafindi n ma, n xa e rayalan.»

⁴¹ Annabi Esayi na fala ne a to nu bara Isa xa nɔre to. Na kui, a nu Isa xa fe nan falafe.

⁴² Kɔnɔ na birin kui, hali kuntigie ya ma, e gbegbe naxa la Isa ra. Kɔnɔ e mu nu suusama a falade kene ma barima e nu gaaxuxi Farisenie ya ra, nee naxa fa tɔnyi dɔxɔ e ma, sofe ra salide kui.

⁴³ Adamadie xa matɔxɔe sɔtɔfe nan nu rafan e ma dangi Ala xa matɔxɔe ra.

Isa xa masenyi dɔnxɔe nama be

⁴⁴ Isa naxa a xui ite, a a fala, «Naxan na danxaniya n ma, a mu danxaniyaxi n tan xa ma, a danxaniyaxi n Xεema nan ma.

⁴⁵ Naxan na n tan to, a bara n Xεema to.

⁴⁶ N to faxi dunija, naiyalanyi nan n na, alako naxan yo na danxaniya n ma, na kanyi naxa lu dimi kui sɔnɔn.

⁴⁷ Xa naxan yo n xui me, kɔnɔ a mu a rabatu, n tan mu na kanyi makiitima, barima n mu faxi dunija makiitide xε. N faxi dunija rakiside ne.

⁴⁸ Naxan na tondi n na, a mu tin n ma masenyi ra, na kanyi makiitima na na. N masenyi naxan tima, na nan findima a makiitima ra lɔxɔ dɔnxɔe.

⁴⁹ Barima n ma masenyi mu fatanxi n tan xa ra. A fatanxi Baba Ala nan na,

naxan n xεεxi yaamari ra, a lanma n xa naxan fala, n xa naxan masen.

⁵⁰ N a kolon a xa seriyε findima kisi nan na, naxan mu jɔnma abadan. Na nan a ra, n fe masenma wo bε alɔ Baba Ala a masenxi ki naxe.»

13

Isa a fɔxirabiree sanyi maxafe

¹ Beenun Sayamalekε Dangi Sali xa a li, Isa naxa a kolon a gbe mu nu luxi a xa keli dunija ma gbilenfe ra Baba Ala ma. A fɔxirabiree a naxee sɔtɔ dunija ma, nee nu rafan a ma. Han a faxa temui naxe, e xa xanunteya nu na a bε.

² Nunmare, e birin nu e degefe. Ibulisa jan nu bara so Simon Isikariyoti xa di Yudasi xaxili kui, a xa Isa yanfa.

³ Isa to nu a kolon a Baba Ala bara fe birin sa a sagoe, a man to a kolon a a kelixi Ala nan ma, a man gbilenfe a tan nan ma,

⁴ a naxa keli e dεgede, a a xa donma fari igoroe ba a ma, a fa dugi nde xiri a tagi.

⁵ A naxa ye sa paani kui, a fa so a fɔxirabiree sanyie maxafe, a nu e mafuruku na dugi ra.

⁶ A to Simon Piyeri li, na naxa a fala a bε, «Marigi, i waxi nε i xa n tan sanyie maxafe?»

⁷ Isa naxa a yaabi, «N naxan nabafe yi ki, i mu a fahaamuma yi waxati tan ma, kɔnɔ i fama nε a kui kolonde yare.»

⁸ Piyeri naxa a fala a bε, «Ade, i tan mu n sanyi maxama feo!» Isa naxa a yaabi, «Xa n mu i sanyie maxa, won mu luma fe kerent sɔnɔn.»

⁹ Simon Piyeri naxa a fala a bε, «N Marigi, xa a na na ki nε, i naxa n sanyi gbansan xa maxa. I xa n bεlexee nun n xunyi birin maxa.»

¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Mixi naxan bara a maxa, a hayi mu na a fate maxafe ma bafe a sanyi ra. A jan bara seniyen feo! Wo seniyenxi, kɔnɔ wo birin mu a ra.»

¹¹ A a fala nε a e birin mu seniyenxi, barima a a fɔxirabiree kolon naxan fama a yanfade.

¹² Isa to ge e sanyie maxade, a man naxa a xa donma fari igoroe ragoro a ma, a man a magoro e dεgede, a a fala e bε, «N naxan nabaxi wo bε yi ki, wo a fahaamuxi?»

¹³ Wo to a falama n bε *«Karamɔxɔ»*, xa na mu a ra *«Marigi»*, wo nɔndi nan a ra, barima na nan yati n na.

¹⁴ Na kui, n tan naxan findixi wo Marigi nun wo Karamɔxɔ ra, xa n tan bara wo sanyie maxa, wo fan lan nε wo xa wo bore sanyie maxa.

¹⁵ N naxan nabaxi wo bε, a xa findi misaali nan na, alako wo fan xa na mɔoli nan naba wo bore tagi.

¹⁶ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, konyi mu dangi a marigi ra, xεera fan mu dangi a xεema ra.

¹⁷ Wo to bara fahaamui sɔtɔ yi fee ma, hεeri na wo bε xa wo e raba.»

¹⁸ «N mu wo birin xa ma. N tan naxan wo sugandixi, n wo kolon. Kōnō naxan na Kitaabui kui, fo a xa kamali ne, a to səbəxi, «Muxu nun naxan bəlexe na lenge kerent kui, na bara a kobe so n na.»

¹⁹ N na fe falaxi ne wo bə beenun a xa raba, alako a raba təmui wo xa a kolon a n tan nan na naxan na abadan.

²⁰ N xa a fala wo bə a nəndi ki ma, naxan yo na n ma xəera rasenə, a n tan nan nasenexi. Naxan yo na n fan nasenə, na kanyi n Xəema nan nasenexi.»

*Yudasi xa yanfanteya
(Matiyu 26:20-25, Maraki
14:17-21, Luki 22:21-23)*

²¹ A na fala xanbi, Isa bəjəne naxa sunnun, a fa a fala, «N xa a fala wo bə a nəndi ki ma, mixi kerent na wo ya ma, a n yanfama ne, a n sa kuntigie bəlexe.»

²² A fəxirabiree naxa e bore mato, e mu a kolon Isa nu mixi yo xa fe falafe.

²³ Isa fəxirabire, a naxan xanuxi, a nu na a fe ma teebili ra.

²⁴ Na kui, Simən Piyeri naxa a bəlexe magira na bə, a xa Isa maxərin a kanyi ma, Isa nu baxi naxan ma fe falade.

²⁵ Na fəxirabire naxa a maso Isa ra, a a maxərin, «Marigi, nde a ra?»

²⁶ Isa naxa a yaabi, «N nu taami ragoro bəre xəcra, n a so mixi naxan yi ra, a tan nan na ki.» Isa to ge na falade, a naxa taami rasin bəre xəcra, a a so Simən Isikariyoti xa di Yudasi yi ra.

²⁷ Yudasi to na taami rasuxu, Sentane naxa a bəjəne masara kerent na. Isa naxa a fala a bə, «I wama naxan nabafe, a raba mafuren mafuren.»

²⁸ Naxee nu magoroxi e dəgede, e sese mu a kolon Isa na falafe a bə fe naxan ma.

²⁹ Yudasi to findi e xa kəbiri rəgatə ra, ndee naxa a maŋəxun a Isa nu a xəefe sare nde sode sali xa fe ra, xa na mu a ra a xa sa misikiinə ki.

³⁰ Yudasi to na taami xuntunyi rasuxu, a naxa mini kerent na. Kəs nu bara so.

Yaamari neəne

³¹ Yudasi to mini, Isa naxa a masen, «Waxati bara a li fa, Adama xa Di xa xunnakeli xa makənen, Ala fan xa nərə xa makənen a saabui ra.

³² Ala xa nərə to makənenma a saabui ra, Ala yetə fan Adama xa Di xa xunnakeli makənenma ne. A fafe na nan nabade yakosi.

³³ N ma die, a gbe mu luxi n xa keli wo xun ma. Wo n fenma ne, kōnō n naxan fala Yuwifi kuntigie bə, n fa na nan falama wo fan bə, «N sigama dənnaxe, wo tan mu nəma sigade naa.»

³⁴ «N xa yaamari neəne fi wo ma: Wo xa wo bore xanu ne. N tan wo xanuxi ki naxə, wo fan xa wo bore xanu na ki.

³⁵ Dunija birin wo kolonma n fəxirabiree ra na fe nan ma, xa wo wo bore xanu.»

*Isa a falafe Piyeri be a a
yete rasanma ne a ma*
(Matiyu 26:31-35, Maraki
14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶ Simon Piyeri naxa a maxɔrin, «Marigi, i sigama minden?» Isa naxa a yaabi, «N sigafe dənnaxe, i mu nɔma birade n fɔxɔ ra sin-den, kɔnɔ i fan fama birade n fɔxɔ ra han naa.»

³⁷ Simon Piyeri man naxa a maxɔrin, «Marigi, munfe ra n mu nɔma birade i fɔxɔ ra yakosi? N tinxi n xa faxa i xa fe ra!»

³⁸ Isa naxa a yaabi, «I tinxi i xa faxa n ma fe ra? N xa nɔndi yati nan fala i bε, beenun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.»

14

*Isa nan na kira, nɔndi,
nun kisi ra*

¹ Isa naxa a fala a fɔxirabiree bε, «Wo naxa kontɔfili. Wo wo xaxili ti Ala ra, wo xa wo xaxili ti n fan na.»

² Lingira gbegbe nan na n Baba xɔnyi, xa na mu a ra n mu a falama wo bε nu, a n sigafe yigiya yailande wo bε.

³ Xa n siga, n naxa sa na yailan wo bε, n man fama ne wo fɔxɔ ra, alako won birin xa sa lu yire kerent.

⁴ N sigafe dənnaxe, wo na kira kolon.»

⁵ Tomasi naxa a fala a bε, «Marigi, muxu mu i sigade kolon. Muxu fa na kira kolonma di?»

⁶ Isa naxa a yaabi, «N tan nan na kira ra, nɔndi ra, nun kisi ra. Mixi yo mu

soma Baba Ala xɔnyi xa n tan saabui xa mu a ra.

⁷ Xa wo bara n tan kolon, wo n Baba fan kolonma ne. Keli yi waxati ma, wo bara a kolon, wo man bara a to.»

⁸ Filipu naxa a fala a bε, «Marigi, Baba Ala masen muxu bε. A lima na bara muxu wasa.»

⁹ Isa naxa a fala a bε, «Filipu, n bara bu wo tagi ki fanyi, kɔnɔ han ya i mu n kolon? Naxan na n tan to, a bara Baba Ala to. I tan fa a falama di, a n xa Baba Ala masen wo bε?»

¹⁰ I mu laxi a ra a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra? N tan masenyi naxee tima wo bε, e mu fatan n tan yete xa ra. E fatanma Baba Ala nan na. N tan nun Baba Ala naxan a ra temui birin, a tan nan yete na a xa wali rabafe.

¹¹ Wo xa la n na, a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra. Xa wo siikexi na ma, wo xa la a ra n ma walie tan xa fe ra.»

¹² «N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, n tan wali naxee rabama, xa naxan danxaniya n ma, na kanyi fan na wali mɔɔlie rabama ne. A jan a rabama ne naxee dangi n tan gbe ra, barima n tan sigafe Baba Ala nan yire.»

¹³ Wo naxan birin maxandima n xili ra, n a rabama ne wo bε alako Baba Ala xa matɔxɔe sɔtɔ a xa Di saabui ra.»

¹⁴ Xa wo n maxandi fefe naxan ma n xili ra, n a rabama ne.»

Ala Xaxili Seniyenxi

¹⁵ «Xa wo n xanu, wo n ma yaamarie rabatuma nε.

¹⁶ N tan fan, n Baba Ala maxandima nε a xa Saabui Fanyi gbete xεε wo ma, naxan luma wo fe ma abadan.

¹⁷ Na nan findixi Ala Xaxili ra, naxan nɔndi makənenma. Dunija tan mu nɔma a sɔtode, barima e mu a toma, e man mu a kolon. Kɔnɔ wo tan a kolon, barima a sabatima wo i.»

¹⁸ «N mu wo raboloma xε de, wo xa lu alɔ kiridie. N man fama nε wo yire.

¹⁹ A gbe mu luxi n xa lɔε dunija ma, kɔnɔ wo tan fama nε n tote. N tan to baloxi, wo fan baloma nε.

²⁰ Wo a kolonma nε na lɔxɔε, a n tan nun n Baba nan a ra, wo fan nun n tan nan a ra, n fan nun wo tan nan a ra.

²¹ Naxan n ma yaamarie suxuxi, a e rabatu, na kanyi nan n xanuxi. Anun, naxan na n tan xanuxi, n Baba a kanyi xanuma nε, n fan a xanu, n nan n yete makenen a bε.»

²² Yudasi, naxan mu findi Isikariyoti ra, a naxa Isa maxɔrin, «Marigi, munfe rabaxi i to fafe i yete makenende muxu tan bε, i mu i yete makenen dunija tan bε?»

²³ Isa naxa a yaabi, «Xa naxan yo n xanu, a n xui suxuma nε. N Baba a kanyi xanuma nε, muxu nun n Baba fa a yire, muxu sabati a i.»

²⁴ Naxan mu n xanuxi, a mu n xui suxuma. Wo masenyi naxan mεfe n na, n

gbe xa mu a ra. A fatanxi Baba Ala nan na, naxan n xεεxi.»

²⁵ «N to wo ya ma, n bara na birin masen wo bε,

²⁶ kɔnɔ Baba Ala fama nε Saabui Fanyi xεede wo yire n xili ra. Na saabui lanxi Ala Xaxili Seniyenxi nan ma. Na nan fama wo ratude n ma masenyi birin na, a fa wo xaran na ra.»

²⁷ «N bɔŋesa fima wo ma naxan fatanxi n tan na, naxan mu kelixi dunija ma. Wo naxa kɔntɔfili, wo naxa gaaxu.

²⁸ Wo bara n xui mε, «N na sigafe, kɔnɔ n man fama wo yire». Xa wo n xanu, a lanma wo xa sεεwa n ma sige ra Baba Ala yire, barima a dangi n tan na.

²⁹ N a falaxi nε wo bε, beenun a xa raba, alako a na raba, wo xa danxaniya n ma.»

³⁰ «N mu wɔyεn gbegbe falama wo bε sɔnɔn, barima yi dunija na nɔla naxan yi, a na fafe. A mu nɔma n tan na a mɔɔli yo ra,

³¹ kɔnɔ alako dunija xa a kolon a n tan Baba Ala xanuxi nε, Baba Ala n ya marixi naxan na, n a rabama nε. Wo keli, won xεε.»

15

Sansi bili nun a salonyie

¹ «N misaalixi wuri bili nan na, n Baba Ala nan findixi a mεenima ra.

² Wuri bili salonyi naxee mu bogi raminima n bε, Ala e sεgema nε. Salonyi naxee bogima, Ala xa e magbaran, alako e bogi xa gbo.

³ Wo tan naxee findixi na salonyie ra, wo jan bara raseniyen n ma masenyi saabui ra.

⁴ Wo lu n ma fe ne, alo n fan luma wo xa fe ki naxe. Sansi salonyi mu noma bogide a yete ra xa a mu fatuxi sansi bili xa ma. Wo fan luma na ki ne, xa wo mu lu n ma fe.

⁵ N tan nan na Ala xa sansi bili ra, wo fan findixi na sansi salonyie nan na. Naxan na lu n ma fe, n fan lu a xa fe, a lu ne alo sansi salonyi naxan a bogi gbegbe raminima. Xa wo nun n tan xa mu a ra, wo tan mu noma fefe ra.

⁶ Xa naxan mu lu n ma fe, a luma ne alo sansi salonyi masegexi naxan wolema, a xara. Walikee nee malanma ne, e e wole te xora, e gan.

⁷ Xa wo lu n ma fe, n ma masenyie fan lu wo boje ma, wo na wa fefe xon, wo a maxandi. A rabama ne wo be.

⁸ N Baba matxoe sotoma, wo tan na lu alo sansi salonyi naxee bogima a fanyi ra, wo a masen na wali fanyie kui, a wo findixi n foxirabiree nan na.

⁹ N Baba Ala n tan xanuxi ki naxe, n fan wo xanuxi na ki ne. Wo lu n ma xanunteya kui.

¹⁰ Xa wo n ma yaamarie rabatu, wo luma n ma xanunteya kui, alo n fan luxi n Baba xa xanunteya kui ki naxe, n to a xa yaamarie rabatuxi.»

¹¹ «N yi fee masenxi ne wo be, alako n ma seeweh xal lu wo be, wo xa seeweh xakamali.»

¹² «N ma yaamari findixi yi nan na: Wo wo bore xanu alo n wo xanuxi ki naxe.

¹³ Xa mixi a nii fi a xanuntenyie xa fe ra, xanunteya yo mu na naxan dangi na tan na.

¹⁴ Wo tan findixi n xanuntenyie nan na, xa wo n ma yaamarie rabatu.

¹⁵ N mu fa noma a falade wo be <konyie>, barima konyi mu a kolon a marigi naxan yo rabafe. N tan bara a fala wo be <n xanuntenyie>, barima n naxan birin mexi n Baba ra, n bara wo rakolon a birin na.

¹⁶ Wo tan xa mu n sugandi. N tan nan wo sugandi, n wo findi n ma xeevae ra, wo xa sa lu alo sansi salonyie naxee bogima, wo sa wali fanyie raba naxee mu kanama. Na kui, wo na fefe maxorin Baba Ala ma n tan xili ra, a a soma ne wo yi.

¹⁷ N wo yamarixi ne yi fee ma, alako wo xa wo bore xanu.»

Dunija Isa foxirabiree xonfe

¹⁸ «Xa dunija wo xon, wo xa a kolon a n tan nan singe xon.

¹⁹ Xa wo findi dunija mixie nan na nu, wo rafanma ne dunija ma nu, alo a gbe mixie. Konon dunija mixie mu wo ra, barima n tan bara wo sugandi e ya ma. Na nan a toxi, dunija wo xonxi.

²⁰ Wo xa ratu woyenyi ma n naxan masen wo be, <Konyi mu dangima a marigi ra.» Xa e bara n

tan jaxankata, e wo fan jaxankatama nε. Xa e n tan xui suxu, e wo fan gbe suxuma.

²¹ E yi fe birin niyama nε wo ra n tan xili xa fe ra, barima e mu n Xεεma kolon.

²² Xa n mu sa fa wøyende e be nu, e mu yunubi sötöma nu. Kōnō yakösi, e mu fa nōma sese falade naxan kiiti fanma e ra.

²³ Naxan na n tan xōn, a bara n Baba fan xōn.

²⁴ Xa n mu kaabanakoe raba e tagi nu naxee singe mu nu raba, e mu yunubi sötöma nu. Kōnō yakösi, e bara na birin to, e man fa n tan nun n Baba xōn.

²⁵ Kōnō naxan səbəxi e xa seriyə Kitaabui kui, fo a xa kamali, a to a masenxi, «E n xōnxi nε tun.»»

²⁶ «N Saabui Fanyi naxan xεεma wo ma kelife Baba Ala yire, naxan findixi Baba Ala Xaxili ra, naxan nōndi makənənma, a tan na fa, a seede bama nε n ma fe ra.

²⁷ Wo fan seede bama nε, barima wo na n fōxō ra kabi a fōlε.»

16

¹ «N yi fe birin masenxi nε wo be, alako wo naxa fa bira tantanyi kui.

² E fama nε tonyi dōxōde wo ma, sofe ra salidee kui. Waxati jan fafe, naxan na wo faxa, a na faxə məjəxumma kewali fanyi nan na Ala be.

³ E na fee rabama nε, barima e mu Baba Ala kolon, e mu n fan kolon.

⁴ Kōnō n yi fee birin masenxi nε wo be, alako e

waxati na a li, wo xa ratu, a n e xa fe fala nε wo be.»

Ala Xaxili Seniyenxi xa wali

«N mu yi fe birin masen wo be a fōlε ra, barima n nu na wo fe ma.

⁵ Kōnō yakösi, n fa sigafe n Xεεma yire, wo mu n maxərinma, «I na sigafe minden?»

⁶ N to yi fee masenxi wo be, na nan wo bçjε sun-nunxi.

⁷ Kōnō n xa a fala wo be a nōndi ki ma, n ma sigε nan munafanyi gbo wo be, barima xa n mu siga, Saabui Fanyi mu fama wo ma. Kōnō xa n siga, n a xεεma nε wo ma.

⁸ A na fa, a mixie rakolonma nε yunubi xa fe ra, tinxinyi xa fe ra, nun kiiti xa fe ra.

⁹ A e rakolonma nε yunubi xa fe ra, barima e mu danxaniyaxi n ma.

¹⁰ A e rakolonma nε tinxinyi xa fe ra, barima n na sigafe Baba Ala yire, wo mu n toma fa.

¹¹ A e rakolonma nε kiiti xa fe ra, barima yi dunija na nōla kobi naxan yi ra, a pan bara makiiti.»

¹² «Masenyi gbetee man na, kōnō wo mu nōma e birin fahaamude yakösi.

¹³ Ala Xaxili na fa wo ma, a na nōndi birin ya mabɔɔma wo be. A xa masenyi mu fatanxi a yεtε kan na. A naxan mema n Baba ra, a na nan masenma wo be. Fe naxee fama rabade, a nee nan masenma wo be.

¹⁴ A fama n ma xunnakeli makənende, barima a naxan sötöma n tan na, a na nan kawandima wo bε.

¹⁵ Naxan birin na Baba Ala yi, a findixi n fan gbe nan na. N a fala na nan ma, «A naxan sötöma n tan na, a na nan kawandima wo bε.»

Sunnunyi masarama nε sεewε ra

¹⁶ Isa man naxa a fala e bε, «Waxati di nan luxi beenun n xa lœ wo ma, kono waxati di man na dangi, wo man n toma nε.»

¹⁷ A foxirabirεe naxa e bore maxɔrin, «Isa wama munse falafe yi ki, «A gbe mu luxi n xa lœ wo ma dondoronti, kono wo man fama n tote.» A xa wɔyεnyi na di a to a falaxi, «N na sigafe Baba Ala yire?»»

¹⁸ E man nu e bore maxɔrinfe, «A munse ma, a «waxati di?» Won tan mu a kolon a sese falafe yi ki.»

¹⁹ Isa to a kolon a e nu wama a maxɔrinfe, a naxa a masen e bε, «N to a falaxi, «Waxati di nan luxi beenun n xa lœ wo ma, kono waxati di man na dangi, wo man n toma nε,» wo wo bore maxɔrinfe na nan ma?»

²⁰ N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, wo wama nε, wo gbelegbele, kono dunija tan jεlexinma nε. Wo sunnunma ne na fe ma, kono wo xa sunnunyi fama masarade sεewε ra.

²¹ Gine naxan na ditinyi ra, a tɔɔrɔma nε ki fanyi a xa waxati to bara a li. Kono xa a ge di baride, a nan mu ratuma na tɔɔre ma, a to sεewaxi di neenε barife ra dunija.

²² Na kui, wo fan na sunnunyi nan kui yi waxati ma. Kono n gblenma nε wo to ra, wo bojε sεewa, mixi yo mu na sεewε bama wo yi.

²³ Na loxɔε na a li, wo mu n maxɔrinma sese ma sɔnɔn. N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, wo na Baba Ala maxandi fefe ma n xili ra, a a soma nε wo yi.

²⁴ Han ya, wo singe mu nu Ala maxandi fefe ma n tan xili ra. Wo maxandi ti. Wo a sötöma nε, alako wo xa sεewa a kamalixi ra.»

Isa xa xunnakeli makənende

²⁵ «N yi fe birin masenxi wo be taali wɔyεnyi nan na, kono waxati na fafe, n mu wɔyεnma wo be taali wɔyεnyi ra sɔnɔn, n Baba Ala xa fe masen wo be a fiixe ra.»

²⁶ Na waxati ma, wo Baba Ala maxandima n xili nan na. N mu a falafe xε de, a n tan nan Baba Ala maxandima wo be,

²⁷ barima Baba Ala yetε yati wo xanuxi nε. A wo xanuxi nε n to rafan wo ma, wo man to laxi a ra a n kelixi a tan Ala nan ma.

²⁸ N kelixi Baba Ala nan ma, n fa dunija ma. N man fa kelife nε dunija ma, sigafe ra Baba Ala yire.»

²⁹ Isa foxirabirεe naxa a fala a bε, «A mato, i mu wɔyεnfe taali wɔyεnyi xa ra sɔnɔn, i fa na wɔyεnfe a fiixe nan na!»

³⁰ Muxu bara a kolon fa, a i fe birin kolon, hali mixi yo mu i maxɔrin. Na kui, muxu laxi a ra a i kelixi Ala nan ma.»

³¹ Isa naxa e yaabi, «Wo bara danxaniya yakosi?

³² Waxati na fafe, a jan bara a li, wo yensenma ne, wo fa n nabolo. Kono Baba Ala tan mu n naboloma. A luma ne n seeti ma.

³³ N yi fe birin masenxi ne wo be, alako bojresa xa lu wo yi ra n saabui ra. Wo mantoroli sotoma ne dunija ma, kono wo xa limaniya, n tan bara no dunija ra.»

17

Isa Ala maxandife

¹ Isa to ge na fee falade, a naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, waxati bara a li. I xa i xa Di xa xunakeli makenen, alako i xa Di fan xa i xa nore makenen.

² I bara mangeya fi a ma dunija mixie birin xun na, alako a xa abadan kisi fi mixi birin ma, i naxee fixi a ma.

³ Abadan kisi findixi yi nan na: E xa i kolon, i tan keren naxan findixi Ala yete ra, e man xa i xa Mixi Sugandixi Isa kolon i xa xeera ra.

⁴ N bara i xa nore makenen dunija ma, n ge wali ra i n ti naxan na.

⁵ N Baba Ala, yakosi, n noro i fe ma, alo n nu noroxi i fe ma ki naxe, beenun dunija xa daa.»

⁶ «N bara i xa fe masen mixie be, i naxee fixi n ma dunija. I xa mixie nan e ra i naxee taxuxi n na. E bara i xui ratinme.

⁷ E bara a kolon fa, a i naxan birin soxi n yi ra, a fatanxi i tan nan na,

⁸ barima n bara i xui radangi e ma, e fan bara la a ra. E bara a kolon yati, a n kelixi i tan nan ma, e la a ra, a i tan nan n xexxi.

⁹ N mu dubama dunija be. N dubama i xa mixie nan be, i naxee taxuxi n na.

¹⁰ Naxee birin findixi n gbe ra, i gbe na e ra. Naxee birin findixi i gbe ra, n gbe na e ra. N ma fe itema ne e tan saabui ra.

¹¹ N mu fa luma dunija sonon. N fafe i yire ne yi ki, kono e tan luma be ne. N Baba Seniyenxi, e makanta i xili senbe ra, i naxan fixi n ma, alako e fan xa findi keren na alo won tan findixi keren na ki naxe.

¹² N to nu e ya ma, n bara e kanta i xili senbe ra, i naxan fixi n ma. N to e makanta, mixi keren mu loe e ya ma fo gbaloe ragataxi naxan keren be, alako Kitaabui sebeli xa kamali.

¹³ Kono n to fafe i yire ne yi ki, n yi fee falama dunija ma, alako n ma seewa xa lu e be, a xa lu e boje ma a kamalixi ra.

¹⁴ N to i xa masenyi fala e be, dunija bara e xon, barima e tondixi birade dunija fe foxo ra alo n fan to mu tinxi birade dunija fe foxo ra.

¹⁵ N mu i maxandima xe i xa e tongo dunija ma. N i maxandife ne i xa e ratanga Sentane ma.

¹⁶ E mu birama dunija fe foxo ra, alo n fan to mu luma na fe mooli kui.

¹⁷ I xa e sa i yete nan sagoe nondi kui. I xui nan findixi nondi ra.

¹⁸ N bara e xee dunija, alo i fan n xee ki naxe.

¹⁹ N bara n yete sa i sagoe e be, alako e tan fan, e xa sa i sagoe nondi kui.»

²⁰ «N mu dubama na mixie gbansan xa be. N man dubama mixie be naxee fama danxaniyade n ma e saabui ra.

²¹ N dubama ne e be alako e xa findi keren na, alo n nun i tan n Baba Ala findixi keren na ki naxe. N man dubama e be alako e xa findi keren na won foxo ra, won birin xa findi keren na. Na kui, dunija nomma a kolonde a i tan nan n xeexi.

²² I bara xunnakeli naxan fi n ma, n fan bara a fi e ma, alako e fan xa findi keren na, alo won tan findixi keren na ki naxe.

²³ N tan na e i, i fan na n i, alako e xa kerenja xa kamali. Na kui, dunija a kolonma ne a i tan nan n xeexi, a i man e tan xanuxi alo i n fan xanuxi ki naxe.»

²⁴ «N Baba Ala, beenun dunija xa daa, i nu bara nore fi n ma i xa xanunteya xa fe ra. A xoli n ma n ma mixie, i naxee fixi n ma, nee fan xa lu n seeti ma ariyanna, e xa n ma nore to.

²⁵ N Baba, i tinxin. N i kolon. Dunija tan mu i kolon, kono e a kolon a i tan nan n xeexi.

²⁶ N bara e rakolon i xa fe ra, n man nde sama ne a fari, alako xanunteya xa lu e boje ma i n xanuxi naxan na, alo n fan na e boje i ki naxe.»

18

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Maraki

14:43-50, Luki 22:47-53)

¹ Isa to ge Ala maxandide, a tan nun a foxirabiree naxa siga Sediron xure naakiri ma sansi yire.

² Yudasi, naxan findi Isa yanfama ra, a fan nu na kolon, barima Isa nun a foxirabiree nu darixi e malan na menni ne.

³ Yudasi naxa Romakae, serexedube kuntigie, nun Farisenie xa soori gali xanin naa, lanpuie nun geresosee na e yi ra. E man naxa sexe maxiri wuri ma, e a radexe alako e xa kira to.

⁴ Isa to nu fe birin kolon naxan nu fafe a lide, a naxa e ralan, a e maxarin, «Wo nde fenfe?»

⁵ E naxa a yaabi, «Muxu Isa Nasaretika nan fenfe.» Isa naxa a fala, «N tan nan na a ra.» Yudasi, naxan findi a yanfama ra, a fan nu tixi na gali ya ma.

⁶ Isa to a fala e be, «N tan nan na a ra», e naxa gbilen xanbi, e bira boxi.

⁷ Isa man naxa e maxarin, «Wo nde fenfe?» E man naxa a yaabi, «Isa Nasaretika.»

⁸ Isa naxa e yaabi, «N bara a fala wo be, n tan nan a ra. Xa wo n tan nan fenfe, wo a lu yi booree tan xa siga.»

⁹ Na kui, Isa xa masenyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a fala, «I mixi naxee fi n ma, keren mu loe e ya ma.»

¹⁰ Simon Piyeri naxa a xa santidegema ramini, a serexedube kuntigi xa konyi Maliku yirefanyi tuli bolon.

¹¹ Isa naxa a fala Simon Piyeri be, «Santidegema

raso a tæe i. Fo n xa tin tɔɔrɛ ra Baba Ala naxan nagiri n ma.»

Isa xaninfe Anani nun Kayafa yire

Piyeri a yetε rasanfe Isa ma

¹² Rɔma sɔɔri mange nun a xa sɔɔrie, a nun Yuwifie xa sɔɔrie naxa Isa susu, e a xiri,

¹³ e a xanin Anani xɔn ma. Anani xa di gine nan dɔɔxɔ Kayafa xɔn. Kayafa nu bara findi sereχedubε kuntigi ra na ne ra.

¹⁴ Kayafa nan nu bara Yuwifi kuntigie rasi, a a fan e bε, mixi keren nan xa faxa jama bε.

¹⁵ Simon Piyeri naxa bira Isa fɔxɔ ra, a nun Isa fɔxirabire gbete nde. Na fɔxirabire to nu findixi sereχedubε kuntigi kolon mixi ra, a naxa nɔ sode sereχedubε kuntigi xa tete kui, e Isa xanin deñnaxε.

¹⁶ Piyeri naxa lu tande naade de ra, han a boore, sereχedubε kuntigi kolonma, a naxa wɔyen naade kantama ra a xa tin Piyeri fan xa so.

¹⁷ Konyi gine naxan nu naade kantafe, a naxa Piyeri maxɔrin, «Na xemε Isa fɔxirabire nde xa mu i fan na?» A naxa a yaabi, «Ade, n tan mu a ra!»

¹⁸ Xinbeli to mini, konyie nun kɔsibilie naxa te xuru, e fa lu na fe ma. Piyeri fan naxa a maso e ra.

¹⁹ Sereχedubε kuntigi naxa Isa maxɔrin a fɔxirabiree xa fe ma, a nun a xa kawandie.

²⁰ Isa naxa a yaabi, «N tan masenye tixi kene nan ma, dunija birin be. N nan n ma kawandi birin tixi salidee nan kui, xa na mu hɔrɔmɔbanxi kui, Yuwifie birin e luma malan na deñnaxε. N mu sese fala dunxui ra.

²¹ I n tan maxɔrinma munfe ra? Naxee n xui ramε, nee nan maxɔrin. E tan nan a kolon n bara fee naxee fala.»

²² Isa to na fala, kɔsibili nde naxan nu tixi naa, a naxa a de ragarin, a a fala, «Pe, I sereχedubε kuntigi yaabima na ki ne?»

²³ Isa naxa a yaabi, «Xa n wɔyen kobi nan falaxi, a masen. Kono xa n mu wɔyen kobi xa falaxi, i n de ragarinxi munfe ra?»

²⁴ Na temui, Anani naxa a xirixi rasanba Kayafa ma, sereχedubε kuntigie xunyi.

²⁵ Simon Piyeri nu dɔɔxɔti te ra, a na a maxarafe. Na temui e naxa a maxɔrin, «Isa fɔxirabire xa mu i fan na?» Piyeri naxa e yaabi, «Ade, a fɔxirabire mu na n tan na.»

²⁶ Sereχedubε kuntigi xa konyi nde nu na naa, Piyeri nu bara naxan barenyi tuli bolon. A naxa Piyeri maxɔrin, «N mu i to xε na sansi yire, wo nun Isa?»

²⁷ Piyeri man naxa na matandi, konkore fan naxa a rate keren na.

*Isa tife gomina Pilati ya i
(Matiyu 27:1-2, 11-14,
Maraki 15:1-5, Luki 23:1-5)*

²⁸ Na temui, e naxa Isa tongo Kayafa xɔnyi, e a xanin gomina xɔnyi. Kuye

nu baxi ibade. Yuwifi kuntigie tan mu tin sode gomina xənyi, alako e xa seniyenyi naxa fa kana, e mu fa nō Sayamalekē Dangi Sali donyi donde.

²⁹ Na kui, gomina Pilati naxa mini e yire tandem, a e maxorin, «Wo yi xemē kalmufe munse ma?»

³⁰ E naxa a yaabi, «Xa yi xemē mu findi fe kobi raba xa ra, muxu mu fama a ra i xon ma nu.»

³¹ Pilati naxa a fala e be, «Wo a xanin, wo xa sa a makiiti wo xa seriye ki ma.» Yuwifie naxa a fala, «Wo xa seriye mu tinma muxu xa mixi faxa muxu yete ra.»

³² Na kui, Isa xa woyeniyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a yete faxa ki masen.

³³ Pilati man naxa so a xonyi, a Isa xili, a a maxorin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?»

³⁴ Isa naxa a yaabi, «I woyenfe i yete xaxili nan ma ba, ka mixie nan n ma fe fala i be?»

³⁵ Pilati naxa a yaabi, «Pe, Yuwifi nan na n fan na? I boore Yuwifie nun serexedube kuntigie nan i saxi n belexe. I munse rabaxi?»

³⁶ Isa naxa a yaabi, «N ma mangeya mu findixi dunija daaxi xa ra, xa na mu a ra n ma mixie gere soma ne nu, e tondi n xa lu Yuwifie sago. N ma mangeya mu findixi dunija daaxi ra.»

³⁷ Na kui, Pilati naxa a maxorin, «I tan nan na Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a

falaxi. N barixi ne dunija bende fuji fari, alako n xa nöndi masen a birin be. Mixi naxan wama nöndi xon, a n xui sxuxuma ne.»

³⁸ Pilati man naxa a maxorin, «Nöndi na di?» Pilati to na fala, a naxa mini tandem Yuwifie yire, a a fala e be, «N mu fe jaaxi yo toxi yi xemē lan a xa naxankata naxan ma.»

³⁹ Wo to darixi a ra n xa geelimani keran bejin wo be Sayamalekē Dangi Sali ləxœ, wo wama n xa Yuwifie xa mange bejin wo be?»

⁴⁰ E naxa sɔnxœ rate, «Ade, na mu a ra! Barabasi nan xa rabolo.» Suute nan nu Barabasi ra.

19

Isa faxafe nate tongo ki

¹ Na temui Pilati naxa yaamari fi a sɔorie xa Isa bulan sebera ra.

² Sɔorie naxa mange katanyi maniyε yailan tunbee ra, e a sa a xun ma, e fa mange donma gbeeli ragoro a ma.

³ E nu e masoma a ra, e nu a fala, «I kena, Yuwifie xa mange,» e nu fa a madin.

⁴ Pilati man naxa mini tandem, a a fala Yuwifi nama be, «N bara yi xemē masen wo be, alako wo xa a kolon a n mu fefe toxi a ma a naxankatama naxan ma.»

⁵ Na kui, sɔorie naxa Isa ramini tandem, na tunbe mange katanyi saxi a xun ma, burumusi gbeeli ragoroxi a ma. Pilati naxa a fala e be, «A tan nan yi ki!»

⁶ Serexedube kuntigie nun hɔrɔmɔbanxi kɔsibilie to a to, e naxa sɔnxɔ, «A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala e bɛ, «Wo a tongo, wo tan nan xa sa a banban wuri magalanbuxi ma, barima n tan mu fefe toxi a lan a xa faxa naxan ma.»

⁷ Yuwifie naxa a yaabi, «Seriye na muxu fan yi. Na seriye ki ma, a lan a xa faxa, barima a bara a yete findi Ala xa Di ra.»

⁸ Pilati to na mɛ, a naxa gaaxu ki fanyi ra.

⁹ A man naxa so a xɔnyi, a Isa maxɔrin, «I tan, i kelexi minden?» Kɔnɔ Isa mu yaabi yo fi.

¹⁰ Pilati naxa fa a fala a bɛ, «I tondixi n tan nan yaabide? I mu a kolon a nɔɛ naxan na n tan bɛ, n nɔma i rabolode, n man nɔma i faxade wuri magalanbuxi ma?»

¹¹ Isa naxa a yaabi, «Nɔɛ yo mu i bɛ n tan xun ma fo Ala naxan fixi i ma. Na nan a ra, naxan n saxi i bɛlexe, na nan xa yunubi gbo.»

¹² Pilati to na mɛ, a naxa so katafe a xa Isa rabɛjin, kɔnɔ Yuwifie naxa sɔnxɔ, «Xa i yi xeme bɛjin, i bara gere giri Rɔma mange xungbe ma. Naxan yo a yete findi mange ra, a bara ti Rɔma mange xungbe kanke.»

¹³ Na kui, Pilati to e xui mɛ, a naxa Isa raminī tande. Pilati naxa dɔxɔ buntunyi ra, kiitisa kibanyi kui, dennaxe xili falama Eburu xui «Gabata».

¹⁴ Na lɔxɔɛ Yuwifie nu na fee yailanfe Sayamalekɛ

Dangi Sali xa fe ra. Yanyi tagi Pilati naxa a fala Yuwifie bɛ, «Wo xa mangɛ nan ya!»

¹⁵ E man naxa sɔnxɔ, «A faxa! A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala, «N xa wo xa mangɛ faxa wuri magalanbuxi ma?» Serexedube kuntigie naxa a yaabi, «Mangɛ yo mu na muxu tan be bafe Rɔma mangɛ xungbe ra!»

¹⁶ Na tɛmui a naxa Isa sa e sagoe, a yaamari fi Isa xa banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma
(Matiyu 27:32-44, Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43)

Soɔrie to Isa suxu,

¹⁷ e naxa a ramini taa kui sigafe ra «xun konkota yire,» naxan xili falama Eburu xui «Gologota.» Isa naxa siga naa, a wuri magalanbuxi ratexi a ma.

¹⁸ E Isa banban wuri magalanbuxi ma menni ne. E naxa mixi firin gbete fan banban, e kerɛn ti yirefanyi ma, e boore ti kɔɔla ma, e Isa ti e tagi.

¹⁹ Pilati naxa yaamari fi a yi sebeli xa gbaku Isa xun ma wuri magalanbuxi ma, «Isa Nasaretika, Yuwifie xa mangɛ».

²⁰ Yuwifi gbegbe naxa na sebeli xaran, barima Isa nu banbanxi dennaxe, na makore taa ra. Na sebeli fan nu sebexi Eburu xui, Lateni xui, a nun Gireki xui.

²¹ Na kui, serexedube kuntigie naxa a fala Pilati bɛ, «I naxa a sebɛ <Yuwifie

xa mange». I xa a sebe ne, «Yi xeme a fala ne, a Yuwifie xa mange nan a ra.»»

²² Pilati naxa e yaabi, «N naxan sebexi, n bara ge na sebede.»

²³ Soorie to ge Isa banbande, e naxa a xa dugie tongo, e e itaxun na soori naani ma. E naxa a xa donma fari igoroe fan tongo. Na donma to mu nu degexi,

²⁴ e naxa a fala e bore be, «Won naxa a ibeo. Won xa a tongoma sugandi bere nde ra.» Na birin naba ne, alako naxan sebexi Kitaabui kui, na xa rakamali:

«E bara n ma dugie itaxun e bore ma,
e n ma donma tongoma sugandi bere ra.»

Soorie a raba na ki ne.

²⁵ Isa nga fan nu na a xa wuri magalanbuxi fe ma, a nun a nga xunya. Kolopa xa gine Mariyama, nun Mariyama Magidalaka fan nu na menni.

²⁶ Isa to a nga to a foxirabire maxanuxi fe ma, a naxa a fala a nga be, «N nga, yi bara findi i xa di ra.»

²⁷ A naxa fa a fala a foxirabire fan be, «A mato, i nga nan ya.» Keli na waxati ma, na foxirabire naxa Isa naga xanin a xonyi.

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49)

²⁸ Na xanbi, Isa to nu a kolon a fe birin bara kamali, a naxa a fala, «Ye xeli na n ma.» A na fala ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali.

²⁹ Se sase nde nu na menni, naxan nurafexi weni muluxunxi ra. E naxa se nde rasin na weni i, e a xiri hisopi wuri kuye ra, e a maso Isa de ra.

³⁰ A to nde min, a naxa a fala, «A birin bara kamali!» A naxa a xun sin, a fa laaxira.

³¹ Na ləxəe Yuwifie nu see rafalama Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. E mu tin furee xa lu wuri magalanbuxi ma na malabu ləxəe, barima sali xungbe nan nu a ra. Na kui, e naxa Pilati mayandi a xa na mixi banbanxie sanyie gira, alako e xa faxa mafuren, e xa ba na.

³² Soorie naxa fa, e fa na mixi firinyi sanyie gira, naxee nu banbanxi Isa yirefanyi ma, a nun a kɔ̄la ma.

³³ Kɔ̄nɔ e to Isa li, e naxa a to a jan bara faxa. Na kui, e mu a tan sanyie gira,

³⁴ kɔ̄nɔ soori nde naxa a seeti sɔ̄xɔ̄ tanbe ra, ye nun wuli naxa mini keren na.

³⁵ Naxan na fe toxi, a bara na fe seede ba. A xa seedejɛxɔ̄ya findixi nɔ̄ndi nan na. A tan yete a kolon, a a na nɔ̄ndi nan falafe wo be, alako wo fan xa danxaniya.

³⁶ Na fee raba ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, «A xɔ̄ri keren mu girama.»

³⁷ A man sebexi yire gbete, «E e ya tima ne mixi ra, e bara naxan sɔ̄xɔ̄.»

Isa xa maragate

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Na fe birin xanbi, Yusufu Arimateka naxa sa

Isa fure maxandi Pilati ma. Isa foxirabire nde nan nu a ra, kono a mu nu a masenma kene ma, a to nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra. Pilati to tin, Yusufu naxa sa Isa fure tongo.

³⁹ Nikodemu, naxan nu bara siga Isa yire gundo kui koe ra temui dangixi, na fan naxa labunde kilo tongo saxan miri nun alowe daaxi xanin Isa fure yire.

⁴⁰ E naxa Isa fure mafilin dugie ra, e labunde sa a ma, alo Yuwifie darixi a ra ki naxe.

⁴¹ Boxi nde nu makore Isa faxade ra, gaburi neene nu bara yailan dennaxe. Fure yo mu nu ragataxi a kui sinden.

⁴² E naxa Isa ragata na yire makorexi, barima e gbataxi Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. A nu lan ne Yuwifie xa ge fe birin yailande beenun koe xa so na loxoe.

20

Isa xa marakeli

(Matiyu 28:1-8, Maraki 16:1-8, Luki 24:1-12)

¹ Sande loxoe Mariyama Magidalaka naxa siga gaburi yire subaxe ma beenun kuye xa mayalan. A to menni li, a naxa a to na geme xungbe nu bara ba gaburi de ma.

² Na kui, a naxa siga a gi ra Simon Piyeri nun Isa foxirabire boore yire, Isa nu naxan xanuxi, a a fala e be, «E bara Marigi fure tongo gaburi kui, muxu fan mu a kolon e a saxi dede.»

³ Na kui, Piyeri nun Isa na foxirabire boore fan naxa mini sigafe ra gaburi yire.

⁴ E firinyi naxa siga e gira, kono Isa foxirabire maxanuxi naxa gaburi li beenun Piyeri singe xa naa li.

⁵ A to a felen alako a xa gaburi kui mato, a naxa kasange dugie to, kono a mu so na kui.

⁶ Simon Piyeri to menni li, a naxa so fome kui kerena, a fa dugi bentenyi to naxan nu saxi Isa fure ma,

⁷ a nun dugi naxan nu makunfukunfuxi Isa yatagi ma. Na dugi nu saxi a xati ma, a sa ki yailanxi a fanyira.

⁸ Na temui, Isa foxirabire boore, naxan singe gaburi yire li, a fan naxa so na kui. A naxa a birin to, a danxaniya.

⁹ E mu nu fahaamui sotoxi Kitaabui xa masenyi ma sinden, fa fala a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa keli faxe ma.

¹⁰ Na dangi xanbi na foxirabire firinyie naxa gibilen e xonyi.

Isa minife Mariyama

Magidalaka ma

(Maraki 16:9-11)

¹¹ Mariyama to nu tixi gaburi sode de ra, a nu na wafe. A to a felen a xa gaburi kui mato,

¹² a naxa maleke firin to. E maxirixi dugi fixe ra, e dioxoxi Isa fure nu saxi dennaxe. Keren nu na a xunsade ra, boore nu na a sanlaabe ra.

¹³ E naxa Mariyama maxorin, «N ma di, i wafe

munfe ma?» A naxa e yaabi, «E bara n Marigi fure tongo, n mu a kolon e a saxi dədə.»

¹⁴ A to ge na falade, a naxa a kobe rato, a fa mixi nde to, a tixi naa. A mu a kolon a Isa nan a ra.

¹⁵ Isa naxa a maxɔrin, «N ma di, i wama munfe ra? I na nde fenfe?» Mariyama ɲɔxɔ a ma, sansi mæenima nan nu a ra. Na kui, a naxa a yaabi, «N ba, xa i tan nan na fure tongoxi, i xa na yire masen n bε alako n xa siga a tongode.»

¹⁶ Isa naxa a fala a bε, «Mariyama.» Mariyama to a mafindi, a naxa a ratin, «Rabuni!» Na nan falaxi Eburu xui, «Karamɔxɔ.»

¹⁷ Isa naxa a fala a bε, «I naxa i bεlexe din n na, barima n mu nu te Baba Ala yire sinden. Siga n ngaxakerenyie yire, i a fala e bε, a n fafe tede n Baba χɔnyi, n Marigi Ala naxan findixi wo fan Baba ra, wo fan Marigi Ala.»

¹⁸ Mariyama Magidalaka naxa siga xibaaru ra Isa fɔxirabiree yire, a a fala e bε, «N bara Marigi to!» A man naxa Isa xa xεera iba e bε.

Isa minife a fɔxirabiree ma

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49)

¹⁹ Na sande lɔxɔe kerenyi, Isa fɔxirabiree nu malanxi banxi kui nummare ra, naadε birin mabalansxi Yuwifi kuntigie xa yaragaaxui ma. Isa naxa mini e ma, a ti e tagi, a a fala, «Ala xa wo bɔjε sa.»

²⁰ A to na fala e bε, a naxa a bεlexee nun a sεeti masen e bε. E naxa sεewa Marigi tofe ra.

²¹ Isa man naxa a masen e bε, «Bɔjεsa xa lu wo bε. N bara wo xεε alo Baba Ala n xεεxi ki naxe.»

²² A to ge na falade, a naxa foye felun e ma, a a fala, «Wo xa lu Ala Xaxili Seniyenxi xa goro wo ma.»

²³ Xa wo dijε mixi haake ma, na haake bara ɲɔn, kɔnɔ xa wo mu dijε, na haake luma a ma.»

Tomasi Isa tofe

²⁴ Isa mini a xa xεera fu nun firinyie ma temui naxe, Tomasi, e naxan xilima «guli», a mu nu na e ya ma menni.

²⁵ Na kui, booree naxa a fala a bε, «Muxu bara Marigi to!» Kɔnɔ a tan naxa e yaabi, «Xa n tan mu lantuma fɔxi to a bεlexe kui, n nan n bεlexesole raso naa, xa n man mu n bεlexe sa a sεeti ma e dennaxe sɔxɔ, n tan mu lama a ra feo!»

²⁶ Xi solomasaxan dangi xanbi, Isa fɔxirabiree man to nu malanxi banxi kui, Tomasi nu na e ya ma. Hali naadε birin to nu mabalansxi, Isa naxa mini e ma menni, a ti e tagi, a e xεεbu, «Bɔjεsa xa lu wo bε.»

²⁷ Na temui, Isa naxa a fala a bε, «N bεlexe mato. I xa i bεlexesole sa n sεeti ma e dennaxe sɔxɔ. I naxa tege n i. I xa danxaniya.»

²⁸ Tomasi naxa a fala a bε, «N Marigi Ala!»

²⁹ Isa naxa a masen a bε, «I danxaniyaxi ne, i to bara n to? Heeri na mixie bε naxee

bara danxaniya, hali e mu nu n
toxi.»

*Yi Kitaabui səbe fe naxan
ma*

³⁰ Isa kaabanako gbegbe
raba nə a fəxirabirə ya xəri,
naxee mu səbəxi yi Kitaabui
kui.

³¹ Kənə naxee xa fe tan
səbəxi yi ki, e səbəxi nə alako
wo xa la a ra, a Isa nan
na Ala xa Mixi Sugandixi
ra, Ala xa Di. Na kui, wo
na danxaniya a ma, wo kisi
sətəma nə a saabui ra.

21

*Isa minife a fəxirabire
ndee ma*

¹ Na fee dangi xanbi, Isa
man naxə mini a fəxirabirə
ma Tiberiyasi baa də ra. A a
yətə makenen e bə yi ki nə.

² Simən Piyəri, Tomasi
e naxan xilima «guli,»
Natanayəli naxan keli Kaana
taa Galile bəxi ma, Sebede xa
die, nun Isa fəxirabirə firin
gbətəe, nee birin nu na yire
keren.

³ Simən Piyəri naxa a fala
e bə, «N tan sigafe yəxə
suxude.» E naxa a fala a bə,
«Won birin na a ra.» Na kui,
e naxa mini, e baki kunkui
kui, kənə na kəs birin na, e
mu sese suxu.

⁴ Kuye to nu ibafe, Isa
nu tixi baa də ra, kənə a
fəxirabirə mu nu a kolon a
a tan nan a ra.

⁵ Isa naxa e maxərin, «N
ma die, wo bara yəxə nde
sətə?» E naxa a yaabi, «Ade,
muxu mu sese suxuxi.»

⁶ A naxa a fala e bə, «Wo
yələ woli kunkui yirefanyi
ma, wo a nde sətəma nə.»

E to a woli, e mu nu nəma
yələ ratede, barima yəxə gbo
a kui.

⁷ Na kui, Isa foxirabirə, a
naxan xanuxi, a naxa a fala
Piyəri bə, «Won Marigi na a
ra.» Simən Piyəri to na mə,
a naxa donma ragoro a ma,
a bagan ye ma sigafe ra Isa
yire.

⁸ Booree fan naxa a li
kunkui kui, yələ naxan
nafexi yəxəe ra, a xirixi
kunkui ra. E mu nu makuya
xare də ra, fo nəngən kəmə
firin jəndən.

⁹ E to te xare də ra, e naxa
te xuruxi to, yəxə saxi a te
wole ra, taami fan na na.

¹⁰ Isa naxa a fala e bə,
«Wo fa yəxə nde ra wo baxi
naxan suxude.»

¹¹ Na kui Simən Piyəri
naxa te kunkui kui, a yələ
bəndun xare ma. A nu
rafexi yəxə xungbee nan na,
a gundi kəmə tongo suuli
nun saxan. Kənə hali yəxə to
nu gboxi yələ kui na ki, yələ
mu ibəc.

¹² Isa naxa a fala e bə, «Wo
fa wo dəge.» A fəxirabirə
mu suusa a maxərinde nde
a ra, barima birin nu a kolon
Marigi nan a ra.

¹³ Isa naxa fa taami tongo,
a a itaxun e ma, a man naxa
yəxə so e yi ra.

¹⁴ A saxan nde nan nu na
ki, Isa a yətə masenma a
fəxirabirə bə, kabi a keli
faxə ma.

Isa nun Piyəri

¹⁵ E to gə e də ibade, Isa
naxa Simən Piyəri maxərin,
«Simən, Yaya xa di, i n
xanuxi dangi yee birin na?»

A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meeeni n ma yexees yoree ma.»

¹⁶ A man naxa gbilen a maxorin na a firin nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meeeni n ma yexees ma.»

¹⁷ A man naxa gbilen a maxorin na a saxan nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» Piyeri naxa sunnun Isa to a maxorin sanmaya saxan nde, «I n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Marigi, i tan fe birin kolon. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meeeni n ma yexees ma.

¹⁸ N xa nondi yati nan fala i be, i fonike temui, i tan nan nu i yete tagi ixirima, i wa sigafe dede, i siga. Kono i na fori, i i belexe italamane, mixi gbete i tagi xiri, a i xanin yire i mu wama sigafe dennaxe.»

¹⁹ Isa na fala ne alako a xa Piyeri faxa ki nan masen, Piyeri fama Ala matoxode naxan saabui ra. A na fala xanbi, a naxa a fala Piyeri be, «Bira n foxo ra.»

Isa nun a foxirabire maxanuxi

²⁰ Piyeri to a kobe rato, a naxa Isa foxirabire to e foxo ra, Isa nu naxan maxanuxi. Sayamaleke Dangi Sali, a tan nan a maso Isa ra e dege temui, a a maxorin, «Marigi, nde fama i yanfade?»

²¹ Piyeri to a to, a naxa Isa maxorin, «Marigi, na tan go?»

²² Isa naxa a yaabi, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gbilen temui, na munse fanma i tan ma? I tan xa bira n foxo ra.»

²³ Na kui, danxaniyatoe ndee joxo naxa lu a ma a na foxirabire tan mu faxama, kono Isa mu na fala. A a fala ne, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gbilen temui, na munse fanma i tan ma?»

Sebeli dɔnxɔε

²⁴ Na foxirabire yati nan yi fe birin sebe, a findi seede fanyi ra. Muxu a kolon a xa seedejoxoya findixi nondi nan na.

²⁵ Isa fe gbegbe raba ne naxee mu sebexi yi Kitaabui kui. Xa na birin sebe ne nu, n laxi a ra a na Kitaabuie birin sade mu sotoma dunija ma nu.

Isa xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Luki naxan Inyila Isa себе, а наха Kitaabui firin nde себе naxan xili «Isa xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй». Inyila Isa a masenma won бэ Isa fe naxan nabaxi a xa simaya kui. Yi Kitaabui firin nde fölöxi boore Kitaabui danxi dennaxe, a fan a masenma won бэ Isa foxirabiree nun a xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй naba alako Isa xa masenyi xa yensen dunija birin na.

Beenun Isa xa a xa хөхрөн хэсэг e xa a xa masenyi kawandi dunija birin бэ, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi ragoro e ma alako e xa сенбэ сото a xa wali rabafe ma. E то na сото, e naxa kawandi ti fölö Darisalamu. Mixi gbegbe naxa la e xa masenyi ra, e findi Isa foxirabiree ra. Kaabanako gbegbe naxa raba alako mixi xa la Isa xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй.

Na kawandi nu сенбэ сотофе Darisalamu temui naxe, Isa yaxuie naxa danxaniyatöee төрөл fölö. Na kui, Isa foxirabiree naxa yensen Darisalamu fari ma. E naxa siga kawandi ti ra Yudaya nun Samari бөхийн ma. Sora singe han sora fu nun firin nde, na wali nan masenxi won бэ. Piyeri tide gbo na taruxui kui.

Na xanbi Ala naxa хөхрөн гбетэ xili naxan findixi Pölu ra. Beenun Ala xa a xili, Pölu nu Isa foxirabiree

naxankatama Isirayila xa diine xili ra. Кёнц Isa naxa a yete masen Pölu бэ, a fa a хөхрөн хамане гбетэе ma. Na kui, Isa xa xibaaru bara dangi Isirayila naaninyi ra sigafe ra бөхийн ma si гбетэе nu na dennaxe.

Pölu naxa na wali raba yire wuyaxi, keli Darisalamu han Roma. Yuwifie naxa a naxankata ki fanyi, кёнц e mu no a ra. A nu kawandi tima Yuwifie xa salidee nan kui, a man nu a ti si гбетэе xa salidee kui. A na raba ne alako dunija birin xa a kolon Isa bara naxan naba e бэ.

Na birin kui, to danxaniyatöee нома a kolonde Isa foxirabiree singee dunija igirixi ki naxe. E xa wali xa findi misaali ra won бэ. Ala xa won mali xaxili сотофе ra yi Kitaabui saabui ra. Amina.

Isa xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй

Isa tefe koore ma

¹ Teyofilo, n bara a masen n ma Kitaabui singe kui Isa naxan birin falaxi nun a naxan nabaxi kabi a föle

² han a te лохөө koore ma. Beenun a xa te koore ma, a naxa yaamari fi a xa хөхрөн хэсэгтэй тарухуй Sugandixie ma, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

³ A xa naxankate xanbi, a naxa mini e ma xi tongo naani bun ma, a a yete masenma e бэ kiraya wuyaxi a a jine na a ra. A nu fa Ala xa mangeya niini fe fala e бэ.

⁴ A nu e ya ma temui naxε, a naxa a fala e bε, «Wo naxa wo makuya Darisalamu ra. Wo xa lu be han Baba Ala a xa laayidi rakamalima temui naxε, alɔ n na masenxi wo bε ki naxε.

⁵ Yaya wo xunxa ye nan xɔɔra, kɔnɔ Ala Xaxili Seniyenxi nan fama gorode wo ma yi saxanyi.»

⁶ Awa, xεεrae to e malan, e naxa Isa maxorin, «Maregi, i Isirayila mangεya ragbilenma a ra yi temui ne?»

⁷ Isa naxa e yaabi, «Na waxati kolonfe mu na wo tan xa ma. Na nate na Baba Ala kerent peti nan yi ra.

⁸ Kɔnɔ, wo sεnbε sɔtɔma Ala Xaxili Seniyenxi na fa wo ma temui naxε. Wo findima n ma seedee nan na Darisalamu nun Yudaya birin, Samari, han dunija dande.»

⁹ A to ge na masenyi tide, Ala naxa a rate koore ma e ya xɔri, nuxui fa a nɔxun e ya tote ra.

¹⁰ E to nu a matoma a tefe koore ma, xεme firin naxa mini e ma, sose fiixε ragoroxi e ma.

¹¹ E naxa a masen Isa foxirabiree bε, «Wo tan Galilekae, munfe ra wo tixi be wo nu fa koore mato? Yi Isa naxan tongoxi wo tagi tefe koore ma, a man fama ne alɔ wo a toxi siga ra ki naxε.»

Yudasi լոչօց

¹² Na xanbi e naxa gbilen Darisalamu, kelife geya ma naxan xili Oliwi geya. Kelife na geya ma han Darisalamu, yaamile kerent na a ra.

¹³ E naxa so koore banxi kui, e nu darixi e malan na dənnaxε. Naxee nu na na: Piyeri, Yaya, Yaki, Andire, Filipu, Tomasi, Barotolome, Matiyu, Yaki Alifa xa di, Simɔn naxan findi Seloti ra, nun Yudasi, Yaki xa di.

¹⁴ E birin nu Ala maxandima janige kerent na, e nun ginee, a nun Mariyama, Isa nga, a nun Isa xunyae.

¹⁵ Lɔxɔ nde Piyeri naxa keli, a ti a ngaxakerenyie tagi. Mixi keme mixi mɔxɔjən լոնդօն nu malanxi naa. A naxa a fala e bε,

¹⁶ «N ngaxakerenyie, Ala Xaxili Seniyenxi naxan masenxi Kitaabui kui Dawuda saabui ra, Yudasi xa fe ra, naxan ti mixie ya ra Isa suxufe ma, na birin bara kamali.

¹⁷ A nu na muxu tan xεεrae nan ya ma. Muxu birin nan nu xεεra wali rabama.

¹⁸ E naxa bɔxi sara yi xεme xa fe kobi rabaxi sare ra. Yudasi naxa faxa mənni, a bira, a furi bula, a furingee naxa mini a ra.

¹⁹ Darisalamukae birin naxa yi fe kolon. E naxa na bɔxi xili fala Akeledama, na nan falaxi e xa xui <Wuli Bɔxi>.

²⁰ «A sεbεxi Yabura Dawuda kui, <A xa banxi xa balan, mixi yo naxa sabati naa.» A man sεbεxi, <Xεera gβεtε xa ti a լոչօց ra.»

²¹⁻²² Awa na kui, a lanma xεme kerent xa sugandi naxan nɔma muxu malide seedeya rabade Isa xa

marakeli xa fe ra. A lanma won xa mixi sugandi naxan nu na won ya ma, won nun Marigi Isa to nu a ra, kelife Yaya Isa xunxa ye xçora temui naxε, han Isa te koore ma temui naxε.»

²³ E naxa mixi firin masen: Yusufu naxan nu xili Barasaba, e man nu naxan xili falama Yusutu, a nun Matiyasi.

²⁴ Na xanbi e naxa Ala maxandi, «Marigi, i tan naxan birin bçrε ma fe kolon, a masen muxu bε i mixi naxan sugandixi yi firinyie tagi.

²⁵ Na xa findi Yudasi pçxçε ra xəəraya nun wali rabafe ra, barima Yudasi bara siga a sigade.»

²⁶ E naxa Matiyasi sugandi Ala xa mali ra. A naxa sa yi xəəra fu nun kerenyie xun ma.

2

Ala Xaxili Seniyenxi gorofe danxaniyatçεe ma

¹ Xe Xabε Sali to a li, Isa fçxirabiree birin nu malanxi yire keren.

² Xui nde naxa mini koore ma keren na alç foye xungbe xui. A naxa banxi kui birin nafe e nu dçxçxi dennaxe.

³ E naxa se ndee to naxee maniya nçnyie ra, te na e ma. Na see naxa itaxun, keren keren naxa dçxç kankan xunyi ma.

⁴ Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro fçxirabiree birin ma, e naxa so xui gbetee falafe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

⁵ Yuwifi diinelae kelife pamane birin ma, e nu

malanxi Darisalamu na saxanyi.

⁶ Nama to yi xui mε, e naxa fa e gi ra. E naxa kaaba barima kankan nu Isa fçxirabiree xui mεma e bari xui yati nan na.

⁷ E de naxa ixara, e fa a fala, «Pe, yi mixie naxee wçyεnma yi ki, Galilekae xa mu e birin na?»

⁸ Won fa won bari xui mεfe e ra di?

⁹ Paratokae, Medekae, Elamakae, naxee sabatixi Mesopotamiya, Yudaya, Kapadose, Pontu, Asi,

¹⁰ Firigiya, Panfiliya, Misira, Libiya, Sireni bçxi fe ma, a nun naxee keli Rôma, Yuwifie a nun mixi naxee soxi e xa diine ya ma, Kiretikae a nun Arabue,

¹¹ won birin na e xui mεfe won bari xui yati nan na. E na Ala xa kaabanako fee falafe won ma xuie. Na rabaxi di?»

¹² E birin de naxa ixara, e naxa ifu. E nu a fala e bore bε, «Munfe yi ki?»

¹³ Kono ndee naxa e mayele, e nu fa a fala, «E siisixi ne yi ki.»

Piyeri xa kawandi

¹⁴ Na xanbi Piyeri nun yi xəəra fu nun kerenyie naxa keli. Piyeri naxa a masen nama bε a xui itexi ra, «Yuwifie, a nun wo tan naxan birin na Darisalamu, wo xa wo tuli mati n na. Wo xa a kolon,

¹⁵ yi mixie mu siisixi xe de alç wo a majçxunxi ki naxε, barima gεesegε na a ra yi ki.»

¹⁶ «Annabi Yoweli yi masenyi nan ti.

¹⁷ Ala naxə, n fama n Xaxili taxunde mixi birin na ləxəs dənəxəsə.

Wo xa di xəməe nun wo xa di gineə wəyənma nə n tan Ala xili ra. Wo xa segetalae to tima nə fee ra, wo xa forie fan xiye sa.

¹⁸ Na waxati, n fama n Xaxili ragorode n ma konyi xəməe nun n ma konyi gineə ma.

E wəyənma nə n tan Ala xili ra.

¹⁹ N kaabanakoee rabama nə koore ma, n tənxumae masenma nə bəxi fari,

naxee findima wuli, tə, nun tuuri ra.

²⁰ Soge dimima nə, kike gbeelima nə ało wuli beenun Marigi xa ləxəs xa a li,

na dariyə ləxəs xungbe.

²¹ Mixi yo naxan Marigi xili maxandima, na kanyi kisima nə.»

²² «Isirayilakae, wo wo tuli mati yi masenyi ra. Isa Nasarətika Ala xa Mixi Sugandixi nan nu a ra. Ala naxa na masen kaa-banakoe, fe magaaxuxie, nun tənxumae ra, Isa naxan nabaxi wo tagi. Wo birin na fee kolon.

²³ Ala bara a ragiri kaafirie xa kafu wo ma, alako wo xa yi xəmə faxa, wo a banban wuri magalanbuxi ma, ało Ala nu a janigexi ki naxə.

²⁴ Kono na xanbi, Ala bara a rakeli, a faxə luuti ba a ma,

barima faxə mu nu nəma kankande a ma.»

²⁵ «Dawuda nu Isa xa fe nan falafe yi masenyi ra. <N Marigi toma temui birin n ya i.

A to na n səeti ma, n mu nəma birade.

²⁶ Na nan a toxi n bəjəsə na səewə kui, n de fan a xa fe masenma jəlexinyi ra.

N fate fan malabuma nə bəjəsə kui,

²⁷ barima i mu n nii bəjinma aligiyama, i mu i xa səniyentəs luma gaburi kui, a xa boro. ²⁸ I bara a niya n xa kisi kira kolon.

I səewə fima nə n ma i yire.»

²⁹ Piyeri man naxa a fala, «N ngaxakerenyie, wo a lu n xa won benba Dawuda xa fe fala wo bə. A faxa nə, a naxa ragata, a xa gaburi man na won tagi be han to.

³⁰ Namijənəmə to nu a ra, a nu a kolon Ala bara laayidi tongo a bə. Ala naxa a kali a Dawuda xa mamadi nde dəxəmə nə a xa mangə kibanyi.

³¹ Na kui, Dawuda nu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi fama nə kelide faxə ma. Ala mu nəxəməma a ma aligiyama, a fate mu bərəmə gaburi kui.

³² Ala nan Isa rakelixi faxə ma. Won birin findixi seede ra na fe ma.

³³ A to rate Ala yire-fanyi ma, a naxa Ala Xaxili Səniyənxi sətə Baba Ala ra, ało Ala laayidi tongoxi ki naxə. A man bara Ala Xaxili

Seniyenxi ragoro won ma.
Wo na nan tofe, wo na nan
mefe yi ki.»

³⁴ «Dawuda mu texi koore
ma, kōnō a tan nan a fala,
<Marigi naxa a fala n Marigi
be,
Doxo n yirefanyi ma,
³⁵ han n xa i sanyi ti i yaxuie
fari.»

³⁶ «Na kui, Isirayilaka
birin xa la a ra, Ala bara
Isa findi Marigi ra, nun a
xa Mixi Sugandixi ra. Kōnō
wo bara a banban wuri
magalanbuxi ma.»

³⁷ Yi masenyi naxa jama
bōjē tōcō ki fanyi ra. E
naxa a fala Piyeri nun
xεεra booree be, «N ngax-
akerenyie, a lanma muxu xa
munse raba fa?»

³⁸ Piyeri naxa a fala e be,
«Wo xa tuubi, wo birin xa
wo xunxa ye xčora Isa xili
ra, Ala xa Mixi Sugandixi,
alako wo xa yunubie xa
fari, wo man xa Ala Xaxili
Seniyenxi sōtō.

³⁹ Ala bara yi laayidi tongo
wo be, wo xa die be, nun
mixi birin be a naxee xilima,
hali naxee na yire makuye.»

⁴⁰ Piyeri man naxa e rasi,
a naxa e ralimaniya masenyi
wuyaxi ra. A naxa e
maxandi, «Wo wo mεenī yi
waxati mixi tinxitaree ma.»

⁴¹ Naxee tin a xa masenyi
ra, e naxa e xunxa ye
xčora. Na lōxče mixi wulu
saxan nōndōn naxa sa Isa
foxirabiree xun ma.

⁴² E nu e tunnabexima
xεεrae xa xaranyi ma. E
naxa lu ngaxakerenyia kui. E
man naxa e tunnabexi taami

itaxunfe nun Ala maxandife
ma.

⁴³ Gaaxui naxa e birin
suxu. Xεεrae naxa ka-
banako nun tōnxuma
gbegbe raba.

⁴⁴ Danxaniyatōe birin nu
malanxi yire keren. Xa mixi
keren se sōtō, na bara findi e
birin gbe ra.

⁴⁵ E e xa see matima, e nu
e harige itaxun e bore ma,
kankan nu a hayi fan na kui.

⁴⁶ Lōxō yo lōxō e nu e
malanma hōrōmōbanxi kui,
e nu donse don e xčonyi
sεewē nun bōjēsa kui.

⁴⁷ E nu Ala matōxčma. E
naxa rafan birin ma. Lōxō
yo lōxō Marigi nu nde sama
danxaniyatōe jama kōnti
xun ma.

3

Namate rayalanfe

¹ Lōxō nde Piyeri nun Yaya
nu tefe hōrōmōbanxi kui,
sali tēmuī gεesēge.

² Hōrōmōbanxi naadē ra
naxan xili «Naadē Tofanyi»,
xεemē nde nu na naxan nu
namataxi kabi a bari lōxče.
E nu a dōxčma na lōxče
birin alako a xa nu kōbiri
makula mixie ma naxee
soma hōrōmōbanxi kui.

³ A to Piyeri nun Yaya to so
ra hōrōmōbanxi kui, a naxa
kōbiri makula e ma.

⁴ Piyeri nun Yaya naxa e ya
ti a ra. Piyeri naxa a fala a
be, «Muxu mato.»

⁵ Xεemē naxa e mato, a
jōxč naxa lu a ma e na
kōbiri nan fife a ma.

⁶ Piyeri fa a fala a be,
«Gbeti mu na n yi, xεemē
mu na n yi, kōnō naxan na n
yi ra, n a fima i ma. N bara

i yaamari Isa Nasaretiika xili ra, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, keli, i i нэрэ!»

⁷ A naxa a suxu a yirefanyi bellexe ma, a a rakeli. A sanyie nun a sankonyie naxa senbe soto kerent na.

⁸ Na ikörexi ra, a naxa keli, a naxa so a нэрэфе. A naxa so Piyeri nun Yaya fəxə ra hörömöbanxi kui. A нэрэма, a tugarma, a Ala tantuma.

⁹ Birin naxa a to, a a нэрэма, a Ala matoxoma.

¹⁰ E naxa a kolon a tan nan nu dəxəmə hörömöbanxi «Naadə Tofanyi» de ra kule matide. Birin naxa kaaba, e terenna yi fe ra naxan bara raba a bə.

¹¹ A fan naxa bira Piyeri nun Yaya fəxə ra. Nama birin naxa kaaba, e naxa e gi sigafe ra e yire Sulemani xa buntunyi ra.

¹² Piyeri to na to, a naxa jama maxərin, «Wo tan Isirayilakae, munfe ra wo kaabama yi fe ma? Munfe ra wo wo yae banbanxi muxu ra ał muxu yi хөмрөвийн muxu yete senbe nan na, xa na mu a ra muxu xa tinxinyi ra?

¹³ Annabi Iburahima, Annabi Isiyaga, nun Annabi Yaxuba Marigi Ala, won benbae Marigi Ala, a bara a xa dariyε fi a xa konyi Isa ma, wo naxan yanfa, wo fa mεε a ra Pilati ya i, naxan nu wama a rabəjinfe.

¹⁴ Wo bara Ala xa seniyentoε nun a xa tinxitοε yanfa. Wo man fa maxandi ti Pilati xa faxeti nde rabəjin wo bə.

¹⁵ Wo bara Marakisima faxa, Ala naxa a rakeli faxε ma. Muxu na na fe seede ra.

¹⁶ Yi хөмрөвийн naxan yi ki, wo naxan kolon, wo naxan toxi, a bara senbe soto danxaniya kui Isa xili saabui ra. A xa danxaniya Isa ma, na nan a yalanxi wo birin ya хөри.»

¹⁷ «Yakosi, n ngaxakerenyie, n a kolon wo naxan nabaxi Isa ra, wo bara a raba a kolontareya ma, wo nun wo xa mangee.

¹⁸ Kōnɔ Ala nan yi birin nagirixi, alako a xa wøyenyi xa rakamali, a nu bara naxan masen waxati dangixi a xa namijonmee de ra, a falafe a a xa Mixi Sugandixi fama ne töröde.

¹⁹ Awa, wo tuubi, wo gibile Ala ma, alako wo xa yunubie xa safari,

²⁰ alako Marigi xa fa bojresa waxati ra, a man xa Isa xee, a bara naxan sugandi wo bə.

²¹ Kōnɔ Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa lu koore ma sinden, han beenun fe birin xa yailan, ał Ala a masen ki naxε a xa namijonmee seniyenxie kere ra kafi a хоннакуйе ra.»

²² «Annabi Munsa naxa a fala, «Wo Marigi Ala namijonmee nde хөсөмдөрье wo ma ał n tan. Won ngaxakerenyi nan lanxi a ma. A naxan birin falama wo bə, wo xa a suxu.

²³ Naxan yo mu na namijonmee xui suxu, na kanyi bama ne Ala xa jama ya ma, a faxa.»

²⁴ «Namijonmee naxee birin bara wøyen kabi

Annabi Samuweli xa temui,
e birin bara yi ləxəee xa fe
fala.

²⁵ Saate die nun namijənme die nan na wo ra. Ala bara saate tongo won babae bə. A a fala nə Iburahima bə, «Dunija birin fama həeri sətəde i bənsəe nan saabui ra.»

²⁶ Ala to bara a xa konyi rakeli faxə ma, a a xəe wo tan nan singe ma, a xa duba wo bə, a xa kankan nagbilen fe kobie fəxə ra.»

4

Piyeri nun Yaya makiitife

¹ Yaya nun Piyeri to nu wəyənma mixie bə, sərəxədubəe, hərəməbanxi soori yarerati, nun Saduse-nie naxa fa.

² E bəjəe naxa te barima Piyeri nun Yaya nu jama xaranfe, a falafe mixi fax-axie fama nə raketide alə Isa raketixi ki naxə.

³ E naxa e suxu, e e sa geeli han na kuye iba, barima kəe nu bara so.

⁴ Kənə mixi wuyaxi naxee na wəyənyi mə, e naxa a suxu. Danxaniyatəee xun naxa masa, han xəməe kənti naxa wulu suuli jəndən li.

⁵ Na kuye iba, Yuwifi yareratie, forie, nun səriyə karaməxəe naxa e malan Darisalamu,

⁶ a nun Anani sərəxədubə kuntigi, nun Kayafa, Yaya, Alesandire, a nun naxee birin na sərəxədubə kuntigi bənsəe.

⁷ E naxa Piyeri nun Yaya ti e tagi, e naxa e maxərin, «Wo nəxi yi rayalande

di? Wo a rayalanxi saabui mundun na?»

⁸ Piyeri naxa a masen e bə muxu a rayalanxi Ala Xaxili Səniyənxi nan saabui ra,

⁹ «Isirayila forie nun kuntigie, wo bara muxu maxərin yi namatə xa fe fanyi sətəe ma, a yalanxi ki naxə.

¹⁰ Wo tan nun Isirayi-lakae birin xa a kolon yi xəməe yalanxi Isa Nasaretika, Ala xa Mixi Sugandixi, xili saabui nan na. Wo Isa naxan banban wuri magalanbuxi ma, Ala naxan nakeli faxə ma, a tan nan xili yi namatə rayalanxi.

¹¹ Isa maniyaxi gəmə nan na naxan tide gbo dangi gəmə birin na, kənə wo tan banxitie bara məe na gəmə ra.»

¹² Kisi mu sətəma ndende ra fo a tan, barima xili gbətə yo mu na dunija, won kisima naxan saabui ra.»

¹³ E naxa kaaba Piyeri nun Yaya xa limaniya ma, barima xarantaree nan nu e ra. E naxa a kolon e nu bara bira Isa fəxə ra a nu na dunija ma temui naxə.

¹⁴ Kənə xəməe to nu tixi e səeti ma, a yalanxi, e mu nə sese falade.

¹⁵ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xəməe yaamari e xa mini Yuwifi kiitisae ya ma. E nu fa wəyən e bore tagi.

¹⁶ E naxa e bore maxərin, «Won xa munse raba yi mixie ra? Darisalamukae birin bara a kolon e kaa-banako xungbe nan nabaxi. Won fan mu nəma na matandide.

¹⁷ Kono alako yi fe naxa yensen ye mixie ra, won xa e raton a xocxoe ra, e naxa woyen Isa xili ra sonon.»

¹⁸ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xeme xili. E naxa woyen e be a xocxoe ra, a e naxa masenyi yo ti, e naxa mixi yo xaran Isa xili ra sonon.

¹⁹ Piyeri nun Yaya naxa e yaabi, «Wo a mato, a lanma muxu xa bira wo tan nan fexx ra ba, ka Ala?»

²⁰ Muxu mu nomma dundude fe ma muxu bara naxan to, muxu bara naxan me.»

²¹ E man naxa xaaej e ma, kono jama birin to nu Ala matoxoma fe ma naxan bara raba, e mu no lande a ma a lanma e xa e jaxankata ki naxe. E naxa e rabejin.

²² Yi xeme naxan nayanxi, a xa simaya nu bara dangi ne tongo naani ra.

Togondiyatœe Ala maxandife

²³ E to e bejin, Piyeri nun Yaya naxa siga e booree yire. E naxa fe birin yaba e be serexedube kuntigie nun forie naxan fala e be.

²⁴ E to na me, e birin naxa e xui ite Ala ma janige kerken fari. E naxa a maxandi, «Marigi, i tan naxan koore daa, a nun boxi, a nun baa, a nun se naxan birin na dunjina,

²⁵ i tan nan a fala Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, i xa konyi Dawuda de ra, muxu baba,

«Munfe ra sie boje texi fu-fafu?

Munfe ra jamae matandifife?»

²⁶ Dunjna mangee bara keli, xunmatie bara ti Marigi nun a xa Mixi Sugandixi kanke.»

²⁷ «Nondi na a ra, Herode, Ponsi Pilati, xonee, a nun Isirayila bonsœe bara ti i xa konyi seniyenxi Isa kanke, i naxan sugandixi,

²⁸ alako e xa fe birin naba i singe nu bara nate tongo a nu lan naxan xa raba.

²⁹ Yakosi, Marigi, i xa a mato e xaaejxi ki naxe. Senbe fi i xa konyie ma, alako e xa no i xa woyenyi masende limaniya ra.

³⁰ I belexe itala, alako mixi xa rayalan, kaabanakooe nun tonxumae xa raba i xa konyi seniyenxi Isa xili ra.»

³¹ E to ge Ala maxandide, e nu malanxi dennaxe, na naxa seren. Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e birin ma. E naxa so Ala xa woyenyi masenfe limaniya ra.

Togondiyatœe xa lanyi

³² Danxaniyatœe jama birin boje ma fe naxa lu kerken. Mixi yo mu a falama a kerken gbe nan na se nde ra, kono se birin naxa findi birin gbe ra.

³³ Xeeerae naxa Marigi Isa xa marakeli masen mixie be senbe ra. Ala naxa hinne e ra a fanyi ra.

³⁴ Setare yo mu nu na e ya ma, barima xee nun banxie nu na naxee birin yi ra, e nu e matima ne,

³⁵ e nu a sare dəntegəx
хөхрөн бө. Нее nu fa a
itaxun kankan hayi bərə ma.

³⁶ Mixi nde nu na naxan
xili Yusufu, Lewi di naxan
barixi Sipiri. Хөхрөн nu a
xili falama ne Baranabasi,
na nan falaxi «mixi rali-
maniya».

³⁷ A naxa xə mati naxan nu
na a yi, a naxa fa a kəbiri ra,
a a dəntegəx хөхрөн бө.

5

Ananiyasi nun Safira

¹ Xəmə nde naxan xili
Ananiyasi, a nun a xa gine
Safira, nee fan naxa e xa xə
mati.

² Ananiyasi nun a xa
gine naxa lan a ma e xa
xə sare nde ragata e yetə
bə. Ananiyasi naxa kəbiri
dənəxəs xanin, a a dəntegəx
хөхрөн бө.

³ Piyeri naxa a fala a
bə, «Ananiyasi, munfe ra
Sentane i madaxuxi han i
bara wule fala Ala Xaxili
Seniyenxi bə yi xə sare nde
nəxunfe ra?

⁴ Beenun i xa yi xə mati,
i gbe xa mu nu na xə ra? I
kəbiri naxan sətəxi, i gbe xa
mu nu na fan na? Munfe
ra i yi fe məcoli rabaxi? I
mu wule falaxi mixie xa bə,
i wule falaxi Ala nan bə.»

⁵ Ananiyasi to na wəyənyi
mə, a naxa bira keren na, a
faxa. Naxee birin na fe mə,
e naxa gaaxu.

⁶ Səgetalae to keli, e naxa
a kasange, e a xanin, e sa a
ragata.

⁷ Waxati saxan to dangi, a
xa gine naxa so, a mu nu a
kolon fe naxan nabaxi.

⁸ Piyeri naxa a fala a bə,
«A fala n bə, xa wo xə matixi
yi xasabi nan na, wo naxan
dəntegəxi yi ki?» A naxa a
yaabi, «Iyo, muxu a matixi
yi kəbiri nan na..»

⁹ Awa, Piyeri naxa a fala a
bə, «Munfe ra wo lanxi a ma
wo xa Ala Xaxili madaxu?
Naxee i xa məri ragataxi, e
tan nan tixi naadə ra yi ki, e
i fan xaninma ya.»

¹⁰ A naxa bira xəera
bun ma keren na, a faxa.
Səgetalae to so, e naxa a li
a fan bara faxa. E naxa a
xanin, e sa a fan nagata a xa
məri fe ma.

¹¹ Gaaxui xungbe naxa
danxaniyatəs jama birin
suxu, a nun naxee birin yi
fe me.

Tənxumae nun kaa- banakoe

¹² Kaabanako wuyaxi
nun tənxumae nu rabama
jama tagi xəerəe saabui
ra. Togondiyatəs birin nu
e malanma Sulemani xa
buntunyi ra.

¹³ Mixi gbətə yo mu nu
suusama sunbude e ra, kənə
mixie nu e binyama a fanyi
ra.

¹⁴ Naxee nu danxaniyaxi
Marigi ma, xəməe nun ginee,
e kənti xun nu masama
temui birin.

¹⁵ Na fee ma, mixie nu
fama ne furemae ra sade
nun dagie ma kira xən, alako
Piyeri ne dangima temui
naxə, a niini xa ti e ma.

¹⁶ Nama nu kelima
Darisalamu rabilinyi, e nu fa
furemae ra nun jinne fure
kanyie. E birin naxa yalan.

Xεεrae makankanfe

¹⁷ Na temui sεrεxεdubε kuntigi, a nun naxee nu na a fɔxɔ ra, naxee findixi Sadusenie ra, e naxa natε tongo tɔ̄ne ma.

¹⁸ E naxa xεεrae suxu, e e woli geeli.

¹⁹ Kono Marigi xa malekε naxa fa koe ra, a naxa geeli naade rabi, a fa e ramini. A naxa a fala e be,

²⁰ «Wo siga, wo sa ti hɔ̄rɔmɔ̄banxi kui, wo Ala xa kira neenε xa fe birin tagi raba pama be.»

²¹ E to na me, e naxa so hɔ̄rɔmɔ̄banxi kui subaxε ma, e kawandi ti fɔlo.

Sεrεxεdubε kuntigi nun naxee nu na a fɔxɔ ra, e to fa, e naxa Yuwifi kiitisae nun Isirayila fori birin malan. E naxa mixie rasiga xεεrae tongode geeli kui.

²² Sorie to siga, e mu e li geeli kui. E naxa gbilen, e sa dentege sa.

²³ E naxε, «Muxu bara geeli li a balanxi a fanyi ra, geeli kantamae tixi naade ra, kono muxu to a rabi, muxu mu mixi yo lixi a kui.»

²⁴ Hɔ̄rɔmɔ̄banxi sɔ̄orie xa mangε nun sεrεxεdubε kuntigie to na fe me, e de naxa ixara. E nu fa e bore maxɔrin, «Munfe yi ra?»

²⁵ Mixi nde naxa fa a fala e be, «Wo fa a mato, wo xeme naxee sa geeli, e na hɔ̄rɔmɔ̄banxi kui e mixie xaranfe.»

²⁶ Awa, sɔ̄ori xunmati nun a xa sɔ̄orie naxa siga, e sa fa xεεrae ra. Kono e mu e senbe ramini e ma, barima

e nu gaaxuxi pama fa e magɔnɔfe gεmε ra.

²⁷ E to bara e xanin Yuwifi kiitisae yire, sεrεxεdubε kuntigi naxa e maxɔrin,

²⁸ «Muxu bara wo ratɔn a xɔ̄rɔxɔ̄s ra, wo naxa xaranyi raba yi xeme xili ra, kono wo bara wo xa xaranyi ralantan Darisalamu birin na. Wo wama a xa faxε safe muxu tan nan xun!»

²⁹ Piyeri nun xεεrae naxa e yaabi, «A lanma muxu xa Ala xui nan nabatu dangife mixie xui ra.

³⁰ Won babae Marigi Ala bara Isa rakeli, wo naxan faxa, wo naxan banban wuri ma.

³¹ Ala bara a rate a yire-fanyi ma a xa findi Mangε nun Marakisima ra, alako Isirayila xa no tuubide, e xa yunubi xa xafari.

³² Muxu nun Ala Xaxili Sεniyεnxi na yi fe seedee ra. Ala Xaxili Sεniyεnxi fima mixi nan ma, naxan na a xui rabatu.»

³³ E to yi masenyi me, e naxa xɔ̄nɔ han e naxa wa xεεrae faxafe.

³⁴ Kono Fariseni nde naxan xili Gamaliyeli, seriyε karamɔxɔ kuntigi naxan nu rafan pama birin ma, na naxa keli Yuwifi kiitisae tagi. A naxa yaamari fi e xa xεεrae ramini sinden.

³⁵ Awa, a naxa a fala kiitisae be, «Isirayilakae, wo meenε fe ma wo naxan nabama yi mixie ra.

³⁶ Waxati dangixi xeme nde naxan xili Tudasi naxa a yetε igbo. Mixi kεmε naani nan nu biraxi a fɔxɔ ra, kono

a to faxa e birin naxa yensen ye. A xa fe mu findi fefe ra.»

³⁷ «Na to dangi, Yudasi Galileka naxa mini xili sebət temui. A naxa mixi wuyaxi bendun a ma, kōnō a fan naxa faxa, a fōxirabirēe birin naxa yensen ye.

³⁸ Yakōsi n a falama wo bε, wo naxa fefe raba yi mixie ra. Wo gbilen e fōxō ra. Xa yi fe birin fatanxi mixie nan na, a mu sōcneyama.

³⁹ Kōnō, xa a fatanxi Ala nan na, wo mu nōma a xun nakanade. Wo wo jērē ki mato a fanyi ra, wo nun Ala naxa fa gere.»

⁴⁰ E to lan fe kerēn ma, e naxa xεεrae xili, e e bōnbo. E naxa e ratōn wōyεnfe ra Isa xili ra, e fa e rabεjin.

⁴¹ Xεεrae to mini Yuwifi kiitisae tagi, e naxa jēlexin barima Ala e tan nan sugandixi, e xa tōcō Isa xili xa fe ra.

⁴² Lōxō yo lōxō, e nu kawandi tima hōrōmōbanxi kui, e man mixie xaranma e xōnyi. E nu Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi masenma ne temui birin.

6

Xεεra malima soloferē

¹ Na temui, Isa fōxirabirēe konti xun to nu masama, Yuwifie naxee Girēki xui falama, e naxa e mawa Yuwifie xōn naxee Eburu xui falama, barima lōxō yo lōxō donse itaxunma temui naxε, e nu nεzmuma ne kaajne ginε ma naxee Girēki xui falama.

² Xεεra fu nun firinyi naxa Isa fōxirabirēe malan,

e naxa a fala e bε, «A mu lan muxu xa Ala xa masenyi kawandife rabolo donse itaxun fe ra.

³ Na nan a ra, n ngaxakerenyie, wo xεεmε soloferē sugandi wo ya ma, mixi binyee, xaxilimaya nun Ala Xaxili Sēniyēnxi na naxee bε. Muxu xa yi donse itax-unfe so e yi ra,

⁴ alako muxu tan xa nu lu Ala maxandi ra nun Ala xui kawandi ra.»

⁵ Na masenyi naxa rafan birin ma. E naxa Etiyēn sugandi, xεεmε naxan xa danxaniya nu gbo, Ala Xaxili Sēniyēnxi man nu goroxi naxan ma. E man naxa Filipu, Pirokoru, Nikanoro, Timon, nun Paramenasi sugandi, a nun Nikolasi Antiyōkika naxan soxi Yuwifie xa diine ya ma.

⁶ E naxa e dēntēgē xεεrae bε. Xεεrae naxa e belexē sa e xunyie ma, e naxa Ala maxandi e bε.

⁷ Ala xa masenyi naxa yensen ye. Isa fōxirabirēe xun nu masama a gbegbe ra Darisalamu. Sērēxēdubē wuyaxi fan nu danxaniyafe.

Etiyēn suxufe

⁸ Ala naxa a xa hinne nun senbe fi Etiyēn ma. A nu tōnxumae nun kaabanako xungbee rabama jama tagi.

⁹ Sirenikae nun Alesandri-reka naxee nu salima salide kui, naxan xili «xōreya mixi xa salide», a nun Yuwifie naxee kelixi Silisi nun Asi, e naxa sōnxō Etiyēn ma.

¹⁰ Kōnō e mu nō Etiyēn xa wōyεnji ra, barima Ala

Xaxili Seniyenxi nan nu xax-ilimaya fima a ma.

¹¹ Awa, e naxa xemē ndee sare fi, e xa a fala, «Muxu bara a xui me a woyenyi falama naxan mu daxa Annabi Munsa nun Ala mabiri.»

¹² E naxa jama, forie, nun seriyē karamōxœ kui iso. E naxa bagan a ma, e a suxu, e a xanin Yuwifi kiitisae yire.

¹³ E naxa tççjnegelae ramini, naxee a fala, «Yi xemē mu bama woyenyi jaaxie falafe hōrōmōbanxi nun Ala xa seriyē xa fe ra.

¹⁴ Muxu bara a xui me, a a falama Isa Nasaretika fama yi hōrōmōbanxi kanade, a man naamunye masarama Annabi Munsa naxee fixi won ma.»

¹⁵ Yuwifi kiitisae birin naxa e ya banban Etiyen na, a yatagi naxa lu e be alo maleke.

7

Etiyen xa masenyi

¹ Serexedube kuntigi naxa Etiyen maxorin, «Naxan falaxi i xun ma, nöndi na a ra?»

² Etiyen naxa e yaabi, «N ngaxakerenyie nun n babae, wo wo tuli mati n na. Ala dariyē kanyi mini ne won baba Iburahima ma a nu na Mesopotamiya bɔxi ma temui naxe, beenun a xa sabati Xarani.

³ Ala naxa a fala a be, «Keli i xa bɔxi nun i xabile xun, siga bɔxi ma n dənnaxe masenma i be.»

⁴ Awa, a naxa mini Kalidi bɔxi ra, a sa sabati Xarani.

Menni, a baba faxa xanbi, Ala naxa a radangi yi bɔxi ma wo sabatixi dənnaxe yi kitō.

⁵ A mu lingira yo fi a ma yi bɔxi kui hali santide. Kono a naxa laayidi tongo a be, a fama yi bɔxi fide a tan nun a bɔnsœ nan ma, hali a faxa xanbi. Na waxati di yo mu nu na a be sinden.»

⁶ «Ala naxa a fala a be, *«I bɔnsœ sabatima bɔxi gbete* nan ma. Menni e findima ne konyie ra. E e paxankata ne keme naani bun.»

⁷ Ala man naxa a fala, *«N fama na si makiitide naxan e rasoma konyiya kui. Na dangi xanbi, e kelima ne naa, e fa n batu be.»*

⁸ «Awa, Ala naxa sunna saate fi Iburahima ma. Iburahima to Isiyaga bari, a naxa a sunna a xi solomasaxan nde ma. Isiyaga to Yaxuba bari, a naxa a fan sunna. Yaxuba fan naxa won benba fu nun firinyie sunna.»

⁹ «Won benbae naxa Yusufu tɔɔne, e naxa a mati, a naxa findi konyi ra Misira bɔxi ma.

¹⁰ Kono Ala naxa lu a fɔxɔra. A naxa a ramini a xa kontɔfilii birin kui. A naxa hinne nun xaxilimaya fi a ma, alako a xa rafan Misira mange ma, naxan a findi Misira gomina nun a xa banxi birin xunmati ra.»

¹¹ «Kaame xungbe naxa so Misira bɔxi ma a nun Kanaan bɔxi. Won babae mu nu baloe sɔtɔma, tɔɔre naxa gbo.

¹² Yaxuba naxa a me a mengi na Misira bɔxi ma. A

naxa won babaе xee naa a singe.

¹³ E xa sige firin nde, Yusufu naxa a yete masen a fafaxakerenyie be, Misira mange fan naxa Yusufu xabile rakolon.

¹⁴ Awa, Yusufu naxa e xee a baba Yaxuba tongode nun a xa denbaya birin. E konti nu sigaxi han mixi tongo solofera a nun suuli.

¹⁵ Yaxuba naxa goro Misira, a faxa dennaxe a nun won babaе.

¹⁶ E furee naxa ragbilen Sikemi, e e ragata gaburi nan kui, Iburahima naxan sara kobiri ra Xamori xa die ma.»

¹⁷ «Ala xa laayidi rakamali waxati to makore, laayidi naxan tongoxi Iburahima be, won ma nama xun naxa masa Misira boxi ma.

¹⁸ Kono na xanbi mange gbete naxa ti naxan mu nu Yusufu xa fe kolon.

¹⁹ Na mange naxa won ma nama yanfa. A naxa won benbae naxankata, han a naxa e yaamari e xa e xa diyoree wole, alako e xa faxa.

²⁰ Na temui Annabi Munsa naxa bari, Ala hinne naxan na. Kike saxan a rabalofe a baba xa banxi kui.

²¹ Na xanbi a naxa a belexe ba a ma. Misira mange xa di gine fa a tongo, a naxa a ramo alo a xa di.

²² Annabi Munsa naxa kolon soto Misira xa fe birin ma. A woyen ki nun a jere ki naxa senbe soto.»

²³ «A to ne tongo naani soto, a naxa wa a ngaxakerenyie kolonfe. A naxa

siga a boore Isirayilakae yire matode.

²⁴ A to Misiraka to a fe jaaxi niyafe Isirayilaka nde ra, Annabi Munsa naxa a ngaxakerenyi xa gere so, a naxa Misiraka faxa.

²⁵ A naxa a majoxun a a ngaxakerenyie a kolonma ne Ala xoreya firma e ma a saabui nan na, kono e mu kolon soto na ma.

²⁶ Na kuye iba, Annabi Munsa naxa Isirayilaka firin to, e na gerefe. A naxa kata e xa lan e bore ma, a naxa a fala e be, «Ngaxakerenmae nan na wo ra. Munfe ra wo fe jaaxi niyama wo bore ra?»

²⁷ Kono naxan nu fe jaaxi rabafe a ngaxakerenyi ra, a naxa Annabi Munsa radin ye, a a fala a be, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma?»

²⁸ I waxi n faxafe ne alo i Misiraka faxaxi ki naxe xoro?»

²⁹ Annabi Munsa to na woyenyi me, a naxa a gi. A naxa sabati Madiyan boxi ma, a naxa di firin bari menni.»

³⁰ «Ne tongo naani dangi xanbi, maleke naxa mini a ma te xora naxan nu sansibili ganfe gbengberenyi ma, Sinayi geya fari.

³¹ Annabi Munsa to na fe to, a naxa kaaba. A to a maso a ra, a xa a igbe, a naxa Marigi xui me.

³² «I babae Marigi Ala nan n na, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Ala.» Annabi Munsa naxa seren, a naxa gaaxu a igbefe ma.

³³ Marigi naxa a fala a бэ, «Sankiri ba i sanyi, barima i tixi dənnaxe, бɔxi səniyənxi na a ra.

³⁴ N bara n ma jama xa тɔɔre to Misira, n bara e kutun xui me. N bara goro n xa хɔreya fi e ma. Yakosi, n xa i хεε Misira.»

³⁵ Ala Annabi Munsa хεε ne, e a fala naxan бэ, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma.» Maleke naxan minixi a ma te хɔora a naxa a masen a бэ a xa findi mange nun marakisima ra.»

³⁶ «Annabi Munsa nan Isirayilakae raminii Misira бɔxi ra. Ne tongo naani bun ma, a naxa тонхумae nun kaabanakooe raba Misira, Xulunyumi Baa, nun gbengberenyi ma.

³⁷ Annabi Munsa tan naxa a fala Isirayila бэ, «Ala namijonme raminima wo ngaxakerenyie nan ya ma naxan luma алo n tan.»

³⁸ Won benbae jama e to nu malanxi gbengberenyi ma, maleke naxa wɔyen Annabi Munsa бэ Sinayi geya fari. A seriyе naxan мєxi, a naxa na radangi won ma.»

³⁹ «Kоnо won benbae mu tin a xa yaamari suxude. E naxa a matandi, e e бɔŋe ti Misira ra.

⁴⁰ E naxa a fala Haruna бэ, «Alae yailan won бэ, naxee neгєma won ya ra, barima yi Munsa naxan won naminixi Misira, won mu a kolon se naxan a sotɔxi.»

⁴¹ E naxa kuye yailan ninge misaali ra, e fa sereхe ba a бэ. E naxa nelexin

na ra, e naxan yailanxi e бεlεхεe ra.»

⁴² «Awa, Ala naxa a kobe so e ra, a naxa e rabolo, e xa tunbuie batu, алo a сεbεxi namijonme xa Kitaabui kui ki naxe.

«Isirayila bɔnsɔe, wo sereхe ba n tan nan бε ne tongo naani bun ma gbengberenyi ma?»

⁴³ Wo bara Moloko kuye batu, wo bara Remefan tunbui kuye batu, wo kuye naxee yailanxi wo бεlεхε ra.

Na nan a toxi n fan wo xan-inma Babilon xanbi ra.»

⁴⁴ «Ala xa hɔrɔmɔlingira, a xa seedejɔхçya сεbeli na dənnaxe, na nu na won benbae tagi gbengberenyi ma. Ala nu bara a misaali masen Annabi Munsa бэ, a naxa a yaamari a xa a yailan na ki.

⁴⁵ Won benbae to hɔrɔmɔlingira sotɔ, e naxa a xanin бɔxi ma Ala si gbεtεe keri dənnaxe, Yosuwe xa yaamari bun ma. A naxa lu naa han Dawuda xa waxati.»

⁴⁶ «Dawuda naxan nafanxi Ala ma, na naxa a maxɔrin a xa lingira ti a tan Yaxuba Marigi Ala бэ.

⁴⁷ Kоnо Sulemani nan fa na lingira ti Ala бэ.

⁴⁸ Kоnо Ala Xili Xungbe Kanyi mu sabatima adama xa banxi tixi kui. Naminonme na nan masenxi,

⁴⁹ «Wo Marigi naxe, koore, n ma kibanyi, бɔxi, n santide. Wo banxi mundun tima n бε?

Wo yire mundun findima n
ma malabude ra?
50 N tan xa mu na birin
yailanxi?»

51 «Wo xaxili nun wo tuli
xɔrɔxɔ, wo sondonyi mu
fan. Wo Ala Xaxili Səniyenxi
matandima temui birin als
wo benbae a raba ki naxe.

52 Wo benbae namijɔnmɛe
birin paxankata ne. E
namijɔnmɛe faxa ne, naxee
nu Ala xa Tinxintɔe xa fafe
falama. Yakɔsi wo bara na
fan faxa.

53 Wo tan naxee bara
Ala xa seriye sɔtɔ malekɛe
saabui ra, wo mu a ra-
batuxi!»

Etiyen xa faxe

54 E to yi masenyi me, e
naxa xɔnɔ han e nu e pinyie
raxin.

55 Kɔnɔ Ala Xaxili
Səniyenxi naxa goro Etiyen
ma. Etiyen to a ya banban
koore ma, a naxa Ala xa
dariye to, a man naxa Isa
to a tixi Ala yirefanyi ma.

56 A naxa a masen, «N bara
koore rabixi to, Adama xa Di
tixi Ala yirefanyi ma.»

57 Nama naxa sɔnχɔe rate,
e naxa e tuli dese. E birin
naxa bagan a ma.

58 E naxa mini a bubu ra
sigafe ra taa fari ma, e a
magɔnɔ han a naxa faxa.
Seedee naxa e xa donmae sa
segetala nde san ma, naxan
xili Sɔlu.

59 E nu na a magɔnɔfe
temui naxe, Etiyen naxa Ala
maxandi, «N Marigi Isa, n
nii rasene.»

60 Na xanbi a naxa a xinbi
sin, a naxa a xui ite, «N Ma-
rigi, i naxa e suxu yi yunubi
ma!» A ge na falade tan mu

a ra, a naxa taa masara. Sɔlu
fan nu na Etiyen faxafe kui.

8

Danxaniyatɔe xa tɔore

1 Na lɔχɔe, paxankate
xungbe naxa Darisalamu
danxaniyatɔe nama suxu. E
birin naxa yensen Samari
nun Yudaya boxi ma fo
xeeerae, nee nan gbansan lu
naa.

2 Xeme tinixinie naxa
Etiyen nagata. E naxa wa
a xa faxe ma.

3 Kɔnɔ Sɔlu tan naxa danx-
aniyatɔe nama tɔɔrɔ. A nu
soma banxie kui, a nu danx-
aniyatɔe xemee nun ginɛe
ramini, a nu fa e sa geeli.

4 Danxaniyatɔe to yensen
ye, e naxa xibaaru fanyi
kawandi ti yire birin.

Xibaaru fanyi kawandife Samari

5 Filipu to goro Samari
taa nde kui, a naxa Ala xa
Mixi Sugandixi xa fe masen
naakae be.

6 Nama to Filipu xa ka-
banakoe to, e naxa e tuli
mati a ra a fanyi ra.

7 Ninnɛe naxa gbilen fure-
mae fɔχɔ ra, e nu fa gbeleg-
bele. Mabenyi nun namate
wuyaxi naxa yalan.

8 Naakae naxa seewa a
fanyi ra.

9 Xeme nde nu na na
taa kui naxan xili Simɔn.
A nu duureya rabama
naxan Samarikae birin
nakaabama, a nu fa a yete
igbo.

10 E birin, dimedie nun
forie, a xui ramexi a fanyi
ra. E nu a fala, «Yi xeme Ala

senbe na a ra, won naxan xili falama Senbe Xungbe.»

¹¹ E nu bara bira a fôxôra kabi a xonnakuye barima a nu e rakaabama a xa duureya ra.

¹² Kônç e to la Filipura, naxan Ala xa mangeya niini nun Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandi rabama, xemee nun ginee naxa e xunxa ye xçora.

¹³ Simón yati naxa danxaniya, a fan naxa a xunxa ye xçora. A naxa bira Filipu fôxôra. A naxa kaaba a xa tonxumae nun kaabanako xungbee ma.

¹⁴ Xeeerae, naxee nu na Darisalamu, e to a më Samarikae bara tin Ala xa masenyi ra, e naxa Piyeri nun Yaya xee naa.

¹⁵ E to so naa, e naxa Ala maxandi alako Samarikae xa Ala Xaxili Seniyenxi sôto,

¹⁶ barima Ala Xaxili Seniyenxi mu nu goroxi mixi yo ma e ya ma sinden. E nu xunxaxi ye nan gbansan xçora Isa xili xa fe ra.

¹⁷ Awa, Piyeri nun Yaya naxa e bëlexë sa e ma, e naxa Ala Xaxili Seniyenxi sôto.

¹⁸ Simón to a to Ala Xaxili Seniyenxi nu sôtoma xeeerae bëlexëe nan saabui ra, a naxa kobiri masen e bë, a fa a fala,

¹⁹ «Wo yi senbe fi n fan ma, alako n na n bëlexëe sa naxan ma, a xa Ala Xaxili Seniyenxi sôto.»

²⁰ Piyeri naxa a yaabi, «I tan nun i xa kobiri xun xa rakana, barima i a majoxunxi ne Ala xa ki sôtoma kobiri nan na.

²¹ I gbe yo mu na yi fe ya ma, barima i sondonyi mu fiixexi Ala bë.

²² Gbilen yi fe jaaxi fôxôra. I man xa Marigi maxandi alako a xa dijne i ma i xa yi majoxunyi xa fe ra, xa a satinma.

²³ N a toxi ne yi ki, i na fe jaaxi gbegbe kui. I bara findi Sentane xa konyi ra.»

²⁴ Simón naxa a yaabi, «Wo yëte xa Marigi maxandi n bë alako wo fe naxee birin falaxi a naxa n li.»

²⁵ E to ge seedejçoxoya bade Marigi xa masenyi ra, Piyeri nun Yaya naxa gibile Darisalamu. Kira fan na, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti Samari taa wuyaxi kui.

Etiyopi xunmati nde xunxafe ye xçora

²⁶ Marigi xa maleke naxa a fala Filipu bë, «Keli, siga yirefanyi biri ra, gbengberen kira xon, naxan goroma Gasa, kelife Darisalamu.»

²⁷ A naxa keli, a naxa Etiyopika nde li kira ra. Xeme nan nu a ra naxan mu nu nöma gine fe rabade. A findixi Kandasi, Etiyopi mangé gine xunmati nan na. A tan nan nu a xa naafuli birin kantama. A nu faxi salide ne Darisalamu.

²⁸ A na gibilefe a xonyi, a dçoxxi a xa majerese kui, a na Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe.

²⁹ Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen Filipu bë, «Siga, i i makore na majerese ra.»

³⁰ Filipu naxa siga a gi ra. A naxa Etiyopika xui me, a

nu Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe. A naxa a maxorin, «I naxan xaranfe yi ki, i a fahaamuxi?»

³¹ A naxa a yaabi, «N nōma na ra di, xa mixi yo mu na naxan a tagi rabama n bē?» A naxa a fala Filipu bē a xa dōxō a sēeti ma.

³² A nu na yi sēbeli nan xaranfe Kitaabui kui:

«E a xaninxix temui naxə a xə faxa
a naxa lu alo yexəe naxan
xaninma faxade.
A mu a xui yo ramini,
alo yexəe naxan tima a xabe
maxabama ya ra.

³³ A xa marayaagi kui,
e naxa a makiiti seriye
xanbi.

Nde nōma a xa taruxui
falade?
A xa simaya bara jōn bōxi
fari.»

³⁴ Na Etiyopika naxa a fala Filipu bē, «Yandi, a masen n bē, Annabi Esayi nde xa fe falama yi ki? A yete ba, ka mixi gbēte?»

³⁵ Awa, Filipu naxa a folo na sēbeli ma, a naxa a kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra.

³⁶ E na sigafe kira xōn, e naxa ye li. Na Etiyopika naxa a fala Filipu bē, «Ye nan ya. Nanse a niyama n mu xunxama ye xōra?»

³⁷ Filipu naxa a yaabi, «Xa i danxaniya i bōne birin na, i nōma na ra.» Na Etiyopika naxa a yaabi, «N laxi a ra, Ala xa Di nan lanxi Isa ma.»

³⁸ A naxa majerese rati, e firin birin naxa goro ye ma. Filipu naxa na Etiyopika xunxa ye xōra.

³⁹ E to te ye xōra, Marigi Xaxili naxa Filipu tongo, a a xanin. Na Etiyopika mu fa a to sōnōn. A naxa siga sēewē kui.

⁴⁰ Filipu naxa mini Asotu taa kui. A man naxa siga Sesare. A naxa xibaaru fanyi kawandi ti taa birin kui a nu dangima dēnnaxē.

9

Sōlu xunxafe ye xōra

¹ Na temui birin, Sōlu nu kōnkōxi Marigi fōxirabiree ma, a xə e faxa. A naxa siga serexēdube kuntigi xōn

² keedi maxorinde katarabi Damasi salide yareratie ma, alako xa a naxee li naa, e biraxi Isa xa kira fōxō ra, xemee nun ginee, a xə fa e xirixi ra Darisalamu.

³ A na makorefe Damasi ra, yanbē naxa mini a ma keli koore ma, a a rabilin.

⁴ A naxa bira bōxi ma, a naxa xui nde mē, «Sōlu, Sōlu, i na n naxankatafe munfe ra?»

⁵ Sōlu naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» A naxa a yaabi, «Isa nan n na, i naxan naxankatafe.

⁶ Keli, so taa kui, e fama a falade i bē a lanma i xa naxan naba.»

⁷ Xemee naxee nu a fōxō ra, nee de naxa bobo a ra gaaxui bē. E nu xui mēma, kōnō e mu nu mixi yo toma.

⁸ Sōlu naxa keli bōxi ma, a ya rabixi, kōnō a ya mu se toma. E naxa a belexē suxu, e a mati Damasi.

9 A naxa lu xi saxan a mu sese to, a mu sese don, a mu sese min.

10 Isa foxirabire nde nu na Damasi, naxan xili Ananiyasi. Marigi naxa a xili laamatunyi kui, «Ananiyasi!» Ananiyasi naxa a ratin, «Marigi, n tan nan ya.»

11 Marigi naxa a fala a be, «Keli, siga kira ra naxan xili ‹Kira Tinxinx›, i xa xeme fen Yudasi xa banxi kui, naxan xili Solu Tariseka. A na Ala maxandife.

12 A bara mixi nde to laamatunyi kui, naxan xili Ananiyasi, a na a belexe safe a ma alako a man xa se to.»

13 Ananiyasi naxa a yaabi, «Marigi, n bara yi xeme xa fe me mixi wuyaxi ra, a bara fe kobi naxan naba i xa mixi seniyenxie ra Darisalamu.

14 Serexedube kuntigie bara noe so a yi ra, a xa birin suxu naxee i xili maxandima.»

15 Kono Marigi naxa Ananiyasi yaabi, «Siga, barima n bara yi xeme sugandi xeeera ra, a xa n xili masen si birin be, e xa mangue be, a nun Isirayila die birin be.

16 N a masenma ne a be, a fama toorode ki naxe n xili xa fe ra.»

17 Ananiyasi naxa siga na banxi. A to so, a naxa a belexe sa Solu ma. A naxa a fala a be, «N ngaxakerenyi Solu, Marigi Isa naxan mini i ma kira ra, a tan nan n xeexi i ma, alako i xa se to, i man xa Ala Xaxili Seniyenxi soto.»

18 Se nde naxa ba a ya ma keren na alo xalee, a ya naxa

se to. A naxa keli, a fa a xunxa ye xocra.

19 Na xanbi a naxa a dege, a fa senbe soto.

Solu kawandi rabafe Damasi

Solu naxa saxanyi raba Damasi a nun Isa foxirabiree.

20 A naxa bonbo kawandi tife ra keren na salidee kui a nu a masen a Ala xa Di nan lanxi Isa ma.

21 Naxee birin a xui me, e de naxa ixara. E naxa a fala, «Yi xeme xa mu nu mixie naxankatama Darisalamu, naxee nu maxandi tima Isa xili ra? A mu faxi xe be, a xa e xanin e xirixi ra serexedube kuntigie xon?»

22 Solu naxa senbe soto. A xa masenyi naxa Damasi Yuwifie ifu, a falafe a Isa nan lanxi Ala xa Mixi Sugandixi ma.

23 Temui nde to dangi, Yuwifie naxa lan a ma e xa Solu faxa.

24 Solu naxa e xa gundo kolon. E nu taa sode de kantama koe nun yanyi alako e xa a faxa.

25 Kono koe nde ra, Isa foxirabiree naxa a ragoro tete fari ma saga kui.

Solu sigafe Darisalamu

26 Solu to siga Darisalamu, a naxa wa bonife Isa foxirabiree ra, kono e birin nu gaaxuxi a ya ra. E mu nu laxi a ra xa Isa foxirabiree nan yati a ra.

27 Awa, Baranabasi naxa a xanin xeeerae xon. A naxa a tagi raba e be Solu Marigi toxi ki naxe, a man a xui mexi kira ra ki naxe. A naxa a masen e be Solu bara

kawandi naxan naba Isa xili
ra Damasi taa kui.

²⁸ E birin naxa дөхөрүүлж
keren Darisalamu. Сэлүү
nu Marigi xili kawandima
senbe ra.

²⁹ E nun Yuwifie fan naxa
вэчийн e nu хөгжэх, Yuwifi
naxee Gireki xui falama,
көнчигднээ nu katafe e xa Сэлүү
falsa.

³⁰ A ngaxakerenyi
Isayankae to na fe мэ, e
naxa a xanin Sesare, e fa a
rasiga Tarise.

³¹ Danxaniyatоёу ямана
naxa lu бөгөнчээ kui Yudaya,
Galile, nun Samari бөхийн
ma. E nu luma e bore
ralimaniya ra, e nu e нэрэг
Marigi xa yaragaaxui kui. E
xun nu masama Ala Xaxili
Seniyenxi saabui ra.

*Piyeri sigafe Lida nun
Yafa*

³² Piyeri to nu бөхийн
инерема, a naxa goro
seniyentоёе yire Lida.

³³ A naxa хөмөнгийн
nde li naa, naxan xili Ene,
a nu saxi sade ma kabi нэ
solomasaxan.

³⁴ Piyeri naxa a fala a
бэ, «Ene, Isa Ala xa Mixi
Sugandixi bara i rayalan.
Keli, i i xa sade yailan.» A
naxa keli keren na.

³⁵ Lidakae nun Sarонка
birin to yi fe to, e naxa tuubi
Marigi ma.

³⁶ Gine nde nu na Yafa
Isa foxirabirее ya ma.
A nu xili Tabita, naxan
falaxi Dоракаси. A nu fe
fanyi gbegbe rabama, a nu
төрөмхийн ki.

³⁷ Na тэмүү, fure naxa a
suxu, a naxa faxa. E to

a maxa, e naxa a sa koore
banxi дэки firin nde.

³⁸ Isa foxirabirее naxee nu
na Yafa, e naxa a мэ a Piyeri
na Lida. Lida mu makuya
Yafa ra. Awa, e naxa хөмөнгийн
firin хөгжэх Piyeri ma, e ха
a mayandi a xa fa e хөнгүү
mafuren.

³⁹ Piyeri naxa keli, e nun
na хөмөнгийн naxa siga. E to so,
e naxa a xanin koore banxi
кон na. Каажэ гинеэ naxa
a rabilin, e wama. E naxa
dugie nun soosee masen a бэ
Dоракаси naxee yailan a nu
na e ya ma тэмүү naxе.

⁴⁰ Piyeri naxa e birin
namini tandem. A naxa a
xinbi sin, a Ala maxandi. Na
xanbi, a naxa a mafindi fure
mabiri ra. A naxa a fala,
«Tabita, keli.» Tabita naxa
a ya rabi. A to Piyeri to, a
naxa keli.

⁴¹ Piyeri naxa a бэлэхэ
suxu, a a rakeli. A naxa
seniyentоёе nun kaажэ гинеэ
xili. A naxa a нижний дэнтэгээ e
бэ.

⁴² Yafakae birin naxa na
fe мэ. Mixi wuyaxi naxa
danxaniya Marigi ma.

⁴³ Piyeri naxa xi wuyaxi
raba Yafa, Simон garange
хөнгүү.

10

*Koroneliyo xunxafe ye
хөгжлийн түүхийн эзлэхийн тал*

¹ Хөмөнгийн nde nu na Sesare
naxan nu xili Coroneliyo.
Союри көмөнгийн xunmati nan nu
a ra Itali союри gali ya ma.

² Diinela nan nu a ra. A
tan nun a xa mixi birin nu
gaaxuxi Ala ya ra. A nu
setaree malima a gbegbe ra,

a man nu Ala maxandima temui birin.

³ Nunmare ra, a naxa Ala xa maleke nde to laamatunyi ra, a sofe a xɔnyi. Malekə naxa a xili, «Koroneliyo.»

⁴ Koroneliyo to a to, a naxa gaaxu. A naxa a fala, «Marigi, munse niyaxi?» Malekə naxa a fala a bε, «Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu i ma, i bara naxan naba setaree bε.

⁵ Yakɔsi, i xa mixi ndee xεε Yafa e xa fa Simɔn na, naxan xili falama Piyeri.

⁶ A yigiyaxi Simɔn garange xɔnyi baa de ra.»

⁷ Malekə to ge wɔyende, a naxa siga. Koroneliyo naxa konyi firin xili, a nun a xa soɔri diinela, naxan nu walima a bε.

⁸ A naxa yi fe birin yaba e bε, a fa e xεε Yafa.

⁹ Na kuye iba yanyi tagi jɔndɔn, e nu na kira xɔn ma temui naxε, e makore taa ra, Piyeri naxa te koore banxi fari a xa Ala maxandi.

¹⁰ Na temui kaame naxa a suxu, a nu wama a dεgefe. Beenun donse xa ge yai-lande, a naxa laamatunyi to.

¹¹ A naxa koore to a rabixi, se nde naxa goro bɔxi ałɔ dugi, a xirixi a tunxun naanie ma.

¹² Subee, bubusee, nun xɔni birin nu na na dugi kui.

¹³ Xui nde naxa a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxa, i xa a don.»

¹⁴ Kɔno Piyeri naxa a yaabi, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniyentare.»

¹⁵ Xui naxa wɔyεn a bε a firin nde, «Ala bara se naxan naseniyen i naxa a fala a seniyentare.»

¹⁶ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, na dugi man naxa te koore ma.

¹⁷ Piyeri to nu a majɔxunfe na laamatunyi ma, a wama naxan masenfe, Koroneliyo xa xεεrae nu bara Simɔn xɔnyi maxɔrin. E naxa ti naadε ra.

¹⁸ E naxa maxɔrinyi ti xa Simɔn yigiyaxi naa ne, e naxan xili falama Piyeri.

¹⁹ Piyeri nu a majɔxunfe laamatunyi ma temui naxε, Ala Xaxili naxa a masen a bε, «Xeme saxan na i maxɔrinfε.

²⁰ Keli, i xa goro, wo birin xa siga. I naxa siike, barima n tan nan e xεεxi.»

²¹ Awa, Piyeri naxa goro, a naxa a fala na xemee bε, «N tan nan yi ki wo naxan fenfe. Wo faxi munfe ma?»

²² E naxa dεntεgε sa, «Koroneliyo, soɔri mixi kεmε xunmati, nan muxu xεεxi. Xeme tinxinxı na a ra, naxan gaaxuxi Ala ya ra. Yuwifie birin a xili fanyi falama. Ala xa maleke seniyenxi bara a masen a bε a xa i rafa a xɔnyi alako a xa i xa masenyi ramε.»

²³ Awa, Piyeri naxa e yigiyia. Na kuye iba, a naxa keli, e birin naxa siga. Yafaka danxaniyatɔe ndee fan naxa e mati.

²⁴ Na kuye iba, e naxa so Sesare, Koroneliyo nu e mamefe dεnnaxε. A nu bara a xa mixie nun a boore fanyie malan.

²⁵ Piyeri to so, Koroneliyo naxa a ralan, a naxa a yete magoro a be.

²⁶ Kono Piyeri naxa a rakeli, a naxa a fala, «Keli, mixi nan na n fan na.»

²⁷ E naxa so banxi e woyenma e bore ra. Piyeri naxa mixi gbegbe malanxi li naa.

²⁸ A naxa a fala e be, «Wo a kolon tonyi dcoxoxi Yuwifie ma e nun si gbete bomsos naxa lu yire keren, xa na mu a ra sofe ra e xonyi. Kono Ala bara a masen n be a n naxa mixi yo majoxun seniyentare ra.»

²⁹ Na na a ra, wo to n xili, n mu tondi fade. Awa, wo n xilixi munfe ma?»

³⁰ Koroneliyo naxa a masen a be, «Na xi naani nan yi ki, n nu salife n ma banxi kui nunmare temui. Xeme nde naxa mini n ma, a xa sosee yanbama.»

³¹ A naxa a masen n be, «Koroneliyo, Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu a ma i bara naxan naba setaree be.»

³² Awa, mixie xee Yafa, e xa fa Simon Piyeri ra be. A yigiyaxi Simon garange xa banxi kui, baa de ra.»

³³ N naxa mixie xee keren na. Muxu bara jlelexin ki fanyi i fafe ra. Awa, yakosi muxu birin na Ala ya i. I xa masenyi ti muxu be, Marigi bara i yamari naxan birin na.»

³⁴ Awa, woyenyi to so Piyeri yi, a naxa a masen, «Yakosi n bara a kolon nondi nan yati a ra, Ala mu mixi yo rafisaxi a boore be.»

³⁵ A wama mixi birin xon, sie birin ya ma, naxee gaaxuma a ya ra, naxee tinxin.»

³⁶ Ala bara xibaaru fanyi masen Isirayila jama be. A bara a masen e be a bojesa sotoma dunija Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi nan na.

³⁷ Wo a kolon naxan nabaxi folofe Galile boxi ma, dcoxofe Yudaya birin na. Yaya nu bara kawandi ti mixie xa e xunxa ye xocra.

³⁸ Na temui Ala naxa Isa Nasaretika sugandi, Ala Xaxili Seniyenxi nun senbe naxa goro a ma. Isa naxa siga yire birin, a nu fe fanyi raba, a nu mixi birin nayalan naxee nu na Ibulisa xa konyiya bun. Ala nu na a foxo ra.»

³⁹ «Yi fe birin seede nan muxu ra a naxan naba Yuwifie xa boxi ma nun Darisalamu. E naxa a banban wuri ma, a faxa.»

⁴⁰ Kono Ala naxa a rakeli faxe ma xi saxan lcoxos, dunija xa a to.»

⁴¹ A mu tin a makendende birin be, kono a naxa a yete masen muxu be, Ala naxee sugandixi e xa findi seedee ra. Muxu nun Isa bara donse don, muxu bara ye min a keli xanbi faxe ma.»

⁴² Isa naxa muxu yamari, muxu xa kawandi ti mixie be, e xa a kolon Ala nan Isa tixi kiitisa ra mixi baloxie nun mixi faxaxie xun ma.»

⁴³ Namijonme birin nu bara a xa fe fala, naxan na danxaniya a ma na kanyi xa yunubi xafarima ne a xili saabui ra.»

⁴⁴ Piyeri to nu woyenma, naxee birin nu yi masenyi

рамефе, Ala Xaxili Сенійенxi нана горо е ма.

⁴⁵ Danxaniyatœ sunnaxie naxee Piyeri mati naa, e naxa kaaba yi fe ma, Ala Xaxili Сенійенxi gorofe sun-nataree fan ma,

⁴⁶ barima e naxa e xui мœ e na Ala matoxœfe xui gbetœ ra.

⁴⁷ Awa, Piyeri naxa maxorinyi ti, «Mixi nde noma tondide yi mixie xa xunxa ye хօра? E fan bara Ala Xaxili Сенійенxi soto alo won fan a sotxki ki naxe.»

⁴⁸ A naxa yaamari fi fa e xa e xunxa ye хօра Isa xili ra. Na xanbi e naxa Piyeri mayandi a xa lu e хօныи na saxanyi.

11

Piyeri xunmafalafe

¹ Хөхрөн nun ngaxakerenyie naxee nu na Yudaya, e naxa a мœ a si gbetœ fan bara tin Ala xa masenyi ra.

² Piyeri to te Darisalamu, Yuwifi danxaniyatœe naxa a kalamu, «I bara so sunnataree хօныи,

³ wo birin bara wo дœge!»

⁴ Awa Piyeri naxa fe birin tagi raba e бœ a dangixi ki naxe.

⁵ A naxa a masen, «N nu na Yafa taa nan kui. N na Ala maxandife tœmui naxe, n naxa laamatunyi to. Se nde naxan maniyaxi dugi xungbe ra, a xirixi a tunxun naanie ma, na naxa goro keli koore ma han n yire.

⁶ N naxa a igбœ a fanyi ra. N naxa xurusee, wula subee,

bubusee, nun хօни birin to a kui.

⁷ Xui nde naxa a fala, *«Piyeri, keli, i sube nde faxa, i xa a don.»*

⁸ Kono n naxa a fala, *«Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniyentare.»*

⁹ Xui naxa wœyen n бœ a firin nde, *«Ala bara naxan naseniyen i naxa a fala a seniyentare.»*

¹⁰ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, a birin man naxa te koore ma.»

¹¹ «Na tœmui mixi saxan, naxee nu хœxi n yire kelife Sesare, e naxa ti muxu xa banxi naade ra.

¹² Ala Xaxili naxa a masen n бœ a muxu birin xa siga, a hali n mu siike. Yi хœme senni naxee yi ki, e fan naxa n mati naa. Muxu to so Koroneliyo хօныи,

¹³ a naxa a yaba muxu бœ a maleke toxi a xa banxi kui ki naxe. Maleke naxa a masen a бœ, *«Mixi хœ Yafa, a xa fa Simon na, e naxan xili falama Piyeri.»*

¹⁴ A fama masenyi tide i бœ, i tan nun i xa mixi birin kisima naxan saabui ra.»»

¹⁵ «N to so wœyenfe, Ala Xaxili Сенійенxi naxa goro e ma alo a goro won ma ki naxe a folæ.

¹⁶ N fa ratu Marigi xa masenyi ma, *«Yaya bara mixi xunxa ye хօра, kono Ala Xaxili Сенійенxi fama gorode wo ma.»*

¹⁷ Ala to bara e ki alo a won kixi ki naxe, won tan naxee danxaniyaxi Isa Ala

xa Mixi Sugandixi ma, a nu lan n xa Ala matandi?»

¹⁸ E to na me, e naxa dundu, e naxa Ala matçox, «Ala bara tuubi ragiri si gbetee fan be, alako e fan xa kisi.»

*Baranabasi nun Səlu
sigafe Antiyəki*

¹⁹ Isa fəxirabire naxee yensen Etiyen faxa xanbi jaxankate saabui ra, e naxa siga han Fenisiya, Sipiri, nun Antiyəki. E nu Ala xa masenyi kawandima Yuwifie nan be.

²⁰ Kənə Sipirikae nun Sirenikae naxee nu na e ya ma, e to siga Antiyəki, e naxa Marigi Isa xa xibaaru fanyi masen Girəkikae fan be.

²¹ Marigi xənyə nu na e ma. Mixi gbegbe naxa danxaniya, e naxa tuubi Marigi ma.

²² Darisalamu danxaniyatəe jama to na fe me, e naxa Baranabasi xəə Antiyəki.

²³ A to so naa, a naxa jəlexin Ala xa hinne tofe ra. A naxa e ralimaniya, e xa danxaniya Marigi ma.

²⁴ Baranabasi, mixi fanyi nan nu a ra. A nu rafexi danxaniya nun Ala Xaxili Seniyənxi ra. Nama gbegbe naxa danxaniya Marigi ma.

²⁵ Na xanbi, Baranabasi naxa siga Tarise Səlu fende.

²⁶ A to a to, a naxa fa a ra Antiyəki. E nun danxaniyatəe nan nu e malanma naa jəe kerən birin bun ma. E naxa mixi gbegbe xaran. Isa fəxirabire naxee

nu na Antiyəki, nee nan singe «Isayanka» xili sətə.

²⁷ Na temui, namijənmə ndee naxa goro Antiyəki, kelife Darisalamu.

²⁸ Naxan nu xili Agabu, na naxa ti, a fa a fala Ala Xaxili Seniyənxi saabui ra, a kaame xungbe fama sinde dunipa birin ma. Na fe raba mange Kilədi xa waxati ne.

²⁹ Isa fəxirabiree naxa lan a ma e xa Yudaya ngaxakerenyie mali harige ra, kankan nəma naxan na.

³⁰ E naxa a so Baranabasi nun Səlu yi ra katarabi kuntigie ma.

12

Tərəf man xəərae life

¹ Na temui mange Herode naxa so danxaniyatəe jama mixi ndee tərəfə.

² A naxa Yaki, Yaya taara, faxa santidegəma ra.

³ A to a to na nu rafan Yuwifie ma, a man naxa Piyəri suxu Taami Ləbinitare Sali.

⁴ A to a suxu, a naxa a sa geeli kui. A naxa səɔri naani naani tongo xunde naani kui, a nee yamari, e xa a kanta. Herode nu waxi Piyəri xa makiiti jama ya xɔri Sayamalekə Dangi Sali na ba a ra.

⁵ Piyəri nu na geeli kui, kənə danxaniyatəe jama nu na Ala maxandife a be.

⁶ Kəe ra, beenun Herode xa Piyəri makiiti, a nu xife səɔri firin tagi, yələnəxonyi balanxi a ma. Səɔri gbetee fan nu geeli naade kantafe.

⁷ Marigi xa maleke nde naxa mini a ma tærenna ra. Yanbe naxa geeli kui iyalan. Maleke naxa Piyeri seeti mabonbo, a xa xunu, a fa a fala a be, «Keli, i xulun!» Yolonxonyie naxa yolon a belexe ra keran na.

⁸ Maleke naxa a fala a be, «I maxiri, i xa sankirie so.» A to na raba, maleke man naxa a fala a be, «Donma felen i ma, bira n fœxœ ra.»

⁹ Piyeri naxa mini, a bir a maleke fœxœ ra, kono a mu a kolon xa na fe findixi nöndi nan na. A nu bara a majoxun, temunde a findixi laamatunyi nan na.

¹⁰ E to bara dangi soorie singe e nun a firin ndee ra, e naxa wure naade li naxan de rabixi taa ma, na naxa rabi a yete ra. E naxa mini. E mu nu a ikuyaxi kira xœn ma, maleke naxa keli Piyeri xun.

¹¹ Piyeri to xaxili soto na fe ma, a naxa a fala, «Yakosi, n bara a kolon Marigi nan a xa maleke xœxi, a xa n ba Herode yi ra. A bara n natanga Yuwifie belexe.»

¹² A to kolon soto yi fe ma, a naxa siga Yaya nga Mariyama xœnyi, Yaya naxan man xili Maraki. Mixi wuyaxi nu malanxi naa, e na Ala maxandife.

¹³ A to naade konkœn, konyi gine nde, naxan xili Roda, a naxa fa naade rabide.

¹⁴ A to Piyeri xui me, a naxa nelexin han a naxa neemu naade rabife ma. A naxa a gi a xa sa a fala booree be Piyeri na naade ra.

¹⁵ E naxa a fala a be, «I

bara daxu.» Kono a to e karaxan, e naxa a fala, «A xa maleke na a ra.»

¹⁶ Na temui birin Piyeri nu na naade konkœnfe. E to naade rabi, e naxa kaaba a tofe ma.

¹⁷ Piyeri to e masabari a belexe ra, a naxa a yaba e be Marigi a raminixi geeli kui ki naxe. A naxa a fala, «Wo yi fe ragbilen Yaki nun ngaxakerenyie ma.» Na xanbi, a naxa mini, a xa siga yire gbete.

¹⁸ Kuye to iba, soorie naxa lu maimaxe xungbe kui, a kolonfe ra Piyeri xa fe niyaxi ki naxe.

¹⁹ Herode naxa a fen, kono a mu a to. A naxa soorie makiiti, a naxa yaamari fi a e birin xa faxa. Na xanbi, a naxa keli Yudaya, a naxa goro Sesare, a xa saxanyi radangi menni.

Herode xa faxe

²⁰ Tirekae nun Sidonkae nu na lantareya kui e nun Herode ra na temui. E naxa lan e bore ma, e xa siga Herode yire, e xa wœyen. E to bara Bilasitu masoto, mange xa batula kuntigi, e naxa Herode mayandi lanyi xirife ra e tagi, barima e xa boxi xaxili nu tixi Herode xa boxi baloe nan na.

²¹ Malan lœxœ, Herode nu maxirixi a xa mange sosee kui, a naxa masenyi ti nama be, a doxoxi mange kibanyi kui.

²² Mixie naxa sonxœ rate, «Ala xui nan yi ki, adama xui mu a ra.»

²³ Marigi xa maleke nde naxa a rafura keran na,

barima a mu Ala matəxə. Kulie naxa a don, a naxa faxa.

²⁴ Na waxati mixi gbegbe naxa Ala xa wəyənyi rame, danxaniyatəe kənti xun naxa masa.

²⁵ Baranabasi nun Səlu to ge xəəra ibade Darisalamu, e naxa gibilen Yaya xanin na e xun ma, e naxan xili falama Maraki.

13

Baranabasi nun Səlu sugandife

¹ Namijənəməe nun karaməxəe nu na Antiyəki danxaniyatəe jəma tagi: Baranabasi, Simeyən naxan xili sa Nigeri, Lususi Sirenika, Manahen, nun Səlu. Manahen nun mange Herode nan xuru yire kerən.

² E to nu Marigi batufe, e man nu sunfe, Ala Xaxili Səniyənxi naxa a fala e bə, «Wo Baranabasi nun Səlu ti n bə e xati ma, wali xa fe ma n e xilixi naxan ma.»

³ Awa, e to ge sunde, nun Ala maxandide, e naxa e beləxə sa Baranabasi nun Səlu ma, e xa e taxu Ala ra. Na xanbi, e naxa e bəjnən, e siga.

E sigafe Sipiri

⁴ Ala Xaxili Səniyənxi to Baranabasi nun Səlu xəe, e naxa goro Selusiya, e fa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma.

⁵ E to so Salamin, e naxa so Ala xa masenyi kawandife Yuwifie xa salide kui. Yaya nan nu e malima ra.

⁶ E to bara suri igiri han Pafosi, e naxa duure nde li

naa, Yuwifi naxan nu a yətə findixi namijənəmə wule fale ra, naxan nu xili Bari Yesu xə di.

⁷ A nu na mange Sərigu Pəlu səeti ma, naxan xaxili nu fan. Na tan naxa Baranabasi nun Səlu xili, barima a nu wama Ala xa masenyi ramefe.

⁸ Kənç na duure e naxan ma Elimasi, a xili wama a masenfe a duure nan a ra, a naxa e matandi. A nu katafe ne alako a xa mange xa ba danxaniya kira xən ma.

⁹ Awa Səlu, naxan man xili Pəlu, Ala Xaxili Səniyənxi to goro a ma, a naxa a ya banban a ra,

¹⁰ a naxa a fala a bə, «Kalabante nun yanfante nan i ra. Ibulisa xa di, tinxintare, i mu bama Marigi xa kira tinxinxi dalinfe?»

¹¹ Awa yakəsi, Marigi bara a beləxə sa i ma. I fama ne dənxude. Waxati nde bun ma, i mu sogə toma.» Dimi naxa dusu a xun na kerən na. A naxa so milimalafe na ma, a nu mixie fen naxee a yi rasuxuma.

¹² Awa, mange Sərigu Pəlu to na to, a naxa danxaniya Marigi xa səriyə ma.

E sigafe Pisidiya bəxi ma

¹³ Pəlu nun a booree to baki kunkui kui Pafosi, e naxa siga Periga naxan na Panfiliya bəxi ma. Yaya naxa a ba e ma, a naxa gibilen Darisalamu.

¹⁴ Mənni e naxa ti kira xən. E naxa so Antiyəki naxan na Pisidiya bəxi ma. E to so salide kui malabu ləxəe, e naxa e magoro.

¹⁵ Tawureta Munsa nun namijonmee xa Kitaabui xaranyi to ba a ra, salide xunmatie naxa xeera ti e ma, e nu a fala, «Won ngaxakerenyie, xa marasi nde na wo yi ra jama be, wo a fala.»

¹⁶ Polu to keli, a naxa e masabari, a fa a fala, «Isirayilakae nun wo tan naxee gaaxuxi Ala ya ra, wo wo tuli mati.

¹⁷ Isirayila jama Marigi Ala bara won babae sugandi. A naxa e rawuya Misira boxi ma. Na xanbi a naxa e ramini naa a senbe ra.

¹⁸ A naxa e rabalo ne tongo naani jondon gbengberenyi ma.

¹⁹ A to si solofera halaki Kanaan boxi ma, a naxa na boxie fi Isirayilakae ma.

²⁰ Ne kemee naani ne tongo suuli bun ma, a naxa mangee ti e xun ma han Annabi Samuweli xa temui.

²¹ Awa, e to wa mangue belebele xon ma, Ala naxa Kisu xa di, Solu, naxan fatan Bunyamin bonsae ra, a naxa na ti e xun ma. A xa mangeya naxa bu ne tongo naani.

²² A to Solu ba mangeya ra, a naxa Dawuda findi mangue ra e xun. A yi seedeya masen na nan ma, ^N bara Dawuda to, Yisayi xa di, naxan kejna rafan n ma. A tan nan n sago birin nakamalima.»

²³ «Ala Isirayila Rakisima raminixi Dawuda bonsae nan ya ma, naxan lanxi Isa ma, ala a laayidi tongoxi ki naxe.

²⁴ Beenun Isa xa fa, Yaya nu bara mixie kawandi e xa

tuubi, e xa e xunxa ye xocra.

²⁵ A xa wali rajon temui, a naxa a fala, ^N mu findixi mixi xa ra, wo naxan majoxunxi. Na kanyi fama n xanbi ra. Na binye mu na n yi ra n xa a xa sankiri mafulun.»

²⁶ ^N ngaxakerenyie, Ibrahima bonsae xa die nun wo tan naxee gaaxuma Ala ya ra, yi kisi masenyi rasambaxi won tan nan ma.

²⁷ Darisalamukae nun e xunmatie mu tin Isa ra. E mu fahaamui sotcnamijonmee xa masenyi ma, naxan xaranma malabu loxce birin. Konc e naxa na masenyi yati rakamali Isa tcognegfe ra.

²⁸ Hali e to mu sese to a lanma a xa faxa naxan ma, e naxa Pilati maxandi a xa a faxa.

²⁹ Na kui, e naxa fe birin nakamali naxee sebexi a xun. E man naxa a ragoro wuri magalanbuxi ma, e a fure sa gaburi kui.

³⁰ Konc Ala naxa a rakeli faxe ma.

³¹ Mixi gbegbe naxee Isamatilke life Galile sigafe Darisalamu, nee naxa a to xi wuyaxi bun ma. Yakosi e bara findi a xa seedee ra jama tagi.»

³² «Awa, muxu tan fan yi xibaaru fanyi masenma ne wo be, Ala laayidi naxan tongo won benbae be.

³³ Ala bara a rakamali won tan be, e xa die. A bara Isa rakeli faxe ma ala a sebexi Yabura sora firin nde kui ki naxe. A naxe, ^N ma di nan i ra. N bara findi i baba ra to.»

³⁴ A bara a rakeli faxe ma, alako a naxa bərə. A na nan masenxi yi ki, «Laayidi səniyənxie, naxee mu kanama, n naxee tongoxi Dawuda bə, n nee tongoma ne wo fan bə.»

³⁵ Na na a ra, a man na masenyi falaxi yire gbətə. A naxə, «I mu i xanuntenyi luma gaburi kui.»

³⁶ Dawuda to gə Ala sago rabade a xa waxati, a faxa ne, a a benbae li gaburi kui, a man bərə naa.

³⁷ Kənəcə Ala mixi naxan nakelixi faxe ma, na tan mu bərə.»

³⁸ «N ngaxakerenyie, naxan kawandixi wo bə, wo xa a kolon yunubi xafarima a tan nan saabui ra.

³⁹ Naxan yo danxaniya, na kanyi bara kisi yunubie ma, Annabi Munsa xa seriye mu nə wo rakiside naxee ma.

⁴⁰ Na kui, wo wo məəni naxan falaxi namijənməə xe Kitaabuie kui, a naxa fa wo li. E naxə,

⁴¹ «Wo a mato, wo tan mixi mayelee, wo də xa ixara, wo bara ləx, barima n fama kewali rabade wo xa ləxəee nan ma, wo mu lama naxan na hali e a yaba wo bə.»»

⁴² Səlu nun Baranabasi to mini, mixie naxa e maxandi e man xa yi masenyi ti malabu ləxəe naxan man fama kərə.

⁴³ Awa, nama to yensen, Yuwifi wuyaxi nun mixi naxee nu soxi Yuwifi xa diinə kui, nee naxa bira Pəlu nun Baranabasi fəxə ra. Pəlu nun Baranabasi naxa e rasi e xa lu Ala xa hinne kui.

⁴⁴ Na malabu ləxəe xungbilenyi, taakae birin naxa e malan Ala xa masenyi raməde.

⁴⁵ Yuwifie to jama to, təçəne naxa e suxu. E naxa ti Pəlu kanke, e nu a xa wəyənyi matandi, e nu a konbi.

⁴⁶ Pəlu nun Baranabasi naxa a fala e bə jama tagi, «A lanma Ala xa masenyi xa masen wo tan nan singe bə, kənəcə wo bara tondi a ra. Na kui, wo yətə bara a fala a mu daxa wo xa kisi sətə. Yakəsi muxu muxu ya rafindima si gbətəe nan ma,

⁴⁷ alə Marigi muxu yamarixi ki naxə. A naxə,

«N bara i ti i xə findi naiyalanyi ra sie bə, kisi xaninfe ra han dunipa danyi.»»

⁴⁸ Mixi naxee mu findixi Yuwifi ra, nee to na mə, e naxa səewa. E naxa e Marigi xa wəyənyi matəxə. Naxee birin nu sugandixi kisi fe ra, nee naxa danxaniya.

⁴⁹ Marigi xa masenyi naxa yensen bəxi birin kui.

⁵⁰ Kənəcə Yuwifie naxa gine hagigəe, naxee nu soxi Yuwifie xa diinə kui, nun na taa kuntigie, e naxa nee bəjəee rate. E naxa təɔrə dəxə Pəlu nun Baranabasi ma han e naxa e keri e xa bəxi ma.

⁵¹ Pəlu nun Baranabasi naxa e sənyi rakonkon, na xa findi seede ra a lantareya na e tagi. Na xanbi e naxa siga Ikoniyon.

⁵² Isa fəxirabirəe naxa səewa, e man nu fa Ala Xaxili Səniyənxı sətə.

14*E sigafe Ikoniyon*

¹ Pəlu nun Baranabasi naxa so Yuwifie xa salide kui Ikoniyon. E naxa wøyen a fanyi ra han Yuwifie nun Girekika gbegbe naxa danxaniya.

² Kənə Yuwifie naxee mu danxaniya, nee naxa Girekikae kui iso, alako e bəjne xa te danxaniyatœe xili ma.

³ Pəlu nun Baranabasi naxa temui xənkuye raba Ikoniyon, e nu wøyen lanlanterea kui. Marigi naxa tənxumae nun kaabanakoe raba e saabui ra, e tan naxee findixi seede ra Ala xa masenyi bə, a xa hinne xa fe ra.

⁴ Taakae naxa itaxun dəxə firin. Ndee naxa lu Yuwifie xa səeti, ndee fan naxa lu xəərae xa səeti.

⁵ Girekikae nun Yuwifie nun e xa mangəe naxa lan e xa fe jaaxi dəxə e ma, e man xa e magɔnɔ han e xa faxa.

⁶ Pəlu nun Baranabasi to na kolon, e naxa e gi, e siga Likayoni taae kui, Lisi-tire nun Deribe, a nun na rabilinyi.

⁷ E naxa xibaaru fanyi kawandi ti naa.

E Sigafe Lisitire

⁸ Mixi nde nu dəxəxi Lisi-tire, namate nan nu a ra, a bari na ki ne lanyuru kui. A mu nu nɔma a jərəde hali keren.

⁹ A nu a tuli matima Pəlu xa masenyi nan na. Pəlu naxa a ya ti a ra. A naxa a to a danxaniyaxi a yalan fe ma.

¹⁰ A naxa a fala a xui itexi ra, «Keli, i ti i sanyie xun na. A naxa keli keren na, a jərəe.»

¹¹ Nama to na to, Pəlu naxan nabaxi, e naxa a fala Likayoni xui, «Alae bara e falin mixie, e goro won tagi.»

¹² E naxa xili nde xabu e xun, e Baranabasi xili naxa sa Seyusi, Pəlu fan Heremesi, barima a tan nan nu wøyenma.

¹³ Seyusi xa serexedubə, naxan xa salide nu na taa sode de ra, na naxa fa tuuræ nun fugee ra naadəe biri ra. A tan nun nama naxa wa serexə bafe e bə.

¹⁴ Xəərae Baranabasi nun Pəlu to na kolon, e naxa e xa sosee ibəc, e man fa gbelegbele nama ra.

¹⁵ E naxa a fala, «Wo tan, munfe ra wo yi fe mɔɔli rabama? Mixi nan muxu ra, alɔ wo tan. Muxu faxi xibaaru fanyi nan na wo bə. Muxu wo rasima wo xa ba yi fufafu fee ma alako wo xa bira Ala xa kira fəxə ra, naxan koore nun bəxi, baa nun se birin daa.

¹⁶ Temui dangixi Ala a lu ne si birin xa bira e yətə kan xa kirae fəxə ra.

¹⁷ Hali na birin kui, a nu fe fanyi rabama naxan findi seede ra a xa fe ra. Tunə ye nu fama keli koore ma. Sansie nu fanma a temui alako wo xa balo, wo man xa səewa wo bəjne kui.»

¹⁸ Pəlu nun Baranabasi naxa kata ki fanyi ra alako e naxa serexə ba e bə.

¹⁹ Awa, Yuwifie naxa fa keli Antiyɔki nun Ikoniyon. E naxa nama kui iso han e

naxa P̄olu magɔnɔ a xa faxa. E naxa mini a bubu ra taa fari ma barima e tan be a bara ge faxade.

²⁰ Kɔnɔ Isa fɔxirabirɛe to a rabilin, a naxa keli, a man naxa gbilen taa kui.

*E gbilenfe Antiyɔki Siriya
boxi ma*

²¹ Kuye to iba, P̄olu nun Baranabasi naxa siga Dəribe. E to ge kawandi tide taa kui, mixi gbegbe naxa findi Isa fɔxirabirɛe ra. Na xanbi e naxa gbilen Lisitire, Ikoniyon, nun Antiyɔki.

²² E nu Isa fɔxirabirɛe ralimaniya. E man nu e rasi e xa sabati danxaniya kui. E nu a fala, «Won mu soma Ala xa mangeya niini bun ma fo won xa tɔɔrɔ.»

²³ E naxa kuntigie sugandi danxaniyatɔe nama kerɛn kerɛn ma bɛ. E to ge salide nun sunde, e naxa e taxu Marigi ra, e nu danxaniyaxi naxan ma.

²⁴ Awa, e to Pisidiya igiri, e naxa fa Panfiliya.

²⁵ E naxa kawandi ti Periga, e naxa goro Ataleya.

²⁶ E to keli mənni, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Antiyɔki, e nu taxuxi Ala xa hinne ra dennaxe. E nu bara ge na wali birin nabade.

²⁷ E to so, e naxa danxaniyatɔe nama malan. E naxa fe birin dəntegɛ sa e bɛ Ala naxan nabaxi e saabui ra, nun Ala danxaniya naadɛ rabixi si gbete be ki naxe.

²⁸ E nun Isa fɔxirabirɛe naxa bu e bore ra.

¹ Mixi ndee naxee keli Yudaya, e naxa a fala Isa fɔxirabirɛe be, «Xa wo mu wo sunna Annabi Munsa xa naamunyi ki ma, wo mu nɔma kiside.»

² P̄olu nun Baranabasi naxa wɔyenyi ɔɔɔɔɔɔɔɔ fala e be. E naxa natɛ tongo P̄olu nun Baranabasi nun mixi ndee xa te Darisalamu xεεrae nun kuntigie maxɔrinde yi fe ma.

³ Danxaniyatɔe nama naxa e xεε. E dangixi Fenisiya nun Samari ra temui naxe, e naxa a masen mənnikae bɛ, mixi naxee kelixi si gbete ma, nee danxaniyaxi ki naxe. Yi masenyi naxa Isa fɔxirabirɛe rajɛlexin.

⁴ E to so Darisalamu, danxaniyatɔe nama nun xεεrae, nun kuntigie naxa e rasene. Ala ɔanaxan birin naba e saabui ra, e naxa na yaba e bɛ.

⁵ Awa, Fariseni nde naxee nu bara danxaniya, e naxa keli, e nu fa a fala, a lanma ne si gbete mixie xa sunna, e xa bira Annabi Munsa xa seriye fɔxɔ ra.

⁶ Xεεrae nun kuntigie naxa e malan e xa na fe mato.

⁷ E to na fe isɔnxɔ sɔnxɔ, Piyeri naxa keli, a a fala e bɛ, «N ngaxakerenyie, wo a kolon kafi temui xɔnkuye Ala bara n sugandi wo tagi, alako si gbete mixie xa xibaaru fanyi me n de ra, e xa danxaniya.

⁸ Awa, Ala naxan mixi sondonyi kolon, na bara seedeya raba e bɛ, a a Xaxili Səniyenxi fi e ma alo won tan.

⁹ A mu mixi yo rafisa a boore bə e tan nun won tan tagi, barima a bara e sondonyi rassəniyən danxaniya ra.

¹⁰ Yakəsi, munfe ra wo Ala matoma? Wo na kote dəxəfə Isa fəxirabirəe xun, won benbae nun won tan mu naxan nəma.

¹¹ Wo xa a kolon a won nakisixi Marigi Isa xa hinne nan na alo e tan fan.»

¹² Nama birin naxa dundu, e naxa e tuli mati Pəlu nun Baranabasi ra. Pəlu nun Baranabasi naxa a tagi raba booree bə Ala kaabanakəe nun tənxuməe naxee birin naba e saabui ra si gətəe tagi.

¹³ E to ge wəyənde, Yaki naxa wəyənyi tongo, a naxə,

¹⁴ «N ngaxakerenyie, wo wo tuli mati n na. Simən bara a yaba Ala mixie sugandima ki naxə sie ya ma, a xili sama naxee xun ma.

¹⁵ Namıjənməe birin xa masenyi lanxi na nan ma. A səbəxi,

¹⁶ «Na xanbi n fama nə Dawuda xa banxi biraxi rakelide.

N na yire kanaxie rafalama nə,

n na rakelima nə, alako mixi naxee luxi e xa no Marigi fende,

si gətəe naxee birin findima n gbe ra.

¹⁸ Marigi xa masenyi nan na ki,

naxan yi fe kolon kabi a fələ, naxan yi fe birin nagirima.»

¹⁹ «Na na a ra, a mu lanma a xa findi fe xəcəxəe ra si gətəe bə naxee wama birafe Ala fəxə ra.

²⁰ Kənə won xa bataaxə səbə e ma, e naxa see don naxee baxi sərəxə ra kuyee bə. E man xa ba yənə ma, a nun e naxa sube yufaxi don, e man naxa wuli min.

²¹ Barima kabi won benbae xa waxati, mixie na taa birin kui, naxee Annabi Munsa xa səriyə xaranma salidee kui malabu ləxəe.»

²² Awa, xəxerae nun kuntigie nun danxaniyatəe nama birin naxa lan a ma e xa mixi ndee xəs Antiyəki, naxee Pəlu nun Baranabasi matima. E naxa Yudasi naxan xili Barasaba, nun Silisi sugandi, xəmə binyee ngaxakerenyie ya ma.

²³ E naxa bataaxə kerən so e yi ra naxan səbəxi, «Xəxerae nun kuntigie, naxee lanxi wo ngaxakerenyie ma, katarabi won ngaxakerenyie ma si gətəe ya ma, naxee na Antiyəki, Siriya, nun Silisi, muxu bara wo xəebu.

²⁴ Muxu bara a mə a mixi ndee naxee kelixi muxu ya ma, muxu mu jungui saxi naxee ma, a nee bara wo rakəntəfili e xa wəyənyi ra. E bara wo bəjən ifu.»

²⁵ «Na na a ra, muxu bara lan a ma muxu xa xəxerae xəs wo ma, sa Pəlu nun Baranabasi fari, muxu xanntenyeie,

²⁶ naxee bara məs e nii ra won Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

²⁷ Muxu bara Yudasi nun Silisi fan xəs, naxee yi fee tagi rabama wo bə.

²⁸ Ala Xaxili Səniyənxi nun muxu tan bara lan a ma

muxu naxa kote gbete dəxə wo xun fo naxan daxa.

²⁹ A tan nan yi ki: Wo naxa sube don naxan baxi serexə ra kuyee bə, nun sube yufaxie, wo naxa wuli fan min. Wo man naxa yene fan naba. Wo lan wo xa gbilen yi fe birin fəxə ra. Wo salamu.»

³⁰ Awa, e to bara e jnunu jama ma, e naxa siga Antiyəki, e naxa sa bataaxə so danxaniyatəs jama yi ra.

³¹ Ngaxakerenyie to a xaran, e naxa jəlexin, e naxa limaniya.

³² Yudasi nun Silasi, naxee yati nu findixi namijənməe ra, e naxa e kawandi, e nu e ralimaniya wəyən wuyaxi ra.

³³ Waxati nde to dangi, e ngaxakerenyie naxa e bəpin bəjəsa kui gbilenfe e xəxəmae ma.

³⁴ Kənə Silasi tan naxa lu naa.

³⁵ Pəlu nun Baranabasi naxa lu Antiyəki, e nun e boore wuyaxi e nu fa mixie xaran, e man nu Marigi xa xibaaru fanyi kawandi ti.

Pəlu nun Baranabasi fatanfe

³⁶ Ləxəs ndee to dangi, Pəlu naxa a fala Baranabasi bə, «Won xa gbilen taa birin kui won Marigi xa masenyi kawandixi dənnaxə, won xa a mato won ngaxakerenyie danxaniyatəe na ki naxə naa.»

³⁷ Baranabasi nu wama Yaya fan xaninfe, naxan xili Maraki.

³⁸ Kənə Pəlu naxa a fala a mu lan e xa mixi xanin e xun ma naxan keli e xun ma

Panfiliya, a mu tin birade e fəxə ra e xa wali kui.

³⁹ Na lantareya naxa xərəxə han a naxa findi fatanyi ra. Baranabasi naxa Maraki tongo, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma.

⁴⁰ E ngaxakerenyie to e taxu Marigi xa hinne ra, Pəlu naxa Silasi tongo, e naxa siga

⁴¹ Siriya nun Silisi bəxie ma, e danxaniyatəs jamae ralimaniya.

16

Timote birafe Pəlu nun Silasi fəxə ra

¹ Pəlu naxa siga Deribe nun Lisitire. Isa foxirabire nde nu na, a xili Timote. Yuwifi gine danxaniyatəe nde xa di nan nu a ra. A baba Girekika nan nu a ra.

² Lisitire nun Ikoniyon ngaxakerenyie nu a xili fanyi falama.

³ Pəlu to wa a xaninfe a xun, a naxa a sunna Yuwifie xa fe ra naxee nu na mənni, barima birin nu a kolon a baba Girekika na a ra.

⁴ E naxa xəərae nun Isa foxirabiree kuntigi naxee nu na Darisalamu, e naxa nee xa natə masen danxaniyatəe bə na taae kui, e xa a rabatu.

⁵ Danxaniyatəs jamae xa danxaniya sənbe xun nu masama, danxaniyatəs kənti fan xun nu masa ləxə yo ləxə.

Pəlu laamatunyi tofe Tiroyasi

⁶ Ala Xaxili Səniyənxı to mu tin e xa kawandi ti Asi bəxi ma, e naxa Firigiya nun Galati bəxi igiri.

⁷ E to makərə Misi bəxi ra, e naxa wa sofe Bitiniya, kono Isa Xaxili mu tin e xa siga naa.

⁸ Awa, e naxa Misi igiri, e naxa goro Tiroyasi.

⁹ Kœ ra, Pəlu naxa laamatunyi to. Masedonka nde naxa keli, a fa a maxandi, «Fa Masedon bəxi ma, i xa fa muxu mali.»

¹⁰ Pəlu laamatunyi to xanbi, muxu naxa la a ra a Marigi bara muxu xili xibaaru fanyi kawandife ra naa. Muxu naxa kata sigafe ra Masedon keren na.

Lidi xunxafe ye xçora

¹¹ Muxu to keli Tiroyasi, muxu naxa baki kunkui kui, muxu naxa muxu ya rafindi Samotirasi ma keren na. Na kuye iba, muxu naxa ti Neyapoli.

¹² Muxu to keli naa, muxu naxa siga Filipi, Masedon taa singe. E nu na Romakae xa mangəya nan bun ma. Muxu naxa saxanyi radangi na taa kui.

¹³ Malabu ləxœ, muxu naxa siga taa fari ma xure də ra, muxu dənnaxe majəxun salide ra. Muxu to dəxœ, muxu naxa wəyen ginəe ra naxee nu malanxi naa.

¹⁴ Ginə nde nu na e ya ma naxan xili Lidi, gare dugi mati. Tiyatireka nan nu a ra. A gaaxu Ala ya ra. A to a tuli mati, Marigi naxa a bəjənə rabi alako Pəlu naxan falama a xa so a xaxili ma.

¹⁵ A to a xunxa ye xçora, a nun a xa denbaya, a naxa muxu mayandi, «Xa wo sa laxi a ra n bara danxaniya Marigi ma, wo fa lu n ma banxi kui yi saxanyi.» A naxa muxu karaxan mayandi ra.

E na geeli kui Filipi

¹⁶ Muxu to nu sigama salide, konyi gine nde naxa fa muxu ya ra. Ninne kanyi nan nu a ra, pinne naxan xili Tinε, naxan se matoma. Na gine nu naafuli xungbe rasoma a kanyie ma.

¹⁷ A naxa so birafe muxu fəxœ ra, Pəlu nun muxu tan. A nu sənəxœ rate, «Yi mixie Ala Xili Xungbe Kanyi xa konyie nan e ra. E wo tife kisi kira nan xən ma.»

¹⁸ A naxa na raba xi wuyaxi. Pəlu to cənœ, a naxa a ya rafindi, a naxa a fala pinne bə, «N bara i yamari Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, gbilen yi gine fəxœ ra.» Ninne naxa gbilen a fəxœ ra keren na.

¹⁹ Na konyi gine kanyie to a to e xa geeni bara kana, e naxa Pəlu nun Silasi suxu. E naxa e xanin kiitisae yire.

²⁰ E naxa e dəntəgə kiitisae bə, e naxə, «Yi mixie nan won ma taa ya isofe.

²¹ Yuwifı nan e ra naxee naamunyie xa fe masenma won mu tinxi naxee ra, won tan Romakae.»

²² Nama fan naxa keli e ra, nun kiitisae. E naxa e makoyen, e naxa yaamari fi e xa e bonbo luxusinyi ra.

²³ E to gə e bənbəde, e naxa e woli geeli kui. E naxa

kosibili yamari a xa e kanta a fanyi ra.

²⁴ Na kosibili to na yaamari soto, a naxa Polu nun Silasi sa geeli kui, a yolonxonyie sa e ma.

²⁵ Koe tagi to a li, Polu nun Silasi nu Ala maxandife, e nu Ala matxofe beeti ra. Geelimanie nu e xui məxi.

²⁶ Bəxi naxa seren keren na, geeli sanbunyi naxa a ramaxa. Na temui kerenyi kui, naade birin naxa rabi. Geelimanie birin xa yolonxonyie naxa mabolon.

²⁷ Kosibili naxa xunu. A to geeli naadee to e rabixi, a naxa a xa santidegema bendun a təe a xa a yete faxa, a jəx a ma a geelimanie nu bara e gi.

²⁸ Kono Polu naxa sənxo a xui itexi ra, «I naxa fe xəne niya i yete ra, muxu birin na be.»

²⁹ Awa, kosibili to te maxili, a naxa so mafuren. A naxa a xinbi sin Polu nun Silasi bun ma, a serenma.

³⁰ A naxa e ramini, a e maxərin, «Marigie, a lanman xa munse raba alako n xa kisi?»

³¹ Polu nun Silasi naxa a yaabi, «I xa danxaniya Marigi Isa ma. Na nan a toma i kisima, i tan nun i xa denbaya.»

³² E naxa Marigi xa wøyeni masen a be a nun a xa mixie.

³³ A naxa e xanin a xun ma keren na koe kui, a naxa e xa fie yae xa. Na waxati yati a naxa xunxa ye xɔora, a tan nun a xa mixi birin.

³⁴ A naxa e yigiya a xa banxi kui, a man fa donse

fi e ma. A naxa jəlexin a fanyi ra, a nun a xa denbaya birin barima e bara danxaniya Ala ma.

³⁵ Kuye to iba, kiitisae naxa sɔɔrie xəe e xa sa a fala kosibili be a xa na mixie rabolo.

³⁶ Kosibili naxa a fala Polu be, «Kiitisae bara xeera ti a wo xa rabənin. Awa, yakəsi wo mini, wo xa siga bənəsa kui.»

³⁷ Kono Polu naxa a fala sɔɔrie be, «Muxu tan naxee findixi Romakae ra, e bara muxu sa geeli e mu muxu makiiti. E naxa muxu sa geeli, yakəsi e wama muxu raminife gundo ra? Na mu lanma feo! E yete yati nan fama muxu rabolode.»

³⁸ Sɔɔrie naxa yi wøyenyie ragbilen kiitisae ma. E to a me a Romakae nan e ra, e naxa gaaxu.

³⁹ E naxa fa e mayandi, e e rabolo. E fan naxa e maxandi a e xa keli na taa.

⁴⁰ E to mini geeli kui, e naxa so Lidi xənyi. E to bara ge e ngaxakerenyie ralimaniyade, e naxa siga.

17

E sigafe Tesaloniki

¹ Polu nun Silasi to dangi Anfipoli nun Apoloniya ra, e naxa so Tesaloniki taa kui, Yuwifie xa salide nde nu na dənnaxə.

² Polu naxa so naa ałc a darixi naxan na. Malabu ləxəe xi saxan bun ma, e nun Polu naxa Kitaabui xa fe fala.

³ A nu a tagi raba e be a a lanma Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔrɔ ki naxe, a man xa

keli faxə ma. A naxa a fala, «Isa, n naxan ma fe falafe wo bə yi ki, a tan nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.»

⁴ Ndee naxa la a ra e ya ma. E naxa bira Pəlu nun Silasi fəxə ra. Girekika gbegbe fan naxee nu gaaxuxi Ala ya ra, nee fan naxa la a ra, e nun gine hagigə gbegbe.

⁵ Kənə Yuwifie təcənəxi ndee naxa mixi jaaxi ndee tongo e xa jama ya iso taa kui. E naxa siga Yason xənyi Pəlu nun Silasi fende alako e xa e xanin kiitisae xən ma.

⁶ E to mu e to, e naxa Yason nun a ngaxakerenyie ndee mabendun na taa kiitisae yire. E nu sənxəs rate, e naxə, «Yi mixie naxee dunija ifuma, e bara fa be fan. Yason bara e yigiya.

⁷ E birin Rəmaka mangə xa wəyənyi nan gbesen bama, e man a falama a mangə gbətə nde na naxan xili Isa.»

⁸ E naxa jama nun kiitisae bərəs rate na wəyənyie ra.

⁹ Beenun e xa Yason nun a booree bəjin, fo e to kobiri ba.

E sigafe Beere taa

¹⁰ Na kəs ra, e ngaxakerenyie naxa Pəlu nun Silasi rasiga Beere taa. E to so naa, e naxa so Yuwifie xa salide kui.

¹¹ Na Yuwifie xaxili nu matinse dangi Tesalonikikae ra. E jan gbata ne na masenyi kolonde, e man Kitabui kui mato ləxə yo ləxə alako e xa a kolon e naxan falama e bə xa nəndi yati nan a ra.

¹² Yuwifi wuyaxi naxa danxaniya e ya ma, nun Girekika gine gorobone wuyaxi, nun xəməs wuyaxi.

¹³ Kənə Yuwifie Tesalonikikae to a kolon a Pəlu na Ala xa wəyənyi kawandife Beere taa fan, e naxa fa naa, e fa nama ya iso.

¹⁴ Awa, danxaniyatəsə naxa Pəlu tongo keren na, e naxa siga a ra baa fə ma, kənə Silasi nun Timote naxa lu Beere taa.

¹⁵ Naxee Pəlu mati, e naxa siga a ra han Aten. Na xanbi e naxa gbilen e jungui ra Silasi nun Timote xən ma, e xa Pəlu li sinnanyi ma Aten.

Pəlu kawandi tife Aten

¹⁶ Pəlu nu Silasi nun Timote mamefe Aten. A bərəs naxa mapaaixu a ra na taa xa kuyee xa fe ra.

¹⁷ Na kui, a naxa de masara e nun Yuwifie ra, a nun mixie naxee gaaxuxi Ala ya ra salide kui. A man naxa wəyən mixie ra a naralanma naxee ra malan yire taa kui ləxə yo ləxə.

¹⁸ Epikuri nun Sitoyisi karaməxəs naxa so wəyənfe Pəlu ra, e nu a fala, «Yi wəyənla munse falafe?» Ndee to Pəlu xui mə a Isa xa xibaaru masenma, a man nu fa marakeli fee falafe, e naxə, «A luxi ne ałc a ala gbətəsə nan ma fee falama.»

¹⁹ Awa, e naxa a tongo, e naxa siga a ra Areyopago malan yire, e naxa a maxərin, «Yi lənni nəsənə i naxan masenma, muxu nəma a kolonde di?»

20 Barima muxu fe neñené nan mëfe yi ki, muxu wama na fasari nan kolonfe.»

21 Atenkae nun xçjëe naxee sabatixi Aten, e nu darixi e tuli matife ra wøyen neñené ra naxee masenma.

22 Pölu naxa ti Areyopago tagi, a naxa a fala, «Atenkae, n bara a to diinelae yati yati nan wo ra.

23 N bara see to wo naxee batuma. N man bara serexebade nde to, a sebexi naxan ma, «Ala naxan mu kolonxi!» Wo naxan batuma, a fa lu wo mu a kolon, n na nan ma fe masenfe wo be.

24 Ala naxan dunija daaxi, a nun se naxan birin na a kui, a tan naxan koore nun bɔxi Marigi ra, a mu sabatixi banxi kui mixi belexe naxan nafalaxi.

25 A hayi mu na see ma adama naxan xaninma a xɔn ma. A tan nan baloe nun pëngi nun se birin fima mixi ma.

26 A tan nan a niya mixi birin xa mini benba keren fate. A naxa e rasabati bɔxi birin ma. A man naxa e xa waxati nun e lude naaninyie sa,

27 alako e xa Ala fen, e xa kata a kolonde, hali a to mu makuya won na.

28 Wo xa lønnilae yati fan bara a fala, «Won baloxi a tan ne, won fe birin nabama a tan nan saabui ra, nun won minixi a tan ne. A bɔnsøe nan won na.»

29 Awa xa won kelixi a bɔnsøe ne, a mu lanma won xa a mañoxun a Ala maniyaxi xæema, gbeti, xa na mu gæmæ nan na, mixi belexe naxan solixi e xaxili ra.

30 Ala mu nu na fe kolontareya temui matoxi, kɔñɔ yakɔsi a bara a fala mixi birin be, yire birin, e xa tuubi,

31 barima a bara lɔxɔe kerén sugandi, a fama dunija makiitide naxan ma tinxinyi ra, mixi nde saabui ra a bara a ragiri naxan ma. A bara na kanyi matɔnxumaxi rakeli faxamixie ya ma.»

32 E to yi fe me, fa a fala mixi kelima faxe ma, ndee naxa so a mayelefe. Ndee naxa a fala, «Muxu fama muxu tuli matide i ra lɔxɔe gbëte.»

33 Awa, Pölu naxa mini e ya ma.

34 Ndee naxa lu a mabiri ra, e naxa danxaniya, ałɔ Denisiyo, naxan nu na Areyopago mixie ya ma, nun gine nde naxan xili Damarisi, e nun mixi gbëtëe ra.

18

E sigafe Korinti

1 Na xanbi, Pölu naxa keli Aten, a naxa siga Korinti.

2 A naxa Yuwifi keren li naa, a xili Akila, Pontuka nan a ra. A nu baxi fade keli Itali a nun a xa gine Pirisila, barima Kilodi nu bara Yuwifi birin yaamari e xa mini Röma. Pölu naxa kafu e ma,

3 barima e nu wali keren nan nabama, kiri banxi rafalafe. A naxa lu e xɔnyi, e nu wali naa.

4 Pölu nu wøyenma salide kui malabu lɔxɔe birin. A nu Yuwifie nun Girækikae radanxaniya.

⁵ Silasi nun Timote to so, keli Masedon, Pəlu naxa a yetə fi kawandi rabafe gbansan ma. A nu a fala Yuwifie bə, «Xa a sa li tinxintareya na a ra, xa na mu a ra wali kobi nde, n n tuli matima ne wo ra nu,

⁶ Kənə Yuwifie to na matandi konbi ra, Pəlu naxa a xa donma ikonkon tonxuma ra, a naxa a fala e bə, «Xa wo ləe, wo tan nan foxti na na ra. N tan bara na kote ba n xun. Yakəsi n sigama ne si gbətəe ma.»

⁷ A to keli naa, a naxa so mixi nde xənyi, a kanyi xili Titi Yusutu, a gaaxu Ala ya ra. A xa banxi nu na salide fe ma.

⁸ Na temui, Kirisipu salide xunmati naxa danxaniya Marigi ma a nun a xa denbaya birin. Korintikae wuyaxi naxee nu Pəlu xui mexi, e fan naxa danxaniya, e naxa e xunxa ye xçora.

⁹ Marigi naxa a fala Pəlu be laamatunyi ra kəe kui, «I naxa gaaxu muku! Wəyən! I naxa dundu,

¹⁰ barima n na i foxtə ra. Mixi yo beləxə mu i lima a xa fe jaaxi raba i ra, barima mixi gbegbe na n be yi taa kui.»

¹¹ Pəlu naxa lu naa jəkeren kike senni. A nu Korintikae xaran Ala xa masenyi ra.

¹² Galiyon to nu na Akayi mangə ra, Yuwifie naxa yanfanteya xiri Pəlu xun, e naxa a xanin kiitisae yire.

¹³ E naxa a fala, «Yi di nan mixie kui isoma e xa Ala batu ki gbətə naxan mu seriye ki ra.»

¹⁴ Pəlu to wəyən fələ, Galiyon naxa a fala Yuwifie bə, «Xa a sa li tinxintareya na a ra, xa na mu a ra wali kobi nde, n n tuli matima ne wo ra nu,

¹⁵ kənə xa a sa li boore matandi na a ra wəyənyi ma, xa na mu a ra xilie ma, a nun wo xa seriye ma, na na wo tan nan ma. N mu wama findife na fe makiitima ra.»

¹⁶ Na kui, a naxa e keri kiiti banxi kui.

¹⁷ Nama naxa salide xunmati Sositene suxu, e a bənbə kiiti banxi tande ma, kənə Galiyon mu e hansa.

E gbilenfe Antiyəki

¹⁸ Pəlu to bu Korinti ki fanyi ra, a naxa keli a ngaxakerenyie xun ma. A naxa baki kunkui kui a nun Pirisila nun Akila, e siga Siriya. A naxa a xunyi bi Senxereya, barima a nu bara laayidi tongo Ala bə.

¹⁹ E to so Efəsə, Pəlu naxa a jərəbooree lu naa. A naxa so salide kui, e nun Yuwifie naxa sumun.

²⁰ E naxa a mayandi a xa bu naa,

²¹ kənə na mu a xunyi suxu. A naxa a jungu e ma. A naxə, «Fo n xa sa sali Darisalamu ne. Xa Ala tin, n man fama wo xənyi.»

²² Awa, a naxa baki kunkui kui, a keli Efəsə, a siga Sesare. A to gə danxaniyatəe nama xəxbude, a naxa goro Antiyəki.

Pəlu xa biyaasi saxan nde

²³ Pəlu to bara saxanyi radangi Antiyəki, a naxa kira tongo, a naxa Galati nun

Firigiya bəxi birin isa, a nu Isa fəxirabirəe ralimaniya.

²⁴ Apolosi, Yuwifi nde naxan barixi Alesandire, a naxa Efəsə li. A nu fata wəyənde, a Kitaabui fan kolon.

²⁵ A nu xaranxi Marigi xa kiraya ra. A naxa Isa xa fe masen a fanyi ra, kənə a nu Yaya xa xaranyi nan gbansan kolon xunxa tife ye xəcəra.

²⁶ A naxa so wəyənfe a rawasaxi ra salide kui. Akila nun Pirisila to a xui mə, e naxa kafu a ma alako e xa Ala xa kiraya masen a bə a ki ma.

²⁷ Na xanbi a to nu wama dangife Akayi, a ngaxak-erenye naxa a ralimaniya. E naxa bataaxe səbə Isa fəxirabirəe ma a e xa a rasənə. A xa sigə naxa findi fe fanyi ra danxaniyatəe bə Akayi bəxi ma, naxee danxaniya Ala xa hinne saabui ra.

²⁸ Apolosi naxa Yuwifie matandi sənbə ra kənə ma, a naxa a masen Kitaabui ra a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.

19

Pəlu sigafe Efəsə

¹ Apolosi nu na Korinti. Pəlu to bara gə Asi fuge biri isade, a naxa fa Efəsə. A to naralan Isa fəxirabirə ndee ra,

² a naxa e maxərin, «Wo bara Ala Xaxili Səniyənxi sətə wo to danxaniya?» E naxa a yaabi, «Muxu jan mu nu na mə sinden xa Ala Xaxili Səniyənxi na na.»

³ A naxa e maxərin, «Wo wo xunxa ye xəcəra munfe ma?» E naxa a yaabi, «Muxu bara muxu xunxa ye xəcəra alı̄ Yaya a masenxi ki naxə.»

⁴ Awa, Pəlu naxa a fala, «Yaya nu mixi xunxama ye xəcəra ne təubi xa fe ra. A nu a fala mixie bə, e xa danxaniya mixi nde ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan lanxi Isa ma.»

⁵ Na masenyi ma e naxa e xunxa ye xəcəra Marigi Isa xili ra.

⁶ Pəlu to a beləxə sa e ma, Ala Xaxili Səniyənxi naxa fa e ma. E naxa so xui gətəee falafe, e man nu Ala xa masenyi fala.

⁷ E birin nalanxi, xəmə fu nun firin nan nu e ra.

⁸ Na dangi xanbi, Pəlu naxa so salide kui, a kawandi ti. A nu fe tagi raba e bə Ala xa mangəya niini xa fe ra kike saxan bun ma. A nu kata a xa mixie nə naxee tuli nu matixi a ra.

⁹ Kənə ndee xaxili nu xəcəxə, e mu la a ra. E naxa Marigi xa kira bəxu nama ya i. Pəlu naxa mini e ya ma, a naxa Isa fəxirabirə tongo a xun, alako a xa e xaran ləxə yo ləxə Tiranusi xa xarande kui.

¹⁰ Na naxa siga han ne firin. Yuwifie nun Girəkika naxee birin nu sabatixi Asi, e Marigi xa masenyi rame na nan kui.

¹¹ Ala nu kaabanako xung-bee rabama Pəlu beləxəe ra

¹² han e nu dugi nun xunxurie sa furemae ma, Pəlu nu bara din naxee ra. Fure nu ba ne e ma, jinnə nu mini mixie i.

Seba xa Die

¹³ Yuwifie ndee naxee ninne raminima mixie yire birin, e naxa kata Marigi Isa xili rawalide ninne kanyie bε. E a fala, «N bara wo yaamari Isa xili ra Pølu naxan xa fe kawandima.»

¹⁴ Seba, Yuwifie sεrεxεdubε kuntigi nde, xa di solofera nan nu na fe rabama.

¹⁵ Ninne naxa e yaabi, «N Isa nun Pølu kolon, kɔnɔ n mu wo tan kolon feo!»

¹⁶ Na ninne kanyi naxa bagan e ma, a naxa e bønbo han e naxa e gi banxi kui e rageli nun e maxɔnɔxi ra.

¹⁷ Yuwifi nun Girekika naxee birin nu sabatixi Efεsε, e naxa na fe kolon. Gaaxui naxa e birin suxu. Marigi Isa xili dariye naxa mate.

¹⁸ Danxaniyatɔe wuyaxi naxa fa, e naxa e ti e xa yunubie ra, e naxa e xa fe jaaxi birin fala kεnε ma.

¹⁹ Duuree fan naxa fa e xa bukie ra, e naxa e gan birin ya xɔri. E naxa bukie sare kɔnti, kɔbiri kole wulu tongo suuli nan nu a ra.

²⁰ Marigi xa masenyi nu yiriwama na ki ne sεnbe ra.

Girinbanyi birafe Efεsε

²¹ Yi fee to dangi, Pølu naxa nate tongo a xa siga Darisalamu. Na biyaasi kui fo a xa Masedon nun Akayi bɔxi ibolon. A naxa a fala, «N na siga Darisalamu, fo n xa Røma fan li.»

²² A naxa a malima firin xεsε Masedon, Timote nun Erasito, kɔnɔ a tan naxa lu Asi siden.

²³ Na temui sɔnχɔe xungbe naxa raba naa Marigi xa kira xa fe ma.

²⁴ Xabui nde, naxan xili Demetiri, a nu ala Aritemi xa salide misaali lanmadì yailanma gbeti ra. Na xabui mɔɔlie nu kɔbiri gbegbe sɔtɔma na wali kui.

²⁵ A naxa a walibooree malan, a a fala e bε, «Wo a kolon, won baloxi yi wali nan kui.

²⁶ Wo bara a to, wo bara a me, yi Pølu bara mixi gbegbe madaxu Asi bɔxi birin ma, Efεsε gbansan xa mu a ra. A naxε a alae naxee rafalaxi mixie belexe ra, a ala mu e ra.

²⁷ Na kui won ma wali fama ne xili jaaxi sɔtɔde. Won ma ala Aritemi xa salide fan xun nakanama ne. Nde bama ne Aritemi xa binye ra Asi bɔxi nun dunija ma.»

²⁸ A to na fala, e naxa xɔnɔ, e naxa so sɔnχɔe ratefe, «Efεsεkae xa ala Aritemi nan gbo.»

²⁹ Taa birin ya naxa iso. E naxa Gayu nun Arisitaraki, Pølu pereboore Masedonkae, xanin malande xungbe kui.

³⁰ Pølu naxa wa sigafe naa, kɔnɔ Isa fɔxirabirε mu tin.

³¹ A booree Asikae xun-matié fan naxa xæra ti Pølu ma, e a mayandi a naxa siga malan yire.

³² Ndee nu sɔnχɔma e gbe ki ma. Booree fan sɔnχɔma e gbe ki. Lantareya nu na malanyi ya ma. Mixi wuyaxi mu nu a kolon e malanxi fe naxan ma.

³³ Awa, Yuwifie naxa Alessandire tutun yare a xa

wøyen. A naxa jama masabari a bælexe ra alako a xa masenyi ti.

³⁴ Kono, e to a kolon a Yuwifi nan a ra, e birin nalanxi naxa sɔnxœ rate lezéri firin bun ma. E naxé, «Efesekae xa ala Aritemi nan gbo.»

³⁵ Na xanbi, taa kuntigi nde naxa jama masabari, a naxa a fala, «Efesekae, dunjna birin a kolon a Efese taa nan Aritemi xa salide kantama a nun Aritemi maniye, naxan goroxi keli koore ma.

³⁶ Mixi yo mu na matandima. A lanma wo xa dundu. Wo naxa gbata fefe rabade.

³⁷ Wo bara fa yi mixie ra be, kono e mu Aritemi muja, e mu a konbi.

³⁸ Xa Demetiri nun a wali-booree wama mixi nde kalamufe, e xa na masen kiitisae be kiiti lɔxœee.

³⁹ Xa wo wama fe gbete nan xon, na fan ya ibama won ma malan lɔxœe.

⁴⁰ E nɔma won suxude won ma bɔjete ma naxan dangixi to, barima nɔndi yo mu na won be yi malanyi rabafe ma.» A to ge, a naxa malanyi rayensen.

20

A sigafe Masedon nun Gireki bɔxie ma

¹ Sɔnxœ to bara jɔn, Pɔlu naxa Isa foxirabirœ malan e rasife ma. A to a jnungu e ma, a naxa siga Masedon.

² A naxa na bɔxi isa, a nu Isa foxirabirœ rasi marasi wuyaxi ra. Na dangi xanbi, a naxa siga Gireki bɔxi ma.

³ A to lu naa kike saxan, a naxa wa sigafe Siriya kunkui kui, kono Yuwifie nu bara yanfanteya yailan a xili ma. Na kui, a naxa nate tongo a xa gbilen Masedon kira ra.

⁴ Naxee a mati han Asi nee nan yi ki: Sopateri, Beereka Pirusi xa di, Arisitaraki nun Sekondu Tesalonikikae, Gayu Deribeka nun Timote, Tikike nun Tirofimo Asikae.

⁵ Nee naxa ti yare, e naxa sa muxu mame Tiroyasi.

⁶ Taami Lebinitare Sali lɔxœe dangi xanbi, muxu naxa baki kunkui kui Filipi. Beenun xi suuli, muxu naxa e li Tiroyasi. Muxu naxa lu naa xi solofera.

Pɔlu Eyutiki rakelife faxe ma

⁷ Sande lɔxœe muxu naxa malan taami igirafe ra. Pɔlu naxa kawandi ti Isa fɔxirabirœ be han kœ tagi. A lan ne a xa siga kuye na iba.

⁸ Lanpui gbegbe nu na na koore banxi kui, muxu nu malanxi dennaxe.

⁹ Segetala nde naxan xili Eyutiki nu dɔxœxi wunderi ra. Pɔlu xa kawandi xon to kuya, xi xɔli naxa a susu a fanyi ra, a bira bɔxi ma kelife banxi dækì saxan nde. E naxa a li, a bara faxa.

¹⁰ Pɔlu to goro, a naxa a felen a xun. A naxa a tongo, a a fala e be, «Wo naxa kɔntɔfili, barima a mu faxaxi.»

¹¹ Pɔlu to te, a naxa taami igira, a naxa a don. A man naxa wøyen han geesegé. Na geesegé, a naxa siga.

¹² Danxaniyatœe naxa segetala xanin a jnijœ ra bœnæsa kui.

Pœlu a jnungufe Efesekae ma

¹³ Muxu naxa kunkui bela rakeli sigafe ra Asosi Pœlu ya ra alœ muxu lanxi a ma ki naxœ. A naxa wa sigafe a sanyi ra.

¹⁴ A to muxu li Asosi, muxu naxa a baki kunkui kui sigafe Mitileni.

¹⁵ Keli mènni, muxu naxa siga baa kira ra. Na fan kuye iba, muxu naxa Kiyo li. Na xanbi, muxu naxa siga han Samosi. Na lœxœ kuye iba, muxu naxa Mileto li.

¹⁶ Pœlu nu bara nate tongo a xa dangi Efesœ mabiri alako a naxa bu Asi bœxi ma. A nu gbataxi a xa so Darisalamu Xe Xabœ Sali lœxœ xa a sa sœnœyama a be.

¹⁷ Pœlu to Mileto li, a naxa xœera ti a Efesœ danxaniyatœ pama kuntigie xa fa.

¹⁸ E to fa a yire, a naxa a fala e be, «Wo a kolon n jœrœxi wo tagi ki naxœ. Kabi n so Asi,

¹⁹ n Marigi xa wali raba yetœ magoroe nan kui. N yaye bara mini, n bara tœœœ Yuwifie xa wali jaaxi saabui ra.

²⁰ Wo a kolon a n mu wo munafan se yo nœxun wo ma. N bara kawandi ti wo be kene ma nun wo xa banxie kui.

²¹ N nu a falama ne Yuwifie nun Girœkikæ be e xa togondiya Ala ma, e xa danxaniya won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi ma.»

²² «Yakœsi Ala Xaxili Sœniyenxi wama ne n xa siga Darisalamu, kœnœ n mu a kolon naxan sigama n sœtœde naa.

²³ Taa birin kui Ala Xaxili Sœniyenxi bara n nakolon a geeli nun tœœœ fama ne n lide naa.

²⁴ Kœnœ n nii tide yo mu na n be. N xa n ma xœeraya rakamali, n Marigi Isa naxan taxuxi n na. N xa findi Ala xa hinne seedœjœxœya ba ra, naxan findixi xibaaru fanyi ra.»

²⁵ «Yakœsi n a kolon wo mu n yatagi toma sœnœn, wo tan naxee birin wo tuli matixi n ma kawandi ra, Ala xa mangeya niini xa fe ra.

²⁶ Na na a ra, n a falama wo be to, wo xa kote yo mu na n xun,

²⁷ barima n bara Ala sago birin masen wo be, n mu sese nœxun wo ma.

²⁸ Awa, wo xa mœeni wo yetœ ma a nun danxaniyatœ birin, Ala Xaxili Sœniyenxi wo findixi naxee xa xunmati ra, alako wo xa mœeni Marigi xa danxaniyatœ jœma ma, a naxan sœtœxi a yetœ wuli ra. Wo xa e kanta alœ xurusee dœmadonyi gœrœ kantama ki naxœ.

²⁹ N na kolon, n na siga, mixi jaaxie fama ne sode wo tagi, alœ wula baree soma gœrœ ya ma ki naxœ.

³⁰ Mixi ndee soma wo tagi, e xa xaranyi jaaxi ti alako e xa Isa fœxirabiree bœndun e ma.

³¹ Wo xa wo mœeni. Wo xa ratu yi jœ saxanyi bun ma n mu wo kawandife iti kœs nun yanyi. N na birin nabaxi

yaye nan kui.»

³² «Awa yakosi, n wo taxuma Ala ra nun a xa hinne masenyi ra, naxan nɔma senbe nun ke fanyi fide seniyentœ birin ma.

³³ N mu nu wama wo xa kɔbiri xa xɔn, xa na mu a ra wo xa xεema, wo xa sosee.

³⁴ Wo yete yati a kolon a n wali yi bεlexee nan na alako n xa balo n nun n pεrebooree.

³⁵ N bara a masen wo bε mɔoli birin na, a won lan ne won xa wali alako won xa setaree mali. Wo xa ratu Marigi Isa xa wɔyenyi ma, a naxε, «Nellexinyi na ki nan kui, dangife a sotofe ra.»

³⁶ A to ge wɔyende, a naxa a xinbi sin, e birin naxa Ala maxandi.

³⁷ E birin naxa so wafe, E naxa findigilin Pɔlu kɔnyi ma, e a masunbu.

³⁸ E sunnun ne barima a bara a fala e mu nɔma a tote sɔnɔn. E naxa a mati han kunkui de ra.

21

Pɔlu sigafe Darisalamu

¹ Muxu to fatan, muxu naxa siga kerèn na Kosi kunkui kui. Na kuye iba, muxu naxa siga Rodi. Muxu to keli Rodi, muxu naxa siga Patara.

² Muxu to kunkui to naa, naxan nu baa igirife sigafe Fenisiya biri ra, muxu naxa baki na kui.

³ Muxu to bara Sipiri suri to, muxu naxa dangi na ra kɔcla ma, sigafe Siriya biri ra. Muxu naxa ti Tire alako kote xa ragoro.

⁴ Muxu naxa Isa fɔxirabiree ndee li naa. Muxu naxa xi soloferè radangi e xɔnyi. Ala Xaxili Sεniyεnxi naxa gorø Isa fɔxirabiree ma, e xa a fala Pɔlu bε a naxa te Darisalamu.

⁵ Kɔnɔ xi soloferè kamali lɔχε, muxu naxa kira tongo sigafe ra. E birin naxa muxu mati, a nun e xa ginεe nun e xa die ra, han taa fari ma. Muxu naxa muxu xinbi sin baa de ra Ala maxandife ra.

⁶ Nungui to jɔn, muxu naxa baki kunkui kui. Booree tan naxa gbilen e xɔnyi.

⁷ Muxu naxa keli Tire sigafe ra Pitolomayi. Muxu naxa ngaxakerenyie xεebu menni, muxu naxa feεjen naa.

⁸ Na kuye iba, muxu naxa siga Sesare, Filipu xibaaru fanyi kawandila xɔnyi, naxan nu na mixi sugandixi soloferè ya ma.

⁹ A xa di ginε naani nu na naxee mu nu dɔχɔ xεmε taa. E nu namijɔnme wali rabama.

¹⁰ Muxu to bara xi wuyaxi raba naa, Ala xa namijɔnme naxan xili Agabu, naxa fa muxu xɔnyi kelife Yudaya.

¹¹ A naxa Pɔlu xa bεleti tongo, a naxa a yete kan sanyie nun a bεlexee xiri. A naxa a fala, «Ala Xaxili Sεniyεnxi yi nan masenxi. Xεmε naxan gbe yi bεleti ra, Yuwifie a xirima yi mɔoli nan na Darisalamu, e a so mixie yi ra naxee findi si gbεtεe ra.»

¹² Muxu to na mε,

muxu nun naakae naxa
Pölu maxandi a naxa te
Darisalamu.

¹³ A naxa muxu yaabi,
«Munfe ra wo wama n
bəjəe majaaaxufe wo yaye
ra? N bara tin e xa n xiri
Darisalamu, e xa n faxa, Ma-
rige Isa xili xa fe ra.»

¹⁴ A to mu tin muxu xui
suxude, muxu mu tin a
karaxande. Muxu naxa a
fala, «Marigi sago xa raba.»

¹⁵ Na ləxəe to dangi,
muxu naxa muxu yailan,
muxu naxa te Darisalamu.

¹⁶ Isa fəxirabiree ndee
Sesarekae naxa muxu mati.
E naxa muxu xanin Men-
ason Sipirika xənyi, naxan
findixi Isa fəxirabiree ra a
rakuya. A naxa muxu yigiya.

Pölu Yaki xeebuf

¹⁷ Muxu to so Darisalamu,
Isa fəxirabiree naxa muxu
rasene jəlexinyi ra.

¹⁸ Na kuye iba, muxu nun
Pölu naxa siga Yaki xənyi.
Danxaniyatœe nama kuntigi
birin naxa e malan naa.

¹⁹ A to ge e xeebude, Pölu
naxa a xa wali dentge sa Ala
naxan nabaxi si gbetee tagi a
saabui ra.

²⁰ E to na me, e naxa Ala
matçəo. E naxe, «Muxu
ngaxakerenyi, i bara a to
Yuwifie wulu wuyaxi bara
danxaniya, kənə e man e
tunnabexixi birafe Annabi
Munsa xa seriye fəxə ra.

²¹ Mixi ndee bara a fala
e bə a i Yuwifie xaranma,
naxee na si gbetee ya ma, a e
xa gbilen Annabi Munsa xa
seriyee fəxə ra, a e naxa e
xa die sunna, a e naxa bira
Yuwifie xa naamunyie fəxə
ra.»

²² «Won na ma di? Siike yo
mu na, nama a kolonma ne a
i bara fa.

²³ Na na a ra, muxu naxan
falama i be i xa a raba. Mixi
naani na muxu ya ma, naxee
bara laayidi tongo Ala be.

²⁴ I xa kafu e ma, wo birin
xa wo yete raseniyen, i man
xa e sare fi, e xa e xunyi bi.
Na na a ra birin a kolonma a
mixie naxan falaxi i xun ma,
wule na a ra. E xa a kolon i
fan biraxi Annabi Munsa xa
seriyee nan fəxə ra.

²⁵ Muxu naxa natœ tongo,
muxu man fa na sebə.
Danxaniyatœe naxee keli si
gbetee ma, e naxa sube don
naxan baxi serexə ra kuyee
bə, nun sube yufaxie. E naxa
wuli fan min. E man naxa
yenə fan naba.»

²⁶ Awa na kuye iba, Pölu
naxa na mixie tongo, e naxa
e yete raseniyen. Na xanbi a
naxa so hörəməbanxi kui, a
xa a masen, maraseniyeniyi
rakamalima ləxəe naxan
ma, a nun serexə naxan
bama kankan bə.

Pölu safe geeli kui

²⁷ Na xi solofera rajənyi,
Yuwifie Asikae to Pölu to
hörəməbanxi kui, e naxa
nama birin ya iso, e man
naxa Pölu suxu.

²⁸ E nu sonxəe rate,
«Isirayilakae, wo muxu
mali! Na xəməe nan yi
ki naxan kawandi jaaxi
rabama yire birin mixi birin
bə, Yuwifie, nun Annabi
Munsa xa seriye, nun yi
hörəməbanxi xa fe ra. A
man bara Girekikae raso
hörəməbanxi kui. Na bara

yi yire səniyənxı findi yire səniyentare ra.»

²⁹ E na fala nə barima e nu bara Pəlu nun Tirofimo Efeseka to e boore fəxçə ra taa kui. E naxa a maňoxun a Pəlu a raso nə hərəməbanxi kui.

³⁰ Taa kui birin ya naxa iso. Mixie naxa fa e gi ra keli yire birin. E naxa Pəlu suxu, e naxa mini a bubu ra tande ma. E naxa naadəe ragali keren na.

³¹ E nu wama Pəlu faxafe nə. Səɔri mange naxa a kolon Darisalamu birin ya isoxi.

³² Səɔri mange naxa səɔrie nun e xa xunmatie tongo, e siga Pəlu fəxçə ra keren na. Nama to səɔrie to, e naxa ba Pəlu bənbəfe.

³³ Awa, səɔri mange naxa yaamari fi e xa a xiri yələnəxənyi firin na. A naxa maxərinyi ti fa nde a ra, nun a munfe rabaxi.

³⁴ Nama səeti nde səɔnxəma e gbe ki, booree fan səɔnxəma e gbe ki. A to mu nu fe fiixə sətəde e ra səɔnxəs xa fe ra, a naxa a fala e xa Pəlu xanin səɔri banxi kui.

³⁵ Pəlu to ti banxi də ra, səɔrie naxa a tongo jama xa jaaxui ma,

³⁶ barima mixi gali nan nu biraxi e fəxçə ra, e nu fa a fala e xui itexi ra, «A xa faxa!»

Pəlu a yəte xun mafalafe

³⁷ E wama a rasofe səɔri banxi kui temui naxə, Pəlu naxa səɔri mange maxərin, «I nəma n sago sade n xa fe nde fala i bə?» Səɔri mange naxa a yaabi, «I Girəki xui məma?

³⁸ I tan xa mu na Misiraka ra, naxan mixie ya iso yi dənxəs ra, a naxa suute wulu naani xanin wula kui?»

³⁹ Pəlu naxa a yaabi, «Yuwifi nan n na, Tariseka. Na taa xungbe a munafanyi gbo Silisi bəxi ma. N sago sa n xa wəyən yi gali bə.»

⁴⁰ Səɔri mangə to a sago sa, Pəlu tixi banxi tede də ra, a naxa mixie masabari a bəlexə ra. Kuye naxa bolon yen! Pəlu naxa wəyən Eburu xui.

22

¹ «N ngaxakerenyie, n babae, wo xa wo tuli mati n na, n xa n yəte kan xun mafala.»

² E to a me a Eburu xui falama, e naxa dundu dangi singe ra. Pəlu naxa a fala,

³ «Yuwifi nan n na, n barixi Tarise nə, Silisi bəxi ma, kənə n məxi be nə. Gamaliyeli naxa n xaran alako n xa bira won babae xa seriye fəxçə ra. Ala xa fe nu n bəjəsuxuma alə a wo fan susuma ki naxe to.

⁴ N mixie təcərə nə han n naxa e faxa, naxee nu biraxi Isa xa kira fəxçə ra. N naxa ginəe nun xəməe susu, n naxa e sa geeli kui.

⁵ Sərəxədubə kuntigi nun diine forie birin na n seedee ra. E naxa keedie so n yi ra katarabi e ngaxakerenyie ma Damasi alako n na dənxəniyatəsə to, n xa e xiri, n xa fa e ra Darisalamu, n xa e paxankata.»

⁶ «N to makərə Damasi ra yanyi tagi, yanbə xungbe naxa goro n ma kelife koore ma.

⁷ N naxa bira bɔxi. N naxa xui mɛ naxan nu a falama n bɛ, «Solu, Solu, munfe ra i n naxankatama?»

⁸ N naxa a yaabi, «Nde i ra, Marigi?» A naxa n yaabi, «Isa Nasaretiка nan n na, i naxan naxankatafe.»

⁹ Naxee nu na n fɔxɔ ra, e naxa yanbɛ to, kɔnɔ naxan nu wɔyɛnfe, e mu na tan xui mɛ. Awa, n naxa a fala,

¹⁰ «N xa munse raba, Marigi?» Marigi naxa a fala n bɛ, «Keli, i siga Damasi. Menni a fama falade i bɛ i lan i xa naxan naba.»

¹¹ N mu nu se toma na yanbɛ xa naiyalanyi saabui ra. Naxee nu na n fɔxɔ ra, e naxa n belexe rasuxu han Damasi.»

¹² «Awa, xɛmɛ nde naxan xili Ananiyasi, mixi tinxinxni na a ra Ala xa seriye ki ma, naxan nafanxi Damasi Yuwifie ma,

¹³ a naxa fa n yire. A naxa a fala, «N ngaxakerenyi Solu, to ti.» N ya naxa rabi kerena, n naxa se birin to.

¹⁴ A naxa a fala, «Won babae Marigi Ala bara i sugandi i xa a sago kolon, i xa Tinxintœ to, nun i xa a wɔyɛnyi me a tan yati dɛ ra,

¹⁵ barima i findima a xa seede nan na mixi birin ya i, i fee naxee toxi nun i naxee mɛxi.

¹⁶ Yakɔsi, i munse mamɛfe? Keli, i xa i xunxa ye xɔɔra, i xa yunubi xa ba i ma, i xa Marigi xili maxandi.»»

¹⁷ «N naxa gbilen Darisalamu. N to nu na Ala maxandife hɔrɔmɔbanxi kui, n naxa laamatunyi to.

¹⁸ Marigi naxa a fala n bɛ, «I xa mini mafuren Darisalamu, barima e mutinma i xa seedeya ra n ma fe ra.»

¹⁹ N naxa a fala, «Marigi, e yati a kolon a n nu sigama salidee kui danxaniyatœe fende alako n xa e sa geeli, n man xa e bɔnbo.»

²⁰ E to nu i xa seede Etiyen faxama, n tan yati nu na, n nu pɛlexinx na ra. N tan nan man nu booree xa dugie suxuxi.»

²¹ Awa, Marigi naxa a fala n bɛ, «Siga, n i xεεma yire makuye si gbetee ma.»»

²² E naxa e tuli mati a xa masenyi birin na, han a yi wɔyɛnyi falaxi temui naxe. E fa gbelegbele, «Wo yi xɛmɛ faxa. A mu lan a xa balo.»

²³ E naxa sɔnχɔœ rate, e nu e xa donmae rate e ma, e nu xube ite kuye i.

²⁴ Sɔɔri mange naxa a fala a e xa Pɔlu raso sɔɔri banxi kui, e man xa a bɔnbo luxusinyi ra alako e xa a kolon nama sɔnχɔma fe naxan ma.

²⁵ E to nu a xirife alako e xa a bɔnbo, Pɔlu naxa sɔɔri mixi kɛmɛ xunmati maxɔrin naxan nu tixi naa, «Seriye na wo yi ra naxan a masenxi a wo xa Rɔmaka bɔnbo luxusinyi ra hali a mu makiitxi?»

²⁶ Sɔɔri kɛmɛ xunmati to na mɛ, a naxa sa sɔɔri mange rakolon. A naxe, «Yi xɛmɛ Rɔmaka lasiri na a ra. Won na ma di?»

²⁷ Sɔɔri mange naxa fa, a naxa Pɔlu maxɔrin, «A fala n bɛ xa Rɔmaka na i ra?» Pɔlu naxa a yaabi, «Iyo xε.»

²⁸ Sɔɔri mange man naxa a fala, «N tan naafuli gbegbe nan baxi, n fa findi Rømaka lasiri ra.» Pølu naxa a fala a be, «N tan barixi lasiriya nan kui ne.»

²⁹ Kabi na raba, naxee nu wama a bønbøfe alako a xa wøyen, e birin naxa e magbilen. Sɔɔri mange yete naxa gaaxu a kolonfe ra Pølu Rømaka na a ra, a naxan xiri yçlonxonyi ra.

Yuwifie Pølu makiitife

³⁰ Na kuye iba, sɔɔri mange to wa a kolonfe a fiixe ra Yuwifie Pølu kalamuxi fe naxan ma, a naxa a fulun. A naxa yaamari fi, serehexedubε kuntigie nun Yuwifi kiitisae birin xa malan. A naxa Pølu ragoro, a ti e tagi.

23

¹ Pølu naxa a ya ti Yuwifi kiitisae ra. A naxa a masen, «N ngaxakerenyie, n naxan nabaxi han to, n a rabaxi n bøñe fixe nan na Ala ya xɔri»

² Serehexedubε kuntigi, Ananiyasi naxa mixie yaamari, naxee nu na a fe ma, e xa a de ragarin.

³ Awa, Pølu naxa a fala a be, «Ala nan fama i tan bønbøde. I luxi ne alo banxi naxan fari fiixe kɔnɔ a kui nɔɔxɔi. I bara wa n makiitife kiiti seriye ra, kɔnɔ i to yaamari fixi e xa n bønbø, i bara seriye matandi.»

⁴ Naxee nu na a fe ma, e naxa a fala a be, «I Ala xa serehexedubε kuntigi nan konbima yi ki!»

⁵ Pølu naxa a fala, «N ngaxakerenyie, n mu nu a

kolon xa serehexedubε kuntigi na a ra, barima a sebexi, «I naxa wøyen kobi fala jama mange be.»

⁶ Pølu to a kolon Sadusenie nun Farisenie nu na Yuwifi kiitisae xa malanyi kui, a naxa a fala a xui itexi ra, «N ngaxakerenyie, Fariseni nan n na. N baba fan Fariseni nan nu a ra. To n na kiiti banxi barima n laxi a ra Ala fama won nakelide faxe ma kiiti lɔɔxε.»

⁷ A to na fala, boore matandi naxa lu Farisenie nun Sadusenie tagi. Nama naxa itaxun.

⁸ Sadusenie tan be, mixi mu kelima faxe ma. E man mu laxi malekεe nun jinnεe xa fe ra. Kɔnɔ Farisenie tan la nee birin xa fe ra.

⁹ Sɔɔnxɔe xungbe naxa mini. Seriye karamɔxɔ ndee Farisenie tagi e naxa wøyen xɔrɔxɔe fala. E naxe, «Muxu mu fefe jaaxi yo rakɔrɔsisi yi xeme ma. Temunde jinnε nde, xa na mu a ra malekε nde, nan wøyenxi a ra.»

¹⁰ Sɔɔnxɔe to nu sigama gbo ra, sɔɔri mange naxa gaaxu e fa Pølu faxafe. A naxa sɔɔrie ragoro e xa Pølu tongo e tagi, e xa a xanin sɔɔri banxi kui.

¹¹ Na kɔe ra, Marigi naxa mini Pølu ma. A naxa a fala a be, «I xa limaniya barima i findima n ma seede nan na Røma alo i a rabaxi Darisalamu ki naxe.»

E lanyi xirife Pølu faxafe ra

¹² Kuye to iba, Yuwifie naxa lanyi xiri kali ra, e naxa e døge, e naxa e min sinden, a fo e xa Pølu faxa.

¹³ Naxee na lanyi xiri, e nu dangi mixi tongo naani ra.

¹⁴ E naxa a masen serexedube kuntigie nun forie bε, «Muxu bara muxu kali Ala ra, muxu mu sese donma sinden fo muxu xa Pølu faxa.

¹⁵ Awa, yakøsi, wo tan nun Yuwifi kiitisae xa mange mayandi a xa fa a ra alako wo xa a xa fe mato a fanyi ra. Na kui, muxu tan a faxama kira ra.»

¹⁶ Pølu maagine xa di naxa na yanfe kolon. A naxa siga soɔri banxi kui, a naxa na birin masen Pølu bε.

¹⁷ Pølu naxa soɔri mixi keme xunmati nde xili, a naxe, «Yi segetala xanin soɔri mange xøn ma, alako a xa fe nde fala a bε.»

¹⁸ Soɔri keme xunmati naxa segetala tongo, a naxa a xanin soɔri mange xøn ma. A naxe, «Pølu, geelimani nan n xilixi, a naxa n mayandi a n xa fa yi segetala ra i xøn ma, a xa fe nde masen i bε.»

¹⁹ Soɔri mange naxa segetala tongo, e naxa e mamini. Mange naxe, «I wama munse falafe n bε?»

²⁰ A naxa a yaabi, «Yuwifie bara lan a ma, e xa i maxandi i xa Pølu xanin Yuwifi kiitisae yire, alako e man xa maxorinyi nde ti a ma.»

²¹ I naxa i tuli mati e ra, barima mixi tongo naani nun nde bara yanfe xiri a xun e ya ma. E bara e kali a e mu sese donma, e mu sese minma a fo e na Pølu faxa temui naxe. Yakøsi e bara gε e yailande, e fa i sago nan mamefe.»

²² Soɔri mange naxa segetala rabolo, a naxa tønyi døxø a ma, fa fala, a fe naxan falaxi a bε, a naxa na fala mixi yo bε.

E Pølu xæfæ Mange Felisi

²³ A naxa soɔri mixi keme xunmati firin xili, a naxa a fala e bε, «Wo soɔri keme firin yailan, soɔri soe ragie tongo solofera, nun xali woli keme firin. Wo xa e yailan sigafe ra Sesare to kœ ra.»

²⁴ Wo xa soe nde yailan Pølu bε, alako a xa mange Felisi li heeri kui.»

²⁵ Soɔri mange naxa yi fe sebø bataaxø ra.

²⁶ «N tan Kilodi Lisiya, i tan Mange Felisi mafanxi, n bara i xæbu.

²⁷ Yi xemø Yuwifie nan a suxuxi. E naxa wa a faxafe. N to a kolon a Rømaka na a ra, n nun soɔrie naxa fa, muxu naxa a ba e yi.

²⁸ N to wa a kolonfe e a suxuxi naxan ma, n naxa siga a ra e xa kiitisae yire.

²⁹ N naxa a li e a kalamuxi e xa seriye xa fe nan ma, kønø a mu fe kobi yo rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a xa sa geeli kui.

³⁰ N to bara a me a Yuwifie bara gali malan a xili ma, n naxa a rasamba i ma keren na. N a kalamumae rakolonma e yøte kan xa sa a kalamu i xøn a xa fe ra. Wo salamu.»

³¹ Soɔrie naxa Pølu tongo alç e yamarixi ki naxe. E naxa a xanin kœ ra han Antipatiri.

³² Na kuye iba, soōrie naxa gbilen soōri banxi. Soe ragie naxa Pəlu tongo.

³³ E to so Sesare, soe ragie naxa bataaxə nun Pəlu so mange yi ra.

³⁴ Mange to ge bataaxə xarande, a naxa Pəlu maxərin a keli dənnaxə. A to bara a mə a Silisika na a ra, a naxa a fala,

³⁵ «N fama ne i makiitide i təcənəgələe na fa temui naxə.» A naxa yaamari fi e xa Pəlu xanin geeli banxi Herode naxan tixi.

24

*Felisi kiiti safe Pəlu xa fe
ra*

¹ Xi suuli dangi xanbi, Ananiyasi, naxan findixi sərəxədubə kuntigi ra, nun forie naxa fa e nun xunmafale nde, naxan xili Teritulo. E naxa Pəlu kalamu mange xən ma.

² E to Pəlu xili, Teritulo naxa so a təcənəgəfe yi masenyi ra.

«Felisi mange fanyi, yi bəxi birin dəxəxi bərəesa kui i xa fe kolonyi nun i xa xaxili fanyi nan saabui ra.

³ I bara muxu raseewa həəri xungbe ra.

⁴ N mu wama i rabufe, kənə n bara i maxandi i xa i tuli mati muxu xa masenyi ra dondoronti.

⁵ Muxu bara a to yi xəmə mixi jaaxi na a ra. A Yuwifie tagi isoma naxee na dunija birin. A tan nan na Isa Nasarətika xa nama xunyi ra.

⁶ A man naxa wa həəroməbanxi maberefe. Muxu naxa a suxu. Muxu

naxa wa a makiitife muxu xa seriye ki ma,

⁷ kənə soōri mange Lisiya naxa fa, a naxa a ba muxu yi senbə xungbe ra.

⁸ A naxa a kalamulae yaamari e xa fa i xən ma. Xa i fan Pəlu maxərin, i fama a kolonde muxu a suxuxi fe naxan ma.»

⁹ Yuwifie naxa tin na masenyi ra, e fan naxa a fala a na na ki ne.

¹⁰ Mange naxa Pəlu yaamari a fan xa wəyən. Pəlu naxa a masen a bə, «N a kolon, yi bəxi makiitima nan i ra kabi ne wuyaxi. Na kui, n nan ma fe xunmafalama ne i be lanlantereya kui.

¹¹ Xi fu nun firin mu dangi kabi n naxa siga Darisalamu salide.

¹² E mu nu muxu nun mixi li sənxəra həəroməbanxi kui, xa na mu a ra salide xunxurie kui. N mu sənxəe ratexi taa kui, n mu gali kui isoxi.

¹³ E mu nəma sese masende, e n kalamuma naxan ma.

¹⁴ N naxan masenma i bə na nan ya. N nan n benbae Marigi Ala nan batuma alə Isa xa kira a masenxi ki naxə, e a falama kira naxan bə a wule kira. Naxan səbəxi Tawureta Munsa nun namijənməe xa Kitaabui kui, n la na birin na.

¹⁵ N laxi Ala xa masenyi ra naxan masenxi a tinxintəee nun tinxintare birin fama ne kelide faxə ma. Yuwifie fan laxi na ra.

¹⁶ Na nan a toxi n nan n yətə karaxanma alako n xa n ma simaya radangi bəjəe fiixə kui Ala nun mixie tagi.

¹⁷ N mu nu na be ne wuyaxi bun ma, kənə yakəsi n faxi harige nde ra n bənsəe be. N fan faxi sərəxə bade Ala be.

¹⁸ E n lixi na temui ne hərəməbanxi kui, n səniyənxi, gali mu na n fəxəra, sənəxəs yo fan mu keli n saabui ra.

¹⁹ Kənə Yuwifi nde naxee keli Asi bəxi ma, e mu tın n ma fe ra. E tan xa e yətə masen i be, xa fe nde na e be n ma fe ra.

²⁰ Xa na mu a ra naxee na be, e xa a masen i be e n toxi fe jaaxi naxan xun, n to siga Yuwifi kiitisae yire.

²¹ N wəyənyi naxan falaxi e tagi na nan ya: «Wo n makiitima ne to barima n laxi a ra Ala fama ne mixi faxaxie rakelide.»

²² Felisi naxan nu Isa xa kira kolon a fanyi ra, a naxa e xa fe sa sinden. A naxə, «Mange Lisiya na fa, n wo xa fe matoma.»

²³ A naxa səori mixi kəməs xunmati yamari a xa Pəlu kanta, a naxa a təçrə, a man naxa a xa mixi yo ratən fe fanyi rabafe ra a be.

²⁴ Xi ndee to dangi, Felisi nun a xa gine Dirusila, naxan na Yuwifi ra, e naxa fa. Felisi naxa Pəlu xili kawandi rabade Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. Pəlu naxa danxaniya xa fe fala e be Isa ma,

²⁵ kənə a xa masenyi to nu binyaxi tinxinyi ma, nun yətə xurufe ma, nun Ala xa kiti naxan fama, Felisi naxa gaaxu. A naxə, «Siga sinden. N na n yətə masətə temui naxə, n man i xilima.»

²⁶ A man nu waxi ne Pəlu xa kəbiri fi a ma. A nu a xilima na nan ma temui birin, e xa sa e bore to.

²⁷ Ne firin to dangi, Felisi masarama naxa fa, Pərusu Fesitu. Felisi to wa a yətə mafanfe Yuwifie be, a naxa Pəlu lu geeli kui.

25

Fesitu Pəlu makiitife

¹ Fesitu naxa xi saxan naba Sesare. Na xanbi, a naxa te Darisalamu.

² Sərəxədubə kuntigi nun Yuwifi kuntigie naxa Pəlu kalamu Fesitu be.

³ E naxa Fesitu mayandi a xa fa a ra Darisalamu. E nu wama ne e xa a faxa kira ra.

⁴ Fesitu naxa e yaabi, «Pəlu makantaxi Sesare. A gbegbe mu luxi n tan fan xa siga naa.

⁵ Wo xa yarerati ndee xa n mati, wo xa Pəlu kalamu naa xa a bara sa fe jaaxi nde raba.»

⁶ Fesitu mu se sa xi solo-masaxan fari, xa na mu a ra xi fu Darisalamu, a naxa goro Sesare. Na kuye iba, a naxa dəxə a xa kiti kibanyi ma. A naxa yaamari fi e xa fa Pəlu ra.

⁷ A to fa, Yuwifie naxee fa keli Darisalamu, e naxa a rabilin. E naxa təçrəgəe gbegbe sa a xun, e mu nu nəma naxan masende nəndi ra.

⁸ Pəlu naxa so a yətə xun-mafalafe, a nu a fala, «N mu fe jaaxi yo rabaxi Yuwifie xa seriye ra, xa na mu hərəməbanxi ra, xa na mu a ra Roma mange ra.»

⁹ Fesitu to wa a yetə mafanfe Yuwifie xən, a naxa Pəlu maxorin, «I wama tefe Darisalamu i xa sa makiiti yi fee ma n ya xəri?»

¹⁰ Pəlu naxa a yaabi, «N lanma n xa makiiti mangasanyi xa kiiti banxi nan kui, n tixi dənnaxə yi ki. N mu fe kobi yo rabaxi Yuwifie ra. I fan na kolon a fanyi ra.

¹¹ Xa n bara fe jaaxi raba a lanma n xa faxa naxan ma, n mu tondima n xa faxa, kənəxa e naxan falama wule na a ra, a mu lan mixi yo xa n so e yi ra. Mange xungbe xa sa n makiiti Rəmə.»

¹² Fesitu to woyen a rasi-mae ra, a naxa a fala Pəlu bə, «I bara wa sigafe mange xungbe xən. Awa, i sigama nə.»

Pəlu masenfe Agiripa nun Berinisi bə

¹³ Xi nde to dangi, mange Agiripa nun Berinisi naxa so Sesare Fesitu xəebude.

¹⁴ E to bara xi wuyaxi radangi naa, Fesitu naxa Pəlu xa fe fala mange Agiripa bə. A naxə, «Felisi bara geelimani nde lu be.

¹⁵ N nu na Darisalamu temui naxə, sərexədubə kuntigie nun Yuwifie forie naxa a kalamu, e man naxa wa a xa faxa.

¹⁶ N naxa e yaabi a Rəmakaе xa səriyə mu mixi faxama, fo a xa a gbe fala kalamusae bə kiitsa ya xəri.

¹⁷ Na fe nan e rafaxi be. N fan mu dugundi. Na kuye iba, n naxa dəxə n ma kiiti banxi. N naxa yaamari fi e xa fa na xəmə ra.

¹⁸ Kalamusae to e dəntəgə, e mu fe jaaxi yo fala a xun ma, n nu naxee mərəxunxi.

¹⁹ E nu xəcəxəma e xa diinə nan ma fe ra, a nun Isa xa fe ra. E naxə a bara faxa, kənə Pəlu naxə a baloxi.

²⁰ Awa, n to mu a kolon a lan n xa naxan naba, n naxa a maxorin xa a wama sigafe Darisalamu, a xa makiiti naa.

²¹ Kənə Pəlu naxa wa a xa fe xaninfe mange xungbe xən ma. Na temui n naxa yaamari fi e xa a kanta han n a rasambama mange xungbe ma temui naxə.»

²² Agiripa naxa a fala Fesitu bə, «N fan wama n tuli matife na xəmə ra.» Fesitu naxa a yaabi, «Tina, i a xui məma.»

²³ Awa, na kuye iba, Agiripa nun Berinisi naxa so malan yire e nun taa kuntigie. E nu maxirixi a fanyi ra. Fesitu xa yaamari ma, e naxa fa Pəlu ra.

²⁴ Fesitu naxa a fala, «Mange Agiripa nun wo tan naxee birin na be, wo bara yi xəmə to Yuwifi naxan birin kalamuxi n xən Darisalamu nun be. E naxə a a xa faxa.

²⁵ N tan bə, a mu fefe rabaxi a lan a xa faxa naxan ma, kənə a tan yati bara mayandi ti sigafe ra mange xungbe xənyi Rəmə. Awa, n fan bara tin na ra.

²⁶ N mu fe xəri yo sətoxi naxan səbəma mange xungbe ma a xa fe ra. Na na a ra, n a raminixi wo ya i, a gbengbenyi i tan mange Agiripa, alako won na gə a maxorinde n xa a kolon a lanma n xa naxan səbə.

²⁷ N mu nōma geelimani rasanbade mangē ma, n mu a masen a naxan nabaxi.»

26

Pəlu a yete xun mafalafe

¹ Agiripa naxa a fala Pəlu bə, «I xa i yete xun mafala.» Pəlu to a beləxə ite, a naxa a yete rafixə yi masenyi ra.

² «Mangē Agiripa, to n pəlexinxı n ma fe rafixəfe ra Yuwifie n kalamuxi naxan ma.

³ I e xa diinə nun e xa seriyə kolon ki fanyi ra. Awa yandi, i xa i tuli mati n na.

⁴ Kabi n dimədi təmui, n nu na Darisalamu n bənsəə ya ma. Yuwifi birin n jərə ki kolon

⁵ a rakuya. E man a kolon Fariseni nan nu n na diinəla tagi naxee xa fe maxərəxə. E nōma na seederəxəya bade.

⁶ Yakəsi, e n nakiitife barima n laxi Ala xa laayidi ra a naxan tongoxi muxu benbae bə,

⁷ muxu bənsəə fu nun firinyi naxan mamefe. E Ala batuma təmui birin, kəə nun yanyi. N laxi na laayidi nan na. Mangē, Yuwifie n kalamuxi na nan ma.

⁸ Wo nōma lade a ra a Ala mixi faxaxie rakelima?»

⁹ «N tan kata nə kira möçli birin na n xa Isa NasaretiKA xili kana.

¹⁰ N na nan naba Darisalamu. Serexedubə kuntigie naxa tin n xa seniyəntəə wuyaxi sa geeli kui. N man naxa tin e xa faxa.

¹¹ N nu sigama salide banxie kui alako n xa e

təɔrə, e xa gbilen e xa danxaniya fəxə ra. N ma xənə kui, n nu e təɔrə hali taa gbətəə kui.»

¹² «Serexedubə kuntigie naxa tin n xa siga Damasi na fe ma.

¹³ Mangē, yanyi tagi n naxa yanbə to kira xən ma kelife koore, n tan nun n booree rabilinyi. A yanbə nu dangi soge ra.

¹⁴ Muxu naxa birə bəxi ma. N naxa xui nde mə naxan nu a falama n bə Eburu xui, «Solu, Solu, munfe ra i n naxankatama? Na fe xərəxəma nə i bə.»

¹⁵ N naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» Marigi naxa n yaabi, «Isa nan n na, i naxan naxankatafe.

¹⁶ Keli, ti i sanyie xun na. N minixi nə i ma alako n xa i findi walikə nun seede ra fee ma i naxee toxi nun i fama naxee tote.

¹⁷ N i ratangama nə Yuwifie ma nun si gbətəə ma, n i xəəma naxee ma, alako i xa e yae rabi,

¹⁸ e xa mini dimi kui, e xa so naiyalanyi kui. E xa keli Sentane xa nəə bun, e xa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, e xa yunubi xafarima nə, e man fama nə ke sətəde seniyəntəə ya ma naxee danxaniyaxi n ma.»

¹⁹ «Na kui, mangē Agiripa, n mu tondi na xəəraya ra naxan keli koore ma.

²⁰ N naxa na kawandi ti Damasi, Darisalamu, Yudaya, nun si gbətəə tagi. N naxa a masen e bə e xa tuubi, e xa danxaniya Ala ma, nun e xa wali fanyi

raba naxan e xa togondiya masenma.»

²¹ «Yuwifie naxa n suxu hərçəməbanxi kui, e waxi n faxafe na nan ma.

²² Kənə, Ala tantu, n baloxi a tan nan saabui ra han to. N naxa na seudejəxçəya ba diməe nun forie birin bə. N mu fefe gbətə falaxi fo namijənməe nun Annabi Munsa nu naxee falama a e fama nə rabade.

²³ E naxa a masen Ala xa Mixi Sugandixi təçrəma nə, a singe nan kelima faxamixie ya ma, a nun a Yuwifie nun si gbətəe kawandima kisi ra.»

²⁴ A to nu wəyənfe a yətə rafiixfəfe ra, Fəsitü naxa a fala a xui itexi ra, «Pəlu, i daxu! I xa fe gbegbe kolonyi bara i findi daxui ra.»

²⁵ Pəlu naxa a yaabi, «Fəsitü mafanxi, daxui mu na n na. N nəndi nun lənni nan masenfe.

²⁶ Mange Agiripa tan yi fee kolon. N yi birin falama a tan nan bə, barima a jan a kolon, a a mu raba gundo xa kui.»

²⁷ Pəlu naxa a fala Agiripa bə, «Mange Agiripa, i laxi namijənməe ra? I la e ra, n na kolon.»

²⁸ Agiripa naxa a fala Pəlu bə, «A gbe mu luxi i xa n fan findi Isayanka ra!»

²⁹ Pəlu naxa a yaabi, «A fa findi yakəsi ra, xa na mu təmui gbətə, n Marigi maxandima nə alako i tan yo, a nun naxan birin n xui raməfe be to, wo fan xa lu alo n tan, ba yi yələnxənyi ra naxan na n ma.»

³⁰ Mange Agiripa, mangə Fəsitü, Berinisi, nun naxee birin nu dəxəxi e səeti ma, e naxa keli.

³¹ E to nu sigama, e naxa a fala e bore bə, «Yi xəmə mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a lanma a xa sa geeli kui naxan ma.»

³² Agiripa naxa a fala Fəsitü bə, «Yi xəmə nu lan a xa bəjən, kənə a bara maxandi ti Mange Xungbe xa a makiiti.»

27

Pəlu sigafe Roma

¹ E to natə tongo muxu xa baki kunkui kui sigafe ra Itali, e naxa Pəlu nun geelimani ndee so səɔri mixi kəmə xunmati yi ra naxan xili Yuliyusi, naxan na mange xungbe xa səɔrie ya ma.

² Muxu nun Arisitaraki, naxan keli Tesaloniki Maseddon bəxı ma, naxa baki kunkui kui naxan keli Adiramiti. A nu lan a xa dangi Asj səeti ma.

³ Na kuye iba, muxu naxa kilən Sidən. Yuliyusi, naxan nu a eçəxə saxi Pəlu xən ma a fanyi ra, a naxa a sago sa a xa siga a booree xənyi biyaasi fande fende.

⁴ Muxu to keli naa, muxu naxa dangi Sipiri suri ma, barima foye mu nu tinxi muxu bə.

⁵ Muxu to Silisi nun Panfiliya baa igiri, muxu naxa so Mira, Lisi bəxı ma.

⁶ Menni, səɔri mixi kəmə xunmati naxa kunkui to naxan keli Alesandire, a

sigafe Itali. Muxu naxa baki na kui.

⁷ Xi wuyaxi bun ma kunkui nu tɔɔrɔma jerede. Kata nun kata muxu fa Sinidi li kɔnɔ foye mu tin muxu xa kilɔn naa. Na nan a to muxu naxa dangi Kireti suri laabe ra, Salemone seeti ma.

⁸ Naa ijerefe nu xɔɔrɔxɔ. Muxu naxa yire nde li, naxan xili Wafu Tofanyi, Laseya fe ma.

⁹ Muxu naxa bu naa. Nere man nu xɔɔrɔxɔ barima sunyi temui nu bara dangi.

¹⁰ Na na a ra, Pɔlu naxa a fala, «N biyaasibooree, n bara a kolon won ma jere fama ne xɔɔrɔxɔde. Kotee, kunkui, nun mixie fama ne tɔɔrɔde.»

¹¹ Sɔɔri keme xunmati naxa a tuli mati kεpini nun kunkui kanyi xa wɔyenyi ra, a tondi Pɔlu xa marasi ra.

¹² Mixi gbegbe naxa wa Feniki life, barima e nu na wafu dɛnnaxe, menni mu nu fan jeme radangide ra. Feniki, Kireti suri wafu nan a ra, naxan ya rafindixi sɔ-gegorode biri ma. E naxa wa e xa jeme radangi naa.

¹³ Foye di nde naxa mini keli kɔɔla ma. E naxa a majɔɔxun a biyaasi bara fan. E naxa hanga bendun, e kunkui radangi Kireti suri fe ma.

¹⁴ Kɔnɔ na temui foye xungbe, naxan xili Yurakilɔn, a naxa fa keli suri ma.

¹⁵ Foye naxa kunkui tutun, han kunkui mu nu nɔma matinxinde. Muxu naxa muxu raxara foye yi ra.

¹⁶ Muxu naxa dangi suri lanmadi laabe ra, naxan xili Kiloda. Muxu naxa tɔɔrɔ kunkui lanma masɔtɔfe ra.

¹⁷ E to ge a ratede, e naxa luuti mafillin kunkui ma. E to nu gaaxuxi dɔɔxɔfe ra Sirite bɛnki ma, e naxa bela ragoro, foye nu fa siga muxu ra.

¹⁸ Foye naxa muxu bɔɔnbɔ a fanyi ra. Na kuye iba, muxu naxa kote nde woli baa ma.

¹⁹ Xi saxan to dangi, muxu yati naxa kunkui isee birin nagoro ye ma.

²⁰ Xi wuyaxi naxa dangi, soge mu na, tunbuie mu na, foye sɛnbe nu gboma nan tui. Muxu mu nu laxi muxu kisife ra sɔɔnɔ.

²¹ Kabi xi wuyaxi muxu mu nu donse donma. Awa Pɔlu naxa ti mixie tagi, a naxa a fala e be, «N booree, xa wo wo tuli mati n na nu, won mu kelima Kireti nu, won mu yi kasare nun lɔsi sɔɔtɔma nu.»

²² Kɔnɔ yakɔsi, n wo rasima ne, wo xa limaniya, barima mixi yo mu faxama wo ya ma, kunkui nan gbansan kasarama.

²³ N Marigi Ala, n walima naxan be, a xa maleke nde bara mini n ma yi kɔe ra.

²⁴ A naxa a fala n be, «Pɔlu, i naxa gaaxu, fo i xa ti ne mange xungbe ya i. Ala bara tin i biyaasiboore birin natangade.»

²⁵ Na na a ra, wo xa limaniya barima n laxi Ala xa masenyi ra.

²⁶ Won fama suri nde lide.»

²⁷ Kœ fu nun naani nde, muxu naxa Adiriyatike baa li. Na kœ tagi kunkui rajere naxa sogi a muxu bara makore bœxi nde ra.

²⁸ E to ye tilinyi maniyase ragoro, e naxa kanke ya mœxœn soto. E to makuya dondoronti, e man naxa a ragoro, e naxa kanke ya fu nun suuli soto.

²⁹ E to gaaxu garinde fanye nde ra, e naxa hanga naani woli kunkui xanbi ra. E naxa gbata kuye ibafe ra.

³⁰ Kœnœ kunkui rajere nu wama kelife kunkui xun. E naxa kunkui lanma ragoro baa ma alœ e na hangae nan nagorofe kunkui ya ra.

³¹ Pœlu naxa a fala soöri mixi kemœ xunmati nun soörie be, «Xa yi mixie mu lu kunkui kui, wo mu nœma kiside.»

³² Awa, soörie naxa kunkui lanma luuti bolon, e naxa a rabœnin a xa siga.

³³ Beenun kuye xa iba, Pœlu naxa e birin nasi e xa donse don. A naxa a fala e be, «A xi fu nun naani nan te wo mame tife, wo mu tinxi wo degede.

³⁴ N bara wo rasi wo xa donse don, barima na nan fan wo fate be. Mixi yo mu halakima, hali wo xunsexœ kerken mu lœma.»

³⁵ A to na fala, a naxa taami tongo, a Ala nuwali sa e birin ya xori, a taami igira, a naxa a don fœlo.

³⁶ Na temui e birin naxa limaniya, e fan naxa so taami donfe.

³⁷ Muxu mixi kemœ firin mixi tongo solofera a nun senni nan nu na kunkui kui.

³⁸ E to wasa donse ra, e naxa farin woli baa ma alako kunkui xa yelebu.

³⁹ Kuye to iba, e mu a kolon e na dœnnaxœ, kœnœ e naxa bœxi nde to. E naxa nate tongo e xa kata kunkui rasigade naa.

⁴⁰ E naxa hangae fulun, e xa sin baa ma. E naxa feya luutie fan bolon. E naxa yare bela rate, e xa e xun sa xare ma.

⁴¹ Kœnœ e naxa benki li, kunkui naxa kankan. Kunkui xunyi to kankan, mœrœnyi naxa a xœre kana senbe ra.

⁴² Soörie naxa lan geelimanie faxafe ma, alako e naxa ye masa, e e gi.

⁴³ Kœnœ soörie kemœ xunmati, naxan nu wama Pœlu rakisife, a naxa e ratœn. A naxa yaamari fi e ma a naxee fata ye masade, e singe xa bagan ye ma alako e xa xare masoto.

⁴⁴ Booree xa gbaku xebenyie ra, xa na mu a ra kunkui xuntunyie ra. E birin naxa xare masoto heeri kui.

28

Pœlu Malita suri life

¹ Muxu to xare masoto, muxu naxa a kolon a na suri xili Malita.

² Malitakae naxa seewa muxu ra ki fanyi ra. E naxa muxu birin malan te xungbe fe ma, e nu naxan xuruxi, barima tune nu fafe nun xinbeli gbegbe ra.

³ Pœlu to bolee matongo safe te i, bœximase naxa mini na te wuyenyi xa fe ra, a naxa a belexœ xin.

⁴ Malitakae to bɔximase to, a bara a bɛlexe xin a singanxi a ra, e naxa a fala e bore be, «Nɔndi ra, niba nan yi mixi ra, barima haake mu tinxi a xa balo, hali a to tangaxi baa ma.»

⁵ Pɔlu naxa boximase ralisan tɛ, sese mu a to.

⁶ Na mixie nu mamɛ tife nɛ a xinde xa funtu, xa na mu a ra a xa faxa keren na, kɔnɔ sese mu a to. E to mamɛ ti, e naxa e xa majɔxunyi masara. E naxa a fala ala nde nan a ra.

⁷ Suri kuntigi xungbe, naxan xili Pubiliyu, naxa muxu yigiya a fanyi ra a xɔnyi xi saxan bun ma.

⁸ Pubiliyu baba nu saxi, a furaxi, mangafaxe nu na a ma. Pɔlu to a makɔrɛ a ra, a naxa a bɛlexe sa a ma, a Ala maxandi, a naxa a rayalan.

⁹ Na xanbi, suri furema gbetee naxa fa, Pɔlu naxa e fan nayalan.

¹⁰ E naxa muxu binya a fanyi ra. Muxu to keli sigade, e naxa fande fi muxu ma.

Pɔlu Sigafe Rɔma

¹¹ Muxu to kike saxan nadangi naa, muxu naxa baki kunkui kui, naxan keli Alesandire. A nu bara jɛmɛ radangi suri ma. Tɔnxuma nu a ma naxan findixi kuye masolixi firinyi ra.

¹² Muxu to so kilɔn Sirakusi, muxu naxa lu naa xi saxan.

¹³ Muxu to keli naa, muxu naxa siga Regiyo baa dɛ ra. Foye to keli yirefanyi ma na kuye iba, muxu naxa xi firin jɛrɛ raba han Pusoli.

¹⁴ Muxu naxa ngaxakerenyie li naa naxee muxu mayandi xi solofera radangife ra e xɔnyi. Na temui muxu siga nɛ han Roma.

¹⁵ Muxu ngaxakerenyi Rɔmakae, naxee muxu xa fe mɛ, e naxa fa muxu ralande, keli Roma han Apiyusi malan yire nun taa naxan xili Banxi Saxanyie. Pɔlu to e to a naxa Ala nuwali sa, a naxa limaniya.

¹⁶ Muxu to so Rɔma, sɔɔri mixi kɛmɛ xunmati naxa geelimanie so mange yi ra, kɔnɔ a naxa Pɔlu lu a kerenyi ma, a nun sɔɔri kereri naxan a kantama.

¹⁷ Xi saxan to dangi, Pɔlu naxa Yuwifi kuntigie xili. E to malan, a naxa yi wɔyenyi ti e be, «N ngaxakerenyie, hali n to mu fefe rabaxi won ma mixie ra, nun won benbae xa naamunyie ra, Yuwifie bara n sa geeli kui Darisalamu, na xanbi e man fa n so Rɔmakae yi ra.

¹⁸ E to gɛ n maxɔrinde, e nu wama n nabolofe nɛ, barima e mu sese toxi n faxama naxan ma.

¹⁹ Kɔnɔ Yuwifie mu tin. Na ma, n naxa mange xungbe xa kiiti maxandi, kɔnɔ n mu wa n bɔnsɔɛ nan kalamufe.

²⁰ Na na a ra, n naxa wa wo tofe alako n xa wɔyɛn wo ra, barima Isirayilakae xaxili tixi xæera naxan na, na xa fe nan a toxi e yi yɔlɔnɔxɔnyi saxi n ma.»

²¹ E naxa a yaabi, «Muxu mu bataaxe yo sotoxi i xa fe ra keli Yudaya. Won ngaxakerenyi yo mu faxi fe jaaxi

falade i xa fe ra.

²² Kono, muxu wama a kolonfe nε i naxan maļočunxi, barima muxu a kolon e yi diine xa fe ibaxantinma yire birin.»

²³ Polu naxa lɔxɔε kerēn so e yi. Mixi wuyaxi to fa a xɔnyi, Polu naxa Ala xa mangεya seedejčxčya ba. A naxa Isa xa fe masen e bε Tawureta Munsa nun namijčnmee xa Kitaabui saabui ra keli gεesegε han nunmare.

²⁴ Ndee naxa la a ra, kono booree mu danxaniya.

²⁵ E to nu fatanma lantareya kui, Polu naxa yi masenyi sa a fari, «Ala Xaxili Sεniyεnxi a fala nε wo benbae bε nɔndi ki ma Annabi Esayi saabui ra. A naxε,

²⁶ ‹Siga yi mixie xɔn ma, i xa a fala e bε:

“Wo a mεma wo tulie ra, kono wo mu a fahaa-muma.

Wo a toma wo yae ra, kono wo mu a igbεma.”

²⁷ Barima yi mixie sondonyi bara xɔrčxč.

E bara e tulie dεsε.

E bara e yae raxi,

alako e naxa a to e yae ra,

e naxa a mε e tulie ra,

e naxa a fahaamu e xaxili ra.

Xa na mu a ra e e sondonyi

mafindima nε,

alako Ala xa e rayalan.»»

²⁸ «Awa, wo xa a kolon a Ala xa kisi bara rasanba si gbεtεe ma. E fama e tuli matide a ra.»

²⁹ A to na fala, Yuwifie naxa siga xɔrčxč kui e booree tagi.

³⁰ Polu naxa lu banxi nde kui jε firin, a nu a sare fi. Naxee birin nu fama a tote, a nu e birin nasenema.

³¹ A nu Ala xa mangεya niini xa fe nan kawandima a nun Marigi Isa xa fe, Ala xa Mixi Sugandixi. A naxa na birin naba limaniya ra, mixi yo mu a tɔɔro.

Ala xa masenyi

Annabi Pəlu naxan səbəs Rəma danxaniyatəs nama ma

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isa xa fe fələ Isirayila bəxi nə, kənə a mu bu na xibaaru fa rayensen yire makuye. Mixi naxee kawandi məxi Isa xa fe ra Darisalamu, e naxa siga yire birin na masenyi ra. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma na mixi möölie saabui ra. Annabi Pəlu fan nu biyaasi raminima alako a xa kawandi ti, si birin xa Isa xa fe kolon. A xa wali nu bara səoneya ki fanyi ra, han Isayankae nu toma bəxi birin ma naxee nu na Rəma xa mangəya bun ma. A xa biyaasi saxan nde kui, a naxa bataaxəs səbəs Isayankae ma naxee nu na Rəma mangataa. A nu wama sigafe e xəebude, e fan xa a mali a xa kawandi ti yire makuye.

Na bataaxəs findixi yi Kitaabui nan na. Pəlu nu wama Ala xa kisi xa masenyi xaranfe Rəmakaer ra yi səbeli saabui ra. A bara na kisi xa fe tagi raba a fanyi ra, a xa fiixəs mixie bəs naxee nu Yuwifie xa diine kolon, a nun mixi naxee mu gəxi a kolonde. Na masenyi fələma yunubi xa fe xaranyi nan

ma. Beenun mixi xa kisi kolon, fo a xa a kolon a findixi yunubitəs nan na naxan lanma a xa naxankata yahannama a xa yunubie xa fe ra. Diinəla yo, diinetare yo, e birin na yunubi xa nəs nan bun ma.

Na nan a toxi, Pəlu a masenma won bəs a a lanma won xa won xaxili ti Ala rə alako won xa kisi sətə. Mixi mu nəma a yetə rakiside a xa yunubie ma. A hayi na Marakisima ma naxan nəma na rabadə a bəs. Yi Kitaabui na tagi rabama a fanyi ra. A naxə a Isa xa serəxə nan gbansan nəma findide adamadie xunsare ra, e xa yunubie xa xafari. A lanma mixie xa na fe kolon, e xa la a ra.

Na dangi xanbi, Pəlu masenyi gətəs tima naxan danxaniyatəs nərə ki tagi rabama. Mixi na danxaniya Isa ma, Alatala a Xaxili Seniyenxi ragoroma nə a bəjəs ma, a fa bira Alatala waxənfe fəxə ra. Na kanyi gəlenma nə fe jaaxi fəxə ra, a ti kira fanyi xən, a findi misaali ra birin bəs. Ala na fələ Isirayila bənsəs nə, kənə a wama si birin fan xa so a xa niini bun ma.

Ala xa won mali yi Kitaabui saabui ra alako won fan xa yigiyade sətə Alatala xənyi. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi Pəlu naxan səbəs Rəma danxaniyatəs nama ma

Pōlu, Isa xa Xibaaru Fanyi kawandila

¹ N tan Pōlu nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi di. Ala bara n xili n xa findi a xa xεera ra, a n sugandi n xa a xa xibaaru fanyi rayensen ye.

² Temui dangixi, Ala nu bara a xa yi xibaaru fanyi laayidi a xa namijōnmee xui ra Kitaabui səniyenxi kui.

³ Yi xibaaru fanyi findixi a xa Di nan xa fe ra, naxan bari Dawuda bōnsœ kui a adama ki ma.

⁴ Xaxili Səniyenxi fan bara a masen sənbə ra a Ala xa Di na a ra. A na masen a xa marakeli nan saabui ra faxe ma. Won Marigi nan na Isa ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

⁵ A tan nan saabui a niyaxi Ala hinnexi muxu ra muxu xa findi xεerae ra a xili xa fe ra, alako si birin xa danxaniya a ma, e xa bira a fōxo ra.

⁶ Wo fan na na ya ma, Ala xa Mixi Sugandixi Isa wo tan naxee xilixi.

⁷ N yi səbefə wo tan Rōmakae nan ma Ala naxee xanuxi, a naxee xilixi wo xa findi a xa səniyentœe ra. Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun bōnəsa fi wo ma.

⁸ A fōle ra, n nan n Marigi Ala tantuma ne wo birin xa fe ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, barima wo xa danxaniya xili bara din dunjna birin na.

⁹ N Marigi Ala, n naxan batuma n nii birin na n to a xa Di xa xibaaru fanyi rayensenma, a tan a kolon a

n na nōndi nan falafe wo bε. A tan nan n seede ra, fa a fala, n a maxandima wo bε temui birin.

¹⁰ N man Ala maxandima, xa a sago na a ra, a xa a niya n xa nō sigade wo xōnyi fa.

¹¹ Barima wo to xōli na n ma ki fanyi, alako n xa nō wo sənbə sode Ala xa ki ndee ra.

¹² A xōli n ma won xa won bore ralimaniya won ma danxaniya saabui ra, won birin xa sənbə sōtō won bore ra.

¹³ N ngaxakerenyie, n wama wo xa a kolon a sanmaya wuyaxi nan yi ki n bara nate tongo n xa siga wo xōnyi n xa sa n ma wali tide nde to wo tagi alō n a toxi ki naxe jamanə gbetee tagi, kōnō han to a mu sōcneya n bε.

¹⁴ Fo n xa wōyēn mixi birin bε, taa idōxœe nun daaxa idōxœe, xaran mixie nun xarantaree.

¹⁵ Na na a ra a xōli n ma ki fanyi n xa xibaaru fanyi kawandi wo tan Rōmakae fan bε.

¹⁶ N mu yaagima Marigi xa xibaaru fanyi masende mixi yo bε, barima a tan nan saabui a niyama Ala danxaniyatœ birin nakisima. Yi kisi fixi Yuwifie nan singe ma, a fa fi si gbetee fan ma.

¹⁷ Yi xibaaru fanyi bara a makənen a tinxinyi naxan kelima Ala ma a sōtōma danxaniya nan tun saabui ra, alō a səbəxi Kitaabui kui ki naxe:

«Mixi tinxinxi kisima danxaniya nan saabui ra.»

Adamadie tondife Ala xa nɔndi ra

¹⁸ Ala xa xɔne goroma keli koore tinxintaree nun kaafirie xili ma. Yi mixie nɔndi nɔxunma e xa tinxintareya saabui ra.

¹⁹ Anun mixi nɔma naxan kolonde Ala xa fe kui, a fiixxi e be fɔen, barima Ala bara a makenen e be.

²⁰ Kabi dunjna daa temui, Ala naxan mu toma, a naxa a yete masen. Adamadi birin nɔma a kolonde a Ala na na yati, naxan sɛnbɛ mu danma, barima yi bara makenen e be a fiixe ra a xa wali fɔxi saabui ra. Na kui, tinxintaree mu nɔma sese falade naxan kiiti fanma e be,

²¹ barima hali e to Ala kolonxi, e bara tondi a tantude, e tondi a binyade a xa mangeya kui. E xaxili bara bira fe fufafu fɔxɔ ra, e bɔŋe bara lu dimi kui.

²² E e yete matɔxɔma e xa xaxilimaya ra, kɔnɔ e bara findi daxuie ra.

²³ E bara tondi Ala batude naxan na na abadan, e kuye masolixie batu naxee misaalixi adamadi ra naxan faxama, a nun naxee misaalixi xɔni, sube, nun bubuse ra.

²⁴ Na nan a niya Ala naxa e rabolo e xa yunubi fee kui, e bɔŋe kɛnɛnyi ma. Na kui, e naxa fe mayaagixie raba e bore ra.

²⁵ E naxa Ala xa nɔndi masara wule ra, e man fa daali batu, beenun e xa Daali Mange nan batu, a tan naxan lan a xa batu abadan. Amina.

²⁶ Na na a ra Ala naxa e rabolo e xa bira e waxɔnfe mayaagixie fɔxɔ ra. E xa ginɛe naxa e nun xemee xa kafujɔxɔya masara gine firin xa kafujɔxɔya ra.

²⁷ Xemee fan naxa mɛe ginɛe xa kafujɔxɔya ra, e fa bira e boore xemee kafujɔxɔya fɔxɔ ra. E naxa fe mayaagixie raba e bore ra, e e xa wali kobi sare sɔtɔ naxan daxa.

²⁸ E to tondi Ala kolonde Ala ra, a naxa e rabolo e yete kan xaxili kobie yi, e nu fee raba naxee mu radaxa.

²⁹ E bɔŋe rafexi tinxintareya mɔɔli birin na: wali kobi rabafe, wasatareya, jaaxuja. Milanteya, mixi faxafe, mixi tagi isofe, mixi mayendenfe, nun ya ixareya mu jɔnma e tagi.

³⁰ Naafixie, mixi mafalɛe, Ala yaxuie, konbitie, yete igboee nun de igboee nan e ra. E fe kobie xabuma naxee singe mu nu kolon, e jan mu e barimixie danxunma.

³¹ Xaxilitare, dugutegɛ yanfɛ, kinikinitare, nun hinnetare nan na e ra.

³² Ala xa səriye a masenxi nɛ, a naxee na fee rabama, faxe nan daxaxi e be. Hali e to na kolon, e na fe haramuxie nan yati rabama, e man mixi ralimaniyama naxee fan na fe mɔɔli rabama.

2

Ala xa kiiti

¹ Na kui, xa i mixi yuge makiitima, diŋe yo mu na i be, i findi mixi yo ra. I ne i boore yuge makiitima, i na

i yete nan safe geeli, barima i tan naxan mixi yuge makiitima, wo birin wali kobi keren nan xun ma.

² Won birin a kolon a Ala xa kiiti tinxin a na yi mixi möölie xa wali kobie sare fi.

³ I tan naxan mixi yuge makiitima, a man fa li wo birin na wali kobi keren nan xun ma, i joxo a ma a i fama tangade Ala xa kiiti ma?

⁴ Ka i yoxi ne Ala ma ba, a xa fanyi nun a xa dije nun a xa böje bexi to gboxi? I mu a kolon a Ala a xa fanyi nan masenma i be alako i xa tuubi?

⁵ Kono i to i tuli xörököxi, i tondi tuubide, i na Ala xa xöne nan nagbofe i yete xili ma kiiti sa lioxë, Ala xa kiiti tinxinxi makenenma temui naxe.

⁶ Ala kankan xa wali sare fima ne.

⁷ Naxee e tunnabexi wali fanyi rabafe ma, e xunnakeli, yigi, nun kisi fen Ala ra, Ala kisi fima ne e ma.

⁸ Kono naxee e yete kenenfe tun nabama, e tondi nondi nun tinxinyi ra, e bira fe kobi foxxi ra, Ala xa xöne nun gbaloe nan tun nagataxi e be.

⁹ Naxankate nun bönekane nan luma adamadi birin be naxee fe kobi rabama, a folo Yuwifie ma, a sa doxo si gbetee ra.

¹⁰ Kono xunnakeli, binye, nun bönesa luma mixi birin be naxee fe fanyi rabama, a folo Yuwifie ma, a sa doxo si gbetee ra,

¹¹ barima Ala tan mu mixi yo rafisa a boore be.

¹² Yunubitöee naxee birin

mu Ala xa seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e bööma ne, kono e mu makiitima na seriye ra. Yunubitöee naxee seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e tan nan makiitima na seriye ra.

¹³ Naxee e tuli matima Ala xa seriye ra, nee xa mu findixi tinxintöee ra Ala ya i. Naxee Ala xa seriye rabatuma, nee nan findima tinxintöee ra.

¹⁴ Annabi Munsa mu Ala xa seriye so si gbetee yi, naxee mu findi Yuwifie ra. Kono e na Ala xa seriye rabatu temui naxe e yete janige ma, e bara a kolon a lanma e xa naxan naba, hali e to mu Ala xa seriye soto.

¹⁵ E bara a masen a Ala xa seriye sebexi e böje ma. Won a kolon a nondi na a ra barima e xaxili e rasima, «Yi janige mu fan,» xa na mu, «Yi janige nan fan.»

¹⁶ A rabama na ki ne, Ala ne kiiti sama lioxë naxe a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, a mixie gundo birin makiiti. N xibaaru fanyi naxan kawandima, a na nan masenxi.

Yuwifie nun Munsa xa seriye

¹⁷ Kono i tan naxe a Yuwifi nan na i ra. I xaxili tixi Munsa xa Seriye nan na. I a majoxunxi a i kisima na nan saabui ra. I to bara Ala kolon, na na a ra i i yete igboma.

¹⁸ I Ala sago kolon. I fata fe fanyi sugandise barima i Ala xa seriye xaranxi.

¹⁹ I laxi a ra a i tan nan findixi dōnxuie rānērēma ra, a i tan nan findixi tē radexē ra mixie bē naxee na dimi kui.

²⁰ I laxi a ra a i tan nan findixi xaxilitaree rasima nun dimēe karamok̄œ ra, barima lōnni nun nōndi birin na i yi ra i to diine seriye kolonxi.

²¹ I tan naxan boore xaranma, i mu i yētē xaranma! I tan naxan mixie tuli ibama muje tife ra, i muje tima!

²² I tan naxan a falama a mixie naxa yēnē raba, i yēnē rabama! I tan naxan yele na kuye batufe ra, i kuye batude see mujama!

²³ I tan naxan i yētē igboma i to Ala xa seriye kolonxi, i na Ala yelebufe nē na ki, i na a xa seriye matandife!

²⁴ Na na a ra, a sēbexi Kitaabui kui, «Si gbētē Ala bēxuma wo tan Isirayilakae xa fe ra.»

²⁵ Sunnē tide na na nē xa i sa Ala xa seriye rabatuxi. Kōnō xa i sa a xa seriye matandima, i xa sunnē bara findi i bē sunnatareya ra.

²⁶ Na kui, xa a sa li sunnatare sa jērē Ala xa seriye ma, a a rabatu, a xa sunnatareya mu findima a bē sunnē xa ra?

²⁷ Naxee mu sunnaxi e fate bēnde ma, kōnō e Ala xa seriye rabatuxi, nee wali ki nan fama i makiitide. Mixi sunnaxi nan i ra, Ala xa seriye sēbexi na i yi, kōnō i Ala xa seriye matandima.

²⁸ I naxan masenma kēnē ma mixie ya i, na xa mu i

findixi Yuwifi ra. Tōnxuma naxan toma i fate ma, na xa mu a masenxi a i sunnaxi yati.

²⁹ Mixi findife Yuwifi ra, na kolonma bōjē nan ma. Sunnē yētē yētē fan, sunnē na a ra naxan sōtōma bōjē ma, Xaxili Sēniyēnxi saabui ra. A mu kelima diine seriye sēbexi xa ma. Sunnē na mixi naxan bōjē ma, a xa matok̄œ mu kelima mixi xa ma, a kelima Ala nan ma.

3

¹ Tide mundun fa na findife Yuwifi ra? Sunnē tide na na yire?

² Iyo, yi fee tide gbo ki fanyi. A fōlē ra, Ala a xa masenyi taxu Yuwifie nan na.

³ Kōnō xa a sa li go, ndee na e ya ma e kobe rasoxi Ala ra, na nōma a niyade Ala fan xa a kobe raso e ra?

⁴ Astōfulahi. Adamadi birin findixi wule fale nan na, kōnō a xa kolon a Ala nōndi kanyi mu nōma wule falade. A sēbexi Kitaabui kui:

«Na kui, i xa wōyēnyi findima nōndi nan na.
Kiiti luma i tan nan bē temui birin.»

⁵ Kōnō xa won ma tinxintareya fa a masenma nē mixie bē a Ala tinxin, won fa na ma di? Ala na xōnō won ma, won xa a fala a mu tinxin? (N wōyēnfe nē alō mixie wōyēnma ki naxē.)

⁶ Astōfulahi! Xa Ala mu tinxin, a dunija makiitima di?

⁷ Nde nōma a falade, «Xa n ma wule Ala xa nōndi makēnēnma dunija

be alako Ala xa tantui sötö, munfe ra a fa n findima yunubitoe ra?»

⁸ Won jian xa a fala, «Won xa fe jaaxi raba alako a xa sa findi fe fanyi ra.» Muxu xili kane na nan falama muxu xun ma, a muxu xa masenyi nan na ki. Kono Ala na e makiiti, e fan e sare sötöma ne.

Adamadie xa tinxintareya

⁹ Won munse falama fa? Won xa a fala a won tan Yuwifie tinxin dangi si gbetee ra? Ade, na mu a ra feo, barima awo won jian bara a to, Yuwifie ba, si gbetee ba, birin na yunubi nan xa noe bun ma.

¹⁰ A sebexi:
«Mixi yo mu tinxin,
halí mixi keren.

¹¹ Fe kolonyi yo mu na,
mixi yo mu Ala fenfe.

¹² Birin bara kira fanyi
bejin,
e birin xun bara rakana.
Mixi yo mu na naxan fe
fanyi rabama,
halí mixi keren, a mu na.

¹³ E de findixi gaburi de ibixi
nan na,
e nenyi findixi mixi
mayenden se nan na.

Bóximase xone nan minima
e de kiri ra,

¹⁴ danke nun woyen
xone nan e de rafexi.

¹⁵ E sanyi xulun wuli
raminife ra,

¹⁶ e dangi dëde, e kanari
nun nimise nan luma
e xanbi ra.

¹⁷ E mu bojesa kira kolon,

¹⁸ e mu Ala yaragaaxui
kolon.»

¹⁹ Won a kolon Ala xa seriye naxan birin masenxi, a a masenxi mixie nan be naxee na a xa seriye noe bun ma, alako de birin xa balan, seriye xa birin suxu Ala ya i.

²⁰ Na kui, adamadi yo mu findima tinxintoe ra Ala ya i seriye rabatufe saabui ra, barima seriye tan yunubi nan tun makenenma, adamadi xa a kolon a yunubitoe na a ra.

Tinxinyi naxan kelima Ala ma,

*naxan sötöma danxaniya
saabui ra*

²¹ Kono yakosi, tinxinyi bara makenen naxan mu kelima seriye rabatufe ma. A kelima Ala yete nan ma, awo a sebexi seriye nun namijonmee xa Kitaabuie kui ki naxe.

²² Yi tinxinyi naxan kelima Ala ma a sötöma danxaniya nan saabui ra, birin a sotö naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Ala mu mixi yo rafisaxi a boore be,

²³ barima birin findixi yunubitoe nan na, birin bara gan Ala xa nore ra,

²⁴ birin tinxinyi sötöma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Ala adama kima yi tinxinyi ra won xunsarama Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.

²⁵ Ala a tan nan findi serexi ra, a wuli raminixi ne alako naxee na danxaniya a ma, e xa yunubie xa xafari. Yi a masenxi ne a Ala tinxin, barima a xa dije kui, a nu bara adamadie xa yunubie

lu na e mu makiiti, e naxee rabaxi waxati dangixi.

²⁶ Kono yi waxati Ala bara a xa tinxinyi masen alako birin xa a kolon a a tinxin, e man xa a kolon a a tan nan tinxinyi fima mixi ma naxan danxaniyaxi Isa ma.

²⁷ Na kui, mixi fa a yete igboma munse xa fe ra? Fefe! Munfe ra? Mixi noma a yete matcxode a to diine seriye rabatuxi? Ade, barima tinxinyi sotoma danxaniya nan tun saabui ra.

²⁸ Won a kolon a danxaniya nan mixi matinxinma Ala ya i, seriye xa kewalie xa mu a ra.

²⁹ Ka Ala findixi Yuwifie gbansan nan Marigi Ala ra? Si gbetee fan Marigi Ala xa mu a ra? Iyo, si gbetee fan Marigi Ala nan yati a ra,

³⁰ barima Ala keran peti na a ra. A tan nan mixi sunnaxie matinxinma a ya i danxaniya saabui ra, a man tinxinyi fima sunnataree fan ma na danxaniya kerenyi nan saabui ra.

³¹ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala xa seriye tide mu na won to danxaniyaxi Isa ma? Astofulahi! Won jan bara Ala xa seriye tide ramini.

4

Iburahima findife tinxitoe ra Ala ya i danxaniya saabui ra

¹ Won xa misaali tongo Iburahima ma, won tan Yuwifie benba. A munse kolon yi xa fe ra?

² Xa a sa li nu Iburahima findi tinxitoe ra a xa wali

nan saabui ra, a nu noma a yete matcxode, kono Ala tan ya i mu a ra.

³ Kitaabui munse falaxi na xa fe ra? «Iburahima naxa danxaniya Ala ma, Ala naxa na findi tinxinyi ra a be.»

⁴ Walike na a sare soto, na mu findima a be ki xa ra, barima a xa wali sare na a ra a lanma a xa naxan soto.

⁵ Kono mixi naxan xaxili mu tixi a xa wali ra, naxan danxaniyaxi Marigi ma naxan mixi kobi findima tinxintoe ra, Ala na kanyi xa danxaniya findima a be tinxinyi nan na.

⁶ Dawuda fan a masen ne a heeri na mixi be Ala bara naxan findi tinxitoe ra a ya i, bafe a xa walie ra:

⁷ «Heeri na mixie be,
Ala bara dije naxee xa
wali kobie ma,
naxee xa yunubie bara
xafari.

⁸ Heeri na mixi be,
Ala mu naxan xa yunubi
rabaxi maxorinma.»

⁹ Na kui, yi heeri naxan ma fe falaxi, mixi sunnaxie gbansan nan a sotoma, ka mixi sunnataree fan noma a sotode? Won jan bara a fala a Iburahima to danxaniya Ala ma, Ala a xa danxaniya nan findi tinxinyi ra a be.

¹⁰ Na rabaxi a be mun temui? A to nu sunnaxi ba, ka a to mu nu sunnaxi? Ala na rabaxi a be temui naxe, Iburahima mu nu sunnaxi.

¹¹ Na xanbi, a naxa sunna alako a xa findi tonxuma ra naxan a masenma a Ala bara a xa danxaniya findi tinxinyi ra a be beenun a xa sunna. Na kui, a naxa findi

danxaniyatœ birin benba ra naxee mu sunnaxi, Ala bara naxee xa danxaniya findi tinxinyi ra e bœ.

¹² A tan nan findixi mixi sunnaxie fan benba ra naxee mu e xaxili tima e xa sunne ra, kono naxee man jerema danxaniya kui alo won benba Iburahima jere ki naxe beenun a xa sunna.

¹³ Ala laayidi tongo ne Iburahima nun a bɔnsœ bœ, a e fama dunija sotode ke ra. Kono na laayidi mu keli a xa diine seriye rabatufe xa ma. A kelixi tinxinyi nan ma a naxan sotó danxaniya saabui ra.

¹⁴ Xa a sa li nu seriye rabatufe nan a niyama mixie xa findi ketongoe ra, danxaniya tide yo mu luma na fa, Ala xa laayidi fan bara kana na temui.

¹⁵ Barima seriye fama Ala xa xone nan na, kono seriye mu na dennaxe, seriye matandi fan mu na.

¹⁶ Na kui, Ala xa laayidi sotoma danxaniya nan saabui ra, alako a xa findi Ala xa hinne ra Iburahima xa die birin bœ, birin xa a sotó. A mu findima seriye rabatumae gbansan xa gbe ra, kono birin gbe na a ra naxee danxaniyaxi alo Iburahima. A bara findi won birin benba ra

¹⁷ alo a sebexi ki naxe, «N bara i findi si gbegbe benba ra.» A findixi won benba ra Ala nan ya i, a danxaniya naxan ma, naxan nii rasoma faxamixie fate, naxan se birin daaxi.

¹⁸ Iburahima to danxaniya, a naxa la a ra a Ala fama a xa laayidi rakamalide alç a falaxi a bœ ki naxe, «I bɔnsœ wuyama yi ki ne.» A naxa a xaxili ti na ra hali a ya to mu nu tixi sese ra naxan a masenma a bœ a na fe fama ne rakamalide. Na kui, a naxa findi si gbegbe benba ra.

¹⁹ Iburahima nu bara simaya ne kemé nɔndɔn sotó, a xa simaya nu bara xurun, a xa gine Sara fan mu nu nɔma di baride sɔnɔn. Kono hali a to na birin fahaamu, sese mu ba Iburahima xa danxaniya ra.

²⁰ A mu siiké Ala xa laayidi ma, a xa danxaniya jan naxa senbe sotó, a nu Ala batu.

²¹ A nu laxi a ra feo, a Ala nɔma a xa laayidi rakamalide.

²² Na na a ra «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bœ.»

²³ Kono Kitaabui naxan masenxi a falafe ra, «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bœ,» na mu sebœ Iburahima gbansan xa bœ.

²⁴ A sebexi won tan nan fan yati bœ, won tan naxee danxaniyaxi Ala ma naxan won Marigi Isa rakeli faxe ma. Ala won fan ma danxaniya findima ne tinxinyi ra won bœ.

²⁵ Won Marigi faxa won ma yunubie nan ma fe ra, a man naxa keli faxe ma, alako won xa findi tinxitœe ra Ala ya i.

5

Lanyi luxi won nun Ala tagi Isa nan saabui ra

¹ Na kui won to bara findi tinxintœe ra Ala ya i danxaniya saabui ra, lanyi nun bœnœsa bara lu won nun Ala tagi won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

² Won ma danxaniya Marigi Isa ma, na bara won naso Ala xa hinne kui won fa sabatixi naxan ma. Won sœewaxi nan fa a ra won xaxili to tixi Ala xa nœre ra.

³ Dangi na fan na, won man sœewama won ma tœre kui, barima won a kolon a tœre duluxœtœya nan naminima.

⁴ Won ma tunnabœxi fan a niyama ne won xa yuge fanyi sœtœ naxan Ala kœnenma. Na yuge mœcli fan a niyama ne won xa won xaxili ti Ala ra.

⁵ Won man mu yaagima won xaxili to tixi Ala ra, barima Ala bara a xa xanunteya xœle won bœre kui a Xaxili Sœniyœnxi saabui ra a bara naxan fi won ma.

⁶ Waxati to kamali, won sœnbœ yo mu nu na tœmu naxœ, Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa yunubitœe bœ.

⁷ A xœrœxœ ki fanyi mixi dijœfe a nii ma tinxin mixi xa fe ra. Kœnœ temunde, mixi nde fan nœma limaniyade a xa faxamixi fanyi nde bœ.

⁸ Kœnœ Ala a xa xanunteya masenxi won bœ yi nan na: Won nu findixi yunubitœe ra tœmu naxœ, Ala xa Mixi Sugandixi naxa dijœ a nii ma won ma fe ra.

⁹ Na kui, won to bara findi tinxintœe ra Ala ya i Isa xa sœrexœ saabui ra, won xa a

kolon a man mu taganma won nakiside Ala xa gbaloe ma.

¹⁰ Barima won nu findixi Ala yaxuie ra tœmu naxœ, a xa Di xa faxœ saabui naxa won tagi yailan, yakœsi won nun Ala tagi to bara yailan, won a kolon a won nakisima ne a xa Di xa kisi saabui ra.

¹¹ Na man fari, won sœewaxi ne Ala ra a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa saabui ra, naxan bara won nun Ala tagi yailan.

Adama fafe faxœ ra,

Isa fafe kisi ra

¹² Na kui, yunubi naxa so dunija mixi kerœn saabui ra. Faxœ fan naxa so dunija yunubi xa fe ra, a din mixi birin na barima adamadie birin bara yunubi raba.

¹³ Yunubi nu na dunija ma beenun Ala xa a xa seriyœ fi Annabi Munsa ma, kœnœ xa seriyœ mu na, yunubi fan mu na mixi yo ma.

¹⁴ Kœnœ faxœ tan nu na dunija ma, keli won benba Adama ma han Annabi Munsa, hali na mixie xa yunubi to mu nu luxi alo won benba Adama gbe naxan Ala xui yati matandi.

Adama nu misaalixi mixi nan na naxan nu fafe.

¹⁵ Kœnœ Ala won kixi naxan na, na nun Benba Adama xa yunubi kerœn mu a ra. Iyo, adamadi gbegbe faxaxi yi mixi kerœn xa yunubi nan saabui ra, kœnœ Ala xa hinne dangi na ra ki fanyi, barima a adamadie kixi a xa Mixi Sugandixi Isa naxan na, na bara mixi

gbegbe rakisi a xa hinne saabui ra.

¹⁶ Adama xa yunubi nun Ala adamadie kixi naxan na, e fɔxi tagi ikuya. Mixi kerèn xa yunubi to makiiti, gbaloe nan fa. Kōnō Ala adamadie kixi naxan na, a fa mixi gbegbe xa yunubi raba xanbi ne, a fa fērē ra mixi matinxinma ki naxe Ala ya i.

¹⁷ Mixi kerèn xa yunubi raba naxa a niya faxe xa no dunija ra, kōnō Ala xa Mixi Sugandixi Isa wali fɔxi dangi na ra pon! Adamadie naxee bara Ala xa hinne sotō naxan dande mu na, a nun a xa tinxinyi a won kixi naxan na, nee noe sotōma kisi kui mixi kerèn nan saabui ra, naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹⁸ Na kui, mixi kerèn xa yunubi naxa a niya adamadie birin xa lu yunubi xa gbaloe bun ma, kōnō mixi kerèn xa wali tinxinxì nan man tinxinyi nun kisi fima adamadie birin ma.

¹⁹ Alɔ mixi kerèn to Ala xa yaamari matandi, adamadi birin naxa findi yunubitɔee ra na mixi kerenyi saabui ra, adamadi gbegbe man findima tinxintɔee ra Ala ya i mixi kerèn nan fan saabui ra a to Ala xa yaamari rabatu.

²⁰ Seriyé fi ne yunubi xa gbo. Kōnō yunubi to gbo, Ala xa hinne naxa gbo ki fanyi dangi na ra!

²¹ Na kui, yunubi xa noe findixi faxe nan na, kōnō Ala xa hinne xa noe findima tinxinyi nan na alako mixi xa kisi abadan. Na

birin nabama won Marigi Isa nan saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

6

Konyiya naxan mixi xan-inma faxe ma,

nun konyiya naxan mixi xaninma kisi ma

¹ Won fa munse falama fa? Won man xa nu lu yunubi raba ra, alako Ala xa hinne xun xa masa?

² Astofulahi! Won bara won kobe so yunubi ra alɔ faxamixi a kobe soma dunija ra ki naxe. Won man fa nōma jerede yunubi kui di?

³ Won tan birin naxee bara won xunxa ye xɔɔra, won nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa a ra fa. Wo mu a kolon a won xunxafe ye xɔɔra na bara misaali Isa xa faxe ra?

⁴ Won xunxafe ye xɔɔra saabui ra, won nun Marigi Isa bara faxa, won man bara sa gaburi a seeti ma. Yi rabaxi ne alako won fan xa dunijiegiri neene tongo, alɔ Ala xa Mixi Sugandixi keli faxamixie tagi ki naxe Baba Ala senbe makaabaxi saabui ra.

⁵ Na kui, xa won nun Marigi Isa bara findi kerèn na won won xunxaxi ye xɔɔra temui naxe a xa faxe ma misaali ra, won man fama ne rakelide faxe ma alo a tan.

⁶ Won xa a kolon a won ma fe fori bara banban wuri magalanbuxi ma a nun Marigi Isa ra, alako won yuge fori xa masara naxan nu yunubi rabama, won naxa

findi yunubi xa konyie ra sɔnɔn.

⁷ Barima xa mixi bara faxa, a kanyi bara gbilen yunubi rabafe fɔxɔ ra.

⁸ Yakɔsi, xa won bara faxa won nun Ala xa Mixi Sugandixi, won man laxi a ra a won kisima ne won nun a tan,

⁹ barima won a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi to bara rakeli faxe ma na ki a mu faxama sɔnɔn. Faxe xa nɔε yo mu na a fari sɔnɔn.

¹⁰ A to faxa, yunubi mu sese nɔma a ra sɔnɔn. A to bara rakeli faxe ma, a fa kisixi Ala nan be.

¹¹ Na kui, wo xa wo yete to faxamixi ra yunubi tan mabiri. Wo man to kisixi, wo bara findi Ala nan xa kisi mixi ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹² Na nan a toxi a mu lan yunubi xa nɔ wo nii ra sɔnɔn, alako wo naxa bira wo nii wəxənfe kobie fɔxɔ ra.

¹³ Wo naxa wo fate rabolo yunubi yi, a xa findi fe kobi rabase ra. Wo xa wo yete birin sa Ala sagoe ałɔ mixi naxee kelixi faxe ma, e kisi. Wo fate birin xa findi tinxinyi rabase nan na Ala be

¹⁴ Na kui, wo naxa a lu yunubi xa nɔ wo ra, barima seriye xa nɔε mu wo fari sɔnɔn. Wo fa na Ala xa hinne nan kui.

¹⁵ Won fa na ma di? Seriye xa nɔε to mu won fari sɔnɔn won to fa na Ala xa hinne nan kui, won xa yunubi raba yire? Astəfulahi!

¹⁶ Wo mu a kolon a wo na wo yete findi mixi nde

xa konyi ra, fo wo xa a xa yaamari birin nabatu? Wo mu a kolon a wo na naxan xa yaamari rabatu, na nan findixi wo marigi ra, a na fa findi yunubi ra naxan wo xaninma faxe ma, xa na mu a findi Ala ra naxan wo xaninma kisi ma?

¹⁷ Kɔnɔ Ala tantu! Wo tan naxee nu findixi yunubi xa konyie ra, nɔndi to kawandi wo be, wo na nan nabatufe fa wo bɔjɛ birin na.

¹⁸ Wo bara xɔreya yunubi xa konyiya ma, wo fa findixi Ala xa konyie nan na, alako wo xa bira tinxinyi fɔxɔ ra.

¹⁹ N wɔyɛnfe ne wo be ałɔ mixie wɔyɛnma ki naxe, alako wo xa fahaamui sɔtɔ. Singe ra nu, wo nu wo yete findixi yunubi xa konyie nan na, wo xa wali kobie nu siga xun masa ra tun. Kɔnɔ yakɔsi, wo xa findi tinxinyi nan xa konyie ra, wo lu səniyɛnyi kira xɔn.

²⁰ Wo to nu na yunubi xa konyiya kui, tinxinyi xa nɔε yo mu nu na wo fari.

²¹ Wo nu jəremə fe kobi naxee kui, wo fa yaagixi naxee ra to, nee munse fanxi wo ma? Faxe gbansan nan fama na fe mɔɔlie xanbi ra.

²² Kɔnɔ yakɔsi, wo to bara mini yunubi xa konyiya kui, wo findi Ala xa konyie ra, wo səniyɛnyi nan sɔtɔfe yi ki naxan a niyama wo xa kisi abadan.

²³ Barima yunubi sare findixi faxe nan na, kɔnɔ Ala xa ki findixi a xa hinne nan na: Won xa kisi abadan won Marigi Isa saabui ra, Ala xa

Mixi Sugandixi.

7

Danxaniyatœ xa yetœ sœtœ seriye yi

¹ N ngaxakerenyie, wo to seriye kolon, wo mu a kolon a seriye xa nœ na mixi fari han a xa simaya dande gbansan nœ?

² Na kui, gine naxan xa futi bara xiri, a na futi seriye bun ma han a xa mœri xa simaya dan temui nœ. Kœnœ xa a xa mœri xa simaya dan, na futi seriye fan bara dan.

³ Xa a sa li a xa mœri na dunipa ma, a tan fa dœxœ xemœ gbete xœn, a bara findi yœnela ra. Kœnœ xa a xa mœri faxa, a fan bara fulun na futi seriye ma. Hali a dœxœ xemœ gbete xœn ma kœre, yœnela mu a ra.

⁴ N ngaxakerenyie, a na na ki nœ wo fan bœ. Wo fan bara lu alœ faxamixie seriye tan mabiri, Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe saabui ra. Wo fa findixi gbete nan gbe ra, a tan naxan kelixi faxamixie tagi, alako won xa wali fanyi raba Ala bœ.

⁵ Barima, won to nu pœrema won yetœ waxœnfe kobia ma, seriye nu won bœne ratema yœnubi rabafe ma. Won to nu biraxi na waxœnfe kobia fœxœ ra, nee nu won xun tixi faxe nan na.

⁶ Kœnœ yakœsi fa, won bara xœreya sœtœ seriye xa konyiya ma, won lu alœ faxamixie seriye tan mabiri. Na kui, won mu fa walima Ala bœ a kœna fori xa ma sœnœn, alœ won to nu na seriye

sœbœxi xa nœ bun ma temui nœxœ. Won fa walima Ala bœ a kœna nœnœ nan na, Ala Xaxili Sœniyœnxi saabui ra.

Seriye nun yœnubi

⁷ Won fa na ma di? Seriye findixi yœnubi nan na? Astœfulahi! Seriye nan a niya n xa yœnubi kolon, barima n mu milanteya kolonma nu xa seriye xa mu a fala n bœ nu, «I naxa mila.»

⁸ Kœnœ yœnubi naxa feere sœtœ yaamari ra, a milanteya mœoli birin naso n bœne ma, barima seriye mu na dœnnaxœ, yœnubi fan mu luma naa.

⁹ Singe ra n nu baloxi seriyetareya nan kui, kœnœ seriye to fa, yœnubi naxa balo n bœne kui fa, a n findi faxamixi ra.

¹⁰ Yaamari naxan nu lan a xa findi kisi ra, na naxa findi n bœ faxe ra,

¹¹ barima yœnubi to feere sœtœ yaamari ra, a naxa n mayenden, a n faxa yaamari saabui ra.

¹² Na kui, seriye sœniyen, yaamari fan sœniyen, a tinxin, a man fan.

¹³ Won xa a fala fa, a fe fanyi bara findi faxe ra n bœ? Astœfulahi! Yœnubi nan findixi faxe ra n bœ fe fanyi saabui ra, alako yœnubi xa makœnen yœnubi ra, a xa mini a yœnubi ki yati ma yaamari saabui ra.

¹⁴ Won a kolon a seriye kelixi Ala nan ma, kœnœ n tan findixi adamadi nan na, yœnubi xa konyi.

¹⁵ N naxan nabama, n mu a ya yo kolon, barima n

wama n xa naxan naba, n mu na xa rabama. N fe naxan xɔnxi, n na nan yati rabama.

¹⁶ Xa a sa li n fe rabama n mu wama n xa naxan naba, na a masenma ne a n bara la a ra a seriye fan.

¹⁷ Na kui, n tan yete yati xa mu yi fe rabafe. Yunubi naxan na n bɔŋe ma, na nan a rabafe,

¹⁸ barima n a kolon, a fe fanyi yo mu na n bɔŋe ma n yete fate bende tan keja ma. Nate na n be n xa fe fanyi raba, kɔnɔ nɔe mu na n be n xa a raba.

¹⁹ N wama fe fanyi naxan nabafe, n mu na xa rabama. N mu wama fe kobi naxan nabafe, n na nan yati rabama.

²⁰ Na kui, xa a sa li n fe rabama n mu wama naxan nabafe, n tan yete yati xa mu a rabafe. Yunubi naxan na n bɔŋe ma, na nan na a rabafe.

²¹ Na kui, n yi fe nan toxi n ma dunijneigiri kui: N na wa fe fanyi rabafe, n mu nɔma fefe ra fo fe kobi.

²² N bɔŋe tan kui, Ala xa seriye rafan n ma,

²³ kɔnɔ n fe gbete nan toma n ma, naxan a niyama n xa yunubi raba. Yi fe naxan n xaninma yunubi ma, a seriye gerema naxan nafan n xaxili ma, a n findi a xa konyi ra.

²⁴ N naxankataxi mato! Nde nɔma n nakiside yi fate bende xa nɔe ma naxan na n xaninfe faxe ma?

²⁵ Tantui xa rasiga Ala ma naxan won nakisima won

Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

Na kui, n xaxili tan ma, n bara findi Ala xa seriye xa konyi ra, kɔnɔ n fate bende tan ma, n findixi seriye xa konyi nan na naxan n natutunma yunubi ma.

8

Isayankae xa kalamutarepa

¹ Na kui, kiiti mu kanama mixie ra sɔnɔn naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxee na Isa i,

² barima Ala Xaxili Seniyenxi xa seriye naxan kisi fima, a bara won namini yunubi nun faxe xa seriye xa nɔe bun ma Marigi Isa saabui ra.

³ Diine seriye mu nɔ naxan na, barima mixi waxɔnfe kobi nu bara a rahalaki, Ala tan na nan nabaxi. A naxa mixi xa yunubi senbe xun nakana a to a xa Di xee yunubitɔe fate bende maniye ra a xa findi yunubi serexɛ ra.

⁴ Na rabaxi ne, alako seriye tinxinyi naxan masenxi, a xa nɔ rakamalide won be, won tan naxee mu nerefe adama waxɔnfe kobi ma, won tan naxee na nerefe Ala Xaxili Seniyenxi ma.

⁵ Naxee nerema adama waxɔnfe ma, e xaxili rafexi adama waxɔnfe nan na. Kɔnɔ naxee nerema Ala Xaxili Seniyenxi ma, e tan nafexi Ala Xaxili Seniyenxi waxɔnfe nan na.

⁶ Naxee e xaxili luxi fe kobi rabafe ma, e xun tixi faxe

nan na. Kōnō naxee e xaxili luxi Ala Xaxili Seniyenxi xa fe ma, e kisi nun bōjresa nan sotōma.

⁷ Naxee e xaxili luxi e yete waxonfe yi, e findixi Ala yaxuie nan na. E mu Ala xa seriye rabatuma, e jan mu nōma a rabatude.

⁸ Naxee biraxi e yete waxonfe fōxō ra, e xa fe mu nōma Ala kēnende.

⁹ Kōnō wo tan mu na wo yete sagoe sōnōn. Xa Ala Xaxili Seniyenxi sabatixi wo i, wo fa na Ala Xaxili Seniyenxi nan sagoe. Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili mu na naxan yo yi ra, na kanyi mu findixi Isa gbe ra.

¹⁰ Xa wo nun Ala xa Mixi Sugandixi bara findi kerēn na, wo fate bēndē tan faxama yunubi nan ma fe ra, kōnō Ala Xaxili Seniyenxi tan wo rakisimā ne barima wo bara matinxin Ala ya i.

¹¹ Ala nan Isa rakeli faxamixie tagi. Xa a tan Ala Xaxili nan sabatixi wo i, a tan naxan a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma, a man fama ne wo fate bēndē rakaside a Xaxili saabui ra naxan sabatixi wo i.

¹² Na kui, n ngaxakerenyie, doni nde na won ma, kōnō a mu na won ma won yete fate bēndē xa seeti xē. A mu lan won man xa lu a sagoe sōnōn won man xa a waxonfe kobi raba.

¹³ Xa wo jērē fate bēndē waxonfe kobie ma, wo faxama ne, kōnō xa wo gbilen e fōxō ra Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, wo kisima ne,

¹⁴ barima Ala Xaxili Seniyenxi mixi naxee birin najerēma, e tan findixi Ala xa die nan na.

¹⁵ Ala mu xaxili fixi wo ma naxan man wo findima gaaxui xa konyie ra. A a yete Xaxili Seniyenxi nan fixi wo ma naxan wo findixi a xa die ra, naxan a niyama won xa nō won xui itede Ala ma, won na a xili, «N Ba, n Ba!»

¹⁶ Na kui, Ala Xaxili Seniyenxi nun won yete xaxili a masenma a won findixi Ala xa die nan na.

¹⁷ Anun, won to findixi a xa die ra, won bara findi Ala xa ketongoe ra, won nun a xa Mixi Sugandixi. Barima, xa won tōrō a xa tōrē, won man fama ne xunnakeli sotōde alō a tan.

Danxaniyat e xaxili tide

¹⁸ N laxi a ra won tōrē naxan tima yi dunija ma yi ki, a nun won fama xunnakeli naxan sotōde, e tagi ikuya ki fanyi! E jan mu nōma sade e boore ma.

¹⁹ Daali birin mame tife waxati ra, Ala a xa die makēnenma temui naxe,

²⁰ barima dunija birin na Sentane xa nōe bun ma, tide yo mu naxan ma. Na mu kelixi dunija yete xa ma, a kelixi Ala nan ma. Kōnō na birin kui xaxili tide luxi birin be.

²¹ Waxati fama fade daali fulunm  temui naxe kanari xa konyiya bun, a fan xōreya nun xunnakeli sot  a nun Ala xa die ra.

²² Won a kolon, a kabi a f le han to, daali birin na a kui iwafe ne tōr  kui, al gine di furi na keli a ra.

²³ Kōnō daali gbansan xa mu a ra. Hali won tan naxee bara Ala Xaxili Sēniyenxi sōtō a xa ki singe ra, won tan yati na won kui iwafe, han Ala won findima a xa die ra temui naxe, a won fate nōrō.

²⁴ Won xaxili to ti a ra, na nan a ra won bara kisi, kōnō won xaxili man tixi a ra. Kōnō xa mixi ya fe to a xaxili nu tixi naxan na, na kanyi mu a xaxili tima na ra sōnōn. Mixi nōma a xaxili tide fe nde ra a jnan bara naxan sōtō?

²⁵ Kōnō xa won xaxili tixi fe nde ra won mu naxan toxi sinden, won na mamema tunnabexi nan kui.

²⁶ Ala Xaxili Sēniyenxi fan fama ne won malide won ma senbetareya kui. Won mu a kolon a lan won xa maxandi naxan naba, kōnō Ala Xaxili Sēniyenxi nan Ala maxandima won bε mayandi xui ra naxan mu nōma masarade wōyenyi ra.

²⁷ Anun, Ala, naxan won bōje ma fe kolon, a a Xaxili Sēniyenxi xa maxandie kolon, barima Xaxili Sēniyenxi maxandi tima sēniyentōee bε Ala sagoe nan ma.

²⁸ Won man a kolon a Ala walima fe birin kui a xanuntenye xa munafanyi nan bε, a bara naxee xili a yete sagoe ma.

²⁹ Barima Ala bara mixi naxee sugandi, a nu e kolon kabi fe fōlō fōlē, a naxa a ragiri e ma e xa findi a xa Di maniyee ra, alako a xa Di tan xa findi di singe ra a ngaxakerenyi gbegbe tagi.

³⁰ A bara na ragiri naxee

ma, a man bara e xili. A bara naxee xili, a man bara e findi tinxintōee ra a ya i. A bara naxee findi tinxintōee ra, a man bara xunnakeli fi e ma.

Ala xa xanunteya a xa die bε

³¹ Won munse falama na kui fa? Ala to na won bε, nde fa nōma tide won kanke?

³² A tan naxan mu tondi a xa Di yati ma, a a ba serexē ra won birin bε, a mu fama xε won kide se birin na safe ra a xa Di xun ma?

³³ Nde nōma Ala xa mixi sugandixie kalamude? Ala yete nan e findixi tinxintōee ra a ya i.

³⁴ Nde fa kiiti rakanama e ra sōnōn? Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan faxa, Ala naxan man nakeli faxe ma, a magoroxi Ala yirefanyi ma, a nu a maxandi won bε.

³⁵ Nde fa won bama Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya yi? Munse nōma na ra? Tōcōre, ka xōcōchē, ka naxankate, ka kaame, ka lufe xεjē ra, ka fitine, ka santidēgēma?

³⁶ Alō a sēbexi ki naxε,
«Fεεjēn, e muxu faxama i tan nan ma fe ra.

E muxu findixi yεxēee nan na e naxee kōn naxabama.»

³⁷ Kōnō na birin kui, won bara nōe sōtō na fe birin xun ma won xanuntenyi saabui ra.

³⁸ Barima n laxi a ra, a sese mu nōma won bade Ala xa xanunteya yi. A findi faxe ra ba, gbaloe ba, malekε ba, jinnee ba, yi waxati ba, waxati naxan sa fama ba, senbēma naxee kuye ma ba,

39 naxan birin na dunipa xun ma, naxan birin na bɔxi bun ma, a findi daali yo ra, e sese mu nɔma won nun Ala xa xanunteya rafatande, a bara naxan masen won be won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

9

Ala xa sugandi

¹ N xa nɔndi fala wo be. N mu wule falama barima n findixi Ala xa Mixi Sugandixi gbe nan na. N sondonyi nun Ala Xaxili Səniyənxi fan findixi seedee nan na, a nɔndi nan a ra

² n bɔŋe sunnunxi ki fanyi, danyi mu naxan ma,

³ n ngaxakerenyie xa fe ra. Xa a sa e malima nε nu, n tinxi a ra n tan yete yati xa danke scto, muxu nun Ala xa Mixi Sugandixi xa fatan e tan ma fe ra, n barenyie muxu nun naxee si keren a ra.

⁴ Yuwifie nan na e ra, Ala naxee sugandi e xa findi a xa die ra, a naxa a xa nɔre masen e be. Ala saatée nun laayidie tongo e tan nan be, a a xa səriyε nun a batu ki fe ma.

⁵ E tan nan bɔnsœ benbae na Kitaabuie kui, Ala xa Mixi Sugandixi fan kelixi e tan nan bɔnsœ tagi a fate bɛnde ki ma. Tantui nun batui xa rasiga Ala ma abadan, a tan naxan na birin xun ma. Amina.

⁶ Kɔnɔ a mu luxi xε alɔ Ala xa laayidi kanaxi nε. Barima naxee keli Isirayila bɔnsœ, e birin xa mu findi Isirayila die yati ra.

⁷ E to barixi Iburahima bɔnsœ, na mu a falaxi xε de a e birin nan findixi a xa die yati ra, barima Ala a masen ne Iburahima be, «Isiyaga nan fama findide i bɔnsœ ra n naxan laayidi i be.»

⁸ Yi a masenxi ne, a di naxee bari Iburahima be a fate bɛnde ki ma, nee xa mu findixi Ala xa die ra. Kɔnɔ di naxee bari Ala xa laayidi saabui ra, nee nan findi Iburahima bɔnsœ ra Ala ya i.

⁹ Barima Ala yi nan laayidi Iburahima be, «N gbilenma tamuna yi temui nɔndon, n a lima Sara bara di xeme scto.»

¹⁰ Na gbansan fan mu a ra. Won benba Isiyaga nan findixi Rebeka xa di firin birin baba ra.

¹¹ Kɔnɔ beenun gulie xa bari e xa fe fanyi xa na mu fe naaxi nde raba, Ala naxa di keren sugandi e firin tagi alako a sagoe xa raba.

¹² Yi di mu sugandi kewalie yo xa fe ra. Na sugandi findixi Ala xa xili nan na. Na kui, Ala naxa a masen Rebeka be, «Fori nan luma a xunya xa nɔε bun ma.»

¹³ Alɔ a səbəxi Kitaabui kui ki naxε, «N bara Yaxuba xanu, kɔnɔ n bara mεε Esaya tan na.»

¹⁴ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala mu tinxin? Astofulahi!

¹⁵ Ala a masen ne Munsa be, «N hinnema mixi nan na n na wa hinnefe naxan na. N kinikinima mixi nan ma n na wa kinikinife naxan ma.»

¹⁶ Na kui, Ala xa sugandi mu kelima mixi waxɔnfe xa ma, xa na mu mixi xa kate

ma. A kelima Ala xa hinne nε.

¹⁷ A səbəxi Kitaabui kui, Ala naxa a fala Firawuna bε, «N i rakelixi nε, n mangeya fi i ma, alako n xa n sənbe masen i saabui ra, dunija birin xa n xili kolon.»

¹⁸ Na kui, a hinne ma mixi ra a na wa hinne fe naxan yo ra, a man mixi sondonyi raxərəxəma a na wa naxan sondonyi raxərəxəfe.

¹⁹ Nde nəma a falade n bε, «Ala fa kote sama mixi xun ma munfe ra? Mixi nəma tondide a xa maragiri ra yire?»

²⁰ Kənɔ i tan adamadi findixi nde ra i to fa Ala matandima? Fejəe yailanxi xa a fala a yailanma bε, «Munfe ra i n yailanxi yi ki?»

²¹ A di, fejəe yailanyi na fejəe firin yailan bənde kerenna, a mu nəma fejəe kerenna yailande wali nde xa fe ra naxan tide gbo, a boore fan yailan wali nde xa fe ra naxan tide mu gbo?

²² Xa a sa li Ala wama a xa xənə nun a sənbe masenfe, a mu nəma na rabade xε? Kənɔ a xa sabari xungbe kui, Ala diphəxi mixie ma a xənəxī naxee ma, gbaloe ragataxi naxee bε.

²³ A yi rabaxi ne alako a xa a xa nəre makaabaxi masen a to hinne ma mixie ra, a nu bara naxee sugandi kabi a folé, e xa nəre soto.

²⁴ Won tan nan findixi na mixie ra a bara naxee xili keli si birin kui. Yuwifie gbansan mu a ra.

²⁵ A a masenxi Annabi Hose xa Kitaabui kui,

«Naxee mu findixi n ma mixie ra,

n e xili falama <n ma mixie.» Naxan mu findixi n ma nama xanuxi ra, n a xili falama <n ma nama xanuxi.»

²⁶ «Ala man a fala e bε dennaxə, <N ma nama mu wo ra,» a e xili falama ne naa, «Ala xa die, Ala naxan na na.»

²⁷ Annabi Esayi fan a xui ite ne a to nu kawandi tima Isirayila xa fe ra, «Hali Isirayila mixie wuya ałə məyən xəri naxan na baa de,

a dənəxə di nan tun kisima, ²⁸ barima Ala naxan masenxi,

a a rabama ne dunija ma, a a rakamali kerenyi ra.»

²⁹ Annabi Esayi man a masen nε, «Xa Ala Sənbe Birin Kanyi mu bənsəe nde lu won be nu, won luma ne nu ałə Sodoma, won maniyama Gomora nan na nu.»

³⁰ Won fa na ma di? Si gbətə naxee mu nu katama e xa tinxinyi soto Ala ya i, e tan bara fa a soto danxaniya saabui ra,

³¹ kənɔ Isirayila nama naxan nu katama e xa seriye rabatu alako e xa tinxinyi soto Ala ya i, e tan mu no na seriye rabatude.

³² Munfe ra? Barima e mu bira tinxinyi fəxə ra danxaniya saabui ra, e jəxə a ma a e nəma a sotəde e xa kewalie saabui ra. E bara e sanyi radin gəmə ra naxan xili falama, «mixi rabiра gəmə».»

³³ Alɔ a səbəxi Kitaabui kui ki naxε,
 «Wo a mato, n bara gəmə dəxɔ Siyoni,
 mixie e san nadinma naxan na,
 gəmə naxan mixie rabirama.
 Kōnɔ naxan yo danxaniya a ma, na kanyi mu yaagima.»

10

Isirayila tinxinyi naxan sətɔma danxaniya saabui ra

¹ N ngaxakerenyie, n bɔjε waxɔnfe birin na naxan na, Yuwifie xa kisi sɔtɔ. N ma Ala maxandi nan na ki e bε.

² N na e seede ra, a e sənbε saxi Ala xa fee kui, kōnɔ na mu kelixi lɔnni xa ma.

³ E to mu a kolon Ala mixi matinxinma a ya i ki naxε, e naxa kata e xa e yεtε kan matinxin. Na kui, e mu e yεtε magoro Ala bε a tan xa tinxinyi fi e ma.

⁴ Ala xa Mixi Sugandixi bara ge Munsa xa səriyε rakamalide, alako naxan yo na danxaniya a ma, na kanyi xa tinxinyi sɔtɔ.

⁵ Annabi Munsa to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sətɔma danxaniya saabui ra, a yi nan səbε Kitaabui kui, «Mixi naxan yi səriyε rabatuma a simaya sətɔma ne a saabui ra.»

⁶ Kōnɔ a to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sətɔma danxaniya saabui ra, a yi nan səbε,
 «I naxa i yεtε maxɔrin,
 <Nde tema koore?»
 Ala xa Mixi Sugandixi mu goroxi xε keli koore ma?

⁷ «Xa na mu a ra i i yεtε maxɔrin,
 <Nde goroma bɔxi bun?»
 Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxamixie xa tagi?

⁸ Kitaabui munse masenxi?
 «Ala xa masenyi makɔrε i ra.
 A na i dε kiri ma,
 a na i bɔjε fan ma.»

Na masenyi findixi danxaniya masenyi nan na muxu naxan kawandife:

⁹ A i na a fala i dε ra a Marigi nan na Isa ra, i man naxa la a ra i bɔjε kui a Ala bara a rakeli faxamixie tagi, i kisima nε.

¹⁰ Mixi danxaniyama yi masenyi ma a bɔjε nan kui, a tinxinyi sɔtɔ Ala ya i. A na la a ra, a a falama a dε nan na, a kisi sɔtɔ.

¹¹ Kitaabui a masenxi, «Mixi yo danxaniya a ma, a kanyi mu yaagima.»

¹² Tagi rasa yo mu na Yuwifie nun si gbetee tagi. Marigi kerɛn nan na e birin bε, a man mixi birin kima ki fanyi ra naxee na a xili.

¹³ Alɔ Kitaabui a masenxi ki naxε, «Naxan yo na Alatala xili, na kanyi kisima nε.»

¹⁴ Kōnɔ na kui, e nɔma a xilide di xa e mu danxaniyaxi a ma? E fa danxaniyama a ma di xa e mu nu a xa fe mε? E fa a xa fe mεma di xa mixi yo mu e kawandima?

¹⁵ Na kawandi fan tima e bε di xa mixie mu xεxεxi na fe ma? A səbəxi, «Xεerae, naxee fama xibaaru fanyi ra, e fafe fan ki fanyi!»

¹⁶ Kōnɔ birin xa mu yi xibaaru fanyi suxuxi,

barima Annabi Esayi a masen nε, «Marigi, nde laxi muxu xa masenyi ra?»

¹⁷ Na kui, mixie danxaniyama nε e to bara Ala xa masenyi rame. E Ala xa masenyi ramεma a xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan saabui ra.

¹⁸ Kono n xa maxorinti, e mu yi masenyi ramεxi xε? Iyo xε, barima Kitaabui naxε,

«E xui bara mini dunija birin ma,
e xa masenyi bara siga han dunija dande.»

¹⁹ N man xa maxorinti, Isirayila jama mu masenyi fahaamuxi xε? Yaabi folεra, Ala yi nan masen Annabi Munsa saabui ra,
«N a niyama nε wo mixie tccε
naxee jan mu findixi si yati ra.

N a niyama nε wo bɔne xa te si fahaamutare ma.»

²⁰ Annabi Esayi fan naxa xεera iba limaniya ra
Ala to yi masenyi fi a ma,

«Mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara n yetε masen mixie bε naxee mu nu n maxorinma sese ma.»

²¹ Kono Isirayila xa fe ra, a naxε,

«Keli sogetede ma han sogegerode,

n bellexee italaxi yi jama bε, naxan n xui matandima, naxan tondima n bε.»

11

Ala mu mεexi Isirayila ra

¹ Na kui, n xa maxorinti, Ala mεexi nε a xa jama ra? Astofulahi! N tan yetε findixi Isirayilaka nan na, Iburahima xa mamadi, kelife Bunyamin bɔnsœ.

² Ala mu mεexi a xa jama ra a bara naxan sugandi nu. Wo mu a kolon Kitaabui naxan masenxi Annabi Eliya xa fe ra, a to a xui rasiga Ala ma Isirayila xili ma?

³ A naxε, «Marigi, e bara i xa namijɔnmee faxa, e bara i xa sereχebadee rabira. N kerent peti nan fa luxi, e katafe e xa n tan fan faxa.»

⁴ Ala fa a yaabi di? A naxε, «N bara mixi wulu solofera ragata n yetε bε naxee mu nu e xinbi sin Baali kuye bε.»

⁵ A man na na ki ne yakosi. Ala xa jama dɔnxœ luxi, a bara naxee sugandi a xa hinne saabui ra.

⁶ Kono xa a bara e sugandi hinne saabui ra, kewali saabui xa mu a ra sɔnɔn, xa na mu Ala xa hinne mu findima hinne yati yati ra nu.

⁷ Won fa na ma di? Isirayila nu naxan fenfe a mu a sɔtɔ, kono Ala nu bara naxee sugandi, nee tan bara a sɔtɔ. A dɔnxœe tan bɔnɛe naxa balan.

⁸ A sebexi,
«Ala naxa e xaxili dɔnxu, a a niya e yae mu se to, e tulie mu fe mε, han yi to lɔxœ.»

⁹ Annabi Dawuda fan naxa a masen,
«E xa xulunyie xa findi gantanyi ra e bε, yεlε naxan e suxuma, gεmε naxan e rabirama.

Na xa findi e xa wali sare ra.
¹⁰ E ya xa rafçoro, e xa
 dɔ̄nxu.

E xa kunkurun e xa tɔ̄ore
 bun ma waxati birin.»

¹¹ Na kui, n man xa
 maxɔ̄rinyi ti, Isirayilakae
 to bara tantan, e bira, e
 mu nɔ̄ma rakelide sɔ̄nɔ̄n?
 Astɔ̄fulahi! Kɔ̄nɔ̄ e xa
 tantanyi bara a niya si
 gbetee birin xa nɔ̄ kisi
 sɔ̄tɔ̄de, alako na kisi xɔ̄li xa
 Isirayilakae fan suxu.

¹² A di, xa e xa tantanyi
 findixi hēeri xungbe nan na
 dunjna bε, a findi barake ra
 si gbetee fan bε, e xa fe na
 rakamali, hēeri nun barake
 xun mu masama xε ki fanyi?

¹³ N xa fa wɔ̄yen wo bε, wo
 tan naxee mu findixi Isirayi-
 lakae ra. N to findixi xεera
 ra wo tan si gbetee bε, n
 sεewama nε n ma wali ra, n
 a matɔ̄xɔ̄,

¹⁴ alako temunde na xa a
 niya n boore Yuwifie xa mila
 n ma masenyi ma, ndee xa
 nɔ̄ kiside e ya ma.

¹⁵ Ala a kobe sofe e ra, xa
 na bara a niya lanyi xa so Ala
 nun dunjna tagi, a di, Ala e
 ragbilenfe a yεte ma, na mu
 luma xε alo mixi na rakeli
 faxamixie ya ma?

¹⁶ Xa sansi xɔ̄ri xun singe
 bara fi Ala ma, a dɔ̄nxɔ̄e
 birin bara findi a gbe ra. Xa
 wuri bili sanke bara fi Ala
 ma, a salonyie fan bara findi
 a gbe ra.

¹⁷ A luxi nε alo oliwi bili
 salonyi ndee na xaba a bili
 ma alako wula oliwi salonyie
 xa dafu na xabade ra. I tan
 misaalixi na wula oliwi sa-
 lonyi nan na, naxan baloma

na oliwi bili saabui ra, i
 dafuxi naxan na.

¹⁸ Na kui, i naxa i yεte
 igbo na salonyi xabaxie ma.
 Beenun i xa i yεte igbo, i
 maŋɔ̄xun sinden, a i tan xa
 mu wuri bili sanke rabaloxi.
 Wuri bili sanke nan i tan
 nabaloxi.

¹⁹ Kɔ̄nɔ̄ i fama nε a falade,
 «Wuri salonyie xabaxi nε
 alako n tan xa dafu e xabade
 ra.»

²⁰ Nɔ̄ndi na a ra. E xaba e
 xa danxaniyatareja nan ma,
 i fan dafuxi naa i xa danx-
 aniya nan ma fe ra. Kɔ̄nɔ̄ i
 naxa i yεte igbo. I jan xa
 gaaxu,

²¹ barima xa Ala mu oliwi
 bili fanyi salon singee lu na,
 a mu i fan luma na de!

²² Na kui, i xɔ̄cɔ̄l i xɔ̄n
 ma a Ala xa fanyi gbo, kɔ̄nɔ̄
 a xa fe man maxɔ̄rɔ̄xɔ̄. A xa
 fe maxɔ̄rɔ̄xɔ̄ mixie nān ma
 naxee bara a xa kira bεnin,
 kɔ̄nɔ̄ a xa fanyi gbo i tan bε
 xa i luma a xa fanyi kira xɔ̄n
 ma. Xa na mu a ra a i fan ma
 fe rabama nε alo a na oliwi
 salonyi xa fe raba ki naxε.

²³ Yuwifie fan, xa e e
 xa danxaniyatareja bεnin, e
 man fama dafude wuri bili
 ra, e xaba naxan ma, barima
 Ala senbe gbo. A tan nɔ̄ma e
 ragbilende e lude fori.

²⁴ I tan nu findixi wula
 oliwi salonyi nān na, naxan
 xabaxi a dafu oliwi bili gbete
 ma, wo nun naxan kerēn mu
 a ra. Xa Ala bara na raba
 i bε, a mu taganma oliwi
 bili fanyi salonyi ragbilende
 a lude fori, a a dafu na oliwi
 bili fanyi ma, e nun naxan
 kerēn a ra.

²⁵ N ngaxakerenyie, n

waxi nε wo xa yi gundo kolon, alako wo naxa wo yεtε maŋɔxun lɔnnilae ra. Isirayilakae bɔŋε balanxi nε sinden, han beenun si gbete danxaniyatɔεe konti xa kamali.

²⁶ Na kui, Isirayila birin fama nε rakiside, alo a sεbexi ki naxe:

«Mixi xunsarama fama nε keli Siyoni, a Yaxuba bɔnsɔε ba Ala kolontareya fɔxɔ ra.

²⁷ Saate nan na ki n naxan tongoma e bε, n na e xa yunubie xafari lɔxɔ naxe.»

²⁸ Yuwifie to tondixi Ala xa Xibaaru Fanyi ra, e findixi Ala yaxuie ra wo tan nan ma munafanyi xa fe ra. Kono Ala to e sugandi a yεtε bε, a e xanuxi e benbae nan ma fe ra,

²⁹ barima xa Ala bara a panige a xa mixi ndee xili, a xa e baraka, na fe mu kanama feo!

³⁰ Singe ra nu wo nu findixi Ala matandilae nan na, kono yakɔsi wo hinne sɔtɔxi Yuwifie nan ma Ala matandi saabui ra.

³¹ E tan bara fa findi Ala matandilae ra alako wo tan xa hinne sɔtɔ Ala yi, na xanbi, a man xa hinne e fan na.

³² Na kui, Ala bara adama birin lu tinxintareya xa nɔε bun ma alako a xa hinne e birin na.

Ala batui

³³ Ee! Danyi mu na Ala xa munafanyi ma!

A xaxili nun a xa fahaamui tilinyi dan mu na!

A xa nate tongoxi kui mu kolonma, a jere ki mu fahaamuma!

³⁴ Nde Marigi xa maŋɔxunyi kolon?

Nde nɔma a raside?

³⁵ Nde bara a doni, a naxan xa doni ragbilenma a ma?

³⁶ Se birin kelixi a tan nan ma, se birin baloxi a tan nan saabui ra, a se birin daaxi a yεtε nan bε.

Tantui na a bε abadan! Am-inā.

12

Ala xa jama jere ki

¹ Na kui, n ngaxakerenyie, Ala to bara hinne wo ra, n bara wo maxandi wo xa wo yεtε ba sereχe ra Ala bε, sereχe seniyenxi naxan bama a njε ra, naxan nafanxi Ala ma. Na nan findima wo xa batui xɔri ra.

² Wo naxa wo jere yi dunija mixie jere ki ma. Wo xa a lu Ala xa wo jere ki fori masara, a bɔŋε neεne nun xaxili neεne fi wo ma. Na kui, wo nɔma nε Ala waxɔnfe fanyi kolonde, naxan a kenenxi, naxan kamalixi.

³ Ala to hinne n na, a n findi a xa xeera ra, n xa wo rasi: Wo naxa wo yεtε sa yire, wo xa fe mu dennaxande lixi. Wo naxa wo yεtε igbo, wo xa wo yεtε mato danxaniya xasabi nan ma, Ala bara naxan fi kankan ma.

⁴ Fate kerɛn nan na kankan bε, kono na fate

salonsee wuya. Fate salonse birin nun a gbe wali.

⁵ Won fan na na ki ne. Hali won to wuyaxi, won birin bara findi fate keren na Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. Won luxi ne alɔ fate salonsee naxee fatuxi Isa fate ra won man fatu won bore ra, won birin findi fate keren na.

⁶ Ala won kima kie ra naxee dɔxɔ wuya. A na rabama a xa hinne bɛre nan ma a bara naxan panige kankan bɛ. Xa a mixi nde kixi a xa nɔ wɔyɛnde Ala xili ra, na kanyi xa wɔyɛn Ala xili ra a xa danxaniya xasabi ma.

⁷ Xa a nde kixi mixi mali wali nan na, na kanyi xa mixie mali. Xa a nde kixi mixi kawandife nan na, na kanyi xa kawandi ti.

⁸ Xa a nde kixi mixi ralimaniyafe nan na, na kanyi xa mixie ralimaniya. Xa a nde findi mixi ra naxan ki tima, na kanyi xa mixie ki a fanyi ra. Xa a nde findi yarerati ra, a kanyi xa na raba a ki ma. Xa a nde findi tɔɔrɔmixie malima ra, a kanyi xa na raba sɛewɛ ra.

⁹ Wo xa mixie xanu bɔŋe fiixe ra. Wo xa fe kobi xɔn, wo xa fe fanyi suxu wo sɛnbe birin na.

¹⁰ Wo xa wo bore xanu ngaxakerenya xanunteya nan na. Wo xa wo bore binya dangife wo yete ra.

¹¹ Wo tun naxa raxɔnɔ, wo xa wo tunnabɛxi. Wo xa wakili wo bɔŋe birin na. Wo xa wali wo Marigi bɛ.

¹² Wo xa sɛewɛ fe ma wo xaxili tixi naxan na. Wo xa duluxɔtɔ wo xa tɔɔre kui.

Wo naxa tagan Ala maxandide.

¹³ Wo xa sɛniyɛntɔe e mali e xa tɔɔre kui. Wo xa xɔŋe rasene.

¹⁴ Wo xa Ala maxandi mixie bɛ naxee wo naxankatama. Wo xa duba e bɛ, wo naxa e danka.

¹⁵ Wo xa sɛewɛ booree xa sɛewɛ, wo xa sunnun boore xa sunnuniyi.

¹⁶ Wo xa lan wo bore ma. Wo naxa wo yete igbo, yete magore nan xa rafan wo ma. Wo naxa wo yete maŋɔxun lɔnnilae ra.

¹⁷ Wo naxa fe kobi jɔxɔ fe kobi ra. Wo xa kata mixie xa wo kolon fe fanyi rabae nan na.

¹⁸ Wo xa wo nɔ fe birin naba alako lanyi xa lu wo nun mixi birin tagi.

¹⁹ N xanuntenye, wo naxa wo gbejɔxɔ wo yete ra, wo xa na lu Ala ma, barima a sɛbɛxi Kitaabui kui,
«Ala naxe, n tan nan wo gbejɔxɔma,
n tan nan fe kobi ragbilenma
a rabama ma.»

²⁰ A man sɛbɛxi,
«Xa kaame na i yaxui ma, i
xa a ki donse ra.
Xa ye xɔli na a ma, i xa a ki
ye ra.

Na kui a luxi ne alɔ i na
te wolee ibaganfe a
xunyi ma.»

²¹ Wo naxa tin fe kobi xa nɔ
wo ra, wo tan nan xa fe kobi
nɔ, fe fanyi raba ra.

13

Ala waxɔnfe

¹ Birin xa a yete magoro
a xa mangɛe bɛ, barima
mangɛya birin kelima Ala

nan ma, a na a ragiri naxan ma.

² Na nan a ra, mixi naxan na mange matandi, na kanyi Ala nan xa yaamari matandixi. A fama ne a xa na wali kobi sare sotode.

³ Wali fanyi rabae mu gaaxuma mangue ya ra, wali kobi rabae nan gaaxuma e ya ra. Xa i mu wama i xa gaaxu mange ya ra, i xa lu kira fanyi nan xon ma. Na kui, mange fama ne i matoxode,

⁴ barima mange walima Ala nan be wo xa munafanyi xa fe ra. Kono xa i fe kobi raba, a lanma i xa gaaxu, barima santidegema mu na mange yi fufafu xa ra. A to na Ala xa wali nan na, a Ala xa xone nan masenma fe kobi rabae xili ma.

⁵ Na nan a toxi, fo wo xa wo yete magoro ne mangue be. Wo na rabama na naxankate xa fe gaaxui ma, a nun man wo boje nan yati wama wo xa a raba na ki.

⁶ Wo lan wo xa duuti fi na nan ma, barima duuti maxilie fan na Ala xa yaamari nan na.

⁷ Wo kankan gbe so a yi, a lan a xa naxan soto. Wo duuti so duuti maxilie yi, wo wo magoro mixie be wo lanma wo xa wo magoro naxee be, wo mixie binya wo lan wo xa naxee binya.

⁸ Mixi yo xa doni naxa lu wo ma, wo xa xanunteya nan lan a xa lu wo bore be, barima naxan na a boore maxanu, a bara seriye rakan-mali.

⁹ Ala xa yaamarie alo, «I naxa yene raba, i naxa mixi

faxa, i naxa muje ti, i naxa mila,» a nun yaamari gbete birin, nee malanxi findixi masenyi keren nan na: I xa i boore xanu alo i yete yati.

¹⁰ I na i boore xanu, i mu fefe kobi niyama a ra. Na na a ra, i boore xanufe findixi Ala xa seriye birin nabatufe nan na.

¹¹ Na fe birin kui, wo a kolon won na waxati naxe. Xunu temui bara a li xi xoli ma, kisi bara makore won na dangi waxati ra won danxaniyaxi temui naxe.

¹² Koë bara masiga, a gbe mu luxi kuye xa iba. Won xa Sentane xa dimi walie bepin, won fa Ala xa naiyalanyi ma, won xa a xa geresosee fongo.

¹³ Won xa jere tinxinyi kui alo a lanma won xa jere ki naxe Ala xa naiyalanyi kui. Won naxa siga xulun jaaxi, won naxa siisi, won naxa yene nun langeja raba, won xa gere nun toone lu na.

¹⁴ Wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan suxu, wo naxa bira wo fate bende waxonfe foxo ra.

14

¹ Wo xa danxaniyatœ rasene hali a xa danxaniya mu tilin. Wo naxa a rakiiti a xa majoxunyi birin xa fe ra.

² Mixi nde noma lade a ra, a donse birin radaxaxi a be, kono mixi gbete naxan xa danxaniya mu tilin, a noma lade a ra a sansi bogi gbansan nan nadaxaxi a be.

³ Mixi naxan donse mooli birin donma, na mu lan a xa a boore rajaaxu naxan

tondima donse nde donfe ra. Mixi naxan mu sube donna, na kanyi fan mu lan a xa a boore makiiti naxan sube donna, barima Ala na kanyi fan nasenema ne.

⁴ Nde i findixi kiitisa ra mixi gbete xa konyi xun ma? A na ti a marigi ya i a xa wali xa fe ra, a xan ba, a mu xan ba, na na a tan nun a marigi nan tagi. Anun, a xanma ne, barima Marigi Ala noma a raxande.

⁵ Mixi nde noma lade a ra a loxoe tide gbo e boore be, kono mixi gbete tan be, loxoe birin lan. Kankan laxi naxan na, a xa la a ra a boje nan yati ma.

⁶ Naxan laxi a ra a loxoe tide gbo e boore be, na kanyi laxi a ra Marigi nan be. Naxan donse moeli birin donna, a kanyi a rabama Marigi nan be, barima a tantui rasigama Ala ma a xa baloe xa fe ra. Mixi naxan mu donse nde donna, na kanyi fan na rabama Marigi nan be, barima a fan tantui rasigama Ala ma.

⁷ Mixi yo gbe mu a yete ra, keli yi dunipa, han laaxira.

⁸ Xa won balo, xa won faxa, na birin nabama Marigi nan be. Xa won baloxi, xa won faxaxi, won findixi Marigi gbe nan na,

⁹ barima Ala xa Mixi Sugandixi faxa ne, a man keli faxe ma, alako a xa findi mixi faxaxie nun a baloxie Marigi ra.

¹⁰ Munfe ra i tan fa i boore makiitima? Munfe ra i a rajaaxuma? Won birin mu fama tide xe Ala ya i kiiti

loxoe?

¹¹ A sebexi Kitaabui kui, Marigi naxe, «N xa nondi masen wo be. Birin fama ne e xinbi sinde n be.

Adamadi de birin fama a masende, a n tan nan na Ala ra.»

¹² Kankan fama ne a xa wali dentegede Ala be.

¹³ Na kui, won naxa won bore makiiti. Won xa fe birin nan naba alako won naxa won ngaxakerenyi ratantan.

¹⁴ N to danxaniyaxi Marigi Isa ma, n a kolon, n man laxi a ra, a donse yo mu na naxan findixi donse seniyentare ra. Kono xa i xaxili bara siike donse nde xa seniyentarena ma, na bara findi i be se seniyentare ra.

¹⁵ Xa a sa li i donse nde donna naxan i ngaxakerenyi tcoroma, i mu jerefe xanunteya xa ma. I xa donse xa fe naxa a niya i ngaxakerenyi xa gan kisi ra, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan ma fe ra.

¹⁶ Na kui, a mu lan mixie xa fe kobi fala se nde xa fe ra, naxan findixi a fanyi ra wo be.

¹⁷ Ala xa mangeya niini mu findixi donse nun minse fe xa ra. A findixi tinxinyi nun seeewe fe nan na, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

¹⁸ Mixi naxan walima Ala xa Mixi Sugandixi be yi moeli ra, a rafanma ne Ala ma, a rafan mixie fan ma.

¹⁹ Na kui, won xa fe birin naba alako lanyi xa lu won tagi, won xa won bore xa danxaniya senbe so.

²⁰ I naxa Ala xa wali xun nakana donse nde xa fe ra. A nōndi ki ma, donse birin daxa, kōnč a mu lan mixi yo xa donse nde don naxan a ngaxakerenyi ratantanma.

²¹ Hali mixi mu sube yo don, a mu wēni yo min, a mu fefe yo raba naxan a ngaxakerenyi ratantanma, na nan fan.

²² Majōxunyi yo na i bē yi xa fe ra, i xa a lu i nun Ala tagi. Sēewē na mixi bē naxan mu a yēte ratonma a xa majōxunyi saabui ra.

²³ Kōnč xa mixi donse nde donma a siikexi naxan ma fe ra, na kanyi bara kiiti kana a yēte bē, barima a bara fe raba a mu laxi naxan na. Mixi mu laxi fe naxan na, na tan bara findi yunubi fe ra a bē.

15

Danxaniyatœe malife

¹ Won tan naxee xa danxaniya tilin, a lanma won xa dijne mixie bē naxee xa danxaniya mu tilin. Won naxa won yēte waxonfe gbansan xa fen.

² Kankan xa a boore nan xa hēeri fen, naxan nōma a malide a xa danxaniya xun xa masa.

³ Ala xa Mixi Sugandixi mu a yēte waxonfe xa fen. A a fala nē alō a sēbexi Kitaabui kui ki naxe,

«Konbie naxee ilanxi i ra, nee n tan nan lixi.»

⁴ Fe naxan birin sēbexi Kitaabui kui waxati dangixi, e sēbexi nē alako won xa fahaamui sōtō, won xa won tunnabexi, won xa limaniya,

alako xaxili tide xa lu won bē.

⁵ Ala, a tan naxan tunnabexiya nun limaniya firma, a xa lanyi raso wo tagi alō a xa Mixi Sugandixi Isa a masenxi wo bē ki naxe,

⁶ alako wo xa Ala matōxō xaxili nun xui keran na, a tan naxan findixi a xa Mixi Sugandixi nun won Marigi Isa Baba ra.

⁷ Na kui, wo xa wo bore rasēne alō Ala xa Mixi Sugandixi wo rasēne ki naxe, alako Ala xa matōxōe sōtō.

⁸ N xa a fala wo bē, Ala xa Mixi Sugandixi wali nē Yuwifie bē alako a xa a masen a Ala na a xui xanbi ra a to bara a xa laayidie rakamali a naxee tongo e benbae bē.

⁹ Si għbetee fan Ala matōxōma a xa hinne xa fe ra, alō a sēbexi Kitaabui kui ki naxe,

«Na nan a ra n i matōxōma si birin tagi, n bēti bama nē i xili xa binyē bun ma.»

¹⁰ A man sēbexi,
«Si għbetee, wo nun Ala xa jnama xa sēewa.»

¹¹ A man sēbexi,
«Wo tan pamanee birin, wo Marigi matōxō, si birin xa a tantu.»

¹² Annabi Esayi man naxa a masen,
«Yisayi xa di fama nē.

A findima nē mange ra si birin xun ma,

e fan e xaxili tima nē a ra.»

¹³ Ala, a tan naxan xaxili tide firma, a xa wo rafe sēewē nun bōnjesa ra danxaniya kui a mċċoli birin na. Na kui, xaxili tide luma nē wo bē temui

birin, Ala Xaxili Seniyenxi xa senbe saabui ra.

Polu xa wali

¹⁴ N ngaxakerenyie, n tan a kolon wo bøqe fan, wo bara lønni sotø a fanyi ra, wo fata wo bore raside.

¹⁵ Kønø n to sebeli tixi wo ma, n ma masenyi ndee findixi masenyi xørcøxøe nan na alako n xa wo ratu, barima Ala to hinnexi n na,

¹⁶ a bara n findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa walike ra sigafe ra si gbetee ma. Na kui, n serexedube wali nan nabama n to Ala xa xibaaru fanyi kawandima si gbetee be, alako Ala Xaxili Seniyenxi xa e findi serexø seniyenxi ra naxan Ala kenønma.

¹⁷ Na birin kui, n nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa to a ra, n nom a seewade n ma wali ra Ala be,

¹⁸ barima n mu suusama fefe xa fe falade fo Ala xa Mixi Sugandixi bara naxan naba n saabui ra, alako si gbetee xa Ala xui rabatu. A bara na raba n ma masenyie nun n ma kewalie saabui ra,

¹⁹ kaabanakoe nun tonxumae xa senbe saabui ra, a nun Ala Xaxili Seniyenxi senbe saabui ra. Na kui, kelife Darisalamu han a sa doxø lliri ra, n bara Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi rayensen ye.

²⁰ Na birin kui, n kataxi ne n xa mixie kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra naxee mu Ala xa Mixi Sugandixi kolon. N mu wa na rabafe kawandila gbete dangi foxy.

²¹ Alø a sebexi Kitaabui kui ki naxø,
«A xa fe singe mu nu fala naxee be,
e fama ne a kolonde.

Mixi naxee singe mu nu a xa fe me,

e fama ne a fahaamude.»

²² Yi wali nan a niyaxi n mu noxi sigade wo yire.

²³ Yakøsi n ma wali bara jøn yi bøxie ma. N nu bara wa sigafe wo yire kabi ne wuyaxi.

²⁴ A xøli n ma n xa dangi wo yire n na kira suxu sigafe ra Sipanyi bøxi ma. Won xa lu yire kerø waxati nde ma alako n xa nelexin wo tofe ra, a xøli n ma wo xa n mali sigafe ra Sipanyi.

²⁵ Yakøsi n na sigafe Darisalamu seniyentøe malide,

²⁶ barima danxaniyatøe namae naxee na Masedon nun Akayi bøxi ma, e a janige ne e xa e harige nde malan, e xa a rasamba Darisalamu misikiinøe ma naxee na na seniyentøe ya ma.

²⁷ E tan nan a janigexi. Anun, a lanma e xa na nate tongo barima Yuwifie to findi saabui ra e tan si gbetee be Ala xa fee kui, a lan ne e fan xa Yuwifie mali baloe fe ra.

²⁸ Na kui, n na ge na wali ra, n yi kobiri so e yi danxaniyatøe bara naxan nasamba, n dangima wo yire sigafe ra Sipanyi bøxi ma.

²⁹ N a kolon n to sigafe wo yire, na findima Ala xa Mixi Sugandixi xa barake nan na wo be.

³⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, a nun xanunteya xa fe ra naxan kelima Ala Xaxili Seniyenxi ma, wo xa n mali, wo xa wakili n bε Ala maxandi kui.

³¹ Wo Ala maxandi n bε a xa n natanga Yudaya danxaniyatree ma, a nun man, Darisalamu seniyentoee xa nelexin e malise ra n sigafe naxan na e xɔn.

³² Na kui, xa Ala tin, n wo yire lima seewē kui, won nō won bore senbe sode.

³³ Ala, a tan naxan bɔjɛsa firma, a xa lu wo birin seeti ma. Amina.

16

Xεεbui

¹ N bara wa won ngaxakerenyi ginɛma Fowebe masenfe wo bε, naxan danxaniyatœ nama malima Senxereya taa kui.

² Wo xa a rasene Isayanka ki ma, alɔ a lanma seniyentœe xa a raba ki naxε. Xa a hayi na se nde ma, wo xa a mali, barima a fan bara n tan nun mixi gbegbe mali.

³ Wo xa Pirisila nun Akila xεεbu n bε, n waliboorée Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe kui.

⁴ E fe birin naba nε e xa n nii ratanga beenun e xa e yεte ratanga. Bafe n tan na, si gbetee danxaniyatœ namae birin e tantuma na fe ma.

⁵ Wo man xa danxaniyatœ nama xεεbu naxan e malanma e xɔnyi.

Wo xa n xanuntenyi Epeneto xεεbu n bε. A tan nan singe danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma Asi bɔxi ma.

⁶ Wo xa Mariyama xεεbu n bε, naxan bara wali wo ya ma ki fanyi.

⁷ Wo xa n boore Yuwifie Andironiku nun Yuniya xεεbu, muxu nun naxee bara sa geeli. Ala xa xεεrae nan e ra, naxee bara kolon a fanyi ra, naxee singe danxaniya n bε Ala xa Mixi Sugandixi ma.

⁸ Wo xa Anpiliyatū xεεbu n bε, n xanuntenyi Marigi fɔxɔra.

⁹ Wo xa muxu waliboorē Urubano nun n xanuntenyi Sitaxusi xεεbu.

¹⁰ Wo xa Apɛlesi xεεbu, naxan bara a xa danxaniya masen Ala xa Mixi Sugandixi ma. Wo xa Arisitobulo xa mixie xεεbu n bε.

¹¹ Wo xa n boore Yuwifi Herodiyon xεεbu n bε. Wo xa Narisiso xa mixie xεεbu n bε, naxee danxaniyaxi Marigi ma.

¹² Wo xa Tirifena nun Tirifosa xεεbu n bε. Ginɛe naxee e ra, e walima Marigi bε. Wo xa n xanuntenyi Peresidi xεεbu. A fan bara wali Marigi bε ki fanyi.

¹³ Wo Rufu xεεbu, naxan sugandixi Marigi xa fe kui. Wo a nga fan xεεbu n bε, naxan bara lu n bε alɔ n fan nga.

¹⁴ Wo xa Asinkirito, Felegon, Heremesi, Patiroba, nun Heremasi xεεbu n bε, a nun ngaxakerenyie birin naxee na e xɔnyi.

¹⁵ Wo xa Filologo, Yuli, Nerewu nun a maagine xεεbu, a nun Olimipa nun seniyentoe birin naxee na e xonyi.

¹⁶ Wo xa wo bore xεεbu sunbui seniyenxi ra. Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatoe jamae birin wo xεεbu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, n xa wo rasi, wo xa wo yete ratanga mixie ma, naxee lanyi kanama wo tagi, e nu fa mixi ratantan xaranyi ma wo bara naxan soto. Wo xa wo makuya e ra.

¹⁸ Na mixi moolie mu walima won Marigi Ala xa Mixi Sugandixi xa be. E birama e yete furi nan foxy ra, e nu fa lənnitaree madaxu woyen oxunmee nun matoxce ra.

¹⁹ Mixi birin a kolon a wo Ala xui rabatuma. N nelexinx wo ra, kono a xeli n ma wo xa fahaamui soto fe fanyi ma, wo naxa wo manox fe kobi ra.

²⁰ Ala, a tan naxan bojresa firma, a gbe mu luxi a xa Sentane ibutuxun wo sanyi bun. Won Marigi Isa xa hinne wo ra.

²¹ N waliboore Timote wo xεεbu, a nun Lususi, Yason, nun Sosipateri, n boore Yuwifie.

²² N tan Teritiyo naxan bara yi bataaxe sebe, n fan bara wo xεεbu Marigi xili ra.

²³⁻²⁴ Gayu fan wo xεεbu, naxan findixi n tan nun danxaniyatoe jamae birin yatigi ra. Erasito, naxan findixi taa naafuli ragatama ra, a fan wo xεεbu, a nun won ngaxakerenyi Karatusi.

²⁵ Matoxce na Ala be, naxan nooma wo senbe sode danxaniya kui, ala n Marigi Isa xa xibaaru fanyi naxan kawandima a masenxi ki naxe. Na xibaaru fanyi gundo fe nan masenma naxan nu ragataxi kabi temui xonnakuye,

²⁶ kono naxan bara fa makenen alako si birin xa a kolon namijonmee xa sebelie saabui ra, Ala naxee yamarixi. Na kui, birin xa danxaniya Ala ma, Ala naxan na na, e a xui rabatu.

²⁷ Ala, a tan keran naxan fe birin kolon, matoxce na a be a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra abadan. Amina!

**Ala xa masenyi
singe**

**Annabi P̄olu
naxan s̄eb̄e**

**Korinti
danxaniyat̄e
nama ma**

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi Annabi P̄olu xa bataaxe singe nan na danxaniyat̄e nama be, naxan nu na Korinti taa kui Gireki b̄oxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, k̄ono e j̄ere ki mu nu ngexi fande. Ndee mu nu lanxi e bore ma, ndee nu fe jaaxie rabama gin̄ee ra, ndee nu wama e yet̄e igbofe boore danxaniyat̄ee ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelae tagi.

K̄oñç Annabi P̄olu bara a kolon a adamadi birin n̄oma suxude Sentane xa gantanyi ra. Na nan a toxi a mu tondi Korintikae mafurukude alako e xa danxaniya xa sabati Ala xa kira x̄on. A bara bataaxe s̄eb̄e e ma, naxan findixi marasi fanyi ra e be. Ala Xaxili Seniyenxi nu bara na masenyi so a yi ra.

Na na a ra, Annabi P̄olu xa masenyi findixi Kitaabui yati yati nan na danxaniyat̄e birin be. Won n̄oma l̄onni gbegbe s̄ot̄de na s̄ebeli saabui ra, naxan n̄oma won

malide Ala xa kira kolonde a fiix̄e ra. Ala xa won mali alako won xa so na xaranyi kui, a fa findi won ma j̄ere ki ra. Amina.

**Ala xa masenyi
singe**

**Annabi P̄olu
naxan s̄eb̄e**

**Korinti
danxaniyat̄e
nama ma**

Danxaniyat̄ee xa lanyi

¹ N tan P̄olu, Ala naxan janigexi a xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa x̄eera ra, a nun Sositene, muxu yi bataaxe s̄eb̄exi wo tan nan ma,

² Ala xa danxaniyat̄e nama, naxan na Korinti. Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara wo xili wo xa findi Ala gbe ra, wo xa findi seniyent̄ee ra. Muxu bara yi s̄eb̄e wo ma, a nun mixi birin ma naxee e xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, naxan findixi e tan nun won tan Marigi ra.

³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi won Marigi ra, e xa hinne nun b̄ɔñesa fi wo ma.

⁴ N Ala tantuma t̄emui birin wo xa fe ra, a to hinne wo ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

⁵ A bara wo xa fe birin nakamali masenyi nun fahaamui kamalixi ra.

⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa n̄ondi to sabatixi wo ya ma,

⁷ wo bara Ala xa ki birin s̄ot̄, wo hayi mu na fe

gbete ma sɔnɔn, beemanu won Marigi Isa fa waxati wo naxan mamefe.

⁸ A senbe fima ne wo ma han dunija rajɔnyi, alako yunubi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa fa temui.

⁹ Ala na a xui xanbi ra, a tan naxan wo xilixi alako lanyi xa lu wo nun a xa Di tagi, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

¹⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo rasi won Marigi Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, lanyi xa lu wo tagi. Wo naxa meε wo bore ra, wo xa lan xaxili nun panige kerem ma.

¹¹ N ngaxakerenyie, Xolowe xa mixie bara a fala n be, a lantareya na wo tagi.

¹² N bara a me a nde a falama, «N tan biraxi Pɔlu nan fɔxɔ ra,» nde fan a falama, «N tan biraxi Apolosi nan fɔxɔ ra,» nde a falama, «N tan biraxi Kefasi nan fɔxɔ ra,» a nde fan a falama, «N tan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi nan fɔxɔ ra.»

¹³ Ala xa Mixi Sugandixi kerem xa mu a ra? Pɔlu nan banban wuri magalanbuxi ma wo be? Wo wo xunxaxi ye xɔɔra Pɔlu xili nan na?

¹⁴ N bara Ala tantu n mu mixi yo xunxaxi ye xɔɔra wo ya ma, bafe Kirisipu nun Gayu ra.

¹⁵ Na kui, mixi yo mu nɔma a falade a xunxa ye xɔɔra n xili nan na.

¹⁶ N bara Sitefana xa den-baya fan xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ na dɔnɔɔ, n mu laxi a ra xa n bara mixi gbete xunxa ye xɔɔra fa.

¹⁷ Ala xa Mixi Sugandixi mu n xεε mixi xunxade ye xɔɔra. A n xεεxi ne n xa a xa xibaaru fanyi kawandi ti. Na mu rabama adamadi xa lɔnni ra de, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wuri magalanbuxi tide yelebuma ne.

¹⁸ Isa faxafe wuri magalanbuxi ma, na masenyi findixi xaxilitareja nan na mixi lɔexie be, kɔnɔ a findixi Ala xa senbe nan na muxu tan kisi mixie be.

¹⁹ A sebexi Kitaabui kui, «N lɔnnilae xa lɔnni xun nakanama ne, n xaxilimae xaxili findi fuyan na.»

²⁰ Lɔnnila go? Seriyε karamɔxɔ go? To xaxilima go? Ala bara yi dunija xa lɔnni mafindi xaxilitarepa ra.

²¹ Dunija mixie to mu no Ala xa lɔnni kolonde e yetε xa lɔnni saabui ra, Ala naxa tin danxaniyatɔee rakisiside a xa kawandi saabui ra, dunija mixie naxan majɔxunma xaxilitareja ra.

²² Yuwifie wama tɔnxumae tofe, Girɛkikae na lɔnni fenfe,

²³ kɔnɔ muxu tan Ala xa Mixi Sugandixi xa faxε nan kawandima. Yuwifie birama ne barima e mu lama na ra, si gbeteε fan jɔxɔ a ma a daxuna na a ra.

²⁴ Kɔnɔ Ala naxee xilixi Yuwifie nun si gbeteε ya ma, e lama ne a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Ala senbe nun Ala xa lɔnni nan masenma ne.

²⁵ Adamadie e majɔxunxi a Ala xa lɔnni findixi xaxilitareja nan na, kɔnɔ a nɔndi ki ma a dangi adamadie xa

lønni ra. E majøxunxi a Ala senbø mu gbo, kønø a senbø dangi e gbe ra pon!

²⁶ N ngaxakerenyie, wo xa a mato Ala mixi mœci mundun xilixi wo ya ma. Lønnila gbegbe mu na, adamadi ki ma. Senbømae fan mu gbo. Bannamixie fan mu wuya.

²⁷ Kønø Ala bara dunija lønnilæ rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, e naxee findixi lønnitaree ra. Ala bara dunija senbømae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, naxee luxi e be alø senbetaree.

²⁸ Ala bara mixi sugandi, naxan tide mu gbo dunija mixie be, naxee mu xili xungbe soto, naxee mu kolonxi sese ra, alako na xa findi yaagi ra booree be.

²⁹ Na kui, mixi yo mu nøma a yøte matøxøde Ala ya i.

³⁰ Ala nan a niyaxi wo xa lu a xa Mixi Sugandixi Isa i. Ala bara Isa findi won ma lønni, won ma tinxinyi, won ma maraseniyøyi, nun won xunsare ra.

³¹ Na nan na ki, won xa a raba alø a sebøxi Kitaabui kui ki naxe, «Xa mixi wama a yøte matøxøfe fe nde ma, a xa a yøte matøxø a Marigi xa fe nan na.»

2

Ala xa lønni

¹ N ngaxakerenyie, n to fa wo yire, n mu Ala xa seedøøxøya masenxi wo be wøyønyi xungbee xa ra, xa na mu a ra adamadi xa lønni ra.

² N nu bara nate tongo n xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nun a xa faxe xa fe gbansan nan masen wo be.

³ N naxa ti wo ya i senbetareya ra. Na temui n nu na serønfe gaaxui ra.

⁴ N ma masenyi nun n ma kawandi mu nu fatanxi adamadi xa lønni ra. N mu kawandi tixi wøyønyi xungbee ra. N na ti Ala Xaxili senbø nan na,

⁵ alako wo naxa danxaniya adamadi xa lønni saabui ra, wo xa danxaniya Ala senbø nan saabui ra.

⁶ Muxu lønni masenma mixi kamalixie be, kønø lønni naxan mu fatanxi to mixie nun to mangøe ra. E tan xa fe xun fama ne rakanade.

⁷ Muxu Ala xa lønni nan masenma, Ala lønni naxan noxunxi kabi dunija folø, naxan findima won be nøre ra.

⁸ To mangøe mu nu fahaa-mui soto na xa fe ma, xa na mu a ra e mu Marigi Nøre Kanyi mabanbanma wuri magalanbuxi ma nu.

⁹ Na fe luxi alø Kitaabui a masenxi ki naxe,
«Ala naxan yailanxi a xanuntenyie be,
adama ya mu a toma,
adama tuli mu a mema,
adama xaxili mu a kolonma.»

¹⁰ Ala bara na masen won be a yøte Xaxili saabui ra. Ala Xaxili fe birin kolon, hali Ala yati xa fe tilinxie. A nee birin kolon.

¹¹ Nde adama xa fe kolon, xa a yøte xaxili mu a ra? Ala xa fe fan, mixi yo mu a kolon.

Ala Xaxili gbansan nan na fe mɔɔli kolon.

¹² Won mu nōma Ala xa hinne fahaamude adamadi xaxili saabui ra. Ala, a Xaxili naxan fixi won ma, na nan nōma na masende won bɛ.

¹³ Won mu na fe masenma adamadi xa lɔnni ra, won na masenma Ala Xaxili nan ma lɔnni ra. Ala xa fe nan masenma Ala Xaxili saabui ra.

¹⁴ Kōnɔ adama naxan mu Ala Xaxili sɔtɔ, a mu nōma Ala Xaxili xa fe fahaamude. Na luma ne a bɛ alɔ daxunja, barima a mu nōma sode a kui Ala Xaxili xanbi.

¹⁵ Adama naxan Ala Xaxili sɔtɔxi, na kanyi nan nōma fe birin fahaamude. A booree mu nōma a makiitide na fee kui.

¹⁶ Na nan a toxi a sɛbɛxi Kitaabui kui, «Nde Marigi Xaxili kolon, a xa marasi nde fi a ma?» Kōnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili na won tan bɔnɛ i.

3

Ala xa walikɛe

¹ N mu nu nōma wɔyɛnde wo bɛ alɔ n nu wama a xɔn ma ki naxe, barima wo mu luxi alɔ Ala Xaxili kanyie. Wo luxi ne alɔ dunija mixie, naxee xa danxaniya mu gɛxi kamalide sinden.

² N nu bara wo xaran fe singee ra, alɔ dingɛ xijɛ fima a xa diyɔre ma ki naxe. N mu wo xaran fe xɔrɔxɔe ra, barima wo mu nu nōma na fahaamude. Dingɛ fan mu sube fima diyɔre ma. Han ya wo mu nōma xaranyi xɔrɔxɔe kolonde, barima wo

na birafe dunija fee nan fɔxɔ ra.

³ Tɔcɔne nun lantareya to gbo wo ya ma, na mu a masenma xɛ a dunija mixie nan wo ra, naxee na birafe adamadi waxɔnfe fɔxɔ ra?

⁴ Mixi nde to a falama wo ya ma, «N biraxi Pɔlu nan fɔxɔ ra,» mixi gbɛtɛ fan a fala, «N tan biraxi Apolosi nan fɔxɔ ra,» na mu a masenma xɛ a wo luxi ne alɔ dunija mixie?

⁵ Nde na Apolosi ra? Nde na Pɔlu ra? Muxu findixi Ala xa walikɛe nan tun na Ala naxee xɛɛxi alako wo xa danxaniya. Ala wali naxan soxi muxu yi ra, muxu bara na raba.

⁶ N tan bara sansi xɔri si, Apolosi bara ye sa a ma, kōnɔ Ala nan a niya a xa bula, a xa mo.

⁷ Mixi naxan sansi xɔri sima, a nun mixi naxan ye sama a ma, e tide mu gbo. Ala nan tide gbo, barima a tan nan a niya sansi xa mo.

⁸ Naxan sansi xɔri sima, nun naxan ye sama a ma, e birin lan, e birin fama ne e xa wali sare sɔtɔde.

⁹ Muxu tan findixi Ala xa walikɛe nan na. Wo tan luxi ne alɔ Ala xa xɛ, xa na mu a ra a xa banxi.

¹⁰ Ala bara a janige a xa hinne kui, n xa wali suxu a bɛ. Na misaalixi banxi ti wali nan na. N bara lu alɔ banxit. N tan nan banxi kɔɔrinma, boore biriki dɔxɔ. Kōnɔ kankan xa mɛenī a wali ki ma.

¹¹ Mixi yo mu nōma fe gbɛtɛ findide na banxi bunyi ra, bafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹² Mixi naxee banxi tima na bunyi fari xεεma ra, xa na mu a ra gbeti, xa na mu a ra gεmε tofanyi, xa na mu a ra wuri, xa na mu a ra sεxε fanyi, xa na mu a ra sεxε fori ra. Kankan xa wali matoma ne.

¹³ Kiiti lɔχɔε na wali birin makεnεnma ne. Na kiiti luma ne alo te naxan fama kankan xa wali makεnεnde.

¹⁴ Xa banxiti xa wali sa na te imini, a fama ne wali sare sɔtɔde.

¹⁵ Kono xa a sa li a xa wali naxa gan na te ra, a tɔɔrɔma ne. A fama ne kisiide alo mixi naxan natangaxi te ma.

¹⁶ Wo mu a kolon wo findixi Ala xa hɔrɔmɔbanxi nan na? Ala Xaxili sabatixi wo bɔjε i.

¹⁷ Xa mixi nde Ala xa hɔrɔmɔbanxi kana, Ala na kanyi fan kanama ne, barima a xa hɔrɔmɔbanxi seniyen. Wo tan nan findixi na hɔrɔmɔbanxi ra.

¹⁸ Wo naxa wo yetε madaxu. Xa mixi nde a yetε findixi lɔnnila ra dunija ki ma, a xa a yetε magoro alako a xa lɔnni yati kolon.

¹⁹ Yi dunija mixie xa lɔnni findixi daxupna nan na Ala be. A sεbexi Kitaabui kui, «Ala gantanyi tema ne lɔnnilae be e yetε xa lɔnni nan na.»

²⁰ A man sεbexi, «Marigi a kolon dunija mixie xa lɔnni findixi fe fufafu nan na.»

²¹ Wo naxa wo xaxili ti mixi yo ra, barima e findixi wo malima nan na.

²² Pɔlu yo, Apolosi yo, Kefasi yo, e birin findixi wo malima nan na. Fe naxan birin na dunija, fe naxan

birin na wo xa dunjneigiri kui, fe naxan birin na na, a nun fe naxan birin sa fama, hali faxε, na birin na na wo tan nan malife ra.

²³ Wo tan na Ala xa Mixi Sugandixi nan be, Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala nan be.

4

Ala xa kiiti

¹ Na na a ra, wo xa a kolon muxu tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa walikεe nan na, Ala xa gundoe taxuxi naxee ra.

² Xa fe nde taxuxi mixi ra, a lanma a xa na rawali a rawali ki ma.

³ Xa wo wama n makiitife, xa na mu a ra kiitisa gbεtε wama n makiitife, fefe mu a ra. N mu n yetε yati makiitima.

⁴ N tan be, n mu fe jaaxi yo rabaxi, kono n yetε makiitife tan mu findixi tinxinyi ra n be. N Marigi nan findixi n ma kiitisa ra.

⁵ Na kui, wo naxa kiiti yo sa beenun Marigi xa kiiti waxati. A tan nan fe makεnεnma naxan nɔxunxi dimi kui. A tan nan panige makεnεnma naxan na mixi bɔjε ma. Na waxati, Ala mixie matɔχɔma e xa wali bεre nan na.

⁶ N ngaxakerenyie, n bara misaali nde masen wo be n tan nun Apolosi xa fe ra, alako wo xa yi sεbeli fahaamu, «Wo naxa yaamari sεbexi matandi.» Na kui, wo naxa wo yetε igbo lufe ra mixi nde xanbi ra.

⁷ Nde i findixi fisamante ra? Munse na i yi ra, i

mu naxan sötöxi Ala saabui ra? Xa wo na sötöxi Ala nan saabui ra, munfe ra wo wo yete igboma alɔ a fatanxi wo tan nan na?

⁸ A luxi alɔ wo bara wo waxɔnfe birin sötö muxu xanbi, wo bara banna, wo bara findi mangee ra. Xa a sa na na ki ne, na birin xa sɔcɔneya wo be, alako muxu fan xaq lu wo seeti ma mangeya kui.

⁹ A luxi n be alɔ Ala bara a ragiri muxu tan xεerae ma, muxu xa findi xanbiratvie ra, alɔ mixie e naxee faxama dunija birin ya tote ra, malekee nun adamadie ya xɔri.

¹⁰ A luxi alɔ muxu bara daxu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kɔnɔ wo tan bara findi xaxilimae ra a xa fe ra. Muxu senbe bara nɔn, kɔnɔ wo tan gbe xun bara masa. Muxu bara mayele soto, kɔnɔ wo tan bara binye soto.

¹¹ Han ya muxu tɔɔrɔma kaame nun ye xɔli ma. Dugi mu na muxu yi ra. Mixie muxu bɔnbɔma, e bara muxu findi mixi rabεjinxie ra.

¹² Muxu baloxi muxu yete xa wali nan na. Mixie na muxu konbi, muxu dubama ne e be. Mixie na muxu naxankata, muxu dijεma ne e ma.

¹³ Mixie na muxu xili kana, muxu wɔyεn fanyi falama ne e be. Han ya muxu tide mu na dunija mixie be, muxu bara lu e be alɔ mixi fufafu.

¹⁴ N mu wama wo ifufe ne, kɔnɔ n wama wo rasife ne alɔ n ma di maxanuxie.

¹⁵ Wo nɔma karamɔcxɔgbegbe sötöde Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kɔnɔ n keren peti nan findixi wo baba ra, naxan bara Inyila Isa masen wo be, wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma.

¹⁶ N ma marasi nan ya wo be: Wo xa bira n ma misaali nan fɔcxɔ ra.

¹⁷ Na na a ra, n bara Timote xεε wo yire, alako a xa wo ratu n napere ki ma Isa xa fe kui, n danxaniyatɔe namae birin xaranma naxan na yire birin. N ma di maxanuxi Timote danxaniyaxi Marigi keren nan ma.

¹⁸ Ndee bara e yete igbo wo ya ma. E pɔcxɔ a ma n mu sigama wo yire,

¹⁹ kɔnɔ, xa Ala tin, a gbe mu luxi n xa wo xɔnyi li. Na temui n fama a kolonde xa na yete igboe xa wɔyεnyi fama findide nɔndi ra.

²⁰ Ala xa mangeya mu findixi wɔyεnyi gbansan xa ra, a findixi senbe yati nan na.

²¹ Wo wama munse xɔn? N xa siga wo xɔnyi luxusinyi ra, ka n xa siga xanunteya nun dijε ra?

5

Yunubi jaaxi bafe

¹ N bara a me a fe jaaxi mɔɔli nde na wo ya ma, naxan mu toma hali kaafirie ya ma. A xεme nde luma a baba xa gine kolon na gine ra.

² A nu lan ne yi fe xa wo bɔjε tɔɔrɔ, wo fa na kanyi

ramini wo tagi, kono wo na wo yete igbofe tun.

³ Hali n tan mu na wo yire, n xaxili tan na wo tagi. N jan bara na kanyi makiiti

⁴ Marigi Isa xili nun a senbe ra. N na wo xanbi ra.

⁵ Yi mixi moɔli xa so Sentonane yi ra, na fe jaaxi xunxa rakana yakosi, alako na kanyi nii xa kisi Marigi xa loxoe.

⁶ Yete igbofe mu fan. Wo mu a kolon lebini siyadi farin gbegbe ratema ne?

⁷ Wo lebini fori ba wo ya ma, alako wo xa lu alo farin neene lebini mu saxi naxe i. A nendi ki ma wo na na ki ne. Ala xa Mixi Sugandixi bara findi won ma serexera, naxan misaalixi yexes ra naxan kɔn naxabama Sayamaleke Dangi Sali.

⁸ Won xa na sali raba seniyenyi kui. Won xa fe kobi nun fe jaaxi ba won ya ma, alo lebini fori bama won ma banxie kui ki naxe na sali. Nendi nun bojne fiixexa lu won yi ra. Na kui won misaalima taami lebinitare nan na.

⁹ N bara a sebe wo ma bataaxe kui, wo nun yenelae naxa lu defanbooreya kui.

¹⁰ Kono n mu wama a falafe xe wo be a wo nun yenela birin naxee na dunija, a nun milantee, mujetie, nun kuye batuie, wo nun nee naxa de masara. Xa a sa na na ki ne, a lima na fan fo wo keli dunija ma de!

¹¹ N waxi a sebefe ne wo ma, defanja naxa lu wo nun mixi tagi, naxan a yete find-

ima wo boore danxaniyatœra, kono a fa findi yenela ra, xa na mu a ra milante, kuye batui, konbiti, siisila, xa na mu a ra mujeti. Wo nun na mixi moɔli, wo naxa wo dege yati yire keren.

¹² N tan mu nɔma mixie makiitide naxee mu na danxaniyatœra jama ya ma, kono a lanma won xa won boore danxaniyatœee nan makiiti.

¹³ Naxee mu na danxaniyatœra jama ya ma, Ala nan nee makiitima, kono a lanma wo tan xa «mixi jaaxi keri wo tagi.»

6

Danxaniyatœra xa kiiti

¹ Fe nde na mini wo tan danxaniyatœee tagi, wo nɔma sigade di na kalmui sade kaafirie xa kiiti banxi kui? Wo mu sigama seniyentœee xa yire?

² Wo mu a kolon seniyentœee nan fama dunija birin makiitide? Xa wo tan nan dunija makiitima, wo fa taganxi yi kiiti xunxurie sade di?

³ Wo mu a kolon a won fama ne malekee yati makiitide? Na kui, won fa taganxi yi dunija fee makiitide munfe ra?

⁴ Xa yi dunija fe nde bara mini wo tagi gere ra, hali wo mixi xuri nde tongo danxaniyatœra jama ya ma, na nɔma ne na kiiti sade wo be.

⁵ Wo mu yaagima na ra? Lonnila yo mu na wo ya ma naxan nɔma kiiti sade danxaniyatœee tagi?

⁶ Kōnō danxaniyatœe e boore kalamuma kaafiri xa kiti banxi kui.

⁷ Gere to na wo tagi, na bara a masen a wo xun bara rakana. Munfe ra wo mu dijœma wo bore haake ma, hali na findixi kasare nan na wo bœ?

⁸ Kōnō wo tan harige bama wo boore danxaniyatœe yi ra tinxintareya ra.

⁹ Wo mu a kolon a mixi naaxi mu ariyanna sötöma ke ra? Wo naxa wo yete madaxu. Langoe gine yo, kuye batui yo, yenela yo, langoe xemœ yo, xemœ naxan nun xemœ kafuma,

¹⁰ mupeti, milante, siisila, konbiti, nun mixi madaxui, e sese mu ariyanna sötöma ke ra.

¹¹ Ndee na wo ya ma naxee nu na na fe mœcli kui, kōnō wo bara rafixœ, wo bara raseniyen, wo bara matinxin, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, a nun Ala Xaxili saabui ra.

¹² Fe birin nadaxaxi n bœ, kōnō a birin xa mu fan n bœ. Fe birin nadaxaxi n bœ, kōnō n mu tinma na fe mœcli nde xa nœ n na.

¹³ Ala nan donse daaxi adama xa baloe ra, a adama daaxi ne a xa na donse don, kōnō Ala na birin jœnma ne. Ala mu adama fate daaxi a xa yene raba. A adama daaxi a Marigi nan bœ. Marigi man mœenima ne adama fate ma.

¹⁴ Ala naxan won Marigi raketixi faxœ ma, a fama ne won tan fan nakelide faxœ ma a sœnbœ ra.

¹⁵ Wo mu a kolon wo fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi nan ma, alo wo fate salonyie

fatuxi e bore ra ki naxe? Xa mixi fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi ma, a mu lan na kanyi nun langoe xa kafu.

¹⁶ Astœfulahi! Wo mu a kolon mixi naxan nun langoe kafuma, a tan nun na langoe findima fate keran nan na? A sebœxi Kitaabui kui, «Xemœ nun gine findima fate keran nan na.»

¹⁷ Kōnō mixi naxan bara fatu Marigi ma, e xaxili findima keran nan na.

¹⁸ Wo wo gi langoeja ma. Yunubi gbœtœ mu findixi haake ra mixi fate ma, kōnō langoeja tan haake sötöma mixi fate nan na.

¹⁹ Wo mu a kolon wo fate findixi Ala Xaxili Sœniyœnxi xa hœrœmœbanxi nan na? Ala bara a Xaxili raso wo bœlœ i. Wo mu findixi wo yete gbe xa ra sœnœn.

²⁰ Ala nan wo xunsaraxi xunsare xœrœxœs ra. Na nan a toxi wo xa Ala matœxœ wo fate nun wo xaxili ra, naxee findixi Ala gbe ra.

7

Futi seriyœ

¹ N wama wo xa sebeli yaabife. A fan xemœ bœ a lufe a mu gine dœxœ,

² kōnō yene to bara gbo, a lanma xemœ tan, kankan xa a gbe gine sœtœ. Gine fan, kankan xa a gbe mori sœtœ.

³ Xemœ lanma a xa gine waxœnfe raba futi ki ma. Gine fan lanma a xa a xa mori waxœnfe raba futi ki ma.

⁴ Gine fate luma a xa mori xa yaamari nan bun ma, xemœ fan fate luma a xa gine xa yaamari nan bun ma.

⁵ Wo naxa tondi wo bore bε, fo wo firin nalan a ma wo xa Ala maxandi temui naxe waxatidi nde bun ma. Na dangi xanbi, wo man xa lu yire keren, xa na mu a ra, xa wo mu fata wo yete suxude, Sentane fama ne wo ratantande.

⁶ N xa marasi nde fi wo ma, kono yaamari mu a ra.

⁷ A xoli n ma mixi birin xa lu alo n tan, kono Ala mu mixi birin kima keja keren. A a ragirixi nde xa no fe nde rabade, boore fan xa no fe gbete rabade.

⁸ N xa a fala xeme bε, naxee mu nu gine doxo sinden, xa na mu a ra gine naxee mu na xeme taa sinden, xa na mu a ra kaaje gine, xa na mu a ra xeme naxan xa gine laaxirayaxi, e fan xa bira n ma misaali foxy ra.

⁹ Kono xa wo mu nomma wo yete suxude, wo xa futi xiri. Futi xirife fisa fate waxonfe bε.

¹⁰ N bara xeme nun a xa gine yamari, gine naxa mεe a xa mori ra. Na yaamari mu fatanxi n tan na, a fatanxi Marigi nan na.

¹¹ Xa a sa li gine naxa mεe a xa mori ra, a xa lu xemetarena kui, xa na mu a ra a xa gibile a xa mori xon ma. Xeme fan naxa mεe a xa gine ra.

¹² Wo tan naxee luxi, n bara wo fan nasi, Marigi xa yaamari mu a ra. Xa a sa li danxaniyatε bara gine danxaniyatare dox, na gine fa tin lude a yi ra, na xeme naxa mεe a ra.

¹³ Xa na mu a ra, xa a sa li gine bara dox xeme danxaniyatare xon, na xeme fa tin na gine ra, na gine naxa mεe a xa mori ra.

¹⁴ N a falama fe naxan ma, na gine xa mori danxaniyatare nomma seniyende a xa gine danxaniyatε saabui ra, xa na mu a ra na gine danxaniyatare nomma seniyende a xa mori danxaniyatε saabui ra. Xa danxaniyatε meema a xa denbaya ra, a xa die mu seniyenma nu, kono xa a lu a xa denbaya xun ma, e seniyenma ne.

¹⁵ Xa danxaniyatare bara mεe a xa gine ra, xa na mu a ra a xa mori ra, a xa siga. Xeme danxaniyatε, xa na mu a ra gine danxaniyatε, a mu xirixi mixi danxaniyatare ma. Ala wama ne won xa lu bojresa kui.

¹⁶ Gine, i a kolon xa i nomma a niyade i xa mori xa kisi? Xeme, i a kolon xa i nomma a niyade i xa gine xa kisi?

¹⁷ Kankan xa jere kira xon ma Marigi a tixi naxan xon. Kankan xa wali raba Marigi bε a naxan soxi a yi ra. N na yaamari nan masenma danxaniyatε nama birin bε.

¹⁸ Xa Ala bara mixi sunnaxi xili danxaniya ma, na kanyi xa tin a xa sunne ra. Xa Ala bara sunnatare xili danxaniya ma, na kanyi xa lu a sunnatareya kui.

¹⁹ Sunnafe nun sunnatareya, fefe mu a ra. Ala xa yaamari rabatufe, na nan tide gbo.

²⁰ Kankan xa lu a keja, alo

Ala a xilixi temui naxe.

²¹ Konyi nan nu na i ra, Ala i xilixi temui naxe? I naxa kontɔfili. Xa i nɔma xɔreya sɔtɔde, na fan.

²² Hali i Marigi Ala i xilixi konyiya nan kui, lasiri nan i ra i Marigi Ala mabiri. Hali i Marigi Ala i xilixi lasiriya nan kui, konyi nan i ra Ala xa Mixi Sugandixi mabiri.

²³ Wo xunsaraxi sare xɔrɔxɔe nan na. Wo naxa findi adama xa konyie ra.

²⁴ N ngaxakerenyie, kankan xa lu a keŋa, alɔ Ala a xilixi temui naxe.

²⁵ Marigi mu n yamarixi gine dimedi xa fe ra, kɔnɔ n wama marasi nde fife wo ma, n tan, Ala kinikinixi naxan ma, a naxan matinxinxi.

²⁶ N tan bɛ, a fisxa xa gine dimedi mu dɔxɔ xemə taa sinden, barima yi waxati a xɔrɔxɔ.

²⁷ Xa gine kanyi nan i ra, i naxa a beŋin. Xa ginetare nan i ra, i naxa gine fen.

²⁸ Xa i gine fenma, na mu findima yunubi ra. Xa gine dimedi dɔxɔ xemə taa, na fan mu findima yunubi ra. Kɔnɔ mixi naxee na mɔɔli rabama, e fama tɔɔrɔde yi dunijneigiri kui. N wama e ratangafe na tɔɔre nan ma.

²⁹ N ngaxakerenyie, n wama naxan masenfe wo bɛ, waxati gbegbe mu luxi sɔnɔn. Keli yakɔsi ma, gine na naxan yi, a xa lu alɔ ginetare.

³⁰ Naxan na wafe, a xa lu alɔ a mu wafe. Naxan sɛewaxi, a xa lu alɔ a mu

sɛewaxi. Naxan na se sarafe, a xa lu alɔ se mu a yi.

³¹ Naxan na dunija fe rawalife, a xa lu alɔ a tide mu na, barima yi dunija na jɔnfe ne yi ki.

³² A xɔli n ma wo xa kontɔfili birin beŋin. Naxan mu futi xirixi, a xa bira Ala xa fee nan fɔxɔ ra, alako Marigi xa jɛlexin a xa wali ra.

³³ Kɔnɔ naxan futi xirixi, a tan nan birama dunija fee fɔxɔ ra, alako a xa gine xa jɛlexin a xa wali ra.

³⁴ Na temui a na fe firin nan kui na ki. Gine fan, naxan mu na xemə taa, a findi gine dimedi ra, a birama Marigi xa fee nan fɔxɔ ra, alako a fate nun a xaxili xa səniyen. Kɔnɔ naxan dɔxɔxi xemə taa, a tan nan birama dunija fee nan fɔxɔ ra, alako a xa mɔri xa jɛlexin a xa wali ra.

³⁵ N yi fe falama wo xa munafanyi nan xa fe ra. N mu a falama yanfanteya xa ma. A xɔli n ma wo xa lu fe fanyi nan kui, wo xa gbaku Marigi ma, kontɔfili gbɛte yo naxa lu wo ma.

³⁶ Mixi naxan bara gine fen folo, a fa a kolon a mu nɔma a yɛtɛ suxude, a a majɔxunxi ne a a lanma a xa na gine dɔxɔ, a lanma a xa na raba. A mu findixi yunubi ra. Ginefenye xa futi xiri e nun a xa gine tagi.

³⁷ Kɔnɔ ginefenyi naxan nɔma a yɛtɛ suxude, naxan bara nate tongo a yɛtɛ ra a naxa gine dɔxɔ, na kanyi bara fe fanyi raba.

³⁸ Na kui, naxan ginədimədi fenxi dəxəma, na bara fe fanyi raba, kənə naxan mu a dəxəma, na bara fe fanyi raba dangife boore ra.

³⁹ Gine nun a xa məri luma a ra han a xa simaya danyi ne. Kənə xa a xa məri faxa, a nəma dəxəde xəmə gətəxən ma. A nəma dəxəde xəmə xən a nu wa naxan yo xən, kənə a xa findi Ala xa mixi nan na.

⁴⁰ Kənə n tan bə, a xa səswə xun masama ne xa a sa lu kaajə kui. N laxi a ra a Ala Xaxili na n bərəs i.

8

Serexə donfe naxan baxi kuye bə

¹ Won birin bara fahaamui soto serexə sube xa fe ma naxan baxi kuyee bə. Fahaamui nəma findide yətə igboja ra, kənə xanunteya nan mixie ralimaniyama.

² Mixi naxan jəxə a ma a bara ge fahaamui soto, nde luxi a xa fahaamui ra.

³ Kənə mixi naxan Ala xanuma, Ala bara na kanyi kolon.

⁴ N xa fe nde masen wo bə serexə sube donfe ma naxan baxi kuyee bə. Won a kolon kuye yo mu na dunija naxan findixi Ala ra. Ala keren peti nan na.

⁵ Dunija mixie fe gbegbe findima alae ra koore nun bəxi ma. E e xilima «alae,» e e xilima «marigie.»

⁶ Kənə won tan bə Ala keren peti nan na, Baba Ala naxan se birin daaxi, won findixi naxan gbe ra. Marigi keren peti nan na, naxan

findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, se birin daaxi naxan saabui ra, won fan jəngima naxan saabui ra.

⁷ Kənə mixi birin mu gəxi fahaamui soto de na fe ma. Mixi naxee nu bara dari kuye fee ra, han yakəsi e ne sərəxə sube donma, e tan bə a baxi kuye nan bə. E xaxili to mu gəxi fee fahaamude sinden, e yunubi soto ma na sube donfe kui.

⁸ Donse mu mixi makərəma Ala ra. Xa won bara a don, xa won bara a luna, a birin keren.

⁹ Wo xa a mato a fanyi ra, alako wo xa xəreya naxa a niya fahaamutare xa yunubi soto.

¹⁰ Xa fahaamutare nde bara wo tan fahaamui kanyi to, wo dəxəxi teebili ra kuyee banxi kui, na nəma a niyade fahaamutare fan xa kuye serexə sube don.

¹¹ Na kui, fahaamutare, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan bə, a fama ləede i tan nan ma fahaamui saabui ra.

¹² Na kui, wo bara yunubi raba wo ngaxakerenyi fahaamutaree ra, wo man bara yunubi raba Ala xa Mixi Sugandixi ra.

¹³ Na nan a toxi, xa donse nde a niyama n ngaxakerenyi xa yunubi tongo, n tan bara dijə na donse ma, alako n naxa n ngaxakerenyi rabira.

9

Kawanditi xa wali

¹ Lasiri xa mu na n na? Xəera xa mu na n na? N mu won Marigi Isa toxi xə?

Marigi mu n xεεxi wo yire xε, alako wo xa danxaniya?

² Temunde booree mu n kolon xεεra ra, kono wo tan n kolon, barima wo xa danxaniya findixi n ma xεεraya tɔnxuma nan na Marigi xa fe ra.

³ N ma xunmafale nan na ki mixie bε naxee wama n makiitife.

⁴ A mu daxa muxu xa muxu dεge, muxu xa muxu min?

⁵ A mu daxa muxu xa gine danxaniyaxi dɔxɔ, naxan luma muxu sεeti ma muxu xa jere kui, alɔ xεera booree a rabama ki naxε, a nun Marigi ngaxakerenyie nun Kefasi?

⁶ Ka n tan nun Baranabasi gbansan nan lan muxu xa wali muxu xa baloe xa fe ra?

⁷ Sɔɔri mundun a yetε rabaloma? Boxi rawali mundun mu a xa sansi bogi donma? Xuruse dεmadonyi mundun mu a xa xuruse xijε minma?

⁸ Adama xaxili gbansan nan na ki? Ala xa seriye fan mu na mɔɔli masenma xε?

⁹ A sεbεxi Tawureta Munsa kui, «Ninge nε mengi luxutama, wo mu lan wo xa a de xiri.» Na kui, Ala wama mεenife ningee nan gbansan ma,

¹⁰ ka a na fala won tan nan fan ma fe ra? Iyo, a na sεbε won tan nan ma fe ra. Walike walima fe nde nan ma. Mixi maale boronma nε alako a xa baloe sɔɔ.

¹¹ Xa muxu bara wakili wo bε alako wo xa Ala kolon, a mu lanma xε muxu xa se sɔɔ wo yi ra?

¹² Xa mixi gbεtεe na mɔɔli sɔɔma wo ra, a mu lanma xε muxu singe xa na sɔɔ? Kono muxu mu na findixi teku ra wo mabiri. Muxu bara dije na birin ma, alako Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandife naxa matɔɔro.

¹³ Wo mu a kolon sεrεxεdubεe fan baloma sεrεxεe nan na naxee baxi Ala xa hɔrɔmɔbanxi bε? Sεrεxεdubε naxee sεrεxε sama sεrεxεbade, e xa baloe minima na sεrεxεe nan kui.

¹⁴ Na ki Marigi bara yaamari fi a Ala xa xibaaru fanyi kawanditie xa balo e xa kawandi ti kui.

¹⁵ N tan mu na findixi teku ra fefe ma. N man mu yi bataaxε sεbεxi xε alako wo xa n ki. Kawandi tife kɔbiri xanbi a bara findi jεlexinyi ra n bε. N mu tin mixi yo xa na jεlexinyi ba n yi ra, hali na findi faxε nan na n bε.

¹⁶ N mu nɔma n yetε igbode n ma kawandi wali xa fe ra. Kawandi tife findixi Ala xa yaamari nan na n bε. Naxankate na n bε, xa n mu Ala xa xibaaru fanyi kawandi.

¹⁷ Xa n kerɛn nan a janigexi nu, a lanma n xa sare sɔɔ. Kono xa a mu fatanxi n yetε janige xa ra, n na xεεraya nan nabafe tun, naxan taxuxi n na.

¹⁸ Na kui, n sare findima munse ra? N sare findima na jεlexinyi nan na, naxan fatanxi Ala xa xibaaru fanyi kawandife ra sare xanbi n na nɔma naxan maxɔrinde.

¹⁹ Hali lasiri nan n na, n nan n yetε findima mixi

birin xa konyi nan na alako n xa mixi gbegbe soto Ala be.

²⁰ N nan jereema Yuwifi ki nan ma Yuwifie ya ma alako n xa e soto Ala be. N nan jereema Munsa xa seriye ki nan ma, hali n mu na na yaamari bun ma, alako n xa mixie soto Ala be naxee na na seriye bun ma.

²¹ Xa n na mixie ya ma naxee mu na Munsa xa seriye bun ma, n fan luma e gbe ki ne, alako n xa na mixi moɔli soto Ala be. N nan jereema na ki ne hali n tan to na Ala xa seriye bun ma. N na a xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma.

²² N bara jere fahamutarena ki ma fahamutaree ya ma, alako n xa e fan soto Ala be. N bara fe moɔli birin naba, n bara jere mixi moɔli birin gbe ki ma, alako n xa mixi ndee soto Ala be.

²³ N fe birin nabama alako Ala xa xibaaru fanyi xa kawandi, n fan xa lu na nemε kui.

²⁴ Wo mu a kolon gi mixi naxee gbatama jama ya xɔri, mixi keren gbansan nan geenima, a sare soto? Wo fan xa jere a fanyi ra wo xa dunijεigiri kui, alako wo xa sare soto Ala ra.

²⁵ Gi mixi naxee gbata rabama, e fe xɔrɔxɔe moɔli birin nabama, alako e xa geeni, hali na sare mu bu. Won tan nan sare nde soto ma naxan buma abadan.

²⁶ Na nan a toxi n luma n jere ki mato ra a fanyi ra, n mu bɔnbɔma fe fufafu ra.

²⁷ N nan n yete suxuma ne senbe ra, alako n tan

kawanditi fan naxa fa Ala xa masenyi matandi, n xa loε.

10

Isirayila xa misaali

¹ N ngaxakerenyie, n mu wama wo xa neεmu a ma won babaε naxan nabaxi. E naxa jere nuxui bun ma, e naxa baa igiri.

² E nun Annabi Munsa, e birin naxa fe kerε idangi nuxui kui a nun baa igiri kui.

³ E birin naxa donse don naxan fatanxi Ala ra.

⁴ E birin naxa minse min, Ala naxan namini fanye ma. Na fanye, Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, naxan nu biraxi e fɔxɔ ra.

⁵ Kɔnɔ mixi gbegbe nu na e ya ma, naxee mu nu gεxi rafande Ala ma, na nan a to e naxa faxa gbengberenyi ma.

⁶ E xa jere birin findixi misaali nan na won be, alako won naxa bira fe naaxi fɔxɔ ra alɔ e a rabaxi ki naxε.

⁷ Wo naxa kuyee batu, alɔ ndee a raba ki naxε e tagi. A sebexi Kitaabui kui, «Nama naxa dɔxɔ e degede, e naxa e min, e fa keli yεne rabade.»

⁸ Won naxa bira yεne fɔxɔ ra alɔ ndee a raba ki naxε e ya ma. Na kui, mixi wulu moɔkunεn mixi wulu saxan naxa sɔntɔ lɔxɔe keren kui.

⁹ Won naxa Marigi mato alɔ ndee a mato ki naxε e ya ma, bɔximasee naxee faxa.

¹⁰ Wo naxa wo mawa, alɔ ndee e mawa ki naxε e ya ma, sayamaleke fa e faxa.

¹¹ Na fe moɔli e lixi ne, a xa findi misaali ra won tan mixie be naxee na waxati

dɔ̄nχɔ̄e. A birin s̄ebexi na nan ma.

¹² Na kui, naxan laxi a ra a tixi, a xa m̄eəni a yete ma alako a naxa bira.

¹³ Maratantanyi yo mu wo lixi, adamadi mu n̄oma naxan na. Ala na a xui xanbi ra. A mu a luma maratantanyi yo xa wo li, naxan n̄oma wo ra. Maratantanyi na wo li, Ala f̄eər̄e nde fima ne wo ma, alako wo xa no minide a kui, wo xa no a ra.

¹⁴ Na kui, n xanuntenyie, wo xa gbilen kuye batufe f̄ɔ̄xɔ̄ ra.

¹⁵ N na wɔ̄yεnf̄e xaxilimae nan be, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra.

¹⁶ Won Ala tantuma minse naxan ma, na minse mu a masenma xε won nun Ala xa Mixi Sugandixi wuli na a ra? Won taami naxan itaxunma won bore ma, na taami mu a masenma xε won nun Ala xa Mixi Sugandixi fate na a ra?

¹⁷ Taami kerēn nan a ra. Won fan, hali won wuya, won bara boni won bore ra, won bara findi mixi kerēn na, barima won birin taami kerēn nan donma.

¹⁸ Wo Isirayilakae yati mato. Naxee s̄erexε sube donma, e mu lama xε na wali ra naxan nabama s̄erexεbade?

¹⁹ N wama munse masenfe na kui? S̄erexε sube naxan fixi kuye ma a tide gbo? Xa na mu a ra na kuye tide gbo? Ast̄fulahi.

²⁰ N xa a fala wo be, kuye batuie s̄erexε bama jinn̄ee nan be, e mu a bama Ala xa be. N tan mu tinma wo nun jinn̄ee xa lu fe kerēn.

²¹ Wo mu n̄oma minse minde Marigi xili ra, wo man xa minse min jinn̄ee xili fan na. Wo mu n̄oma taami donde Marigi xili ra, wo man xa taami don jinn̄ee xili ra.

²² Wo wama Marigi raxɔ̄nɔ̄fe ne, naxan mu wama a firin nde xɔ̄n? Wo jn̄cxɔ̄ a ma won s̄enbe dangi a gbe ra?

²³ A birin daxa, k̄oŋ a birin mu fe fanyi raminima. A birin daxa, k̄oŋ a birin mu findima munafanyi ra.

²⁴ Mixi naxa a yete kan xa munafanyi gbansan xa fen, a xa a boore xa munafanyi fan fen.

²⁵ Wo n̄oma sube m̄ooli birin donde naxan matima makiiti. Hali wo mu gaaxu, na sese mu findixi yunubi ra,

²⁶ barima «Alatala nan gbe na bɔ̄xi nun a ise birin na.»

²⁷ Xa danxaniyatare nde wo xili wo xa wo d̄ege yire kerēn, xa wo wama sigafe, wo xa siga, wo xa donse m̄ooli birin don a naxan fima wo ma. Na sese mu findima yunubi ra.

²⁸ K̄oŋ xa a sa li mixi nde fa a fala wo be, «Yi donse baxi s̄erexε nan na,» wo naxa na don na kanyi xa fe ra, barima yunubi nan a ra a be a xaxili ki ma.

²⁹ Yunubi fe mu a ra i tan be i xaxili ki ma, k̄oŋ a mu lanma i naxan nabama i xa yeteralu kui, i boore xa na majɔ̄xun i be yunubi ra.

³⁰ A mu lanma mixi xa fe jaaxi majɔ̄xun n ma donse xa fe ra, n Ala tantuma naxan ma fe ra.

³¹ Na nan na ki, wo naxan yo donma, wo naxan yo minma, wo naxan yo rabama, wo xa na birin naba alako Ala xa matɔxɔe sɔtɔ.

³² Wo naxa mixi yo ratantan, Gireki yo, Yuwifi yo, Ala xa danxaniyatɔe yo.

³³ N fan jərəma na ki nɛ, alako n ma fe birin xa rafan mixi birin ma. N mu na n yete xa munafanyi xa fenfe. N na mixi gbegbe xa munafanyi nan fenfe, alako e xa kisi.

11

Danxaniyatɔee xa
malanyi raba ki

¹ Wo xa bira n ma misaali fɔxɔ ra, alɔ n fan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi xa misaali fɔxɔ ra ki naxε.

² N bara wo matɔxɔ barima wo ratuma n ma fe ma temui birin, wo man n ma yaamarie rabatuma.

³ A xɔli n ma wo xa a kolon xemε birin na Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma, gine birin na xemε xa yaamari nan bun ma, a nun Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala xa yaamari nan bun ma.

⁴ Xemε naxan birin salima, xa na mu a ra a wɔyεnma Ala xili ra, a xunyi makotoxi, a bara a Marigi yelebu.

⁵ Gine naxan birin salima, xa na mu a ra a wɔyεnma Ala xili ra, a xunyi mu makotoxi, a bara a xa mangε yelebu. A luxi nɛ alɔ a xunyi bara bi.

⁶ Gine naxan mu a xunyi makotoma, hali a xunyi bi. Gine xunyi bife to findixi

yaagi ra, xa na mu a ra a xunsexe maxabafe, a lanma nɛ a xa a xunyi makoto.

⁷ Xemε tan mu lanma a xa a xunyi makoto, barima a findixi Ala misaali nun a nɔrɛ nan na, kɔnɔ gine tan findixi xemε xa nɔrɛ nan na.

⁸ Xemε xa mu minixi gine i. Gine nan minixi xemε i.

⁹ Xemε xa mu daaxi gine xa fe ra. Gine nan daaxi xemε xa fe ra.

¹⁰ Na nan a toxi gine lanma a xa a xunyi makoto malekεe xa fe ra. A xunyi makotofe findixi tonxuma nan na a a na xemε xa yaamari nan bun ma.

¹¹ Kɔnɔ Marigi xa fe kui, gine hayi na xemε ma, xemε fan hayi na gine ma.

¹² Gine minixi xemε i ki naxε, xemε fan barima gine nan saabui ra. Na birin kelixi Ala nan ma.

¹³ Wo xa na kiitisa wo yete ra. A daxa gine xa sali a xunyi mu makotoxi?

¹⁴ Wo daa ki yete yati a masenxi wo bε a xemε xunsexe na kuya a findixi yaagi nan na a bε,

¹⁵ kɔnɔ gine tan xunsexe na kuya, na findixi a bε nɔrɛ nan na. Xunsexe kuye fixi gine ma a xunyi makotose nan na.

¹⁶ Xa mixi nde wama na fe matandife, a xa a kolon muxu nun Ala xa danxaniyatɔe pamae birama na seriye nan fɔxɔ ra.

¹⁷ Kɔnɔ fe nde na na wo naxan nabama wo xa malanyie kui, n mu nɔma naxan matɔxɔde. Na nde bama wo xa fe fanyi nan na, a findi fe paaxi ra wo bε.

¹⁸ A fole, n bara a me a wo mu lanma wo bore ma wo wo malanma temui naxe. N laxi a ra nöndi nde na na kui.

¹⁹ Lantareya na mini wo tagi, na nöma ne a masende nöndi na naxee be wo ya ma.

²⁰ Wo na wo malan, wo naxan donma a mu findixi Marigi xa serexë tonxuma xa ra,

²¹ barima ndee e degema e booree xanbi. Donse nun minse luma ndee yi ra, kono e booree tan luma kaame ra.

²² Banxie mu na wo yi ra wo wo degema a nun wo wo minma dennaxe? Munfe ra wo yoma Ala xa danxaniyatœe jama ma, wo fa setaree rayaagi? N xa munse fala wo be? N xa wo matoxo? N mu wo matoxoma na xa fe ra.

²³ Marigi naxan masenxi n be, n bara na dentegé wo be. E Marigi Isa yanfa koe naxan na, a naxa taami tongo,

²⁴ a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa taami igira, a a so a foxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma yi saabui ra.»

²⁵ E to ge e degede, Isa man naxa tonbili tongo, a a fala, «N wuli nan ya, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe be. Wo na a min temui yo temui, wo xa ratu n ma yi saabui ra.

²⁶ Temui yo temui, wo ne na taami donma, wo ne na minse minma, wo luma Marigi xa faxe nan masen na han a gbilen waxati.»

²⁷ Na na a ra, mixi yo naxan na taami don, a na

minse min binyetareja kui, a bara yunubi soto Marigi fate nun a wuli ra.

²⁸ Beenun mixi xa na taami don, beenun mixi xa na minse min, a lanma a xa a yete mato,

²⁹ barima naxan na taami don, a na minse min, a mu a kolon Marigi fate nan a ra, a bara kiiti jaaxi soto.

³⁰ Na nan a toxi furemae nun senbetaree wuyaxi wo ya ma. Ndee jan bara bele.

³¹ Xa won luma won yete mato ra, won mu fama kiiti jaaxi sotode.

³² Marigi won makiitima ne, alako a xa won matinxin, won naxa kiiti jaaxi soto alo dunija mixie.

³³ N ngaxakerenyie, na kui, wo xa wo bore mame, wo wo malanma temui naxe Marigi xa serexë tonxuma donde.

³⁴ Xa kaame na mixi ma, a xa a dege a xonyi, alako a naxa findi kiiti jaaxi ra wo xa malanyi kui. N na fa, n fama na fe gbete yailande naxee kanaxi wo tagi.

12

Ala Xaxili danxaniyatœe malife

¹ N ngaxakerenyie, a xoli n ma wo xa fahaamui soto fee ra Ala Xaxili Seniyenxi wo kima naxee ra.

² Wo to nu na kaafrija kui, fe nde naxa a niya wo xa bira kuye dunduxie foxo ra.

³ Na na a ra, n xa a fala wo be, mixi naxan woyenma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a mu nöma a falade, «Isa

dankaxi.» Mixi yo fan mu nōma a falade, «Isa findixi Marigi nan na,» xa Ala Xaxili Seniyenxi saabui xa mu a ra.

⁴ Ala xa ki dōxœ wuya, kōnɔ a birin fatanxi Ala Xaxili keran nan na.

⁵ Ala xa wali dōxœ wuya, kōnɔ a birin fatanxi Marigi keran nan na.

⁶ Ala xa fe rabaxi dōxœ wuya, kōnɔ a birin fatanxi Ala keran nan na. Ala keran nan a ragirima wo xa nō na fee rabade.

⁷ Ala Xaxili a yetε masenma kankan bε jnama xa munafanyi xa fe ra.

⁸ Ala Xaxili ndee kima xaxilimaya masenyi ra, a ndee kima fe kolonyi masenyi ra,

⁹ a ndee kima sénbε ra naxan fatanxi danxaniya ra, a ndee kima sénbε ra naxan a niyama e xa nō mixi rayalande,

¹⁰ a ndee kima sénbε ra naxan findima kaabanakoe rabafe ra, a ndee kima masenyi ra e xa wøyen Ala xili ra, a ndee kima kolonyi ra alako e xa fata Ala xa fe nun Sentane xa fe tagi rasade, a ndee kima sénbε ra e xa nō xui gbetee falade, a ndee kima na xuie madangife ra.

¹¹ Ala Xaxili keran nan na wali mɔɔli birin nabama. A kankan kima alɔ a a janigexi ki naxε.

¹² Mixi salonsee wuya, kōnɔ e findixi fate gundi keran nan na. E birin nadoxɔxi e bore ra, e findi keran na. Won nun Ala xa Mixi Sugandixi na na ki ne.

¹³ Won tan danxaniyatœ birin bara Ala Xaxili kerenyi

sɔtɔ. Won birin bara findi fate keran na. Yuwif yo, Gireki yo, konyi yo, lasiri yo, won birin baloma Xaxili keran nan saabui ra.

¹⁴ Fate mu findixi salonse keran gbansan xa ra, e wuya.

¹⁵ Xa a sa li i sanyi a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi bεlexε ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.

¹⁶ Xa a sa li i tuli a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi ya ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.

¹⁷ Xa fate birin sa findixi ya nan na, mixi fe mɛma di? Xa fate birin sa findixi tuli nan na, mixi se xiri mɛma di?

¹⁸ Ala bara salonse birin dōxœ mixi fate ma, alɔ a wama a xɔn ma ki naxε.

¹⁹ Xa na birin findi salonse keran na, fate fa findima a ra di?

²⁰ Salonsee wuya, kōnɔ fate gundi keran na a ra.

²¹ I ya mu nōma a falade i bεlexε bε, «N hayi mu na i ma.» I xunyi mu nōma a falade i sanyi bε, «N hayi mu na i ma.»

²² Na mu nōma rabade feo! Hali fate salonse naxee sénbε mu gbo, fate hayi na e ma.

²³ Won won fate salonse naxee majɔxunxi a e tide xurun, won mɛenixi nee ma dangi booree ra. Won won fate salonse naxee suturaxi, won mɛenixi nee ma dangi booree ra.

²⁴ Salonse naxee mu suturaxi, e hayi mu na a ma mixi xa mɛnni e ma a gbe ra. Ala naxa mixi fate yailan alako salonse naxee majɔxunxi a

e tide xurun, e tide xa dangi booree ra.

²⁵ A mu wama won xa fate salonse nde rafisa a boore bε. A wama nε won xa mεεni e birin ma.

²⁶ Xa a sa li salonse kerentɔɔrɔ, salonse booree fan tɔɔrɔma nε. Xa a sa li salonse kerentbara tide sɔtɔ, salonse birin sεewama nε na kui.

²⁷ Wo findixi Ala xa Mixi Sugandixi fate nan na. Wo birin bara findi salonsee ra na fate kerenyi ma. Kankan xa wali na na.

²⁸ A fɔlε, Ala bara ndee ti Isa xa xεerae ra danxaniyatɔε jnama ya ma. Na dangi xanbi, a bara ndee ti namijɔnmee ra. A saxan nde, a bara ndee ti karamɔxɔe ra. A man bara a niya ndee xa nɔ kaabanako rabade, ndee xa nɔ mixi rayalande, ndee xa nɔ e booree malide ki gbεtε. A bara ndee ti yareratie ra, a bara ndee ki alako e xa nɔ xui gbεtεe falade.

²⁹ Nee birin findixi xεerae nan na? Nee birin findixi namijɔnmee nan na? Nee birin findixi karamɔxɔe nan na? Nee birin nɔma kaabanako rabade?

³⁰ Nee birin fata mixi rayalande? Nee birin nɔma xui gbεtεe falade? Nee birin nɔma na xuie madangide e booree bε?

³¹ Wo xa fe birin naba alako Ala xa wo ki fee ra naxee dangi fe birin na. Yakɔsi n xa kira fisamante masen wo bε.

13

Xanunteya

¹ Hali n nɔma adamae nun malekεe xui falade, xa xanunteya mu na n bɔjε kui, n xui luma nε als paani nun tɔlɔnyi bɔnbo xui.

² Hali n masenyi ti Ala xili ra, n gundo birin kolon, n man fe tilinxibirin fahaamu, xa xanunteya mu na n bɔjε kui, mixi fufafu nan n na. Hali n ma danxaniya gbo han n fa nɔ geysa tongode a tide, xa xanunteya mu na n bɔjε kui, n tide yo mu na.

³ Hali n nan n harige birin itaxun setaree balofe ra, hali n faxa tε xɔɔra Ala xa fe ra, xa xanunteya mu na n bɔjε kui, na mu findima geeni yo ra n bε.

⁴ Xanunteya a niyama nε mixi xa findi mixi dīnεxi ra, a findi mixi malima ra. A mu milama, a mu a yεtε matɔxɔma, a mu a yεtε igboma,

⁵ a mu xurutarepa rabama, a mu a yεtε xa geeni fenma, a mu xɔnɔma. Gbesenxɔnnεya mu luma a bɔjε kui,

⁶ a mu jεlexinma wule ra, a jεlexinma nɔndi nan na.

⁷ Xanunteya na naxan bε, a dīnεma fe birin ma, a mu tegε fefe, a a xaxili tima fe fanyi ra temui birin, a tunnabεxi fe birin ma.

⁸ Xanunteya mu jɔnma abadan. Wɔyεnfe Ala xili ra a jɔnma nε, xui gbεtεe falafe danma nε, kolonyi fan jɔnma nε.

⁹ Won mu fe birin kolon, won mu gεma namijɔnmε masenyi birin falade,

¹⁰ kōnō fe kamalixi na a li, fe kamalitare nōnma nē.

¹¹ N dimedi temui, n ma wōyēnyi yo, n ma majōxunyi yo, n xaxili yo, a birin nu findixi dimedija nan na. Kōnō n to mō, n bara dimedi fee lu na.

¹² To won mu fee igbēma a fanyi ra. A luxi alo won na won yete matofe kike ma naxan mu igbēma a fanyi ra. Kōnō waxati na fafe, won fee igbēma nē a fanyi ra, a luma nē alo won nun na fee na ti yire kerēn. To n mu fe birin kolon, kōnō waxati na fafe, n ma fahaamui fama kamalide, n fa fe kolon alo Ala n kolonxi ki naxe.

¹³ Fe saxan nān buma: danxaniya, xaxili tide, nun xanunteya. Kōnō xanunteya nan dangi nee birin na.

14

Xui gbētē falafe nun wōyēnfe Ala xili ra

¹ Xanunteya xa lu wo bōjē kui. Wo kata wo xa Ala xa kie sōtō a Xaxili Sēniyēnxi saabui ra. Wōyēnfe Ala xili ra, wo xa na nan singe fen.

² Mixi naxan xui gbētē falama, a mu wōyēnfe adama xa bē, a wōyēnfe Ala nan bē, barima adamadi mu na xui mōcli mēma. Na xui naxan findima gundo ra, Ala Xaxili na nan falama.

³ Mixi naxan wōyēnfe Ala xili ra, a tan fe nan falama adamadie bē naxan nōmā e xa danxaniya rasabatide, a e ralimaniya, a sunnunyi ba e ma.

⁴ Kōnō mixi naxan wōyēnfe xui gbētē ra, a

a yete gbansan nan malima. Naxan wōyēnfe Ala xili ra, a danxaniyatē jama nan malima.

⁵ A xōlī n ma wo birin xa xui gbētē fala, kōnō n wama naxan xōn dangife na ra, wo xa nō wōyēnde Ala xili ra. Na nan tide gbo dangife xui gbētē falafe ra, fo na xui gbētē xa madangi danxaniyatē jama bē, alako e xa danxaniya xa sabati.

⁶ Yakōsi, n ngaxakerenyie, xa a sa li n naxa fa wo yire n xui gbētē falafe ra wo mu naxee mēma, na wo malima di? Kōnō xa n fa laamatunyi, kolonyi, Ala xa masenyi, nun xaranyi masende wo bē, na nan findima munafanyi ra wo bē.

⁷ Hali xule nun kōra, se naxee mu nēngima, xa e sigi sa xui mu fiixē, mixi mu nōma a kolonde.

⁸ Xa sara xui mu fiixē, sōri gali mu nōma a kolonde gere waxati bara a li.

⁹ Wo tan fan, xa wo xui fala mixie mu naxan kolon, e fa fahaamui sōtōma na ma di? Wo wōyēnfe fufafu.

¹⁰ Xui wuyaxi nan na dunijna, kōnō e birin masenyi nde nan tima.

¹¹ Xa mixi wōyēnfe nōma e xui nde ra n mu naxan kolon, muxu birin bara findi xōjē ra muxu bore bē.

¹² Na kui, wo tan naxee wama Ala xa wo ki, wo xa kata a xa wo ki ki ra naxan danxaniyatē jama rasabatima.

¹³ Naxan xui gbētē falama, a xa Ala maxandi

alako a man xa fata na xui madangide a booree be.

¹⁴ Xa n salima xui gbetee ra, n bɔjɛ salima, kɔnɔ n salima fahaamutareja nan kui.

¹⁵ A lanma n xa munse raba? A lanma n xa sali n bɔjɛ ra, n man xa sali fahaamui ra. N xa bɛeti ba n bɔjɛ ra, n man xa bɛeti ba fahaamui ra.

¹⁶ Xa na mu a ra, i na Ala tantu i bɔjɛ ra, mixi naxan dɔxɔxi i seeti ma, a mu nɔma «Amina» ratinde, barima a mu i xa xui fahaamuma.

¹⁷ I tantui fanyi rasigama Ala nan ma, kɔnɔ boore xa danxaniya mu nɔma sabatide na saabui ra.

¹⁸ N bara Ala tantu, barima n xui gbetee falama dangife wo birin na,

¹⁹ kɔnɔ mixi wɔyɛn suuli naxan fahaamuma, e tide gbo xaranyi ki ma dangife wɔyɛn wulu ra, naxee falaxi xui gbetee danxaniyatœ nama mu naxee kolon.

²⁰ N ngaxakerenyie, wo naxa wali alo dimedie, wo xa wali ne alo kuntigie. Fe jaaxi ma, wo xa lu alo diyɔrɛ gbeeli. Kɔnɔ xaxili ma, wo xa lu alo mixi moxi.

²¹ A sɛbɛxi Kitaabui kui, «Marigi naxa a masen, ^{be} N fama wɔyɛnde yi jnama xui gbete ra naxan fatanxi xɔjɛe ra,

kɔnɔ hali n wɔyɛn na ki, e mu n xui sxumma.»

²² Na nan a toxi, xui gbetee falafe findixi tɔnxuma ra danxaniyataree nan be, danxaniyatœe xa mu a ra. Kɔnɔ wɔyɛnfe Ala

xili ra, na nan findixi tɔnxuma ra danxaniyatœe be, danxaniyataree xa mu a ra.

²³ Xa a sa li danxaniyatœ nama birin na yire kerent xui gbetee falafe ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbete naxee wama wo xa fe ramefe, e mu a falama xε a wo bara daxu?

²⁴ Kɔnɔ xa wo birin na wɔyɛnfe Ala xili ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbete naxan wama wo xa fe ramefe, a a yete kolonma ne yunubitœ ra, a wo xa masenyi kolon nɔndi ra,

²⁵ a gundo birin makənen. Na kui, a a yete igoro bɔxi, a Ala batu, a a fala, «Ala yati na wo ya ma.»

²⁶ N ngaxakerenyie, a lanma won xa munse raba? Wo na wo malan, ndee xa bɛti ba, ndee xa mixie xaran, ndee xa laamatunyi masen, ndee xa wɔyɛn xui gbete ra, ndee xa na xui gbete madangi. Na birin xa raba alako danxaniyatœ nama xa sabati.

²⁷ Xa mixie xui gbetee falama, e naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Kankan xa wɔyɛn a wɔyɛn temui, kankan xa mixi sɔtɔ naxan na xui madangima booree be.

²⁸ Xa mixi mu na naxan na xui madangima, na kanyi xa a sabari malanyi kui, a xa wɔyɛnyi xa lu a tan nun Ala gbansan tagi.

²⁹ Xa mixie wɔyɛnma Ala xili ra, e fan naxa dangi

15

Marakeli

mixi firin na, xa na mu a ra
mixi saxon. Booree xa na
masenyie mato a fanyi ra.

³⁰ Xa Ala masenyi fi mixi
nde ma a xili ra, boore na
wɔyεnfe tεmui naxε, naxan
na wɔyεnfe a lanma a xa
dundu sinden.

³¹ Kankan nɔma wɔyεnde
Ala xili ra a xa waxati,
alako birin xa xaranyi nun
limaniya sɔtɔ.

³² Namiŋɔnmε tan, a
masenyi tima a panige nan
na.

³³ Ala mu wama xu-
rutareja xɔn, a wama nε fe
birin xa raba a raba ki ma
bɔnɛsa kui.

Seniyentɔe jnama birin
bara lan a ma,

³⁴ a ginee xa e sabari
malanyie kui. E mu lan e xa
wɔyεn, e xa lu magore kui
alo Ala xa sεriyε a masenxi
ki naxε.

³⁵ Xa e wama maxɔrinyi
tife, e xa e xa mori maxɔrin
banxi, barima a mu daxa
gine xa wɔyεn malanyi kui.

³⁶ Ala xa masenyi fatanxi
wo tan nan na? A masenxi
wo tan nan gbansan bε?

³⁷ Xa mixi nde a majɔxun
a namiŋɔnmε na a ra, xa
mixi nde a majɔxun a Ala
bara a ki, a xa n ma sεbeli
kolon Marigi xa yaamari ra.

³⁸ Xa a mu na kolon nɔndi
ra, Ala fan mu na kanyi
kolonma a xa mixi ra.

³⁹ Na kui, n ngaxakerenyie,
wɔyεnfe Ala xili ra
a xa rafan wo ma. Wo naxa
tɔnyi dɔxɔ xui gbεtεe falafe
ra,

⁴⁰ kɔnɔ wo xa na raba a
raba ki ma sεriyε ra.

¹ N ngaxakerenyie, n bara
wo ratu Ala xa xibaaru fanyi
ra, n naxan masenxi wo bε,
wo danxaniyaxi naxan ma,
wo biraxi naxan fɔxɔ ra.

² Xa wo lu na fɔxɔ ra alo
n a masenxi wo bε ki naxε,
wo fama nε kiside na saabui
ra. Xa wo mu lu na fɔxɔ ra,
wo xa danxaniya bara findi
fe fufafu ra wo bε.

³ N nu bara masenyi
hagigε ti wo bε, n naxan
sɔtɔ. A tan nan ya. Ala xa
Mixi Sugandixi naxa faxa
won ma yunubie xafari fe
ra, alo a nu sεbexi ki naxε.

⁴ A naxa ragata gaburi kui,
a man naxa keli faxε ma a xi
saxan nde, alo a nu sεbexi ki
naxε.

⁵ A naxa mini Kefasi nun
Isa xa xεera fu nun firinyie
ma.

⁶ Na dangi xanbi, a naxa
mini danxaniyatɔe kεmε
suuli ma tεmui keren. Han
ya na danxaniyatɔe gbegbe
baloxi, kɔnɔ ndee bara
laaxira.

⁷ Na dangi xanbi, a naxa
mini Yaki ma, a man naxa
mini a xa xεera birin ma.

⁸ A dɔnɔxɔ ra, a naxa mini
n fan ma. N mu nu findi-
xi a xa xεera ra, a booree
sugandixi tεmui naxε.

⁹ N tide mu nu gbo alo
xεera booree. Xεera xili
mu lanma a xa fala n
xun, barima n nu bara
Ala xa danxaniyatɔe jnama
naxankata.

¹⁰ Kɔnɔ n bara findi Isa xa
xεera ra Ala xa hinne saabui
ra. Na hinne mu findi-
fe fufafu ra n bε. N bara
wali dangife xεera birin na,

kono n tan mu a ra. Ala xa hinne nan walixi n be n ma dunijneigiri kui.

¹¹ Xa n tan nan na kawandi tixi ba, xa e tan nan na kawandi tixi ba, na nan kawandixi wo be. Wo bara ge danxaniyade na nan ma.

¹² Xa kawandi sa tife a Ala xa Mixi Sugandixi bara keli faxe ma, munfe ra ndee a falama wo ya ma a mixi mu kelima faxe ma?

¹³ Xa mixi mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma.

¹⁴ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, muxu xa kawandi nun wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na.

¹⁵ Na kui, muxu bara findi seede wule faloe ra Ala be, barima muxu bara seedenoxoya raba a Ala bara a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma. Kono xa nondi na a ra mixie mu kelima faxe ma nu, Ala fan mu a rakelima nu.

¹⁶ Xa mixie mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma.

¹⁷ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na, wo xa yunubie man na wo ma,

¹⁸ a nun Isa xa danxaniyatœ laaxiraxie fan bara lœ.

¹⁹ Xa won won xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi ra yi dunijneigiri gbansan nan ma fe ra, a lima nu won ma fe bara makinikini dangi adamadi birin na.

²⁰ Kono n xa a fala wo be, Ala xa Mixi Sugandixi nan

kelixi faxe ma. A bara findi mixi singe ra naxan kelixi faxamixie ya ma.

²¹ Faxe to so dunija adama saabui ra, marakeli fan soxi adama nde nan saabui ra.

²² Mixi birin faxama Benba Adama nan xa fe ra. Mixi birin man kelima faxe ma Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe saabui ra.

²³ Kono kankan kelima a waxati ne. Ala xa Mixi Sugandixi singe nan keli. A na fa temui naxe, a xa mixie fan kelima ne.

²⁴ A na mangeya ragbilen Baba Ala ma, a na ge node mangeya nun senbe birin na, dunija jona ma ne na waxati.

²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi xa ti mangœ ra, han Ala xa a sanyi ti a yaxui birin ma.

²⁶ A yaxui donxœ a naxan ibutuxunma, na findixi faxe nan na.

²⁷ Ala nan na birin saxi a xa yaamari bun ma. A to a fala a birin saxi a xa yaamari bun ma, a kolonxi a Ala naxan birin saxi a xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma, Ala tan mu na na yaamari bun ma.

²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi na na birin nagbilen Ala ma, a tan fan fama lude Ala xa yaamari nan bun ma, naxan singe nu bara yaamari so a yi ra. Ala fama yaamari rabade na temui fe birin xun ma.

²⁹ Xa marakeli mu na nu, munfe ra ndee fa e xunxama ye xœra faxamixie be? Xa faxamixie mu kelima faxe ma nu, munfe ra ndee e xunxama ye xœra e be?

30 Munfe ra muxu tan bara tin lude fe xɔrɔxɔe kui temui birin?

31 N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, lɔxɔ yo lɔxɔ n na faxe nan dε ma. N a falama wo tan bε, n sεewaxi wo tan naxee xa fe ra, barima wo danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan ma, naxan findixi won Marigi ra.

32 Munafanyi mundun na n bε adama ki ma, xa n bara sube xaajexie gere Efese? Xa faxamixie mu kelima faxe ma nu, «won xa won dεge, won xa won min, barima tina won faxama ne.»

33 Wo naxa tantan. Nereboore kobie nan yuge fanyi masarama.

34 Wo xa sɔɔbε suxu, wo xa yunubi lu na. Ndee wo ya ma e mu Ala kolon. N xa a fala wo bε, na bara findi yaagi ra wo bε.

35 Nde nɔma a yεtε maxɔrinde, a naxε, «Mixi faxaxie kelima di? Fate mɔɔli mundun luma e ma?»

36 Xaxilitaree, wo mu a kolon sansi xɔri mu nɔma findide sansi ra, fo a faxa sinden?

37 Sansi xɔri naxan sima bɔxi, a nun a soli naxan tema, e kerin mu a ra. Sansi xɔri tan, a xɔri gbansan na a ra, temunde maale xεeta, xa na mu a ra sansi xɔri gbεtε.

38 Ala sansi xɔri birin findima sansi ra alo a wama a xɔn ma ki naxε. Sansi xɔri mɔɔli birin a soli nan naminima.

39 Nimase fate birin mu luma ki kerin. Mixi fate na ki kerin. Sube fate na ki

gbεtε. Xɔni fate nun yεxε fate fan na e xati ma.

40 Se naxee na bɔxi ma, a nun se gbεtε naxee na koore ma, e tagi rasa. E birin daaxi e gbe ki ne.

41 Soge yanbama ki naxε, a nun kike yanbama ki naxε, a nun tunbuie yanbama ki naxε, e birin kerin mu a ra. Hali tunbuie na a ra e mu yanbama ki kerin.

42 Faxamixi rakelixie luma na ki ne. Mixi na dunija temui naxε, a fate nɔma kanade, kɔnɔ a na keli faxe ma, a fate mu nɔma kanade sɔnɔn.

43 Mixi ragataxi gaburi kui temui naxε, a bɔrɔma ne, a sɛnbe jɔn, kɔnɔ a kelima faxe ma sɛnbe nun nɔre nan na.

44 Mixi na ragata a fate na dunija ki nan ma, kɔnɔ a kelima a laaxira ki nan ma. Dunija fate na na, laaxira fate fan na.

45 Na nan a toxi a sεbεxi, «Adama singe findixi nimase nan na.» Adama dɔnχɔe findixi xaxili nan na naxan mixi rakisima.

46 Adama singe findixi dunija mixi nan na, koore ma daaxi mu a ra. Koore ma daaxi nan fama dunija ma daaxi xanbi ra.

47 Adama singe fatanxi dunija bende fupi nan na. Adama firin nde fatanxi koore nan na.

48 Adamadie maniyaxi won benba Adama nan na, naxan daaxi bende ra. Mixi naxee tema koore, e masarama ne, e fa lu alo na Adama naxan kelixi koore.

⁴⁹ Won to maniya won benba Adama ra dunija, won man fama maniyade na Adama nan na naxan kelixi koore ma.

⁵⁰ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bε, dunija fate mu nōma Ala xa ariyanna sotode ke ra. Nimasee fate mu nōma ariyanna sotode ke ra. E fate bōrōma nε, kōnō fate bōrōxi mu nōma sode ariyanna.

⁵¹ N xa gundo fala wo bε. Won birin mu faxama, kōnō won birin masarama nε

⁵² mafuren mafuren sara dōnxε xui ma. Na sara na fe, faxamixie kelima nε faxε ma fate neenee ra e ma naxee mu bōrōma sōnōn. Won fama nε masarade.

⁵³ Naxan lan a xa bōrō, na mu bōrōma sōnōn. Naxan lan a xa faxa, na mu faxama sōnōn.

⁵⁴ Fate bōrōxi na findi fate bōrōtare ra, fate faxaxi na findi fate faxatare ra, yi sēbeli fama kamalide na temui nε:

«Wo bara xunnakeli soto faxε ma.

⁵⁵ Faxε xa xunnakeli na minden?

Faxε xa tōre na minden?»
⁵⁶ Yunubi findixi tōre nan na naxan bara mixi faxa. Yaamari findixi yunubi xa sēnbε nan na.

⁵⁷ Ala tantu, naxan bara won xun nakeli won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

⁵⁸ Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa danxaniya xa sabati. Wo naxa a lu limaniya xa ba wo yi ra. Wo xa wakili Marigi bε temui birin, barima wo a kolon a wo

naxan nabama a bε fe fufafu xa mu a ra.

16

Pōlu xa jungui

¹ Wo xa kōbiri malan seniyentōee bε, alō n Galati bōxi danxaniyatōe jamae yamarixi ki naxe.

² Kankan xa kōbiri nde sa a xati ma a harige bēre ra sande lōxōe birin, alako kōbiri xa ge malande bee-nun n fa temui.

³ N na fa, n bataaxε soma mixie yi ra wo naxee sugandima kōbiri xaninfe ra Darisalamu.

⁴ Xa a lanma n fan xa siga, muxu birin na a ra.

⁵ N na dangi Masedon bōxi ra, alō n wama a xon ma ki naxe, n fama nε wo yire.

⁶ Temunde n saxanyi raba wo xonyi, xa na mu a ra n jēmē radangi naa, alako wo xa no n malide n ma biyaasi kui.

⁷ Xa Ala tin, n mu findima dangimixi tun na. A xoli n ma n xa lu wo yire don-doronti.

⁸ Kōnō n xa lu be Efēsē han Xe Xabe Sali xa ba a ra,

⁹ barima n ma wali na sōcneyafe, hali n yaxuie to wuyaxi n bε.

¹⁰ Xa Timote fa wo yire, wo a rasene alako a naxa fa gaaxu wo ya ra, barima a walima Marigi nan bε alō n tan.

¹¹ Mixi yo naxa yo a ma. Wo xa a mali a xa biyaasi kui alako a xa n li bōnesa kui. N tan nun n ngaxakerenyie na a mamefe.

¹² Wo xa a kolon n bara won ngaxakerenyi Apolosi karaxan a xa siga wo yire a nun danxaniyatœs ndee. A singe a mu nu tinxi, kono yakɔsi a bara nate tongo a xa siga a na feere soto temui naxe.

¹³ Wo xa wo yete mato, wo xa wo xa danxaniya rasabati, wo xa limaniya, wo xa wo senbe so.

¹⁴ Wo xa fe birin naba xanunteya ra.

¹⁵ N ngaxakerenye, n xa marasi nde sa na xun ma. Wo a kolon a Sitefana xa denbaya nan singe danxaniya Akayi bɔxi ma. E bara wali seniyentœe be ki fanyi ra.

¹⁶ Wo xa lu na mixi möcli xa yaamari bun ma, a nun mixi naxan birin Ala xa wali rabama.

¹⁷ N bara jælexin Sitefana, Forotunatu, nun Axayikusu fafe ra, barima e bara n mali wo xanbi.

¹⁸ E bara limaniya fi won birin ma. Wo xa na kolon e be.

¹⁹ Danxaniyatœs jnama naxee na Asi bɔxi ma e bara wo xεebu. Akila, Pirisila, nun danxaniyatœs jnama naxan e malanma e xɔnyi, e fan bara wo xεebu Marigi xili ra.

²⁰ Ngaxakerenyi naxee na be, e birin wo xεebu. Wo xa wo bore xεebu danxaniyatœe xa xanunteya kui.

²¹ N tan Pɔlu bara yi xεebui sebe n yete belexe ra.

²² Naxankate xa lu mixi be naxan mu Marigi xanuma. Won Marigi xa fa.

²³ Marigi Isa xa hinne wo ra.

²⁴ N bara wo xanu Ala xa Mixi Sugandixi Isa xili ra. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Korinti danxaniyat̄e nama ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi Annabi P̄olu xa bataaxe firin nde nan na danxaniyat̄e nama be, naxan nu na Korinti taa kui Gireki b̄oxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, k̄oñ o ñere ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e booree ma, ndee nu fe jaaxie rabama gin̄ee ra, ndee nu wama e yete igbofe danxaniyat̄e booree ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelae tagi. Na nan a toxi Annabi P̄olu naxa a xa bataaxe singe s̄eb̄e e ma.

Korintikae to na bataaxe singe xaran, ndee naxa Annabi P̄olu xui suxu, e fa gbilen yunubie f̄ox̄ ra. Ndee mu tin na ra. E naxa findi P̄olu yaxuie ra, e fe birin naba a xili kanafe ra. E naxa e yete findi x̄eera fisamantee ra, k̄oñ yete igboe nan tun nu e ra. Na kui, Annabi P̄olu naxa a xa bataaxe firin nde s̄eb̄e Korinti danxaniyat̄e nama ma.

Yi bataaxe a masenxi ne a Annabi P̄olu nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa

x̄eera ra. A naxa fe gbegbe masen danxaniyat̄e be, alako na wule falée naxa e madaxu a falafe ra e naxa e tulì mati P̄olu ra s̄on̄on.

Bafe na ra, yi bataaxe marasi fanyi fima Korintikae ma wali ndee xa fe ra e nu bara naxan f̄olo Darisalamukae be. Danxaniyat̄e ndee nu na t̄oore kui kaame xa fe ra Isirayila b̄oxi ma. Na kui, danxaniyat̄e nama naxee nu na yire gbetee, e naxa k̄obiri malan e ngaxakerenyie malife ra. Korintikae singe nan na f̄olo, k̄oñ P̄olu e rasima yi bataaxe ra e xa na wali rajon.

Yi bataaxe findixi Kitaabui nan na naxan seriye fanyi masenma to danxaniyat̄e be. A lanma won xa won tulì mati Ala xa x̄eerae ra naxee n̄ondi masenma. Xa a sa li mixi nde fa a fala a Ala xa mixi na a ra, k̄oñ a xa masenyi mu lanxi Isa xa x̄eerae xa masenyi singee ma, a mu lanma mixi xa bira na kanyi f̄ox̄ ra. Ala xa won natanga na saabui jaaxi moɔli ma. A man lanma won xa fe birin naba danxaniyat̄e booree malife ra e xa t̄oore kui. Ala xa xanunteya moɔli xa lu won b̄ojue kui.

Ala xa won mali alako won xa lu a waxonki. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Korinti danxaniyat̄e nama ma

Danxaniyatœ xa limaniya

¹ N tan Pølu, Ala bara tin naxan xa findi a xa xœera ra, n nun n ngaxakerenyi Timote, muxu bara wo xœebu, wo tan Ala xa danxaniyatœ naxee na Korinti, a nun seniyentœ birin naxee na Akayi.

² Won Baba Ala nun won Marigi, Ala xa Mixi Sugandixi Isa, e xa hinne nun bœresa fi wo ma.

³ Tantui na Ala be, naxan findixi won Marigi Isa Baba ra, a xa Mixi Sugandixi. Baba kinikininte na a ra, naxan mixie ralimaniyama e xa fe birin kui.

⁴ Ala won nalimaniyama won ma tœre kui, alako won fan xa nœ tœrœmixi gbetœ ralimaniyade na ki.

⁵ Won ma tœre xun masama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra ki naxe, won ma limaniya fan xun masama a saabui ra na ki ne.

⁶ Muxu na tœrofe alako wo tan xa limaniya nun kisi sœtœ. Muxu xa limaniya a niyama ne wo fan xa limaniya sœtœ alako wo fan xa nœ wo xa tœre ra. Won birin na tœrofe ki keren.

⁷ Muxu a kolon a fanyi ra wo xa danxaniya sœneyama ne, barima wo limaniya sœtœma wo xa tœre nan kui.

⁸ N ngaxakerenyie, muxu wama wo xa a kolon muxu naxankate naxan sœtœ Asi. A nu gbo dangi muxu senbe ra, muxu fa a majœxun muxu na faxafe ne.

⁹ Na majœxunyi bara lu muxu xunyi alako muxu

naxa muxu xaxili ti muxu yete ra, muxu xa muxu xaxili ti Ala nan na naxan faxamixie rakelima.

¹⁰ A tan nan gbansan muxu ratangaxi na faxœ naaxi ma. A man fama na rabade muxu be. Muxu bara la a ra a man fama ne muxu ratangade.

¹¹ Wo fan nœma muxu malide na kui wo xa Ala maxandi ra. Mixi gbegbe na Ala maxandi muxu be, mixi gbegbe fama ne Ala tantude a xa hinne xa fe ra a naxan fima muxu ma.

¹² Muxu seewaxi yi nan ma. Muxu a kolon muxu bœjœ kui a muxu bara nœre dunija kui wo ya ma seniyenyi nun bœjœ fixe kui, naxan fatanxi Ala ra. Muxu nœrexì na ki ne wo ya ma dangife yire birin na. Na nœre mooli mu kelixi adamadi xa lœnni xa ma. A kelixi Ala xa hinne nan ma.

¹³ Muxu mu sese sœbe wo ma wo mu nœma naxan tote nun a kolonde a fixe ra. A xoli n ma wo xa fahaamui xa kamali na xa fe ra.

¹⁴ Wo jan bara nde kolon, kœnœ wo xa fahaamui fama ne kamalide a kolonfe ra a won birin binyœ sœtœma ne won Marigi Isa fa temui won bore xa fe ra.

¹⁵ N to na kolon, n naxa wa sigafe wo yire alako wo man xa hinne sœtœ.

¹⁶ N naxa wa dangife wo yire n sigama Masedon temui naxe, n man xa dangi wo yire n kelima Masedon temui naxe. Na ki wo nœma n malide n ma biyaasi kui sigafe ra Yudaya.

¹⁷ Wo jəxə a ma nate ton-goxi na a ra adamadi ki ma, naxan wøyen firin falama?

¹⁸ N bara a fala wo bε Ala tinxinxı xili ra, n mu wule falama n ma masenyi kui.

¹⁹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi Ala xa Di ra, muxu naxan masenxi wo bε, a fan mu a yete matandima. N tan, Silasi, nun Timote, muxu naxan kawandixi wo bε, na birin findixi nöndi nan na.

²⁰ Ala fama a xa laayidi birin nakamalide Isa saabui ra. Na nan a ra won «Amina» ratinma Isa xili ra Ala xa nöre xa fe ra.

²¹ Ala nan won birin ma danxaniya rasabatixi a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A bara won sugandi,

²² a fa a xa tənxuma sa won ma, naxan a masenxi a won findixi a gbe nan na. A bara a yete Xaxili raso won bɔjε i naxan a masenma a fama ne won kide ariyanna ra.

²³ Ala na n seede ra. N mu gbilenxi Korinti, alako a naxa findi tɔɔre ra wo bε.

²⁴ Muxu mu wama danxaniyatœe yamarife, kɔnɔ muxu wama kafufe ne wo ma alako wo xa səewa barima wo sabatixi danxaniya kui.

2

Pɔlu xa biyaasie

¹ Na kui, n nu bara nate tongo a mu lanma n xa siga wo yire sunnunyi kui.

² Xa n bara wo tan tɔɔrɔ, nde nöma n naseewade nɔnɔn? N wo tan naxee

rasunnunxi, wo tan nan fa nöma na ra?

³ N nu bara na bataaxε səbe alako wo jere ki, n naxan lima wo yi ra, a naxa findi sunnunyi ra n bε. A lanma wo xa findi səewε nan na n bε. N a kolon naxan na findi səewε ra n bε, a findima ne səewε ra wo fan bε.

⁴ N to na bataaxε səbe wo ma, n bɔjε nu n tɔɔrɔxi, n yaye nu minima. N mu na səbəxi xε alako n xa wo tɔɔrɔ. N a səbəxi ne alako wo xa a kolon n wo xanuxi ne yati.

⁵ N xa a fala wo bε, mixi naxan findixi yi tɔɔre saabui ra, a mu n tan xa tɔɔrɔxi. A wo tan nan tɔɔrɔxi, xa na mu a ra a bara ndee tɔɔrɔ wo ya ma.

⁶ Mixi gbegbe wo ya ma e jnan bara na kanyi naxankata. Na bara wasake.

⁷ Wo dijε a ma, wo xa a ralimaniya, alako na tɔɔre naxa gbo yε, a fa nɔ a ra.

⁸ Wo naxan nabama, wo xa xanuntey়া masen a bε.

⁹ N bara na bataaxε səbe wo ma, alako n xa a kolon xa wo tinma n ma yaamari birin suxude.

¹⁰ Xa wo bara dijε mixi nde ma, n fan bara dijε na kanyi ma. Xa fe nde bara lu wo tagi, n bara dijε na birin ma wo xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi ya xɔri

¹¹ alako Sentane naxa nɔ won na. Won bara a wali ki kolon.

¹² N to siga Tiroyasi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandide, n naxa a to

Marigi nu bara sɔɔneya raba n bɛ.

¹³ Kono n bɔjɛ mu nu saxi, barima n mu n ngaxakerenyi Tito lixi naa. Na nan a toxi n naxa jungu rabira e ma, n fa siga Masedon.

¹⁴ Tantui na Ala bɛ, naxan won xun nakelima a xa Mixi Sugandixi saabui ra. Isa kolonfe fan alo labunde xiri fanyi. Ala won tan nan xɛɛxi alako yire birin xa rakolon na masenyi ra.

¹⁵ Won luxi nɛ alo labunde xiri fanyi Ala naxan nayensenma kisi mixie nun kisitaree tagi.

¹⁶ Won findixi mixi xiri naaxi nan na kisitaree bɛ naxee na yahannama kira xɔn ma. Won findixi mixi xiri lɔçxunmɛ nan na kisi mixie bɛ naxee na ariyanna kira xɔn ma. Kono adamadi mundun nɔma na wali mɔɔli rabade?

¹⁷ Muxu tan mu Ala xa masenyi masenma kɔbiri xa fe ra alo kawanditi ndee. Muxu kawandi tima bɔjɛ fiixe nan na Ala ya xɔri naxan muxu xɛɛxi. Muxu na rabama Ala xa Mixi Sugandixi nan saabui ra.

3

Ala xa walikee

¹ A lanma muxu man xa muxu yɛtɛ xunmafala? Ade. Muxu hayi na bataaxee nan ma naxee muxu xunmafalamä wo bɛ? Ade. Muxu hayi na wo xa bataaxee nan ma naxee muxu xunmafalamä mixi gbetee bɛ? Ade.

² Wo naxan nabama wo xa dunjneigiri kui a luxi

ne alo bataaxe naxan muxu xunmafalamä mixi birin bɛ. Na masenyi ragataxi muxu bɔjɛ kui, alo masenyi sɛbexi bataaxe kui ki naxe alako mixi birin xa a kolon.

³ Wo tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa bataaxe nan na. Muxu xa wali bara a niya na bataaxe xa sɛbɛ wo bɔjɛ ma. A mu sɛbexi dubɛ xa ra, a sɛbexi Ala Xaxili nan na, naxan na na. A mu sɛbexi gɛmɛ walaxe xa ma, a sɛbexi wo bɔjɛ nan ma.

⁴ Lanlanteya na muxu bɛ Ala ya i, a xa Mixi Sugandixi saabui ra.

⁵ Won mu fata fefe ra won yɛtɛ sɛnbe ra. Won ma fate fatanxi Ala nan na.

⁶ Ala nan a niyaxi won xa nɔ a xa saate neɛne kawandise. Na saate mu fatanxi Ala xa yaamarie xa ra naxee sɛbexi. A fatanxi Ala Xaxili nan na, naxan mixi rakisima. Ala xa yaamari sɛbexie mu mixi rakisima.

⁷ Ala xa yaamarie to sɛbɛ gɛmɛ walaxe ma, Annabi Munsa yatagi naxa nɔrɔ han Isirayilakae mu nɔ e ya tide a ra. Hali na yaamarie to fa findixi faxe nan na mixie bɛ, e xa nɔrɛ nu gbo. Kono nde nu luma ba ra na nɔrɛ ra.

⁸ Ala Xaxili naxan nabaxi, na wali nɔrɔma dangife na nɔrɛ singe ra naxan fatanxi na yaamari sɛbexie ra.

⁹ Na yaamarie sɛbexi gɛmɛ walaxe nan ma, naxee nu nɔrɔxi, kɔnɔ e findi faxe nan na mixie bɛ. Ala Xaxili naxan nabaxi, naxan a niyama mixie xa tinxinyi sɔtɔ, na nɔrɛ gbo na nɔrɛ singe bɛ.

¹⁰ Naxan singe nu nɔrɔxi, a xa nɔre bara jɔn nɔre fisamante sɛeti ma.

¹¹ Na fe singe nu nɔrɔxi, kɔnɔ a mu bu. Ala Xaxili naxan nabaxi, na buma ne abadan. Na nɔre gbo na nɔre singe be pon!

¹² Won to won xaxili tixi na ra, won bara limaniya sɔtɔ a fanyi ra.

¹³ Won mu luxi alɔ Annabi Munsa naxan a yatagi makoto mafelenyi ra alako Isirayilakae naxa e ya ti na nɔre ra, naxan nu luma ba ra.

¹⁴ Kɔnɔ e xaxili xɔrɔxɔ. Han to e mu fe fahaamuma a fanyi ra, e saate fori xaranma temui naxe. A luxi ne alɔ na mafelenyi, naxan nu Annabi Munsa yatagi makotoxi, a man na e yatagi ma, e mu fefe igbɛma. Na fahaamutareja mu nɔma bade, fo mixi na la Ala xa Mixi Sugandixi ra.

¹⁵ Han to e luxi alɔ na mafelenyi na e yatagi makotofe, e mu fahaamui sɔtɔ e bɔne kui, e Tawureta Munsa xaranma temui naxe.

¹⁶ Kɔnɔ mixi na a ya rafindi Marigi ma, na luxi ne alɔ na mafelenyi bara ba na kanyi yatagi ma, a fa fahaamui sɔtɔ.

¹⁷ Won Marigi findixi Ala Xaxili Səniyɛnxi nan na. Marigi Xaxili nan xɔreya fima mixi ma.

¹⁸ Xa na mafelenyi baxi won yatagi ma, Marigi xa nɔre naxan yanbama won ma, won fama ne na nɔre masende mixi gbetee be. Won Marigi Xaxili won

masarama ne a misaali ra, won ma nɔre xun nu masa.

4

Kawandila wali ki

¹ Ala to a xa wali soxi muxu yi ra a xa hinne saabui ra, limaniya mu bama muxu yi ra.

² Muxu wali ki mu nɔxunxi, yaagi yo mu na a kui. Muxu mu mixi madaxuma, muxu mu Ala xa masenyi mafindima. Muxu nɔndi nan masenma mixi birin be, alako e xa la muxu ra Ala ya i.

³ Muxu xa xibaaru fanyi fixe mixi birin be, fo kisatree,

⁴ barima e mu danxanxiyaxi. Yi waxati mixie marigi bara a ragiri e xaxili naxa fahaamui sɔtɔ xibaaru fanyi ma Ala xa Mixi Sugandixi nɔrɔxi xa fe ra, naxan findixi Ala misaali ra.

⁵ Muxu mu muxu yete kan xa fe xa kawandima. Muxu xa kawandi a masenma ne a Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findixi muxu Marigi ra, a nun muxu fan findixi wo xa konyie nan na Isa xa fe ra.

⁶ Ala naxan a masenxi, «Naiyalanyi xa yanba dimi kui,» a tan bara a xa nɔre masen muxu be a xa Mixi Sugandixi saabui ra.

⁷ Kɔnɔ na nɔre hagige saxi muxu bɔne ma, bɔne naxan senbe xurun alɔ fεrε, alako mixie xa a kolon na senbe xungbe fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra.

⁸ Kɔntɔfili bara muxu xεtεn, kɔnɔ muxu mu butuxunxi. A bara muxu

xaxili ifu, kōnō limaniya mu baxi muxu yi ra.

⁹ Muxu bara jaxankatē sōtō, kōnō Ala mu muxu raboloxi. Fe xōrōxōe bara muxu rabira, kōnō a mu nōxi muxu ra.

¹⁰ Muxu xa tōrē muxu xa dunijneigiri kui, a maniyaxi Isa gbe nan na naxan faxa wuri magalanbuxi ma. Muxu na tōrē sōtōxi ne alako muxu xa Isa xa xunnakeli fan masen muxu xa dunijneigiri kui.

¹¹ Muxu na tōrōfe Isa xa fe nan na muxu xa dunijneigiri kui, alako Isa xa xunnakeli fan xa makēnen muxu xa simaya kui.

¹² Na nan na ki muxu na saya kira nan xōn ma, alako wo tan xa kisi sōtō.

¹³ A sēbexi Kitaabui kui, «N to danxaniya, na nan a to n naxa wōyēn.» Muxu fan to danxaniyaxi, muxu wōyēnxi na nan ma.

¹⁴ Muxu na rabaxi ne, barima muxu bara a kolon naxan Marigi Isa rakelixi faxe ma, a fama ne muxu fan nakelide faxe ma Isa xa fe ra, a won birin xanin a yire.

¹⁵ Muxu tinxi na tōrē birin na wo xa fe ra. Muxu tōrōma ne alako mixi gbegbe xa Ala xa hinne kolon, e fa tantui nun matōxōe rasiga a ma.

¹⁶ Na kui, limaniya mu bama muxu yi ra. Hali muxu fate to na kanafe, muxu bōrē na fanfe lōxō yo lōxō,

¹⁷ barima muxu xa tōrē xunxuri naxan mu buma, a na xunnakeli xungbe raminife muxu bē, xunnakeli naxan maniyē mu na,

naxan mu jōnma abadan.

¹⁸ Muxu xaxili mu tixi fe toxi xa ra. Muxu xaxili tixi fe nan na naxan mu toma. Fe toxi mu buma, kōnō fe naxan mu toma na tan buma ne abadan.

5

Ariyanna kira

¹ Won a kolon, won fate luxi ne alop bage, won nii sabatixi dēnnaxē. Na bage na kana, won banxi gbētē sōtōma ne ariyanna, won luma dēnnaxē abadan. Ala nan na banxi yailanxi won bē, adamadi mu naxan tixi.

² Won wa xui minima yi bage kui, barima won sabatide naxan na koore, na xōli na won ma, taa fanyi naxan na ariyanna.

³ Na banxi nēnē misaalixi donma nan na. Won wama donma nēnē ragorofe won ma, alako won naxa lu won mageli ra.

⁴ Danmi won na yi bage kui, won wa xui raminima, barima won mu wama donma xa ba won ma. Won wama ne donma nēnē xa ragoro won ma, alako kisi xa nō faxe ra.

⁵ Ala won daaxi na kisi nan ma fe ra. A bara a yetē Xaxili ragoro won ma naxan a masenma a fama ne won kide ariyanna ra.

⁶ Na nan a toxi won limaniyaxi. Won a kolon, danmi won nii sabatixi yi fate i, won makuya Marigi ra.

⁷ Won ma jērē kui won xaxili tixi fe nan na won mu naxan toxi sinden.

⁸ Won ma limaniya xa fe ra, won wama kelife yi fate kui, won xa sabati Marigi xc̄nyi.

⁹ Na kui, xa won nii na won fate kui, xa na mu a ra won nii bara keli won fate kui, won fe birin nabama Ala sago rakamalife nan na.

¹⁰ Won na rabama ne barima Ala xa Mixi Sugandixi fama ne won birin makiitide, alako kankan xa a sare s̄ot̄o a xa fe fanyie nun a xa fe naaxie ma, a naxee rabaxi a xa dunijεigiri kui.

¹¹ Muxu to Marigi xa yara-gaaxui kolon, muxu katama mixie nan nafade Ala ma. Ala muxu j̄ere ki kolon. N wama lafe a ra, wo fan muxu j̄ere ki kolon wo b̄ojε kui.

¹² Muxu mu wama gbilenfe muxu xunmafalafe ra wo bε. Muxu wama ne tun wo xa j̄elixin muxu xa fe ra, alako wo xa no mixie yaabide naxee e yεte igboma fee fufafu ra, naxee mu kelima e b̄ojε kui.

¹³ Xa muxu bara so fe ndee kui naxan luxi ał̄o daxuna dunija mixie bε, muxu na rabaxi Ala nan bε. Kōnɔ xa muxu bara j̄ere xaxili fanyi b̄ere ra, muxu na rabaxi wo tan nan bε.

¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya nan muxu tutunma. Muxu bara a kolon mixi keren bara faxa adama birin bε. Na kui, mixi birin bara faxa.

¹⁵ A bara faxamixi birin bε, alako naxee j̄ijε a ra e xa e yεte waxɔnfe lu na, e xa wali Isa be naxan faxa e bε, naxan man keli faxε ma e bε.

¹⁶ Na nan a toxi, kelife yakɔsi, won mu mixi toma ał̄o dunija mixie e toma ki naxε. Singe won nu Ala xa Mixi Sugandixi toma ne ał̄o dunija mixie a toxi ki naxε, kōnɔ yakɔsi won mu a kolonxi na ki s̄on̄on.

¹⁷ Mixi nun Ala xa Mixi Sugandixi na lu fe kerem kui, a findima mixi neenε nan na. A xa fe fori bara masara fe neenε ra.

¹⁸ Na birin fatanxi Ala nan na, naxan won nagbilenxi a yεte ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A man bara wali taxu won na adamadie ragbilenfe ra a ma.

¹⁹ Ala bara dunija ragbilen a ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra, a dijε adamadie xa yunubie ma. A man bara na masenyi so won yi ra naxan a niyama mixie xa gbilen a ma.

²⁰ Na kui, won bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa xεεrae ra. A luxi ne ał̄o Ala na kawandi tife won tan nan saabui ra. Muxu bara wo mayandi Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo xa gbilen Ala ma.

²¹ Isa naxan mu yunubi yo rabaxi, Ala bara a findi won ma yunubi sare ra. Na nan a toxi won findixi tinxin mixie ra Ala ya tote ra Isa saabui ra.

6

Ala xa walikee xa marasi

¹ Muxu tan, Ala xa walikee, muxu bara wo rasi wo naxa Ala xa hinne s̄ot̄o fu ra.

² Ala bara a masen Kitaabui kui, «N bara wo xa duba susu n ma hinne

waxati, n̄ bara wo mali wo xa kisi lɔxɔe.» Wo xa a kolon Ala xa hinne waxati bara a li. To nan findixi kisi lɔxɔe ra wo bε.

³ Muxu tan mu sese rabama naxan nɔma mixi ratantande, mixie fa a fala a muxu wali kobi nan nabaxi.

⁴ Muxu bara fe birin naba xili fanyi sɔtɔfe ra Ala xa walike lanma a xa naxan naba. Muxu bara tunnabexiya raba jaxankata, setareja, nun kɔntɔfili kui.

⁵ E bara muxu bɔnbɔ, e muxu raso geeli kui, e gali bɔjɛ rate muxu xili ma. Muxu bara wali xɔrɔxɔe raba, muxu mu xi, muxu bara kaame.

⁶ Muxu bara muxu tunnabexi səniyenyi, fahamui, dijɛ, fe fanyi, xaxili səniyenxi, nun xanunteya fiix kui.

⁷ Muxu mu ba nɔndi falafe, muxu fe birin nabama Ala sənbe saabui nan na. Muxu bara Ala xa gere fanyi suxu tinxinyi kui muxu bεlɛxe firin na.

⁸ Muxu walima binye nun yelebui sɔtɔe nan kui. Muxu bara xili fanyi nun xili kane sɔtɔ. Ndee bara muxu findi wule falee ra, kɔnɔ muxu nɔndi gbansan nan falama.

⁹ Hali e muxu kolon, e fe rabama muxu ra alo e mu mixi naxan kolon. Muxu maniyama mixi ra naxan na saya kira xɔn ma, kɔnɔ muxu mu faxaxi. Muxu bara jaxankata, kɔnɔ muxu mu faxaxi.

¹⁰ Sunnun mixie nan muxu ra, kɔnɔ sεewε na muxu bɔjɛ kui. Setaree nan muxu ra, kɔnɔ bannaya na

muxu yi ra. Misikiinée nan muxu ra, kɔnɔ fe birin na muxu yi ra.

¹¹ Muxu mu masenyi yo nɔxunxi wo ma. Wo xa fe bara lu muxu sondonyi ma.

¹² Muxu bɔjɛ mu balanxi wo ma, kɔnɔ wo tan bara wo bɔjɛ balan muxu mabiri.

¹³ N̄ ma die, yandi, wo fan xa xanunteya xun xa masa muxu mabiri.

¹⁴ Lanyi naxa lu wo nun danxaniyataree tagi. Munse na tinxinyi nun tinxintareya tagi? Naiyalanyi nun dimi nɔma lude yire kerén?

¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nun Sentane lanma fe kerén ma? Danxaniyatɔe nun danxaniyatare lanma munse ma?

¹⁶ Kuye toma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui? Won tan nan findixi Ala Njɛ xe hɔrɔmɔbanxi ra. Ala yati a fala ne, «N̄ nɛremá ne wo ya ma. Wo Marigi Ala nan n na, wo fan findima ne n ma nama ra.»

¹⁷ Na nan a toxi Marigi naxa a fala, «Wo xa mini e ya ma, wo xa lu wo xati ma. Wo naxa din fe səniyentare ra, alako n̄ xa wo rasene.»

¹⁸ Ala Xili Xungbe Kanyi xa masenyi nan ya, «N̄ findima wo baba nan na, wo tan fan findi n̄ ma die ra.»

7

Pɔlu xa xanunteya Korintikae bε

¹ N̄ xanuntenye, Ala to na laayidi mɔɔlie tongo won bε, won fate nun won bɔjɛ xa lu səniyenyi kui. Won ma

seniyenyi xa kamali Ala xa yaragaaxui kui.

² Wo xa tin muxu xa fe ra. Muxu mu fe jaaxi yo rabaxi wo ra, muxu mu wo xun nakana, muxu mu wo rawali.

³ N mu wama kiiti jaaxi safe wo ma. N jan bara a fala wo be xanunteya na won tagi han muxu bara tin fe birin nabade wo be, hali na findima faxe nan na.

⁴ Lanlanteya fanyi na won tagi. N bara nelexin wo xa fe ra, na fan bara findi limaniya ra n be. Hali n na töre kui, wo bara a niya n ma seewé xa kamali.

⁵ Muxu to fa Masedon, muxu mu malabui soto, muxu töre moöli birin nan li naa: Gere na muxu rabilinyi, gaaxui fan na muxu böje ma.

⁶ Kono Ala, naxan mixi limaniyatate ralimaniyama, a bara muxu fan nalimaniya Tito fafe saabui ra.

⁷ A fafe gbansan xa mu a ra. Wo meenxi a ma ki naxe, na fan bara findi limaniya ra muxu be. A bara a fala muxu be n xoli bara wo suxu, han na bara findi yaye ra wo be. A bara wo xa marafanyi xa fe fala muxu be n tan mabiri. Na bara n naseewa a fanyi ra.

⁸ N a kolon n ma bataaxë bara wo rasunnun, kono a mu jaaxu n be. Hali n to mu nu wama n ma bataaxë xa wo rasunnun, n a kolon na sunnunyi xon mu kuya fa.

⁹ Yakosi n bara nelexin na xa fe ra. N mu nelexin wo xa sunnunyi xa ra, kono

n nelexinxì ne barima na sunnunyi bara a niya wo xa tuubi. Na kui, n a kolon na sunnunyi fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra.

¹⁰ Ala mixie rasunnunma ne alako e xa tuubi, e fa kisi. Na sunnunyi moöli mu findima mone ra, kono sunnunyi naxan fatanxi dunipa ra, na findima faxe nan na.

¹¹ Ala bara na sunnunyi rawali wo xa fe ra, alako wo xa wo tunnabexi, wo xa wo yete xunmafala, wo xa xon fe jaaxi ma, wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa fe fanyi suxu senbe ra, wo xa fe jaaxi makiiti. Wo bara a masen wo böje fixe ra fe dangixi kui.

¹² N to bataaxë sebe wo ma, n mu a sebexi na fe jaaxi rabae xa fe xa ra, n mu a sebe na mixi xa fe ra naxan bara fe jaaxi soto. N a sebe ne alako muxu xa marafanyi naxan na wo be a xa mini kene ma Ala be.

¹³ Na birin bara muxu ralimaniya. Muxu man bara nelexin Tito xa seewé xa fe ra, wo naxan böje ralimaniyaxi a fanyi ra.

¹⁴ N nu bara fe fanyi fala a be wo xa fe ra. Wo mu n nayaagixi na kui. Muxu naxan falaxi wo be, a birin findixi nöndi nan na. Muxu naxan falaxi Tito be wo xa fe ra, na fan birin findixi nöndi nan na.

¹⁵ Wo xa marafanyi a be, a xun bara masa, barima wo to a rasene, a bara wo xa batui nun wo xa yaragaaxui to.

¹⁶ N bara nelexin na lanlanteya ra naxan na won

tagi, a mu kanama fefe ma.

8

Danxaniyatœ nama xa mali

¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bœ Ala hinnexi Maseddon danxaniyatœ jamae ra ki naxe.

² Hali e to nu na jaxankate xçœkœs kui, e xa sœwœ xungbe nun e xa setareja xçœkœs a niyaxi ne e xa ki ti a fanyi ra.

³ N bara findi e xa seede ra. E bara mixi ki alo e nu nœma naxan na, e man dangi na ra.

⁴ E naxa muxu mayandi e yœte jnanige ra, a e fan xa seniyentœe mali alo booree a rabama ki naxe.

⁵ Na bara dangi muxu waxœnfe ra. A singe e naxa e yœte fi Marigi ma. Na dangi xanbi, e man naxa e yœte fi muxu ma alo Ala nu wama a xœn ma ki naxe.

⁶ Muxu bara Tito rasi, a xa na wali fanyi rakamali wo bœ a naxan fœlœxi.

⁷ Wo bara xunnakeli sœtœ fe birin kui, alo wo xa danxaniya, wo xa masenye, wo xa lœnni, wo xa tunnabœxi, nun wo xa xanunteya muxu xa fe ra. Wo xa xunnakeli sœtœ yi wali fanyi fan xa fe ra.

⁸ N mu wo yamarife xœ. N wama a kolonfe ne xa wo xa xanunteya fiixœ alo booree gbe fiixœxi ki naxe.

⁹ Wo a kolon won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, a hinnexi won na ki naxe. Fe birin nu na a yi ra, kœnœ a naxa dijœ na birin ma wo

tan bœ, alako wo xa banna a xa setareja saabui ra.

¹⁰ N bara wo rasi na ma alako a xa findi fe fanyi ra wo bœ. Yaala wo tan nan singe na nate tongo, wo tan nan singe kœbiri malan fœlœ.

¹¹ Yakosi fa, wo xa na rajœn, alako wo jnanige fanyi xa kamali wo xa feere bœre ra.

¹² Xa wo mixie kima jnanige fanyi ra, wo e mali wo nœma naxan na, na findima fe fanyi ra. Xa na feere mu na wo yi ra, fefe mu a ra.

¹³ Muxu mu wama wo tan xa tœrœ alako booree xa se sœtœ. Wo birin xa lan.

¹⁴ Yi waxati, wo harige fanyi nœma ne e malide e xa setareja kui. Waxati gbœtœ, e tan fan harige fanyi nœma ne wo fan malide wo xa setareja kui. Na kui, wo birin bara lan,

¹⁵ alo a sœbœxi Kitaabui kui ki naxe, «Naxan a gbegbe malanxi, a mu dangi a i. Naxan dondoronti malanxi, a a hayi lixi ne.»

¹⁶ Ala tantu, barima Ala bara a niya wo xa fe xa lu Tito bœnœ kui, alo muxu tan.

¹⁷ A bara muxu xa marasi susu. A man bara nate tongo a yœte ra jœlexinyi kui, a xa siga wo yire.

¹⁸ Muxu na muxu ngaxakerenyi nde xœfœ a matide, danxaniyatœ jamae naxan birin matœxœma a xa kawandi xa fe ra.

¹⁹ Danxaniyatœ jamae bara a sugandi a xa muxu fan mati na kœbiri xaninde. Muxu na birin nabama ne alako Ala xa matœxœ sœtœ,

a nun man muxu xa janige fanyi xa raba.

²⁰ Muxu mu wama mixi yo xa fe jaaaxi to muxu wali ki ma, muxu na kɔbiri ya rafanyi rawalima ki naxe.

²¹ Muxu fe fanyi nan tun fenma na wali kui Marigi nun adamadie ya xɔri.

²² Muxu na won ngaxakerenyi gbete fan xeefe booree matide. Muxu bara a to sanya wuyaxi, muxu xa fe na a bɔne ma senbe ra. Yakɔsi, nde bara sa na senbe fari, barima a man bara la wo tan na.

²³ N walibore Tito findixi n tan nan ma xεera ra wo be. A matimae findixi danxaniyatœe jamae nan ma xεerae ra Ala xa Mixi Sugandixi xa binye xa fe ra.

²⁴ Na kui, wo xa wo xa xanunteya masen yi mixie be alako danxaniyatœe jama birin xa a kolon muxu fe fanyi naxee falaxi wo xa fe ra, a nɔndi na a ra.

9

Danxaniyatœe mixi malima ki naxe

¹ Hali n mu bataaxœ sebœ wo ma seniyentœe malife xa fe ra.

² N jan bara wo janige fanyi kolon. N bara wo matœœ Masedonkae be, a falafe ra wo tan Akayikae redixi na kɔbiri malanfe ra kabi yaala. Wo to na nate suxu senbe ra, e fan bara wa sofe na kui.

³ Yakɔsi n na n ngaxakerenyie xεefe wo yire, alako n matœœ naxan nabaxi wo xa fe ra, a naxa findi wule ra.

Wo xa kɔbiri malan sinnanyi ma, alako e xa a li naa alɔ n wo xa fe fala e be ki naxe.

⁴ Xa a sa li n nun Masedonkae mu wo xa laayidi tongoxi rakamalixi lima naa, na findima yaagi nan na n be, a findima yaagi belebele nan na wo fan be.

⁵ Na kui, n bara n ngaxakerenyie xεœ wo yire sinnanyi ma, alako wo xa laayidi xa kamali. Na ki wo nɔma na rabade wo waxɔnki, alako a naxa findi fe xɔrɔxœ ra wo be.

⁶ Wo xa ratu a ma, a naxan sansi xɔri xuri rawalima, a fan sansi xuri di nan sɔtɔma. Naxan sansi xɔri gbegbe rawalima, a fan sansi gbegbe sɔtɔma ne.

⁷ Kankan xa mixi ki a yetœ janige ra. Teku mu a ra. A naxa mixi ki nimise kui. Naxan mixi kima sεewε kui, na nan nafan Ala ma.

⁸ Ala nɔma barake mɔcli birin nagorode wo ma. Nee wo hayi lima ne, e man dangi a ra, alako wo xa nɔ wali fanyi mɔcli birin nabade.

⁹ A sebœxi Kitaabui kui, «A bara setaree ki a fanyi ra. A xa tinxinyi buma abadan.»

¹⁰ Ala naxan sansi xɔri fima sansisi ma, a a rabalo taami ra, a man wo tan ma feere rawuyama ne, alako wo xa wali tinxinxie fan xa wuya.

¹¹ Ala wo kima feere gbegbe nan na, alako wo fan xa mixie ki a fanyi ra. Mixie fama ne Ala tantude wo xa mali xa fe ra, muxu naxan soma e yi ra wo xili ra.

¹² Wo naxan fima

seniyentœe ma, a e hayi lima nœ, a man findi tantui gbegbe ra Ala be.

¹³ Mixie na wo xa wali to, e Ala tantuma nœ, barima wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, a bara findi batui ra. E Ala tantuma nœ wo xa mali xa fe ra, wo hinnexi e ra naxan na, a nun mixi birin.

¹⁴ E fama nœ Ala maxandide wo be xanunteya ra, barima e a kolon Ala bara hinne wo ra a fanyi ra.

¹⁵ Ala tantu a xa hinne xa fe ra naxan dangi fe birin na.

10

Pœlu wœyen ki

¹ N tan Pœlu, n wama wo rasife Ala xa Mixi Sugandixi xa dijœ nun a xa fanyi nan saabui ra. Wo naxe a n sœnbe mu gbo n na wo ya ma temui naxe, fo n na makuya wo ra, n fa wœyen xœrœxœ fala wo be.

² N bara wo mayandi, wo naxa a niya n ma wœyeniyi xa xœrœxœ n fa temui wo yire. Ndee jœœ a ma muxu na jœœfe adama ki nan tun ma. N wœyenma a xœrœxœ ra na mixie nan be.

³ Adamadi nan muxu ra, kœœ muxu mu gere soma adama ki xa ma.

⁴ Muxu mu gere soma adamadi xa geresosee xa ra. Muxu gere soma Ala xa geresosee nan na naxee nœma Sentane sœnbœe kanade. Muxu majœxunyi birin xun nakanama nœ

⁵ naxan Ala xa fe kolonyi matandima yœte igboja kui. Majœxunyi birin xa lu Ala xa

Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma.

⁶ Wo na wo xa batui rakanmali, naxan na tondi na ra, muxu fama nœ na kanyi naxankatade.

⁷ Wo xa na fe mato a fanyi ra. Xa mixi la a ra a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan gbe ra, a xa a kolon muxu tan fan na na ki nœ.

⁸ N mu yaagima wœyeniyi xungbe falafe ra wo be Marigi xa yaamari xa fe ra, a naxan fixi n ma alako n xa wo mali sœnbe sœtœde. A mu n xœœxi wo xun nakanade xœ.

⁹ N mu findixi mixi xa ra naxan nœma wo magaaxude n ma sœbeli ra, alo wo a majœxunxi ki naxe.

¹⁰ Ndee a falama, «A xa bataaxœe sœnbe gbo, e xœrœxœ, kœœ a gundi yati na fa, a sœnbe mu gbo, a xa masenyi yusi yo mu na.»

¹¹ Na kanyie xa a kolon muxu naxan falama muxu xa bataaxœe kui, muxu fama nœ na birin nakamalide muxu fa temui.

¹² Muxu mu suusama muxu yœte misaalide yœte igboe ra. Muxu mu wama muxu yœte maniyafe e ra. E na e yœte igbo e yœte xa majœxunyi ra, e bara ge e xa lœnnitareja masende.

¹³ Muxu mu wama muxu yœte xa fe falafe han pon! Ala yaamari naxan fixi muxu ma mixie be muxu naxee xaranma, muxu na nan falama wo be.

¹⁴ A mu luxi alo muxu mu siga wo yire. Muxu singe nan wo lixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi ra.

¹⁵ Muxu mu matɔχɔe fenma han a dangi a i mixi gbetee xa walie xa fe ra, fo wali naxan soxi muxu tan yi ra. Muxu wama naxan xɔn, wo xa danxaniya xun xa masa, muxu xa wali xa gbo wo ya ma.

¹⁶ Na ki muxu nɔma nε Ala xa xibaaru fanyi masende yire gbetee naxee dangi wo ra. Muxu mu matɔχɔe fenma mixi gbetee xa wali foxie ra.

¹⁷ Xa mixi wa a yete matɔχɔfe, Marigi wali naxan nabaxi a xa dunijneigiri kui, a xa a yete matɔχɔ Marigi xa fe nε i.

¹⁸ Barima yete matɔχɔe xa mu rafan Marigi ma, fo Marigi yete naxan matɔχɔma.

11

Pɔlu xa wali

¹ Wo xa wo haake to n bε, alo wo jan na a rabafe ki naxe, n xa n ma daxuna nde fala wo bε.

² Wo rafan n ma Ala xa xanunteya ra, naxan mu wama a firin nde xɔn. N wo soxi Ala xa Mixi Sugandixi gbansan nan yi ra, alo gine naxan fixi xemε ma a dimedi.

³ Kɔnɔ n gaaxuxi nε mixi ndee fa wo madaxufe, e fa wo xaxili makuya Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, wo biraxi naxan fɔχɔ ra bɔŋε fixe ra. Na kui, wo luma nε alo Nεεnε Mahawa bɔximase naxan madaxu yunubi xa fe ra.

⁴ N a falama na fe nan ma, wo wo tuli matima mixi nan na, naxan Isa xa fe masenma

wo bε ki gbetee, bafe muxu gbe ki ra. Wo man timma xaxili gbetee suxude, bafe Ala Xaxili Sεniyεnxi ra wo naxan sɔtɔxi. Wo masenyi nde rabatuma naxan mu lanxi muxu xa masenyi ma, wo laxi naxan singe ra.

⁵ Kɔnɔ n a kolon n mu xurun na mixie bε, naxee e yete findixi wo bε xεera fisamantee ra.

⁶ Hali n wɔyεn ki mu tofan a gbe ra, kɔnɔ n xaxili tan gbo. Muxu bara na masen wo bε a fanyi ra.

⁷ N to n yete magoro Ala xa xibaaru fanyi masenfe ra wo bε sare xanbi, alako wo tan xa fe xa mate, na findixi tantanyi nan na wo bε?

⁸ N bara danxaniyatɔe nama gbetee makula, alako n xa nɔ walide wo bε sare xanbi. N mu n ma kɔntɔfili dɔχɔxi mixi yo xun ma wo ya ma.

⁹ Masedon danxaniyatɔe nan fa n malide n ma tɔɔre kui. N na birin naba nε alako n naxa findi kote ra wo bε. Han ya na xaxili na n yi ra.

¹⁰ N xa nɔndi fala wo bε Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, n walixi wo bε sare xanbi ki naxe, n man walima na ki nε Akayi bɔxi birin ma, barima na findixi xunnakeli nan na n bε.

¹¹ Munfe ra? N mu na rabaxi wo tan bε xanunteya xa ra? Ala a kolon.

¹² N naxan nabaxi, n man gbilenma nε na raba ra, alako mixi yo naxa nɔ e misaalide muxu ra. Ndee wama na binyε nan xɔn.

¹³ Na mixie e yete findixi wo be xεεra fisamantee ra, kono wule falεe nan e ra, naxee mixi madaxuma, a falafe ra e tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xεεrae ra.

¹⁴ Kono na mu findima de ixare ra, barima hali Sentane a mixi madaxuma, a a yete kan misaali maleke nɔrɔxi ra.

¹⁵ Sentane xa walikεe fan birama na misaali nan fɔxɔ ra, e fa e yete masen walikε tinxinxie ra. E fama ne e sare sɔtode.

¹⁶ Wo xa wo haake to n be, n fan xa n yete matɔxɔ dondoronti, kono wo naxa a majɔxun daxuna ra de! Hali wo a majɔxun daxui na n na, wo xa dijε alako n xa n gbe fala wo be.

¹⁷ Na kui, n mu wɔyεnma Marigi waxɔnki ma. N wɔyεnma daxui ki nan ma naxan wama a yete matɔxɔfe.

¹⁸ Mixi gbegbe to so yete igboja kui adamadi ki ma, n fan xa n kan matɔxɔ.

¹⁹ Wo tan xaxilimae, wo tinma xaxilitaree ra temui birin.

²⁰ Wo tan tinma wo xa findi konyie ra, mixie xa wo rawali a jaaxi ra, e xa se birin ba wo yi ra, e xa e ya ragoro wo ma, e man xa wo de ragarin.

²¹ N bara a fala wo be yaagi ra, muxu tan mu na senbe mooli masenxi wo be. Kono e suusaxi e yete kan matɔxɔe naxan na, fo n fan xa suusa na ra, hali a findi xaxilitareja ra n be.

²² Eburu mixie nan e ra? N tan fan findixi Eburu mixi

nan na. Isirayilakae nan e ra? N tan fan findixi Isirayilaka nan na. Iburahima bɔnsɔe nan e ra? N tan fan Iburahima bɔnsɔe nan n na.

²³ Ala xa Mixi Sugandixi xa walikεe nan e ra? Wo wo haake to n be de, n tan dangi e ra. N bara wali dangi e ra, n bara sa geeli dangife e ra, n bara bɔnbɔe sɔtɔ dangife e ra, n bara makore faxe de ra dangife e ra.

²⁴ Sanmaya suuli Yuwifie n bɔnbɔma sεberε ya tongo saxan nun solomanaani ra.

²⁵ Sanmaya saxan e n bɔnbɔma gbengbeta ra. Sanmaya keren e bara n magɔnɔ gεmee ra. Sanmaya saxan n ma kunkui dulama baa ma. Sanmaya keren n bara xi keren nun kɔe keren nadangi ye xɔɔra baa ma.

²⁶ N ma biyaasi wuyaxi kui, n bara tɔɔrɔ xure igirife ra, n bara tɔɔrɔ munjetie xa fe ra, n yete kan bɔnsɔe mixie bara n tɔɔrɔ, kaafirie fan nu bara n tɔɔrɔ. N bara tɔɔrɔ taae, gbengberenyi, nun baa ma. Danxaniyatɔe wule falεe fan bara n tɔɔrɔ.

²⁷ N bara tɔɔrɔ wali xɔrɔxɔe xa fe ra. Sanmaya wuyaxi n mu xi, n mu baloe sɔtɔ, n mu ye min, n lu kaame ra, n mu sose sɔtɔ neɛme ra.

²⁸ Naxan saxi na birin fari, lɔxɔ yo lɔxɔ n kontɔfilima danxaniyatɔe jamae xa fe ra.

²⁹ Senbe na ba mixi nde, a bara ba n fan na. Danxaniyatɔe na yunubi fe raba, a n sondonyi tɔɔrɔma ne alo te na sa a ma.

³⁰ Iyo, xa a lanma n xa n yete matɔxɔ fe nde ra, n nan n yete matɔxɔma n ma senbetareya nan na.

³¹ Ala, naxan findixi Marigi Isa baba ra, naxan matɔxɔma abadan, a a kolon n mu wule falama.

³² Damasi gomina, naxan nu na Mange Aretasi xa yaa-mari bun ma, a naxa taa naadee balan alako a xa n suxu,

³³ kɔnɔ danxaniyatɔe naxa n nagoro taā tete wunderi ra debe kui, n fa n ba a yi ra.

12

Pɔlu xa matɔxɔe

¹ N lanma n xa nde sa na matɔxɔe fari? Na yusi mu na, kɔnɔ n man xa laamatunyie nun masenyie xa fe fala wo be Marigi naxee fixi n ma.

² Isayanka nde nu na, naxan xanin koore walaxε saxan nde. Na jε fu nun naani nan yi ki. N mu a kolon xa a fate yati nan siga, xa na mu a xaxili gbansan. Ala a kolon.

³ Hali Ala gbansan nan to a kolon, xa a fate yati nan siga, xa na mu a ra a xaxili gbansan, n fe keran nan kolon,

⁴ na xemε xaninx i ne ariyanna. Menni a naxa fee me, naxee mu daxa adama xa e masen a boore be.

⁵ N bara na xemε matɔxɔ. N tan nan lanxi na xemε ma, kɔnɔ n mu wama n yete matɔxɔfe. N nan n ma senbetareya gbansan nan matɔxɔma.

⁶ Kɔnɔ xa n bara wa n yete matɔxɔfe, na mu findima xaxilitareja ra, barima n naxan birin falama a findixi nɔndi nan na. N mu na birin falama xε, alako mixie naxa n ma fe ite dangife e naxan toma a nun e naxan mema n xun ma.

⁷ Na laamatunyie to maga-axu, n naxa dundu.

Ala naxa tɔɔre nde dɔxɔ n ma, naxan fatanxi Sentane xa maleke ra, alako n naxa n yete igbo na laamatunyi magaaxuxie xa fe ra.

⁸ N naxa Ala maxandi san-maya saxan a xa na tɔɔre ba n ma,

⁹ kɔnɔ a naxa a masen n be, «N ma hinne bara i rali. I n ma senbe kamalixi kolonma i xa senbetareya nan kui.» Na nan a toxi n nan n ma senbetareya matɔxɔma, alako Ala xa Mixi Sugandixi senbe xa lu n be.

¹⁰ Na nan a toxi senbetareya rafanxi n ma. Hali na findi konbi ra, hali na findi fe xɔrɔxɔe ra, hali na findi paxankate nun tɔɔre ra n be Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, na birin nafan n ma, barima n a kolon n senbe sɔtɔma n ma senbetareya nan kui.

¹¹ Wo bara a niya n xa wɔyεn alɔ daxui. A nu lanma ne wo tan yati xa fe fanyi fala n ma fe ra. Hali n ma fe to goroxi, n mu xurun na xεera fisamantee ya i.

¹² N bara n ma xεeraya fɔxie masen wo be, n to tɔnxumae, fe magaaxuxie, nun kaabanakoe raba wo tagi duluxɔtɔe xungbe kui.

¹³ Fe keran gbansan nan na, n mu naxan nabaxi wo ra alɔ n a raba danxaniyatœ n̄ama gbetœ ra ki naxœ. N mu tin findide kote ra wo tan bœ. Xa na mu rafan wo ma, wo xa dijœ.

¹⁴ N redixi n ma biyaasi saxan nde rabafe ra wo xɔnyi. N mu findima kote ra wo bœ de, barima n mu wama wo harige xɔn ma. N wama wo tan yati nan xɔn ma. A mu lanma die xa feerœ fen e barimixie bœ. A lanma barimixie nan xa feerœ fen e xa die bœ.

¹⁵ N tan bara tin feerœ fende wo bœ. N bara tin n yete fide wo bœ. N to wo xanuxi a gbe ra, wo tan nde bama na xanunteya nan na n tan bœ?

¹⁶ Awa yire, kɔnɔ n mu findixi kote ra wo bœ. Nde a falama a kɔcta mixi nan n na, a n bara wo masɔtɔ kɔcta wali ra.

¹⁷ Kɔnɔ n xa wo maxɔrin, n bara wo rawali n ma xεεrae saabui ra?

¹⁸ N naxa Tito mayandi a xa siga wo yire. N man naxa n ngaxakerenyi gbetœ xεε naxan a matima. Tito wo rawali ne? N nun Tito mu jere xaxili keran xa fari? A mu n tan xa fɔxi raba?

¹⁹ N xanuntenyie, kabi temui xɔnnakuye wo jɔxɔ a ma muxu na muxu yete nan xunmafalafe, kɔnɔ muxu na Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan tife wo bœ Ala ya xɔri alako wo xa danxaniya xa sabati.

²⁰ Kɔnɔ n bara gaaxu n wo jere ki nde life naa naxan mu rafan n ma. Temunde n

fan jere ki mu fama rafande wo ma. N bara gaaxu n na siga wo xɔnyi n yi fee nan lima naa: lantareya, tɔɔne, xɔnnanteya, boore matandi, wɔyen jaaxi, naafixiya, yete igboja, nun naxasi.

²¹ Yi biyaasi n bara gaaxu Ala fama ne n ma fe ragorode wo saabui ra, n fa nimisa wo xa yunubie xa fe ra, mixi ndee mu gbilen naxee fɔxɔ ra, alɔ seniyentareja, yene, nun langoeja.

13

Pɔlu xa biyaasi saxan nde

¹ N ma biyaasi saxan nde nan yi ki wo xɔnyi. «Fe birin makiitima seede firin, xa na mu, seede saxan nan xui ma.»

² N to n ma biyaasi firin nde raba wo xɔnyi, n naxa a fala wo bœ, «N na fa, n mu dijɛma mixi yo ma.» Yakosi, hali n na yire makuye, n man bara gbilen na wɔyenyi ma mixie bœ, naxee nu bara yunubi raba, a nun mixi gbetœ.

³ Wo wama a kolonfe xa Ala xa Mixi Sugandixi na wɔyенfe n saabui nan na. Wo fama na kolonde, barima a senbe mu xurun wo bœ. A senbe gbo wo ya ma.

⁴ Mixie naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma a xa senbetareya kui, kɔnɔ Ala naxa a rakeli faxe ma senbe ra. Muxu tan fan, muxu senbe mu gbo, kɔnɔ muxu fama ne lude a seeti ma wo malife ra Ala senbe saabui ra.

⁵ Wo xa wo yεtε mato a kolonfe ra xa wo danxaniyaxi. Wo xa na mato a fanyi ra. Wo mu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi Isa na wo bɔjε i? Kɔnɔ xa wo bara a to wo mu danxaniyaxi, Isa mu na wo bɔjε i de!

⁶ Wo xa a kolon muxu tan danxaniyaxi.

⁷ Muxu Ala maxandima wo bε alako wo naxa fe jaaxi yo raba. Muxu mu wama wo xa lu tinxinyi kui alako muxu xa xili fanyi sɔtɔ. Muxu wama na nan xɔn wo tan bε, alako wo xa lu kira fanyi xɔn, hali mixi nde kiiti jaaxi dɔxɔma muxu ma.

⁸ Muxu tan mu nɔma nɔndi matandide, fo muxu xa bira a fɔxɔ ra.

⁹ Xa muxu sɛnbε xurun, kɔnɔ wo gbe naxa gbo, muxu bara nεlexin. Muxu Ala maxandima nε alako wo xa danxaniya xa kamali.

¹⁰ N na bataaxe sɛbεfe wo ma yire makuye barima n mu wama fe xɔrɔxɔe falafe wo bε wo ya xɔri. Marigi bara n xεe a xili ra alako n xa wo mali, wo xun nakanafe mu na naxan na.

¹¹ N ngaxakerenyie, a dɔnχɔe ra, Ala, xanunteya nun bɔjεsa kanyi xa lu wo sεeti ma, wo xa sεewa, wo xa kamali, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa lan wo bore ma, wo xa lu bɔjεsa kui.

¹² Wo xa wo bore xεebu sunbui sεniyεnxi ra. Sεniyεntɔe birin bara wo xεebu.

¹³ Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne wo ra,

Ala xa wo xanu, Ala Xaxili Sεniyεnxi xa lu wo bɔjε i.

Ala xa masenyi Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Galati danxaniyat̄œ nama ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa x̄eera P̄olu naxan s̄eb̄e danxaniyat̄œ nama ma, naxee nu sabatixi Galati boxi ma. Temui dangixi, P̄olu nu bara kawandi ti naa, alako mixie xa danxaniya Isa ma. Na birin s̄ebexi Isa xa X̄eerae xa Taruxui kui, Sora 13 nun 14.

Isa xa wali to fōlō Isirayila bɔxi ma, danxaniyat̄œ singee Yuwifie nan nu gbo e ya ma. (Yuwifi xili ba, Isirayila xili ba, bɔnsœ kerentnan xili a ra.) E naxa la a ra a Isa nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, e xa namijɔnmæ naxan xa fe masen e xa Kitaabui kui. E mu Isa xa seriye tongoxi alo diine neené, barima e a toxi ki naxé, Isa xa seriye bara Yuwifie xa diine rakamali, alo Ala nu bara a masen ki naxé. Na kui, e to findi Isayankae ra, e mu e xa diine seriye rabenjin naxan nu s̄ebexi Tawureta Munsa nun Yabura Dawuda kui. E naxa Isa xa seriye sa seriye boore fari.

Na sese mu nu findixi fe x̄orɔxœ ra na kawandi nu tima temui naxé Yuwifie nan gbansan be, kono

Isa xa x̄eerae to na masenyi kawandi si gbetee be, fe ndee naxa mini. Si gbetee tan to findi Isayankae ra, e tan mu nu tinxi Yuwifie xa naamunyie xa sa Isa xa seriye fari, barima Isa xa seriye nu bara e wasa.

Na kui, Yuwifi Isayanka ndee naxa si gbete Isayankae xili kana e xa sunnatareya xa fe ra. E naxa a fala a Isayanka naxan mu sunnaxi, a mu gexi kisi sotode. P̄olu to na xaxili me, a naxa na fe matandi, a falafe ra xa kisi sotoma Isa xa serexé saabui nan na, mixi hayi mu na sunne ma kisi xa fe ra. A mu a fala sunne mu fan. A a fala ne sunne, xa na mu a ra yaamari gbete, a mu nōma mixi rakiside. Isa xa serexé nan gbansan nōma na rabade.

Na galanbui naxan so Yuwifi Isayankae nun si gbetee Isayankae tagi, a nōma xaxili gbegbe fide won fan ma. Diine fee na na, a lanma won xa naxee raba, kono e mu won nakisima. Naamuni ndee na na, won nōma naxee rabade, kono a mu lanma won xa e findi teku ra kisi xa fe ra. Na birin tagi rasafe ndedi x̄orɔxœ, kono Ala xa Kitaabuie nōma lōnni fide won ma nee xa fe ra.

Bafe na fe ra, Annabi P̄olu xa Kitaabui Galati danxaniyat̄œ be, a man danxaniyat̄œ jere ki masenma won be. Xanunteya nan findixi Isayankae xa yaamari singe ra. Ala Xaxili Seniyenxi, naxan sabatixi

danxaniyatœ bɔnj e kui, na nan a rajere ma Ala xa kira xɔn ma. Na tide gbo, barima xa na mu a ra Sentane fe birin nabama nε alako a xa a rajere kira gbete xɔn ma, naxan findixi yunubi kira ra. Ala xa won natanga na ma. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Pɔlu naxan sεbε Galati danxaniyatœ nama ma

Xεεbui

¹⁻² N tan Pɔlu nun n ngaxakerenyie, muxu bara danxaniyatœ namae xεεbu naxee na Galati bɔxi ma. Mixi yo mu n xεεxi. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nun Baba Ala naxan a rakelixi faxe ma, e tan nan n xεεxi.

³ Won Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bɔnjesa fi wo ma.

⁴ Isa a yete baxi sεrexe ra won ma yunubie xafarife nan na, a xa won natanga yi waxati naaxi ma, alɔ won Baba Ala wama a xɔn ma ki naXE.

⁵ Tantui na Ala be abadan. Amina.

Galatikae gbilenfe Ala xa kira fɔxɔ ra

⁶ N de bara ixara wo to gbilenfe wo xilima fɔxɔ ra yi ikɔrɔxi ra, naxan bara wo xili a xa Mixi Sugandixi xa hinne saabui ra. Wo na bifafe masenyi gbete nan fɔxɔ ra,

⁷ naxan mu findixi masenyi fanyi ra. Mixi ndee wama wo xaxili ifufe, e xa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi mafindi.

⁸ Kɔnɔ xa a sa li muxu tan, xa na mu a ra Ala xa malekε nde naxa masenyi ti wo bε, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo bε a singe ra, dankari na na kanyi bε.

⁹ N xa gbilen na ma a firin nde. Xa mixi yo fa masenyi nde tide wo bε, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo bε a singe ra, dankari na na kanyi bε.

Pɔlu xa xεεraya

¹⁰ Na kui, n na nde sago rabafe, ibunadama ba ka Ala? Wo cɔnɔ a ma a n wama adamadi sago nan nabafe? Xa na na a ra nu, n mu findima Ala xa Mixi Sugandixi xa konyi ra.

¹¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bε a n xibaaru fanyi naxan ibama a mu fatanxi adama xaxili xa ra.

¹² N mu a sɔtɔ mixi xa ra. Mixi yo mu n xaranxi a ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa yati nan a masenxi n bε.

¹³ Wo bara a me a singe n nu biraxi Yuwifie xa diine fɔxɔ ra senbe ra ki naXE. N nu Ala xa danxaniyatœ namae naxankatama nε a naaxi ra alako n xa e sɔnto.

¹⁴ N xaranyi naxan nabaxi Yuwifie xa diine kui, a dangi n booree xa xaranyi ra. N nu birama n benbae xa naamunyie fɔxɔ ra senbe nan na.

¹⁵ Kōnō Ala nu bara n sugandi kafi n bari temui. A naxa n xili a xa hinne ra,

¹⁶ a fa a xa Di masen n bε, alako n xa a xa fe kawandi ti si gbetee tagi. A to n xili na ma, n mu marasi fen mixi yo ra,

¹⁷ n mu siga Darisalamu mixie yire naxee singe findi Isa xa xεerae ra n tan bε. N naxa siga keran na Arabu bɔxi ma. Na dangi xanbi n naxa gbilen Damasi taa kui.

¹⁸ Nε saxan to dangi, n naxa siga Darisalamu, alako n xa Piyeri kolon. N naxa lu a xɔnyi xi fu nun suuli.

¹⁹ N mu Isa xa xεera gbete to na temui, fo Isa xunya Yaki.

²⁰ N xa a fala wo bε Ala ya xɔri, n naxan sεbεfe wo ma, wule yo mu na a kui.

²¹ Na jere dangi xanbi, n naxa siga Siriya nun Silisi bɔxi ma.

²² Isayanka namae naxee nu na Yudaya, nee mu nu n kolonxi na temui,

²³ kōnō e nu bara a mε a mixi naxan nu e tɔɔrɔma, a a bara findi danxaniya kawandila ra. «Singe a nu wama na danxaniya xun nakanafe, kōnō yakɔsi a na a kawandife.»

²⁴ Na kui, e naxa Ala matɔɔc n ma fe ra.

2

Pɔlu nun Isa xa xεerae

¹ Nε fu nun naani to dangi kelife na biyaasi singe ma, n man naxa gbilen Darisalamu. Baranabasi nun Tito nu na n fɔxɔ ra.

² Ala nu bara a masen n bε n xa siga naa alako n xa dεntεgε sa e bε n xibaaru fanyi naxan ibama si gbetee tagi. N mu na dεntεgε sa e birin xa bε, fo danxaniyatɔε kuntigie, barima n mu nu wama n ma wali xun xa rakana.

³ Kōnō hali Tito Girεkika naxan nu na n fɔxɔ ra, e mu a karaxan a xa sunna.

⁴ Mixi sunnafe nu bara findi nɔɔnsɔɔc naxee mu findixi danxaniyatɔε ra, nee naxa so muxu ya ma gundo kui. E nu wama won ma xɔreya nan nabεnfe, Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan fixi won ma, alako won man xa gbilen konyiya kui.

⁵ Kōnō muxu mu tin na xaxili ra fefe ma, alako wo naxa ba Isa xa nɔndi kira xɔn ma.

⁶ N mu n xaxili tixi mixie ra jama biraxi naxee fɔxɔ ra, barima Ala mu mixi yo rafisama a boore bε. E tan mu sese sa n ma masenyi fari.

⁷ E naxa a to Ala nan na xεeraya taxuxi n na, n xa Isa xa xibaaru fanyi iba si gbetee bε, alɔ Piyeri a rabama Yuwifie bε ki naxε.

⁸ Ala naxan Piyeri xεe a xa wali rabade Yuwifie tagi, a tan nan n fan xεe a xa wali rabade si gbetee tagi.

⁹ Yaki, Piyeri, nun Yaya naxee findixi kuntigi xung-bee ra danxaniyatɔε tagi, e naxa n nun Baranabasi rasεnε a ngaxakeren ki ma e to a kolon Ala hinnexi n na ki naxε. E naxa lan a ma a muxu xa xεeraya raba si

gbetee tagi, e tan fan xa a raba Yuwifie tagi.

¹⁰ E man naxa muxu mayandi muxu xa setaree mali muxu xa wali kui. Fe nan na ki n nu wama naxan nabafe a fanyi ra.

Yuwifie nun si gbetee

¹¹ Piyeri to fa Antiyoki, n naxa a matandi, barima a nu bara tantan.

¹² Beenun Yaki xa mixi ndee xa siga a yire, a nu a d̄egema a nun si gbetee. Kōnō e to a xōnyi li, a naxa gibile mixie fōxō ra naxee findixi si gbetee ra. A nu bara gaaxu Yaki xa mixie ya ra, barima e nu laxi a ra a danxaniyatœe lanxi n̄e e xa sunna.

¹³ Yuwifi gbetee naxa bira a xa filankafujja fōxō ra, han e naxa Baranabasi fan natantan.

¹⁴ N to e xa tinxintareya to, naxan mu lanxi Ala xa nōndi ma, n naxa a fala Piyeri b̄e e birin ya xōri, «Hali i to findixi Yuwifi ra, i na j̄erefe si gbetee xa naamunyi ki nan ma, naxan mu findi Yuwifi xa naamunyi ra. Munfe ra i a falama si gbetee b̄e e xa j̄ere Yuwifie j̄ere ki ma?»

¹⁵ Won tan naxee barixi Yuwifiya kui, naxee mu findixi yunubitœe ra si gbetee tagi,

¹⁶ won a kolon mixi yo mu nōma Ala xa seriye birin nabatude, a fa lu a mutantan na xa a findi tinxintœe ra. A findima tinxintœe ra a to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Na kui, won bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa

ma, alako won xa tinxin na danxaniya saabui ra. Won mu nōma Ala xa seriye birin natinmede, han won xa findi tinxintœe ra. Mixi yo mu nōma Ala xa seriye birin natinmede, han a fa findi tinxintœe ra.

¹⁷ Xa won na tinxinyi fenfe Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra, won fa yunubi nde raba, na a masenma yunubi rafan Ala xa Mixi Sugandixi ma? Astōfulahi.

¹⁸ N mu lama a ra sōnōn n nōma Ala xa yaamari birin natinmede, han n xa findi tinxintœe ra. Xa a sa li n bara gibile na xaxili ma, na mu findi Ala xa seriye ra.

¹⁹ N to a to n mu nōma Ala xa seriye birin natinmede, n naxa na xaxili lu na, alako n ma j̄ere ki fanyi xa findi tantui ra Ala be.

²⁰ Ala xa Mixi Sugandixi faxa ki naxe wuri magalanbuxi ma, n waxōnfe fan bara faxa na ki. Yakosi n mu birama n waxōnfe fōxō ra. Ala xa Mixi Sugandixi nan n ma dunijēigiri rajerema. N n ma dunijēigiri rajerema danxaniya nan saabui ra. N bara danxaniya Ala xa Di ma naxan a yete baxi serexē ra n be a xa xanunteya xa fe ra.

²¹ N mu tinma Ala xa hinne rabolode. Xa a sa li n nōma Ala xa yaamarie ratinmede han n xa findi tinxintœe ra, a lima Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe tide yo mu na won ma kisi xa fe ra.

Iburahima xa die nan na

¹ Wo tan Galatika xaxilitaree, nde wo madaxuxi? A masenxi ne wo be a fiixe ra a Ala xa Mixi Sugandixi banban ne wuri magalanbuxi ma.

² Wo a fala n be munse a niyaxi wo xa Ala Xaxili Seniyenxi soto. Wo a sotoxi Ala xa seriye ratinmefe nan saabui ra, ka wo a sotoxi ne barima wo danxaniyaxi Ala xa masenyi ma wo naxan mexi?

³ Wo xaxili mu na? Singe wo xaxili nu tixi Ala Xaxili Seniyenxi nan na, kono yakosi wo laxi wo yete kan senbe nan na. Munfe ra?

⁴ Wo bara tooro Ala Xaxili sotofe ra, yakosi munfe ra wo wama na bejinfe? Na bara findi fe fufafu ra wo be?

⁵ Ala a Xaxili Seniyenxi firma wo ma, a man kaa-banakoe rabama wo tagi. A wo kima ne, barima wo bara a xa seriye rabatu, ka a wo kima ne barima wo bara danxaniya Ala xa masenyi ma wo naxan mexi?

⁶ Wo xa Iburahima xa fe mato. A to danxaniya Ala ma, a naxa tinxinyi soto Ala mabiri.

⁷ Na nan na ki, mixi naxan danxaniya Ala ma, na bara findi Iburahima xa di ra.

⁸ Kitaabui na nan yati fala beenun a xa raba, a falafe ra Ala fama si gbete ratinxinde e xa danxaniya saabui ra. A naxa na masenyi fanyi masen singe nu, a to a fala Iburahima be, «Si birin fama ne duba sotode i tan saabui ra.»

⁹ Na kui, danxaniyatoe birin duba sotoma ne alo Iburahima danxaniyatoe.

¹⁰ Mixi naxan katama Ala xa yaamarie ratinmede alako a xa kisi soto, na findixi mixi dankaxi nan na, barima a sebexi Kitaabui kui, «Mixi naxan mu yaamari birin nabama, naxee sebexi Ala xa seriye Kitaabui kui, a dankaxi.»

¹¹ Mixi yo mu nomma Ala xa yaamarie birin nabatude, na xa a findi tinxitoe ra. A sebexi Kitaabui kui, «Tinxintoe kisima a xa danxaniya nan saabui ra.»

¹² A man sebexi, «Mixi naxan Ala xa yaamarie birin nabatuma, a kisima nee nan saabui ra.» Xaxili firin nan a ra. Naxan a xaxili tima danxaniya ra, a mu nomma a xaxili tide yaamarie ratinmefe ra.

¹³ Ala xa Mixi Sugandixi bara won xunsara dankoe ma, won naxan soto barima won mu a xa yaamari birin natinmexi. A won xunsara ne, a to won ma dankoe tongo a xa kote ra. A findi mixi dankaxi ra a faxa ki nan ma, barima a sebexi Kitaabui kui, «Dankoe na mixi be naxan gbakuma wuri ma.»

¹⁴ A bara won xunsara alako Ala heeri naxan fixi Iburahima ma, a xa dangi si gbete ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na kui, won ma danxaniya saabui ra, won nomma Ala Xaxili Seniyenxi sotode naxan laayidixi won be.

*Ala xa saate nun
ibunadama xa wali*

¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa misaali nde masen wo bε. Mixi mu nōma saate masarade, xa na mu a ra a kanade, saate naxan tongoxi ibunadama xa seriye ki ma. Annabi Iburahima xa saate luma na ki nε.

¹⁶ Ala naxa laayidi ndee tongo Iburahima nun a xa di bε. Kitaabui mu a falama «die,» wøyenyi naxan wama a falafe «mixi wuyaxi.» Kitaabui a falama «a nun a xa di.» Wøyenyi na a ra naxan wama a falafe «mixi keren.» Na mixi keren findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na.

¹⁷ N wama naxan falafe wo bε, a Ala xa seriye, naxan səbəxi jε kεmε naani jε tongo saxan dangi xanbi Ala xa saatetongoe Iburahima bε, na seriye mu nōma na laayidi singe kanade.

¹⁸ Xa won kisi sōtōma kε ra, barima won Ala xa yaamarie ratinmēma, won mu a sōtōma sōnōn Ala xa laayidi saabui ra. Ala a fi Iburahima ma laayidi nan na a yete xa hinne xa fe ra.

¹⁹ Xa na nan a ra, munfe ra Ala a niya a xa yaamarie xa səbə Kitaabui kui? A a xa yaamarie səbə ne yunubie xa fe ra, beenun a xa Di laayidixi xa fa. Malekēe naxa fa na seriye ra, e na so saabui nde yi ra.

²⁰ Saabui tan luma mixi firin nan tagi, kōnō Ala tan, keren nan a ra.

²¹ Ala xa seriye nun Ala xa laayidie e boore matandima? Ade de! Xa won nu nōma kisi sōtōde Ala xa yaamarie rabatui nan

na nu, na nu nōma nε won findide tinxintøee ra.

²² Kōnō Ala xa Kitaabui a masenxi nε won bε a dunija mixi birin Ala xa yaamarie matandima, e findi yunubitøee ra. Na kui, Ala naxan laayidixi mixie bε, naxee lama a ra, e fa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, e nōma na sōtōde.

²³ Beenun mixi xa no kisi sōtōde danxaniya saabui ra, won nu na katafe Ala xa yaamarie ratinmēde, alako won xa kisi, kōnō won mu no.

²⁴ Na kui, seriye bara won xuru han beenun Ala xa Mixi Sugandixi xa fa alako won xa tinxinyi sōtō danxaniya saabui ra.

²⁵ Kōnō danxaniya to bara fa, won mu na seriye xa xurui bun ma sōnōn,

²⁶ barima wo birin bara findi Ala xa die ra, wo to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.

²⁷ Wo tan naxee bara wo xunxa ye xɔora Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan fa a ra.

²⁸ Yuwifi nun Gireki, konyi nun xɔrε, xεmε nun gine, wo birin keren Ala xa Mixi Sugandixi Isa i.

²⁹ Xa wo bara findi Isa Ala xa Mixi Sugandixi gbe ra, wo bara findi Iburahima xa die nun ketongoe ra ałc Ala a laayidixi ki naxε.

¹ N wama naxan falafe, ke tongoma, a dimedi temui, hali a baba ke to findixi a gbe ra, a luxi alɔ konyi naxan mu gexi a yete sɔtɔde.

² A luma yatigie nun karamɛxɔe xa yaamari nan bun ma, han a baba na tin temui naxe a xa a yete sɔtɔ.

³ Won tan fan to mu nu Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolon, won nu luxi ne alɔ dimedie. Won nu na dunijna fe kobie xa konyiya nan bun ma.

⁴ Waxati to kamali, Ala naxa a xa Di xee dunijna ma gine nde saabui ra. A naxa bari Ala xa seriye bun ma,

⁵ alako a xa mixie xunsara naxee nu na Ala xa seriye xa kiti bun ma. A naxa won xunsara alako won xa findi Ala xa die ra.

⁶ Wo to findi a xa die ra, Ala naxa a xa Di Xaxili raso wo bɔne i, xaxili naxan xili tima, «n Ba.»

⁷ Na nan a ra wo bara mini konyiya kui, wo bara findi Ala xa die ra. Wo to findixi a xa die ra, Ala man bara wo findi a ketongoe ra.

⁸ Singe wo mu nu Ala kolon. Dunijna fe kobie nan nu findixi wo marigi ra, a fa li nee nun Ala tagi ikuya.

⁹ Yakɔsi wo bara Ala kolon. Ala bara wo fan kolon. Munse fa a niyaxi nɔn wo man gbilenma na dunijna fee ma naxee sɛnbɛ nun tide mu gbo? Wo man wama lufe e xa konyiya bun ma?

¹⁰ Wo man bara bira yaa-marie fɔxɔ ra, naxee a falama lɔxɔe ndee nun kike ndee tide gbo e boore be. Wo waxati ndee nun ne ndee

rafisa e boore be.

¹¹ N gaaxu ne wo naxa n ma xaranyi rabolo, n ma wali xa lu n ma fu.

¹² N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi, wo lu alɔ n tan, barima n fan luxi ne alɔ wo tan. Wo mu fe kobi yo raba n na.

¹³ Wo a kolon a n ma fure nan a niya, a singe singe n xa wo kawandi Isa xa masenyi fanyi ra.

¹⁴ Na nu cxɔcxɔ wo be, kɔnɔ n ma fe mu wo bɔne rajaaxu wo ma, wo mu wo makuya n na. Wo n nasene ne alɔ Ala xa maleke nde, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa.

¹⁵ Wo xa na seewε fori na minden? Singe n ma fe nu rafan wo ma han wo nu nɔma tinde wo yae yati bade n be.

¹⁶ N nɔndi falafe wo be, na bara a niya n xa findi wo yaxui ra?

¹⁷ Na mixie wama wo xa bira e fɔxɔ ra, kɔnɔ na mu findima fe fanyi ra wo be. E wama won tagi isofe, alako wo xa lu e tan mabiri.

¹⁸ Xa wo gbata fe fanyi rabafe ra, na mu jaaxu. Wo xa na mɔɔli raba temui birin, hali n mu na wo yire.

¹⁹ N ma die, n man na tɔɔrɔfe wo be alɔ gine xa tɔɔre ditinyi ra, han Ala xa Mixi Sugandixi nere ki sabatima wo i temui naxe.

²⁰ A xɔli n ma won birin xa lu yire kerɛ, alako won xa won bore fahaamu, barima yakɔsi n bara hanme wo xa fe ra.

Hagara nun Sara xa mis-aali

²¹ Wo tan naxee wama kisi sotofe Ala xa yaamarie rat-inmefé saabui ra, wo mu a kolon Ala xa seriye naxan falaxi?

²² A sebexi Kitaabui kui a di firin nan nu na Iburahima yi ra. Konyi gine naxa keran bari a be, xore gine fan naxa di gbete bari a be.

²³ A naxan soto konyi gine saabui ra, na barixi ne alo ibunadama birin barixi ki naxe, kono a naxan soto xore gine saabui ra, a barixi laayidi nan kui.

²⁴ Na gine firinyi misaalixi saate firin nan na. Saate naxan xirixi Sinayi geya fari nan a niyama mixi xa lu konyiya kui. Hagara misaalixi na saate nan na,

²⁵ naxan xirixi Sinayi geya fari Arabu baxi ma. A misaalixi Darisalamu fan na, naxan na konyiya kui a nun a xa die.

²⁶ Kono Darisalamu naxan na ariyanna, xore taa nan a ra. Won nga nan na ki.

²⁷ A sebexi Kitaabui kui, «I tan naxan mu di barima, i xa jelixin.

I tan naxan mu di bari tore kolon,
i xui ramini, a ite jelixinyi kui,

barima gine naxan xa xeme
bara mee a ra,

a xa di wuyama ne,
dangi xeme taa idoxoe ra.»

²⁸ Wo tan ngaxakerenyie, wo bara findi laayidi die ra alo Isiyaga.

²⁹ Na waxati, di naxan barixi ibunadama ki ma, a naxa

di boore tooro, naxan barixi Ala Xaxili senbe saabui ra. Han ya a na na ki ne.

³⁰ Munse sebexi Kitaabui kui? A sebexi, «I xa konyi gine nun a xa di keri, barima konyi gine xa di nun xore gine xa di mu ke itaxunma.»

³¹ N ngaxakerenyie, na nan a ra won mu findixi konyi gine xa die xa ra. Won findixi xore gine xa die nan na.

5

Danxaniyatœ xa xoreya

¹ Ala xa Mixi Sugandixi bara won xunsara, alako won xa xoreya soto. Na kui, wo xa ti a fanyi ra. Wo naxa tin konyiya nde yo xa dcox wo fari sonon.

² N tan Polu, n xa nondi fala wo be, xa wo tin na mixie xa wo sunna, Ala xa Mixi Sugandixi xa wali tide yo mu na wo be sonon.

³ N man xa a fala wo be, xeme naxan tinma e xa a sunna, a lanma a xa Ala xa yaamari birin natinme.

⁴ Wo tan naxee wama tinxinyi sotofe yaamarie rat-inmefé saabui ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi tagi bara ikuya. Ala mu hinnema wo ra sonon.

⁵ Won won xaxili tima Ala Xaxili ra won ma danxaniya kui, alako won xa tinxinyi soto won xaxili tima naxan na.

⁶ Xa mixi biraxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa foxy ra, sunne nun sunnatareya tide yo mu na a be. Fe keran nan tide gbo: Mixi xa danxaniya Ala ma, a xa mixi xanu.

⁷ Wo nu na jerefe a fanyi ra. Pe, nde a niyaxi wo xa nöndi rabolo?

⁸ Naxan wo bëndunxi na ki, na mu findixi Ala ra naxan wo xili.

⁹ Lebini dendoronti nöma farin gbegbe ratede.

¹⁰ N bara la wo ra Ala saabui ra, mixi yo fa a xa fa wo ya iso, wo mu tinma na xaxili mööli ra. Na kanyi fama ne a sare sötöde.

¹¹ N ngaxakerenyie, xa a li nu han ya n na kawandi tife mixie xa sunna, munfe ra Yuwifie luma n jaxankata ra? Xa a sa li nu n na kawandi mööli tima, Isa xa serexë wuri magalanbuxi ma, a mu findima wøyen xɔrɔxɔrɔ ra mixie be nu.

¹² N wama ne naxee na wo ya isofe, hali e mu a dan sunne fe gbansan ma. E xa e xemeyea birin ba na.

Danxaniyatœ jere ki

¹³ N ngaxakerenyie, Ala wama wo xa lu xɔreyä kui, kono wo naxa na xɔreyä mafindi yunubi ra. Wo wo bore mali xanunteya kui.

¹⁴ Ala xa seriyë birin na yi yaamari kerenyi nan kui: Wo xa wo boore adamadi xanu alô wo yete.

¹⁵ Xa wo luma wo bore töörä ra, wo nu wo bore jaxankata, wo a niya døyin, xa na mu a ra wo wo bore xa fe xun nakanama ne.

¹⁶ N wama naxan falafe wo be, wo xa a lu Ala Xaxili xa wo rajere. Wo naxa bira wo yete waxonfe jaaxie fôxä ra.

¹⁷ Adama waxonfe jaaxi nun Ala Xaxili seniyenxi, a

keren mu a ra. Na firinyi na e bore gerefe, alako wo naxa wo waxonfe raba.

¹⁸ Xa Ala Xaxili na wo rajerefe, wo xaxili mu tima wo xa yaamari ratinmæxie ra sönç.

¹⁹ Yunubitœ waxonfee nan ya: langoena, seniyentarena, sön kobi,

²⁰ kuye batufe, duureya, xɔnnanteya, lantareya, tööne, böje tefe, geeni fenfe i yete be, sönxöfe, boore rafisafe a boore be,

²¹ milanteya, siisife, xulunyi jaaxie, nun na maniyee. N man xa a fala wo be, mixi naxee jereema na ki, e mu ariyanna sötöma ke ra muku.

²² Kono Ala Xaxili Seniyenxi xa kewalie nan ya: xanunteya, sœswæ, böjesa, dijne, yarawase, fanyi, lanlanteya,

²³ böje bexiya, nun yete suxui. Tonyi yo mu na na fe möölje ma.

²⁴ Ala xa Mixi Sugandixi Isa fôxirabiree bara yunubitœ waxonfe rabejin a nun fe jaaxi birin.

²⁵ Won to kisi sötä Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, won xa bira a fôxä ra.

²⁶ Won naxa won yete igbo, won naxa won bore raxonç, won naxa mila won bore ma.

6

Danxaniyatœe xa mali

¹ N ngaxakerenyie, xa wo bara mixi nde susu yunubi kui, wo tan naxee xa danxaniya tilinxì, wo xa a mafuru ku alako a xa gbilen Ala

ma. Kōnō wo xa wo nəngi sa wo yətə xən ma, alako wo fan naxa bira na yunubi kui.

² Wo wo bore mali wo xa kote xaninde. Na kui, wo Ala xa Mixi Sugandixi xa seriye nan natinməma.

³ Xa mixi a yətə igboma, a na a yətə madaxufe.

⁴ Kankan xa a yətə nəre ki mato, xa a fan, xa a mu fan. A naxa a boore nəre ki mato, a fa a fala, «N fan boore bə.» Na kui, a xa a yətə kerēn gbansan mato,

⁵ alako kankan xa a yətə xa kote xanin.

⁶ Mixi naxan xaranyi sotəma Ala xa masenyi xa fe ra, a lanma a xa a karaməxə ki fe fanyi məɔli birin na.

⁷ Mixi yo naxa wo madaxu. Adamadi mu nəma Ala madaxude. Kankan fama a yətə xa wali sare sotəde nə.

⁸ Mixi naxan birama a yətə waxənfe jaaxi fəxə ra, a fama nə səntəde na xaxili kobi xa fe ra. Kōnō mixi naxan birama Ala Xaxili waxənfe fəxə ra, a fama kiside Ala Xaxili nan saabuira.

⁹ Won naxa tagan fe fanyi rabafe ra. Xa won mu tagan, won fama nə sare fanyi sotəde a waxati.

¹⁰ Xa won nəma fe fanyi nde rabade, won xa a raba mixi birin bə. A gbengbenyi won xa a raba won ngaxakerenyi danxaniyatəe bə dangife mixi birin na.

Nungui

¹¹ Wo yi sebeli mato, a xɔri xungbo, barima n na a sebefə n yətə beləxə nan na.

¹² Mixi naxee na wo karaxanfe wo xa sunna, e wama nə jama xa e matəxə. E na na rabafe nə alako e naxa naxankate sotə kawandi xa fe ra, naxan Ala xa Mixi Sugandixi xa sərəxə masenma.

¹³ Sunnamixie yati mu Ala xa yaamari birin natinməma, kōnō e wama wo tan xa sunna, alako e xa xili fanyi sotə na xa fe ra.

¹⁴ Kōnō n tan, n wama xili fanyi sotofe won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa sərəxə nan ma fe ra, naxan bara a niya n nəre ki nun dunipa nəre ki, e tagi xa ikuya.

¹⁵ Sunne nun sunnatareya tide yo mu na na. Findife mixi nəsəne ra, na nan tide gbo.

¹⁶ Ala xa bəjəesa nun hinne fi mixi birin ma naxee birama na seriye fəxə ra, a nun a xa jama Isirayila.

¹⁷ A dənəxəe ra, mixi yo naxa n təɔrə, barima Isa xa təɔrə fəxi na n fate ma.

¹⁸ N ngaxakerenyie, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne wo xaxili ra. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e

Efes̄e danxaniyat̄e nama ma

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxē nan na Ala xa x̄eera P̄olu naxan s̄eb̄e danxaniyat̄e nama ma naxee nu sabatixi Efese taa kui nun a rabilinyi. Temui dangixi, P̄olu nu bara kawandi ti naa alako mixie xa danxaniya Isa ma. A lu ne na taa kui han ne firin. Fe naxee dangi Efese na waxati bun ma, e s̄eb̄exi Isa xa X̄eerae xa Taruxui kui, Sora 19.

P̄olu yi Kitaabui s̄eb̄e temui naxe, a nu saxi geeli Ala xa masenyi kawandife ma. Ala Xaxili Seniyenxi naxa masenyi fi a ma naxan findi yi Kitaabui ra.

Alō a to Efese danxaniyat̄e ralimaniya, a l̄onni fi e ma, yi Kitaabui nōma fe gbegbe masende won fan be. A Ala sago makenenma won be a naxan nakamali a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. A sago na a ra mixi birin xa nō kisi s̄ot̄de Isa xa s̄erex̄e saabui ra. Yi Kitaabui a masenma won be a mixi yo mu na naxan xa wali fanyie nōma a rakiside. Mixi kisima Ala xa hinne nan tun saabui ra. Yi Kitaabui man a masenma won be

a danxaniyat̄e jama tide gbo Ala be. A bara wali so e yi ra, e xa nu na raba han beenun a man fama e fɔxɔ̄ ra l̄oxɔ̄ naxe. A bara fe fanyie masen, a lanma danxaniyat̄e xa j̄ere naxee ma. A man bara f̄eere fi e ma e xa nō tide Sentane kanke alō geresoe tima a garefa kanke ki naxe.

Yi Kitaabui xa masenyi s̄enbe gbo ki fanyi. Ala xa a rasabati won sondonyi kui. Ala xa a Xaxili ragoro won ma naxan l̄onni fima, naxan fee makenenma, alako won ma Ala kolonyi xun xa masa. Ala xa s̄enbe fi won ma won xa l̄onni s̄ot̄ a xa Mixi Sugandixi xa xanunteya ma naxan dangi l̄onni birin na. Ala xa won nakamali a xa fe kamalixi birin na. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi P̄olu

naxan s̄eb̄e

Efes̄e danxaniyat̄e nama ma

X̄eεbu

¹ N tan P̄olu nan yi ki, Ala bara a ragiri naxan xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa x̄eera ra. N bara wo tan Efese seniyen̄t̄e x̄eεbu, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa danxaniyat̄e.

² Won Baba Ala nun won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne nun b̄ejesa fi wo ma.

Ala mat̄ox̄e

³ Tantui nan Ala be, naxan findixi won Marigi Isa Baba

ra. Isa saabui ra, a bara barake birin nagoro won ma, naxan moɔli mu kelima yi dunija ma, naxan moɔli mu toma, naxan won malima ariyanna kira xɔn.

⁴ Beenun dunija g̊eme singe jan xa dɔxɔ, Ala nu bara won sugandi Isa saabui ra alako won xa seniyen, won xa tinxin a ya i. A xa xanunteya kui,

⁵ a naxa jianige tongo won xa findi a xa die ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, Ala sago fanyi ma.

⁶ Na birin nabaxi ne alako won xa a xa hinne xungbe matɔxɔ, a naxan masenxi won be a xanuntenyi Isa saabui ra.

⁷ A tan Isa bara won xunsare fi a yete wuli ra. Won ma yunubie xafarixi a tan nan saabui ra. Na birin nabaxi Ala xa hinne makaabaxi nan kui,

⁸ a bara naxan fi won ma a yiriwaxi ra, lɔnni nun fahamui ra.

⁹ A bara a sago gundo makənen won be, a to wa a xɔn a sago xa raba a xa Mixi Sugandixi saabui ra

¹⁰ waxati kamali temui. Ala sago findixi yi nan na: A xa se birin malan, naxee na koore a nun naxee na bɔxi, a xa a xa Mixi Sugandixi findi a birin xunyi ra.

¹¹ Won fan findixi ketongoe ra a tan nan saabui ra, alɔ Ala a jianige tongoxi ki naxe, naxan fe birin nagirima a yete sagoe nun a xa nate ma.

¹² Na birin nabaxi ne alako won tan naxee findi mixi singee ra naxee e xaxili ti Ala

xa Mixi Sugandixi ra, won xa Ala Nɔre Kanyi matɔxɔ.

¹³ Wo fan to nɔndi masenyi rame Isa xa fe ra, xibaaru fanyi naxan kisi fi wo ma, wo naxa danxaniya a ma. Isa saabui ra, Ala naxa wo matɔnxuma a Xaxili Seniyenxi ra alɔ a laayidi ki naxe.

¹⁴ A bara a Xaxili Seniyenxi fi won ma won ke fole ra. A fama won ke dɔnxɔe birin fide won ma a na fa a xa mixie fɔxɔ ra temui naxe. Yi birin nabaxi ne alako Ala Nɔre Kanyi xa matɔxɔe sɔtɔ.

Pɔlu xa Ala maxandi Efesekae be

¹⁵ Na kui, kafi n a me wo danxaniyaxi Marigi Isa ma ki naxe, wo man seniyentɔee birin xanuxi ki naxe,

¹⁶ danyi yo mu na n ma tantui ma wo xa fe ra n ne Ala maxandima wo be.

¹⁷ N ma maxandi sigama Baba Ala Nɔre Kanyi nan ma, won Marigi Isa naxan batuma, a xa a Xaxili ragoro wo ma naxan fahamui fina, naxan fee makənenma, alako wo xa Ala kolonyi xun xa masa.

¹⁸ N a maxandima wo bɔjɛ xa fe to a fixe ra alako wo xa kolon sɔtɔ a ma a Ala bara wo xili, fe xa lu wo be wo wo xaxili tima naxan na, alako wo xa kolon sɔtɔ Ala xa ke makaabaxi ma naxan findixi a xa seniyentɔee birin gbe ra,

¹⁹ alako wo man xa kolon sɔtɔ Ala xa senbe xungbe

ma naxan na won tan danxaniyatœe bœ. Yi senbe findixi Ala xa senbe magaaxuxi nan na,

²⁰ a naxan namini a to a xa Mixi Sugandixi rakeli faxœ ma, a a magoro a yirefanyi ma ariyanna.

²¹ Ala bara mangœya fi a ma naxan dangi mangœya, nœ, nun senbe birin na. A bara xili fi a ma naxan dangi xili birin na naxan falama yi dunija ma a nun aligiyama.

²² Ala bara fe birin sa a xa yaamari bun, a man fa a findi fe birin xunyi ra danxaniyatœe nama bœ.

²³ Danxaniyatœe nama fan luxi ne alœ Ala xa Mixi Sugandixi fate. Naxan fe birin nakamalima a mœcli birin na, a xa fe kamalixi birin na danxaniyatœe nama tagi.

2

Kisi sotœma Ala xa hinne nan saabui ra

¹ Wo fan nu findixi mixi faxaxie nan na wo xa fe kobile nun wo xa yunubie xa fe ra

² wo nu nœrema naxee ma. Wo nu biraxi yi dunija fe kobile nan fœxœ ra. Wo nu biraxi Sentane nan fœxœ ra, jinnœe xa mange naxan na kuye ma. Wo nu biraxi a xaxili nan fœxœ ra naxan na walife Ala yaxuie tagi.

³ Singe, won birin nu nœrema na mooli nan na, won bira won fate waxœnfe nun won yetœ xaxili fœxœ ra. Na kui, a nu lanma won xa Ala xa xœne nan tun sotœ alo booree.

⁴ Kœnœ Ala xa kinikini gbo. A won xanuxi xanunteya tilinxœ nan na.

⁵ Na kui, hali faxamixie nan to nu won na won ma fe kobi rabaxie xa fe ra, Ala naxa won nakeli na faxœ ma, won nun a xa Mixi Sugandixi. Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra.

⁶ Ala to bara won nakeli faxœ ma won nun a xa Mixi Sugandixi ra, a bara won naso ariyanna, a won dœxœ a fe ma.

⁷ A xa fonisireya kui, Ala kisi fixi won ma a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra, alako birin xa a xa hinne makaabaxi to waxati birin naxan sa fama.

⁸ Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra, wo xa danxaniya xa fe ra. Kisi mu kelima wo tan xa ma, Ala nan a fima mixi ma.

⁹ A mu kelima mixi xa wali fanyie xa ma. Na kui, mixi yo mu nœma a yetœ matœxœde.

¹⁰ Ala xa wali fœxi nan na won na. Yakœsi, a bara won daa a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, alako won xa nu wali fanyie raba, a bara naxee ti won ya i won xa nu nœre e ma.

Danxaniyatœe nama findife Ala xa mixie nun Ala Xaxili sabatide ra Isa xa serexœ saabui ra

¹¹ Na kui, wo xa ratu a Yuwifie mu wo ra bari kepa ma. Naxee xili falama «sunnamixie», e wo fan xili falama «sunnataree». Wo xa a kolon a sunne findixi adama xa wali nan na, naxan nabama mixi fate ra.

¹² Wo xa ratu a singe ra wo mu nu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe yo kolon. Xɔj̥ee nan nu wo ra Isirayilakae ya ma. Laayidi nun saate yo mu nu xirixi wo nun Ala tagi. Xaxili tide yo mu nu na wo yi ra, Ala kolontaree nan nu wo ra dunijna ma.

¹³ Kɔnɔ yakɔsi, wo tan naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo tan naxee nu makuyaxi, Ala bara wo maso a ra a xa Mixi Sugandixi wuli saabui ra.

¹⁴ A tan nan lanyi rasoxi won tagi, nama firin xa findi keren na. A to a yete fate ba serexə ra, a bara yaxuya tete rabira naxan nu tixi won tagi.

¹⁵ A bara Yuwifie xa seriye, e xa yaamarie, nun e xa tonyie sɛnbɛ kana. A bara na nama firin tongo, a lanyi xiri e tagi, a e findi nama neene keren na a xa yaamari bun ma.

¹⁶ A xa faxe saabui ra wuri magalanbuxi ma, a bara e xa yaxuya kana, a e firin birin findi keren na, a lanyi nun bɔnɛsa lu e tan nun Ala tagi.

¹⁷ A to fa, a naxa wo kawandi lanyi nun bɔnɛsa ra, wo tan naxee nu makuya. Naxee fan nu makore, a naxa nee kawandi lanyi nun bɔnɛsa ra.

¹⁸ A tan nan naade rabixi won firin birin be, won nun Baba Ala xa lu yire keren, a Xaxili Seniyenxi kerenyi saabui ra.

¹⁹ Na kui, wo tan naxee mu nu na Ala xa mixie ya ma, yakɔsi wo fan bara findi

seniyentɔee ra, wo bara so Ala xa mixie ya ma.

²⁰ Wo bara lu ałɔ banxi tixi naxan bunyi findi xɛerae nun namijɔnmee ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findi na banxi geme hagigé ra naxan tide gbo a birin be.

²¹ Banxi yire birin a boore suxuxi a tan nan saabui ra, a ite, a findi hɔrɔmɔbanxi seniyenxi ra Marigi be.

²² Isa bara a niya wo fan xa nu malan ałɔ banxi biriki dɔxɔma a boore ra ki naxe. Ala na wo tife ałɔ banxi a Xaxili sabatima dennaxe.

3

Ala xa gundo makənenfe

¹ Na nan a toxi, n Ala maxandima wo be, n tan Polu, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa be wo xa fe ra, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra.

² N laxi a ra, wo bara a me Ala naxa a xa hinne taxu n na n xa a masen wo be.

³ N jan bara a nde tagi raba, Ala bara a xa gundo masen n be naxan singe nu nɔxunxi.

⁴ Wo na n ma sebeli xaran, wo nɔma ne a kolonde a fahaamui bara fi n ma Ala xa Mixi Sugandixi gundo xa fe ra.

⁵ Yi gundo mu nu makənenxi a singe ra nu adamadie be ałɔ a fa makənenxi Ala xa xɛera seniyenxi nun namijɔnmee be ki naxe to Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

⁶ A bara makənen fa, a si gbetee nun Isirayilakae bara

findi nama keren na. E bara findi ke keren tongo-mae ra. Ala laayidi keren nan tongoxi e birin nalanxi be, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xibaaru fanyi saabui ra.

⁷ Ala to hinnexi n na a senbe birin na, n fan bara findi yi xibaaru fanyi xa wa-like ra.

⁸ Hali n to xurunxi dangi seniyentœ birin na, Ala bara hinne n na. A xa hinne findixi n be yi nan na: N tan xa si birin kawandi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi makaabaxi ra,

⁹ n xa Ala gundo makenen adamadie birin be, naxan nu noxunxi Ala Daali Mange yi ra. Kafi fe folo folo yi gundo nu noxunxi Ala yi,

¹⁰ kono yakosi, a sago na a ra danxaniyatœ nama xa a xa lõnni birin makenen mangœ nun nõlae be naxee na kuye ma.

¹¹ Yi birin findixi Ala xa nate nan na naxan nu na a yi ra abadan. A a birin nakamalixi won Marigi Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.

¹² A tan saabui ra, won to danxaniyaxi a ma, won nõma won makorede Ala ra limaniya kui, siike xanbi.

¹³ Na kui, n bara wo maxandi limaniya naxa ba wo yi n ma tore kui wo xa fe ra, barima a findima wo be xunnakeli nan na.

¹⁴ Na nan a taxi, n nan n xinbi sinma Baba Ala ya i,

¹⁵ bõnsœ birin fatanxi naxan na, naxee na koore nun bõxi.

¹⁶ Na maxandima a xa wo mali a xa nõre makaabaxi saabui ra, a xa wo bõje senbe so a Xaxili saabui ra.

¹⁷ Na maxandima a xa Mixi Sugandixi xa sabati wo bõje i danxaniya saabui ra, wo man xa sabati xanunteya kui. Wo xa xanunteya suxu alõ wuri bili sanke bõxi suxuxi ki naxe.

¹⁸ Na maxandima a xa senbe fi wo ma, alako wo nun seniyentœ birin xa no Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya gboya, a kuyeya, a iteya, nun a tilinyi kolonde wo mabiri.

¹⁹ Wo xa kolon soto a ma Ala xa Mixi Sugandixi wo xanuxi ki naxe, xanunteya naxan mu nõma fahaamude a gboya xa fe ra, alako Ala xa wo rakamali a xa fe kamalixi birin na.

²⁰ Matõxœ na Ala be naxan nõma fe birin na a senbe saabui ra a naxan fixi wo ma, naxan nõma fe birin na, dangi won ma maxandi nun matõxunyi ra

²¹ Matõxœ na a tan nan be danxaniyatœ nama nun a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra waxati birin, abadan. Amina.

4

Danxaniyatœ ñere ki:

Ñerefe lanyi kui

¹ Na kui, n tan naxan bara findi geelimani ra Marigi xa fe ra, n bara wo mayandi wo ñere ki xa a masen a Ala nan yati wo xilixi.

² Wo xa ñere yete magore nun bõje bõxi kui, wo nu

dipε wo bore bε, wo ti wo bore san na xanunteya kui.

³ Wo xa fe birin naba alako lanyi naxa kana wo tagi, Ala Xaxili Seniyenxi naxan fixi wo ma bɔ̄n̄esa ra.

⁴ Won findixi fate kerēn nan na. Ala Xaxili Seniyenxi kerēn nan a ra. Ala wo fan xilixi ne wo xa wo xaxili ti fe kerēn nan na.

⁵ Marigi kerēn, danxaniya kerēn, nun xunxa kerēn nan na won bε.

⁶ Ala kerēn nan na won bε naxan findixi birin Baba ra, naxan na birin xun ma, naxan walima birin saabui ra, naxan na birin i.

⁷ Kono hinne fixi kankan ma won ya ma alɔ Ala xa Mixi Sugandixi a xasabixi ki naxε.

⁸ Na nan a toxi a sebexi, «A to te koore, a naxa a yaxuie suxu, a naxa adamadie ki.»

⁹ A to sebexi, «A bara te,» na nan na ki a bara goro han bɔ̄xi ma sinden, beenun a man xa te.

¹⁰ Naxan goro, na nan man texi koore birin xun ma, alako a xa fe birin nakamali.

¹¹ A adamadie ki naxan na, a findi yi nan na: ndee xa findi xεεrae ra, ndee xa findi namijonmee ra, ndee xa findi xibaaru fanyi kawandilae ra, ndee xa findi danxaniyatœe xunmatie nun karamœxe ra.

¹² A won kixi ne na birin na alako won xa seniyentœe mali e xa fata Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatœe jama rajerede yare.

¹³ Won xa bira na fɔ̄xɔ̄ ra han won birin xa lu lanyi kui naxan kelima danxaniya

nun Ala xa Di kolonfe ma, han won birin xa kamali alɔ Ala xa Mixi Sugandixi kamalixi ki naxε.

¹⁴ Na temui won mu luma sɔ̄n̄on alɔ diyɔ̄rœe. Won mu lintanma sɔ̄n̄on alɔ wuri naxan saxi ye fari, mɔ̄rɔ̄nyi nun foye naxan tutunma, e a xanin yire birin. Na kui, mixie mu nɔ̄ma won natantande sɔ̄n̄on e xa wule kawandi ra, e xa kɔ̄ta, nun e xa yanfanteya ra.

¹⁵ Won xa nɔ̄ndi nan fala xanunteya kui. Fe birin kui, won xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, naxan findixi danxaniyatœe jama xunyi ra. Won xa mɔ̄ na danxaniya kui.

¹⁶ Xunyi nan fate salonse birin najerœma. Kankan xirixi a boore ra, kankan a xa wali rabama, alako fate birin xa mɔ̄, a xa senbe sɔ̄tɔ xanunteya kui.

Nerefe lahale neene ma, tinxinyi nun seniyenzi kui

¹⁷ Na kui, n yi nan falama wo bε, n man xa a mabanban Marigi xili ra: Wo naxa nere sɔ̄n̄on alɔ danxaniyatœe jærœma ki naxε. E xaxilie birama fe fufafu nan tun fɔ̄xɔ̄ ra.

¹⁸ E xaxilie ifɔ̄orɔ̄xi. E xa fe kolontareya nun e xa sondon xɔ̄rɔ̄xɔ̄ya bara a niya e xa gan Ala xa kisi ra.

¹⁹ E mu yaagima fefe ma sɔ̄n̄on. E bara e yete rabolo langoeja xili ma. E mu wasama fe kobi mɔ̄oli birin nabafe ra.

²⁰ Kono Ala xa Mixi Sugandixi mu wo tixi na kira xa xɔ̄n!

²¹ Wo a xa fe mexi ne, wo man bara xaran a xa fe ra. Wo a kolon yati a nōndi na Isa nan yi.

²² Wo tinkanxi ne wo xa wo yi ba wo jere ki fori ra, naxan wo xun nakanama wo waxōnfe kobi saabui ra.

²³ Wo bōne nun wo xaxili xa mafindi bōne neenē nun xaxili neenē ra.

²⁴ Wo xa wo lahale fori masara a neenē ra. Wo luma ne alō wo bara findi mixi neenē ra Ala naxan daaxi a xa jere a xa tinxinyi nun seniyenyi yati kui.

²⁵ Na kui, won xa wule lu, won xa nōndi nan fala won bore bē, barima won findixi fate keran salonyie nan na.

²⁶ Xa wo xōnō, wo naxa yunubi raba. Wo naxa a lu soge xa dula xōnē na wo bōne kui,

²⁷ alako wo naxa santide lu Ibulisa bē.

²⁸ Mijeti xa mijet lu. A xa wali tinxinyi kui alako a xa munafanyi sōtō a naxan firma setaree ma.

²⁹ Wo naxa a lu woyen kobi yo xa mini wo de i. Wo xa woyen fanyi nan fala naxan nōma mixi malide a hayi ki ma, alako wo xa woyenyi xa findi hinne ra e bē.

³⁰ Wo naxa Ala Xaxili Seniyenxi tōrō, Ala wo matōnxumaxi naxan na han a fama won fōxō ra lōxō naxē.

³¹ Wo xa wo yi ba yi fe mōcli birin na: xōnē, bōjete, jaaxuṇa, nōsōcōsōcōsō, konbi, a nun fe kobi mōcli birin.

³² Wo xa marafanyi nun bōne fanyi masen wo bore

bē. Wo xa dijne wo bore ma alō Ala dijne xi wo fan ma ki naxē a xa Mixi Sugandixi saabui ra.

5

Nerefe naiyalanyi kui

¹ Na kui, wo to bara findi Ala xa di xanuxie ra, wo xa a fōxi nan naba.

² Wo xa jere xanunteya kui alō Ala xa Mixi Sugandixi won xanuxi ki naxē, a a yetē fi won ma fe ra, a findi won ma serēxe ra naxan labunde xiri rafan Ala ma.

³ Kōnō langoeja, mile, nun seniyentareja mōcli yo naxa lu wo yi ra. E xa fe jan naxa fala wo tagi, barima na mu lan seniyentē ya ma.

⁴ Wōyenyi masuturatate, daxuna wōyenyi, wōyen jaaxi, e sese naxa mē wo tagi. Na mu lan. Wo xa nū tantu wōyenyi nan fala wo bore tagi.

⁵ Wo xa a kolon a fanyi ra, a langoe, seniyentare, a nun milante (naxan maniya kuye batui ra), e sese mu findixi ke tongoma ra Ala nun a xa Mixi Sugandixi xa mangēya niini bun ma.

⁶ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu wōyenyi fufafu ra. Yi yunubi mōlie xa fe ra, Ala xa xōnē goroma ne mixie ma naxee mu a xui suxuma.

⁷ Na kui, wo naxa gbaku e ra.

⁸ Singe, dimi nan nu wo ra, kōnō yakōsi, wo bara findi naiyalanyi ra Marigi saabui ra. Wo xa wo jere alō a lan naiyalanyi xa die xa e jere ki naxē.

⁹ Naiyalanyi xa wali toma fe fanyi birin, tinxinyi birin, nun nōndi birin kui.

¹⁰ Wo xa kata wo xa kolon sōtō fee ma naxee Ala kēnēnxi.

¹¹ Wo naxa wo gbe raso dimi xa wali kobi ya ma feo! Wo xa na fe mōoli ramini kēnē ma.

¹² Barima na mixi mōolie fe naxee rabama nōxunyi kui, hali a ifalafe yētē mayaagi.

¹³ Kōnō naiyalanyi fe naxan birin makenēnma, a toma ne ya ra.

¹⁴ Fe naxan birin toma ya ra, a fan bara findi naiyalanyi ra. A falaxi na nan ma,

«I tan naxan xife, xunu.

Keli faxamixie ya ma,

Ala xa Mixi Sugandixi xa yanbē xa ti i ma.»

¹⁵ Na kui, wo mēeni wo jērē ki ma. Wo naxa wo jērē alō xaxilitaree. Wo xa wo jērē ne alō xaxilimae.

¹⁶ Wo mēeni yi temui ma, barima yi temui mu fan.

¹⁷ Na na a ra, a mu lan wo xa wo jērē alō xaxilitaree. Wo xa kolon sōtō Marigi waxōnfe ma.

¹⁸ Weni naxa wo rasiisi, barima xaxilitarena nan na ki. Wo xa kamali Ala Xaxili Seniyenxi nan na.

¹⁹ Wo xa wōyen wo bore be suuki nun bēeti ra. Wo xa suukie nun bētie ba Marigi be naxee kelima wo bōne yati yati ma.

²⁰ Wo xa tantui rasiga Baba Ala ma fe birin xa fe ra, temui birin. Wo xa na raba

Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xili saabui ra.

Nerefe yētē magore kui

²¹ Wo xa wo yētē magoro wo bore be Ala xa Mixi Sugandixi xa yaragaaxui kui.

²² Gineē, wo xa wo yētē magoro wo xa morie be, alō wo wo yētē magoroma Marigi be ki naxe.

²³ Xēmē findixi a xa ginē xunyi nan na, alō Ala xa Mixi Sugandixi findixi danxaniyatōe nama xunyi ra ki naxe. Danxaniyatōe nama fan findixi a fate nan na, a bara naxan nakisi.

²⁴ Danxaniyatōe nama a yētē magoroma Ala xa Mixi Sugandixi be ki naxe, ginē fan lanma e xa e yētē magoro e xa morie be na ki ne fe birin kui.

²⁵ Xēmēe, wo xa wo xa ginēe xanu alō Ala xa Mixi Sugandixi danxaniyatōe nama xanuxi ki naxe. A a yētē fi danxaniyatōe nama xa fe ra

²⁶ alako a xa a raseniyen, a xa a rafixē ye ra masenyi saabui ra,

²⁷ a xa a dēntēge a yētē be nōrē kui. Na kui, danxaniyatōe nama luma ne alō dugi tofanyi, xōsi yo mu na naxan ma, naxan mu matōrōjōxi. A xa seniyen, tantanyi yo naxa lu a ma.

²⁸ Xēmēe lanma e xa e xa ginēe xanu na mōoli nan na. E xa e xanu alō e e yētē fate xanuxi ki naxe. Naxan a xa ginē xanuma, a a yētē nan xanuxi.

²⁹ Mixi yo mu na naxan a yētē fate xōnma, barima

mixi birin a yete rabaloma, a meenai a yete fate ma. Ala xa Mixi Sugandixi fan meenima danxaniyatœ nama ma na ki ne,

³⁰ barima won findixi a fate salonyie nan na.

³¹ «Na kui, xeme fama ne kelide a baba nun a nga xun ma, a a maso a xa gine ra, e findi fate keran na.»

³² Gundo belebele nan na ki, kono n na Ala xa Mixi Sugandixi nun danxaniyatœ nama nan ma fe falafe.

³³ Kono kankan xa a xa gine xanu alo a yete yati. Gine fan lanma a xa a xa mɔri binya.

6

¹ Die, wo xa wo nga nun wo baba binya Marigi xa fe ra, barima na nan findi fe tinxinxi ra.

² Yaamari singe nan ya, barake laayidixi naxan xanbi ra: «I xa i nga nun i baba binya,

³ alako fee xa sɔɔneya i be, i xa simaya sɔtɔ dunija bende fuji fari.»

⁴ Babae, wo fan naxa wo xa die raxono. Wo xa e xuru, wo e rasi alo Marigi wama a xon ma ki naxe.

⁵ Konyie, wo xa wo magrie sago raba, naxee na wo xun ma yi dunija ma. Wo xa e binya, wo gaaxu e ya ra. Wo xa e sago raba wo nii ra, alo wo Ala xa Mixi Sugandixi sago rabama ki naxe.

⁶ Wo naxa a raba e ya tote gbansan xa ra, alo naxee katama e yete rafande mixi ma. Wo xa a raba ne alo Ala xa Mixi Sugandixi xa konyie

naxee Ala sago rabama e bɔŋɛ birin na.

⁷ Wo a raba wo tinxi ra. Wo naxa wali e be alo wo na walife e tan gbansan nan ma fe ra. Wo xa wali ne alo wo na walife Marigi nan be,

⁸ barima wo a kolon, mixi fe fanyi yo raba, xa a findi konyi ra, xa a findi xɔre ra, Marigi a sare fima ne.

⁹ Konyi marigie, wo fan xa a raba na ki ne wo xa konyie be. Wo xa ba xaaŋfe e ma, barima wo a kolon Marigi keran nan na wo birin be koore ma, naxan mu mixi yo rafisa a boore be.

Ala geresose naxee fima danxaniyatœe ma

¹⁰ A dɔŋxœ ra, wo xa wo senbe so Marigi saabui ra nun a xa senbe magaaxuxi saabui ra.

¹¹ Wo xa Ala xa geresose birin tongo, alako wo xa no tide Ibulisa xa kɔcta birin kanke.

¹² Barima won mu na ibunadama xa gerefe. Mangœ, nɔlae, yi dunija senbema naaxie, pinne naxee na kuye ma, gere na won nun nee nan birin tagi.

¹³ Na nan a ra, wo xa Ala xa geresose birin tongo alako na lɔxœ kobi na a li, wo xa no tide. Na gere ranɔnyi xa wo li wo tixi.

¹⁴ Na kui, wo xa ti ne. Wo wo tagi ixiri nɔndi ra. Wo tinxinyi findi wo kanke makantase ra.

¹⁵ Wakilife xibaaru fanyi masende naxan bɔŋɛsa fima mixi ma, wo xa na findi sankiri ra wo sanyie be.

¹⁶ Safe na birin xun ma, wo xa danxaniya suxu wo yi ra alo wure lefa. Na nan nomma Sentane xa tanbe radexexie ratide, a e raxuben.

¹⁷ Wo man xa kisi suxu naxan findixi wo xun makantase ra. Wo Ala Xaxili Seniyenxi xa santidegema fan suxu naxan findixi Ala xa masenyi ra.

¹⁸ Wo xa Ala maxandi temui birin a Xaxili Seniyenxi saabui ra, duba nun maxandi moeli birin na. Na kui, wo naxa yanfa. Wo xa wo tunnabexi ne Ala maxandife ra seniyentse birin be.

¹⁹ Wo xa Ala maxandi n fan be, alako n na n de ibi, Ala xa n mali a xa xibaaru fanyi gundo makenende birin be limaniya ra.

²⁰ N findixi Ala xa santigi nan na yelonxonyi bara balan naxan ma na xibaaru fanyi xa fe ra. Wo xa Ala maxandi n be alako n xa a masen limaniya ra alo n lan n xa a masen ki naxe.

Weyen dənxəz

²¹ Tikike n ma fe nun n ma wali xa fe birin masenma ne wo be. Won ngaxakerenyi xanuxi nan a ra danxaniya kui. Tun nabexila nan a ra Marigi xa wali kui.

²² N a xeexi wo ma na nan ma, alako a xa muxu xa fe tagi raba wo be, a man xa wo bojne ralimaniya.

²³ Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa bojnesa, xanunteya, nun danxaniya fi ngaxakerenyie ma.

²⁴ Ala xa hinne fi birin ma Marigi Isa xa xanunteya mu nōnma mixi naxee be.

Ala xa masenyi

**Annabi P̄olu
naxan s̄eb̄e
Filipi**

**danxaniyat̄e
nama ma**

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e nan na Isa xa x̄eera P̄olu naxan s̄eb̄e Isayankae ma naxee nu sabatixi Filipi taa kui. Singe P̄olu nu bara kawandi ti menni alako mixie xa danxaniya Isa ma. E xa danxaniya naxa sabati a fanyi ra, han e P̄olu mali a xa wali kui yire gb̄et̄e. Na taruxui s̄eb̄exi Isa xa X̄eerae xa Taruxui kui, sora 16.

P̄olu to balan geeli Roma a xa danxaniya xa fe ra, Ala naxa a niya a xa bataax̄e s̄eb̄e danxaniyat̄e nama ndee ma. P̄olu naxa bataax̄e kerem s̄eb̄e Filipi danxaniyat̄e ma. A naxa e ralimaniya alako e xa lu Ala sagoe, e man xa findi misaali fanyi ra naxan n̄oma a niyade mixi gb̄et̄e xa bira Isa f̄ox̄o ra. P̄olu naxa e ratu a e mu n̄oma e yete rakiside e xa fe fanyi saabui ra, fo Isa saabui ra naxan a yete baxi s̄erex̄e ra dunijna birin b̄e.

To Isayankae man n̄oma limaniya s̄ot̄ode yi Kitaabui saabui ra. Ala xa masenyi xaxili fanyi nun senbe fima mixie ma e na e b̄oŋe rabi a b̄e. Ala xa won mali alako

won xa s̄eewē kolon naxan fatanxi Alatala ra. Amina.

Ala xa masenyi

**Annabi P̄olu
naxan s̄eb̄e
Filipi**

**danxaniyat̄e
nama ma**

X̄eεbuī

¹ N tan P̄olu nun Timote, naxee findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyie ra, muxu bara wo x̄eεbuī, Ala xa Mixi Sugandixi xa seniyentōe naxee na Filipi, a nun wo xa yareratie nun wo malimae.

² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun b̄oŋesa fi wo ma.

³ Temui birin n na ratu wo ma, n Ala tantuma ne.

⁴ N Ala maxandima wo b̄e s̄eewē ra temui birin,

⁵ barima wo bara n mali Ala xa masenyi kawandife ra kabi a f̄ol̄e han yak̄osi.

⁶ N a kolon, Ala, naxan wali fanyi f̄ol̄xi wo tagi, a fama ne a rakamalide a xa Mixi Sugandixi Isa fa l̄ox̄e.

⁷ A lan ne yi xaxili xa lu n b̄e barima wo rafan n ma. Xa n na geeli kui, xa n na Ala xa xibaaru fanyi xunmageresofe kawandi ra, Ala hinnema ne won birin na.

⁸ Ala a kolon n wo xanuxi alɔ a xa Mixi Sugandixi Isa wo xanuxi ki naxe.

⁹ N Ala maxandima ne wo b̄e alako wo xa xanunteya xun xa masa fe kolonyi nun fahaamui tilinx̄i ra,

¹⁰ alako wo xa nō a kolonde fe naxan tide gbo. Na kui, wo bɔjɛ̄sxa fixe, marakɔrɔsi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi fa lɔxɔ̄s.

¹¹ Na lɔxɔ̄s Isa fama nē wo matinxinde alako Ala xa matɔxɔ̄, a sənbə xa kolon.

Pɔ̄lu nun kawanditie

¹² N ngaxakerenyie, wo xa a kolon, tɔ̄rɛ̄ naxan n lixi, na bara Inyila Isa masenyi wali rasɔ̄nεya,

¹³ barima mangɛ̄ xa sɔ̄orie nun mixie birin bara a kolon n na geeli kui Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan ma.

¹⁴ N ngaxakerenyie bara limaniya Marigi xa fe ma n ma paxankate saabui ra. Yakɔsi e mu gaaxuma fefe ya ra, e Ala xa masenyi kawandima sənbə ra.

¹⁵ Nəndi nan a ra, ndee na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandife milɛ̄ nun tɔ̄nɛ̄ nan ma, kɔ̄nɔ̄ ndee fan na kawandi tife bɔjɛ̄s fanyi nan na.

¹⁶ Nee a rabafe xanunteya nan na, barima e a kolon a n findixi Xibaaru Fanyi xunmagereso nan na.

¹⁷ Booree Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandima e xa yete igbopa nan na. E bɔjɛ̄s mu fiixe. E eχɔ̄ a ma a e nɔ̄ma n ma geeli paxankate xun masade e xa kawandi ra.

¹⁸ Fefe mu a ra. Xa e bɔjɛ̄s fiixe, xa e bɔjɛ̄s mu fiixe, e na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masenfe. Yi findima sεewε nan na n bε to nun tina,

¹⁹ barima n a kolon fe naxee bara n li, e findima

kisi nan na n bε wo xa Ala maxandi saabui ra nun a xa Mixi Sugandixi Isa Xaxili xa mali saabui ra.

²⁰ N a kolon n fe birin nabama alako n naxa yaagi fefe ra. N xa limaniya yakɔsi alɔ̄ temui dangixi alako Ala xa Mixi Sugandixi xa matɔxɔ̄s sɔ̄tɔ̄ n ma simaya xa na mu n ma faxe saabui ra.

²¹ N ma dunijneigiri kui, n birama nē Ala xa Mixi Sugandixi fɔ̄xɔ̄ ra. N ma faxe findima fe fanyi nan na n bε,

²² kɔ̄nɔ̄ xa n lu dunija, n nɔ̄ma nē wali gbegbe rabade Ala bε. Awa, n munse rabama? N mu a kolon.

²³ Na fe na n bεndunfe yire firin. A xoli n ma n xa keli be, n xa siga Ala xa Mixi Sugandixi yire. Na fan dangi fe birin na.

²⁴ Kɔ̄nɔ̄ a lanma n xa lu dunija wo tan ma fe ra.

²⁵ N bara a kolon n luma nē wo ya ma alako wo xa siga yare, wo man xa sεewε danxaniya kui.

²⁶ N na gbilen wo yire, wo xa matɔxɔ̄s Ala xa Mixi Sugandixi Isa bε, na xun fama masade n ma fe ra.

²⁷ Wo jere ki xa lan Ala xa Mixi Sugandixi xa Xibaaru Fanyi ma tun, alako xa n na wo ya ma ba, xa n mu na ba, n nɔ̄ma a kolonde xaxili kerɛ̄nan na wo bε, wo birin walife danxaniya kerɛ̄nan na, danxaniya naxan fatanxi Ala xa Xibaaru Fanyi ra.

²⁸ Wo naxa gaaxu wo gerefae ya ra. Wo xa limaniya findixi tɔ̄nxuma nan na e bε

e lœfe ra, wo fan xa a kolon
wo kisima nɛ.

²⁹ Na kisi kelixi Ala nan
ma, barima a bara hinne
wo ra dɔxɔ firin: Wo
danxaniyafe Ala xa Mixi
Sugandixi ma, a nun wo man
tɔɔrɔfe a bɛ,

³⁰ alɔ wo n fan to tɔɔrɔ ra
ki naxe. Alɔ wo man bara a
mɛ ki naxe, han ya n na na
tɔɔre nan kui.

2

Isa xa misaali

¹ Ala xa Mixi Sugandixi to
madundai nde fima wo ma,
a xa xanunteya to limaniya
nde fima wo ma, lanyi to na
wo nun Ala Xaxili Səniyenxi
tagi, xanunteya nun kinikini
nde to na wo yi ra,

² wo xa n ma jɛlexinyi
rakamali. Wo lu lanyi
kui. Xaxili kerɛn, xanunteya
kerɛn, nun jɛrɛ ki kerɛn nan
xa lu wo tagi.

³ Wo naxa fefe raba tɔɔnɛ
kui. Wo naxa wo yɛtɛ rafisa
wo booree bɛ. Wo nde ba wo
xa fe ra, wo a sa wo boore
gbe xun yɛtɛ magore kui.

⁴ Wo naxa wo yɛtɛ xa mu-
nafanyi fen. Wo wo booree
nan ma munafanyi fen.

⁵ Wo yuge xa lu alɔ Ala xa
Mixi Sugandixi Isa.

⁶ Kabi abadan, a nu na Ala
kɛŋa nɛ,
kɔnɔ a mu tin a xa a yɛtɛ tide
sa Ala ilanyi.

⁷ A naxa dijɛ a yɛtɛ birin ma,
a tin lude konyi kɛŋa ma,
a bari dunija ma alɔ
adamadi,
mixie fan naxa a kolon
adamadi ra.

⁸ A naxa a yɛtɛ magoro,

a xa Ala sago raba,
han a naxa tin faxe ra wuri
magalanbuxi ma.

⁹ Na nan a toxi Ala naxa a
binya,
a a xili gbo dangi xili birin
na,

¹⁰ alako naxee na koore,
naxee na bɔxi,
naxee na bɔxi bun ma,
e na Isa xili mɛ temui naxe,
e birin xa e xinbi sin a bun,
¹¹ e xa a fala,

«Ala xa Mixi Sugandixi Isa
nan na Marigi ra.»

Na xa findi matɔɔxɔe ra Baba
Ala bɛ.

¹² N xanuntenyie, wo bara
n xui suxu n nu na wo tagi
temui naxe. Yakɔsi fan, wo
xa Ala xa yaamarie rabatu n
xanbi dangife a singe ra. Wo
xa gaaxu Ala ya ra, wo xa
wakili wo xa kisi xa fe ra.

¹³ Ala nan fe ragirima wo
ma alako wo janige xa lan
a gbe ma, wo xa a waxɔnfe
raba.

¹⁴ Wo nɛ fefe rabama wo
naxa wo yaxaseri masa, wo
naxa sɔnɔxɔ.

¹⁵ alako nɔndi nun
səniyenyi xa lu wo bɛ, wo
tan Ala xa die naxee yan-
bama alɔ te dɛxɛ yi dunija
mixi jaaxi tinxitaree ya
ma,

¹⁶ wo nɛ kisi masenyi tima
temui naxe. Na kui, n
matɔɔxɔe sɔtɔma Ala xə Mixi
Sugandixi fa lɔxɔe, barima n
mu dunija igirixi tɔɔre kui
fufafu ra.

¹⁷ Hali n faxa wo bɛ, n
ma dunijneigiri fama find-
ide wo bɛ serexɛ nan na

naxan sama wo xa danxaniya sereχe xun ma. Na n nasεewama ne.

¹⁸ Wo fan xa seewa, won birin xa seewa.

Timote nun Epaforodite

¹⁹ N bara n xaxili ti Marigi Isa ra a xa n mali alako n xa Timote xee wo ma, alako a xa n nalimaniya wo xa xibaaru ra.

²⁰ Mixi yo mu na n yi ra, wo xa fe rafan naxan ma alo a tan.

²¹ Birin wama e yete kan xa geeni nan xon ma, e mu na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa geeni xa fenfe.

²² Wo a kolon Timote bara a tunnabexi tcore kui Ala xa Xibaaru Fanyi xa fe ra. Kabi a naxa wali folo n seeti ma temui naxe, a bara lu alo di naxan birama a baba foxo ra.

²³ Na kui, a xoli n ma n xa a xee wo yire, n ma fe makenenma temui naxe.

²⁴ N a kolon a gbe mu luxi, Ala xa a ragiri n xa fa wo yire.

²⁵ Kono n ma majoxunyi ma, fo n xa n ngaxakerenyi Epaforodite xee wo yire. A bara n mali ki fanyi ra Ala xa fe geremaso kui, alo wo a xeexi n ma fe naxan ma.

²⁶ Wo to xoli bara a suxu ki fanyi. A bara kontofili barima wo bara a xa fure fe me.

²⁷ A fura ne a jaaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxa, kono Ala naxa kinikini a ma. Ala naxa kinikini n fan ma, alako na sunnunyi naxa sa n ma tcore xun.

²⁸ Na na a ra n bara gbata a xeefe ra wo ma alako wo xa

nelexin a tofe ra, n fan boje ndedi xa sa.

²⁹ Wo xa a rasene Marigi xili ra seewe kui. Wo xa yi mixi moɔli binya,

³⁰ barima a mu tondi fefe yo ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wali kui, hali a findi a be faxe ra. A bara n mali wo tan mu nu nōma n malide naxee ra.

3

Kisi sɔtɔfe

¹ Yakosi, n ngaxakerenyie, wo xa seewa wo Marigi ra. N mu taganma gbilende fee tagi rabade wo be, n naxee sebexi wo ma temui dangixi, alako na xa wo ratanga.

² Wo xa wo yete ratanga mixi jaaxie ma, wali kobi rabae naxee wama fine rawalife tun mixi sunnafe ma.

³ Won tan nan na mixi sunnaxie ra a nōndi ki ma, won tan naxee Ala batuma a Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxee seewama Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, naxee mu e xaxili tima e yete ra.

⁴ Xa n wa, n fan nōma n xaxili tide n yete ra. Xa mixi nde a majoxunxi ne a a nōma a xaxili tide a yete ra, n dangi na kanyi ra pon!

⁵ N sunnaxi a xi solo-masaxan loxoe ne, Isirayi-laka nan n na, naxan kelixi Bunyamin bonsoe, Eburu yati yati nan lanxi n ma n bari ki ma.

⁶ N nu biraxi Ala xa seriye foxo ra a Fariseni ki ne, n nu fa Isa xa danxaniyatooe

paxankata. Marakorosi
naaxi yo mu nu na n ma.

⁷ Kōnō yakosi, n to bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, n nu se naxan birin majoxunxi fe fanyie ra, e tide yo mu na n bē nōnōs.

⁸ Marigi Isa kolonfe nan tide gbo nee birin bē. Ala xa Mixi Sugandixi sotōfe dangi na fe birin na, n bara naxee lu a xa fe ra. Na fee bara lu n bē alō fee fufafu alako n xa Isa xa munafanyi sotō.

⁹ N xa lu a tan nan ma fe, barima n yete senbe mu nōma n findide mixi tininxiri. N mu nōma Ala xa seriye birin nabatude. Kōnō xa n bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, Ala tan nōma ne n matinxinde. Ala nan mixi matinxinma danxaniya saabui ra.

¹⁰ Na kui, n wama naxan xōn, n xa Isa kolon. N xa a xa marakeli senbe kolon, n man xa tōcōrō alō a tōcōrōki ki naxe. N wama lufe ne alō Isa nu na ki naxe a faxa temui,

¹¹ alako n fan xa keli faxe ma.

¹² N a kolon n mu nu ge na birin sotōde sinden, n ma fe mu gexi kamalide. Kōnō n xa siga yare alako Isa n sugandixi fe naxan ma, n fan xa a xa fe suxu.

¹³ N ngaxakerenyie, n a kolon n mu gexi a suxude sinden, kōnō n fe kerēn nan nabama: N mu n kobe ratoma, n sigama yare nan tun ma.

¹⁴ N birama ne n ma wali fōxō ra, alako n xa sare sotō Koore Mange Ala won

xilixi naxan ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹⁵ Won tan naxee xa danxaniya bara tilin, a lanma na majoxunyi nan xa lu won birin yi ra. Kōnō xa a sa li mixi nde mu lanxi na fe ma, Ala fama na fan fiixedé na kanyi bē.

¹⁶ Won xa siga yare alō won darixi a ra ki naxe.

¹⁷ N ngaxakerenyie, wo xa n fōxi raba. Mixi naxee jērē ki luxi alō muxu gbe, nee nan xa findi misaali ra wo bē.

¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi yaxuie bara wuya, naxee mu lama a xa sērēxē ra wuri magalanbuxi ma. N jan bara na fala wo bē sanya wuyaxi, kōnō yakosi n a masenma ne wo bē n yaye ra.

¹⁹ E bara lōe. E yete waxōnfe bara findi e xa ala ra. E naxan itema, na nan fama e ragorode. E birama yi dunipa gbansan nan fōxō ra.

²⁰ Kōnō won tan xōnyi na ariyanna nan na, won nakisima Marigi Isa kelima dēnnaxe fafe ra won fōxō ra. Won na na nan mamēfe.

²¹ A fama ne won fate makinikinixie masarade, e xa lu nōrē kui alō a gbe. A na rabama a senbe nan na, naxan dangi senbe birin nalanxi ra.

4

Marasi dōnxōe

¹ N ngaxakerenyie, a xōli n ma n xa siga wo xēxbude. N bara jēlexin wo xa fe ra, naxan bara a niya n xa binyē sotō. N xanuntenyie, wo bira

Marigi fôxø ra alo wo darixi
a ra ki naxe.

² Ewodiye nun Sintike,
yandi wo xa lan wo bore ma
Marigi xa fe kui.

³ N malima fanyi, n bara i
maxandi, i xa e mali, barima
e fan bara n mali n ma
kawandi tife geremaso kui.
Kilementi fan bara n mali,
alo n walibooree naxee xilie
sébexi kisi buki kui.

⁴ Wo ssewa Marigi ra
temui birin. N man xa a fala
wo bë, wo xa ssewa.

⁵ Wo xa bçøe bëxi xa
makenen birin bë. Marigi
mu buma fafe ra sçonc.

⁶ Wo naxa kontofili fefe ra,
wo xa Ala maxandi fe birin
kui, wo xa a mayandi, wo xa
a tantu.

⁷ Na kui, Ala bçøesa nun
xaxilisa fima ne wo ma
naxan moçli mu toma yi
dunija fari. A na rabama
a xa Mixi Sugandixi Isa nan
saabui ra.

⁸ Dønxøe ra, wo xa wo
xaxili døxø yi fee nan xøn
ma: fe naxan yo findi nøndi
ra, naxan yo findi sœbœ
ra, naxan yo tinxin, naxan
yo sénien, naxan yo fan,
naxan yo findi seriye ra,
naxan yo rafan Ala ma. Wo
xa wo xaxili døxø yi fee
nan xøn binyø nun tantui na
naxee kui.

⁹ N naxan masenxi wo bë,
wo naxan toxi n ma misaali
kui, wo bira na fôxø ra. Na
kui, Bçøesa Mange luma ne
wo sëeti ma.

XEEBUI

¹⁰ N bara Marigi tantu wo
xa fe ra barima wo man bara
wo jøxø sa n xøn. Singe wo

nu bara wa n malife, kono
Ala mu a ragiri.

¹¹ N mu yi falaxi xø barima
n hayi to na se nde ma. N
bara n matinkan n xa wasa
so se naxan na n yi ra.

¹² Xa sese yo mu na n yi
ra, xa se gbegbe na n yi ra,
a birin fan. Xa kaame n sux
uxi, xa n lugaxi, n bara wasa
a birin na. Xa n bannaxi,
xa n tööröxi, n bara ssewa a
birin na.

¹³ N noma fe birin na
n Marigi saabui ra, naxan
senbe fima n ma.

¹⁴ Kono wo fan fe fanyi
nan nabaxi n bë n malife ra
n ma töörë kui.

¹⁵ Filipikae, wo a kolon,
kabi n naxa keli Masedon
bøxi Inyila Isa kawandi tife
ra, danxaniyatœ nama yo
mu n mali fe nde ra fo wo
tan.

¹⁶ Wo tan nan na rabaxi.
Wo naxa n mali sanya firin n
nu na Tesaloniki temui naxe.

¹⁷ N mu na sese fenfe n
yete bë. A xøli n ma wo tan
nan xa fe fanyi sotø a kui.

¹⁸ N hayi na naxan birin
ma, n bara a sotø. Wo naxan
nasambaxi n ma Epaforodite
saabui ra, a bara n wasa
han a bara dangi a i. Na
serexe bara rafan Ala ma, a
a kenèn.

¹⁹ N Marigi Ala fama fe
birin fide wo ma wo hayi na
naxan ma. Feëre birin na
a tan nan yi ra, a na birin
nabama a xa Mixi Sugandixi
Isa nan saabui ra.

²⁰ Ala tantu, Ala tantu.
Ala naxan findi won Baba
ra, won a tantuma ne han
dunija rajonyi.

²¹ Wo xa Isa xa səniyəntœ
birin xεεbu.

²² Səniyəntœ birin naxee
na n sεeti ma, a gbengbenyi
naxee walife Mange Sesare
xɔnyi, e bara wo xεεbu.

²³ Marigi Isa, Ala xa Mixi
Sugandixi, xa hinne wo birin
na.

Ala xa masenyi Annabi Pōlu naxan sēbē Kōlōsi danxaniyatōe nama ma

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxē nan na Isa xa xēera Pōlu naxan sēbē Isayankae ma naxee nu sabatixi Kōlōsi taa kui. Pōlu mu nu findixi kawandila singe xa ra naxan Isa xa fe masen e bē, kōnō a e kolon Rōma nē, a nu na geeli dēnnaxē. Ala Xaxili Sēniyēnxi naxa masenyi nde fi Pōlu ma Kōlōsikae bē, a nun Isayankae birin bē naxee nu sa fama lude dunija bēndē fuji fari. Yi Kitaabui kui, mixi nōma lōnni gbegbe sōtōde Isa xa fe ma a nun Isayankae jērē ki xa fe ma.

Ala xa won mali a xa masenyi saabui ra alako won xa sēewē sōtō dunija ma, won man xa sēewē sōtō aligiyama. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Pōlu naxan sēbē Kōlōsi danxaniyatōe nama ma

Xēebui

¹ N tan Pōlu nan yi ki, Ala a ragirixi naxan xa findi Isa xa

xēera ra. Muxu nun Timote nan yi bataaxē sēbēfe

² wo tan ma, Kōlōsikae sēniyēntōe. Wo bara findi n ngaxakerenyi danxaniyatōe ra barima wo laxi Ala xa Mixi Sugandixi ra. Won Baba Ala xa hinne nun bōjresa fi wo ma.

Pōlu Kōlōsikae tantufe

³ Muxu bara Ala tantu, won Marigi Isa Baba. Muxu Ala maxandima wo bē temui birin.

⁴ Muxu yi nan mexi, wo bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo man bara Ala xa sēniyēntōe birin xanu.

⁵ Wo xaxili tixi fe ra Ala naxan nagataxi wo ya ra koore ma. Wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya kelima na nan ma. Wo bara na birin me Ala xa nōndi kui naxan findixi xibaaru fanyi ra.

⁶ Na xibaaru fanyi bara findi geeni ra dunija birin bē. A man bara findi geeni ra wo bē wo Ala xa hinne yati kolonxi temui naxē.

⁷ Won ngaxakerenyi, muxu waliboore Epafirasi nan wo xaranxi na nōndi ra. A bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa walike tinxinxi ra wo bē.

⁸ A barā a masen muxu bē a wo mixi xanuma Ala Xaxili Sēniyēnxi saabui ra.

Pōlu Kōlōsikae ralimaniyafe

⁹ Na nan a toxi, muxu fan, kafi muxu naxa na kolon, muxu Ala maxandife nē wo bē temui birin, a xa fahamui nun xaxili fanyi fi wo

ma alako wo xa Ala sago kolon a fanyi ra.

¹⁰ Wo xa wo þer  a l  won Marigi wama a x n ma ki naxe. Wo xa fe fanyi m  li birin naba. Wo xa Ala kolon a fanyi ra.

¹¹ Wo xa s nb  s t  a xa s nb  magaaxuxi saabui ra, alako wo xa wo tunnabexi, wo man xa dij .

¹² wo man xa Baba Ala tantu s ew  kui. A bara a ragiri wo xa n  seniyent e ke s t de naiyalanyi kui.

¹³ A bara won namini Senton  xa n e bun ma, naxan findixi dimi ra, a won naso a xa Di xanuxi xa mangeya niini bun ma.

¹⁴ Na di bara won xunsara, a bara won ma yunubie xfari.

Ala xa Mixi Sugandixi

¹⁵ Ala mu toma, k n  a xa Di findixi a misaali nan na. Daali birin fisamante nan a ra.

¹⁶ A tan nan se birin daa, naxan na koore ma, naxan na b xi ma, naxan toma, naxan mu toma, mang , yaamarit e, nolae, s nb mae. Na birin daaxi a saabui nan na, na birin daaxi a yet  nan b .

¹⁷ Beenun se ker n xa daa, a tan nu na. A birin na na a tan nan saabui ra.

¹⁸ Danxaniyat  piama xunyi na a tan nan na. Na luma ne al  a fate yati yati. A tan nan na fe birin f le ra. A tan nan singe rakeli fax  ma, alako a xa findi dunija fisamante ra.

¹⁹ A naxa rafan Ala ma a xa Isa rakamali Ala xa fe birin na.

²⁰ A man bara tin fe birin masode a ra a xa Di xa fax  saabui ra. B nesa xa lu Ala nun dunija birin tagi, naxan na koore nun b xi ma. Na lanyi bara lu e tagi Ala xa Di wuli saabui ra, naxan banban wuri magalanbuxi ma.

²¹ Singe ra, wo tan nun Ala, wo tagi nu ikuya. A yaxuie yati yati nan nu na wo ra, barima wo nu fe jaaxie ma xunma, wo man nu e rabama.

²² K n  yak si, lanyi bara lu wo tagi Ala xa Di xa fax  saabui ra, alako wo xa seniyen, wo xa ti Ala ya i, tantanyi nun marak rcsi yo mu na wo ma son n.

²³ K n  a lanma ne wo xa danxaniya xa sabati, a xa s nb  s t , alako wo naxa makuya fe fanyi ra naxan nagataxi wo b  Ala xa xibaaru fanyi saabui ra. Na xibaaru fanyi wo naxan mexi, a masenxi ne dunija birin b . N tan yati walima na nan ma.

P lu xa wali

²⁴ Yak si, n bara þel xin n t r fe ma wo xa fe ra. N yet  yati fama Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa t re rakamalide danxaniyat  piama xa fe ra, naxan luxi al  a fate.

²⁵ N bara findi danxaniyat  piama xa walike ra. Ala bara n x   n xa a xa masenyi birin tagi raba wo be.

²⁶ Na gundo nu n xunxi ne mixi birin ma, kabi temui x nnakuye. K n  yak si, Ala bara na masen a fix  ra a xa seniyent e birin b .

²⁷ A waxi ne na gundo xa masen e be si birin tagi, e xa a xa nore tofanyi to. Na gundo nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi na wo i, a tan nan noxi a niyade wo xa a xa nore soto.

²⁸ Muxu Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe masenma adamadi birin be. Muxu e birin xaranma ne lənni ra, alako mixi birin xa kamali Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

²⁹ Na nan a toxi, n na walife Isa senbe ra, naxan n malima a fanyi ra.

2

¹ Wo xa a kolon n na gere masofe wo be, n na gere masofe Layodiseyakae nun danxaniyatəe birin be, naxee n kolon kənə e mu n toxi sinden.

² N na gere maso kui alako wo bəjəe xa limaniya, wo xa boni wo bore ra xanunteya kui, wo man xa xaxili fanyi soto. Na kui, wo nəma ne Ala xa gundo kolonde. Na gundo findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na.

³ Lənni fanyi nun fe kolonyi noxunxi Isa nan ma fe kui.

⁴ N na falaxi ne, alako mixi yo naxa no wo madaxude wəyenyi tofanyie ra.

⁵ N makuya wo ra, kənə n bəjəe na wo seeti ma. N bara jəlexin, barima wo na jərefe a fanyi ra wo xa danxaniya kui. Wo mu Ala xa Mixi Sugandixi bəpinma fefe ma.

Pəlu Kələsikae ralimaniyafe a firin nde

⁶ Wo to bara tin wo Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi, wo lan ne wo xa bira a fəxə ra.

⁷ Isa xa lu wo be alo sanke na sansi be ki naxə. A xa lu wo be alo fanye, banxi tima naxan fari. Wo xa danxaniya xa sabati alo muxu wo xaranxi ki naxə. Wo xa Ala tantu temui birin.

⁸ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu wəyenyi noxunme ra. Na wulee findixi adamadi xa məjəxunyi nan na. Na fatanxi dunija fe nan na. A mu kelixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ma feo!

Isa Marakisima

⁹ Ala xa fe kəpa birin na Isa yi ra.

¹⁰ Wo fan bara kamali Isa saabui ra, naxan findixi mange ra. Mangeya birin nun senbe məcli birin na a bun ma.

¹¹ Isa bara wo sunna, kənə a mu a rabaxi a adama ki xa ma. A mu sese ba wo fate ma. A wo sunna ki naxə, a wo sondonyi nan kui ixaxi.

¹² Wo bara wo xunxa ye xəora. Na bara maniya alo wo nun Isa bara ragata gaburi keren kui. Na xanbi wo fan bara keli ye xəora alo Isa kelixi gaburi kui ki naxə. Na birin nabaxi ne barima wo bara la Ala senbe ra, naxan Isa rakelixi faxə ma.

¹³ Wo nu luxi ne alo faxamixie, wo xa yunubie xa fe ra nun wo xa sunnatareya xa fe ra, kənə Ala bara wo rakisi

Isa saabui ra. A bara diŋe won ma yunubi birin ma.

¹⁴ Kalamui naxan nu sebexi won xili ma, naxan nu nɔma won ma fe kanade, a bara na ba na a mabanbanfe wuri magalanbuxi ma.

¹⁵ Na kui, Ala bara nɔ mangeya nun senbe mɔɔli birin na dunija birin ya xɔri, naxee fatanxi Sentane ra, a naxa xunnakeli sɔtɔ na wuri magalanbuxi saabui ra.

Xaranyi naxan findixi wule ra

¹⁶ Awa, wo naxa tin mixi yo xa kiiti jaaxi sa wo ma wo xa donse nun minse xa fe ra, sali xungbee xa fe ra, kike neene sali xa fe ra, xa na mu malabu lɔxɔe xa fe ra.

¹⁷ Na birin findixi fe fanyi tɔnxuma nan na. A nu wama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan masenfe won be, naxan findixi nɔndi yati ra.

¹⁸ Wo naxa tin mixi yo xa wo xa xunnakeli ba wo yi ra. Mixi ndee katama nε na rabade. A luma alɔ e e yete nan magoroma, kɔnɔ wule na a ra. A luma alɔ e tan nun malekεe Ala nan batuma, kɔnɔ na fan wule nan a ra. E birama laamatunyie foxy ra, kɔnɔ e e yete igboma fe fufafu ma.

¹⁹ E mu fatuxi Isa ma, naxan na xunyi ra. Fate xunyi salonse birin najerεma. Kankan xirixi e boore ra, Ala senbe fima e birin ma alɔ a wama a xɔn ma ki naxe.

²⁰ Xa wo bara fatan dunija fee ma Isa saabui ra, munfe

ra wo wo yete luma dunija fee xa yaamari bun ma?

²¹ Na yaamari naxe, «A mu lan wo xa yi tongo! A mu lan wo xa yi don! Wo man mu lan wo xa a masuxu!»

²² Na fe birin fama nɔnde. Na seriye mɔɔli fatanxi adamadi nan na.

²³ Na fe mɔɔli maniya lɔnni ra, barima batui, yete magore, nun fate tɔɔrɔfe na a kui, kɔnɔ e tide yo mu na, barima e mu nɔma yunubi fee bade mixi bɔŋe ma.

3

Ala xa kira

¹ Xa nɔndi na a ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan birin nakelixi faxe ma, wo xa ariyanna fen, Ala xa Mixi Sugandixi magoroxi Ala yirefanyi ma dənnaxe.

² Wo xa ariyanna fe fen, dunija fe mu a ra.

³ Barima wo bara faxa, wo xa simaya fa nɔxunxi Ala xa Mixi Sugandixi xa fe i Ala xa fonisireya kui.

⁴ Wo Rakisima Ala xa Mixi Sugandixi na fa, wo fan luma a xa nɔre nan kui.

⁵ Na nan a toxi wo lanma wo xa adamadi xa fe kobi birin nabεnin: yεne fe, lange fe, fe seniyεntare, korintεna naxan maniyaxi kuye batufe ra.

⁶ Ala xɔnɔma nε na fe mɔɔli ma, nun naxee e rabama.

⁷ Singe ra nu, wo yati nu nεrema na ki nε.

⁸ Kənə yakəsi, wo xa yi fe birin bəjən: bəjəte, geresofe, fe jaaxi, mixi xili kanafe, nun konbi.

⁹ Wo naxa wule fala wo bore bə. Wo bara na jərə ki fori bəjən,

¹⁰ alako wo xa jərə ki neəne suxu, naxan lanma Ala jərə ki ma. Na kui, wo fama Ala kolonde a fanyi ra. Na birin luma alə mixi naxan dugi fori bama a ma, a dugi neəne ragoro a ma.

¹¹ Na kui, Gireki nun Yuwifi e birin keren. Mixi sunnaxi nun mixi sunnatare e birin keren. Xununtaree, mixi xununxi, konyi, nun lasiri, e birin keren. Isa nan findixi a birin na, a man na a birin i.

¹² Ala wo tan nan sugandixi, wo bara findi seniyentəee ra, Ala xanuntenyie. Wo lan nə wo xa kinikini mixi ma, wo bəjəsə xəfan, wo xa wo yetə magoro, wo bəjəsə xəbəxi, wo xa dijə.

¹³ Wo xa wo bore sutura, wo man xa hinne wo bore ra. Xə mixi nde bara fe jaaxi raba a bore ra, na kanyi xa dijə alə Ala xa Mixi Sugandixi dijəxi wo ma ki naxə.

¹⁴ Naxan dangi a birin na, wo xa wo bore xanu barima na findima lanyi fanyi ra.

¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nu wama lanyi naxan xən won bə, won bəjəsə xə bira na lanyi fəxə ra. Ala bara wo xili wo xa findi fate keren na, lanyi xa lu wo tagi. Wo xa Ala tantu na ma.

¹⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi fanyi xa lu wo

bəjəsə kui. Wo xa wo bore xaran, wo man xa marasi nun lənni fi wo bore ma. Wo xa na raba suuki nun bəeti ra naxan fatanxi Ala Xaxili Seniyenxi ra. Wo xa Ala tantu na bəetie ra, e xa keli wo bəjəsə yati yati nan kui.

¹⁷ Wo fe naxan birin falama, wo fe naxan birin nabama, wo xa na birin naba wo Marigi Isa xili ra. Wo xa Baba Ala tantu Isa saabui ra.

Denbaya seriye

¹⁸ Ginee, wo xa lu wo xa mərie xa yaamari bun ma, alə Marigi wama a xən ma ki naxə.

¹⁹ Xəməe, wo xa wo xa ginee xanu, wo naxa jaaxu e ra.

²⁰ Dimədie, wo xa wo barimixie xui ratinmə fe birin kui, barima na rafan Marigi ma.

²¹ Barimixie, wo naxa wo xa die bəjəsə rajaaxu e ma, alako limaniya naxa ba e yi.

²² Konyie, wo xa wo marigie xui birin natinmə. Wo naxa wali e ya tote xa gbansan na, alako wo xa rafan mixie ma. Wo xa wali e be wo bəjəsə fiixəxi ra, barima wo gaaxuxi wo Marigi Ala ya ra.

²³ Wo fe naxan birin nabama, wo xa a raba wo bəjəsə fiixəxi nan na, alə wo a rabama Marigi bə ki naxə. Wo mu a rabama mixie xa bə.

²⁴ Na kui, wo xa a kolon Marigi na sare ragbilenma nə wo ma, naxan findima wo ke ra. Wo na walife Ala xa

Mixi Sugandixi nan bε, wo Marigi yati yati.

²⁵ Naxan fe kobi rabama, Marigi na fan sare ragbilenma nε a ma. Mixi birin a gbe sɔtɔma nε, Ala mu mixi yo rafisa a boore bε.

4

¹ Konyi marigie, wo xa wo xa konyie masuxu tinxinyi ra, barima konyi nan wo fan na. Wo Marigi na koore ma.

Marasi dɔnxɔε

² Wo xa Ala maxandi temui birin. Wo xa wo yεtε mato, wo xa Ala tantu.

³ Wo Ala maxandi muxu fan bε. Ala xa sɔɔneya raba won ma kawandi kui, alako n xa Ala xa Mixi Sugandixi xa gundo masen birin bε. N saxi geeli na fe nan ma.

⁴ Wo Ala maxandi n bε alako n xa na fala a fanyi ra, a xa fiixε fɔεn, alo a lanma n xa a raba ki naxe.

⁵ Wo xa wo jere xaxili-maya ra danxaniyataree ya tote ra. Wo xa na raba sinnanyi ma a raba waxati.

⁶ Wo xa masenyi fanyi ti mixie bε, naxan fan. Kuri so temui, fɔxε sama nε bande, alako a xa joxun. Wo fan xa fata mixi birin yaabide wɔyεnyi ra naxan fan.

Xεεbui dɔnxɔε

⁷ N ngaxakerenyi Tikike findixi n xanuntenyi nan na naxan bara n mali a fanyi ra Marigi xa wali xa fe ra. A fama n ma fe birin tagi rabade wo bε.

⁸ N a xεεxi nε wo ma alako a xa muxu xa fe tagi raba wo bε, a man xa wo ralimaniya.

⁹ N man bara n ngaxakerenyi tinxinx, n xanuntenyi Onesimo Kolosika xεε a xa Tikike mati. E firinyi fama n ma fe birin dεntεgε sade wo bε.

¹⁰ Arisitaraki, muxu nun naxan na geeli, a wo xεεbu. Baranabasi dεεxɔ Maraki fan wo xεεbu. Wo bara marasi sɔtɔ Maraki xa fe ma. Xa a fa wo xɔnyi, wo xa a rasene a fanyi ra.

¹¹ Yesu, naxan xili falama Yusutu, a fan wo xεεbu. Yuwifi danxaniyatε nama birin ya ma, yi mixi saxanyi gbansan nan n malixi Ala xa mangεya niini wali rabade. E bara limaniya fi n ma.

¹² Epafirasi, naxan findixi wo xɔnyika ra, a wo xεεbu. Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walike nan a ra. A Ala maxandima wo bε temui birin alako wo xa danxaniya xa sabati, wo xa Ala waxonfe kolon, wo man xa a raba.

¹³ A wali gbegbe rabama wo bε, wo tan danxaniyatε naxee na Kolosi, Layodiseya, nun Hiyerapoli. N na a seede ra.

¹⁴ Luki seriba, muxu xanuntenyi wo xεεbu, a nun Demasi.

¹⁵ Wo xa won ngaxakerenyi Layodiseya danxaniyatε xεεbu, nun Nimifa, a nun danxaniyatε nama naxan e malanma a xa banxi kui.

¹⁶ Wo na gε yi bataaxε xarande wo xɔnyi, wo xa a so Layodiseya danxaniyatε fan yi ra, e xa a xaran. Wo tan fan, wo xa bataaxε xaran n naxan

nasambaxi Layodiseyakae
ma.

¹⁷ Wo xa a fala Arikipe bε,
«Fəntən i xa wali ma, Marigi
naxan soxi i yi ra alako i xa
na raba a fanyi ra.»

¹⁸ Xəxbui nan yi ki, n tan
Pəlu naxan səbəxi wo ma n
yətə bələxə ra. Wo xa ratu a
ma n na geeli nan kui yi ki.
Ala xa hinə wo birin na.

Ala xa masenyi singe

**Annabi Pəlu
naxan səbə
Təsaloniki
danxaniyatəs
nama ma**

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxə singe nan na Ala xa xəəra Pəlu nun a waliboorə naxan səbə danxaniyatəs nama ma naxee nu sabatixi Təsaloniki.

Beenun e xa yi bataaxə səbə, Pəlu nun Silifanu nu bara kawandi ti Təsaloniki. Ala to e xa wali baraka, naa mixi wuyaxi naxa gibilek kuye batufe fəxə ra, e danxaniya Ala ma naxan a xa Mixi Sugandixi xəəxi dunija rakiside. Kənə Pəlu nun Silifanu mu nō bude Təsaloniki taa kui, e gi kəe nan na barima mixi kobi ndee nu bara nama bərəne rate e xili ma. Yi fe birin tagi rabaxi Isa xa Xəərae xa Taruxui Kitaabui kui, Sora 17.

Pəlu nun Silifanu to Atenli, e naxa kəntəfili Təsaloniki danxaniyatəs be barima e mu nu a kolon xa e xa danxaniya sabatixi. Na kui, e naxa Timote xəə alako a xa Təsaloniki danxaniyatəs panige kolon, a xa e ralimaniya e xa danxaniya kui. Timote to gibilek, a naxa dəntəgə sa Pəlu nun Silifanu be. Ala Xaxili Seniyənxi naxa masenyi fi e

ma Təsalonikikae be, e naxa yi bataaxe səbə.

Yi Kitaabui tide to bara mini Təsaloniki danxaniyatəs be, a lənni fi e ma, a e ralimaniya, a tide na won fan be. A a masenma won be a Ala won xili ne won xa won jəre seniyənyi kui, won xa gibilek seniyəntarepa fəxə ra. A man a masenma a wali tide gbo danxaniyatəs be. A lanma won xa balo won yilendifure nan na. Yi Kitaabui man limaniya fima won ma barima a a masenma won be a Ala xa Mixi Sugandixi Isa fama ne a xa danxaniyatəs fəxə ra, e niyə nun a laaxiraxi, a e xanin Ala xənyi e sa luma dənnaxə abadan.

Təsaloniki danxaniyatəs findixi misaali nan na won be barima hali e to naxankate gbegbe sətə, e xan ne danxaniya kui, e e xaxili ti Ala ra. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won xa won tunnabəxi Ala xa kira fanyi xən ma. Ala xa won natanga seniyəntarepa ma, won naxa fa yaagi Marigi gibilek ləxəs. Ala xa won mali ariyanna kira xən ma. Amina.

Ala xa masenyi singe

**Annabi Pəlu
naxan səbə
Təsaloniki
danxaniyatəs
nama ma**

¹ Pølu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa danxaniyatœ nama ma naxee na Tesaloniki.

Ala xa hinne nun bøpesa fi wo ma.

*Ala tantufe Tesalonikikae
xa fe ra*

² Waxati birin muxu Ala tantuma wo xa fe ra, muxu man a maxandima wo bε. Temui birin

³ muxu wo xa fe falama won Baba Ala bε. Muxu a tantuma ne wo xa wali ma naxan kelixi wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya ma. Muxu a tantuma ne barima wo wo tunnabexixi wo xaxili tife ra Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa ra.

⁴ N ngaxakerenyie, wo tan Ala xanuntenyie, muxu a kolon a Ala bara wo sugandi.

⁵ Muxu to xibaaru fanyi masen wo bε, a mu findi muxu de wøyenzi gbansan xa ra. Ala Xaxili Səniyənxi naxa sənbε fi muxu xa xibaaru fanyi kawandife ma, muxu danxaniyaxi a ma. Wo a kolon yati muxu nu nəremma ki naxε wo xa fe ra, muxu nu na wo ya ma temui naxε.

⁶ Wo bara findi muxu nun Marigi fɔxi rabae ra. Hali wo to naxankate gbegbe sɔtɔ, wo Ala xa masenyi susu ne nəlexinyi ra, nəlexinyi naxan fatan Ala Xaxili Səniyənxi ra.

⁷ Na kui, wo bara findi mis-aali ra danxaniyatœ birin bε naxee na Masedon nun Akayi.

⁸ Ala xa masenyi bara rayensen ye wo saabui ra. A mu rayensenxi Masedon nun Akayi gbansan xa ma. Yire birin bara a kolon wo danxaniyaxi Ala ma ki naxε. Na kui, muxu mu sese falama sɔnɔn na xa fe ra.

⁹ Na mixi naxee bara wo xa fe mε, e tan nan fama wo xa fe falade, wo muxu rasenε ki naxε, wo man gbilen kuyee fɔxɔ ra ki naxε, wo fa bira Ala Niŋe fɔxɔ ra naxan findixi nɔndi ra.

¹⁰ E man wo xa fe falama, wo Ala xa Di mamɛxi ki naxε kelife koore ma. Na nan findixi Isa ra, Ala naxan nakeli faxε ma, Isa naxan won natangama xɔnε ma naxan na fafe.

2

Pølu nun Tesaloniki danxaniyatœ nama

¹ N ngaxakerenyie, wo tan yati a kolon a muxu fafe wo yire na mu findixi fe fufafu ra.

² Wo a kolon, muxu nu bara naxankate nun tɔɔre sɔtɔ Filipi. Kɔnɔ muxu naxa muxu xaxili ti won Marigi Ala ra, muxu limaniya alako muxu xa wo kawandi Ala xa xibaaru fanyi ra, hali gere-masoe gbegbe to nu naa.

³ Muxu xa kawandi mu fatanxi wule xa ra, a mu fatanxi janige səniyəntare xa ra, a mu fatanxi yanfanteya xa ra.

⁴ Ala to bara muxu mato, a bara a xa xibaaru fanyi taxu muxu ra. Na kui, muxu mu wøyenma xε de alako muxu xa rafan mixie ma. Muxu wøyenma ne alako muxu xa

Ala nan kenen naxan won sondonyie matoma.

⁵ Wo a kolon yati, Ala fan a kolon, muxu mu dəjñoxunyi wøyenyi yo falaxi wo bε. Muxu mu kawandi tixi xε alako muxu xa se nde soto.

⁶ Muxu hayi mu na mixie xa matçxoe ma, a na findi wo tan na, a na findi mixi gbetee ra.

⁷ Ala xa Mixi Sugandixi xa xεerae to na muxu ra, muxu nu nɔma muxu xa fe kote dçxode wo xun ma, kɔnɔ muxu mu tin. Muxu naxa mεeni wo ma, alɔ dingé mεenima a xa die ma ki naxe.

⁸ Muxu wo xanuxi ne han muxu naxa muxu yεte yati fi wo ma safe Ala xa xibaaru fanyi xun ma muxu wo kawandi naxan na. Wo xa fe nu bara xçrɔc muxu ma ki fanyi.

⁹ N ngaxakerenyie, wo xa wo mañoxun muxu xa wali nun muxu xa tɔrɔ ma. Muxu wakili ne kɔe nun yanyi alako muxu xa kɔntɔfili naxa lu wo sese ma, muxu nu Ala xa xibaaru fanyi kawandife wo bε temui naxe.

¹⁰ Muxu jεrexí səniyenyi nun tinxinyi nan na wo xa fe ra, marakɔrɔsi yo mu na muxu ma. Wo bara findi na fe seedee ra, wo nun Ala.

¹¹ Wo a kolon yati, a muxu na wo birin bε, alɔ babe nun a xa die na ki naxe.

¹² Muxu bara wo ralimaniya, muxu bara wo mafuruku, muxu bara wo mayandi alako wo jεre ki xa Ala kenen, naxan wo xilixi wo xa lu a xa mangεya niini

bun ma, wo xa a xa nɔre kolon.

¹³ Na nan a toxi muxu Ala nuwali sama temui birin barima muxu to wo kawandi Ala xa masenyi ra, wo mu a suxuxi xε alɔ mixi wøyen xui. Wo a kolon ne a a findixi Ala xa masenyi nan yati ra naxan sənbə na walife wo tan danxaniyatɔe ya ma.

¹⁴ N ngaxakerenyie, wo bara maniya Ala xa danxaniyatɔe namae ra naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma Yudaya bɔxi ma. Wo baribooree wo tɔɔrɔ ki naxe, Yuwifie fan Yudaya danxaniyatɔe namae tɔɔrɔ na ki ne.

¹⁵ E tan Yuwifie nan Marigi Isa nun namijønmee faxa, e muxu fan jaxankata. E xa fe mu Ala kenenxi. E to muxu tɔɔrɔma muxu xa kawandi wali kui, e jaaxuma mixi birin na.

¹⁶ E mu wama muxu xa si gbetee kawandi alako nee xa kisi. Na kui, e na e xa yunubi nan tun xun masafe. Kɔnɔ Ala xa xɔne bara e suxu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, muxu bara makuya wo ya tote ra waxati nde bun, kɔnɔ muxu bɔje tan mu makuyaxi wo ra. Wo xɔli muxu suxuma ki fanyi ra. Muxu bara fe birin naba alako muxu man xa wo to.

¹⁸ Muxu nu bara wa gibilene wo yire. N tan Pɔlu wa ne n xa wo yire li sanmaya wuyaxi, kɔnɔ Sentane nan muxu matɔɔrɔ.

¹⁹ Marigi Isa gibilen lɔxɔe, muxu jɔñxɔ tima Ala ra nde xa fe ra? Muxu jεlexinma nde xa fe ra? Muxu matçxoe

sotōma nde xa fe ra? Wo tan
xa mu a ra?

²⁰ Iyo, wo tan nan findi-
xi muxu xa xunnakeli nun
muxu xa ssewē ra.

3

*P̄olu Timote xeefe
Tesaloniki*

¹ Na kui, muxu bōje to
mu noxi sade, muxu bara a
panige muxu tan xa lu Aten,

² muxu xa won ngaxakerenyi Timote xee wo ma.
Muxu walibooré na a ra
Ala xa wali kui naxan findi
Ala xa Mixi Sugandixi xa
xibaaru fanyi kawandila ra.
Muxu a xeexi ne alako a
xa wo senbe so, a xa wo
ralimaniya wo xa danxaniya
kui,

³ alako wo xa jaxankate
naxa wo hanme. Wo fan yati
a kolon, na jaxankate nan
nagirixi won ma.

⁴ Hali muxu nu na wo ya
ma temui naxe, muxu nu a
falama ne wo be, a mixie
fama won jaxankatade. Wo
bara a to fa, na nan fa
rabaxi.

⁵ Na nan a ra, n bōje to
mu nu saxi sōnōn, n naxa
Timote xee naa alako a xa a
kolon wo xa danxaniya na ki
naxe. N nu gaaxuxi ne wo
be Sentane mixi ratantanyi
fa wo ratantanfe, muxu xa
wali fa findi wali fufafu ra.

⁶ Kōo Timote to baxi
gbilende muxu yire keli wo
xonyi, a bara xibaaru fanyi
fala muxu be wo xa danxaniya
nun wo xa xanunteya
xa fe ra. A naxe, a wo ratuxi
muxu xa fe ra ssewē kui, a
muxu to xōli na wo ma, alo

wo fan to xōli to na muxu
fan ma.

⁷ Na kui, n ngaxakerenyie,
hali muxu to na tōre nun
jaxankate kui, muxu bara
ralimaniya wo xa danxaniya
xa fe ra.

⁸ Yakosi muxu bōje bara
sa sōnōn, barima muxu bara
a kolon a wo xa danxaniya
xanxi Marigi.

⁹ Muxu mu a kolon sōnōn
muxu nōma Ala tantude ki
naxe wo xa fe ra. Danyi yo
mu na muxu xa ssewē ma
wo xa fe ra Ala xa fe ra.

¹⁰ Kōe nun yanyi muxu
na a maxandife muxu nii
birin na, muxu xa nō wo
tode, alako naxan luxi wo xa
danxaniya ra, muxu xa na
rakamali.

¹¹ Ala yete yati, won Baba,
a nun won Marigi Isa xa kira
bōo muxu be alako muxu xa
wo yire masōtō.

¹² Xanunteya naxan na wo
be wo doro tagi, a nun wo
nun mixi birin tagi, Ala xa
na xun masa ki fanyi ra, alo
muxu fan wo xanuxi ki naxe.

¹³ Ala xa wo sondonyie
senbe so alako won Marigi
Isa na gibilen lōxō naxe a nun
a xa seniyentōe ra, wo xa
nō tide won Baba Ala ya i
seniyenyi nun tinxinyi kui.

4

Nerefe seniyenyi kui

¹ N ngaxakerenyie, muxu
bara wo tinkan wo lan wo xa
wo yere ki naxe Ala waxonyi
ma. Han ya wo na na
nan xun ma. Yakosi, muxu
wo maxandima, muxu wo
mayandi Marigi Isa xili ra,
wo xa nu na xun masa.

² Wo a kolon yati muxu wo xaranxi naxan na Marigi Isa xili ra.

³ Ala sago na a ra wo xa seniyen. Wo naxa langoeja raba.

⁴ Kankan xa a yete suxu seniyenyi nun tinxinyi kui.

⁵ Wo naxa bira langoeja fɔxɔ ra, alɔ Ala kolontaree a rabama ki naxe.

⁶ Mixi yo naxa yunubi raba a ngaxakerenyi ra, a fu a ma na fe kui, barima Marigi na fe mɔɔli birin makiitima ne. Muxu bara na fala wo be, muxu man gbilen ne a fala ra wo be.

⁷ Ala won xilixi ne won xa won jere seniyenyi kui, won xa gbilen seniyentareja fɔxɔ ra.

⁸ Na kui, mixi naxan tondima yi fee rabatude, a mu tondixi ibunadama xa be, a tondixi Ala nan be naxan a Xaxili Seniyenxi fixi wo ma.

⁹ Hali muxu mu wo rasi ngaxakerenyie xanufe ma, barima Ala nan bara wo tikan wo xa wo bore xanu.

¹⁰ Wo na nan yati rabafe ngaxakerenyie ra naxee na Masedon bɔxi birin kui. Kono muxu a falama ne wo be, n ngaxakerenyie, wo man xa nu na xun masa.

¹¹ Wo xa fe birin naba alako wo xa lu bɔnesa kui. Wo xa meeni wo yete ma. Wo xa nu wali wo belexe ra alɔ muxu a masen wo be ki naxe.

¹² Na kui, wo jere ki findima a fanyi nan na danxaniyateree tagi, wo man mu wo xa fe kote dɔxɔma mixi gbete yo xun ma.

Danxaniyatɔee xa taa masare

¹³ N ngaxakerenyie, muxu mu wama wo xa lu fahamutareja kui mixie xa fe ra naxee bara laaxira. A mulan wo xa sunnun alɔ mixi naxee mu e xaxili tixi Ala ra.

¹⁴ Won laxi a ra a Isa bara faxa, a man fa keli faxe ma. Na kui, won man laxi a ra a Ala fama faxamixie fan nakelide naxee nu danxaniyaxi Isa ma, a e rate e nun Isa.

¹⁵ Marigi xa masenyi nan ya, muxu naxan falama wo be: Won tan naxee njie a ra, Marigi fa temui naxee lima dunija ma, won singe xa mu tema mixi faxaxie be.

¹⁶ Marigi yete yati nan fama gorode keli koore ma. Yaamari fima ne xui itexi ra. Maleke kuntigi fama ne a xui itede. Ala xa sara xui minima ne. Isa xa danxaniyatɔe naxee bara faxa, nee nan singe kelima.

¹⁷ Na dangi xanbi, won tan naxee njie luxi dunija, won fan tema ne, won nee li nuxui kui, won birin sa naralan Marigi yire kuye ma. Won luma ne Marigi seeti ma sɔnɔn abadan.

¹⁸ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya na masenyi ra.

5

Marigi fa lɔxɔe

¹ N ngaxakerenyie, hali n mu sese fala wo be waxati nun lɔxɔe xa fe ra yi fee sa rabama temui naxe.

² Wo fan yati a kolon a fanyi ra, a Marigi xa lɔxɔe fama ne alɔ mujeti fama kɔe ra ki naxe.

³ Mixie nε lanyi nun bɔ̄nɛsa xa fe falama t̄emui naxε, gbaloe dusuma e xun ma na t̄emui nε, alɔ furugine difuri na keli a ra. E mu tangama a ma muku.

⁴ Kɔ̄nɔ wo tan, ngaxakerenyie, wo mu na dimi xa kui. Na lɔxɔ̄e mu lanma a xa wo terenna alɔ munjeti.

⁵ Wo birin findixi naiyalanyi nun yanyi die nan na. Kɔ̄e nun dimi die xa mu won na.

⁶ Na kui, won naxa xi alɔ booree. Won xa fee rasaxa a fanyi ra, won naxa yanfa.

⁷ Naxee xima, e xima kɔ̄e nan na. Naxee siisima, e siisima kɔ̄e nan na.

⁸ Won tan naxee findixi yanyi mixie ra, won xa mεen i won yete ma. Won xa danxaniya nun xanunteya rasabati, won xa won xaxili ti kisi ra. Nee tide luma nε won be alɔ kanke makantase nun xun makantase tide luma geresoe be ki naxε.

⁹ Ala mu a ragirixi won ma, a xa xɔ̄ne xa won li. A a ragirixi nε won tan xa kisi nan sɔ̄tɔ Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi

¹⁰ naxan faxa won ma fe ra. Na nan a toxi, xa muxu niŋe nan a ra, xa muxu faxaxi nan a ra, muxu fama nε sabatide a i.

¹¹ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa wo bore sεnbε so alɔ wo darixi a raba ra ki naxε.

*Marasi nun xεεbui
dɔ̄nxε*

¹² N ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo xa mixie binya naxee na walife

wo tagi, wo rasife nun wo rajerefe ra Marigi xa fe kui.

¹³ Wo xa e binya a fanyi ra xanunteya kui e xa wałi xa fe ra.

Lanyi nan xa lu wo xa danxaniyatɔ̄e nama tagi.

¹⁴ N ngaxakerenyie, muxu man bara wo maxandi, wo xa tunnaxɔ̄nε rasi, wo xa limaniyataree ralimaniya, wo xa sεnbεtaree mali, wo diŋe mixi birin be.

¹⁵ Wo xa a mato a fanyi ra mixi yo naxa fe kobi lɔ̄xɔ fe kobi ra. Wo xa nu fe fanyi nan tun naba wo bore be, a nun mixi birin be.

¹⁶ Wo xa sεewa t̄emui birin.

¹⁷ Wo xa Ala maxandi waxati birin.

¹⁸ Wo xa Ala tantu fe birin kui. Na findixi Ala sago nan na wo be, wo tan naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁹ Wo naxa Ala Xaxili Sεniyenxi xolɔ̄n nagoro.

²⁰ Wo naxa wo tuli xɔ̄cɔxɔ namijɔ̄nmεe xa masenyie ma,

²¹ kɔ̄nɔ wo xa fe birin mato a fanyi ra.

Xa fefe fan, wo xa na suxu gben.

²² Xa fefe kobi, wo xa wo makuya na ra pon!

²³ Ala xa wo raseniyen a ki nun a kεna ma, a tan Ala naxan bɔ̄nɛsa fima. Ala xa wo xaxili nun wo nii nun wo fate ratanga, marakorɔsi yo naxa lu wo ma won Marigi Isa fa t̄emui.

²⁴ Naxan wo xilixi, a na a xui xanbi ra, a fama nε a rabade.

²⁵ N ngaxakerenyie, wo
Ala maxandi muxu bε.

²⁶ Wo xa ngaxakerenyie
birin xεεbu sunbui
səniyεnxi ra.

²⁷ N bara wo yamari Ma-
rigi xili ra wo xa yi bataaxε
xaran ngaxakerenyie birin
bε.

²⁸ Ala xa hinne fi wo ma
won Marigi Isa saabui ra, a
xa Mixi Sugandixi.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e T̄esaloniki danxaniyat̄e nama ma

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e firin nde nan na Ala xa x̄εera P̄olu nun a waliboorē naxan s̄eb̄e danxaniyat̄e nama ma naxee nu sabatixi T̄esaloniki. Fe naxee nu dangife T̄esaloniki P̄olu bataax̄e singe s̄eb̄e temui, nee to mu nu gexi ya ibade, P̄olu naxa gbilen bataax̄e firin nde s̄eb̄e ra.

Mixi kobi naxee nu na T̄esaloniki danxaniyat̄e paxankatafe, e mu nu paxankate itixi. Na kui, P̄olu naxa gbilen danxaniyat̄e nama ralimaniya ra a xa yi bataax̄e firin nde kui. A naxa e rasi e xa e tunnabexi danxaniya kira x̄on ma, e naxa tagan wali fanyi rabade, e xa bira Ala xa n̄ondi f̄ox̄o ra alo P̄olu e kawandi ki naxe. P̄olu nu bara a m̄e, a mixi ndee nu na e ya ma naxee mu nu tinma walide alako e xa e yete baloe s̄ot̄. Na kui, a naxa na kanyie rasi a x̄or̄ox̄e ra e xa ba na ma, e naxa e xa kont̄ofili d̄ox̄o mixi gbete yo xun ma. P̄olu man nu bara a m̄e a T̄esaloniki danxaniyat̄e nu bara xibaaru s̄ot̄ mixi nde

ra, a Marigi fa l̄ox̄e jan nu bara a li. Na kui, a naxa n̄ondi makenen e be na fe ma, a Marigi xa l̄ox̄e mu a lima fo fe ndee raba sinden Ala naxee ragirixi.

Yi Kitaabui findixi masenyi nan na Ala Xaxili S̄eniyenxi naxan fi P̄olu ma T̄esaloniki danxaniyat̄e nun danxaniyat̄e birin be. Ala xa won mali yi masenyi xa so won xaxili kui, won xa a rasabati won b̄oje kui. Ala xa s̄eb̄e fi won ma, won ma wali nun w̄oyenxi birin xa findi a fanyi nan na. Ala xa won sondonyie xun ti kira fanyi x̄on, won xa won j̄ere Ala xa xanunteya ma nun a xa Mixi Sugandixi xa tunnabexiya ma. Ala xa won mali won sanyie xa xan danxaniya kui. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e T̄esaloniki danxaniyat̄e nama ma

X̄εεbui

¹ P̄olu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi won Baba Ala nun Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyat̄e nama ma naxee na T̄esaloniki.

² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun b̄ojesa fi wo ma.

*Ala dunina birin makiitife
tinxinyi kui*

³ N ngaxakerenyie, muxu lanma muxu xa Ala tantu wo xa fe ra t̄emui birin. Muxu xa tantui lanxi barima wo xa danxaniya xun masafe ki fanyi, a nun wo xa xanunteya wo bore b̄e.

⁴ Na kui, muxu wo mat̄ox̄oma Ala xa danxaniyat̄œ namae b̄e wo xa tunnabexiya nun danxaniya xa fe ra wo naxee masenfe wo xa paxankate nun t̄ɔr̄œ birin kui.

⁵ Na bara Ala xa kiiti tininxixi masen, barima wo na naxan iminife, na nan a masenma a wo daxa wo xa lu Ala xa manḡya niini bun ma, wo t̄ɔr̄ofe naxan xa fe ra.

⁶ Ala tinxin. Mixi naxee wo paxankatama, a e sare firma paxankate nan na.

⁷ Wo tan naxee bara paxankata, a malabui firma ne won birin ma Marigi Isa a nun a xa maleke senb̄emae fama t̄emui naxε kelife koore ma.

⁸ E nun te wolenxi nan goroma. Ala kolontaree, naxee mu won Marigi Isa xa masenyi rabatuma, e sare firma paxankate nan na.

⁹ Na mixie xa kiiti findima gbaloe nan na dande yo mu naxan ma. Marigi e makuyama ne a yete ra nun a s̄enbe nɔr̄ɔxi ra.

¹⁰ a na fa t̄emui naxε. Na lɔx̄œ a xa s̄eniyent̄œe nun a mantonyie birin a toma ne, e kaaba, e a mat̄ox̄. Wo fan luma nee nee ya ma, barima wo danxaniya ne muxu xa seedejɔx̄œya ma.

¹¹ Na kui, muxu Ala maxandima wo be t̄emui

birin, alako won Marigi Ala xa wo lu alɔ a mixi naxan xilixi na daxa ki naxε. Muxu man a maxandima a xa wo xa janige fanyi birin nakamali a nun wo xa wali fanyi naxee kelima wo xa danxaniya ma. Na rabama a s̄enbe nan saabui ra.

¹² Muxu na maxandi tima alako Marigi Isa xa mat̄ox̄œ s̄ot̄ wo saabui ra, wo fan xa mat̄ox̄œ s̄ot̄ Isa ra. Yi birin nabama Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne saabui nan na.

2

Xeme seriyetare

¹ N ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo b̄ɔjœ naxa mini wo to fee mema won Marigi Isa fa lɔx̄œ xa fe ra, a nun won fama a ralande ki naxε.

² Xa mixi nde a fala wo be a Marigi xa lɔx̄œ jan bara fa, wo xaxili naxa ifu de! Wo naxa la a ra hali na kanyi wɔyεn wo be alɔ namijɔnmε na a ra, xa na mu a kawandi ti wo be, xa na mu a fa bataaxe ra alɔ a fatanxi muxu tan nan na.

³ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu. Na lɔx̄œ mu a lima fo adamadi gbegbe mεε Ala ra sinden, a nun, Seriyetare Xungbe, a naxa makεnen, gbaloe ragataxi naxan be.

⁴ A fama ne a yete itede dangi adamadie xa batuse birin na. Adamadie sese xili falama «ala», a tan tima ne na kanke. Na kui, a fama ne dɔx̄œde Ala xa hɔr̄ɔmɔbanxi kui, a a yete findi ala ra.

⁵ N to yi fee fala wo bε n nu na wo yire tεmui naxε, wo neεmuxi nε?

⁶ Yakɔsi wo a kolon naxan makankanxi Seriyetare Xungbe ma, alako a naxa mini beenun a xa waxati xa a li.

⁷ Seriyetareya jan na walife nɔxunyi kui. A luma na ki nε han naxan a makankanxi a a bama naa tεmui naxε.

⁸ Na tεmui, Seriyetare Xungbe makenenma nε. Marigi na fa tεmui naxε, a yi xεmε halakima nε a dε foye ra, a xa fa nɔre a sɔntɔma nε.

⁹ Yi Seriyetare Xungbe minima Sentane sεnbe nan saabui ra, a fa kaabanakoe, tɔnxumae, nun fe magaax-uxie raba naxee mu findixi nɔndi ra.

¹⁰ A fama nε mixi kisitaree mayendende fe jaaxi mɔɔli birin na, barima nɔndi mu rafan nee ma. Na na a ra e mu kisima.

¹¹ Na kui, Ala e xaxili ifuma nε sεnbe ra, alako e xa la wule ra.

¹² A rabama na ki nε alako mixi birin xa gbaloe sɔtɔ naxee mu danxaniyaxi nɔndi ma, tinxintareya rafanxi naxee ma.

Ala xa xanunteya nun a xa kisi danxaniyatɔεε be

¹³ Kɔnɔ n ngaxakerenyie, fo muxu xa Ala tantu wo xa fe ra tεmui birin. Marigi wo xanuxi nε. Kabi fe fɔlɔ fole, Ala bara wo sugandi alako wo xa kisi. A wo rakisma a Xaxili Seniyenxi xa wali nan saabui ra naxan wo raseniyenma, a nun wo

xa danxaniya saabui ra wo to danxaniyaxi nɔndi ma.

¹⁴ A wo xilixi na nan ma. A wo xilixi muxu xa xibaaru fanyi xa kawandi nan saabui ra alako wo xa xunnakeli sɔtɔ naxan kelima Ala xa Mixi Sugandixi ma, won Marigi Isa.

¹⁵ Na kui, n ngaxakerenyie, wo sanyie xa xan danxaniya kui. Muxu wo xaran naxan na muxu xa kawandi nun bataaxe saabui ra, wo xa na suxu gben.

¹⁶ Won Marigi Isa yεtε yati, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, nun won Baba Ala, naxan bara won xanu, naxan hinnema won na alako limaniya nun xaxili tide naxa ba won yi ra abadan,

¹⁷ e xa wo sondonyie ralimaniya. E man xa sεnbe fi wo ma, wo xa wali nun wɔyεnyi birin xa findi a fanyi ra.

3

Ala maxandife

¹ N ngaxakerenyie, a dɔnχɔε ra, wo Ala maxandi muxu bε alako Marigi xa masenyi xa yensen yε mafuren na, a man xa binya yire birin ałɔ a binyaxi wo xɔnyi ki naxε.

² Wo Ala maxandi muxu man xa ba mixi kobie nun mixi jaaxie bεlexε, barima mixi birin xa mu danxaniyaxi.

³ Kɔnɔ Ala na a xui xanbi ra. A sεnbe fima nε wo ma, a wo ratanga Sentane ma.

⁴ Muxu laxi a ra Marigi saabui ra, a muxu yaamari

naxee fixi wo ma, wo e rabatuma nε alo wo jan na rabafe ki naxε.

⁵ Marigi xa wo sondonyie xun ti kira fanyi xɔn alako wo xa Ala xanu, wo man xa wo tunnabεxi alo Ala xa Mixi Sugandixi a rabaxi ki naxε.

Tunnaxɔnεe rasife

⁶ N ngaxakerenyie, muxu bara wo yamari won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xili ra wo xa wo makuya danxaniyatεee ra naxee findixi tunnaxɔnεe ra. Na kui, e mu jerefe muxu xa masenyi ma muxu fa naxan na wo xɔn.

⁷ Wo a kolon yati wo lanma wo xa muxu fɔxi raba ki naxε. Muxu to nu na wo ya ma muxu mu findi tunnaxɔnεe xa ra,

⁸ muxu man mu mixi yo xa bande don a fa lu muxu mu a sare fi. Muxu wakili nε kɔε nun yanyi ra, alako muxu xa fe naxa findi kote ra wo sese bε.

⁹ Muxu nu nɔma muxu xa kontɔfili sade wo ya i, kɔnɔ muxu mu tin na ra alako muxu xa findi misaali ra wo bε, wo fan xa muxu fɔxi raba.

¹⁰ Muxu nu na wo ya ma temui naxε, muxu yi yaa-mari nan fi wo ma: «Naxan yo mu tinma walide, hali wo mu na kanyi ki bande.»

¹¹ Muxu bara a mε a mixi ndee wo ya ma e bara e yetε findi tunnaxɔnεe ra. E mu wali yo suxuma bafe naafixiya ra.

¹² Muxu bara na mixie yamari, muxu e rasi Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa xili ra, e xa wali bɔnɛsa

kui alako e xa nɔ e yetε balode.

¹³ N ngaxakerenyie, wo naxa tagan fe fanyi rabafe ma.

¹⁴ Wo a mato a fanyi ra, xa mixi nde mu tin muxu xa masenyi danxunde muxu naxan sεbεxi yi bataaxε kui, defanyi naxa lu wo nun na kanyi tagi alako a xa yaagi.

¹⁵ Wo naxa a findi wo yaxui ra de, kɔnɔ wo xa a rasi alo wo ngaxakerenyi.

Xεεbui dɔnχɔε

¹⁶ N bara Marigi maxandi naxan findixi bɔnɛsa kanyi ra, a tan yetε yati xa bɔnɛsa fi wo ma temui birin nun a mɔɔli birin na. Marigi xa lu wo birin sεeti ma.

¹⁷ N tan Pɔlu nan yi xεεbui sεbεfe n yetε beleχε ra. N ma bataaxε birin matɔnxumaxi yi ki nε. N beleχε fɔxi nan ya.

¹⁸ Won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, a xa hinne xa lu wo birin bε.

Ala xa masenyi singe

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e

Timote ma

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Annabi P̄olu to Lisitire li, a naxa danxaniyatœe nde to naxan nu xili Timote. Hali Timote to mu nu findixi fori ra, Annabi P̄olu naxa a xanin a xun ma a xa biyaasi kui alako a xa a mali Ala xa masenyi kawandide. Timote naxa na wali suxu a fanyi ra. A naxa bira a karamoxo foxœ ra yire birin, alako a xa danxaniya xa sabati, a man xa fata kawandi tide. Annabi P̄olu naxa la a ra, a a xœ a xa sa wali nde raba a yete ra. Ala nu bara na masen P̄olu be namijonmœxa masenyi nde ra.

Timote to siga Efesœ danxaniyatœe jamaa malide, Annabi P̄olu naxa bataaxœ s̄eb̄e a ma, naxan findixi yi Kitaabui ra. Na kui, P̄olu naxa marasi gbegbe fi Timote ma alako a xa masenyi hagigœ ti Efesœkae be Ala xa seriœ xa fe ra. Mixi jaaxi ndee nu na mœnni naxee nu wama Ala xa wali xun nakanafe. P̄olu naxa e xa fe birin makenœ Timote be, alako a xa nœndi masen e be senbe ra. P̄olu man naxa marasi nde fi Timote ma danxaniyatœe jamaa jere ki xa fe ra.

Seriœ gbegbe na yi

Kitaabui kui naxee nœma to danxaniyatœe fan malide. Annabi P̄olu nu wama Timote nun Efesœkae malife alako e xa lu Ala xa kira xœn ma. Won fan na mœnni ne. Ala xa won mali alako yi Kitaabui xa findi lœnni fanyi ra won be won naxan nabatuma won ma dunjneigiri kui. Won ma danxaniyatœe jamaa xa lu alœ Ala nu a masenxi Timote be ki naxœ Annabi P̄olu saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi singe

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e

Timote ma

Timote xa xœeraya

¹ Won Nakisima Ala nun Isa, won xaxili tima naxan na, e n tan P̄olu tixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xœera nan na.

² N na yi bataaxœ s̄ebœfe Timote nan ma, naxan findixi n ma di yati ra a danxaniya ki ma. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bojœsa fi i ma, e xa kinikini i ma.

³ N to keli sigade Masedon, n naxa i rasœ i xa lu Efesœ alako i xa mixi ndee yamari e naxa xaranyi gbœtœe masen mixie be,

⁴ e naxa kiinie madœxœ, e man naxa bu e benbae xilie matenœfe ra. Na fe mooli wœyœnyi rawuyama ne, a mu Ala xa wali rasigama yare ma danxaniya kui.

⁵ N na yaamari fi ne alako xanunteya xa gbo, xanunteya naxan fatanxi bɔŋe səniyɛnxi ra, a nun janige tinxinxı, nun danxaniya fixe ra.

⁶ Mixi ndee bara gbilen danxaniya fɔxɔ ra, e fa lɔe, na wɔyɛnyi fufafu saabui ra.

⁷ E wama findife seriye karamɔxɔe nan na, kɔnɔ e wɔyɛnma fahaamutareja nan kui. E mu soxi fee kui e naxee masenma sənbe ra.

⁸ Won a kolon Ala xa seriye fan, xa a rawalima a seriye ki ma.

⁹ Won man a kolon Ala mu a xa seriye fixi tinxintɔee xa fe xa ra. A a fixi tinxintaree nan ma fe ra, a nun Ala matandilae. A a fixi kaafirie, yunubitɔee, diinetaree, Ala maberelae nan ma fe ra. A a fixi mixie nan ma fe ra naxee e baba nun e ngae faxama. Faxatie,

¹⁰ yɛnelae, xɛmɛ naxee nun xɛmɛe kafuma, mixi susuie, wule falɛe, mixi naxee kali tima wule xun, a nun mixi birin naxee Ala xa seriye matandima, a a fixi nee nan ma fe ra.

¹¹ Ala Xili Xungbe Kanyi xa seriye lanxi a xa xibaaru fanyi nɔrɔxi nan ma, a naxan taxuxi n na.

¹² N bara won Marigi Isa tantu, Ala xa Mixi Sugandixi naxan bara sənbe fi n ma, a bara la n na han a naxa n naso a xa wali kui.

¹³ Singe n nu a rasɔtɔma ne, n a tɔɔrɔ, n a konbi. Kɔnɔ a naxa kinikini n ma, barima a a kolon n nu na birin nabama kolontareya

nun danxaniyatareja nan kui.

¹⁴ Marigi xa hinne bara gbo ye. A danxaniya nun xanunteya fixi n ma Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.

¹⁵ Nɔndi masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na: Ala xa Mixi Sugandixi Isa faxi dunijna ma yunubitɔee nan naki-side. N tan Pɔlu nu findixi yunubitɔee nan na naxan dangi mixi birin na,

¹⁶ kɔnɔ Ala naxa kinikini n ma hali n findixi yunubitɔee ra naxan dangi birin na, alako Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa dijɛ gbegbe xa findi misaali ra mixie be naxee danxaniyama a ma alako e xa kisi sɔtɔ naxan mu nɔnma abadan.

¹⁷ Mange Ala Kerenyi, naxan mu faxama, naxan mu toma, binye nun nɔrɔ xa lu a be abadan. Amina.

¹⁸ N ma di Timote, n bara yi marasi fi i ma, naxan lanxi na namipɔnme masenyie ma naxee nu falaxi i xa fe ra. I xa na masenyi rakamali, i xa gere fanyi so

¹⁹ danxaniya nun janige tinxinxı ra. Ndee bara na rabolo, e xa danxaniya fa kana.

²⁰ Humeneyo nun Ale-sandire na na mixie nan ya ma. N nee soxi ne Sentane yi ra, alako e xa a tinkan a mu lan e xa Ala rasɔtɔ.

2

Sali seriye

¹ N ma marasi singe na yi nan na: Wo xa Ala makula,

wo xa Ala maxandi, wo xa mixie xa kɔntɔfili masen Ala bɛ, wo xa Ala tantu mixi birin xa fe ra.

² Wo xa na raba mangɛe nun yarerati birin bɛ, alako won xa lu bɔŋesa kui, won ma dunijɛigiri xa raxara, won xa lu Ala xa kira xɔn ma, won xa xili fanyi sɔtɔ.

³ Na nan fan, na nan lanxi won Nakisima Ala waxɔnfe ma.

⁴ Ala wama adamadie birin xa kisi, e xa nɔndi kolon.

⁵ Ala kerɛn na a ra. Xarisa fan kerɛn nan a ra, Ala nun adamadie tagi. Na xarisa findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan na, naxan findi adamadi ra,

⁶ a fa a yɛtɛ fi xunsare ra mixi birin bɛ. Na nu findixi seedeŋɔxɔya nan na Ala nu wama a xɔn ma temui naxɛ.

⁷ A n tan nan tixi kawandila, xɛera, nun karamɔxɔ ra si gbɛtɛ bɛ danxaniya nun nɔndi xa fe ra. N na na nɔndi nan falafe, wule mu a ra.

⁸ Na nan a toxi, a xɔli n ma adamadie xa e belexɛ seniyenxie itala Ala maxandi kui yire birin xɔne nun cɔnxɔ mu naxan na.

⁹ N man wama nɛ ginɛe xa dugie nan so naxee e suturama. E naxa e yɛtɛ rax-unma xunsexe denbexi ra, xɛema ra, gɛmɛ tofanyie ra, xa na mu a ra dugie ra, naxee sare xɔrɔxɔ.

¹⁰ A lanma e xa e yɛtɛ raxunma kewali fanyi nan na, naxan lanma ginɛe ma naxee birama Ala fɔxɔ ra.

¹¹ Ginɛe xa nu fe xaran sabari nun magore kui.

¹² N mu a luma ginɛe xa xemee xaran, xa na mu a ra e xa e yamari. Ginɛe xa lu sabari kui,

¹³ barima Adama nan singe daa, beenun Mahawa xa daa.

¹⁴ Adama xa mu madaxu. Ginɛe nan madaxu, a fa findi yunubitɔe ra.

¹⁵ Kɔnɔ Ala ginɛe rakisima a xa di bari nan kui, xa a luma danxaniya, xanunteya, nun seniyenzi kui, ało a lanma ki naxɛ.

3

Danxaniyatɔe jamae xa yareratie

¹ Nɔndi nan ya: Mixi naxan wama findife danxaniyatɔe jama xunmati ra, a wama wali fanyi xɔn.

² A lanma danxaniyatɔe jama xunmati xa findi mixi ra mixie mu nɔma fe jaaxi nde yo falade naxan xun ma. A xa a li a ginɛe kerɛn gbansan nan dɔxɔxi, a findi taxasi mixi ra, naxan a yɛtɛ xaninma xaxilimaya ra, binye na naxan ma, naxan fata xɔŋɛ masuxude, naxan fata mixi xarande.

³ A mu lanma a xa findi siisila ra, a mu lanma a xa mawolen. A lanma nɛ a xa findi mixi ra naxan lanyi fenma, naxan bɔŋɛ xinbeli, naxan mu mila.

⁴ A xa fata a yɛtɛ xa den-baya rajere-de, a xa die xa lu a xa yaamari bun ma xurui kui,

⁵ barima xa mixi mu fata a yɛtɛ xa den-baya rajere-de, a fa mɛenima Ala xa danxaniyatɔe jama ma di?

⁶ A naxa findi danxaniyatœ nœnœ ra de, alako a naxa a yetœ igbo, a fa naxankate sœtœ alœ Ibulisa a sœtœxi ki naxœ.

⁷ A man xa findi xili fanyi kanyi nan na danxaniyatœ ree tagi, alako mixie naxa yo a ma, a naxa suxu Ibulisa xa gantanyi ra.

⁸ Mixi naxee findixi danxaniyatœ nama malie ra, e fan xa findi xili fanyi kanyie nan na. E xa e makuya filankafuija ra, e naxa siisi, e naxa bira kobiri fœxœ ra yaagitareya kui.

⁹ E xa Ala xa danxaniya masenyi ragata e xaxili fanyi kui.

¹⁰ E xa mato sinden. Xa e tinxin, e nœma findide danxaniyatœ nama malie ra.

¹¹ Gine fan xa findi xili fanyi kanyie ra. E naxa findi naafixie ra, e xa findi taxasi mixi ra, e xa tinxin fe birin kui.

¹² Danxaniyatœ nama malie xa gine kerèn gbansan nan dœxœ, e xa e xa die nun e xa fœxœ rajœre a fanyi ra.

¹³ Mixi naxee danxaniyatœ nama malima a fanyi ra, e binyœ nun limaniya nan sotœma e xa danxaniya kui Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁴ N na yi bataaxe sebœfe ne i ma, hali n to laxi a ra a gbe mu luxi n xa i yire li.

¹⁵ Xa a sa li n naxa dugundi, i xa Ala xa mixie jœre ki fanyi kolon. Ala naxan na na, a xa mixie lanxi a xa danxaniyatœ nama nan ma, naxan na nœndi xa kinki ra.

¹⁶ Fo won xa a kolon ne a Ala jœre ki senbœ gbo. A gundo makœnenxi nan ya: Ala xa Mixi Sugandixi masenxi adama fate nan na, a xaxili nan tinxin. A mini ne malekœ ma, a kawandixi jamanœ nan tagi.

Dunija danxaniyaxi a tan nan ma, a texi nœre nan kui.

4

Nœndi kanafe

¹ Ala Xaxili a masenma ne won be a fiixe ra, a ndee fama ne danxaniya rabolode waxati dœnxœ kui, e fa bira ninne wule falœe nun e xa xaranyie fœxœ ra.

² Wule falœe filankafuie mixie madaxuma. E xaxili balanxi gben.

³ E tonyi dœxœma futi xirife ra, a nun donse ndee donfe ra, Ala naxee daaxi alako danxaniyatœe nun nœndi falœe xa e don tantui ra.

⁴ Ala se naxan birin daaxi, a fan. A mu raharamuxi mixie be naxee a donma tantui ra,

⁵ barima Ala xa masenyi nun Ala maxandi na raseniyenma.

⁶ Xa i na nœndi masen i ngaxakerenyie be, i bara findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walikœ fanyi ra, naxan i baloma danxaniya masenyi nun xaranyi fanyi ra, i barama naxan fœxœ ra.

⁷ I naxa fe fufafu madœxœ kiini ra danxaniya mu naxan kui. I xa Ala fe suxu sœcœbe ra.

⁸ Mixie mεenife e fate ma, na tide mu gbo alɔ e na e xaxili yaka ba. Na xaxili yaka ba nan fama findide mixie be munafanyi ra dunija nun aligiyama.

⁹ Nəndi masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na:

¹⁰ Won walima tunnabexi nan na, barima won xaxili tixi Ala Niŋe ra, naxan findixi adamadi birin Nakisima ra, a gbengbenyi danxaniyatœe.

¹¹ Na nan na ki, i xa na yaamari birin masen mixie be, i xa e xaran na seriyee ra.

¹² Mixi yo naxa yo i xa fonikeya ma. I naxan nabama, i xa findi misaali ra danxaniyatœe be a lanma e xa wɔyɛn ki naxe, e xa jere ki naxe, e xa e bore xanu ki naxe, e xa danxaniya nun e xa seniyenyi xa lu ki naxe.

¹³ Han n sa fama temui naxe, i xa Kitaabui xaran mixie be, i xa e ralimaniya, i xa e xaran.

¹⁴ I naxa wali bεjɪn naxan soxi i yi ra, masenyi tixi Ala xili ra i xa fe ra naxan ma, forie to e belexe sa i xunyi ma.

¹⁵ I xa na rabatu sənbə ra, alako mixi birin xa i jere ki to i sigama yare ki naxe.

¹⁶ Mεenii i yete ma, nun na xaranyi ma i naxan tima tunnabexi ra. Xa i na raba i kisima ne, i tan nun naxee i xui ramemaa.

5

Danxaniyatœe jere ki

¹ I naxa wɔyɛn xɔrɔxɔe fala forie be. I xa e ralimaniya alɔ i baba. I xa xemɛ fonikee ralimaniya alɔ i xunya xememaae.

² I xa jεleχɛforie ralimaniya alɔ i nga. I xa fonike ginɛmae ralimaniya alɔ i maaginee seniyenyi kui.

³ I xa kaajɛ ginee binya, naxee na e kerenyi ma.

⁴ Xa kaajɛ ginee xa die na na, xa na mu a ra a xa madie, e tan xa Ala waxɔnfe matinkan e xa denbaya be. Die barimixie naxan nabaxi e be, e xa na sare ragbilen e ma. Ala wama na nan xon.

⁵ Kaajɛ ginee yati yati, naxan luxi a keren, a a xaxili tima Ala nan na. A salima, a Ala maxandima təmui birin.

⁶ Kənɔ kaajɛ ginee naxan birama a yete waxɔnfe fɔxɔ ra, a tan bara faxa hali a pŋe to a ra.

⁷ I xa yi yaamarie masen mixie be, alako e xa lu tinxinyi kui.

⁸ Mixi naxan mu mεenima a xa mixie ma, a gbengbenyi a xa denbaya ma, na kanyi bara danxaniya bεjɪn. A naaxu dangife kaafiri ra.

⁹ Kaajɛ ginee naxan xili lanma a xa sεbε kaajɛ ginee xilie ya ma, a lanma a xa simaya xa dangi jε tongo senni ra. A xa a li a nu dɔxɔxi xemɛ keren gbansan nan xon ma,

¹⁰ a nun man a kolonxi tinxitœe ra a xa wali fanyie xa fe ra, alɔ di xurufe, xɔjɛ rasenɛfe, seniyentœe sanyi maxafe, tɔɔrɔmixie malife, a nun birafe fe fanyi mɔɔli birin fɔxɔ ra.

¹¹ Kono kaajε gine naxee findixi sungbutunyie ra, e xili naxa sebe, barima xa a sa li e waxonfee e ragbilenma ne Ala xa Mixi Sugandixi foxo ra, e fa doxo xeme taa,

¹² na temui e bara yunubi soto, barima e bara e xa laayidi singe kana.

¹³ Bafe na ra, e man findima tunnaxonee nan na, e nu fa lu e majere ra naafixiya rabade, e mixi mafalama, e fe fala naxan mu lanma a xa fala.

¹⁴ Na kui, a xeli n ma kaajε gine sungbutunyie xa doxo xeme taa, e fa die bari, e meeni e xa denbaya ma, alako won yaxuie naxa no fe naaxi falade e xun ma.

¹⁵ Ndee jan bara e kobe raso, e bira Sentane foxo ra.

¹⁶ Xa danxaniyatoe gine bara kaajε gine ndee soto a xa mixie ya ma, a xa a yigiya alako a naxa findi kote ra danxaniyatoe jama be. Na kui, danxaniyatoe jama nomma ne kaajε ginee malide naxee na e kerenyi ma.

¹⁷ Danxaniyatoe jama xa forie, naxee fee rajereema a fanyi ra, e xa binye xungbe soto, a gbengbenyi naxee kawandi nun xaranyi tima.

¹⁸ A sebexi Kitaabui kui, «Ninge ne mengi turuxunma, wo mu lan wo xa a de xiri.» A man sebexi, «Walike xa a wali sare soto.»

¹⁹ I naxa kalamui ramε danxaniyatoe jama xa forinde xa fe ra, xa seede firin, xa na mu a ra saxan, mu na fe toxi.

²⁰ Naxee bara yunubi raba, i xa i yaxaseri masa e xa fe ra, birin ya xori, alako booree fan xa gaaxu.

²¹ N bara yi yaamarie fi i ma, Ala, a xa Mixi Sugandixi Isa, nun maleke sugandixie ya xori. I xa yi yaamarie rabatu tinxinyi kui. I naxa mixi yo rafisa a boore be.

²² I naxa gbata mixie sugandise, i fa i belexe sa e ma, xa na mu a ra i fan luma ne e xa yunubie kui. I xa lu seniyenyi kui.

²³ I naxa ye gbansan xa min. I xa weni nde min seri ra i furi xa fe ra, barima i luma fura ra.

²⁴ Mixi ndee xa yunubie makeneenxi beenun e xa makiitide li, kono boore gbee mu toma fo yare.

²⁵ Wali fanyi fan makeneenma na ki ne, wali naaxi mu noxunma.

6

Ala xa seriyε danxaniyatoe be

¹ Danxaniyatoe naxee na konyiya kui, e xa e marigie binya, alako binye yo naxa ba Ala xili ra, a nun a xa seriyε ra.

² Konyi naxee marigi findixi danxaniyatoe ra, na konyie naxa yo e marigi ma, a falafe ra a e ngaxakerenyie nan e ra. A lanma e xa e xa yaamari rabatu a fanyi ra dangife a singe ra, barima e na walife e ngaxakerenyi xanuxie nan be.

I xa mixie xaran yi yaamarie ra.

³ Xa a sa li mixi nde xaranyi gbete nan tima, a mu bira won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi tinxinxi fɔxɔ ra, nun xaranyi naxan findixi Ala gbe ra,

⁴ na kanyi bara a yete igbo, a mu sese kolon. A xaxili mu fan. A xa wɔyenyi gbo, sɔnxɔe rafan a ma. Na findima tɔɔne, lantareya, tɔɔnegɛ, siikɛ,

⁵ tinxitaree xa sɔnxɔe sɔnxɔe, nun nɔndi kolontareya. E diine rawalima kɔbiri fe nan na.

⁶ Diine nan findima geeni ra mixie be, naxee e wasasoma e sotose.

⁷ Won faxi dunjna ma won belexee igeli nan na, won man sigama na ki ne.

⁸ Xa baloe nun sose na won yi ra, won xa won wasaso na ra.

⁹ Kɔnɔ mixi naxan wama bannafe, na kanyi tantanma ne, a suxu gantanyi ra, a fa mila a waxɔnfe jaaxie ma. Na waxɔnfe jaaxie nan mixie xun nakanama, e fəlɛ.

¹⁰ Kɔbiri xɔli findixi fe kobi birin sanke nan na. Ndee to mila kɔbiri ma, e naxa danxaniya bɛnin, e fa tɔɔra a jaaxi ra.

¹¹ Kɔnɔ i tan naxan findixi Ala xa mixi ra, i xa gbilen na fe mɔɔlie fɔxɔ ra. I xa bira tinxinyi, Ala fe, danxaniya, xanunteya, diŋe, nun bɔŋe bɛxiya fɔxɔ ra.

¹² Danxaniya gere fanyi so. Kisi suxu, i xilixi naxan ma, i seedejɔxɔya tixi naxan ma fe ra seede wuyaxi ya xɔri.

¹³ N bara i yamari Ala ya xɔri, naxan nimase birin nabaloma, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xɔri, naxan bara seedejɔxɔya fanyi ti Ponsi Pilati be,

¹⁴ i xa Ala xa seriye rabatu tinxinyi səniyenxi ra han won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi fa temui.

¹⁵ Ala nan fama Isa raminide a wama a xɔn ma waxati naxe. Tantui Kanyi, Mange Sənbəma, firin mu kafuxi naxan ma, Mangɛe xa Mangɛ, Marigie Marigi Ala,

¹⁶ naxan kerɛn mu faxe kolon, naxan xɔnyi na naiyalanyi ra, adamadie mu naxan toxi, adama mu nɔma naxan tote.

Binye nun sənbe na a be abadan. Amina.

¹⁷ I xa to bannamixie yamari a e naxa e yete igbo, e man naxa e xaxili ti naafuli ra, barima naafuli mu buma. E xa e xaxili ti Ala nan na, naxan won kima se birin na alako won xa sɛewa.

¹⁸ E xa fe fanyi raba. E xa kewali fanyi nan xa findi e xa bannaya ra. E xa mixi ki e harige ra e xa fonisireya xa fe ra.

¹⁹ Na birin kui e harige sɔtɔma ne yare naxan findima kisi yati ra e be.

²⁰ Timote, i xa mɛen i fe ma naxan taxuxi i ra. I xa wɔyenyi fufafu nun wule matanga.

21 Mixi ndee na falama a
lønni, kønø lønni mu a ra.
Na bara a niya e xa e kobe
so danxaniya ra.
Ala xa hinne wo ra.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi P̄olu to nu na geeli kui R̄oma, a naxa bataax̄e nde fan s̄eb̄e a malima Timote ma. A jan nu bara kerent̄ s̄eb̄e a ma nu, k̄on̄o a man naxa a firin nde s̄eb̄e, alako a xa gbilen seriye ndee ma. Annabi P̄olu nu bara t̄ōr̄ a gbe ra geeli kui, mixi yo mu nu na a fe ma naxan nu a malima. A na birin masenma yi bataax̄e kui, barima Timote nu luxi ne alo P̄olu xa di.

Annabi P̄olu naxa seriye fala Timote be na bataax̄e singe kui naxan nu n̄oma a malide danxaniyat̄e jama xa wali kui. Yi bataax̄e kui, a luxi alo P̄olu wama Timote ralimaniyafe a yete xa danxaniya xa fe ra. P̄olu a yete xa t̄ōree nun a jere ki masenma a be, alako e xa findi misaali ra Timote be.

Annabi P̄olu xa bataax̄e firin nde kui, a Timote ratuma Timote danxaniyaxi ki nax̄e, a nun a Ala xa wali suxuxi ki nax̄e. Timote Kitaabui kolon a mama nun a nga nan saabui ra. Na xaranyi tide nu gbo Timote be alako a xa findi Ala xa walike ra a xa dunijiegiri kui.

Na Kitaabui tide nu gbo Timote be, a tide man nu gbo

mixie be a naxee kawandi. Ala xa masenyi naxan s̄eb̄xi Kitaabui kui a findixi l̄onni belebele nan na, adamadi hayi na naxan ma. Xa mixie mu bira na fox̄o ra, e xa dunijiegiri nun e xa aligiyama mu s̄ooneyama e be.

Annabi P̄olu na fan masenma yi Kitaabui kui. A waxati d̄onx̄e xa fee falama Timote be alako a xa kawandi ti s̄enbe ra, xa na mu a ra mixie luma tantanyi nan kui naxee fama e raloede abadan. Ala xa won natanga na ma. Ala xa l̄onni fanyi fi won fan ma alako yare xa s̄ooneya won be. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma

Limaniya

¹ N tan P̄olu nan yi ki, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xeera ra Ala waxonki. Laayidi tongoxi won be kisi xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui nan na.

² N na yi bataax̄e s̄eb̄fe Timote nan ma, naxan findixi n ma di maxanuxi ra. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne, kinikini, nun bejresa fi i ma.

³ N bara Ala tantu, n naxan batuma janige fixe ra alo n benbae a rabaxi ki nax̄e. N Ala maxandima ne i be k̄oe nun yanyi ra,

⁴ barima n nan n natuxi i yaye nan ma. N man nu wama i tofe han, alako n xa seewa a fanyi ra.

⁵ N man n natuxi i xa danxaniya nan ma, filankafuija mu na naxan kui, naxan nu na i mama Lowisi fan yi ra, a nun i nga Ewunise. N a kolon i fan danxaniyaxi na ki ne.

⁶ Na kui, n bara i ralimaniya i xa Ala senbe rawali, a naxan fixi i ma n to n belexe sa i xunyi ma.

⁷ Ala mu gaaxu xaxili xa soxi won yi ra. A bara xaxili fi won ma naxan findixi senbe, xanunteya, nun yete suxui ra.

⁸ I naxa yaagi won Marigi xa seedejoxoya bade. I man naxa yaagi n na, n tan naxan na geeli kui won Marigi xa fe ra. A lanma won birin xa tooro Isa xa xibaaru fanyi xa fe ra Ala senbe saabui ra.

⁹ A tan nan won nakisixi, a tan nan won xilixi a xa seniyenyi ma. A mu na rabaxi won ma kewali saabui xa ra, a na panigexi a yete nan na. A hinnexi won na a xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan na kafi dunija fo'e.

¹⁰ Yakosi won bara na hinne to won Nakisima Isa xa fa kui, Ala xa Mixi Sugandixi. A bara faxe senbe kana, a kisi fe ramini a xa xibaaru fanyi saabui ra, alako adama naxa faxa soncon.

¹¹ Ala n findixi kawandila, xeera, nun karamoxo nan na na xibaaru fanyi xa fe ra.

¹² N na toorofoe na wali nan xa fe ra, kono n mu yaagima na ra, barima n a kolon n

danxaniyaxi naxan ma. N bara la a ra a nomma n ma kisi ragatade han na loxce.

¹³ N nondi naxan masenxi i be, na xa findi i xa misaali ra, i birama naxan fo'xo ra danxaniya nun xanunteya ra, alo Ala xa Mixi Sugandixi Isa wama a xon ma ki naxe.

¹⁴ Ala naxan taxuxi i ra, i xa meenii na ma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxan sabatixi won i.

¹⁵ I a kolon Asikae birin bara n nabolo, alo Figelo nun Heremogene.

¹⁶ Ala xa kinikini Onesiforo nun a xa denbaya ma, barima a nu luma n nali-maniya ra. A mu yaagi n na n to na geeli kui.

¹⁷ A to fa Roma, a naxa n fen han a naxa n to.

¹⁸ Marigi xa kinikini a ma na kiiti loxce. I a kolon dangi birin na a n malixi ki naxe Efese.

2

Tɔɔre

¹ N ma di, i xa i senbe so Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa hinne xa fe ra.

² I naxan mexi n na seede gbegbe ya xori, i xa na masenyi taxu i dugutegee ra, naxee fan nomma mixi gbetee raxarande na ra.

³ Won birin xa wakili tɔɔre kui, barima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa soori fanyie nan won na.

⁴ Soori naxan na gere kui, a mu birama dunipa fe fo'xo ra, a birama a xa mange waxonfe nan fo'xo ra.

⁵ Mixi naxan sigaxi gi gbata rabade, xa a mu a gi a seriye ki ma, a mu geenima.

⁶ Mixi naxan xε rawalima, a tan nan lanma a xa bogi singee sɔtɔ.

⁷ I cəxol sa n ma masenyi birin xɔn ma, Marigi fahamui fima ne i ma na fee ma.

⁸ I xa ratu Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxan keli xi faxe ma, naxan fatanxi Dawuda bɔnsɔe ra, alo Isa xa xibaaru fanyi a masenxi ki naxe, n naxan kawandife.

⁹ Na xibaaru fanyi nan ma fe a niyaxi, n na tɔɔrɔfe geeli kui alo fe kobi rabama, kɔnɔ Ala xa masenyi tan mu balanxi.

¹⁰ Na nan a ra n tɔɔrɛ mɔɔli birin xaninma, alako mixi sugandixie xa kisi sɔtɔ Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, e lu a xa nɔrɛ kui abadan.

¹¹ Masenyi hagige nan ya: Xa won nun Isa bara faxa, won nun Isa man kelima ne faxe ma.

¹² Xa won tunnabexi, won luma ne Isa xa mangeya kui.

Xa won na a rabolo, a fan won naboloma ne.

¹³ Xa won mu lu won xui xanbi ra, a tan luma ne a xui xanbi ra, barima a mu nɔma a yetε rabolode.

¹⁴ I xa mixi birin natu Ala ya i, a a lanma e xa gere lu na masenyi ndee xa fe ra. Na wɔyenyi mɔɔli tide yo mu na. A a rame Mae nan xun nakanama tun.

¹⁵ I xa i yetε masen Ala be, alo mixi naxan wali foxi mu mayaagi, a fata nɔndi masende mixie be a masen ki ma.

¹⁶ Wɔyenyi jaaxi fufafu lu na, barima naxee na mɔɔli falama, e xa kaafirin ja xun tun masama.

¹⁷ E xa wɔyenyi gboma ne alo fure jaaxi, naxan mixi faxama. Humeneyo nun Fileto na nee nan ya ma.

¹⁸ E bara makuya nɔndi ra, e fa a fala mixie jan bara keli faxe ma. E bara mixi ndee xa danxaniya kana na wɔyenyi mɔɔli ra.

¹⁹ Kɔnɔ Ala xa banxi tixi yi masenyi nan fari: «Ala a kolon, mixi naxan findixi a gbe ra.» A man a masenxi: «Adamadi naxan Marigi xili falama, a xa tinxintareya rabεŋjin.»

²⁰ Se sase mɔɔli gbegbe nan na banxi xungbe kui. Nde fan yailanxi xεεma nan na, xa na mu a ra gbeti. Nde yailanxi wuri nan na, xa na mu a ra bende. Nde binyε wali rabama, nde fan binyetare wali rabama.

²¹ Mixi naxan a yetε raseniyenma, a luma ne alo wali binyε rabama se sase naxan kui. A to seniyen, a marigi nɔma a rawalide wali fanyi birin kui.

²² Fonike waxɔnfe lu na. Wo nun mixi naxee Marigi xilima bɔjε seniyenxi ra, wo xa nu tinxinyi, danxaniya, xanunteya, nun bɔjεsa fen.

²³ Wɔyenyi tidetare fufafu lu na, barima i a kolon na mɔɔli findima gere nan na.

²⁴ A mu lanma Marigi xa walike xa sɔnχɔ. A lanma a xa findi mixi dijexi ra naxan fata mixi xarande, a man wakili tɔɔre ra.

²⁵ A lanma a xa matandiae matinxin wɔyenyi nɔxunme ra, alako Ala xa a niya e xa tuubi, e xa nɔndi kolon,

²⁶ e xa xaxili sɔtɔ, e xa e ba Ibulisa xa gantanyi ra. Ibulisa bara e suxu gantanyi ra, alako e xa lu a xa yaamari bun ma.

3

Waxati dɔnxɔε

¹ I xa a kolon, fe xɔrɔxɔεe fama ne dunija lide waxati dɔnxɔε,

² barima adamadie birama e yete waxɔnfe nan fɔxɔ ra, kɔbiri rafanma ne e ma, e e yete igboma, e lama e yete ra, e Ala rasɔtɔma, e e barimae matandima, e fin-siriwaliya rabama, e mu Ala xa fe binyama,

³ e mu kinikinima, e mu diŋema, e mixi mafalama, e xurutareja rabama, e e boore tɔɔroma, e mixi fanyi xɔnma,

⁴ e mixi yanfama, e bogonma fee ma, e bɔŋe gbo, e waxɔnfe rafan e ma dangi Ala xa fe ra.

⁵ A luxi ne alo e diiŋe nan nabatuma, kɔnɔ e bara e kobe raso a sɛnbe ra. I xa i makuya na mixi mɔɔliie ra.

⁶ E soma denbayae kui, e fa gine sɛnbetaree mabendun, naxee findixi yunubitɔe ra, naxee birama fe jaaxi mɔɔli birin fɔxɔ ra.

⁷ Na gine mɔɔli xaranma temui birin, kɔnɔ e mu fa-haamui sɔtɔma nɔndi ma.

⁸ Na mixi naxee soma denbayae kui, e luma ne alo Yannesi nun Yanberesi

naxee Annabi Munsa matandi. Na mixie nɔndi fan matandima ne, e xaxili bara kana. E xa danxaniya xɔn mu kuyama.

⁹ Kɔnɔ e mu sigama yare sɔnɔn, barima mixi birin fama ne e xa daxupa kolonde, alo Yannesi nun Yanberesi xa fe nu kolonxi ki naxe.

¹⁰ Kɔnɔ i tan, i bara n ma xaranyi kolon, n jere ki, n janige, n ma danxaniya, n ma diŋe, n ma xanunteya, n ma tunnabexi,

¹¹ n ma paxankate, a nun n ma tɔɔre. Tɔɔre mɔɔli mundun na, n mu naxan sɔtɔ Antiyɔki, Ikoniyon, nun Lisitire? Naxankate mundun mu n lixi naa? Marigi bara n nakisi na birin kui.

¹² Nɔndi na a ra a mixi naxan birin wama birafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa sɛriye fɔxɔ ra, a na kanyi tɔɔre sɔtɔma ne.

¹³ Kɔnɔ mixi jaaxie nun filankafuie xa fe kobie xun nan tun luma masa ra, e fa booree madaxu, e e yete madaxu.

¹⁴ I xa i xiri sɛriye ra i naxan xaranxi, i danxaniyaxi naxan ma. I a kolon i na sɔtɔxi naxan na.

¹⁵ Kabi i dimedi temui, i Kitaabui səniyenxi kolon, naxee nɔma lɔnni fide i ma. Na lɔnni findima kisi nan na mixie be, naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁶ Kitaabui səniyenxi birin fatanxi Ala nan na. A fan xaranyi ra, a fan yaabi ra, a fan matinxinse ra, a fan tinxinyi masenfe ra,

¹⁷ alako Ala xa mixi xa no wali fanyi birin nabade.

4

Kawandi tife

¹ N bara i yamari Ala ya xɔri, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xɔri, naxan fama mixi njuee nun mixi faxaxie makiitide, naxan fama a xa mangεya niini raminide,

² i xa Ala xa masenyi kawandi, i xa wakili temui birin, i xa mixie matinxin, i xa mixie xa yunubie masen e bε, i xa e ralimaniya, i xa e xaran. I xa na birin naba dijε kui.

³ Waxati na fafe mixie mutinma xaranyi tinxinxi ra temui naxe. E karamɔxɔ wuyaxi fenma ne, naxee masenyi moɔli nde tima naxan nafan e tuli ma.

⁴ E gibilemma ne nɔndi foɔxɔ ra, e fa e tuli mati kiinie ra.

⁵ Kɔnɔ i tan, i xa i yetε mataxasi fe birin kui, i xa i tunnabexi toɔre kui, i xa Ala xa xibaaru fanyi rayensen, i xa i xa wali rakamali.

⁶ N tan jnan bara findi serexε ra Ala bε. A gbe mu luxi n xa taa masara.

⁷ N bara n ma gere fanyi so, n bara n ma jere rajɔn, n bara lu danxaniya kui.

⁸ Xunnakeli sare ragataxi n bε, naxan findixi tinxinxi ra Marigi kiitisa tinxinxi naxan fima n ma na loxɔε. N kerɛn xa mu a ra, a na fima mixi birin nan ma, a fafe rafan naxee ma.

⁹ I xa kata fafe ra n yire mafuren mafuren,

¹⁰ barima Demasi bara n nabεnjin dunija fe xa fe ra, a siga Tεsaloniki. Kiresen bara siga Galati, Tito bara siga Dalamatiya.

¹¹ Luki gbansan nan na n seti ma. I xa fa Maraki ra, barima a nɔma n malide n ma wali kui a fanyi ra.

¹² N bara Tikike xεε Efεsε.

¹³ I ne fama, i xa fa na xinbeli donma ra, n naxan luxi Tiroyasi, Karapo xɔnyi, a nun n ma bukie. Na sebeli naxee tixi xuruse kiri ma, e tide gbo dangi birin na, i xa fa e fan na.

¹⁴ Alesandire xabui bara fe jaaxi gbegbe raba n na. Marigi fama a sare ragbilende a ma.

¹⁵ I xa i yetε ratanga a ma, barima a muxu xa kawandi matandi ne a jaaxi ra.

¹⁶ N to n yetε xunmafala kiiti banxi kui a singe, n malima yo mu nu na. Birin n nabolo ne. Ala xa dijε e ma e fe naxan nabaxi.

¹⁷ Ala nan n malixi, a senbe so n yi ra, alako n xa kawandi ti a fanyi ra si birin bε. Ala naxa n natanga yetε magaaxuxi ma.

¹⁸ Marigi man fama n natangade mixie xa wali kobi birin ma, a fa n nakisi, n xa so a xa mangεya niini bun ma ariyanna. Matɔxɔε na Ala bε abadan.

¹⁹ Pirisila nun Akila xεεbu n bε, a nun Onesiforo xa denbaya.

²⁰ Erasito bara lu Korinti. N bara Tirofimo lu Mileto, barima a mu nu yalanxi.

²¹ I xa kata fafe ra beenun jemε xa so. Ewubulo, Puden, Linosi, Kelodiya,

nun won ngaxakerenyi birin
bara i xεεbu.

²² Marigi xa sabati i bønε i,
Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Tito ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xeera P̄olu naxan s̄eb̄e danxaniyatœ nde ma naxan nu xili Tito. Girekika nan nu a ra naxan nu kafuxi P̄olu ma Ala xa wali kui.

P̄olu yi bataaxe s̄eb̄e a ma temui naxœ, Tito nu na Kireti. Kireti findixi suri nan na naxan na Miditerane baa tagi. P̄olu nun Tito nu bara siga Kireti kawandi tide, P̄olu fa Tito lu naa a xa na danxaniyatœ jamae mali e xa senbe soto. P̄olu yi bataaxe s̄eb̄e ne Tito ma a xa marasi nun limaniya fi a ma alako a fan xa Kireti danxaniyatœ rasi, a e ralimaniya, a nöndi makenen e be.

Yi Kitaabui fe gbegbe masenma won be danxaniya nun danxaniyatœ nama xa fe ra. A a masenma a won sese mu nöma kiside won ma wali fanyie saabui ra. Kisi sotoma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Xa won bara danxaniya, won bara kisi, won fe birin nabama ne fa alako won nere ki xa tinxin, won xa wali fanyie suxu.

Ala xa yi Kitaabui xa masenyi rasabati won böñesa kui. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won

ma wali fanyie xun xa masa. Amina.

Ala xa masenyi Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Tito ma

Xεεbui

¹ N tan P̄olu nan yi ki, Ala xa konyi nun a xa Mixi Sugandixi Isa xa xeera. N na walife alako Ala xa jama sugandixi xa danxaniya, e man xa nöndi kolon naxan e rajerema Ala xa fe kui.

² Yi danxaniya nun yi nöndi a niyama ne mixi xa a xaxili ti Ala xa kisi ra. Ala, naxan xa laayidi mu kanama, a tan nan yi abadan kisi laayidi won be beenun dunjina xa daa.

³ Waxati to kamali, a naxa a xa xibaaru fanyi makenen kawandi saabui ra, naxan bara taxu n na Ala won Nakisima xa yaamari ma.

⁴ N bara i tan Tito xεεbu, naxan bara findi n ma di yati yati ra won ma danxaniya kui. Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, won Nakisima xa hinne nun böñesa fi i ma.

Tito xa wali Kireti danxaniyatœ jamae tagi

⁵ N bara i lu Kireti alako i xa fee yailan naxee yailan daaxi luxi na, i xa mixie sugandi taae birin kui, e xa findi na danxaniyatœ jamae xa kuntigie ra. Alo n i yamari ki naxœ,

⁶ danxaniyatœ nama kuntigi lanma ne a xa findi tinxintœ ra xili fanyi na naxan xun, gine kerem kanyi,

naxan xa die danxaniyaxi,
mixie mu naxee kolon
kalabante xurutaree ra.

⁷ Fo yi xunmatie xa
findi xemee tinixinchie nan
na barima Ala xa wali
nan taxuxi e ra. E naxa
findi mixie ra naxee e yete
igboma, naxee bɔŋe tema
mafuren, naxee siisima,
naxee mawolen, naxee
biraxi geeni tinxitare fɔxɔ
ra.

⁸ Fo e xa findi xemee ra
naxee fata xɔŋe rasenede,
fe fanyi rafan naxee ma,
naxee e yete xaninma xaxili-
maya ra, naxee tinxin, naxee
seniyen, naxee nɔxi e yete
ra.

⁹ Fo nondi masenyi xa lu
e yi ra alo e xaranxi a ra ki
naxe. Na nan a toma e fan
nɔma kawandi tide a nondi
ki ma, e man nɔ na nondi
matandie ra.

¹⁰ Na matanditi mɔɔli
gbegbe na na, a gbengbenyi
sunna mixie ya ma. E de
wuya, mixi yanfafe rafan e
ma.

¹¹ Fo won xa e de balan.
E bara denbaya ndee kana,
barima e na e xaranfe fee
nan na naxee mu daxa. E na
birin nabama e yete xa geeni
tinxitareya nan ma fe ra.

¹² E xa namijɔnme nde
nan yati a fala, «Kiretikae
wule nun e furi nan tun
kolon. E tunnaxɔnɔ, e man
naaxu alo bɔximase.»

¹³ Nɔndi nan yati na a ra.
N na a falafe na nan ma, i
xa wɔyɛn e ma a xɔrɔxɔe ra
alako e xa danxaniya a fiixɛ
ra,

¹⁴ e xa ba Yuwifi xa kuye
taalie danxunfe. E xa ba

mixie xa yaamarie danxunfe
naxee bara mɛɛ nɔndi ra.

¹⁵ Se birin seniyen
seniyentɔe be, kɔnɔ sese
mu seniyen seniyentaree
nun danxaniyataree tan be.
E xaxili nun e sondonyi birin
bara manɔxɔ.

¹⁶ E Ala kolonfe falama
e de ra, kɔnɔ e xa wali a
masenma a e mu a kolon
feo! E xa fefe mu fan.
Seriye matandie nan e ra,
naxee mu nɔma wali fanyi
yo rabade.

2

*Danxaniyatɔe xaranfe
nɔndi ra naxan jere ki
masenma e be*

¹ Kɔnɔ i tan xa nu
danxaniyatɔe xaran nɔndi
masenyi nan na.

² I xa a masen xemɔxie
be e xa taxasi, e xa jere a
binyamixi ki ma, e xa e yete
xanin xaxilimaya ra, e xa
bira nɔndi nan fɔxɔ ra e xa
danxaniya kui, xanunteya
kui, a nun tunnabexiya kui.

³ Na kui, i man xa a masen
gine mɔxie be, e xa jere
seniyenyi kui, e naxa findi
mixi mafalɛe ra, e naxa siisi.
E xa nu marasi fanyi fi

⁴ sungbutunye ma alako e
xa e xa mɔrie nun e xa die
xanu.

⁵ E man xa e rasi e xa e
yetɛ xanin xaxilimaya ra, e
xa seniyen, e xa banxi walie
suxu, e yuge xa fan, e xa e
yetɛ magoro e xa mɔrie be,
alako Ala xa masenyi naxa
bexu.

⁶ I man xa segetalae fan
nasi e xa e yetɛ xanin xax-
ilimaya ra

⁷ fe birin kui. I tan yete xa findi misaali ra e be i xa wali fanyie saabui ra. I xa kawandi xa findi nöndi nun soobe ra.

⁸ I xa masenyi xa tinxin, alako i matandimae xa yaagi, barima e mu fefe kobi kolon e naxan falama won ma fe ra.

⁹ I xa a masen konyie be, e xa e yete magoro e marigie be fe birin kui. E xa e rajellexin, e naxa e matandi,

¹⁰ e naxa sese muja, e xa a masen a e marigie nöma lade e ra ki fanyi. Na konyi mööli binye fama ne won Nakisima Ala xa masenyi ma fe birin kui.

¹¹ A lanma won xa jere yi mööli ra barima Ala xa hinne bara makenen, naxan nöma findide kisi ra mixi birin be.

¹² A xa hinne won xaranma alako won xa gibilen tinxintareya nun dunija fee foxy ra, won xa won yete xanin xaxili-maya ra, won xa won ma dunjnejigiri rajere tinxinyi nun Ala yaragaaxui kui.

¹³ Won to na yi dunija ma, won na fe fanyi nan mamefe won xaxili tixi naxan na. Won na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa nöre nan mamefe, won Nakisima Marigi Ala.

¹⁴ A tan nan a yete fi won be, alako a xa won xunsara won ma yunubie xa fe ra, a xa jnama nde raseniyen e xa findi a yete gbe ra, naxee senbe soxi wali fanyie rabafe ma.

¹⁵ I xa mixie kawandi yi fee ra. I xa mixie ralimaniya.

I xa e rasi. I xa nöndi makenen e be i senbe birin na. Mixi yo naxa yo i ma.

3

Isayanka jere ki

¹ I xa e ratu, e xa e yete magoro mangée nun mangasanyi be, e xa e xa yaamarie suxu. E xa gbata wali fanyi mööli birin nabafe ra,

² e naxa mixi yo mafala, e naxa gere so, e xa marafanyi nun boje fanyi masen birin be.

³ A singe won fan nu daxuna nan nabama. Yaamari matandimae nan nu won na. Won nu bara loe kira xon. Won nu bara bira won yete waxonfe foxo ra a nun dunija fe mööli birin foxo ra, han na nu bara won findi konyie ra. Won nu won ma dunija xaninma jaaxuna, tööne, gbesenxonnanterea, nun marajaaxuna nan kui. Won fan mu nu rafan mixie ma.

⁴ Kono won Nakisima Ala to a xa boje fanyi nun a xa xanunteya makenen, a naxa kisi fi won ma.

⁵ A mu won nakisixi won ma wali fanyie xa fe xa ma, a won nakisixi a xa kinikini nan ma, won xunxafe ye xoora a nun a Xaxili Seniyenxi saabui ra. Na bara a niya won xa bari a neene ra, won ma dunjnejigiri birin xa masara.

⁶ Ala bara won ki! A bara a Xaxili Seniyenxi ragoro won ma won Nakisima Isa saabui ra.

⁷ Na kui, won ma yunubie to bara xafari a xa hinne

saabui ra, won bara nō fındide kētongoe ra, won bara won xaxili ti abadan kisi ra.

⁸ Nōndi masenxi nan na ki. A xəli n ma i xa na fee masen a fanyi ra, alako naxee bara danxaniya Ala ma, e xa fe birin naba alako e xa bira fe fanyi raba fəxə ra. Na fee findixi fe hagige fanyie nan na mixi birin bə.

⁹ Kōnō i naxa i gbe raso mixie xa wəyən fufafu ya ma. E naxan falama benbae xa fe ra, e xa gbəsənxənnəya, e xa gere wəyənyi Ala xa seriye xa fe ra, e sese tide mu na.

¹⁰ Naxan yo mixie tagi isoma, i xa a rasi kerən, i xa a rasi firin. Xa na birin kui a mu i xui me, i xa a rabolo,

¹¹ barima i a kolon a na mixi məɔli mu fan. A bara a yətə danka a xa tinxintareya ra.

Masenyi dənəxəs

¹² N na Aritema xa na mu Tikike xəs i ma, i xa fe birin naba alako i xa n li Nikopoli, barima n bara a janige n xa jəmə radangi naa.

¹³ Fe birin naba alako i xa seriye karaməxə Senasi nun Apolosi mali e xa biyaasi kui. E mali, e hayi na se naxan birin ma, e xa a sətə.

¹⁴ A lanma danxaniyatəs naxee na won ma kənti ma, e xa e matinkan tunnabəxi ra wali fanyie ma, alako e xa mixie hayi xərəxəsə fan, e naxa fa lu na ki fufafu.

¹⁵ Naxee na n fe ma be, e birin i xəsəbu. I xa won xənuntenyie danxaniyatəsə birin xəsəbu muxu bə.

Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Filemon ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxε nan na Ala xa xεera P̄olu naxan s̄eb̄e danxaniyatœ ne de ma naxan nu xili Filemon. K̄olosika nan nu a ra, naxan nu bara danxaniya P̄olu saabui ra waxati dangixi.

A yi bataaxε s̄eb̄e Filemon ma temui naxe, P̄olu nu bara sa geeli Ala xa masenyi kawandife ma. A xa geelimaniya kui, a naxa yi bataaxε s̄eb̄e Filemon ma a xa konyi Onesimo xa fe ra. Onesimo nu bara a gi a marigi Filemon ma, k̄ono na kui, Ala naxa a ragiri Onesimo nun P̄olu xa naralan, Onesimo xa danxaniya P̄olu saabui ra. Onesimo xa fe birin to bara masara s̄on̄on, a naxa tin a xa gbilen a marigi Filemon x̄onyi. K̄ono na waxati seriye ki ma, Filemon nu n̄oma Onesimo faxade a xa yanfanteya xa fe ra. Na kui, P̄olu naxa yi bataaxε s̄eb̄e, Onesimo xa gbilen a ra Filemon x̄on ma, alako a xa a rakolon Onesimo bara masara ki naxe. A naxa a masen Filemon be, a Onesimo to bara danxaniya Isa ma alɔ a tan Filemon fan danxaniyaxi ki naxe, a e birin bara findi ngaxakerenyie ra.

Yi Kitaabui a masenma won be, a ngaxakerenyia naxan kelima danxaniya ma, a senbe gbo ki fanyi. Xa won bara danxaniya, a fa li won mu won boore danxaniyatœ kolon won ngaxakerenyi ra, won mu ḡexi sode fe fanyi birin kui naxan na won yi ra Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won ma ngaxakerenyia xun xa masa. Amina.

Ala xa masenyi Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Filemon ma

*P̄olu xa bataaxε Filemon
ma Onesimo xa fe ra*

¹ N tan P̄olu nan yi ki, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi be. Muxu nun won ngaxakerenyi Timote nan yi bataaxε sebefε, katarabi Filemon ma muxu xanuntenyi nun muxu waliboore,

² a nun Apiya muxu maagine, a nun Arikipe muxu gereso boore Ala xa gere xa fe ra, a nun danxaniyatœ nama naxan e malanma i tan Filemon x̄onyi.

³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi, won Marigi Isa xa hinne nun bɔ̄jesa fi wo ma.

⁴ Temui birin, n ne n Marigi Ala maxandima i be, n a tantuma ne i xa fe ra,

⁵ barima n bara a me i danxaniyaxi Marigi Isa ma

ki naxε, i man səniyəntəee
birin xanuxi ki naxε.

⁶ N Ala maxandife i bε
alako ngaxakerenyi naxan
kelima i xa danxaniya ma, a
xa a niya i xa fahaamui xa
gbo, i xa nɔ fe fanyi birin
kolonde naxan na won yi ra
Ala xa Mixi Sugandixi saabui
ra.

⁷ N ngaxakerenyi Filemon,
i xa xanunteya bara n
nasεewa ki fanyi, a man
bara limaniya fi n ma,
barima səniyəntəee bɔŋε fan
bara seewa i saabui ra.

⁸ Na kui, hali n to noma
i yamaride Ala xa Mixi
Sugandixi xili ra, i xa fe raba
i lanma i xa naxan naba, n
mu na rabama.

⁹ N i mayandima won ma
xanunteya nan ma fe ra. N
tan Pɔlu nan wɔyεnfe i bε
yi ki, xεmɔxi naxan na geeli
Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa
fe ra.

¹⁰ N i mayandife n ma di
Onesimo nan ma fe ra, n
bara findi naxan baba ra n
ma geelimaniya kui.

¹¹ Singe, a tide yo mu nu
na i bε, kɔnɔ yakɔsi, a tide
bara gbo i bε ki fanyi, alo a
gboxi n fan be ki naxε.

¹² Hali a to rafan n ma alo
n ya firinyi, n na a ragbilenfe
i ma.

¹³ N bara wa a xɔn a xa lu
n yi ra, alako a xa n mali i tan
jɔxɔε ra n ma geelimaniya
kui, n bara naxan sɔtɔ Ala xa
xibaaru fanyi xa fe ra.

¹⁴ Kɔnɔ n mu waxi fefe
rabafe n mu i maxɔrin. Na
kui, i xa fe fanyi raba kelima
ne i janige nan ma, beenun
n tan xa i yamari.

¹⁵ Tεmunde, Onesimo bara
ba i yi ra waxati nde bun ma,
alako a man xa gbilen i ma
abadan.

¹⁶ I tan bε yakɔsi, a tide
bara dangi konyi ra. A
bara findi i ngaxakerenyi
yεtε yati ra. N tan bara a
xanu ki fanyi, kɔnɔ a lan i
tan nan xa a xanu dangi n
na a xa mixi nra nun a xa
danxaniya xa fe ra.

¹⁷ Na kui, xa i n kolonxi i
ngaxakerenyi ra, i xa a fan
nasεne alo n tan yεtε nan
faxy i ma.

¹⁸ Xa a fefe jaaxi niyaxi i
ra, xa i xa doni yo a ma, na
kote birin xa findi n tan gbe
ra.

¹⁹ N tan Pɔlu nan yi sεbεfe
n yεtε bεlexε ra, i xa a
kolon n a birin nagbilenma
ne i ma. Kɔnɔ hali n mu i
ratu, i danxaniyaxi n tan nan
saabui ra.

²⁰ N ngaxakerenyi, i fan xa
yi fe raba n bε Ala xa Mixi
Sugandixi xa fe ra. I fan xa
n bɔŋε rasεewa, Marigi xa fe
ra.

²¹ N to yi sεbεfe, n a kolon
i mu tondima n waxɔnfe
rabade, i jan nde sama ne a
xun.

²² Fe kerɛn luxi: I xa nu
n yigiyade yailan, barima n
laxi a ra, n fama ne gbilende
wo yire wo xa Ala maxandi
saabui ra.

²³ Epafirasi i xεεbu, muxu
nun naxan bara findi
geelimani ra Ala xa Mixi
Sugandixi xa fe ra.

²⁴ N walibooré Maraki,
Arisitaraki, Demasi, nun
Luki, e fan i xεεbu.

25 Marigi Isa, Ala xa Mixi
Sugandixi, xa hinne wo birin
na.

Ala xa masenyi

Eburu bɔnsœ bε

Masenyi nde yi

Kitaabui xa fe ra

Kabi dunija sa daa, Alatala na a xa seriye masenfe adamadie bε. Namiñonme xungbee naxa Ala xui me, e fa na dəntegε sa mixie bε. Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, Yusufu, Munsa, Yosuwe, Dawuda, Sulemani, Esayi, nun Esidirasi, nee birin findixi mixi binyee nan na Ala naxee rawalixi alako a xa seriye xa kolon, a xa sebe Kitaabui kui. A dənxœ ra Ala naxa a xa masenyi nde so Annabi Isa yi ra, naxan findixi a xa Mixi Sugandixi ra dunija birin bε.

Isa fatanxi Eburu bɔnsœ nan na alo namijonme dangixie. A naxa na seriye birin natinme alo Ala nu wama a xɔn ma ki naxε. Kōnɔ Ala nu bara masenyi neεne nde so Isa yi ra, Eburu bɔnsœ mu nu naxan kolon sinden. Na masenyi mu Ala xa seriye singe matandixi de, a a raka-malixi ne.

Singe ra Ala nu bara saate xiri a tan nun adamadie tagi, kōnɔ yunubi kerem gbansan nu nɔma na saate kanade, mixi fa lœ. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa saate neεne xiri a tan nun adamadie tagi, naxan nɔma yunubie xafaride, mixi fa nɔ kiside.

Singe ra Ala nu bara serexedubε ti a tan nun adamadie tagi, e xa findi

mixie xa saabui ra. Kōnɔ e to nu findixi adamadie ra, e fan naxa yunubie raba alo booree, e naxa faxa. Na kui, e mu findi saabui fanyie ra. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a ti a tan nun adamadie tagi, a naxa findi dunija saabui fanyi ra. Yunubi yo mu nu na a ma. Faxε mu nu nɔma a makankande. Na kui, Ala naxa a xa fe ite, a xa dunija yamari sa keli Ala yirefanyi ma, a magoroxi dənnaxε.

Singe ra Ala nu bara a masen mixie bε a e xa xurusee ba serexε ra e xa yunubie xa fe ra. Na naxa adamadie bɔnε raxara don-doronti, kōnɔ a mu nɔ e xa yunubi xafaride yati yati. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a yamari a xa a yete ba serexε ra dunija bε. Na kui, adamadie xa yunubie naxa xafari, mixie naxa kisi sɔtɔ naxan mu kanama abadan.

Na birin a masenxi ne a Ala Isa xεεxi ne alako a xa a xa seriye rakamali, a findi kisi ra bɔnsœ birin bε. Xibaaru fanyi nan na ki. Ala xa na raso won bɔnε kui, won xa fahaamui sɔtɔ na ma, a a findixi kisi nan na won bε. Amina.

Ala xa masenyi

Eburu bɔnsœ bε

Ala xa xεera

¹ Temui dangixi Ala naxa masenyi ti won benbae bε namijonmee saabui ra. A na raba ne sanmaya wuyaxi, a na raba ne ki wuyaxi ra.

² Kōnɔ yakɔsi, naxan findixi waxati dənxœ ra, Ala a

xa masenyi ti won bε a xa
Di saabui ra. A bara a xa
Di findi dunija kε tongoma
ra, a dunija daa a xa Di nan
saabui ra.

³ Yi Di findixi Ala xa nɔrε
tofanyi nan na, a findixi
Ala misaali yati nan na.
A dunija bun tima a xa
masenyi sɛnbɛma nan na.
A to gε yunubie xafaride,
a naxa a magoro Ala Nɔrε
Kanyi yirefanyi ma ariyanna
kui.

⁴ Na kui, a tide dangi
malekεe ra, a xili fisamante
nan sɔtɔ.

⁵ Ala mu a masenxi malekε
yo bε,
«N ma di nan i ra,
to n bara findi i Baba ra.»

A mu a masenxi malekε yo
bε,
«N tan findima a Baba ra,
a tan findima n ma di ra.»

⁶ Ala to a xa Di fisamante
ramini dunija, a naxa a fala,
«Ala xa malekεe xa a batu.»

⁷ A a masenxi malekεe xa
fe ra,
«Ala xa malekεe luma ne alo
foye,

a xa walikεe luma ne alo tε.»

⁸ Kɔnɔ a a masenxi ne a xa
Di xa fe ra,
«Ala, i xa mange kibanyi
buma ne abadan.

Tinxinyi nan findixi i xa
mangeya tɔnxuma ra.

⁹ Tinxinyi nan nafan i ma.
Naaxupa mu rafan i ma fefe
ma.

Na nan a toxi, Marigi, i Ma-
rigi Ala bara i sugandi
sεewε kui.

I findixi fisamante nan na
dangife i booree ra.»

¹⁰ A man a masenxi ne,
«Marigi, i bara dunija ti a
fɔle ra,

i tan nan koore daaxi.

¹¹ Koore nun bɔxi fama
kanade,
kɔnɔ i tan buma ne abadan.
E forima ne alɔ dugi.

¹² I koore nun bɔxi mafind-
ima ne
alɔ donna mafindima ki
naxe.
E fama ne masarade alɔ sose
masarama ki naxe.
Kɔnɔ i tan mu masarama,
i xa fe mu jɔnma abadan.»

¹³ Ala mu a masenxi
malekε yo bε,
«I xa dɔxɔ n yirefanyi ma,
han n xa gε i yaxuie
ragorode i sanyi bun
ma.»

¹⁴ Malekεe tan findixi Ala
xa walikεe nan na, fate mu
na naxee bε, a naxee xεema
kisi ketongoe malide.

2

Ala xa sεrexε

¹ Won xa won jɛngi sa na
masenyi xɔn ma a fanyi ra,
won naxan mexi, alako won
naxa kira bεjin.

² Ala xa masenyi sɛnbɛ
nu gbo, a nu bara naxan
so malekεe yi ra. Adamadi
naxee na matandi, e naxa
sare xɔrɔxɔs sɔtɔ. Xa nee sa
sare xɔrɔxɔs sɔtɔ,

³ won tan go? Xa won kisi
xungbe rabolo, won ma fe fa
luma di? Won Marigi yati
nan singe a masenxi won bε,
mixi naxee a xui mexi e fan
bara findi na seedee ra.

⁴ Ala bara e xa
seedejɔxɔya fari isa
tɔnxumae ra, fe maga-
axuxie, kaabanako mooli
birin, nun bupae ra Xaxili
Sεniyεnxi naxee fixi e ma a
waxɔnki.

5 Ala mu mangεya fima malekεe ma tina e xa dunija yamari, muxu dunija naxan xa fe falafe wo be yi ki.

6 Yi seedejəxčya səbəxi Kitaabui kui:

«Munse lanxi adama ma, i to i maŋoxunma a xa fe ma?

Munse lanxi adama xa di ma, i to i jn̄engi sama a xa fe xon ma?

7 I bara a ragoro malekεe bun ma waxati don doronti kui.

I bara dariyε nun binyε fi a ma,

8 i bara se birin lu a sanyi bun ma.»

Na kui, Ala to se birin sa a xa mangεya bun ma, sese mu na a mu naxan yamarima. Kōnō won mu se birin toma a xa mangεya bun ma sinden.

9 Won munse toma? Ala naxa Isa ragoro malekεe bun ma waxati dondoronti kui, kōnō Isa xa faxε naxa findi xunnakeli nun binyε ra a be. Na kui, Ala naxa hinne won na, a Isa faxa adamadi birin jn̄oxču ra.

10 Ala nan se birin daaxi, se birin na a tan nan be. A man wama adamadi gbegbe xa so a xa nōrε kui. Na kui, a nu lanma a xa e Rakisima xa fe rakamali tōrε ra.

11 Naxan adamadie raseniyenma, nun naxee raseniyenxi, e birin fatanxi Baba kerēn nan na. Na kui, a mu yaagi e xilide a ngaxakerenyie.

12 A naxa a masen, «N i xili masenma ne n ngaxakerenyie be, n i matəxčoma ne jama tagi.»

13 A man naxa a masen, «N nan n ma lanlanteya sama Ala nan ma.» A man naxa a masen, «N na be, muxu nun die Ala naxee fixi n ma.»

14 Na die to findi fate nun fasε ra, Isa fan naxa a yetε misaali e ra, alako a xa nō Ibulisa xun nakanade a yetε xa faxε saabui ra. Faxε senbe nu na Ibulisa nan yi ra.

15 Isa naxa a yetε misaali a ngaxakerenyie ra alako a xa e ratanga faxε xa gaaxui ma e xa dunijneigiri kui, naxan luxi ało konyiya.

16 A na birin naba Iburahima bōnsōe nan malife ra, a mu a raba malekεe xa be.

17 Na nan a toxi a naxa a yetε maniya a ngaxakerenyie ra, alako a xa nō serexedubε kuntigi wali rabade kinikini nun tinxinyi ra Ala be, a fa findi jama xa yunubie xafarima ra.

18 Isa fata mixie malide e xa maratantanyi kui, barima a fan maratantanyi nun tōrε kolon ne.

3

Isa nun Annabi Munsa

1 Na kui, n ngaxakerenyi seniyenxi, wo tan naxee xilixi ariyanna ma, wo xaxili xa ti Isa ra, Ala xa xεera nun a xa serexedubε kuntigi, won danxaniyaxi naxan ma.

2 A tinxin ne Ala be, naxan nu bara a ti na wali ra, ało Annabi Munsa fan a rabaxi ki naxε Ala xa banxi kui.

3 Isa xa binyε dangi Munsa gbe ra, ało banxiti xa binyε dangixi a xa banxi ra ki naxε.

⁴ Banxi birin tixi mixi nde nan saabui ra, kono Ala nan dunija birin daaxi.

⁵ Annabi Munsa findixi konyi dugutegē nan na Ala xa banxi kui, alako a xa seedejoxoya ba masenyi xa fe ra naxan fama tide.

⁶ Kono Ala xa Mixi Sugandixi findixi Ala xa Di dugutegē nan na, naxan Ala xa banxi yamarima. Won tan fan findixi na banxi nan na, xa won lama Isa ra, xa won won xaxili tima a ra, na nan findixi won ma matoxce ra.

⁷ Na na a ra, wo xa wo jengi sa Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi xon ma. A sebexi,

«Xa wo bara a xui rame to,
⁸ wo naxa wo kobe raso a ra,
alo wo a rabaxi ki naxe
gbengberenyi ma.

Na temui a nu wo matofe ne,
kono wo naxa a matandi.

⁹ Menni wo benbae bara
kata e xa n mato.

E naxa n ma wali to je tongo
naani bun ma.

¹⁰ Na kui, n naxa xon na
waxati mixie ma.

N naxa a fala, ^{<E} boje
makuya n na temui
birin,

e mu n ma seriyel kolon.»

¹¹ Na na a ra n naxa n kali
xone kui,

^{<E} mu soma n ma malabui
kui feo!»

¹² N ngaxakerenyie, wo
xa meeni wo yete ma a
fanyi ra alako wo boje naxa
lu naaxuja nun danxaniy-
atareja kui, wo fa gbilen Ala
foxo ra, Ala naxan na na.

¹³ Loxo yo loxo wo xa
wo bore ralimaniya. Wo
xa gbilen na ma loxo birin
alako yunubi naxa fa wo no,
wo boje fa balan Ala mabiri.

¹⁴ Xa won sa won xaxili
tima Ala xa Mixi Sugandixi
ra alo won a foloxi ki naxe,
lanyi bara lu won nun Isa
tagi.

¹⁵ A sebexi Kitaabui kui,
«Xa wo bara a xui rame to,
wo naxa wo kobe raso a ra,
alo wo a rabaxi ki naxe wo
to a matandi.»

¹⁶ Nde Ala matandi, e to ge
a xui ramede? Mixie xa mu
a ra naxee mini Misira poxi
ra Annabi Munsa saabui ra?

¹⁷ Ala xon ne ndee ma je
tongo naani bun ma? Mixie
xa mu a ra naxee yunubi
rabaxi, e fa sonto gbeng-
berenyi ma?

¹⁸ Ala a kali nde be a e
mu soma a xa malabui yire?
Mixie xa mu a ra naxee a
matandixi?

¹⁹ Na kui, won bara a
fahaamu a e xa danxaniy-
atareja nan a niya e mu so.

4

*Malabui danxaniyatce
be*

¹ Ala xa laayidi, a naxan
tongo won be sofe a xa mal-
abude, na mu kanaxi. Wo xa
fe birin naba alako sofe na
malabude kui a naxa kana
wo be.

² Won bara na xibaaru
fanyi me alo booree a mexi
ki naxe, kono a mu sese
fanxi e ma e xa danxaniy-
atareja xa fe ra.

³ Kono won tan naxee bara
la a ra, won fama ne sode na

malabude kui. A səbəxi na
xa fe ra,
«N to xənə e ma, n naxa n
kali,

e mu soma n ma malabude.»
Kōnō Ala xa wali bara jōn
kabi dunijna fōlē,
⁴ barima a səbəxi Kitaabui
kui na ləxçə soloferē nde xa
fe ra,

«Ləxçə soloferē nde Ala xa
wali naxa kamali. A
naxa a malabu.»

⁵ A man səbəxi Kitaabui kui,
«E mu soma n ma mal-
abude.»

⁶ Ala nu bara a janige mixi
ndee xa so a xa malabude
kui, kōnō na mixi singe
naxee na xibaaru mexi, e mu
so e xa danxaniyatarenja xa
fe ra.

⁷ Na nan a toxi Ala bara
ləxçə gbete sugandi naxan
findixi to ra. Na fe singe
to bara dangi a xənnakuye
ra, Ala man naxa a masen
Dawuda saabui ra,
«Xa wo bara a xui rame to,
wo naxa wo kobe raso a ra.»

⁸ Xa a sa li Yosuwe nu
bara malabui fi e ma nu, Ala
man mu nu ləxçə gbete xa fe
falama nu.

⁹ Han ya malabui luxi Ala
xa jnama bε e mu naxan
sotɔxi sinden.

⁹ Naxan soma Ala xa mal-
abui kui, a a malabuma nε
a xa wali birin ma, alɔ Ala
malabuxi a xa wali kui ki
naxε.

¹¹ Won xa fe birin naba
sofe ra na malabui kui, alako
mixi yo naxa bira tantanyi
kui alɔ Isirayilakae a rabaxi
ki naxε.

¹² Ala xa masenyi sənbə
gbo, a walima mixi bəjne
ma. A xaaŋen dangife

santidegema de firinyi ra.
A soma won bəjne nun won
sondonyi nan kui, a so won
səccra nun won nadəxçedee
kən. A won sondonyi
waxənfe nun məjəxunyi
birin makiiti.

¹³ Nimase yo mu nōma a
nəxunde Ala ma. Ala fe birin
toma nε, fe birin dəntegə
fama sade a tan nan bε.

¹⁴ Isa, won ma sərexedubə
kuntigi xungbe, Ala xa Mixi
Sugandixi, a to so ariyanna
kui, won fan xa bira won ma
danxaniya fəxɔ ra won bara
naxan makenən.

¹⁵ Won ma sərexedubə
kuntigi won ma sənbətareya
kolon, a kinikinixi won ma
na nan ma. Sentane naxa
kata a ratantande mɔɔli
birin na alɔ won tan, kōnō
a mu a nō.

¹⁶ Na na a ra, won xa won
maso a xa hinne kibanyi ra
lanlanteya ra, alako won xa
kinikini nun hinne sɔtɔ a
temui.

5

*Isa won ma sərexedubə
kuntigi*

¹ Sərexedubə kuntigi birin
tongoxi adamadie nan ya
ma, a fa ti Ala xa wali
ra adamadie bε, alako a
xa hadiya nun sərexə mɔɔli
birin ba yunubie xa fe ra.

² A mixie xa fe kolon naxee
na dimi kui, e ləexi, barima a
fan na e ya ma, a tantanma.

³ A xa sənbətareya a
niyama nε a xa sərexə ba
a yεtε xa yunubie bε, a nun
jnama xa yunubie xa fe ra.

⁴ Mixi mu nōma yi binyē sōtōde a yete ra, fo Ala a xili alō a Haruna xili ki naxē.

⁵ Ala xa Mixi Sugandixi fan mu sérəxədubə kuntigi binyē sōtō a yete xa ra. Ala nan a fixi a ma, a falafe ra, «To i bara findi n ma di ra. N tan fan bara findi i Baba ra.»

⁶ A man səbəxi Kitaabui kui, «I bara findi sérəxədubə ra abadan, Melekisedeki mōoli.»

⁷ Isa bara a xui ite Ala maxandi ra a xa dunijneigiri kui, a bara a makula, a na wafe. A na raba ne barima a a kolon a Ala nan nu nōma a ratangade faxə ma. Ala bara a xa duba suxu, barima a nu bara tin lufe a xa yaamari bun ma.

⁸ Isa findixi Ala xa Di nan na, kōnō na kui a naxa a matinkan fo a xa Ala rabatu hali na findixi tōrə nan na a bē.

⁹ Isa xa fe to kamali, a naxa findi saabui ra a mantonyie birin xa abadan kisi sōtō.

¹⁰ Ala naxa a ti sérəxədubə kuntigi ra Melekisedeki daaxi.

¹¹ Fe gbegbe na na kui muxu wama naxan masenfe wo bē, kōnō na tagi rabafe xɔrɔxɔ, barima wo mu soma fee kui mafurenysi ra.

¹² A nu lanma wo xa findi karamɔxɔ ra yi waxati, kōnō han yakosi wo hayi na karamɔxɔ nde ma naxan wo xaranma Ala xa masenyi singee ra. Wo mu fata fe tilinxı fahaamude sinden, alō diyore naxan mu fata sube donde, fo a xa xijə min sinden.

¹³ Mixi naxan hayi na Ala xa na masenyi singee ma, a mu gəxi tinxinyi kolonde, a mu mɔxi a xa danxaniya kui. A luxi alō diyore naxan xijə gbansan minma.

¹⁴ Kōnō mixi naxan mɔxi a xa danxaniya kui, naxan bara ge tinxinyi nun tinxintareya tagi raba kolonde, a nōma ne xaranyi tilinxı fan kolonde. A tan luxi alō xemɔxi naxan baloma sube fanyi ra.

6

Ala xa seriye tilinxı

¹ Na nan a toxi won lanma won xa siga yare ma Ala xa Mixi Sugandixi xa xaranyi kui. Won xa dangi na masenyi singee ra, won xa so fe tilinxie kui. Na masenyi singee nan ya: wali jaaxi bəjinfe naxan mixi xan-inma yahannama,

² danxaniyafe Ala ma, xunxafe ye xɔora, bəlexə safe mixie ma, kelife faxə ma, nun Ala xa kiiit dənuxə.

³ Xa Ala tin, won xa siga yare ma won ma xaranyi kui.

⁴ Mixi naxan bara ge Ala xa naiyalanyi tote, naxan bara Ala xa ki nemunnemun, Ala Xaxili Seniyenxi bara lu naxan bē,

⁵ naxan bara a kolon a Ala xa masenyi fan, naxan bara Ala sənbə kolon naxan fama rawalide waxati naxan sa fama,

⁶ xa a sa li na mixi mōoli bara danxaniya bəjin, a mu nōma tuubide sənən. A luxi alō a man bara Ala xa Di mabanban wuri magalanbuxi

ma, a fa a rayaagi nama ya xɔri.

⁷ Bɔxi naxan bara tunε ye soto a fanyi ra, a fa sansi ramini a kanyi bε, Ala baraka ragoroma ne a ma.

⁸ Kɔnɔ bɔxi naxan tunbe nun nooge tun naminima, na bɔxi mu fan. A gbe mu luxi a xa danka, a rajɔnyi a fa gan.

⁹ Muxu xanuntenyie, hali muxu xa wɔyεnyi xɔcɔxɔ, muxu bara la a ra wo na kira fanyi nan xɔn, naxan findi kisi kira ra.

¹⁰ Ala tinxin, a mu neemuma wo xa wali ma. A wo xa xanunteya kolon, wo naxan masenxi wo xa wali kui a xili ra, a nun wo naxan masenxi səniyentɔee bε. Han ya wo na na wali nan kui.

¹¹ Muxu wama ne wo xa wo tunnabεxi na birin kui han a rajɔnyi, alako wo xa fe soto wo wo xaxili tixi naxan na.

¹² Wo naxa wo tunnaxɔnɔ. Wo xa bira danxaniyatɔee xa misaali fɔxɔ ra, naxee ke sotɔma Ala naxan laayidixi e bε. E na sotɔma e xa danxaniya nun e xa tunnabεxi nan saabui ra.

¹³ Ala to laayidi tongo Iburahima bε, a mu nɔ a kalide fe nde ra naxan gbo a bε. Na na a ra, a naxa a kali a yetε ra,

¹⁴ a falafe ra,

«N baraka sama ne i xa fe. I bɔnsɔe wuyama ne.»

¹⁵ Iburahima to ge mame tide, Ala naxa a xa laayidi rakamali a bε.

¹⁶ Adama a kalima fe nde ra naxan gbo a bε. Na marakali

sənbε fima ne a xa wɔyεnyi ma, alako mixi naxa nɔ na matandide.

¹⁷ Na nan a taxi, Ala fan naxa a rakali alako mixie, na laayidi tongoxi naxee bε, e xa a kolon Ala xa natε mu masarama.

¹⁸ Ala naxa na laayidi tongo, a man naxa a rakali, alako won xa nɔ limaniya xungbe sotɔde. Wule yo mu na na fe firinyi kui. Won bara fe birin nabolo a xa fe ra, won fa won xaxili ti a ra.

¹⁹ Mixi xaxili tife Ala ra, a luma ne ałɔ hanga naxan banbanxi ye bun ma. Won fan won xaxili tima Ala ra na ki ne naxan na a xa hɔrɔmɔlingira kui dugi gbakuxi xanbi ra,

²⁰ Isa soxi dennaxε won ya ra, a xa findi won ma serexedube kuntigi ra abadan, ałɔ Melekisedeki.

7

Serexedube Melekisedeki

¹ Melekisedeki nan nu na Salamu mangε ra, a man nu findixi Ala Xili Xungbe Kanyi xa serexedube nan na. Iburahima to ge mangε ndee xun nakanade, Melekisedeki naxa sa naralan a ra, a duba a bε.

² Iburahima naxa farile fi a ma. Melekisedeki xili fasarixi yi ki «mangε tinxinxi.» A man nu findixi Salamu mangε nan na, naxan xili fasarima yi ki «bɔnjεsa mangε.»

³ A baba mu kolon, a nga mu kolon, a xa taruxui mu kolon. A xa simaya fɔlɔxi temui naxε, a nun a jɔn

temui, na fan mu kolon. Na kui, a luxi ne alo Ala xa Di, naxan findixi serexedube ra abadan.

⁴ Wo a mato Melekisedeki tide nu gboxi ki naxe. Hali won baba Iburahima, a naxan soto a wasaso se ra, a naxa na farile fi a ma.

⁵ Ala xa seriye a falama nama xa farile so Lewi bɔnsœ yi ra, naxan findixi serexedubœ ra. Na jama fan kelixi Iburahima bɔnsœ ne, e findi Lewi ngaxakerenyie nan na.

⁶ Kɔnɔ Melekisedeki tan, hali a to mu nu na Lewi bɔnsœ xa taruxui kui, Iburahima naxa farile so a yi ra. Melekisedeki naxa duba Iburahima laayidi kanyi be.

⁷ Birin a kolon mixi naxan dubama a boore be, a tide gbo na kanyi be.

⁸ Lewi xa mixi naxee farile rasuxuma, e faxama ne, kɔnɔ Melekisedeki tan mu faxaxi.

⁹ Na kui, a luxi ne alo Lewi, naxan luma farile rasuxu ra, a nu bara farile fi Melekisedeki ma Iburahima saabui ra,

¹⁰ barima Lewi bɔnsœ nu na a benba Iburahima fate i, a naralan Melekisedeki ra temui naxe.

¹¹ Xa a sa li fe birin nu nɔma kamalide Lewi bɔnsœ xa serexedubœna saabui ra nu, jama Ala xa seriye sotɔxi naxan na, e hayi mu nu na Melekisedeki xa serexedubœna ma nu, naxan mu fatanxi Haruna bɔnsœ ra.

¹² Serexedubœna na masara, yaamari fan xa masara.

¹³ Yi masenyi birin falaxi mixi naxan ma fe ra, a kelixi bɔnsœ ne serexedube mu na bɔnsœ naxe.

¹⁴ Birin a kolon a won Marigi kelixi Yuda bɔnsœ ne. Annabi Munsa mu yaamari yo fi na bɔnsœ mixie ma e xa serexedube wali raba.

¹⁵ Muxu naxan masenxi, a fixe, barima serexedube gbete bara mini, naxan maniya Melekisedeki ra,

¹⁶ naxan mu findixi serexedube ra a bɔnsœ xa fe ra. Na kanyi findixi serexedube ra, barima faxe mu no a ra.

¹⁷ Yi seedeñɔxɔya bara raba a xa fe ra,
«I findixi serexedube nan na abadan, Melekisedeki daaxi.»

¹⁸ Yaamari singe bara ba na a xa sənbetareya xa fe ra, a mu nu nɔma a xa wali rabade.

¹⁹ Na yaamari mu no fefe rakamalide, kɔnɔ fe neene bara mini won xaxili tima naxan na, naxan nɔma won malide won makorede Ala ra.

²⁰ Na fe neene mu tixi marakali xanbi.

²¹ Serexedube singee bara wali susu marakali xanbi, kɔnɔ Isa nan findixi serexedube ra yi marakali ra Ala naxan masenxi,
«Marigi bara a kali, a mu a xa nate masarama:
I tan nan findixi serexedube ra abadan.»

²² Na kui, Ala bara saate tongo won be Isa saabui ra, naxan fan boore be.

²³ Na xanbi, serexedube singee nu wuya, barima e to faxa, mixi gbete nu tima e nɔxɔra.

²⁴ Kono Isa tan mu faxama, a buma ne abadan. A xa serexedubeja mu radangima mixi gbetee ma.

²⁵ Na nan a toxi a noma mixi rakaside naxan a makorema Ala ra a tan saabui ra. A niye to a ra, a noma findide e xa saabui fanyi ra Ala yire abadan.

²⁶ Won hayi na na serexedube kuntigi moeli nan ma naxan seniyen, yunubi mu na naxan ma, naxan mu fe jaaxi yo kolon, naxan mu luma yunubitoe ya ma, naxan xa fe itexi dangife koore ra.

²⁷ Isa mu luma alo boore serexedube kuntigie, naxee lanma e xa serexe ba loxo yo loxo e xa yunubie xa fe ra, a nun jama xa yunubie xa fe ra. A tan bara a yete ba serexe ra kerenyi ra.

²⁸ Yaamari singe nu mixi senbetaree nan tima serexedube kuntigie ra, kono na marakali neene naxan faxi na yaamari singe dangi xanbi, a bara Ala xa Di ti serexedube kuntigi ra, naxan bara ge kamalide abadan.

8

Ala xa saate neene

¹ Masenyi xunyi nan ya: Won ma serexedube kuntigi magoroxi Ala Xili Xungbe Kanyi xa kibanyi yirefanyi ma ariyanna kui.

² A walima Ala xa horomelingira yati yati nan kui, Marigi naxan tixi, adamadie belexe foxi mu naxan na.

³ Serexedube kuntigi birin lanma a xa serexe moeli birin ba Ala be. Na kui a nu lanma se nde xa lu yi serexedube fan yi ra a naxan bama serexe ra.

⁴ Xa won ma serexedube kuntigi nu na dunija nu, a mu nu findima serexedube ra nu, barima Ala xa yaamari jan bara mixi gbetee ti na serexe wali ra.

⁵ Na mixie Ala batuma horomelingira nan kui, naxan misaalixi horomelingira ra naxan na ariyanna. Na nan a toxi Ala naxa Annabi Munsa yamari horomelingira tife ra, a falafe ra,
«A mato a fanyi ra,
i xa horomelingira ti
alo a masenxi i be geya fari
ki naxe.»

⁶ Kono yakosi Ala xa Mixi Sugandixi bara wali soto naxan tide gbo boore serexedubee xa wali be tife ra Ala nun adamadie tagi. A tide gbo barima a faxi saate naxan na, na fan saate fori be. A xa saate mabanbanxi laayidie nan na, naxee fan dangi laayidi forie ra.

⁷ Xa na saate singe nu noma a xa wali rabade nu, Ala mu fama a firin nde ra nu.

⁸ Ala naxa yi marakorsi raba jama ra,
«Marigi xa masenyi nan ya:
Waxati na fafe,
n saate neene tongoma

Isirayila nun Yudaya
jama be temui naxe.

⁹ Na mu luma alo na saate singe
n naxan tongo e benbae be,

n e raminj Misira bɔxi ra
temui naxε.
E to n ma saate bεpin,
n fan naxa e bεpin.
Marigi xa masenyi nan na ki.
¹⁰ Saate nan ya n naxan ton-
goma Isirayila jama
bε,
na waxati dangi xanbi.

Marigi xa masenyi nan ya:
N nan n ma seriye rasoma ne
e xaxili kui,
n a sεbε e sondonyi ma.
N findima e Marigi Ala nan
na,
e fan findi n ma jama ra.

¹¹ Mixi yo mu a boore
matinkanma,
mixi yo mu a falama a ngax-
akerenyi bε,
<I xa Ala kolon,>
barima na waxati e birin n
kolonma ne,
kelife mixi xuri ma han mixi
xungbe.

¹² N dijema ne e xa tinx-
intareya ma,
n e xa yunubie xafarima ne.»

¹³ A to yi saate xili fala
saate neεne, a bara boore
findi saate fori ra. Saate fori
tan lanma a xa ba na, a tide
mu na sɔɔnɔ.

9

*Ala xa Mixi Sugandixi xa
sεrεxε*

¹ Saate singe bun ma, yaa-
mari ndee nu na batui xa fe
ra, nun Ala xa hɔrɔmɔlingira
xa fe ra, naxan nu na
dunjna.

² Na hɔrɔmɔlingira to ti,
yire nde nu na naxan nu xili
yire sεniyεnxi. Lanpui nu na
a kui, a nun teebili sεrεxε
taami nu saxi naxan ma.

³ Yire sεniyεnxi firin nde
nu na dugi gbakuxi xanbi
ra, naxan nu sεniyεn dangife
boore ra.

⁴ Surayi ganse xεεma
daaxi nun saate kankira
nu na na yire kui. Xεεma
nu saxi saate kankira birin
ma. Tonbili xεεma daaxi
mana nu ragataxi naxan kui,
Haruna xa xuli naxan fuga,
a nun walaxεe, saate sεbεxi
naxee ma, e birin nu na na
saate kankira kui.

⁵ Ala xa maleke nɔrɔxi ma-
solixi firinyi nu tixi saate
kankira fari, e yunubi xafari
yire makoto. A mu lanma
won xa so na wɔyεnyi birin
kui yakɔsi.

⁶ Na yire to ge yailande
na ki, sεrεxεdubεe nu luma
so ra na yire sεniyεnxi singe
nan kui, e e xa wali raba naa.

⁷ Kɔnɔ sεrεxεdubε kuntigi
nan gbansan nu nɔma sode
na yire sεniyεnxi firin nde
kui. Ne yo ne a nu soma naa
sanmaya keren, a wuli xanin
a xa yunubie nun jama xa
yunubie xa fe ra e naxan
naba a kolontareya ma.

⁸ Na kui, Ala Xaxili
Sεniyεnxi nu wama a
masenfe ne a yire naxan nu
sεniyεn dangife yire birin
na, a menni mu nu rabixi
mixie bε na hɔrɔmɔlingira
singe xa waxati.

⁹ Na birin findixi misaali
nan na yi waxati mixie bε.
A a masenma a na sεrεxε
birin mu nɔma batulae xax-
ili raseniyεnde.

¹⁰ Na yaamari singee,
donse, minse, nun sali ye xa
fe ra, e nu fixi mixie ma e xa
yunubie nan xa fe ra, han

waxati neené fama temui naxe.

¹¹ Ala xa Mixi Sugandixi to findi won ma serexedubé kuntigi ra, a bara fa heéri ra, a naxan sotó won be. A bara so Ala xa hörömölingira fanyi kui, adamadi mu naxan yailanxi yi bende fupi fari.

¹² Kono a mu so si kontonyi nun ninge wuli xara, a so na yire seniyenxi fisamante kui a yete wuli nan na. A so ne kerenyi ra, barima na nu findixi xunsare nan na adamadi be naxan mu jōnma abadan.

¹³ Xa si kontonyi nun tura wuli, a nun te xube naxan fatanxi ninge serexé ra a sa mixi seniyentaree ma, xa na fe moɔli nōma mixi raseniyende nu,

¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi wuli mu dangima xe na ra? A naxa a yete ba serexé kamalixi ra Ala be, Ala Xaxili Seniyenxi xa yaamari bun ma, alako a xa won xaxili raseniyen wali jaaxie ma, naxee won faxama. A na raba ne won be alako won xa Ala Nijé batu.

¹⁵ Na kui, a bara findi saabui ra yi saate neené xa fe ra, mixi xilixie xa ke sotó naxan buma abadan, alo a laayidixi e be ki naxe. A faxa na nan ma, a findi xunsare ra yunubie xa fe ra naxee rabaxi na saate fori xa waxati bun ma.

¹⁶ Saate naxan findi ke fe ra, na mu kamalima siden, fo saate tongoma faxa.

¹⁷ Ke mu nōma sotóde beenun saatetongoe xa faxa.

A mu sotóma saatetongoe baloxi temui naxe.

¹⁸ Na nan a toxi na saate singe mu tongoma wuli xanbi.

¹⁹ Annabi Munsa to Ala xa seriye masen nama be, a naxa ningee nun si kontonyie wuli tongo, a nun ye, a fa na kasan Kitaabui nun nama ma se nde ra naxan yailanxi hisopi burexé nun yexé xabe gbeeli ra, a fa a fala, a naxe,

²⁰ «Wuli nan ya naxan saate xirima wo nun Ala tagi.»

²¹ Annabi Munsa man naxa wuli kasan hörömölingira ma, a nun hörömölingira yirabase birin ma.

²² A seriye ki ma, fayida se birin naseniyenma wuli nan na. Yunubi mu xafarima wuli ifili xanbi.

²³ A nu lanma se naxee misaalixi fee ra ariyanna kui, e xa raseniyen serexé ra. Ariyanna xa maraseniyenyi rabama serexé nan na naxee fan booree be.

²⁴ Ala xa Mixi Sugandixi mu soxi hörömölingira xa kui adamadie naxan yailanxi, naxan misaalixi hörömölingira ra naxan na ariyanna. A so ariyanna yati nan kui, alako a xa won ma dentegé sa Ala be.

²⁵ A mu soxi naa sanya wuyaxi, alo serexedubé kuntigi naxan soma Ala xa hörömölingira kui ne yo ne wuli nde ra, naxan mu findixi a gbe ra.

²⁶ Xa a nu na ki ne nu,

Ala xa Mixi Sugandixi nu lanma ne a xa tɔɔrɔ sanmaya wuyaxi kabi dunija föle ra. Kɔnɔ na mu a ra. Yakɔsi yi waxati dɔnxɔe, a naxa mini sanmaya keren, alako a xa yunubi xa fe kana a yete sereχe saabui ra.

²⁷ Adamadie faxama ne sanya keren, e fa makiiti.

²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi fan bara faxa sanmaya keren, alako a xa yunubi ba mixi gbegbe ma. A man fama ne a firin nde, kɔnɔ na waxati a mu fama yunubie xa fe xa ra, a fama mixie nan be naxee xaxili tixi kisi ra.

10

Isa xa sereχe

¹ Annabi Munsa xa seriye misaalixi fe fanyi nan na naxan fama fade. A findixi misaali gbansan nan na. Na nan a toxi a Annabi Munsa xa seriye mu nɔma Ala batulae raseniyende kerenyi ra, na sereχee saabui ra naxee bama ne yo ne.

² Xa a sa li a nu nɔma e raseniyende nu, mixie mu nu luma sereχee ba ra temui birin, barima sereχe keren gbansan nu nɔma e xa yunubi birin xafaride kerenyi ra, na yunubi xa fe majoxunyi yati mu luma e xunyi.

³ Kɔnɔ ne yo ne na sereχee findima maratuse nan na mixie be a yunubie na e ma.

⁴ Tura nun si kontonyi wuli mu nɔma yunubie bade.

⁵ Na nan a toxi, Ala xa Mixi Sugandixi to so dunija, a naxa a masen Ala be,

«I mu wama sereχe xɔn. I mu wama hadiya xɔn. I bara fate yailan n be.

⁶ I mu wama sereχe gan daaxi xɔn ma, i mu wama sereχe yunubi xafari daaxi fan xɔn ma.

⁷ N naxa a masen, «N bara fa. A sereχi n ma fe ra Kitaabui kui, Ala, n na fafe i sago rabade.»»

⁸ Singe a naxa a masen, «I mu wama sereχe yo xɔn ma.

E mu rafan i ma. I mu wama hadiya yo xɔn ma.

I mu wama sereχe gan daaxi xɔn ma, i mu wama sereχe yunubi xafari daaxi fan xɔn ma.»

A nu bara na fala hali na yaamari to nu toma a xa seriye kui.

⁹ Na dangi xanbi, a bara a masen, «Ala, n na be. N bara fa i sago rabade.»

Na kui, a naxa fe singe ba na, alako fe firin nde xa ti.

¹⁰ Na janige nan a niyaxi won naseniyenxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa fate saabui ra, naxan baxi sereχe ra kerenyi ra.

¹¹ Sereχedubɛ birin e xa wali rabama lɔxɔ yo lɔxɔ. E luma sereχee ba ra naxee mu nɔma yunubie xafaride.

¹² Kɔnɔ Isa tan, a to ge sereχe keren bade yunubie xa fe ra, a naxa a magoro Ala yi refanyi ma, a luma dennaxe abadan.

¹³ A na a mamefe a xa ti a yaxuie ma,

¹⁴ barima a bara mixie rakamali kerenyi ra, a naxee raseniyenxi a xa serexe kerenyi saabui ra.

¹⁵ Ala Xaxili Seniyenxi na tagi rabama won be yi masenyi ra. A singe, a naxa a masen,

¹⁶ «Saaté nan ya n naxan tongoma Isirayila bōnsœ be:

Na waxati na dangi,
n nan n ma seriye luma ne e
bojœ ma,
n na sebema ne e sondonyi
ma.»

¹⁷ A man naxa a masen,
«N mu ratuma e xa yunubie
nun e xa wali kobie ma
sōnç.»

¹⁸ Yunubi na ge xafaride temui naxe, serexe mu bama
na yunubi xa fe ra sōnç.

¹⁹ N ngaxakerenyie, na
kui won bara limaniya sōtō
sofe ra na yire seniyenxi
fisamante kui Isa wuli
saabui ra.

²⁰ Isa bara na kisi
kira neñne rabi won be,
alako won xa dangi na
dugi ra naxan gbakuxi
hōrōmōlingira kui a fate
saabui ra.

²¹ Won ma serexedubœ
kuntigi to tixi Ala xa banxi
xunyi ra,

²² won xa won makore Ala
ra bojœ fixe nun danxaniya
ra. Na danxaniya won nal-
imaniyama ne, barima won
bojœ raseniyenxi won ma
yunubie ma, won fate fan
maxaxi ye tinse ra.

²³ Won xa won xaxili ti
Ala ra tunnabexi kui, barima
naxan laayidi tongoxi won
be, a mu nōma na kanade.

²⁴ Won xa mœni won bore
ma, alako won xa won bore
ralimaniya won xa lu xan-
nunteya nun wali fanyi kui.

²⁵ Won naxa won ma
malanyie rabolo de, alo ndee
na a rabafe ki naxe. A
lanma won xa won bore ral-
imaniya. Won to a kolon Ala
xa lōxœ na fafe, won naxa
tagan na ma.

²⁶ Xa a sa li, won Ala xa
nondi kolon, kōnɔ won man
nu fa lu yunubi raba ra won
janige ra, serexe gbete mu
na sōnɔn naxan nōma won
ma yunubie xafaride,

²⁷ fo gaaxui xungbe Ala xa
kiiti ya ra, naxan findima
te mankanæ ra a matandilæ
be.

²⁸ Xa mixi nde Annabi
Munsa xa seriye matandi, e
a faxama ne kinikitarepa
kui, seede firin xa na mu
a ra saxan xa seedejœchœya
saabui ra.

²⁹ Kōnɔ jaxankate dan-
gima na tan na mixie be,
naxee Ala xa Di maboronma
e sanyi ra, e a xa saaté wuli
rasotœ naxan e raseniyenxi,
e Ala Xaxili rasotœma naxan
hinnexi e ra.

³⁰ Won yi masenyi kanyi
kolon,

«N tan nan mixi gbejœchœma,
n tan nan e sare fima e ma.»
A man sebexi, «Marigi fama
ne a xa jama makiitide.»

³¹ Ala Nijë xa jaxankate ma-
gaaxu.

³² Wo xa ratu na lōxœ
singee ma. Wo to naiyalanyi
to, wo naxa wo tunnabexi
gere xōrœkœ kui naxan find-
ixi tōrœ ra wo be.

³³ E naxa wo konbi, e naxa
wo jaxankata jama ya xori.

Wo fan naxa lu mixie seeti ma, naxee bara na tɔɔre mɔɔli sɔtɔ.

³⁴ Wo naxa kinikini geelimanie ma, wo naxa tin a ra seewé kui e xa wo harige ba wo yi ra, barima wo a kolon harige nde na wo be naxan dangi na boore ra pon, a bu abadan.

³⁵ Wo naxa fe rabolo, wo xaxili tixi naxan na, barima na sare gbo.

³⁶ Wo hayi na tunnabexi ma, alako wo xa Ala sago rakamali, wo fa fe sɔtɔ a naxan laayidixi wo be.

³⁷ A səbexi,
«A gbe mu luxi sɔnɔn.
Naxan lanma a xa fa, a fama ne,
a mu dugundima.

³⁸ N ma tinxintɔe kisima ne danxaniya saabui ra.

Kɔnɔ xa a sa li a man naxa gbilen xanbi,

n mu nelexinma a xa fe ra.»

³⁹ Won mu findixi fe rabeninyie xa ra, naxee xa fe xun nakanama. Won tan findixi danxaniyatɔe nan na, naxee kisima.

11

Danxaniya

¹ Danxaniya kanyi, a a xaxili tima fe nde ra a laxi naxan na. Hali a mu na fe toma a ya ra, a a kolon nɔndi nan a ra.

² Won benbae xili fanyi sɔtɔ na nan ma.

³ Danxaniya saabui ra, won a kolon a Ala nan dunjna daaxi a xa masenyi ra. Se naxan toma naa a fatanxi fe nan na naxan mu toma.

⁴ Danxaniya saabui ra, Habila naxa serexe ba Ala be naxan nu fan dangife Kabilia gbe ra. Ala naxa na serexe suxu, a Habila findi tinxintɔe ra a xa danxaniya saabui ra. Hali Habila to faxaxi, a naxan nabaxi danxaniya ra na findima ne masenyi ra won be.

⁵ Danxaniya saabui ra, Enoki naxa te koore ma, a mu faxa. Mixi yo mu no a tote, barima Ala nu bara a rate koore ma. Beenun a xate, Ala nu bara a masen a Enoki rafan a ma.

⁶ Mixi mu nɔmà rafande Ala ma danxaniya xanbi. Mixi naxan a makɔremà Ala ra, a lanma a xa la a ra a Ala na na, a nun a xa la a ra a Ala mixie nan sare fima naxee a fenma.

⁷ Danxaniya saabui ra, Nuha naxa kunkui banban alako a xa denbaya xa kisi. Ala nu bara banbaranyi xa fe fala a be beenun a xa dunjna li. Nuha nu gaaxu Ala ya ra. A xa danxaniya a masenma kiiti bara kana dunjna be. Nuha naxa tinxinyi sɔtɔ ke ra a xa danxaniya saabui ra.

⁸ Danxaniya saabui ra, Iburahima naxa Ala xui ratinme sigafe ra bɔxi ma a mu dɛnnaxan kolon, alako a xa mɛnni sɔtɔ ke ra.

⁹ Danxaniya saabui ra, Iburahima naxa sabati na bɔxi ma, Ala nu bara naxan laayidi a be. A naxa lu mɛnni ałɔ xɔrɔ a xa kiri banxie kui, ałɔ Isiyaga nun Yaxuba, naxee findixi na ketongoe ra.

¹⁰ A nu na a mamefe a
xa taa senbema soto, Ala taa
naxan koɔrinxi, a a ti.

¹¹ Danxaniya saabui ra,
Sara dibaritare fan naxa no
di baride nelexeforija kui,
barima a nu laxi a ra a Ala
mu a xa laayidi kanama.

¹² Na nan a to, xeme kerent
saabui ra, xemoxi naxan mu
nu noma di sotode sonon, na
naxa bɔnsɔe xungbe soto,
«naxan xasabi maniyaxi
tunbuie xasabi ra naxee na
koore ma, a nun meyenyi
xasabi ra naxan na baa
de ra. E konti mu noma
kolonde.»

¹³ Yi mixie bara faxa e xa
danxaniya kui, e mu fee soto
naxee nu laayidixi e be. E
nu laxi a ra a fanyi ra, a na
laayidie mu kanama. E nu a
kolon a e findixi «xɔrnee nan
na dunijna bende funi fari.»

¹⁴ Mixi naxee na fe moɔlie
falama, e a masenfe ne a e
na taa gbete fenfe e sabatima
dennaxe.

¹⁵ Xa e kelide xɔli nu
bara e suxu nu, e nu noma
gbilende naa.

¹⁶ Konti e nu taa gbete
fenma naxan fan e kelide be,
taa naxan na ariyanna. Na
kui, Ala mu yaagixi e ra, e xa
a xili e Marigi Ala, barima a
nu bara taa yailan e be.

¹⁷ Danxaniya saabui ra,
Iburahima mu tondi Isiyaga
bade serexi ra, Ala nu a
matoma temui naxe. A
mu tondi a xa di kerenyi
bade serexi ra, di naxan nu
laayidixi a be,

¹⁸ Ala nu bara a fala naxan
ma fe ra,
«Isiyaga nan findima i
bɔnsɔe ra,

i xili luma naxan xun ma.»
¹⁹ Iburahima nu a kolon a
Ala senbe gbo, hali Isiyaga
faxa, a nu noma na rakelide
faxe ma. Fayida na nan naba
misaali ra, barima Ala a xa
di ragbilen ne a ma.

²⁰ Danxaniya saabui ra,
Isiyaga naxa duba Yaxuba
nun Esayu be e xa simaya xa
fe ra.

²¹ Danxaniya saabui ra,
Yaxuba naxa duba Yusufu xa
die be, a nu luxi dendoronti
a xa faxa. A naxa Ala batu, a
yi masuxuxi a xa xuli ra.

²² Danxaniya saabui ra,
Yusufu naxa masenyi ti a xa
saya makore, a lanma e xa
naxan naba a fure ra Isirayi-
lakae minima Misira bɔxi ra
temui naxe.

²³ Danxaniya saabui ra,
Munsa to bari, a barimae
naxa a nɔxun kike saxan
bun ma a xa tofanyi xa fe
ra, e mu gaaxu mange xa
yaamari ya ra.

²⁴ Danxaniya saabui ra,
Munsa to mo, a naxa tondi
findide Firawuna xa di gine
xa di ra.

²⁵ A naxa wa a xon ma, a
xa toore soto Ala xa jama ya
ma, dine a xa nelexin yunubi
ra waxati dunkedi bun ma.

²⁶ A bara a kolon Ala xa
Mixi Sugandixi xa magore
nan fan dangi Misira naafuli
ra. A nu sare matoma a fama
naxan sotode yare.

²⁷ Danxaniya saabui ra,
Munsa naxa keli Misira bɔxi
ma, a mu gaaxu Firawuna
xa xone ya ra. A naxa
a tunnabexi, barima a nu
gaaxuxi Ala nan ya ra, naxan
mu toma.

²⁸ Danxaniya saabui ra, Munsa naxa Sayamalek^e Dangi Sali raba, a wuli kasan naad^e ma, alako sayamalek^e naxa Isirayilakae xa di singee faxa.

²⁹ Danxaniya saabui ra, Isirayilakae naxa Xulunyumi baa igiri a xaraxi ra. Misirakae to bira e f^{oxo} ra, e naxa madula ye x^{oora}.

³⁰ Danxaniya saabui ra, Yeriko t^{ete} naxa bira a y^{ete} ra, Isirayilakae to ge a rabilinde xi solofera bun ma.

³¹ Danxaniya saabui ra, langoe gine Raxabi naxa kisi kaafirie ya ma, barima a nu bara Isirayilaka yire rabenye yigiya a fanyi ra.

³² N munse sama na fari s^{onon}? Waxati mu luma n b^e n xa Gedeyon, Baraki, Samison, Yefite, Dawuda, Samuweli, nun namij^{onmee} xa fee fala.

³³ Danxaniya saabui ra, e naxa nō mangataae ra, e naxa n^{ere} tinxinyi kui, e naxa fe laayidixi s^{oto}, e naxa nō y^{ete} xaa^{ne} ra,

³⁴ e naxa ratanga t^e xungbe nun santidegema ma, e xa s^{enbetareya} naxa findi s^{enbe} ra, e naxa s^{enbe} s^{oto} gere kui, e fa s^{oori} galie keri.

³⁵ Gine ndee naxa e ngaxakerenyi faxaxie to, naxee rakelixi faxe ma. Mixi ndee naxa paxankata, e tondi minide na t^{ore} kui, alako e xa marakeli fanyi s^{oto}.

³⁶ Mixi ndee naxa b^{onbo}, e mayele s^{oto}, e lu geeli kui, e xirixi y^{oloxonyi} ra.

³⁷ Mixi ndee naxa mag^{ono}, e naxa t^{ore}, e naxa a ibolon, e naxa faxa santidegema ra. Ndee naxa lintan, y^{exxe} nun si kiri ragoroxi e ma, se birin baxi e yi ra, e paxankataxi, e halakixi,

³⁸ e nu fa lintan gbengberenyi ma, geyae longori ra, f^{onmee} nun yilie kui. A mu nu lanma dunija mixie xa na binye s^{oto} na danxaniyat^{ee} xa lu e ya ma.

³⁹ Na mixi naxan birin xili fanyi s^{oto} e xa danxaniya saabui ra, e mu fee s^{oto} naxee nu laayidixi e b^e.

⁴⁰ Ala mu tin e xa fe xa kamali won xanbi. A bara fe fanyi janige won b^e naxan dangi fe singe ra.

12

Tunnabexi

¹ Na danxaniyat^{ee} gali, naxee bara e xa danxaniya masen dunija b^e, e man xa findi misaali ra won b^e. Won xa fe birin nun yunubi birin nabolo naxan won t^{ore}ma won ma n^{ere} kui. Won xa won gi tunnabexi ra kira x^{on} ma Ala naxan saxi won ya ra.

² Won xa won ya ti Isa ra, naxan danxaniya kira rabixi won b^e, naxan fama won ma danxaniya rakamalide. Isa tin ne wuri magalanbuxi xa t^{ore} ra, alako a xa s^{ewa} yare. A mu gaaxu na yaagi ra. Na kui, a xa faxe dangi xanbi, a naxa a magoro Ala xa kibanyi yirefanyi ma.

³ Wo xa ratu a xa misaali ma, a t^{ore}ki naxe yunubit^{ee} saabui ra, alako

wo naxa tagan, limaniya
naxa ba wo yi ra.

⁴ Wo mu yunubi gerexi
sinden, han wo wuli xa mini.

⁵ Wo tan, Ala xa die, wo
bara neemu Ala xa masenyi
ma wo ralimaniyaxi naxan
na, a falafe ra,
«N ma di, i naxa yo Marigi

xa marakorosi ma,
limaniya naxa ba i yi ra, a i
xuruma temui naxe.

⁶ Marigi a xanuntenyi nan
xuruma.

A naxee birin kolonxi a xa
die ra, a e naxankata.»

⁷ Wo xa tin na ra, barima
Ala na wo xurufe ne alo a xa
die. Di mundun na, naxan
baba mu a xuruma?

⁸ Xa Ala mu wo xuruma,
alo di birin xuruma ki naxe,
a luxi ne alo wo mu findixi a
xa die ra, a lima a halale mu
wo ra.

⁹ Won babaë won xuruma
dunina, won fan e binya. A
mu lanma won xa tin a ra,
Baba Ala naxan na ariyanna,
a xa won xuru alako won xa
kisi?

¹⁰ Won babaë nu won xu
ruma waxati di nan bun ma
e yete xaxili ra, kono Ala
tan won xuruma won ma
munafanyi yati nan ma fe
ra, alako won xa lu Ala xa
seniyenyi kui.

¹¹ Na xurui xoroxo, a mu
mixi rasewama a fole, kono
a dñoxe ra, a foxi tinxinx
raminima ne yare boñesa
kui.

¹² Na na a ra, wo xa
wo senbe so, wo tan naxee
bellexee taganxi, naxee xinbi
tocrxi.

¹³ Wo xa wo jere kira tinx
inx xi xon ma, alako mabenye
naxa telexun, e xa yalan.

¹⁴ Lanyi xa lu wo nun
mixie tagi. Wo xa lu
seniyenyi kui, xa na mu a ra
wo mu Marigi toma.

¹⁵ Wo xa meeni wo bore
ma, alako mixi yo naxa mini
Ala xa hinne kui. Wo naxa
lu xon ra wo bore ma, na
fa mixi gbegbe tocr wo ya
ma.

¹⁶ Wo meeni de! Wo naxa
yenê raba. Wo naxa seriye
kana alo Esayu, naxan a xa
forija tide masaraxi bande
lenge keren xa fe ra.

¹⁷ Wo a kolon a to nu
waxi a baba xa duba a be,
a xa forija ke soto, a baba
naxa tondi. Esayu naxa a
mayandi yaye ra, kono a
baba mu tin na ra.

¹⁸ Wo mu wo makore na
yire ra wo xa wo bellexe din
a ra alo Isirayilakae fe naxan
to gbengberenyi ma. Te
nun nuxui foore nu na geya
fari dennaxe, foye xungbe
nu bñobñ a ra.

¹⁹ Wo mu sara xui nun
Ala xui magaaxui mexi.
Isirayilakae to na me, e
naxa Munsa mayandi alako
e naxa na xui me sñon.

²⁰ E naxa gaaxu Ala xa
yaamari ya ra, «Mixi nun
sube yo din yi geya ra, na
kanyi fama ne magonode, a
faxa.»

²¹ Na fe nu magaaxu han
Annabi Munsa naxa a fala,
«N bara gaaxu han n bara
seren.»

²² Kono wo tan bara wo
maso Siyon geya yire ra,
Ala Njne xa taa naxan
na ariyanna, Darisalamu
naxan na koore ma, maleke
wulu wulu malanxi dennaxe
seewé kui.

²³ Ala xa jama fan na na, naxee xili səbəxi buki kui ariyanna. E findixi Ala xa di singee nan na. Dunijna Makiitima Ala na mənni nə, a nun tinxintəe nii naxee xa fe bara kamali.

²⁴ Isa fan na naa, naxan bara findi saabui ra saate neənə rakamalife ra, naxan wuli bara findi sərəxə ra. Na fan dangi Habilə gbe sərəxə ra.

²⁵ Wo naxa tondi Ala xa masenyi ra. Mixi naxee tixi dunjna bende funi fari, e to tondi na masenyi ra, e naxa naxankate soto. Yakosi, won munse soto ma sənənxa a sa li won tondima masenyi ra, naxan fatanxi Ala yati yati ra naxan na koore ma?

²⁶ Singe Ala xui naxa bəxi raseren, kono yakosi a bara laayidi tongo, «N man bəxi raserenma nə, kono yi biyaasi n koore fan naserənma nə.»

²⁷ A to a fala, «n man,» na nu wama a masenfe nə a se daaxi birin naserənma nə, a fa kana. Fe naxan mu raserenma, na nan luma, a mu kana.

²⁸ Won fama lude mangəya niini naxan bun ma, na tan mu sərenma, na mu kanama. Na kui, won xa Ala tantu, won xa a batu yaragaaxui nun binyə ra a wama naxan xən,

²⁹ barima won Marigi Ala luxi nə alə te naxan se birin ganma.

13

Marasi danxaniyatəe be

¹ Wo xa wo tunnabəxi wo bore maxanufe ra ngaxakerenya kui.

² Wo xa xəjəe rasənə a fanyi ra. Mixi ndee xəjəe yigiyama nə, a fa sa li e mu a kolon xa maleke na a ra.

³ Wo xa ratu geelimanie ma nun mixie ma naxee naxankataxi. Wo xa fe fanyi raba e bə alə wo birin na fate bende kerenten kui.

⁴ Wo birin xa futi binya. Yənə nun langoeja naxa lu wo ya ma, barima Ala fama nə na seniyəntarena makiitide.

⁵ Wo naxa a lu kəbiri xa fe mile xa wo rajərə. Naxan na wo yi, wo xa wo wasa so nə. Ala yati naxa a masen, «N mu i rabəjənma, n mu i raboloma.»

⁶ Na nan a toxi won nəma a falade limaniya ra, «N Marigi n dəmenma, n mu gaaxuma. Adama tan nəma munse rabade n na kərə?»

⁷ Wo xa ratu wo xa yareratie ma, naxee bara Ala xa masenyi masen wo bə. Wo xa e jərə ki mato, e xa danxaniya xa findi misaali ra wo bə.

⁸ Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu masarama. A nu na ki naxə xoro, a man na na ki nə to, a man luma na ki nə abadan, na birin kərə kerenten.

⁹ Wo naxa bira xaranyi məcoli gbətəe fəxə ra. Wo bəjəe xa sənbə so Ala xa hinne saabui ra. Yaamarie, donse raharamuxie xa fe ra, nəe mu nəma wo malide.

¹⁰ Hərəməlingira walikəe mu nəma sərəxə donde naxan baxi won tan bə.

¹¹ Sərəxədubə kuntigi xu-ruse wuli bama nə sərəxə ra hərəməlingira kui yunubie

xa fe ra, kono na xuruse fate tan ganma ne taa fari ma.

¹² Na nan a toxi, Isa fan to wa jama rasseñiyenfe a yete wuli saabui ra, a naxa naxankata taa fari ma.

¹³ Won fan xa bira a foxy ra na yaagi kui taa fari ma,

¹⁴ barima won na taa naxan kui, a mu buma. Won taa nan fenfe naxan fama fade.

¹⁵ Won xa tantui fi Ala ma serexxe ra temui birin Isa saabui ra. Na serexxe findima won ma masenyi nan na naxan a xili matxoma.

¹⁶ Wo man naxa neemuu fe fanyie rabade mixie be. Wo xa wo booree ki, barima na fe moolie findima serexxe nan na naxee rafanxi Ala ma.

¹⁷ Wo xa wo xa yareratie xui ratinme, wo xa e xa yaamarie suxu, barima e na meenife wo ma, alako wo naxa gibile Ala foxy ra, xa na mu a ra na dentegé sa fama ne e toorode. Wo xa fe birin naba alako e xa no na dentegé sade seewe kui bojne mawa xanbi, barima na nan findima wo xa munafanyi ra.

¹⁸ Wo xa Ala maxandi muxu be, barima muxu a kolon muxu xaxili fixe, muxu wama jerefe fe fanyi mocli birin nan kui.

¹⁹ Wo man xa Ala maxandi muxu be, alako n xa no gibilende wo yire mafuren mafuren.

²⁰ Ala naxan bojnesa fima mixi ma, Ala naxan won Marigi Isa rakeli faxe ma, Isa naxan meenima a xa mixie ma a xa saatte wuli saabui ra, saatte naxan mu kanama abadan,

²¹ Ala xa feere birin fi wo ma alako wo xa no a sago rabade. Ala xa fe lu won bojne ma naxan nafan a ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matxoe na a be abadan. Amina.

²² N ngaxakerenyie, wo xa wo haake to n be yi masenyi xa fe ra, barima n mu woyenyi xenkuyaxi a gbe ra.

²³ Wo xa a kolon won ngaxakerenyi Timote bara a yete seto. Xa a mu bu fade, muxu birin fama ne wo yire.

²⁴ Wo xa wo xa yareratie nun seniyentoe birin xeebu muxu be. Italikae naxee na be, e fan bara wo xeebu.

²⁵ Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi

Annabi Yaki naxan sεbε

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui fiñdixi bataaxε nan na Annabi Yaki naxan sεbε Yuwifi danxaniyatœe ma naxee nu yensenxi pamanee kui. Na waxati, fee nu xɔrɔxɔxi Isayankae ma. Hali mangasanyi, a nu e naxankatama. Ala Xaxili Sεniyenxi naxa yi masenyi fi Annabi Yaki ma alako a xa a sεbε, a xa findi limaniya ra danxaniyatœe be, e xa e tunnabexi Ala xa nɔndi kira xɔn.

Yi Kitaabui marasi gbegbe nan firma danxaniyatœ birin ma. A a masenma ne won be a Ala xa fe falafe, a nun a xa sεriye rabatufe, e sese keren mu a ra. Danxaniya mu findima nɔndi ra, xa a kanyi mu birama Ala xa yaamarie fɔxɔ ra a xa dunjneigiri kui. Yi Kitaabui naxe a danxaniya nun kewali fanyi nan nεremma kira keren xɔn ma. E mu nɔma fatande e bore ra.

Yi Kitaabui won nasima a lanma won xa nεre ki naxe won ma danxaniya kui. A mu lanma won xa mixie rafisa e boore be. Won xa won bore mali, won xa won bore binya, won xa won bore xanu. Won xa won de suxu, wɔyεn kobi naxa mini won de i. Won xa won tunnabexi tɔɔre kui, won man naxa won yεte igbo.

Won naxa won xaxili ti yi dunija ra. Fe birin kui, won xa won xaxili ti Alatala nan na.

Ala xa won mali alako won birin xa yi sεriye suxu a suxu ki ma. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi Yaki naxan sεbε

Tunnabexiya, danxaniya, nun Ala xa sεriye rabatufe

¹ N tan Yaki nan yi ki, Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa konyi. N bara wo xεebu, wo tan Isirayila bɔnsœ fu nun firinyi naxee yensenxi pamanee ma.

² N ngaxakerenyie, wo xa sεewa tɔɔre mooli birin kui,

³ barima wo a kolon a wo tɔɔre naxan sɔtɔma danxaniya kui, a wo duluxɔtɔma nε.

⁴ Wo xa duluxɔtɔ han a rajɔnyi alako wo xa danxaniya xa tilin, wo xa findi mixi kamalixie ra, fefe mu luxi naxee xa fe ra.

⁵ Xa fahaamui mu na mixi nde yi ra wo ya ma, a kanyi xa Ala maxandi. A a sɔtɔma nε, barima Ala mixi birin kima a yiriwaxi ra a xa fonisireya ma.

⁶ Kɔnɔ fo mixi xa Ala maxandi danxaniya ra, a naxa siikε, barima mixi siikεxi luma ne ałɔ mɔrɔnyi, foye naxan bɔnbɔma, a a matutun.

⁷ Na kanyi naxa a majɔxun a a se nde sɔtɔma Ala ra,

⁸ barima a xaxili mu tixi Ala gbansan xa ra, a sanyie na kira wuyaxi nan xɔn.

⁹ Danxaniyatœ setare xa seewa barima Ala bara a xa fe ite.

¹⁰ Kono banna tan xa seewa Ala to bara a xa fe magoro, barima a xa fe jœnma ne alo sansi fuge tofanyi.

¹¹ Soge xœne na te, sansi lisima ne han a fuge bira, a xa tofanyi jœn. A na na ki ne banna fan be. A na a xa walie kui temui naxe, a birima na leeri ne.

¹² Nelexinyi na mixi be naxan a tunnabexima töre kui, barima xa a bara ge na töre raxande, Ala kisi xunnakeli firma ne a ma. Ala na nan laayidixi a xanuntenyie be.

¹³ Mixi ne wama tantanfe, a naxa a fala a Ala nan a ratantanfe, barima Ala mu birama fe jaaxi fœxœ ra, a man mu adama yo ratantanma fe jaaxi ra.

¹⁴ Adama yete waxonfe jaaxi nan a ratantanma. Na nan a mabendunma han a a rabira.

¹⁵ Adama waxonfe jaaxi xa di findixi yunubi nan na. Yunubi fan na raba, a xa di findima faxe nan na.

¹⁶ N ngaxakerenyi xanuxie, wo naxa la wule ra.

¹⁷ Ki hagigœ birin fatanxi Daali Mange nan na naxan na koore, naxan soge, kike, nun tunbuie daaxi, naxan mu masarama abadan.

¹⁸ A yete sagoe ma, Ala bara won nakisi a xa nöndi masenyi saabui ra, a won findi a xa die ra, alako won xa binyœ sœtœ dangife a xa daalise birin na.

¹⁹ N ngaxakerenyi xanuxie, wo xa yi wœyenzi me: Wo birin xa wo tuli mati wo bore ra, wo naxa gbata wœyenzi ra, wo bœne naxa te mafuren na,

²⁰ barima adamadi xa xœne mu a tutunma Ala xa tinxinyi ma.

²¹ Na na a ra, wo xa tondi fe jaaxi nun fe kobi möoli birin nabade. Wo xa wo yete magoro, wo xa nöndi susu naxan bara masen wo be, barima na nan nöma wo rakaside.

²² Wo xa Ala xa masenyi rabatu. Xa wo a rame gbansan kono wo mu a raba, wo bara wo yete madaxu.

²³ Xa mixi nde Ala xa masenyi rame, kono a mu bira a fœxœ ra, a luma ne alo mixi naxan a yatagi matoma kike ma,

²⁴ a fa siga, a neemu a yatagi ma a na ki naxe.

²⁵ Kono mixi naxan Ala xa seriye kamalixi matoma a fanyi ra, a a tunnabexi, a mu neemu seriye ma kono a a rabatu, na kanyi barakama ne. Ala xa seriye xœreya firma ne adamatiedie ma.

²⁶ Mixi yo a yete majoxun diinela ra, kono a mu a de noxi, na kanyi na a yete madaxufe ne. A xa diine tide yo mu na.

²⁷ Diine fiixe naxan nafan Baba Ala ma, a tan nan ya: won xa meeni kiridie nun kaajœ gineœ ma e xa töre kui, dunipa fe man naxa wo madaxu.

2

¹ N ngaxakerenyie, wo naxa mixie rafisa e boore bε, barima wo danxaniyaxi won Marigi Isa Nore Kanyi nan ma, Ala xa Mixi Sugandixi.

² Wo xa wo majoxun yi ma: Mixi nde naxa fa wo malanxi dənnaxε, xurundε xεεma daaxi na a belexε ra, dugi tofanyi ragoroxi a ma. Setare fan naxa fa, dugi fori tojnaaxi ragoroxi a ma.

³ Xa wo dugi tofanyi kanyi xεεbu a fanyi ra, wo fa a fala a bε, «I magorode fanyi nan yi ki,» kono wo fa a fala setare tan bε, «Ti menni,» xa na mu a ra, «Doxo bɔxι, n bun ma be,»

⁴ wo mu mixi rafisaxi a boore bε xε na ki? Wo mu jerexi majoxun kobi xa ra na ki?

⁵ N ngaxakerenyi xanuxie, wo wo tuli mati n na. Ala bara mixie sugandi naxee findixi setaree ra dunija ki ma, alako e xa findi ban-namixie ra danxaniya ki ma. Ala bara e sugandi alako e xa findi ketongoe ra a xa mangεya kui. Na nan laayidixi mixie bε naxee Ala xanuxi.

⁶ Kono wo tan, wo bara setaree mabere. Ban-namixie xa mu wo tɔɔrɔma, e wo xanin kiitisa xɔn ma?

⁷ E tan xa mu wo Marigi xili fanyi rasɔtɔma?

⁸ Wo xa Mange Alatala xa seriye nan nabatu, alo a sεbεxi Kitaabui kui ki naxε, «I xa i boore xanu alo i yεte kan gundi.» Xa wo na raba, wo bara bira fe fanyi fɔxɔ ra.

⁹ Kono xa wo mixi ndee rafisa e boore bε, wo bara

yunubi raba. Seriye nan wo makiitima, barima wo bara findi seriye matandilae ra.

¹⁰ Xa mixi seriye birin nabatu kono a yire keren matandi, na kanyi bara seriye birin matandi,

¹¹ barima naxan a falaxi, «I naxa yεne raba,» a tan nan man a falaxi, «I naxa faxε ti.» Hali i mu yεne raba, kono xa i faxε ti, i findixi Ala xa seriye matandila nan na.

¹² Na kui, wo xa wɔyεn, wo man xa wo jere alo naxee fama makiitide seriye ra naxan xɔrεya fima mixi ma.

¹³ Kiiti lɔxε, Ala mu kinikinima mixi ma naxan mu kinikini a boore adama ma. Kinikini sεnbε gbo kiiti bε.

Danxaniya nun a kewali

¹⁴ N ngaxakerenyie, a tide yo mu na xa mixi a fala a a danxaniyaxi, kono a mu kewali fanyi rabama. Yi danxaniya mɔɔli nɔma mixi rakiside?

¹⁵ Xa wo ngaxakerenyi mageli na a ra, lɔxε keren baloe mu na a yi ra,

¹⁶ mixi nde fa lu wo ya ma a a fala a bε, «Siga, i naxa kontɔfili, i xa dugi nde ragoro i ma, i xa i dege,» kono a fa lu a mu a xa kontɔfili ba, na kanyi xa wɔyεnyi tide yo mu na.

¹⁷ Danxaniya na na ki ne. Xa a mu mixi tutunma wali fanyie rabafe ma, a tide yo mu na.

¹⁸ Kono mixi nde nɔma a falade, «I tan, danxaniya kanyi nan i ra, kono n tan fe

fanyi raba nan n na.» Kata i xa i xa danxaniya masen n be wali fanyi xanbi. N tan n ma danxaniya masenma i be n ma kewali fanyi nan saabui ra.

¹⁹ I laxi a ra, a Ala keran na a ra. Na fan ki fanyi, kono hali jinnœe laxi na ra, e seren gaaxui ra.

²⁰ I tan xaxilitare, i mu a kolon danxaniya naxan mu kewali fanyi raminima, a tide yo mu na?

²¹ Munfe a niya won baba Iburahima naxa findi tinxitœe ra Ala ya i? A mu fatan a xa kewalie xa ma, a to a xa di Isiyaga fi Ala ma serexebade fari?

²² I bara a to, danxaniya nu walife ne a nun a xa kewali. Kewali nan danxaniya rakamalima.

²³ Na kui, a naxa raba alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe, «Iburahima naxa la Ala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a be.» Iburahima xili naxa fala «Ala xanuntenyi».

²⁴ Wo bara a to, adamadi xa kewali findima tinxinyi nan na a be, a xa danxaniya gbansan xa mu a ra.

²⁵ Langoe gine Raxabi fan xa kewali xa mu findi tinxinyi ra a be, a to xeerae rasene a xonyi, a kira masen e be e e gima naxan na?

²⁶ Mixi nii na siga, a fate faxama ne. Na kui, xa kewali fanyi mu na, danxaniya fan jœnma ne.

3

Adama wœyen ki

nun xaxilimaya naxan ke-lima koore ma

¹ N ngaxakerenyie, a mu lanma mixi wuyaxi xa findi karamœxœ ra wo ya ma, barima karamœxœ fama makiitide ne a xœrcœxœ ra dangi mixi gbetœe ra.

² Won birin tantanma fe wuyaxi ma. Xa mixi nde mu tantanma a xa wœyenyi kui, a mu tantanma dede. Na kanyi nœma a yete birin suxude tinxinyi kui.

³ Mixi na wa soe xa a waxœnfe raba, a karafoe nan nasoma a de i. Na nan nœma a fate birin najœredre.

⁴ Kunkui fan na na ki ne. Hali kunkui belebele, foye xungbe naxan tutunma, mixi a rajerema feya xurudi nan na, a a ragi a na wa sigafe dœnnaxe.

⁵ Nœnyi fan xurun, kono a fe igboma.

Wo a mato, te dondoronti di nœma wondi belebele gande.

⁶ Te nan na nœnyi fan na, naxan findixi dunijna fe kobi ra. Fate birin nœxœma fe jaaxi ra a xa wali saabui nan na. Mixi nœnyi nœma te sode a xa dunjœigiri birin na, barima te nan na nœnyi ra, te naxan kelima yahan-nama.

⁷ Adamadi nœma daalise mœoli birin xurude. Sube xaaœee, xœnie, bubusee, nun baa ma yœxœe, adamadi bara e birin xuru,

⁸ kono mixi yo mu nœma adamadi nœnyi xurude. Xœne na a ra naxan ma lintanyi mu danma, naxan xa kasare mu jœnma.

4

Waxɔnfe nun yete igbopa

¹ Wo sɔnxɔma, wo gerema.
Na raketima mun ma? A mu
kelima wo waxɔnfe kogie xa
ma naxee e boore gerema
wo bɔjɛ kui?

² Wo wama se nde xɔn,
kɔnɔ wo mu a sɔtɔma. Wo
faxe tima, wo mila wo boore
xa se ma, kɔnɔ wo mu
nɔma wo waxɔnfe sɔtɔde.
Wo sɔnxɔma, wo gerema,
kɔnɔ na birin, wo mu sese
sɔtɔma barima wo mu Ala
maxandima.

³ Wo na Ala maxandi fan,
wo man mu sese sɔtɔma,
barima wo xa maxandi mu
fan. Wo maxandi tima alako
wo na naxan yo sɔtɔ wo xa
a rawali wo waxɔnfe kogie
kui.

⁴ Wo tan danxaniyateree,
wo mu a kolon naxan
dunija maxanuma na bara
Ala findi a yaxui ra? Dunija
xanuntenyi findixi mixi nan
na naxan Ala xɔnxi.

⁵ Wo mu Ala xa Kitaabui
xa masenyi kolon? Ala
wama ne won xaxili, a bara
naxan fi won ma, a xa bira a
tan kerem na fɔxɔ ra.

⁶ Kɔnɔ na birin kui, Ala xa
hinne gbo dangi fe birin na.
Kitaabui a masenma,
«Ala mu tinma yete igboe ra,
kɔnɔ a hinnema yete magore
ra.»

⁷ Na kui, wo xa wo yete
magoro Ala bɛ. Wo tondi
Ibulisa bɛ, a fan a gima ne
wo ya ra.

⁸ Wo wo maso Ala ra, a
fan a masoma ne wo ra.
Yunubitɔe, wo wo yete
raseniyen. Filankafuie, wo
wo bɔjɛ rafiiχe.

⁹ Won won Baba, won
Marigi, batuma nenyi
kerenyi naxan na, won man
adamadi dankama a tan nan
na, Ala naxan daaxi a yete
misaali ra.

¹⁰ N ngaxakerenyie, dubε
nun danke minife de kerem
na, a mu fan.

¹¹ Ye xɔnɛ nun ye bɛxi
nɔma minide dulonyi kerem
na?

¹² N ngaxakerenyie,
xɔrɛ bili nɔma tugi bogi
raminide? Mangoe bili
nɔma xɔrɛ bogi raminide?
Fɔxɛ ye minima dulonyi
naxan na, ye bɛxi mu
minima mɛnni ra.

¹³ Nde findixi fahaamula
nun xaxilima ra wo ya ma?
A xa na masen a pɛre ki
fanyi nun a xa kewalie ra, a
naxee rabama bɔjɛ bɛxi kui,
naxan fatanxi fahaamui ra.

¹⁴ Xa tɔɔnɛ jaaxi nun mile
na wo bɔjɛ kui, wo naxa wo
yete igbo na fee kui, wo naxa
nɔndi masara wule ra.

¹⁵ Na xaxili mɔɔli mu ke
lix koore xɛ. A kelixi dunija
ne, Ala kolontareya, nun
Ibulisa ma.

¹⁶ Tɔɔnɛ nun mile na
dennaxɛ, ya isoe nun fe kobi
mɔɔli birin toma na ne.

¹⁷ Kɔnɔ fahaamui naxan
kelixi koore ma, a seniyen, a
mixi bɔjɛ sama, a dijɛma,
a kinikinima, a kewali
fanyi raminima, a mu mixi
rafisama a boore bɛ, a mu
filankafuina rabama.

¹⁸ Maale bogi minima a
garansanma bɛ ki naxɛ,
tinxyi fan minima mixi bɛ
na ki ne naxan birama lanyi
nun bɔjɛsa fɔxɔ ra.

⁹ Wo wa, wo sunnun, wo nimisa. Wo xa yele xa findi wo bε wa ra, wo xa sεεwε xa findi sunnunyi ra.

¹⁰ Wo wo magoro Marigi bε, a fan wo xa fe itema nε.

¹¹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra. Mixi naxan fe kobi falama a ngaxakerenyi xa fe ra, a a yεtε rafisa a bε, na kanyi bara Ala xa seriye matandi. A a yεtε rafisaxi Ala xa seriye nan bε na ki. Xa i bara na raba, i mu na Ala xa seriye rabatufe xε, i na a matandife nε.

¹² Seriyesa keren peti na a ra, kiitisa fan keren peti na a ra. A tan nan nōma mixi rakaside, a tan nan nōma mixi raloeede. Kōnō i tan, nde na i ra, i to i yεtε findixi i boore makiitima ra?

¹³ Wo wo tuli mati, wo tan naxee a falama, «To, xa na mu tina, muxu sigama nε taa nde, muxu jε kerēn ti na yuleya raba kui, muxu geeni sōtō.»

¹⁴ Wo na fe mōcli falama kōnō wo jan mu a kolon naxan fama rabade tina. Wo xa dunijēigiri findixi munse ra? Wo luxi nε alō wuyenga naxan toma dondoronti, a fa lōs.

¹⁵ A lanma nε wo xa yi nan fala, «Xa Ala tin, muxu tina toma nε, muxu yi nun yi raba.»

¹⁶ Kōnō yεtε igboe nan na wo ra. Na mu fan.

¹⁷ Na kui, xa mixi fe fanyi kolon a lanma a xa naxan naba kōnō a mu a rabama, na bara findi na kanyi bε yunubi ra.

5

Bannaya kobi

Tunnabexiya tɔɔre kui

*Ala maxandife danxaniya
ra*

¹ Yakōsi wo wo tuli mati, wo tan bannae. Wo xa wo wa xui ite, barima gbaloe nan fafe wo ma.

² Wo xa bannaya xun bara rakana, wo xa dugie bara bɔɔrɔ.

³ Wo xa xεεma nun gbeti bara xɔrixɔri. Na findima seede nan na wo xili ma, a a niya wo fate xa gan te ra. Wo bara naafuli malan yi waxati, kōnō waxati dɔɔnxɔε na a ra.

⁴ Wo wo tuli mati, wo tan naxee tondixi wo xa xε xabae sare fide. Wo xa walikēe wa xui bara Ala, Daali Mange, tuli li.

⁵ Wo xa dunijēigiri kui, wo mu tonyi dɔɔxɔxi wo waxɔnfε sese ma. Wo wo yεtε nan tun nalugama. Wo fa luxi nε alō xuruse turaxi a kōn naxaba lɔɔxɔε ma.

⁶ Wo bara kiiti jaaxi sa tinxintɔεe ma naxee mu nu tixi wo kanke, wo e faxa.

⁷ Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa dijε han Marigi fa lɔɔxɔε. Wo xa a raba alō xεsa a rabama ki naxε. A dijε han tunεbirε, naxan a niyama sansi xa mɔ, a bogi.

⁸ Wo fan xa dijε. Wo xa limaniya, barima Marigi fa lɔɔxɔε bara makɔrε.

⁹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra, xa na mu a ra kiiti na sa, a mu fanma wo bε. A gbe mu luxi kiitisa xa fa.

¹⁰ N ngaxakerenyie, wo xa lu alɔ namijɔnme naxee kawandi ti Marigi xili ra, e e tunnabexi tɔɔre kui.

¹¹ Won a kolon barake na mixi bɛ naxan a tunnabexima tɔɔre kui. Wo bara a mɛ Ayuba a tunnabexi ki naxe. Wo man bara a to Marigi naxan nabaxi a bɛ a xa tɔɔre dangi xanbi. Marigi xa xanunteya nun a xa kinikini gbo.

¹² N ngaxakerenyie, naxan dangi fe birin na, wo naxa wo kali koore ra, wo naxa wo kali bɔxi ra, wo naxa wo kali sese ra. Wo na «iyo» fala, a xa findi nɔndi ra. Wo na «ade» fala, a xa findi nɔndi ra. Xa na mu a ra kiiti na sa, a mu fanma wo bɛ.

¹³ Mixi na wo ya ma naxan tɔɔrɔxi? A kanyi xa Ala maxandi. Mixi na wo ya ma naxan jɛlexinxì? A kanyi xa Ala tantu bɛeti ra.

¹⁴ Mixi na wo ya ma naxan furaxi? A kanyi xa danxaniyatɔɛ nama kuntigie xili, e xa Ala maxandi a bɛ, e xa ture nde maso a ma Marigi xili ra.

¹⁵ Ala maxandi naxan fatanxi danxaniya ra, a furema rayalanma nɛ. Marigi furema rakelima nɛ. Xa a bara yunubi raba, Marigi a xafarima nɛ.

¹⁶ Na kui, wo xa wo xa yunubie fala wo bore bɛ, wo xa Ala maxandi wo bore bɛ, alako wo xa yalan. Tinxintɔɛ Ala maxandi naxan tima, na Ala maxandi xa wali sɛnbɛ gbo.

¹⁷ Eliya nu findixi adamadi nan na alɔ won tan. A to

Ala maxandi a bɔŋe birin na alako tune naxa fa, Ala naxa a xa dube suxu. Tune mu fa bɔxi jɛ saxan kike senni.

¹⁸ Na dangi xanbi, Eliya man naxa Ala maxandi tune man xa fa. Koore naxa tune bɛjìn, bɔxi sansie naxa bogie ramini.

¹⁹ N ngaxakerenyie, xa mixi nde wo ya ma a bara nɔndi kira bɛjìn, kɔnɔ mixi gbɛtɛ fa a ti kira fanyi xɔn ma,

²⁰ wo xa a kolon, mixi naxan yunubitɔɛ bama a xa yunubi fe ma, a bara a niya yunubitɔɛ xa kisi, a xa yunubi birin bara xafari.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Piyéri
naxan səbə
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Isa xa xəera Piyéri nan yi Kitaabui səbə Isayankae ma, naxee nu yensenxi yire wuyaxi Rōma mangeya bun ma. Na waxati Rōma nu bara no jamanə gbegbe ra. Rōma na jamanə neñe masotə, a mu tondima na jamanə xa a gbe diine rabatu, kono a nu wama ne na jamanə xa Rōma xa kuyee fan batu. Isayankae mu tin na rabade Ala xa seriye xa fe ra. E nu a kolon Ala keran nan a ra. Na kui, Rōma mangasanyi naxa e naxankata a naaxi ra.

Piyeri yi Kitaabui səbəxi ne, alako a xa Isayankae ralimaniya naxee nu na na tɔɔre mɔɔli kui. A naxa a fala e bə a tɔɔre naxan fatanxi fe fanyi rabafe ra, a na mu naaxu, yaagi mu na a kui. A man naxa Isa xa faxe masen e be misaali ra, alako e xa a kolon Alatala na e səeti ma e xa tɔɔre kui, a man fama ne e rakelide faxe ma. Na birin nɔma findide limaniya ra Isayanka birin be naxee tɔɔrōma e xa danxaniya xa fe ra.

Piyeri fe gbegbe masenma danxaniyatəe be e ñere ki xa fe ra. A won yamarima won xa bira Ala xa seniyənyi

fɔxɔ ra. Xa won findixi Ala fɔxirabiree nan na, a lanma won xa ñere a xa kira xɔn ma. Ala xa won mali na kui. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Piyéri
naxan səbə**

Xəebui

¹ N tan Piyéri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xəera, n bara wo xəebu yi səbeli ra, wo tan mixi sugandixi naxee yensenxi jamanəe ma alɔ Pontu, Galati, Kapadose, Asi, nun Bitiniya, e findi xɔjəe ra dənnaxe.

² Baba Ala nu bara wo sugandi kabi a rakuya alɔ a nu wama a xɔn ma ki naax. A Xaxili bara wo rasəniyən, alako wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xui ratinmə, wo man xa seniyən a wuli saabui ra. Ala xa hinne nun bɔjəesa xa gbo wo yi ra.

Ala xa kisi

³ Tantui na Ala be, won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi Baba. A bara kinikini won ma, a a niya won xa bari a neñe ra Isa xa marakeli saabui ra. A to Isa rakeli faxe ma, a naxa a niya won fan xa a kolon kisi na won be yare.

⁴ Na kisi findixi ke seniyənxi nan na naxan mu nɔnma, naxan mu kanama, naxan nagataxi won be ariyanna kui.

⁵ Wo to danxaniyaxi Ala ma, a wo makantama ne a senbe ra, alako wo xa kisi

sotō, a fama naxan naminide wo ma waxati dōnxaes.

⁶ Na kui, s̄eewē na wo b̄e, hali wo to na tōrē mōcli birin kui yi saxanyi.

⁷ Na fe xōrōxōee a niyama ne fe jaaxi birin xa ba wo xa danxaniya kui, a xa findi danxaniya sabatixi ra. A maniyaxi x̄eema nan na naxan gbi bama te ra. Wo xa danxaniya tide gbo x̄eema b̄e. Ala xa Mixi Sugandixi Isa na fa, a wo matōxoma ne, a wo xun nakelima ne, a wo binyama ne wo xa danxaniya xa fe ra.

⁸ Wo bara Isa xanu, hali wo to mu a toxi. Hali wo to mu a toxi fa, wo lama a ra. S̄eewē xungbe naxan tagi mu nōma rabade, a bara gbo yē wo yi,

⁹ barima wo bara kisi sotō, wo xa danxaniya nu wama naxan x̄on.

Namijōnmee xa masenyi

¹⁰ Namijōnmee yati nu katama ki fanyi ra na kisi xa fe kolonfe wo naxan sotoxi Ala xa hinne saabui ra.

¹¹ E nu wama na kisi fa temui nun a fa ki kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili naxan xa fee masen e b̄e. Na Xaxili naxan nu sabatixi e i, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa tōrē nun a xa xunnakeli masen e b̄e beenun nee xa raba.

¹² Ala a masen ne namijōnmee b̄e, a e mu nu na x̄eera ibafe e xa waxati mixie xa b̄e. E nu na a ibafe wo tan nan b̄e. E x̄eera naxan ibaxi, mixi gbetē bara na xibaaru fanyi ti wo b̄e Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxan kelixi koore

ma. Hali malekēe yati wama na masenyi kolonfe.

Danxaniyatœxa seniyenyi

¹³ Na nan a ra, a lan wo xa wo xaxili yailan fe ma wo naxan nabama, wo xa wo x̄on sa wo yete x̄on ma, wo xa wo xaxili birin ti Ala xa hinne ra, a naxan fama wo ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa fa lōxœs.

¹⁴ Wo naxa bira wo waxonfe jaaxi fōx̄o ra alō wo nu a rabama ki naxe beenun wo xa Isa kolon. Wo xa wo Baba Ala xui rabatu.

¹⁵ Wo jere ki xa seniyen alō Ala naxan wo xilixi a seniyenxi ki naxe.

¹⁶ A sebexi Kitaabui kui, «Wo xa seniyen, barima n tan seniyen.»

¹⁷ Wo ne Ala maxandima, wo a falama a b̄e a wo Baba, Ala naxan mixi birin makiitima a wali ra tinxinyi ra. Na kui, waxati dōnxaes naxan luxi wo b̄e yi dunija bende fuji fari, wo a masen wo jere ki ma a wo a binyaxi.

¹⁸ Wo xun mu saraxi se ra naxan kanama alō x̄eema nun gbeti. Ala bara wo ratanga wo babae jere ki kobi ma.

¹⁹ Wo xunsaraxi Ala xa Mixi Sugandixi wuli nan na, naxan baxi s̄erexē ra, alō yexē fanyi lanyuru yo mu na naxan ma.

²⁰ Ala nu bara a sugandi beenun dunija xa daa, kōnō a naxa a masen dunija b̄e yi waxati dōnxaes wo tan nan xa fe ra.

²¹ Wo danxaniyaxi Ala ma a tan nan saabui ra, Ala naxan nakeli faxe ma, a fa a

xun nakeli. Na kui, wo la Ala ra, wo xa wo xaxili ti a ra.

²² Wo to bira nöndi fôxø ra, wo bara séniyen, xanunteya fiixø bara lu wo bønø ma wo ngaxakerenyie bø. Na na a ra wo xø wo bore xanu wo bønø birin na.

²³ Wo bara bari a neenø ra Ala xa masenyi saabui ra. Na masenyi misaalixi sansi xøri nan na, naxan mu kanama abadan. A mu kanama alo sansi xøri boore naxan sama bøxi ma.

²⁴ Ibunadama misaalixi sansi nan na. A xa nøre luxi alo sansi fugaxi. Sansi tan lisima ne, a fuge fa bira,

²⁵ kõo Marigi xa masenyi tan buma abadan. Na masenyi nan findixi xibaaru fanyi ra naxan ibaxi wo bø.

2

Ala xa Nama

¹ Wo xa fe jaaxi, wule, filankafuija, milanteya, nun xili kane bejin.

² Wo xa bira Ala xa masenyi fôxø ra alo diyøre wama xipø xon ki naxø. Na nøma a niyade wo xa kisi xa sabati,

³ barima wo bara Ala xa hinne kolon.

⁴ Wo wo makøre Isa ra naxan misaalixi gemø këndë ra banxi tima naxan fari. Adamadie bara mæe a ra, kõo Ala tan na gemø nan sugandixi barima a rafan a ma ki fanyi ra.

⁵ Wo fan misaalixi gemø këndee nan na naxee tixi Ala Xaxili xa banxi ra. Wo bara findi seregedubø séniyenchie ra alako wo xa wo bønø

ba seregedubø ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na nan nafan Ala ma.

⁶ A sebexi Kitaabui kui, «N bara gemø nde sugandi, naxan tide gbo.

N a døxøma Siyoní ne, a findi tuxui gemø nan na.

Naxan lama a ra, na kanyi mu yaagima.»

⁷ Wo tan naxee danxaniyaxi, naxee lama a ra a na gemø sugandixi tide gbo, xunnakeli na wo be. Kõo yi masenyi sebexi danxaniyateree nan be, «Banxitie mæe gemø naxan na,

na nan findixi gemø këndë ra banxi tuxui ma.»

⁸ A man masenxi, «Mixie e sanyi radinma na gemø ra, e fa bira.»

E birama ne barima e mu tinma Ala xa masenyi ratinmede. Ala bara na ragiri e ma.

⁹ Kõo Ala wo bønsøe nan sugandixi, a xa findi mange xa seregedubøe ra. A wo si raseniyen, a wo xunsara. A naxa wo ramini dimi kui, wo xa lu a xa nøre bun ma. A na birin naba ne alako wo xa a matøxø dunija ma.

¹⁰ Singe wo mu nu findixi si ra, kõo yakosi wo bara findi Ala xa nama ra. Singe Ala mu nu kinikinixi wo ma, kõo yakosi a xa kinikini bara kamali wo bø.

¹¹ N xanuntenyie, wo xa limaniya. Wo naxa bira dunija fee fôxø ra, barima nee wo bama Ala xa kira nan xon ma. Bekae mu na wo ra. Wo xonyi mu na yi dunija bënde funi fari xa ra.

¹² Wo xa dunija mixie xa tɔɔ̄gɛ xun nakana wo xa wali fanyi saabui ra, alako e fan xa Ala matɔɔ̄xɔɔ̄cɛ ma.

Mangasanyi

¹³ Wo wo yɛtɛ magoro dunija mangɛ birin bɛ Marigi xa fe ra. Yaamari soxi e tan nan yi, a findi mangɛ xungbe ra,

¹⁴ a findi mangɛ xa xɛerae ra, alɔ̄ gomina. E fe kobi rabae makiitima, e fe fanyi rabae matɔɔ̄xɔ.

¹⁵ Ala wama nɛ wo xa xaxilitaree dɛ balan wo xa wali fanyi saabui ra.

¹⁶ Wo xa yɛrɛ alɔ̄ mixi naxee bara xɔreya sɔtɔ, kɔnɔ na xɔreya naxa a niya wo xa lu fe jaaxi kui. Wo xa findi Ala xa konyie ra.

¹⁷ Wo xa mixi birin binya. Wo xa wo ngaxakerenyie xanu. Wo xa gaaxu Ala ya ra. Wo xa mange xungbe binya.

Isa xa tɔɔ̄re misaali

¹⁸ Konyie, wo xa wo yɛtɛ magoro wo marigie bɛ binyɛ kui, hali e findi mixi xa fe maxɔɔ̄xɔɔ̄xi ra. Wo naxa mixi fanyie xa gbansan xui ratinmɛ,

¹⁹ barima fe fanyi nan a ra tinfe e xa i tɔɔ̄rɔ̄ tinx-intareya ra Ala xa fe ra.

²⁰ Xa wo tɔɔ̄re nde sɔtɔ wo xa wali kobi xa fe ra, fe fanyi mu a ra. Kɔnɔ xa wo tɔɔ̄re nde sɔtɔ wo xa fe fanyi xa fe ra, Ala na kolonma nɛ wo bɛ.

²¹ Wo xilixi na nan ma, barima Isa fan tɔɔ̄rɔ̄ nɛ wo bɛ, na fa findi misaali ra wo bɛ wo birama naxan fɔxɔ ra.

²² «A mu yunubi raba, a mu wule fala.»

²³ E to a konbi, a mu a gbejɛxɔ. E to a tɔɔ̄rɔ̄, a mu wɔyɛn xɔcɔxɔɛ fala. A naxa kiiti so kiitisa tinxinxì yi ra.

²⁴ A naxa faxa wuri magalanbuxi ma won ma yunubie xa fe ra, alako won xa fe jaaxi lu na, won xa yɛrɛ tinxinyi kui. A xa fie nan wo rayalanxi.

²⁵ Wo nu luxi nɛ alɔ̄ xuruse rabɛjinxie, kɔnɔ yakɔsi wo bara gbilen wo kantama ma, naxan a cɔxɔ saxi wo nii xɔn ma.

3

Futi xiri

¹ Wo tan ginɛe, wo fan xa wo yɛtɛ magoro wo xa mɔrie bɛ, alako wo xa mɔri danxaniyateree xa nɔ danxaniyade wo tan e xa ginɛe wali ki saabui ra, hali wo mu sese fala e bɛ,

² e xa wo xa maraseniyeniyi nun yaragaaxui gbansan to.

³ Ginɛe, wo naxa kata wo yɛtɛ rayabude xunmasee ra, alɔ̄ xun dɛnbe, tulirasoe xɛɛma daaxi, xa na mu dugi tofanyie.

⁴ Ginɛe xa tofanyi xa findi bɔjɛ fanyi nan na. Tofanyi nan na ki naxan mu kanama. Na nan tide gbo Ala bɛ.

⁵ Singe ra ginɛ seniyenxie nu na ki nɛ. E xaxili nu tixi Ala ra, e e yɛtɛ magoroxi e xa mɔrie bɛ,

⁶ alɔ̄ Sara naxan nu Ibrahima xui rabatuma, a nu fa a xili «n marigi». Wo findixi a tan nan bɔnsɔe ra,

xa wo fe fanyi raba, wo mu
tin gaaxui yo xa wo xaxili ya
iso.

⁷ Wo tan fan, xemee, wo
nun wo xa ginée, wo xa
lu lanyi kui. Wo xa wo
bore fahaamu. Xemee xa a
kolon a a senbe gbo a xa
gine bε. Xemee xa ginée
binya barima wo birin nan
ke kerēn tongoma, naxan
findi kisi ra, Ala naxan firma
a xa fonisireya kui. Wo xa
wo xa ginée binya, alako Ala
xa wo xa maxandi suxu.

Xanunteya

⁸ Wo xa lan wo bore ma,
wo xa wo bore fahaamu.
Ngaxakerenya xanunteya xa
lu wo tagi. Wo kinikini wo
bore ma, wo man xa wo yεtε
magoro wo bore bε.

⁹ Wo naxa fe jaaxi joxo
fe jaaxi ra, wo naxa konbi
joxo konbi ra. Wo lan ne wo
xa duba wo bore bε, barima
wo xilixi na nan ma, alako
wo xa dubε sotε ke ra. A
sebexi Kitaabui kui,

¹⁰ «Naxan wama simaya
joxunme xon ma,
heeri gbo naxan kui,
na kanyi naxa fe kobi fala,
wule naxa mini a de kui.

¹¹ A xa gbilen fe jaaxi foxo
ra.

A jεrε ki xa fan.

A xa bira bɔjεsa foxo ra
tunnabexi kui,

¹² barima Marigi ya tixi tinx-
intεe nan na,

a tuli matixi e xa maxandi
ra.

Kono, a a kobe rasoxi ne fe
kobi rabae tan na.»

Kawandi tife

¹³ Nde nɔma wo tɔɔrɔde
xa fe fanyi rabafe bara wo
bɔjε suxu?

¹⁴ Hali wo tɔɔrɔ tinxinyi
xa fe ra, wo heeri nan
sɔtɔma. Wo naxa gaaxu fe
ya ra dunija mixie gaaxuma
naxan ya ra, wo bɔjε naxa
ifu.

¹⁵ Kono wo xa Ala xa Mixi
Sugandixi findi wo Marigi ra
wo bɔjε kui. Wo xa fata a xa
fe tagi rabade mixie bε wo
laxi wo xa kisi ra fe naxan
ma,

¹⁶ kɔnɔ wo xa na masenyi
ti dɔyindɔyin binye kui.
Wo xa na raba bɔjε fixε
ra alako wo yaxui naxee
wo tɔɔrεgεma Ala xa Mixi
Sugandixi xa fe ra, e xa lu
yaagi kui.

¹⁷ Xa Ala a ragirima, a fisa
i xa tɔɔrɔ fe fanyi xa fe ra,
dine i xa tɔɔrɔ fe jaaxi xa fe
ra.

¹⁸ Isa tinxitεe fan faxa
ne kerenyi ra tinxitaree xa
yunubie xa fe ra, alako a xa
wo maso Ala ra. E naxa
a fate faxa, kono Ala Xaxili
naxa a nii ragbilen a ma.

¹⁹ Ala Xaxili siga ne
kawandi tide mixie bε naxee
nu na geeli kui laaxira,
naxee singe nu bara tondi
Ala xui ratinmede.

²⁰ Ala nu na e mamefe
Annabi Nuha nu kunkui
banbanma temui naxε. Mixi
solomasaxan gbansan nan
kisi kunkui kui ye ma.

²¹ Na fe bara findi misaali
ra danxaniyatεe xunxa fe
ra, naxan mixi rakisma
yi waxati Ala xa Mixi
Sugandixi Isa xa marakeli
saabui ra. Na xunxafe ye

хօօրա, а му ոչօք бама mixi fate, կօօ а findima nate tongoe nan na Ala mabiri.

²² Isa bara te Ala yire-fanyi ma ariyanna. Malekəe, jinnəe, nun sənbəmae birin na a xa yaamari bun ma.

4

Kεյнa masarafe

¹ Isa xa տօրէ dunija bende funi fari, a xa findi misaali ra wo be, naxan a niyama wo xa limaniya. Danxaniyatօе naxan fate naxankatama, na bara yunubi fe lu na.

² Na kui, a bara dunija waxօնfe lu na, a xa bira Ala waxօնfe ֆօք̄ ra a xa simaya kui naxan luxi.

³ Wo տեմui naxan nabaxi dunija waxօնfe ֆօք̄ ra, na bara wasake. Wo bara bu dunija fe kobi kui also յե՞ս rabafe, siisife, xulunyi jaaxi, beere minfe, nun kuye batufe, naxan findixi fe jaaxi ra.

⁴ Dunija mixie de bara ixara, barima wo mu birama e ֆօք̄ ra սօնօն na dunija fee rabade. Na kui, e wo xili kanama,

⁵ կօօ e դեղեգ sama նե kiitisa be, naxan fama mixi baloxie nun faxamixie makiitide.

⁶ Na nan a ra, Ala xa xibaaru fanyi naxa iba faxamixie fan be, alako Ala xa e nii rakisi, hali mixie to bara ge e fate tan makiitide.

Wo bore malife

⁷ Լօքօ ծօխօք̄ բարա makօրէ. Wo xa wo xaxili

raxara, wo xa wo յե՞ս suxu, alako wo xa ո՞ Ala maxandide.

⁸ A gbengbenyi wo xa wo bore xanu a fanyi ra, barima xanunteya yunubi gbegbe nan makotoma.

⁹ Wo xa wo bore rasenə Եօյէ fanyi ra, hali wo mu a findi Ո՞յը xunxuri ra.

¹⁰ Ala hinnexi wo ra ki naxe, wo fan xa hinne wo bore ra na ki ne, alako wo xa findi Ala xa walike fanyie ra, naxee a xa hinne itaxunma.

¹¹ Xa mixi wama masenyi nde tife, a xa Ala xa masenyi ti. Xa mixi wama a boore malife, a xa na raba Ala senbe ra, alako Ala xa matօխօք̄ սօտ a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matօխօք̄ nun senbe na a be abadan. Amina.

Isayankae xa տօրէ

¹² N xanuntenyie, na naxankate naxa wo տեռնա, wo naxan tofe. Fe նե՞նե mu a ra.

¹³ Տօրօfe ալ Ala xa Mixi Sugandixi տօրօ ki naxe, na xa findi սե՞ւ բա wo be, alako wo man xa յելքին a xa նօրե masen լօխօք̄.

¹⁴ Xa e wo konbi Ala xa Mixi Sugandixi xili xa fe ra, հե՞րի na wo be, barima Ala Xaxili ոյօքի na wo ma.

¹⁵ Wo naxa naxankate սօտ nii bafe ma, մոյէ tife ma, fe kobi rabafe ma, xa na mu a ra naafixiya ma.

¹⁶ Կօօ xa wo naxankate սօտ barima Isayankae nan wo ra, wo naxa yaagi, wo xa Ala matօխօք̄ Isayanka xili xa fe ra.

¹⁷ Naxankate waxati bara wa fōlōfe Ala xa jnama ma. Xa a fōlō won tan ma, a rajonma danxaniyateree ma di?

¹⁸ «Xa tinxintœ kisife xōcxōc, Ala kolontare nun yunubitœ tan luma di?»

¹⁹ Mixi naxee naxankatama, barima e na Ala waxōnfe rabafe, e xa e xaxili ti e Daali Mange ra naxan xa lanlanteya mu kanama.

5

Marasie

¹ Danxaniyatœ kuntigie, n bara wo ralimaniya. Kuntigi nan n fan na alō wo tan. N seedejōxōya bama Isa xa tōrē xa fe ra. Isa na fa a xa nōrē masende dunipa bē, n fan a sōtōma ne.

² Wo xa wo jēngi sa Ala xa jnama xōn ma naxan na wo xa kantari bun ma, alō xuruse kantœ mēenima a xa gōrē ma ki naxe. Wo xa danxaniyatœe danxun wo janige ra alō Ala wama a xōn ma ki naxe. Wo naxa na raba alō e na wo karaxan. Wo naxa a raba kōbiri geeni xa fe ra, wo xa a raba wo bōrē birin na.

³ Wo naxa danxaniyatœe yamari a xōrōxœ ra, naxee bara taxu wo ra. Wo xa findi misaali ra e bē.

⁴ Xuruse kantama xungbe na fa, a wo binyama nōrē ra naxan mu masarama.

⁵ Fonikee, wo fan xa wo yētē magoro forie bē. Wo xa wo yētē magoro wo bore bē, barima a sēbexi, «Ala yētē igboe gerema ne, kōnō a hinnema yētē magoree ra.»

⁶ Wo xa wo yētē magoro Ala sēnbē bun ma, alako a xa wo xa fe ite a waxati.

⁷ Wo xa wo xa kōntofili birin so a yi ra, barima a nēngi sama wo xōn ma.

⁸ Wo wo o cōjū sa wo yētē xōn ma. Wo naxa yanfa. Wo yaxui Ibulisa na fe birin nabafe alako a xa wo xa fe kana. A luxi alō yētē naxan mixi fenfe a xa a don.

⁹ Wo ti a kanke i wo sabatixi ra wo xa danxaniya kui. Wo a kolon a Sentanë danxaniyatœe birin tōrōfe na ki ne dunija kui.

¹⁰ Wo na ge tōrōde don-doronti, Ala hinnente fama wo xa fe yailande, a wo ralimaniya, a sēnbē so wo yi naxan mu kanama. Ala wo xilixi ne a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra wo xa lu a xa nōrē bun ma abadan.

¹¹ Sēnbē na Ala nan bē abadan. Amina.

Nungui

¹² N bara yi bataaxē sēbē wo ma, n ngaxakerenyi du-luxōtōxi Silasi saabui ra, alako n xa wo ralimaniya, n xa seedejōxōya ba a wo na Ala xa hinne yati nan bun ma.

¹³ Isayanka naxee na Babilōn, Ala naxee sugandixi alō wo tan, nee bara wo xēebu, a nun n ma di Maraki.

¹⁴ Wo wo bore xēebu xanunteya sunbui ra. Ala xa wo bōrē sa, wo tan naxee na Isa fōxō ra.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Piyéri naxan sεbε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isa xa xεera Piyéri naxa yi Kitaabui firin nde sεbε danxaniyatœe ma alako e xa limaniya, e xa lu Ala xa kira xɔn ma. A naxa e ratu a e xa danxaniya mu fatanxi fe fufafu xa ra. A fatanxi Isa xa taruxui nan na, naxan findixi nɔndi yati yati ra. Piyéri seedejəxɔya bama na taruxui xa fe ra. A naxan toxi Isa xa dunijneigiri kui, a nun a naxan kolonxi namijɔnmee xa Kitaabuie kui, na birin bara findi seede ra a nɔndi ki ma.

Piyéri to ge na masende, a man naxa a fala danxaniyatœe bε a mixie nɔma minide naxee e yetε xili falama namijɔnmee, xa na mu a ra karamɔxɔ, kɔnɔ wule falεe nan e ra. Na mixi mɔɔli na na. Won nɔma e kolonde e xa wali nun e xa wɔyεnyi saabui nan na. Xa e xa masenyi nun e pere ki mu lanxi Ala xa Kitaabui xa seriye ma, wule falεe nan e ra.

A rajɔnyi Piyéri a falama Isayankae bε e xa e tunnabexi, barima Isa fama ne gbilende dunija ma e fɔxɔ ra, a fa e xanin ariyanna. Ndee nu wama Isa xili kanafe, a falafe ra a Isa bara dugundi, a a mu

fa alo a laayidixi ki naxε. Piyéri naxa a tagi raba e bε a Isa dugundife fatanxi a xa xanunteya nan na, barima a wama mixi gbegbe xa so a xa niini bun beenun a xa fa kiiti dɔnxɔe sade.

Na masenyi birin findixi limaniya nun lɔnni nan na won bε. Ala xa won mali na kolonfe ra. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Piyéri naxan sεbε

Xεebui

¹ N tan, Simon Piyéri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi nun a xa xεera, n bara yi bataaxe sεbε wo ma. Won tan naxee bara danxaniya Isa ma, won birin bara danxaniya kerén sɔtɔ won Marigi Ala nun won Nakisima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa tinxinyi saabui ra.

² Ala xa hinne nun bɔjɛsa gbegbe fi wo ma Ala nun won Marigi Isa kolonfe saabui ra.

Isayankae pere ki

³ Won to bara Ala kolon, naxan won xilixi a xa nɔrε nun a xa fanyi saabui ra, a bara fe birin so won yi a senbe ra, won hayi na naxan ma perefe ra a waxɔnki.

⁴ Ala xa nɔrε nun a xa fanyi bara a niya won xa fe laayidixi sɔtɔ naxan maniyε mu na, a falafe ra a won xa won gi fe jaaxie ma dunija ma, naxee fatanxi

mixi waxonfe kobi ra, won fa lu Ala xa nore kui.

⁵ Na kui, wo xa kate birin naba nere ki fanyi xa sa wo xa danxaniya xun ma,

Ala kolonfe xa sa wo nere ki fanyi xun ma,

⁶ wo xa yete suxui xa sa Ala kolonfe xun ma,

wo xa tunnabexi xa sa wo xa yete suxui xun ma,

wo xa Ala yaragaaxui xa sa wo xa tunnabexi xun ma,

⁷ ngaxakerenya xa sa wo xa Ala yaragaaxui xun ma,

xanunteya fan xa sa wo xa ngaxakerenya xun ma.

⁸ Xa na fe mooli xun luma masa ra wo be, na a niyama ne wo xa no walide Marigi Isa be, Ala xa Mixi Sugandixi, na man a niya wo xa no a kolonde a fanyi ra.

⁹ Kono xa na mu a ra, wo bara neemu Ala wo xa yunubi dangixie xafarixi ki naxe. Na kui, wo bara lu alo dognxui naxan mu se igbema a fanyi ra.

¹⁰ N ngaxakerenyie, Ala bara wo xili, a bara wo sugandi. Wo kate birin naba alako wo xa danxaniya xa sabati. Xa wo na raba, wo mu birama abadan.

¹¹ Na kui, Ala wo rasenema ne a fanyi ra a xa Mixi Sugandixi Isa xa mangeya niini bun ma, naxan findixi won Marigi nun won Nakisima ra.

Ala xa masenyi kolonfe

¹² N mu taganma wo ratufe ra na fe ma, hali wo to

nondi kolon, a man sabatixi wo bogni.

¹³ Fanni n na dunija, a lanma n xa nu wo ratu na fee ra,

¹⁴ barima won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi bara a masen n be n mu buma dunija ma scon.

¹⁵ Kono n kate birin nabama ne, alako n na keli wo xun ma loxo naxe, wo xa no ratude na fee ma temui birin.

¹⁶ Muxu to won Marigi Isa senbe nun a fa ki masen wo be, a mu findixi kiini madcokxi xa ra. Muxu naxan masen wo be Isa xa nore xa fe ra, a findixi nondi yati yati nan na, muxu naxan toxi muxu ya ra.

¹⁷ Baba Ala Nore Xungbe Kanyi bara a binya, a xunnakeli fi a ma yi masenyi ra, «N ma Di xanuxi nan yi ki, n seewaxi naxan na.»

¹⁸ Muxu na xui me ne, naxan keli koore ma, muxu to nu na a seeti ma geya seniyenxi fari.

¹⁹ Muxu a kolon namijonmee xa masenyie findixi nondi yati nan na. Wo lan wo xa wo coksa na xon ma a fanyi ra, alo mixi a joxo sama lanpui xa yanbe xon ma ki naxe koe ra han subaxe. Wo na na masenyi fahaamu wo bogni kui, na luma ne alo looloe xa naiyalanyi naxan makenenma subaxe ma.

²⁰ Wo xa a kolon a fanyi ra a namijonme yo xa sebeli mu fatanxi a yete ra.

²¹ Namijonme xa masenyi mu fatanxi adamadi janige

xa ra, a fatanxi Ala Xaxili yati nan na, naxan na masen namijɔnmɛe bɛ.

2

Karamoxɔ kobie

¹ Mixi ndee nu na Isirayila nama ya ma, naxee nu a falama e yɛtɛ bɛ, a namijɔnmɛe, kɔnɔ wule falɛe nan nu nee ra. Karamoxɔ wule falɛe fama lude wo fan ya ma, naxee xa xaranyi mixi ralɔɛma. Na kui, na wule falɛe bara e Marigi rabolo, naxan e xunsaraxi. Na fe bara e xun nakana.

² Mixi gbegbe birama ne e fɔxɔ ra e xa fe jaaxi kui. Ala xa nɔndi maberema ne e tan xa fe ra.

³ E wo madaxuma wulee ra e xa milanteya xa fe ra, kɔnɔ kiiti dɔxɔxi e ya ra a rakuya. E xa xunnakanɛ mu kanama.

⁴ Malekɛe to yunubi raba, Ala mu dijɛ e ma de! A naxa e woli yahannama, a yɔlɔnɔnɔnyie sa e ma na dimi kui beenun kiiti lɔxɔe xa a li.

⁵ Ala mu dijɛ dunija ma Annabi Nuha xa waxati, a kaafirie sɔntɔ ne banbaranyi ra. Kɔnɔ a naxa Nuha rakisi, naxan nu tinxinyi kawandima, a nun a xa mixi soloferɛ.

⁶ Ala Sodoma nun Gomora ratɔn ne, a e birin gan, e xa findi misaali ra mixi kobie bɛ.

⁷ Kɔnɔ a naxa Loti ratanga na gbaloe ma. Loti findixi tinxintɔe nan na, naxan bɔŋɛ nu bara rajaaxu a ma na mixi jaaxie xa wali kobie xa fe ra.

⁸ Yi mixi tinxinxı nu sabatixi e tagi, a bɔŋɛ rajaaxuxi a ma temui birin e xa jaaxupia xa fe ra.

⁹ Na nan a masenxi, a won Marigi fata mixi fanyi fulunde fe xɔcɔxɔe kui, a man fata tinxintaree ragatade han kiiti lɔxɔe na fa temui naxɛ.

¹⁰ A gbengbenyi, a yi rabama mixie nan na naxee biraxi e waxɔnfe jaaxi tun fɔxɔ ra, e fa Marigi xa mangεya matandi.

Nee e yɛtɛ igboma. E suusa ariyannakae rasɔtɔde.

¹¹ Hali malekɛe, naxee sɛnbe gbo e bɛ, nee mu suusa adamadie rasɔtɔde Marigi ya xɔri.

¹² Na xurutaree luxi alɔ wula sube naxee xaxili mu na, naxee suxuma, e faxa. E konbi tima fee ma, e mu naxee kolon. E xa fe rajɔnma ne alɔ na wula sube naxee xaxili mu na.

¹³ E tinxintareya sare nan sɔtɔma. E jɛlexinma wandumaya rabafe ra yanyi xare ra. E luma ne wo xa xulunyie ya ma alɔ nɔxɔe na sa se seniyɛnxi ma. E jɛlexinma ne wo ratantanfe ra.

¹⁴ E yɛnɛ rabama temui birin. E mu taganma yunubi rabade. E mixie madaxuma naxee xa danxaniya mu sabatixi. Milanteya na e bɔŋɛ kui. E birin dankaxi.

¹⁵ E bara kira tinxinxı bɛpin, e fa bira Beyori xa di Balami xa kira fɔxɔ ra, naxan nu wama wali tinxintare sare xɔn ma.

¹⁶ Ala naxa a xa yunubi masen a bɛ a xa sofale

saabui ra naxan wøyen adamadi xui ra, a fa Annabi Balami xa daxuja iti.

¹⁷ Na mixie luxi ne alo tigie ye mu na naxee kui. E luxi ne alo nuxuie, turunnaade naxee tutunma. Dimi nan dəxəxi e ya ra.

¹⁸ E wøyen xungbe nan falama naxan tide yo mu na, e e yete igboma, e mixie madaxuma fe səniyentaree ra, mixi naxee baxi bade yunubitœs ya ma.

¹⁹ E xəreya laayidi mixie be, kənə e yete kan findixi dunija xa konyie ra, barima e mu nəma e yete bade e waxənfe jaaxie yi ra naxee fama e xun nakanade. Mixi naxan birin luma a waxənfe jaaxi xa nəe bun ma, a bara findi a waxənfe jaaxi xa konyi ra.

²⁰ Xa mixi bara ba dunija fe kobie ya ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolonfe saabui ra, won Nakisima nun won Marigi, e man gibilen na fee ma, han nee man nə e ra, awa e xa tərə dangima a singe ra.

²¹ E lufe e mu tinxinyi kira kolon, na fisə e be, dinə e xa na kira kolon, e fa e kobe so səriyə səniyənxi ra, naxan nu bara fi e ma.

²² Yi taali e xa fe masenma a fanyi ra: «Bare bara a xa bɔxunyi don. Xəsə maxaxi, a man bara a yete mançəcə.»

3

Isa gbilenfe dunija ma

¹ N xanuntenyie, n ma bataaxe firin nde nan yi ki,

n naxan səbə wo ma. N bara wa xaxili fanyi fife wo ma yi bataaxe saabui ra, naxee wo ratuma na xaranyi ra wo naxan sətəxi temui dangixi.

² N man bara wa wo ratufe namijənəmə səniyənxi singee xa masenyi ma, a nun won Marigi nun won Nakisima xa yaamari ma, a xa xəerae naxan nadangixi wo ma.

³ Kənə a gbengbenyi, wo xa a kolon a mixie fama ne dunija rajənyi, naxee yoma mixie ma, e bira e yete waxənfe fəxə ra.

⁴ E a falama ne, «Isa bara a xa laayidi kana, barima han ya a mu gibilen dunija ma alo a a fala ki naxə. Kafi won benbae faxa, dunija luxi alo a fələ.»

⁵ Na mixie bara nəsəmu a Ala koore nun bɔxi daaxi a xa masenyi nan na. A fələ ra, Ala xa masenyi nan a ragiri bɔxi xa maba ye xəcəra.

⁶ Ala xa masenyi man naxa a ragiri ye xa din dunija ma Annabi Nuha xa waxati.

⁷ Na masenyi kerənyi man fama ne a ragiride koore nun bɔxi xa gan kiiti ləxəe, tinxintaree paxankatama temui naxə.

⁸ Kənə, n xanuntenyie, wo naxa nəsəmu fe kerən ma: Won Marigi tan be, ləxəe kerən luxi ne alo jə wulu kerən, jə wulu kerən fan luxi ne alo ləxəe kerən.

⁹ Marigi mu dugundima a xa laayidi rakamalide, alo mixi ndee a mançunma ki naxə. A xa dijə gbo wo mabiri, barima a mu wama mixi kerən xa ləe. A wama

ne dunijna mixi birin xa tu-
ubi.

¹⁰ Marigi fa lōxœ findima
terenna nan na mixie bε.
Na lōxœ koore lœma ne xui
magaaxuxi ra, dunijna birin
ganma ne, adamadie xa wali
nan tun luma Ala ya i.

¹¹ Wo to a kolon dunijna
juɔnma na ki ne, a lanma
wo xa jere Ala waxɔnyi ra
seniyenyi kui.

¹² Wo mame tima ki naxε,
a xa a niya na lōxœ xa fa
sinnanyi ma. Na lōxœ koore
nun bɔxi ganma ne te ra, e
fa xunu.

¹³ Won koore neenε nun
bɔxi neenε nan mamefe,
tinxinyi sabatima dənnaxε,
alo a laayidixi won bε ki
naxε.

¹⁴ N xanuntenyie, wo xa
kate birin naba na mame ti
kui, alako na lōxœ xa wo li
bɔnεsa kui, a naxa wo li fe
jaaxi kui.

¹⁵ Wo xa a kolon a won
Marigi xa diŋε findixi kisi
nan na wo bε, alo won xan-
untenyi Pɔlu fan a sεbεxi
wo ma ki naxε. Ala yati nan
na lɔnni fixi a ma.

¹⁶ A na nan masenma a
xa bataaxε birin kui. A
xa sεbeli ndee fahaamu
xɔnɔ. Xaxilitaree, naxee
xa danxaniya mu raxaraxi,
e na sεbelie mafindima e
waxɔnki. E na mɔɔli rabama
Kitaabui gbetee ra, kɔnɔ na
fe fama e ralɔede.

¹⁷ N xanuntenyie, wo to
bara na birin kolon, wo xa
wo jɔxɔ sa wo yete xɔn
ma, alako kaafirie naxa wo
ba wo xa danxaniya sabatixi
kui.

¹⁸ Wo xa sεnbe sɔtɔ won
Marigi nun won Nakisima
Isa xa hinne nun a kolonfe
saabui ra. Tantui na Ala
xa Mixi Sugandixi Isa bε
abadan. Amina.

Ala xa masenyi singe Annabi Yaya naxan səbə Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya naxan yi bataaxə səbə, a nu na Isa xa xəxəra fu nun firinyie nan ya ma. A naxa Inyila Isa səbə, a man naxa bataaxə saxan səbə danxaniyatəee bə, alako e xa Ala xa lənni nun limaniya sətə. A dənxəe ra, Annabi Yaya naxa Kitaabui nde səbə naxan xili «Ala xa Wāxayi.» A na səbə Isayankae nan ma naxee nu na naxankate sətəfe e xa danxaniya xa fe ra.

Yi bataaxə singe səbə nə Isayankae ma alako e naxa e madaxu wule xaranyi ra, naxan nu yensenxi na waxati, a falafe ra Isa mu nu faxi dunjna a adama ki ma. Annabi Yaya a masenxi a Isa findixi adamadi yati yati nan na, Ala naxan xəxəxi kelife koore ma a sago rabafe ma. Isa fatanxi Ala nan na, kono Ala naxa a ragiri a xa findi xəmə ra dunjna bende fupi fari, alako a xa nō a yetə bade sərəxə ra ibunadama bə.

Isa xa sərəxə tide gbo adama bə, barima na gbansan nəma a niyade adamadie xa kisi sətə. Mixi naxan bara kisi sətə Isa wuli saabui ra, a a kolon a bəjəe kui a a kisixi abadan. Siikə

yo mu luma a yi ra sənən, barima a a kolon Ala fama nə a xa laayidi rakamalide.

Na sərəxə man findima misaali ra danxaniyatəee bə. Annabi Yaya a masenma a won xa won bore xanu alo Ala won xanuxi ki naxə. Ala wama a fəxirabirəe xa findi mixie ra naxee e bore xanuma. Mixi naxan a falama a Ala xanuma, kono a mu a boore ibunadama xanuxi, na kanyi bara findi wule fale ra.

Ala kolonfe munafanyi gbo adama bə. Na nəma a niyade a xa ariyanna sətə yare, a man xa dunjneigiri fanyi sətə be. Ala xa won mali a xa xanunteya kolonfe ra, alako won xa kisi sətə, won man xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Amina.

Ala xa masenyi singe Annabi Yaya naxan səbə

Kisi Masenyi

¹ Kisi masenyi,
naxan nu na kabi a fələ,
muxu tuli naxan məxi,
muxu ya naxan toxi,
muxu bəlexə naxan masux-
uxi,
muxu bara na seede ba.
² Naxan na kisi ra, na bara a
yetə masen.

Muxu bara a to,
muxu bara na kisi xa fe
kawandi ti,
naxan mu jənma abadan,
naxan nu na Baba Ala fe ma,
beenun a xa a yetə masen
muxu bə.

³ Muxu naxan toxi,

muxu naxan mexi,
muxu wo fan kawandife na
nan na,
alako won birin xa lu lanyi
kui,
won nun Baba Ala nun a
xa Di Isa, a xa Mixi
Sugandixi.

⁴ Muxu yi fe səbəfe ne wo
ma,
alako muxu xa səewəe xa ka-
mali.

⁵ Muxu naxan mexi Isa ra,
muxu xa na dəntəgə sa wo
bə. Ala findixi naiyalanyi
nan na. Dimi yo mu na a i.

⁶ Xa won a fala won nun
Ala na a ra, kōnō won
nəremə dimi kui, won bara
wule fala, won mu nərəfe
nəndi kira xən ma.

⁷ Kōnō, xa won nəremə
naiyalanyi kui Ala xa
kira xən, won nun danx-
aniyatəe nan luma lanyi
kui. Ala xa Di Isa wuli nan
won nəseniyenma yunubi
birin ma.

⁸ Xa won a fala yunubi yo
mu na won ma, won bara
won yetə madaxu, nəndi yo
mu na won bə.

⁹ Xa won na won ti won
ma yunubie ra, Ala e xafarima
ne, a won nəseniyen
won ma tinxintareya ma.
Ala tinxin, won nəma won
xaxili tide a ra.

¹⁰ Xa won a fala yunubi yo
mu na won ma, won bara
Ala findi wule fale ra, a xa
masenyi mu na won bəjəs
kui.

2

Won xunmafalamā

¹ N ma die, n bara na
birin səbe wo ma, alako wo
naxa yunubi raba, kōnō xa a

sa li mixi nde naxa bira na
kui, Ala xa Mixi Sugandixi
Isa fama won xunmafalamā
Baba Ala bə. Isa tinxin.

² A tan nan findixi sərəxə
ra won ma yunubie xafarife
ra. A mu won ma yunubie
gbansan xafarixi, a na nan
nabaxi dunija mixi birin bə.

³ Xa won sa Ala xa yaamari
rabatu, na nan a
masenma a won Ala kolon.

⁴ Xa mixi nde a fala, «N
tan Ala kolon», kōnō a mu a
xa yaamarie rabatuma, wule
fale nan a ra, nəndi mu na a
bə.

⁵ Kōnō mixi naxan Ala xui
suxuma, Ala xa xanunteya
bara ge kamalide na kanyi
bə. Na kui, won nəma a
kolonde won na Ala fəxə ra.

⁶ Naxan yo a falama a nun
Ala nan a ra, a lanma a xa a
nərə Isa xa kira xən.

⁷ N xanuntenyie, n yaamari
naxan masenma wo bə,
fe nənəe mu a ra. Wo a kolon
kabi a fələ. Yaamari fori nan
a ra, wo naxan singe mə nu.

⁸ Kōnō i man na mato n
yaamari nənəe nan səbəfe
wo ma. Nəndi nan a ra
naxan makenenxi Isa nərə ki
kui a nun wo tan fan nərə ki
kui, barima dimi na jənfe,
Ala xa naiyalanyi laxixə bara
mini fələ.

⁹ Naxan a falama a a na
Ala xa naiyalanyi kui, kōnō
a a ngaxakerenyi xənxi, na
kanyi man na dimi nan kui.

¹⁰ Naxan a ngaxakerenyi
xanuma, na kanyi sabatixi
Ala xa naiyalanyi nan kui,
fefe mu na naxan a rabirama.

¹¹ Kōnō naxan a ngaxakerenyi
xənma, na kanyi na

dimi nan kui. A ñerema dimi
nan kui, a mu a sigade yati
toma, barima dimi bara a ya
donxu.

¹² N ma die, n xa a masen wo
be yi sebeli ra:

Wo xa yunubie bara xafari
Isa xili saabui ra.

¹³ Forie, n xa a masen wo be
yi sebeli ra:

Wo bara a kolon a tan naxan
nu na kabi a fole.

Fonikee, n xa a masen wo be
yi sebeli ra: Wo bara
no Sentane ra.

¹⁴ N ma die, n bara na masen
wo be yi sebeli ra,
barima wo bara Baba Ala
kolon.

Forie, n bara na masen wo
be yi sebeli ra,

barima wo a kolon naxan na
na kabi a fole.

Fonikee, n bara na masen
wo be yi sebeli ra:

barima wo senbe gbo.

Ala xa masenyi sabatixi wo
bojue kui.

Wo bara noe soto Sentane
xun ma.

¹⁵ Wo naxa dunija fe
xanu, xa na mu a ra wo mu
nonma Baba Ala xanude.

¹⁶ Naxan findixi dunija fe
ra, alo ibunadama waxonfe
kobi, mile, nun yete igboja
naxan kelixi see sotofe ma,
na sese mu kelixi Baba Ala
ma. A kelixi yi dunija nan
ma.

¹⁷ Dunija nun a waxonfe
nonma ne, kono naxee Ala
waxonfe rabama, e kisima
ne abadan.

*Ala xa Mixi Sugandixi
yaxui*

¹⁸ N ma die, won na waxati
donxe ne yi ki. Wo bara a
me, a Ala xa Mixi Sugandixi

yaxui nde na fafe. Wo bara
a kolon a yaxui gbegbe bara
fa. Won a kolon na nan ma
a won na waxati donxe ne
yi ki.

¹⁹ Na mixie kelixi won tan
nan xun ma, kono won ngax-
akerenyi mu nu e ra, xa na
mu a ra e mu nu kelima won
xun ma nu. Kono e to mu
tin lude won ya ma, e bara a
masen a won ngaxakerenyie
mu nu e ra.

²⁰ Ala xa Seniyentoe
bara wo sugandi, a Xaxili
Seniyenxi fi wo ma. Na
nan a toxi wo birin nondi
kolonxi.

²¹ N mu yi bataaxe
sebexi wo ma wo xa nondi
kolontareya xa ma. N a
sebexi wo xa nondi kolonyi
xa fe nan ma, wule yo mu
na naxan kui.

²² Wule fale na nde ra?
Naxan a falama a Isa mu
findixi Ala xa Mixi Sugandixi
ra. Na kanyi bara findi Ala
xa Mixi Sugandixi yaxui ra.
A bara tondi Baba Ala nun a
xa Di ra.

²³ Mixi naxan tondima Ala
xa Di ra, a bara tondi Baba
Ala fan na. Naxan bara tin
Ala xa Di ra, a bara tin Baba
Ala fan na.

²⁴ Wo masenyi naxan me
a fole, wo xa na ragata wo
bojue ma. Xa a na na ki ne,
a lima wo bara sabati Baba
Ala xa Di nun Baba Ala i.

²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi
bara kisi laayidi tongo won
be, kisi naxan mu nonma
abadan.

²⁶ N bara yi bataaxe sebe
wo ma mixi ndee nan ma fe
ra naxee wama wo madax-
ufe.

²⁷ Ala bara a Xaxili fi wo ma, a na wo bɔŋe i. Wo hayi mu na karamoxo gbete ma. Ala Xaxili nan wo matinkanma nɔndi birin na. Wule yo mu na a xa masenyi kui. Wo xa bira a foxo ra tun.

²⁸ N ma die, wo nun Isa xa lu a ra, alako a na gblen temui naxe yaagi yo naxa won makuya a ra. Won xa la a ra temui birin.

²⁹ Wo to a kolon a tinxin, wo xa a kolon fan a tinxitoe birin fatanxi a tan nan na.

3

Ala xa die

¹ Wo xa a kolon, Baba Ala won xanuxi ne han a won xili «a xa die». Won findixi a xa die yati yati nan na. Dunija mu nɔma won kolonde na ra, barima e mu Ala kolon.

² N xanuntenye, yakosi Ala xa die nan won na. A mu masenxi sinden won luma ki naxe, kɔnɔ won a kolon, a Isa na fa, won masarama ne, won fa lu alo a tan, barima won a toma ne a na ki naxe yati.

³ Mixi naxan a yigi tixi Isa ra, a a yete raseniyenma, alo Isa seniyenxi ki naxe.

⁴ Mixi naxan yunubi rabama, a findixi seriye matandila nan na, barima yunubi, seriye matandi nan a ra.

⁵ Wo a kolon a Isa fa won ma yunubi nan xafaride. Yunubi yo mu nu na a tan ma.

⁶ Mixi naxan sabatixi Isa i, na kanyi mu luma yunubi raba ra sɔnɔn. Naxan luma yunubi raba ra, na kanyi mu Isa toxi, a man mu a kolon.

⁷ N ma die, mixi yo naxa wo madaxu. Mixi naxan tinxinyi rabama, a tinxin alo Marigi tinxinxi ki naxe.

⁸ Yunubitoe tan fatanxi Ibulisa nan na, barima Ibulisa nan yunubi raba kabi dunija fołe. Ala xa Di fa ne alako a xa Ibulisa xa wali kana.

⁹ Mixi yo findi Ala xa di ra, a mu luma yunubi raba ra, barima Ala bara wali nde fołe a bɔŋe kui. A mu nɔma lude yunubi kui, barima a fatanxi Ala nan na.

¹⁰ Ala xa die nun Ibulisa xa die tagi rasama yi ki ne: Naxan mu tinxin, Ala xa di mu a ra. Naxan mu a boore adamadie xanuma, a mu Ala kolon.

Xanunteya

¹¹ Masenyi nan ya wo naxan məxi kabi a fołe: Won xa won bore xanu.

¹² Won naxa lu alo Kabilia, naxan fatan Sentane ra, a fa a xunya yati faxa. A na raba munfe ra? A na raba ne barima a jere ki mu nu gexi tinxinde alo a xunya jere ki.

¹³ N ngaxakerenyie, wo naxa wo majin dunija xa xɔnnanteya xa fe ra wo mabiri.

¹⁴ Xanunteya naxan luma won bɔŋe kui won boore adamadie be, a a masenma a won bara faxe kira lu na, won ti kisi kira xɔn ma. Xanunteyatare tan tixi faxe kira nan xɔn ma.

¹⁵ Mixi naxan a boore adamadi xɔnma, na kanyi luxi ne alo faxeti. Wo a kolon a kisi mu na faxeti be.

¹⁶ Won xanunteya kolonma Ala xa Mixi

Sugandixi Isa xa misaali nan saabui ra, naxan tinxi a nii fide won bε. Won fan lan nε won xa tin na rabade won boore adamadie bε.

¹⁷ Se kanyi naxan a bɔjε balanma tɔɔrɔmixi ya ra, a mu Ala xa xanunteya kolon.

¹⁸ N ma die, won ma xanunteya naxa findi wɔyεnyi tun na, a xa findi maraba nan na, xa na mu a ra nɔndi yo mu na a kui.

¹⁹ Na kui, won nɔma a kolonde a nɔndi na won yi, won bɔjε fa sa Ala mabiri.

²⁰ Hali won bɔjε sa won makiiti, Ala gbo won bɔjε bε, a fe birin kolon.

²¹ N xanuntenye, xa won bɔjε mu won makiiti, won bara xaxilisa sɔtɔ Ala ya i.

²² Ala won mɔ duba birin suxuma nε, barima won bira ma a xa seriyee nun a waxɔnfe nan fɔxɔ ra.

²³ A xa seriyε nan ya: Won xa danxaniya a xa Di ma, a xa Mixi Sugandixi Isa. Won man xa won bore xanu, alo Ala won yamarixi ki naxe.

²⁴ Mixi naxan Ala xa seriyε rabatuma, na kanyi nun Ala na a ra. A a kolonma Ala Xaxili Sεniyεnxi nan ma, Ala naxan fixi won ma.

4

Tagi rasa Ala Xaxili nun Sentane Xaxili

¹ N xanuntenye, wo naxa la xaxili birin na. Wo xa a mato a fanyi ra xa na xaxili fatanxi Ala nan na, barima wule falεe bara gbo dunija naxee e yεtε findixi namijɔnmεe ra.

² Mixi naxan birin laxi a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara fa dunija ma a adama ki ma, wo nɔma nε a kolonde a na kanyi tan xaxili fatanxi Ala nan na.

³ Kɔnɔ mixi naxan birin mu laxi Isa ra, na gbe xaxili mu fatanxi Ala ra, a fatanxi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nan na, wo bara naxan ma fe me, a a na fafe dunija ma. N xa a fala wo bε, a jan bara fa.

⁴ N ma die, wo tan, Ala nan gbe wo ra. Wo bara nɔ na namijɔnmε wule falεe ra, barima Ala Xaxili naxan na wo fɔxɔ ra, na sεnbe gbo Sentane xaxili be naxan na dunija mixie fɔxɔ ra.

⁵ E tan dunija nan gbe e ra. Na nan a ra e wɔyεnma dunija ki ma, dunija fa e xui suxu.

⁶ Kɔnɔ won tan, Ala nan gbe won na. Na nan a ra Ala kolonyie won xui suxuma. Ala kolontaree tan mu won xui suxuma. Nɔndi xaxili nun wule xaxili tagi rasama na ki nε.

Xanunteya fatanma Ala nan na

⁷ N xanuntenye, won xa won bore xanu, barima xanunteya fatanxi Ala nan na.

Mixi naxan a boore adamadi xanuma, na bara findi Ala xa di ra, a Ala kolon.

⁸ Mixi naxan mu a boore adamadi xanuma, na kanyi mu Ala kolon, barima Ala, xanunteya nan a ra.

⁹ Ala xa xanunteya kolonma yi nan ma:

Ala naxa a xa Di kerenyi xee
dunija,
alako won xa kisi a tan
saabui ra.

¹⁰ Xanunteya yati yati nan
ya:

Won tan xa mu Ala xanuxi,
a tan nan won xanuxi,
a fa a xa Di kerenyi xee
a xa findi won ma yunubi
xafari serexε ra.

¹¹ N xanuntenye, Ala to
bara won xanu na ki, won
fan lan ne won xa won bore
xanu.

¹² Mixi yo mu na naxan
Ala toxi, kono xa won won
bore xanu, Ala luma ne won
i. A xa xanunteya kamalima
ne won i.

¹³ Won a kolon won nun
Ala na a ra, barima a bara
a Xaxili fi won ma.

¹⁴ Muxu tan bara a to,
muxu bara findi seede ra,
a Baba Ala a xa Di xee ne
dunija ma adamadie raki-
side.

¹⁵ Mixi naxan a falama a
Isa findixi Ala xa Di nan na,
na kanyi nun Ala na a ra.

¹⁶ Won bara Ala xa xanunteya kolon, won bara la
a ra. Ala findixi xanunteya
nan na. Mixi naxan jere
xanunteya kui, na kanyi nun
Ala na a ra.

¹⁷ Na kui, xanunteya bara
kamali won tagi, alako
gaaxui naxa lu won yi ra
kiitisa loxoe, barima won
birama Isa xa misaali foxo
ra yi dunija bende fuji fari.

¹⁸ Gaaxui mu luma xanun-
tenye tagi xa e xa xanunteya
bara kamali. Mixi gaax-
uma jaxankate nan xa fe
ra, kono xanunteya kamalixi
kanyi mu gaaxuma.

¹⁹ Won noma mixi xanude,
barima Ala singe nan bara
won xanu.

²⁰ Mixi naxan a falama
a Ala xanuxi, kono a luma
mixi xon na, na kanyi bara
findi wule fale ra. Mixi
naxan mu fata a boore
adamadi xanude a naxan
toma, na mu noma Ala
xanude a mu naxan toxi.

²¹ Ala won yamarixi yi nan
na: Naxan Ala xanuxi, a
xa nu a boore adamadi fan
xanu.

5

Danxaniyafe Ala xa Di ma

¹ Mixi naxan lama a ra a
Isa nan findixi Ala xa Mixi
Sugandixi ra, na kanyi bara
findi Ala xa di ra. Naxan
babε nde xanuma, a na babε
xa di fan xanuma ne.

² Won na Ala xanu, won fa
a xa yaamari birin nabatu,
na nan a masenma a won
Ala xa die fan xanuma.

³ Ala xanufe a niyama won
xa a xa yaamarie fan nabatu.
Na mu findima kote xɔrɔχɔε
ra,

⁴ barima Ala xa die noma
dunija birin na e xa danx-
aniya saabui ra.

⁵ Nde xunnakeli sotoma
dunija xun na, xa danx-
aniyatε mu a ra, naxan
lama a ra a Ala xa Di nan Isa
ra?

⁶ Ala xa Mixi Sugandixi Isa
nan fa ye nun wuli ra. A
mu faxi ye gbansan xa ra,
a faxi ye nun wuli nan na.
Ala Xaxili nan na seede baxi,
barima Ala Xaxili nɔndi nan
a ra.

⁷ Seede saxan nan na:

⁸ Ala Xaxili Seniyenxi,
ye, nun wuli. Na saxanyi

birin seedejəxçaya keren
nan bama.

⁹ Won tinma mixie xa
seedejəxçaya ra, kənç Ala xa
seedejəxçaya dangi na birin
na. Ala nan seede bama a xa
Di xa fe ra.

¹⁰ Mixi naxan lama Ala
xa seedejəxçaya ra, na kanyi
danxaniyama Ala xa Di ma,
kənç mixi naxan mu lama
Ala ra, na kanyi bara Ala
findi wule falə ra, barima a
mu laxi Ala xa seedejəxçaya
ra, a naxan baxi a xa Di xa
fe ra.

¹¹ Na seedejəxçaya a
masenma a Ala kisi fixi won
ma a xa Di nan saabui ra.
Na kisi mu jənma abadan.

¹² Mixi naxan birama Ala
xa Di fəxə ra, na kanyi bara
kisi, kənç mixi naxan mu
birama Ala xa Di fəxə ra, na
kanyi mu kisima.

¹³ N bara yi fe birin səbə
wo ma, wo tan naxee danx-
aniyaxi Ala xa Di ma, alako
wo xa a kolon a wo bara
kisi sətə, naxan mu jənma
abadan.

¹⁴ Won ma lanlanteya na
a ma ki naxə, won bara a
kolon a won ma duba birin
suxuma ne naxan findixi a
waxənfe ra.

¹⁵ Won to a kolon a won
ma maxandi birin məma,
won man a kolon a Ala won
ma duba birin suxuma ne.

¹⁶ Mixi naxan a boore nde
toma yunubi raba ra, yunubi
naxan mu mixi bənəma
abadan, a xa Ala maxandi
a bə. Ala a rakisima ne
xa yunubi na a ra naxan
mu mixi bənəma abadan.
Yunubi nde na naxan mixi
bənəma abadan. N mu a
fala wo xa Ala maxandi na
məcli xa fe ra.

¹⁷ Seriyə matandife birin
findixi yunubi nan na, kənç
yunubi birin xa mu mixi
bənəma.

¹⁸ Won a kolon mixi naxan
findixi Ala xa di ra, a mu
luma yunubi raba ra, barima
Ala xa Di, a a kantama. Sen-
tanə mu nəma a ra.

¹⁹ Won a kolon a Ala xa die
nan won na, kənç dunipa
mixi dənəxəs birin na Sen-
tanə sago nan bun ma.

²⁰ Won man a kolon a Ala
xa Di bara fa. A xaxili fanyi
nan fixi won ma, alako won
xa Ala Nəndi Kanyi kolon.
Won nun Ala Nəndi Kanyi
nan a ra a xa Di Isa saabui
ra, a xa Mixi Sugandixi. A
tan nan na Ala Nəndi Kanyi
ra, naxan kisi fixi won ma
abadan.

²¹ N ma die, wo wo yetə
ratanga kuyee ma.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Yaya naxan sεbε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya naxa yi bataaxε firin nde sεbε danxaniyatε nama nde ma, nɔndi nu rafanxi naxee ma. Wule xaranyi nde nu yensenxi na waxati, a falafe ra a Isa mu nu faxi dunija adama ki ma. Annabi Yaya a masenma danxaniyatε bε a a lanma e xa tondi mixie ra naxee na xaranyi mɔɔli tima.

Yi bataaxε a masenma danxaniyatε birin bε a xanunteya findixi Ala kolon-mae xa tɔnxuma nan na. Ala wama won xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Mixi naxan na tondi na yaamari ra, a bara tondi Ala fan na. Ala xa won mali alako xanunteya xa lu won bɔjε ma. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Yaya naxan sεbε

Nɔndi

¹ N tan wo xa kuntigi bara wo xεεbu, wo tan naxee findixi danxaniyatε nama sugandixi ra, a nun wo boore naxee bara nɔndi kolon. Wo rafan n tan nun nɔndi kolonyi birin ma,

² barima nɔndi luma won bɔjε ma abadan.

³ Baba Ala nun a xa Di Isa, a xa Mixi Sugandixi, e xa hinne won na, e xa kinikini won ma, e xa bɔjεsa fi won ma nɔndi nun xanunteya kui.

⁴ N bara sεewa ki fanyi, barima ndee na wo ya ma naxee jεrεfe Baba Ala xa nɔndi kira xɔn ma a xa seriyε ki ma.

⁵ Danxaniyatε fanyie, n bara wo mayandi, won xa won bore xanu. N na naxan sεbεfe yi ki, yaamari nεεnε mu a ra. Won bara na seriyε kolon kabi a fɔlε.

⁶ Xanunteya nan ya, wo xa bira Ala xa seriyε fɔxɔ ra. Wo lan ne wo xa Ala xa yaamarie rabatu, ał wo a mexi ki naxε kabi a fɔlε.

⁷ Mixi gbegbe wama wo madaxufe, a falafe ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu faxi dunija adama ki ma. Na mixi madaxui mɔɔli findixi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nan na.

⁸ Wo xa fe birin naba alako wo naxa gan wo xa wali munafanyi ra. Wo xa kata wo xa sare kamalixi sɔtɔ.

⁹ Mixi naxan fe gbεtε suxuma, a mu bira Ala xa Mixi Sugandixi xa xaranyi fɔxɔ ra, na kanyi mu Ala kolon. Naxan birama a fɔxɔ ra, a bara Baba Ala nun a xa Di kolon.

¹⁰ Xa karamɔxε nde sa fa wo yire yi xaranyi xanbi, wo naxa a rasεnε, wo naxa a xεεbu,

¹¹ xa na mu a ra wo fan bara lu a xa wali jaaxi kui.

¹² N wama fe gbegbe falafe
wo bε, kɔnɔ n mu wama
na rabafe sεbεli ra, fo won
xa lu yire keren, won xa
dε masara, alako won ma
sεεwε xa kamali.

¹³ Wo boore danx-
aniyatcεe bara wo xεεbu.

Ala xa masenyi saxan nde Annabi Yaya naxan səbə Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya nan yi bataaxə saxan nde səbə danxaniyatəe nde ma, naxan xili Gayu. A naxa a matəxə barima a nu pəremə nəndi nan kui, a tondi ne na wule xaranyi ra naxan nu yensenxi na waxati.

Karaməxə fanyie to siga Gayu xənyi, a naxa e rasənə xanunteya ra. Na fe naxa rafan Annabi Yaya ma. Mixi naxan luma na məcli raba ra, a bara nəndi nun xanunteya kolon. Ndee nu na danxaniyatəe ya ma naxee mu nu wama na məcli rabafe.

Ala xa won mali alako won bəjəe naxa balan Ala xa mixie mabiri. Amina.

Ala xa masenyi saxan nde Annabi Yaya naxan səbə

Nəndi kolonyie

¹ N tan danxaniyatəe jama xa kuntigi, n bara i xəebu, n xanuntenyi Gayu, n naxan xanuxi nəndi xa fe ra.

² N xanuntenyi, Ala xa fe birin səcənya i bə. I fate xa lu yalanyi kui alə i xa danxaniya yalanxi ki naxə.

³ Won boore danxaniyatəe ndee to fa n yire, e naxa a fala n bə i pəremə nəndi kui. N naxa səewa ki fanyi ra.

⁴ Səewə yo mu dangima na məcli ra, a kolonfe ra a n ma die na nəndi kira nan xən ma.

⁵ N xanuntenyi, i məenima xərə danxaniyatəe ma hali wo mu wo bore kolon.

⁶ Ndee bara i xa xanunteya xa fe dəntəgə sa danxaniyatəe jama bə. Danxaniyatəe naxan yo dangima i xənyi, i xa e mali e xa biyaasi kui, alə Ala wama a xən ma ki naxə.

⁷ E na Ala xa wali nan kui, danxaniyatəe tan mu e kima.

⁸ Won lan won xa kafu na mixi məcli ma, alako won fan xa won gbe raba Ala xa nəndi xa fe ra.

⁹ N bara bataaxə nde səbə danxaniyatəe jama ma, kənə Diyoterefi mu tinxi muxu rasənəde barima a wama findife xunyi ra.

¹⁰ N na fa wo yire, n dəntəgə sama ne wo bə a xa kəwali xa fe ra. A muxu xili kanama, a man mu tinma danxaniyatəe yigiyade. Hali naxee wama e yigiyafe, a tənyi dəxəma nee fan ma, a e keri danxaniyatəe ya ma.

¹¹ N xanuntenyi, i fe jaaxi naxan toma, i naxa bira na məcli fəxə ra. I fe fanyi naxan toma, i xa bira na nan fəxə ra. Fe fanyi rabae na Ala nan bə, kənə fe jaaxi rabae tan mu Ala kolon.

¹² Birin fe fanyi falama Demetiri xa fe ra. Nəndi yati a yətə kan seede baxi.

Hali muxu tan muxu nɔma
a xa fe seede bade. I a kolon
muxu mu wule falama.

¹³ N wama fe gbegbe falafe
i bε, kɔnɔ n mu wama na
rabafe sεbεli ra.

¹⁴ A gbe mu luxi won xa lu
yire kerèn, won xa sumun.

¹⁵ Ala xa bɔnɛsa fi i ma.
Muxu booree bara i xεεbu.
I fan xa won xanuntenyie
xεεbu muxu bε kerèn kerèn.

**Ala xa masenyi
Annabi Yude
naxan səbə
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yude nan yi bataaxə səbə Ala xanuntenyie ma, a findi Kitaabui nan na mixi birin bə naxee wama birafe Ala xa seriye fəxə ra. Na danxaniyatə nama, Annabi Yude yi bataaxə səbəxi naxan ma, mixi ndee nu bara so e tagi alako e xa Ala xa xaranyi mafindi e waxənki ra. Na mixi jaaxie pəre ki nu bara findi fe xungbe ra na Isayankae bə, ndee fa bira e xa wule masenyi fəxə ra.

Na na a ra, Annabi Yude naxa wəyənyi xçrəxə fala e bə na xaranyi xa fe ra. A naxa danxaniyatə rasi a fanyi ra, e naxa lu səniyəntareja kui. A naxa a masen e bə a fiixə ra, a na mixi məcli yahannama nan sətəma. Temui dangixi mixi gbegbe naxee nu na Ala xa kira xən ma, e məe ne Ala xa seriye ra, na naxa findi jaaxankate xungbe ra e bə. Annabi Yude mu tinxi na məcli xa raba na danxaniyatə ra.

Won fan xa nu na marasi ramə. Mixi gbegbe na dunija naxee Ala xili falama, kənə e mu Ala xa seriye rabatuma. Alatala Kitaabui luxi won yi ra na nan ma alako won xa masenyi birin sa sikeeli ma,

won xa a mato xa a findixi nəndi nan na, xa na mu a ra xa Sentane xa wule na a ra. Ala xa won natanga na diinela wule faləe ma. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Yude
naxan səbə**

¹ N tan Yude nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi, nun Yaki ngaxakerenma. N na yi bataaxə səbəfe mixie nan ma, Baba Ala naxee xilixi, a naxee xanuxi, nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxee makantaxi.

² Ala xa kinikini, bəjəsa, nun xanunteya gbo wo yi.

³ N xanuntenyie, n bara wa bataaxə səbəfe wo ma won ma kisi xa fe ra. N bara wa na rabafe alako n xa wo ralimaniya, wo xa gere so won ma danxaniya xa fe ra, naxan nan bara ge masende kerenyi ra səniyəntəee bə.

⁴ Mixi ndee bara so wo tagi, naxee xa jaaxankate nan bara səbə a rakuya. Kaafirie nan e ra, naxee won Marigi Ala xa hinne mafindima, alako e xa lu fe jaaxie kui, e xa e kobe raso won Karaməxə kerenyi ra, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

⁵ Hali wo a kolon, n wama wo ratufe fe dangixi ndee nan ma. Marigi to ge Isirayila nama raminide Misira bəxi ma, a naxa Isirayilaka danxaniyatarae səntə.

⁶ Maleke ndee fan to e yetə lu binyətareja kui, e e xənyi

bepin, Ala naxa e raso geeli kui, e xa lu dimi kui han kiiti xungbe sa ləxœ.

⁷ Sodoma nun Gomora, a nun e rabilinyi, e to e yëte rafi fe jaaxie ma, e nun e boore nu kafu mɔɔli nde ra naxan mu lanma adamadie tagi, Ala naxa e findi misaali ra, a e raso te xɔɔra naxan mu xubenma abadan.

⁸ Kɔnɔ na mixi naxee bara so wo tagi, e laamatunyi ndee toma naxee a niya e xa səniyentareja raba, e Marigi xa yaamari matandi, e malekèe konbi.

⁹ Maleke mange Minkayilu to wɔyɛn Ibulisa bε Annabi Munsa fure xa fe ra, Minkayilu mu suusa Ibulisa xa wɔyenyi yaabide konbi ra. A a fala ne gbansan, «Ala xa i makiiti.»

¹⁰ Kɔnɔ na mixie konbi tima fe nde xa fe ra, e mu naxan kolon. E naxan kolon e yëte ra, a wula sube xaxilitaree daaxi, na fan mu findi sese ra fo e kanase.

¹¹ Naxankate na e bε. E bara bira Kabilia xa missaali fɔxɔ ra. E bara bira kɔbiri fɔxɔ ra alɔ Balami, e fa lɔε. E bara matandi ti alɔ Kora, e xun fa rakana.

¹² Na mixie bara wo xa ngaxakerenya malanyie manɔxɔ. E e dëgema wo ya ma, e mæsnima e yëte nan gbansan ma, e mu yaagima. E luxi alɔ nuxuie, foye naxee rajñeremæ, kɔnɔ e mu fama tunε ra. E luxi alɔ sansi naxee mu bogi raminima e bogi temui. E to tala, e bara faxa sanmaya firin.

¹³ E luxi alɔ baa mɔrɔnyie naxee xunfe raminima. Na

xunfe misaalixi na mixie xa fe jaaxie nan na. E luxi alɔ tunbui naxee ragataxi koore ma, e nu lintan dimi kui abadan.

¹⁴ Enoki, Adama tolobite soloferè nde, naxa yi masenyi fala Ala xili ra e xa fe ra, «Marigi na fafe, a nun a xa səniyentœ wulu wulu,

¹⁵ alako a xa adamadi birin makiiti. Kaafirie xa makiiti e xa fe jaaxi rabaxie ma. Kaafirie xa makiiti e xa konbie xa fe ra, e naxan falama Marigi xun ma.»

¹⁶ Na mixi mɔɔlie luma ne sɔnxɔ ra, e mu nelexinma, e birama e yëte waxɔnfe nan tun fɔxɔ ra, e de igbo, e mixi madaxuma wɔyenyi neoxunme ra alako e xa se sɔtɔ.

¹⁷ Kɔnɔ wo tan, n xanuntenyie, wo xa ratu won Marigi Isa xa xεerae xa masenyie ma.

¹⁸ E nu bara a fala wo bε, «Waxati dɔnɔxɔ, mixie fama ne yode Ala ma, e bira e waxɔnfe tinxitaree fɔxɔ ra.»

¹⁹ Na mixi mɔɔlie na wo tagi. E wo xa lanyi kanama ne. E birama e yëte xaxili nan fɔxɔ ra. Ala Xaxili Səniyεnxi mu na e bɔjne i.

²⁰ Kɔnɔ wo tan, n xanuntenyie, wo xa wo xa danxaniya səniyεnxi rasabati. Wo xa Ala maxandi a Xaxili Səniyεnxi saabui ra.

²¹ Wo xa lu Ala xa xanunteya bun ma, alako wo Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa kinikini wo ma, a xa wo rakisi.

²² Wo xa kinikini mixie ma naxee siikexi,

²³ wo xa e ratanga te ma.
Wo man xa kinikini booree
fan ma gaaxui kui, kōnō wo
xa mœeni wo yete ma e ya
ma, alako wo fan naxa fa wo
yte findi səniyentaree ra.

²⁴ Ala tantu, naxan
nōma won nakiside won
ma yunubi birin ma,
naxan nōma won masende
səniyenyi nun səewē ra a xa
nōre kui.

²⁵ Ala tantu, naxan firin
nde mu na, naxan bara won
nakisi a xa Mixi Sugandixi
Isa saabui ra. Nōre, xun-
nakeli, sənbe, nun nōe na a
be beenun dunija xa fōlō,
yakōsi, nun waxati naxan sa
fama abadan. Amina.

Ala xa Waxayi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya naxa yi Kitaabui sebe waxati xərəxəe bun ma. Mangasanyi jaaxi nu na Isayankae jaxankatafe temui naxe, Ala naxa e yaabi yi masenyi ra naxan nōma findide madundui xungbe ra danxaniyatœe bē naxee na tōrōfe Sentane saabui ra.

Isa yi Kitaabui fəlōma bataaxe solofera nan na danxaniyatœe jama ndee bē. A a masenma a a e xa wali birin kolon, naxan fanxi, a nun naxan mu fanxi. Na findixi seriye nan na adamadie bē. Ala fe birin kolon. A lanma won xa a kolon a won ma fe yo mu nəxunxi Ala ma. A mu nəemuma won ma wali yo ma. Na masenyi məcli nan nōma won madundude xa won na tōrōfe Ala xa fe ra, kōnō a man nōma won magaaxude xa won na fe jaaxi nde kui.

A firin nde, yi Kitaabui a masenma ne won bē a Ala fe kolon naxan fama rabade dunija ma. Ala Sentane xa wali kolon, a mixi madaxuma ki naxe. Sentane jūxə a ma a a nōma nōde Ala sənbə ra. Wule nan na ki. Yi Kitaabui xa masenyi xungbe findima Ala xa xunnakeli nan na. Sentane fama ne Ala nun danxaniyatœe gerede, a fa mixi səniyənxie tōrōde a gbegbe ra. Kōnō a rajonyi, Ala fama ne

Sentane nun a fəxirabiree birin xa fe xun nakanade, a e woli yahannama te nun soda xəcra, e luma dənnaxe abadan. A fa a xa jama tongo, a e raso ariyanna kui, dənnaxan xili falama «Darisalamu Nəenə.» Menni, adamadi kisi kolonma ne naxan maniye mu na. Faxe mu na, tōre mu na. Həeri nan tun na menni Alatala seeti ma.

Yi Kitaabui xaranfe ndedi xərəxə, barima sebeli na a ra naxan taali wəyənyi rawalima a gbegbe ra. Misaaali gbegbe na a kui naxee a niyama a fahaamu xa xənə. A mu lanma mixi xa kankan misaali nde ma naxan xərəxə. Won xa na birin xaran, alako won xa masenyi xungbe to naxan minima yi Kitaabui kui. Na mu xərəxə ala misaali xunxuri nde naxee rawalima yi Kitaabui kui.

Ala xa lənni fi won ma yi xaranyi kui. Amina.

Ala xa Waxayi

Isa xa masenyi fəle

¹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa laamatunyi nan ya, Ala naxan fixi a ma. A xa malekə naxa na rasamba a xa konyi Yaya ma, alako Ala xa konyi di birin xa a kolon fe naxan fama rabade yi waxati.

² Yaya findixi seede nan na Ala xa masenyi xa fe ra a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa seedejəxəya xa fe ra. A naxan to, a naxa na birin masen.

³ Həeri na a xaran mixi bē, a nun naxee e tuli matima

yi masenyi ra naxan tixi Ala xili ra, e man fa yi səbeli ratinme, barima waxati bara makore.

⁴ N tan Yaya, n bara yi səbeli ti Isa xa danxaniyatœ nama dəxə solofera ma, naxee na Asi bəxi ma. Ala xa hinne nun bənəsa fi wo ma, Ala naxan na xoro, to, a nun tina. Xaxili solofera naxee na a xa mange kibanyi ya i, nee fan bara hinne wo ra,

⁵ a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi seede tinxinxi ra, naxan singe keli mixi faxaxie tagi, naxan dangi bəxi mange birin na. Matəxœ na Isa nan be, naxan won xanuxi, naxan won nakisixi won ma yunubie ma a wuli saabui ra.

⁶ A bara won naso Ala xa mangeya niini bun ma, a bara won findi sərexedubœ ra a Baba Ala be. Nore nun senbe na a be abadan! Amina.

⁷ Wo wo ya rate koore ma, a na fafe nuxuie kui. Adamadi birin a toma ne, hali naxee a masəxœ. Dunija si birin fama sunnunde a xa fe ra. Iyo, a na na ki ne. Amina!

⁸ Marigi Ala xa masenyi nan ya: «N tan nan na a fole ra, n tan nan na a rajɔnyi ra, n tan naxan na xoro, to, nun tina, Senbe Birin Kanyi.»

⁹ N tan Yaya, wo ngaxakerenyi, won birin na tɔɔrɔfe, won birin na Ala xa mangeya niini nan bun ma, won birin tunnabexixi Isa xa fe i. N nu na Patimosi suri

nan ma Ala xa masenyi nun Isa xa seedejœkçoya xa fe ra.

¹⁰ Ala xa lɔxœ, Ala Xaxili Seniyenxi to n suxu, n naxa xui nde me n xanbi ra. A senbe gbo alɔ sara xui.

¹¹ A naxa a masen n be, «I naxan toxi, a səbe Kitaabui kui, i xa a rasanba danxaniyatœ nama dəxə solofera ma, naxee na Efesœ, Simirina, Peregamo, Tiyatire, Saradesi, Filadelifiya, nun Layodiseya.»

¹² N naxa n mafindi alako n xa a to naxan wɔyœnxi n na. N to n mafindi, n naxa lanpui xεema daaxi solofera to.

¹³ N naxa adamadi maniyœ to na lanpuie tagi, donma kuye ragoroxi a ma, beleti xεema daaxi balanxi a kanke ra.

¹⁴ A xunyi nun a xunsexe nu fiixe alɔ yexœ xabe fiixe, xa na mu a ra balabalanyi. A yae nu yanbama alɔ te.

¹⁵ A sanyie nu gbeelixi alɔ wure gbeeli raxunuxi, a xui nu gbo alɔ baa mɔrɔnyi xui.

¹⁶ Tunbui solofera nu na a yirefanyi bεlexœ, santidegœma de firin daaxi xεrœnxi nu na a de i, a yatagi mayanbama alɔ soge xœne.

¹⁷ N to a to n naxa bira a bun ma, n fa lu alɔ mixi faxaxi. A naxa a yirefanyi bεlexœ sa n ma, a fa a fala, «Hali i mu gaaxu. N tan nan na a fole nun a rajɔnyi ra.

¹⁸ N jijœ na a ra. N nu bara faxa, kɔɔ yakɔsi n jijœ na a ra abadan. Faxœ nun aligiyama saabi kanyi na n tan nan na.

¹⁹ I xa fe nan sëbe i naxan toxi, naxan na rabafe, a nun naxan fama rabade.

²⁰ Yi tunbui solofera i naxee toxi n yirefanyi bëlexe kui, e misaalixi Isa xa danxaniyatœ nama dëxö solofera xa malekeen nan na. Yi lanpui xëema daaxi solofera, e misaalixi Isa xa danxaniyatœ nama dëxö solofera nan na.»

2

Bataaxe danxaniyatœ namae be

¹ A sëbe Efese danxaniyatœ nama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra tunbui solofera suxuxi naxan yirefanyi bëlexe kui, naxan jërema lanpui xëema daaxi solofera tagi:

² «N wo xa fe rabaxi kolon, n wo xa wali kolon, n wo xa tunnabexi kolon. N a kolon mixi jaaxie mu rafan wo ma. N a kolon wo bara mixie makiiti naxee e yëte findixi Ala xa xëerae ra, han wo fan fa e kolon wule falœe ra.»

³ Wo bara wo tunnabexi, wo bara törcö n xili xa fe ra, kono limaniya mu baxi wo yi ra.»

⁴ «Kono fe kerén na na naxan mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo mu n xanuxi a fanyi ra yakosi awo nu n xanuxi ki naxë singe ra.»

⁵ Wo xa wo ratu a ma, wo nu na ki naxë beenun wo xa wo san nadin. Wo xa tuubi, wo man xa wali suxu awo nu a rabama singe ra ki naxë. Xa wo mu tuubi n fama ne wo xonyi, n fa wo xa lanpui bade a yire.»

⁶ «Kono wo bara fe nde raba naxan fan. Wo bara Nikolasi xa jama xa fe xon, awo n fan a xonxi ki naxë.»

⁷ «Tuli na naxan be, a xa a tulı mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ namae be. Naxan na geeni, n na nan luma a xa simaya wuri bogi don, naxan tixi Ala xa ariyanna kui.»

⁸ A sëbe Simirina danxaniyatœ nama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, Isa naxan na a föle nun a rajonyi ra, naxan nu faxaxi a man fa keli faxe ma:

⁹ «N wo xa naxankate nun setareja kolon, hali bannaya nde to na wo yi ra. N Yuwifie xa törcëge kolon wo mabiri. E a falama e yëte be a Yuwifie, a fa li Yuwifie mu e ra. E findixi Sentane xa mixie nan na.»

¹⁰ Wo naxa gaaxu naxankate ya ra, wo fama naxan sotode. Ibulisa a niyama ne wo xa mixi ndee xa sa geeli, alako a xa wo mato. Wo fama ne naxankatade xi fu bun ma. Kono wo xa lu danxaniya kui han wo faxe lõxœ. Na temui n kisi fima ne wo ma wo sare ra.»

¹¹ «Tuli na naxan be, a xa a tulı mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ namae be. Naxan na geeni, a mu faxe firin nde kolonma.»

¹² A sëbe Peregamo danxaniyatœ nama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, santidegema de firin xejnenxi kanyi:

¹³ «N a kolon wo xa taa findixi Sentane senbe yire nan na, kono wo xirixi n xili ra, wo mu danxaniya raboloxi. Hali waxati ma, n dugutege seede Antipasi faxa temui naxe wo xonyi Sentane yire, wo mu n ma kira rabejin.»

¹⁴ «Kono fe ndee na na naxee mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo xa mixi ndee birama Balami xa missaali nan foxo ra, naxan nu bara Balaki rasi a xa gantanyi te Isirayilakae be, e xa subee don naxee baxi serexre ra kuyee be, e xa yene fan naba.

¹⁵ Wo xa mixi ndee fan biraxi Nikolasi xa jama xa xaranyi foxo ra.

¹⁶ Na kui, wo xa tuubi, xa na mu a ra n fama ne gere tide na mixie be n ma santidegema ra, naxan na n de i.»

¹⁷ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ jamae be. N *«mana»* donse noxunxi fima ne geeni mixi ma, a nun gemé fiixe, xili neené sebexi naxan ma. Mixi yo mu na xili kolon, bafe na gemé kanyi ra.»

¹⁸ A sebe Tiyatire danxaniyatœ jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Ala xa Di ra, naxan yae yanbama alo te, a sanyie luxi alo wure gbeeli raxunuxi:

¹⁹ «N wo xa fe rabaxi kolon, wo xa xanunteya, wo xa danxaniya, wo xa wali fanyi, wo xa tunnabexi, a nun wo naxan birin nabaxi

a dönxœ ra naxan gbo dangi wo xa wali singee ra.»

²⁰ «Kono fe keran na na naxan mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo bara a lu Yesabela, gine naxan a yete findixi namijonme ra, a xa xaranyi ti naxan n ma konyie ratantanma, alako e xa fe kobi raba, e xa subee don naxee baxi serexre ra kuyee be.»

²¹ N bara dije alako a xa tuubi, kono a mu tinxi a yuge naaxi masarade.

²² Na na a ra, n a rasoma ne jaxankate kui, a tan nun a yene raba booree, xa e mu tuubi.

²³ N fama ne a xa die fan faxade. Na kui, danxaniyatœ jama birin a kolonma ne a n tan nan mixi bœje nun a sondonyi matoma, n tan nan e xa fe rabaxi sare ragbilenma e ma.»

²⁴ «Kono wo tan, Tiyatireka mixi dönxœ naxee mu na yi fe kui, naxee mu soxi Sentane xa gundo kui, n mu kote gbete dököma wo xun ma kore.»

²⁵ Wo naxan sotxi, wo na suxu gben, han n fama temui naxe.»

²⁶ Naxan na geeni, naxan n ma wali suxuma han a rajonyi, n mangeya fima na kanyi nan ma, a xa sie yamari.

²⁷ *«A e yamarima sawuri wure daaxi nan na, a e kanama ne alo feje iboco ma ki naxe,»*

²⁸ alo n senbe sotxi ki naxe n Baba Ala ra. N man subaxa looloe fima ne na kanyi ma.»

²⁹ «Tuli na naxan bε, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sεniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ namae bε.»

3

Bataaxe danxaniyatœ nama gbetee bε

¹ A sεbe Saradesi danxaniyatœ nama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan Xaxili solofera yamarima, tunbui solofera suxuxi naxan yi ra:

«N wo xa wali kolon. Mixi nɔxɔ a ma a wo niŋe na a ra, kɔnɔ wo bara faxa.

² Wo naxa yanfa, wo xa wo bore ralimaniya, naxee na faxe kira xɔn, barima nde luxi wo xa wali ra n Marigi Ala bε.

³ Wo xa ratu na masenyi ma, wo naxan masotɔxi, wo naxan mɛxi. Wo xa a ragata wo bɔŋe kui, wo xa tuubi. Xa wo mu wo nɛngi sa yi xɔn, n fama ne waxati nde kui wo mu naxan kolon, na fa findi terenna ra wo bε alɔ mujeti fa temui.

⁴ Kɔnɔ mixi ndee na Saradesi naxee mu nɔxɔxi fe naaxi ra. Nee fama ne perede n seeti ma, donma fiixe ragoroxi e ma, barima na nan findixi e xa wali sare ra.»

⁵ «Naxan na geeni, donma fiixe ragoroma a ma. N mu a xili bama simaya buki kui, n a xa fe falama ne n Baba Ala bε a xa malekε ya xɔri.

⁶ Tuli na naxan bε, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sεniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ namae bε.»

⁷ A sεbe Filadeliya danxaniyatœ nama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Sεniyenxi kɔndi fale ra, Dawuda xa saabi na naxan yi ra, naxan naade rabima mixi mu nɔ a balande, naxan naade balanma mixi mu nɔ a rabide:

⁸ «N wo xa wali kolon. N a kolon wo sεnbε mu gbo, kɔnɔ wo bara n ma masenyi rabatu, wo mu n yanfa. Na kui, n bara naade nde rabi wo ya ra, mixi mu nɔma naxan balande.

⁹ N fama ne mixie sade wo bεlexe naxee a falama e yεtε bε a Yuwifie, kɔnɔ e findixi Sentane xa nama nan na. E na wule nan falafe. N fama ne e ra, e xa e magoro wo bε, e xa a kolon wo rafan n ma.

¹⁰ Wo to n ma masenyi rabatu tunnabexi kui, n fan wo ratangama ne na waxati xɔrɔxɔe ma naxan fama dunija lide, a fa dunija mixi birin mato.

¹¹ A gbe mu luxi n xa fa. Wo naxa wo xa danxaniya bεjin, alako mixi yo naxa wo sare fanyi ba wo yi ra.»

¹² «Naxan na geeni, n a findima n Marigi Ala xa hɔrɔmɔbanxi kinki ra, a xa lu menni abadan. N nan n Marigi Ala xili nun n Marigi Ala xa taa xili sεbema ne a ma. Na taa findixi Darisalamu neenε nan na, Ala naxan nagoroma kelife koore ma. N nan n xili neenε fan sεbema ne a ma.

¹³ Tuli na naxan bε, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sεniyenxi xa masenyi ra danxaniyatœ namae bε.»

¹⁴ A səbə Layodiseya danxaniyatœ nama ya malekœ ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan findixi Ala sago rakamali ra, a xa seede laxixe, Ala xa daalie daaxi naxan saabui ra:

¹⁵ «N wo xa wali kolon. Wo mu xinbeli, wo mu wolen. A xəli n ma wo xa nate tongo, wo xa xinbeli, xa na mu a ra wo xa wolen.

¹⁶ Wo to fa luxi a tagi, wo mu wolen, wo mu xinbeli, n wo raboloma nε.

¹⁷ Wo bara a fala, <Bannamixie nan muxu ra, muxu hayi mu na fefe ma.> Wo mu a kolon a wo findixi tɔɔrɔmixie nan na, a nun misikiinæe, setaree, dɔnxuie, nun mixi mageli.

¹⁸ N marasi naxan fima wo ma, wo xa xεema fanyi sara n ma, xεema naxan gbi baxi tε ra, alako wo xa findi bannamixie yati ra. Wo xa donma fiixε sara n ma, wo xa na ragoro wo ma, alako wo xa ba tixi wo mageli ra, yaagi xa ba wo ma. Wo man xa ya seri sara n ma, alako wo xa fe igbε.

¹⁹ N nan n xanuntenyie nan xuruma, n e matinxin. Wo xa wakili, wo xa tuubi.

²⁰ N tixi naadœ ra, n na a kɔnkɔnfe. Xa mixi nde n xui mε, a naadœ rabi n bε, n soma nε a xɔnyi, muxu fa muxu dege yire kerens.

²¹ «Naxan na geeni, a luma n sεeti ma n ma kibanyi kui, alɔ n tan fan to geeni, n fa n magoro n Baba Ala sεeti ma a xa kibanyi kui.

²² Tuli na naxan bε, a xa a tuli mati Ala Xaxili Səniyenxi

xa masenyi ra danxaniyatœ namae bε.»

4

Ala xa kibanyi ariyanna

¹ Na birin to dangi, n naxa ariyanna naadœ rabixi to koore ma. N man naxa xui nde mε, n nu bara naxan singe mε. A senbε nu gbo alɔ sara. A naxa a masen n bε, «I xa te bebiri, n xa fe masen i bε naxan fama rabade.»

² Ala Xaxili Səniyenxi naxa n suxu kerens na. N naxa kibanyi nde to ariyanna, mange magoroxi a kui.

³ A nɔrε nu yanbama alɔ gεmε tofanyi mayilenxie, senkui tofanyi nu na a xa kibanyi rabilinyi.

⁴ Kibanyi mɔxɔjœn nun naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, fori mɔxɔjœn nun naani magoroxi e kui. Donma fiixε nu ragoroxi e ma, mange katanyi xεema daaxi nu saxi e xun na.

⁵ Seyamakɔnyi nun galanyi xuie nu minima kibanyi kui. Lanpui soloferes nu dɛxεma kibanyi ya i. Nee misaalixi Ala Xaxili kamalixi nan na.

⁶ Baa tinse fan nu na kibanyi ya i.

Nimase naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, yae nu na e yatagi nun e kobe ma.

⁷ Nimase singe nu maniyaxi yεtε nan na, a firin nde nu maniyaxi ningeyɔrε nan na, a saxan nde nu maniyaxi adamadi nan na, a naani nde nu maniyaxi xaruma nan na, naxan nεremma koore ma.

8 Na nimase naani birin, gabutenyi senni nu na e ma. Yae fan nu na e bë yire birin, e gabutenyie fari nun e bun ma. Kœ nun yanyi e nu luma a fala ra,
 «Marigi Ala seniyen,
 Marigi Ala seniyen,
 Marigi Ala seniyen.

A findixi Sénbe Kanyi nan na naxan na xoro, to, nun tina.»

9 Na nimase naani nu fa Mangë matçxø, e mangë binya naxan magoroxi kibanyi kui, e mangë tantu, naxan një a ra abadan,

10 na fori mɔxɔjën nun naani, e felenma bɔxi ma Mangë ya i, naxan magoroxi kibanyi kui, e fa a batu naxan një a ra abadan. E nu e xa mangë katanyi ba e xun na, e nu e sa kibanyi san na, e nu fa a fala,

11 «Muxu Marigi Ala, matçxø, binye, nun sénbe na i tan nan bë, barima i tan nan se birin daaxi, i tan nan na birin janigexi, i tan nan na birin nagirixi.»

5

Buki nde rabife

1 Na dangi xanbi, n naxa Ala to a xa kibanyi kui, buki nde nu na a xonye, sëbeli tixi a kui nun a fari, a mabalanxi a balanse solofera ra.

2 N naxa maleke sénbema nde to, a a falama a xui itexi ra, «Nde nöma yi buki rabide, nde nöma a balansee bade a ma?»

3 Nimase yo mu nu na koore ma, bɔxi ma, xa na mu a ra bɔxi bun ma, naxan nu

nöma na buki rabide, a a kui mato.

4 Na kui, n naxa wa a gbegbe ra, barima nimase yo mu nu na, naxan nu nöma na buki rabide, a a kui mato.

5 Fori nde naxa a fala n bë, «I naxa wa, Yuda bɔnsœ xa yëte, naxan findixi Dawuda bɔnsœ ra, a bara geeni. A tan nan nöma na buki nun a balanse solofera rabide.»

6 Na temui n naxa Yëxëeyore to a tixi kibanyi nun na nimase naani nun na forie tagi. Na Yëxëeyore nu luxi ne alç a kòn naxabaxi. Feri solofera nun ya solofera nu na a bë, naxee misaalixi Ala Xaxili Seniyenxi kamalixi ra, naxan nu bara xëe dunipa yire birin ma.

7 Yëxëeyore naxa a maso Ala ra, naxan nu magoroxi kibanyi kui, a fa buki rasuxu Ala yirefanyi xonye.

8 A to buki masotø, na nimase naani nun na fori mɔxɔjën nun naani, e naxa suyidi Yëxëeyore bë. Kora nu na e birin yi ra, a nun surayi sase xëema daaxi naxee rafexi surayi ra, naxan misaalixi seniyentœe xa Ala maxandie ra.

9 E naxa bëeti neené nde ba, e nu a fala,
 «I tan nan daxa yi buki ton-gode,
 i tan nan daxa a balansee rabide,
 barima i bara i yëte ba serexe ra,
 i bara adamadi xunsara Ala bë i wuli saabui ra,
 adamadi naxee kelixi bɔnsœ birin,
 naxee xui birin falama,

naxee fatanxi namane nun si
birin na.
 10 I bara na adamadie findi
serexedubee ra
muxu Marigi Ala be.
 I bara e raso Ala xa mangeya
niini bun ma.
 E fama ne dunija ya-
maride.»

11 Na temui n naxa maleke
wulu wulu wuyaxi to, n naxa
e xui me Ala xa kibanyi,
na forie, nun na nimasee
rabilinyi.

12 E naxa a fala e xui itexi
ra, «Yexseyore naxan baxi
serexre ra, a daxa a xa senbe,
bannaya, lomni, noe, binye,
matxoe, nun tantui soto.»

13 Nimase naxan birin na
koore ma, boxi fari, boxi bun
ma, baa ma, a nun daalise
birin, n nee birin xui me ne,
e nu fa a fala, «Matxoe,
binye, tantui, nun senbe
na Ala be naxan magoroxi
kibanyi kui, a nun Yexseyore
be abadan.»

14 Na nimase naani naxa a
ratin, «Amina.» Forie naxa
e felen boxi ma, e Ala nun
Yexseyore batu.

6

Buki balansee

1 N naxa Yexseyore to buki
balanse singe rabi ra. N
naxa nimase nde xui me ke-
life na nimase naani tagi. A
xui senbe nu gbo alo galanyi.
A naxa a fala, «Fa.»

2 Na dangi xanbi, n naxa
soe fiixe nde to, xali suxuxi
a ragima yi, mange katanyi
saxi a xun ma, a fa siga
xunnakeli kui, a man xa sa
geeni.

3 A to buki balanse firin
nde rabi, n naxa nimase firin
nde xui me. A naxa a fala,
«Fa.»

4 Soe gbeeli naxa mini. E
naxa a ragima yamari a xa
bojesa ba dunija kui, alako
adamadie xa nu e bore kon
naxaba. Santidegema bele-
bele naxa so a yi ra.

5 A to buki balanse saxan
nde rabi, n naxa nimase
saxan nde xui me. A naxa
a fala, «Fa.» N naxa soe
foore to. Sikeeli nu suxuxi a
ragima yi ra.

6 N naxa xui nde me na
nimase naani tagi, «Mengi
kilo keren sare lanma loxoe
keren wali sare nan ma.
Fundenyi maniyi kilo saxan
lanma loxoe keren wali sare
nan ma. I naxa ture nun
weni xun nakana.»

7 A to buki balanse naani
nde rabi, n naxa na nimase
naani nde xui me. A naxa a
fala, «Fa.»

8 N naxa soe burexe xinde
daaxi to. A ragima xili ne
«Faxe,» laaxira nu biraxi a
foxo ra. Noe naxa so e yi ra
dunija seeti keren xun ma a
seeti naani ya ma, alako e xa
mixie faxa santidegema ra,
kaame ra, wuganyi ra, a nun
sube xajexie ra, naxee na
wula i.

9 A to buki balanse suuli
nde rabi, n naxa mixie nii
to serexebade bun ma, mixi
naxee kon nu bara raxaba
barima e nu birama Ala xa
masenyi nan foxo ra, e findi
a xa seedee ra.

10 E naxa a fala e xui
itexi ra, «Marigi seniyanxi
nondi fale, i buma han temui
mundun fafe ra kiiti sade,
alako muxu gbe xa cuxo

dunija mixie ma naxee bara muxu faxa?»

¹¹ Donma kuye fiixé naxa so e birin yi ra. Mixi nde naxa a fala e bë e xa mamëti sinden, han e waliboorée nun e ngaxakerenyie xasabi xa kamali naxee lanma e xa faxa alo e tan.

¹² A to buki balanse senni nde rabi, bɔxi naxa seren senbe ra, soge naxa ifɔɔrɔ alo sunnun donma foɔrɔ, kike naxa lu alɔ wuli,

¹³ tunbuie naxa bira bɔxi ma, alo foye belebele xɔrɔ bogi rabirama ki naxe.

¹⁴ Koore naxa ba na, alo keedi makuntanma ki naxe a xa ragata. Geyae nun surie fan naxa keli e yire.

¹⁵ Dunija mangëe, kuntigie, soɔri yareratie, bannae, senbëmae, konyie, nun lasirie, e birin naxa e nɔxun yilie kui a nun geya gemee longori ra.

¹⁶ E nu fa a fala geyae nun fanyee bë, «Wo bira muxu ma, wo xa muxu nɔxun Ala ma, naxan magoroxi mange kibanyi kui, a nun Yexëeyɔrë xa xɔnë ma.»

¹⁷ E xa xɔnë lɔxɔe xungbe bara a li. Nde noma a yete ratangade na ma?

7

Ala xa nama

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke naani to, e tixi dunija tunxui naani ra. E nu dunija foye naani ratima, alako foye naxa mini bɔxi ma, baa ma, xa na mu sansie ma.

² N naxa maleke gbëte fan to a kelife sogetede mabiri,

Ala Niŋe xa tɔnxuma suxuxi a yi ra. A naxa a masen a xui itexi ra, na maleke naanie bë, naxee nu yamarixi fe xɔnë rabade bɔxi nun baa ra,

³ «Wo naxa wo bëlehex din bɔxi nun baa nun wuri bilie ra sinden, han muxu xa ge tɔxunma sade Ala xa walikëe tigi ma.

⁴ N naxa na walikëe kɔnti xasabi më, Ala xa tɔnxuma saxi naxee ma. E findi mixi wulu këmë wulu tongo naani nun wulu naani nan na, kelife Isirayila bɔnsœ birin ya ma.

⁵ Mixi wulu fu nun firin Yuda bɔnsœ ya ma naxee matɔnxumaxi, mixi wulu fu nun firin Ruben bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Gadi bɔnsœ ya ma,

⁶ mixi wulu fu nun firin Aseri bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Nafatali bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Manasi bɔnsœ ya ma,

⁷ mixi wulu fu nun firin Simeyɔn bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Lewi bɔnsœ ya ma,

mixi wulu fu nun firin Isakari bɔnsœ ya ma,

⁸ mixi wulu fu nun firin Sabulon bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Yusufu bɔnsœ ya ma, mixi wulu fu nun firin Bonyamin bɔnsœ ya ma naxee matɔnxumaxi.»

⁹ Na dangi xanbi, n naxa nama gbegbe to, naxan mu nu noma kɔntide, kelife si birin, bɔnsœ birin, xabile birin, nun xui birin. E

8

Buki balanse solofera nde rabife

nu tixi Ala xa kibanyi nun Yεхεуore ya i, donma kuye fiixe ragoroxi e ma, tugi fense suxuxi e yi.

¹⁰ E naxa a masen e xui itexi ra, «Kisi na muxu Marigi Ala be naxan magoroxi kibanyi kui, nun Yεхεуore be.»

¹¹ Malekē nu tixi kibanyi, forie nun nimase naanie rabilinyi, e naxa e yatagi rafelen bɔxi ma, e Ala batu

¹² yi fe fale ra, «Amina. Matɔхօء, нօր, лонни, tantui, binye, нօء fanyi, nun сенбəе na muxu Marigi Ala nan be abadan. Amina.»

¹³ Na temui fori nde naxa n maxɔrin, «Nde na na mixie ra donma fiixe ragoroxi naxee ma? E kelixi minden?»

¹⁴ N naxa a yaabi, «N Marigi, i tan nan a kolon.» A naxa a masen n be, «Mixie nan e ra, naxee kelixi na jaxankate xungbe kui. E bara e xa donmae xa Yεхεуore wuli ra, na nan a toxi e xa donmae fiixexi.

¹⁵ Na nan a toxi e tixi Ala xa kibanyi ya i, e fa a batu kɔء nun yanyi a xa hɔrɔmɔlingira kui. E na Ala xa niini bun ma, naxan magoroxi kibanyi kui.

¹⁶ Kaame nun ye xɔli mu e suxuma sɔnɔn, soge nun kuye fure mu e тօсma нңcнc,

¹⁷ barima Yεхεуore naxan na kibanyi seeti ma, na nan fama e degede, a e xun ti kisi ye yire ra. Ala fama ne e yaye birin nafurukude.»

¹ A to buki balanse solofera nde rabi, kuye naxa lu yen waxati tagi нəндən bun ma.

² N naxa malekē solofera to, naxee nu tixi Ala ya i, sara solofera naxa so e yi ra.

³ Malekē gbete naxa fa, a ti сerexebade fari, surayi sase хεема daaxi nu na a yi ra. E naxa surayi gbegbe so a yi ra, a nun seniyentəе birin xa Ala maxandie ra. A naxa na surayi gan сerexebade хεема daaxi ma Ala xa kibanyi ya i.

⁴ Surayi tuuri naxa te Ala ya i, a nun seniyentəе xa Ala maxandie, kelife malekē belexxe.

⁵ Malekē naxa surayi ganse tongo, a naxa сerexebade te sa a kui, a fa a woli dunija ma. Galanyie naxa bula, xuie naxa me, seyamakɔnyie naxa mini, bɔxi naxa seren.

⁶ Malekē solofera, sarae nu na naxee yi ra, nee naxa keli, e xa sarae fe.

⁷ Malekē singe to a xa sara fe, balabalanyi nun te naxa goro dunija ma, e masunbuxi wuli ra. Bɔxi itaxunxi saxan na, na дɔхɔde saxan nde naxa gan. Nooge xinde birin naxa gan.

⁸ Malekē firin nde to sara fe, geya xungbe, te naxan ganfe, a naxa sin baa ma. Baa itaxunxi saxan na, na дɔхɔde keren naxa findi wuli ra.

⁹ Baa nimasee itaxunxi saxan na, na dəxəde saxan nde naxa faxa. Kunkuie itaxunxi saxan na, na dəxəde saxan nde fan naxa kana.

¹⁰ Maleke saxan nde to sara fe, tunbui dexəxi belebele naxa bira. Xuree itaxunxi saxan na, na tunbui naxa bira na saxan nde ma a nun dulonyie ma.

¹¹ Na tunbui xili ne «Хоне.» Dunija ye itaxunxi saxan na, na dəxəde saxan nde to findi xone ra, adamadi gbegbe naxa faxa na ma.

¹² Maleke naani nde to sara fe, soge, kike, nun tunbui itaxunxi saxan na, na dəxəde saxan nde naxa findi dimi ra. Nde naxa ba yanyi nun koe xa naiyalanyi ra.

¹³ Na temui n naxa xaruma nde xui me koore ma, a naxa a fala a xui itexi ra, «Naxankate na dunija mixie be, naxankate na e be sara fe temui, maleke saxanyie fama naxee fede.»

9

*Maleke xa sara fe
dənxəse*

¹ Maleke suuli nde to sara fe, n naxa tunbui to bira ra bəxi kelife koore ma. E naxa yili tilinxı naade saabi so a yi ra.

² A naxa na yili naade rabi, tuuri gbegbe naxa mini a kui alo te belebele tuuri han soge naxa makoto, kuye naxa idimi.

³ Tugumie naxa mini tuuri kui, e fa goro bəxi ma. E nu bara senbe sətə alo tali.

⁴ E nu bara yaamari sətə a falafe ra e naxa din bəxi nooge ra, nun se xinde, a

nun wuri bili yo ra. A nu lanma e xa adamadie gbansan nan təcərə Ala xa tənxuma mu saxi naxee tigi ma.

⁵ E nu bara yaamari sətə a falafe ra e naxa adamadie faxa, e xa e təcərə tun kike suuli bun ma. E nu mixi bunma ne alo tali.

⁶ Na ləxəse, mixie faxə xəli mawama ne na təcəre xa fe ra, kənə e mu nəma faxade. Faxə xəli e suxuma ne, kənə faxə a makuyama ne e ra.

⁷ Na tugumie maniyaxi soe nan na, naxee rawalima gere kui. Mange katanyi xəema daaxi nu dusuxi e xun na, e yatagie nu luxi ne alo mixie.

⁸ E xunsexe nu luxi ne alo ginəe xunsexe. E jinyie nu luxi ne alo yete jinyie.

⁹ Wure makantase nu na e kanke ma, e gabutenyie nu xui raminima alo səcri ragise xui, soe gbegbe naxan bəndunma.

¹⁰ E xuli nu mixi bunma alo tali, na xone nu fa mixi təcərə kike suuli bun ma.

¹¹ E xa yarerati nu findixi na yili tilinxı xa maleke nan na, naxan xili nu falaxi Eburu xui «Abadon,» a nu falaxi Gireki xui «Apoliyon,» na nan na ki «Yire Kane.»

¹² Naxankate singe bara dangi, firin nan luxi.

¹³ Maleke senni nde to sara fe, n naxa xui nde me kelife serexəbade xəema daaxi feri tunxun naanie ma, naxan na Ala ya i.

¹⁴ Na xui naxa a fala maleke senni nde be, sara nu suxuxi naxan yi, «Na maleke naani rabəjin, naxee xirixi Efirati xure ma.»

¹⁵ Na maleke naanie nu na waxati yati nan mamema, alako e xa adamadi ndee faxa. Adamadie itaxunxi saxan na, e xa na dəxəde saxan nde faxa. E naxa fulun na wali xili ma.

¹⁶ Na soe ragi gali xasabi nu dangi miliyɔn keme firin na. N naxa na konti me.

¹⁷ Na laamatunyi kui n naxa na soee nun e ragie to. E kanke makantase nu majingixi ne a gbeeli, a foɔre, nun a nerefunyi daaxi. Soe xunyie nu luxi alo yetee xunyi. Te, tuuri, nun soda nu minima e de kui.

¹⁸ Dunija mixi itaxunxi saxan na, na dəxəde saxan nde naxa faxa na gbaloe saxanyi moɔli ra: te, tuuri, nun soda naxan nu minima e de kui.

¹⁹ Na soee sənbə nu na e de nun e xuli nan kui. E xuli nu maniyaxi bɔximase nan na, xunyi nu na a be naxan mixi tɔɔrɔma.

²⁰ Mixi naxee mu faxa na gbaloe saabui ra, e mu gbilen e xa wali kobie foɔxɔ ra. E nu pinnse nan batuma, a nun kuyee xəxəma daaxi, gbeti daaxi, wure gbeeli daaxi, gəmə daaxi, nun wuri daaxi, naxee mu nəma se tote, naxee mu nəma fe məde, naxee mu nəma nərəde.

²¹ Na mixie mu gbilen e xa faxa tife foɔxɔ ra, e xa manduru walie, e xa fe jaaxie, nun e xa mujee xa fe foɔxɔ ra.

10

Malekeet xa buki lanmadi

¹ N naxa maleke sənbəma gbete to goro ra kelife koore nuxui kui. Senkui nu na a xunyi rabilinyi, a yatagi nu yanbama alo soge, a sanyie nu maniyaxi te nan na.

² Buki lanmadi nu na a belexe, a rabixi. Maleke yirefanyi sanyi nu tixi baa fari, boore fan nu tixi xare ma.

³ A naxa a xui ramini sənbə ra, naxan maniya yete xui ra. Galanyi solofera naxa a xui ratin.

⁴ Na galanyi solofera xui to mini, n nu wama na səbəfe, kɔnɔ xui nde naxa keli koore ma, a a fala n be, «Galanyi solofera xa masenyi nəxun, i naxa a səbə.»

⁵ Maleke naxan sanyi nu tixi baa nun xare fari, a naxa a yirefanyi belexe itala koore ma,

⁶ a fa a kali Ala ra naxan niŋe a ra abadan, naxan koore, bɔxi, nun baa daa, a nun e kui se birin. A naxa a masen a waxati mu fa dugundife sənɔn.

⁷ Maleke solofera nde na a xa sara fe temui naxe, Ala gundo fama ne kamalide alo a nu bara a masen a xa konyi namijɔnmee be ki naxe.

⁸ Na xui naxan nu bara wɔyən n be kelife koore ma, na man naxa a masen n be, «Siga, i sa buki lanmadi rabixi tongo naxan na maleke belexe, maleke naxan sanyi tixi baa nun xare fari.»

⁹ N naxa siga na maleke yire, n fa a maxandi a xa na buki lanmadi so n yi ra. A naxa a fala n be, «I xa a tongo, a don. A xɔne rasoma

ne i furi, kɔnɔ a jɔxunma ne i dε kui alɔ kumi.»

¹⁰ N naxa na buki lanmadi tongo maleke bεleχε, n naxa a don. A nu jɔxun n de kui alɔ kumi, kɔnɔ a to n furi kui li, a naxa findi xɔnε ra.

¹¹ Na temui a naxa a fala n bε, «A lanma i man xa wɔyεn Ala xili ra namaneε xa fe ra, sie xa fe ra, xui gbete falεe xa fe ra, nun mangε gbegbe xa fe ra.»

11

Taa seniyenxi nun seede firinyie

¹ Maleke nde naxa se maniyase wuri daaxi so n yi ra, a nu fa a fala, «Keli, i xa Ala xa hɔrɔmɔbanxi nun sεrεxεbade maniya, i man xa batulæ konti.

² I naxa yire maniya naxan na tandem, barima si gbεtεe fama mεnni nan tongode, e fa taa seniyenxi kana kike tongo naani nun firin bun ma.

³ N masenyi soma n ma seede firinyie nan yi ra, e naxan tima n xili ra xi wulu kerεn xi kεmε firin nun xi tongo senni bun ma, sunnun donma ragorox i e ma.

⁴ Na seede firinyie misaalixi oliwi wuri firin nan na, a nun lanpui firin naxee tixi Daali Marigi ya i.

⁵ Xa mixi nde fa wa fe jaaxi rabafe e ra, te nan minima e de kui, a e yaxuie xa fe kana. Iyo, xa mixi nde wama e tɔɔrɔfe, na kanyi faxama na mɔɔli nan na.

⁶ Sεnbε na e bε koore balanfe ra, alako tune naxa fa e xa namijɔnme wali raba

temui. Sεnbε na e bε ye masarafe wuli ra, a nun fure jaaxi mɔɔli wuyaxi raminife dunija ma e wama a xɔn ma temui naxε.»

⁷ Na seede firinyie na gε e xa seedeñɔχεya ra, na sube naxan minixi yili tilinxi kui, na nan e gerema, a nɔ e ra, a e faxa.

⁸ E furee sama ne taa belebele malande, e Marigi banban wuri magalanbuxi ma dεnnaxε. Na taa maniyaxi Sodoma nan na, xa na mu a ra Misira.

⁹ Mixie kelima si, bɔnsɔε, xui, nun jamanε birin nan ma, e fa e fure matode xi saxan nun a tagi bun ma. E mu tinma mixi xa e ragata.

¹⁰ Mixie fama sεewade dunija ma na mixi firinyie nan faxafe ra, barima na namijɔnme firinyie nu bara mixie tɔɔrɔ. E se ndee fi e booree ma na sεewε xa fe ra.

¹¹ Na xi saxan nun a tagi to dangi, Ala naxa nii raso e fate, e man xa ti e sanyie xun na. Naxan birin e to, e naxa gaaxu ki fanyi ra.

¹² Na seedee naxa xui sεnbεma nde mε kelife koore ma a falafe ra, «Wo xa te han be.» E naxa te koore ma nuxui kui e yaxuie ya xɔri.

¹³ Na temui, bɔxi naxa sεren. Taa itaxunxi fu ra, na dɔɔχεde fu nde naxa bira. Na bɔxi xa sεrenyi naxa mixi wulu solofera faxa, mixi dɔnχɔεe naxa kaaba, e fa Ala matɔχo, naxan na koore ma.

¹⁴ Naxankate firin nde bara dangi, a gbe mu luxi a saxan nde fan xa fa.

¹⁵ Maleke soloferē nde to sara fe, xui itexie naxa mini koore ma a falafe ra, «Mangēya naxan nu na dunija ma, na bara findi muxu Marigi nun a xa Mixi Sugandixi gbe ra. A xa mangēya buma ne abadan.»

¹⁶ Na fori məkəjən̄en̄ nun naani, naxee nu magoroxi kibanyie kui Ala ya i, e naxa e felen bəxi ma, e Ala batu.

¹⁷ E naxa a fala, «Muxu bara muxu Marigi Ala Sənbə Kanyi tantu, naxan nu na singe han to, barima i bara i senbə magaaxuxi ramini, i xa mangēya xa ti dunija.

¹⁸ Namanē nu bara xənō, kōnō i xa xənē bara e li, kiiti waxati bara fa. Na kui, mixi faxaxie makiitima nē, i xa konyi namijonmēe e sare sətəma nē, a nun seniyentəee, nun naxee gaaxuma i xili ya ra, dimədie nun forie. Naxee bara dunija kana, e fan xun nakanama nē.»

¹⁹ Ala xa hərəməlingira naxan na koore ma, a naxa rabi, birin naxa Ala xa saate kankira to naxan na hərəməlingira kui. Na temui seyamakonyie, galanyi xuie, bəxi sərenyi, nun balabalyi belebele naxa mini sənbə ra.

12

Gine, dimedi, nun sube magaaxuxi

¹ Tənxuma belebele naxa mini koore ma. Soge nu na na gine nde rabilinyi, kike nu na a sanyi bun ma, tunbui fu nun firin nu na a xun na alɔ mange katanyi.

² A nu na gbelegbelefe təɔre kui, barima a nu na di barife a təegexi naxan ma.

³ Tənxuma gbete fan naxa mini koore ma. Sube magaaxuxi xungbe nde nu na, a gbeelixi alɔ te, xunyi soloferē nu na a bə, a nun feri fu. Mange katanyie nu na a xunyi soloferē birin fari.

⁴ Tunbui itaxunxi saxan na, a xuli naxa din na dəxəde saxan nde ra, a e woli bəxi ma.

Sube magaaxuxi naxa keli, a fa ti gine ya i naxan nu na di barife, alako a xa na diyore don.

⁵ Gine naxa di xəmə bari, naxan fama si birin yamaride a xərəxəe ra. Gine to di bari, na di naxa te Ala yire, a xa mange kibanyi na dənnaxə.

⁶ Gine naxa a gi, a siga yire nde gbengberenyi ma Ala nu bara naxan yailan a bə, alako a xa balo mənni xi wulu keren xi kəmə firin nun tongo senni bun ma.

⁷ Gere naxa mini koore ma. Minkayilu nun a xa malekeē naxa na sube magaaxuxi nun a xa malekeē gere,

⁸ kōnō na sube mu nō Minkayilu nun a xa malekeē ra. Na kui, sube magaaxuxi nun a xa malekeē mu nō sabatide koore ma sənōn.

⁹ E naxa na sube magaaxuxi xungbe woli bəxi ma, a nun a xa malekeē. A tan nan findixi na bəximase fori ra, naxan xili Ibulisa, xa na mu a ra Sentane. A bara dunija birin madaxu.

10 Na temui, n naxa xui itexi me koore ma, a a falama,
«Yakosi, kisi temui bara a li, muxu Marigi Ala senbe nun a xa mangeya,
nun a xa Mixi Sugandixi xa mangeya bara fa,
barima naxan nu muxu ngaxakerenyie kalamuma
muxu Marigi Ala ya i koe nun yanyi ra,
na bara bira.

11 Muxu ngaxakerenyie xutu scotxi a ma

Үехеүөрө wuli nun e xa seudejoxuya nan saabui ra.

E mu kankan e xa simaya ma,
e mu gaaxu faxe ya ra.

12 Na kui, koore nun naxee sabatixi naa,
e xa jælexin.

Kono jaxankate bara lu bɔxi nun baa ma,
barima Ibulisa bara bira wo mabiri.

A xonxi barima a bara a kolon
a temui gbegbe mu luxi a be kore.»

13 Sube magaaxuxi to a kolon, e bara a woli bɔxi ma, a naxa bira na gine fɔxɔ ra, naxan na di xeme bari.

14 Kono xaruma gabutenyi naxa lu na gine be, alako a xa tigan sigafe ra gbengberenyi ma, a luma balo ra dennaxe waxati saxan nun a tagi bun ma. Menni a nu bara makuya na bɔximase ra.

15 Kono bɔximase naxa xure ramin a de kui, a xa gine madula.

16 Na temui bɔxi naxa na xure ye min, sube magaaxuxi nu bara naxan namini a de kui, alako a xa na gine rakisi.

17 Sube magaaxuxi to xon na gine ma, a naxa siga na gine bɔnsœ dɔnxœ gere, naxee Ala xa seriye rabatuma, e man la Isa xa seudejoxuya ra.

18 Na sube magaaxuxi naxa ti baa de ra meyenyi fari.

13

Sube naxan texi ye xɔora

1 Na dangi xanbi n naxa sube magaaxuxi nde to te ra ye xɔora, feri fu na a xunyi solofera ma, mange katanyie dɔxɔxi na feri fu fari. Marasoto xilie fan nu sebexi a xunyi ma.

2 Na sube magaaxuxi nu maniyaxi barate nan na, a sanyie senbe nu gbo, a de nu luxi ne alo yete de. Na sube magaaxuxi naxa a senbe, a xa noe, nun a xa kibanyi lu sube boore yi ra.

3 Fi jaaxi to lu a xunyi keran ma, a naxa yalan. Na fi to mu a faxa, dunija naxa kaaba, e birin naxa bira a fɔxɔ ra.

4 Dunija mixie naxa tuubi sube magaaxuxi be, barima a tan nan nu bara noe so sube boore yi ra. E man naxa tuubi sube boore be, e nu a fala, «Nde maniya yi sube ra, nde no ma a gerede?»

5 Na sube naxa noe scot a xa yete igboe masenyi nun marasotoe fale ra. A naxa

nœ sœtœ, a xa wali kike tongo naani nun firin bun ma.

⁶ A naxa Ala rasœtœ, a Ala xili kana, a Ala xa hœromœlingira rasœtœ, a nun naxee sabatixi koore ma.

⁷ A naxa nœ sœtœ alako a xa seniyentœe gere, a xa nœ e ra. A naxa nœ sœtœ bœnœsœ, si, xui, nun jamanœ birin xun ma.

⁸ Dunija mixi birin fama tuubide a tan nan bœ, naxee xili mu sœbœxi Yœxœyœre kœn naxabaxi xa kisi buki kui kabi dunija fœlœ.

⁹ Tuli na naxan bœ, a xa a tuli mati yi masenyi ra.

¹⁰ Konyiya ragirixi mixi naxan ma, a sigama nœ konyiya kui. Santidœgema faxœ ragirixi mixi naxan ma, na kanyi fan faxama nœ santidœgema ra. Seniyentœe xa tunnabœxi nun danxaniya kolonma na nan kui.

¹¹ Na dangi xanbi n man naxa sube magaaxuxi gbete to a tefe bœxi bun ma, feri firin nu na a bœ alo yœxœ, a nu wœyœmma alo sube magaaxuxi.

¹² A nu na sube magaaxuxi singe sœnbœ nan nawalife na ya xœri, a a niya dunija mixi birin xa tuubi na sube magaaxuxi singe bœ, naxan xa fi jaaxi nu bara yalan.

¹³ A nu luma kaabanakoe belebele raba ra, han a te ragoro bœxi ma kelife koore ma mixie ya xœri.

¹⁴ A to na sœnbœ sœtœ, a naxa dunija mixie madaxu a xa kaabanakoe ra na sube magaaxuxi singe ya xœri. A naxa a fala dunija mixie bœ e xa kuye yailan naxan

maniya na sube magaaxuxi singe ra, naxan nu bara maxœnœ santidœgema ra, kœnœ a mu faxa.

¹⁵ E to na kuye yailan, a naxa nœ sœtœ a xa a niya na kuye xa wœyœn, mixi birin xa faxa naxan mu tuubima na kuye bœ.

¹⁶ A naxa yaamari fi, dimœdie nun forie, bannae nun setaree, lasirie nun konyie, tœnxuma xa sa e birin yirefanyi bœlexœ ma, xa na mu e tigi ma,

¹⁷ alako mixi matœnxumataree naxa sare so, e naxa sare mati. Na tœnxuma findixi sube xili nan na, xa na mu a ra yi konti nan findixi xili ra.

¹⁸ Lœnni na naxan bœ, a xa na konti kolon, barima a adamadi xa fe masenma. Na kœnti naxan findixi xili ra a findixi kœmœ senni, tongo senni nun senni nan na.

14

Yœxœyœre nun a xa mixi rakisixie

¹ N to n ya rage, n naxa Yœxœyœre to a tixi Siyoni geya fari. Mixi wulu kœmœ wulu tongo naani nun naani nu na a sœti ma, Yœxœyœre xili nun a Baba xili sœbœxi e tigie ma.

² N naxa xui nde mœ koore ma, alo xure xungbe, xa na mu a ra alo galanyi. A nu luxi nœ alo mixie nan nu kœra bœnbœfe.

³ E nu na bœti nœnœ bafe mange kibanyi ya i, a nun na nimase naani nun na forie. Mixi yo mu nu nœma na bœti matinkande, fo na dunija

mixi wulu keme wulu tongo naani nun naani naxee xun nu bara sara.

⁴ E mu nu yene rabaxi gine ra, e nu seniyen. E birama na Yexxeyore foxo ra yire birin. E xun nu bara sara mixie tagi, alako e xa findi Ala gbe nun Yexxeyore gbe ra, alo serexex singe naxan bama Ala be xe xaba temui.

⁵ E de mu nu wule falaxi, marakorosi yo mu nu e ma.

⁶ N naxa maleke gbete to a jere ra koore ma. Xibaaru fanyi nu na a yi ra dunija mixie be, si, bensce, xui, nun namane birin be abadan.

⁷ A naxa a fala a xui itexi ra, «Wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa a matoxo, barima a xa kiiti waxati bara a li. Wo xa wo igoro a be, naxan koore, boxi, baa, nun dulonyie daaxi.»

⁸ Maleke firin nde nu biraxi a foxo ra, a nu fa a fala, «Babilon belebele bara bira. Babilon bara bira, naxan jamanee rasiisixi a xa fe jaaxie ra.»

⁹ Maleke saxan nde nu biraxi e foxo ra, a nu fa a fala a xui itexi ra, «Xa mixi nde a igoroma na sube be, xa na mu a ra na kuye be naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li tonxuma na a tigi ma, xa na mu a belexe ma,

¹⁰ na kanyi fan Ala xa xone kolonma ne, a fa lu alo siisila naxan beere xoroxce minxi. A fama toocde te nun soda xora, maleke seniyenxe nun Yexxeyore ya xori.

¹¹ Tuuri naxan tema na te xcora a mu jonna abadan. Na mixie, naxee e igoroma

na sube be, xa na mu a ra na kuye be naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li na sube xili tonxuma saxi e ma, na kanyie mu malabui sotoma koe nun yanyi.

¹² Seniyentoe xa tunnabexi nan na ki, naxee Ala xa seriye rabatuma, naxee danxaniyaxi Isa ma.»

¹³ N naxa xui nde me koore ma a falafe ra, «I xa a sebe a seeewe na mixie be, naxee faxama Ala xa fe kui yakosi han dunija rajonyi.» Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen, «Iyo, nondi na a ra. E lan e xa e malabu e xa wali xoroxce ma, e xa na wali sare soto.»

¹⁴ N naxa nuxui fixe to. Daali nde nu magoroxi a fari, naxan maniya adamadi ra. Mange katanyi xesema daaxi nu saxi a xun ma, warate xejnenxi nu na a belexe.

¹⁵ Maleke gbete naxa mini horomelingira kui, a a fala a be a xui itexi ra, «I xa warate rawali, xe xaba, barima na waxati bara a li, dunija xe xa xaba.

¹⁶ Naxan nu magoroxi nuxui fari, a naxa warate rawali dunija ma, dunija xe naxa xaba.»

¹⁷ Maleke gbete naxa mini koore horomelingira kui, warate xejnenxi nu na a belexe.

¹⁸ Maleke gbete, naxan nu te yamarima, a naxa keli serexebade yire, a a fala a xui itexi ra warate xejnenxi kanyi be, «Warate xejnenxi rawali, weni bogie

xaba dunija, barima e bara mo.»

¹⁹ Na maleke naxa warate rawali, a fa dunija weni bogi birin ba, a e sa a sase kui Ala xa xone e maboronma denna xe.

²⁰ Na wali naxa raba taa fari ma. Mixi wuli naxa na se sase rafe, a fili a ma han na wuli naxa ikuya kilo kem e saxan na, a xa tilinyi fan soe de suxuma.

15

Maleke solofera nun gbaloe dɔnxɔe

¹ Na dangi xanbi, n man naxa tonxuma xungbe to naxan bara n de ixara. Maleke solofera naxa mini gbaloe dɔnxɔe solofera ra, Ala xa xone kamalima naxee ra.

² N naxa baa nde to, a luxi alo diyaman, a sunbuxi te ra. Mixi naxee nu bara no na sube ra, a nun na kuye naxan yailanxi a misaali ra, a nun a xili xa konti ra, e nu tixi baa fari, Ala xa koraе nu na e belexe.

³ E nu Ala xa konyi Munsa xa beeti nan bama, a nun Yexeyore xa beeti, a falafe ra, «Muxu Marigi Ala Senbe Kanyi, i xa walie senbe gbo! E makaaba! Dunija Mange, i xa kira nondi na a ra, a man tinxin.

⁴ Marigi, nde mu gaaxuma i ya ra? Nde mu i xili matoxoma? I keren peti nan seniyen. Namane birin fama ne e magorode i be, barima i bara i xa tinxinyi makenen.»

⁵ Na to dangi, n naxa Ala xa horomelingira rabixi to

koore ma, saate kankira na naxan kui.

⁶ Maleke solofera, toore donxoe solofera nu na naxee yi ra, e naxa mini horomelingira kui, serexedube dugi fixe mayanbaxie ragoroxi e ma, beleti xexema daaxi balanxi e kanke ma.

⁷ Nimase keran na nimase naani ya ma, a naxa tonbili xexema daaxi solofera so na maleke solofera yi ra. Na tonbilie nu rafexi Ala xa xone nan na, Ala naxan piye a ra abadan.

⁸ Tuuri naxa horomelingira rafe Ala xa nore nun a senbe xa fe ra. Mixi yo mu nu nomma sode horomelingira kui, fo toore solofera xa wali xa kamali naxee nu na maleke soloferree yi ra.

16

Tonbili solofera

¹ N naxa xui xungbe nde me, naxan kelixi horomelingira kui, a a falama malek ee be, «Wo siga, wo xa Ala xa xone tonbili soloferree ifili dunija ma.»

² Maleke singe naxa siga, a sa a xa tonbili ifili dunija ma. Na kui, fi jaaxi naxa mini mixie ma, na sube xa tonxuma nu saxi naxee ma, naxee nu tuubima kuye be naxan yailanxi a misaali ra.

³ Maleke firin nde naxa a xa tonbili ifili baa ma. Baa naxa lu alo mixi faxaxi wuli. Nimase birin naxa faxa, naxee nu na baa ma.

⁴ Maleke saxan nde naxa a xa tonbili ifili xuree nun

dulonyie ma. E fan naxa findi wuli ra.

⁵ N naxa maleke xui me, naxan nu ye yamarima. A naxa a fala, «I tan naxan na to, i tan naxan na xoro, i tan naxan seniyen, i bara kiiti tinxinxi sa,

⁶ barima e nu bara seniyentee nun namijonmee wuli ramini. I fan bara wuli so e yi ra, e naxan minma. A lanxi na ki ne.»

⁷ N naxa serexebade fan xui me. A naxa a fala, «Iyo, Ala Senbe Kanyi, i xa kiiti birin tinxin, e findixi nondi nan na.»

⁸ Maleke naani nde naxa a xa tonbili ifili soge ma. Soge naxa yaamari soto a xa adamadie gan a te ra.

⁹ Wuyenyi naaxi naxa mixie gan. E naxa Ala xili rasoto, naxan na toore birin nasanbaxi. E mu tuubi, e tondi Ala matxode.

¹⁰ Maleke suuli nde naxa a xa tonbili ifili na sube xa kibanyi ma. A xa mangeya naxa lu dimi kui, mixie naxa e nenyie xin jaxankate ma,

¹¹ e fa Ala xili rasoto, naxan na koore ma, e xa toore nun e xa fie xa fe ra. E tondi gibilende e xa wali kobie focho ra.

¹² Maleke senni nde naxa a xa tonbili ifili Efirati xure xungbe ma. Na xure naxa xara, alako a xa findi kira ra mangee be, naxee fama kelife sogetede.

¹³ N naxa jinne seniyentare saxan to mini ra na sube magaaxuxi de kui, na sube boore de kui, a nun na namijonmee wule fale de

kui. Na jinne nu maniyaxi xuupnee nan na.

¹⁴ Sentane xa jinne nan nu e ra, naxee tonxumae rabama, e man sigama dunija mangee maxilide, alako e xa e malan, e xa gere so Ala Senbe Kanyi xa loxoe xungbe ma.

¹⁵ «Wo bara a to, n fama terenna nan na, alo muneti a gbe wali rabama ki naxe. Seewee na mixi be naxan mu xima, naxan mu a xa dugi bama. Na kanyi naxa lu a mageli ra, alako a naxa yaagi.»

¹⁶ Ninnée naxa dunija mangee malan yire nde naxan xili falama Eburu xui ra «Aramagedon.»

¹⁷ Maleke solofera nde naxa a xa tonbili ifili kuye ma. Xui xungbe nde naxa mini horomelingira kui Ala xa kibanyi mabiri, a a masen, «A bara non.»

¹⁸ Galanyi naxa bula, xui naxa mini, seyamakonyie naxa mini, boxi naxa seren, naxan maniyee mu nu raba sinden kafi dunija fol.

¹⁹ Na taa xungbe naxa kana alo se naxan giraxi dcoxo saxan. Dunija taae birin naxa bira. Ala naxa ratu Babilon taa gbe ma, a weni tonbili fi a ma a xa Ala xa xone mankane min.

²⁰ Surie nun geyae naxa loe.

²¹ Balabalanyi belebelee naxa keli koore ma, e bira mixie ma. A xori keran binya kilo tongo saxan nun naani nondon. Mixie naxa Ala xili rasoto na balabalanyi xa fe ra, barima na

toore nu gbo a gbe ra.

17

Babilon xa kane

¹ Na dangi xanbi, maleke kerent naxan nu na na maleke tonbili kanyi solofera ya ma, a naxa a fala n bε, «Fa be, alako n xa langoe xungbe xa kiiti masen i bε, na langoe naxan dɔxɔxi xure xungbee de ra.»

² Dunija mangεe nun na langoe gine naxa fe kobi raba. E xa mixie fan naxa bira fe jaaxie fɔxɔ ra han e naxa lu alo siisilae.

³ Na maleke naxa laamatunyi nde masen n bε. N naxa gine nde to gbengberenyi ma, a dɔxɔxi sube gbeeli fari, marasɔtɔ xilie nu sεbεxi naxan ma. Xunyi solofera nu na a ma, feri fu tixi a xun ma.

⁴ Na gine nu maxirixi donma gbeeli tofanyi nan na, kɔnmagore, belexerasoe, nun xurunde tofanyie nu na a yi ra naxee yailanxi xεema nun gεme tofanyie ra. Pooti xεema daaxi suxuxi a yi ra, fe xɔnxi sεniyεntaree nu na a kui, naxee misaalixi a xa wali jaaxi ra.

⁵ Xili nde sεbεxi a tigi ma gundo daaxi: «Babilon xungbe, yεnelae nun fe jaaxie nga.»

⁶ N naxa na gine to, a siisixi sεniyεntɔe wuli ra, naxee nu findixi Isa xa seedee ra. N to a to, n de naxa ixara ki fanyi.

⁷ Na maleke naxa a fala n bε, «Munfe ra i de ixaraxi? N fama ne yi gundo tagi

rabade i bε, yi gine xa fe ra nun yi sube xunyi solofera nun feri fu kanyi xa fe ra a dɔxɔxi naxan fari.

⁸ I sube naxan to, a nu na na, kɔnɔ a mu na yakɔsi. A fama ne tede yili tilinxı kui, a fa bɔnɔ. Adamadi naxee xili mu sεbεxi kisi buki kui, kabi dunija fɔle, e kaabama ne yi sube xa fe ra, barima singe a nu na, yakɔsi a mu na, kɔnɔ temui naxan sa fama, a man minima ne.»

⁹ Xaxilima nɔma yi fahaa-mude: Na xunyi solofera misaalixi geya solofera nan na, gine dɔxɔxi naxee fari.

¹⁰ Nee man misaalixi mangε solofera nan na. Suuli bara bira, kerent na na, boore mu nu fa sinden. A na fa, a buma ne dondoronti.

¹¹ Sube naxan nu na na, kɔnɔ a mu na yakɔsi, na misaalixi mangε solomasaxan nde nan na. A fan na na na mangε solofera nan ya ma naxan fama bɔnɔde.

¹² Na feri fu i naxee toxi, nee fan misaalixi mangε fu nan na, naxee mu nu mangεya sɔtɔ sinden. E tan nun na sube, e fama mangε nɔe nan sɔtɔde waxati kerent bun ma.

¹³ E waxɔnfe birin lan. E e xa sεnbε nun e xa mangεya ragbilenma ne na sube ma.

¹⁴ E Yεχεεyɔre gerema ne, kɔnɔ Yεχεεyɔre nan geenima, barima a tan nan findixi marigie Marigi ra, mangεe xa Mange. A xa mixi sugandixie, a xa danxaniyatɔe na a sεeti ma.

¹⁵ A naxa a fala n bε, «Na xuree i naxee toxi, na lan-

goe gine dəxəxi xure naxee de ra, e misaalixi namanee, bənsəee, sie, nun xuie nan na.

¹⁶ Na feri fu nun na sube, i naxee toxi, e na langoe gine xənma ne. E fama ne se birin bade a yi ra, e fa a ti a mageli ra, e a sube don, e a dənxəe woli te xəcra,

¹⁷ barima Ala nan a ragirixi e xa a waxənfe raba. E xa e xa mangəya ragbilen na sube ma, han Ala xa masenyi kamalima temui naxə.

¹⁸ Na gine i naxan toxi, a misaalixi dunija mangəe xa mangataa xungbe nan na.»

18

Babilən birafe

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke gbetə to goro ra keli koore ma. Nəe xungbe nu na a yi, a xa nəre naxa dunija iyalan.

² A naxa a fala a xui itexi ra, «Babilən xungbe bara bira. Babilən bara bira, a bara findi jinnəe xənyi ra, jinnə seniyəntaree nun xəni raharamuxie luma dənnaxə.

³ A kanaxi ne barima si birin bara bira a xa fe jaaxie foxtə ra. Dunija mangəe bara lu a seeti ma a xa wali kobi kui. Dunija yuləe fan bara banna a waxənfe saabui ra. E birin luxi ne alo siisilae.»

⁴ N naxa xui gbetə me keli koore ma a falafe ra, «N ma jama, wo xa mini a ya ma, alako wo fan naxa lu a xa yunubie kui, wo xa a xa təore fan sətə.

⁵ A xa yunubie bara gbo a gbegbe ra. Ala bara ratu a xa tinxintareya birin ma.

⁶ Wo xa a xa wali sare ragbilen a ma dəxə firin. A naxan nabaxi wo ra, wo xa na raba a tan fan na dəxə firin.

⁷ A waxənfe xun to nu masaxi temui birin, wo fan xa a xa təore xun masa na ki, a xa sunnun, barima a a fala ne a bəjəe kui, «Mangə gine nan n na. Kaajə gine mu na n na, n mu luma sunnunyi kui abadan.»

⁸ Na masenyi xa fe ra, a fama yi gbaloe tote ləxəe kerən: faxə, sunnunyi, nun kaame. A gamma ne te ra, barima Marigi Ala Sənbəema nan a makiitxi.»

⁹ Dunija mangə birin naxee bara bira a xa fe jaaxie nun a waxənfee foxtə ra, e fama ne wade. E na a to a xa taa na ganfe, e sunnunma ne.

¹⁰ E lu yire makuye barima e gaaxuxi a xa təore ya ra. E nu fa a fala, «Naxankate na Babilən bə. Naxankate na na taa xungbe sənbəema bə. A bara makiiti ləeri kerən bun ma.»

¹¹ Dunija yuləe wama ne a xa fe ra, e sunnunma ne, barima mixi mu na naxan e xa kotee sarama sənən,

¹² kote naxan findixi xəxəma ra, gbeti, gəmə tofanyie, dugi gəse daaxi, dugi gbeeli, wuri fanyi, sili jinyi masolixi, wuri fanyi masolixi, yoxui, wure, gəmə xərəxəe,

¹³ donse pəxunme, surayi məcoli birin, labundə, wəni, ture, farin fanyi, ningee,

yεxεεe, soee, sɔɔri ragisee, nun konyie.

¹⁴ «I waxɔnfe birin bara makuya i ra, na se fanyie bara lɔɛ i ma. I mu nee sɔtɔma sɔnɔn.»

¹⁵ Yule naxee bannaxi a saabui ra, e fan luma ne yire makuye, barima e gaaxuxi a xa tɔɔre ya ra. E wama ne, e lu sunnunyi kui.

¹⁶ E nu a fala, «Naxankate na na taa xungbe bε, naxankate na a bε, naxan nu wama dugi fiixε, dugi gbeeli, xεema, nun gεmε tofanyie xɔn.»

¹⁷ A xa naafuli birin bara kana na waxati kerenyi kui. Kunkui rajεrεe nun mixi naxan birin kunkui wali nde rabama, e luma ne yire makuye,

¹⁸ e fa a fala e xui itexi ra na taa xungbe ganxi ya ra, «Yi taa, a maniyε mu na.»

¹⁹ E fama ne xube masode e xunyi ma, e wa, e lu sunnunyi kui, e a fala, «Naxankate na na taa xungbe bε, naxankate na na taa bε kunkui kanyie bannaxi dənnaxε. Na taa bara findi gbengberenyi ra na waxati kerenyi kui.»

²⁰ «Naxee na koore, wo xa jεlexin na taa xa naxankate xa fe ra. Seniyentoee, Ala xa xεerae, nun namijɔnmæe, wo tan xa jεlexin, barima Ala bara wo gbejɔxɔ.»

²¹ Na temui malekε sənbəma nde naxa gεmε xungbe tongo naxan nu luxi alɔ se luxutase, a naxa a woli baa ma a falafe ra, «Babilon taa xungbe birama

ne a jaaxi ra alɔ yi gεmε. Mixi mu a toma sɔnɔn.»

²² «I xa sigie mu mεma sɔnɔn, naxee sama kora, xule, nun sara xui ra. Wali xui mu minima i xɔnyi sɔnɔn, maale din xui fan mu luma i xɔnyi sɔnɔn.

²³ Lanpui xa naiyalanyi mu toma i xɔnyi sɔnɔn. Futi xirimae xa jεlexin xui mu mεma i xɔnyi sɔnɔn, barima i xa yulεe nu bara findi mixi xungbee ra dunija, i bara si birin natantan i xa fe jaaxie saabui ra.

²⁴ Namijɔnmæe nun seniyentoee wuli bara mini i xɔnyi, a nun naxee kɔn bara raxaba bɔxi ma.»

19

Ala xa tantui

¹ Na to dangi, n naxa nama xungbe xui me koore ma a fala ra, «Ala tantu. Kisi, xunnakeli, nun sənbε na muxu Marigi Ala bε,

² barima a xa kiiti tinxin, a findixi nɔndi nan na. A bara langoe gine makiiti, naxan nu bara dunija ratantan a xa fe jaaxie ra. Ala bara a xa konyie wuli gbejɔxɔ a ma.»

³ Nama man naxa a fala a firin nde, «Ala tantu. Babilon tuuri tema ne abadan.»

⁴ Na fori moxɔnen nun naani, nun na nimase naani naxa e felen bɔxi, e Ala batu naxan nu magoroxi kibanyi kui, a falafe ra, «Amina, Ala tantu.»

⁵ Xui nde naxa mini kibanyi, a falafe ra, «Ala xa konyie, wo xa won Marigi Ala matɔxɔ, wo tan naxee

gaaxu a ya ra, wo tan dimēe nun forie.»

⁶ N naxa jnama xungbe xui me naxan sēnbē gbo alo xure wundu xui, xa na mu a ra galanyi xui. E naxa a fala, «Ala tantu, barima Ala Sēnbē Kanyi, won Marigi Ala bara so a xa mangeya kui.

⁷ Won xa sēewa, won xa nelexin, won xa a binya, barima Yēxēeyōrē xa futi xiri temui bara a li. A naxan dōxōma, a bara ge a yete yailande.

⁸ A naxan dōxōma a bara dugi fīxe tofanyi ragoro a ma, naxan misaalixi sēniyentōee xa kewali tinxinchie ra.»

⁹ Malekē naxa a fala n be, «I xa a sēbe, ‹Nellexinyi na mixie be naxee maxilixi Yēxēeyōrē xa futi xiri malanyi.›» A naxa a fala n be, «Ala xa nōndi nan na ki.»

¹⁰ N naxa n xinbi sin a bun ma n xa a batu, kōnō a naxa a fala n be, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na alō i tan nun i ngaxakerenyi naxee bara la Isa xa seedejōxōya ra. I xa Ala nan batu. Isa xa seedejōxōya findixi namijōnmē xa masenyi xōri nan na.»

¹¹ Na dangi xanbi n naxa koore to rabi ra, soe fīxe tixi na, a ragima xili Dugutēgē nun Nōndi fale. A gere soma tinxinyi nan na, a kiiti sa tinxinyi kui.

¹² A yae nu luxi ne alō te, mange katanyi naxan yailanxi gēmē tofanyi ra nu dusuxi a xun na. A xili

sēbexi a ma, xili mixi yo mu naxan kolon bafe a tan na.

¹³ A xa dugi bundaxi wuli ra. A xili ne Ala xa Masenyi.

¹⁴ Koore sōori gali nu biraxi a fōxō ra e xa soe fīxe fari, dugi fīxe tofanyie fan nagoroxi e ma.

¹⁵ Santidēgēma xērēnxī nu minixi a de i, alako a xa jamanēe gere, a xa e yamari sawuri sēnbēma ra, Ala Sēnbē Kanyi xa xōne xa kamali.

¹⁶ A sēbexi a xa dugi xungbe ma, a nun a tabe ma, «Mangēe xa Mange, marigie Marigi.»

¹⁷ N naxa malekē to, a tixi sogē fari. A naxa a fala a xui itexi ra xōni birin be naxee nu na koore ma, «Wo fa Ala xa xunnakeli yire,

¹⁸ wo xa mangēe sube don, a nun sōori mangēe sube, sēnbēmae sube, soe sube, soe ragie sube, lasiri nun konyie sube, dimēe nun forie sube.»

¹⁹ N naxa na sube to, a nun dunija mangēe nun e xa sōcrie. E birin nu malanxi alako e xa na soe fīxe ragima nun a xa sōori gali gere.

²⁰ Soe fīxe ragima naxa na sube jaaxi suxu, a nun na namijōnmē wule falē, naxan nu bara mixie madaxu tōnxumae ra, sube xa tōnxuma nu saxi mixi naxee ma, a nun naxee nu bara na sube xa kuye batu. Na firinyie birin naxa woli te nun soda xōora.

²¹ Santidēgēma naxan nu minima soe fīxe ragima de kui, a naxa booree faxa, xōnie fa e sube don.

20*Sentane rajonyi*

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke to goro ra kelife koore ma, yili tilinxsi naade saabi nun yələnəxonyi bele-bele nu na a yi ra.

² A naxa na sube magaax-uxi suxu, na bɔximase fori, naxan findixi Ibulisa ra, na nan na ki Sentane. A naxa a xiri, a xa lu na ki ne wulu keren bun ma.

³ A naxa a woli yili tilinxsi kui, a naade balan, a tɔnxuma sa naade ma, alako a naxa mini sie madaxude han na ne wulu keren xa kamali. Na xanbi a lanma a xa fulun waxati dunkedi bun ma.

⁴ N naxa kibanyi ndee to. Mixi naxee magoroxi e kui, nee nu bara yaamari soto e xa kiiti sa. N naxa mixie to naxee xunyie nu bara ba e de i Isa xa seedejəxçaya nun Ala xa masenyi xa fe ra. N man naxa mixie to naxee mu nu tuubi na sube nun a xa kuye bε, na sube xili mu nu sebexi e tigi ma, xa na mu a ra e belexe ma. E nu bara keli faxe ma, e niŋe, e yaamari raba Ala xa Mixi Sugandixi seeti ma ne wulu keren bun ma.

⁵ Boore mixi faxaxie mu nu kelixi faxe ma sinden, fo na ne wulu keren xa kamali. Marakeli singe nan na ki.

⁶ Nellexinyi nun seniyenyi na mixie bε naxee bara lu na marakeli singe kui. Saya firin nde mu nɔma e lide sɔnɔn. E findima ne Ala nun Ala xa Mixi Sugandixi xa serexedubee ra, e fa yaamari

ti a seeti ma ne wulu keren bun ma.

⁷ Na ne wulu keren na kamali temui naxe, Sentane minima ne a xa geeli kui,

⁸ a siga dunija birin sie madaxude, alo Gogo nun Magogo, a e malan gere xili ma. E xasabi luma ne alo meyenyi naxan na baa de ra.

⁹ Sie kelima ne dunija yire birin, e fa Ala xa jama rabilin a xa taa xanuxi kui. Kono na temui te goroma ne kelife koore ma, a fa e sɔnto.

¹⁰ Ibulisa naxan nu sie madaxuma, a tan bara woli te nun soda xɔɔra, na sube nun na namijɔnme wule fale na dənnaxe. E naxankatama ne naa kɔe nun yanyi ra abadan.

¹¹ Na dangi xanbi, n naxa kibanyi xungbe fiixe to, Ala magoroxi a kui. Bɔxi nun koore naxa e gi a ya ra, e lɔe.

¹² N naxa mixi faxaxie to, forie nun dimee, e birin tixi kibanyi ya i. Bukie naxa rabi, boore buki fan naxa rabi naxan findixi kisi buki ra. Mixi faxaxie naxa makiiti e kewali ra naxan nu sebexi na bukie kui.

¹³ Mixi faxaxie naxee nu na baa ma, nee naxa keli. Mixi faxaxie naxee nu na aligiyama, nee fan naxa keli, e birin naxa makiiti e kewali ma.

¹⁴ Faxe nun aligiyama naxa woli te xɔɔra, naxan findixi faxe firin nde ra.

¹⁵ Mixi naxan birin xili mu nu sebexi kisi buki kui, e naxa woli te xɔɔra.

21

Koore neenee nun bɔxi

nεεnε

¹ N naxa koore nun bɔxi nεεnε to, barima koore nun bɔxi singe nu bara lɔe, baa fan mu nu na sɔnɔn.

² N naxa taa seniyenxi to, Darisalamu nεεnε, naxan nu na gorofe keli koore ma Ala sεeti ma. A nu rafalaxi a fanyi ra alo gine naxan sigama a xa mori ralande a xa futi xiri lɔxɔe.

³ N naxa xui sənbəma nde mε kelife kibanyi yire, a falafe ra, «Ala xa hɔrɔmɔlingira nan ya naxan tixi adamadie ya ma. Ala sabatima nε adamadie tagi, e findi a xa jama ra, a fan findi e Marigi Ala ra, a lu e tagi.

⁴ A e yaye birin bama nε. Faxε, sunnunyi, wa xui, nun tɔɔre mu luma naa sɔnɔn, barima na fe mɔɔli naxee nu na singe ra, nee birin bara jɔn.»

⁵ Naxan magoroxi kibanyi kui a naxa a fala, «Yakɔsi, n bara fe birin masara.» A man naxa a fala, «A sεbe, barima masenyi na a ra naxan findixi nɔndi ra, a mu kanama abadan.»

⁶ A naxa a fala n be, «A bara jɔn. N tan nan na fe singe nun fe dɔnxɔe ra, a fole nun a rajɔnyi. Ye xɔli na naxan ma, n kisi ye fima nε a ma, a mu sarama. Na ye misaalixi kisi nan na.

⁷ Mixi naxan geenima, a ke nan na ki. N bara findi a Marigi Ala ra, a fan bara findi n ma di ra.

⁸ Kɔnɔ mixi gaaxuxie, danxaniyateree, mixi jaaxie, faxetie, yεnεlae,

mandurulae, kuye batuie, wule falεe, e birin luma nε te nun soda xɔɔra. Na findima faxε firin nde nan na.»

⁹ Maleke nde naxan nu na na maleke solofera ya ma, tɔnbili solofera nū na naxee yi ra, mankane solofera saxi e kui, a naxa fa n yire, a a fala n be, «Fa be, n xa Yεxεeyɔrε xa gine masen i be, naxan xa futi fama xiride.»

¹⁰ A naxa n xaxili xanin geya xungbe itexi ma. Menni a naxa na taa seniyenxi masen n be, naxan findixi na Darisalamu ra, naxan nu bara goro kelife koore ma Ala sεeti ma.

¹¹ Ala xa nɔrε nu na a ma, a nu yanbama alo gemε to-fanyi naxan maniyaxi diyaman na.

¹² A xa tεtε nu ite, naadε fu nu firin nu na a ma, maleke fu nun firin nu tixi na naadε ra e makantafe ma. Isirayila bɔnsɔe fu nun firin xili nu sεbεxi na naadε ma.

¹³ Naadε saxan nu na sogetede mabiri, naadε saxan nu na kɔɔla mabiri, naadε saxan nu na yirefanyi mabiri, naadε saxan nu na sogegorode mabiri.

¹⁴ Taa tεtε nu tixi na gemε safε fu nun firin nan fari, Yεxεeyɔrε xa xεera fu nun firin xilie nu sεbεxi e ma.

¹⁵ Maniyase xεεma daaxi nu na na maleke yi ra, naxan nu wɔyεnma n be, alako a xa nɔ taa, a naadε, nun a tεtε maniyade.

¹⁶ Taa kuyε, taa igbona, nun taa iteya, a birin nu lanxi kilo wulu firin, kilo

kemə firin, kilo məxəjən nan ma.

¹⁷ Malekə naxa tətə fan maniya adama ki ma. Na naxa lan kanke ya tongo saxan nun senni ma.

¹⁸ Tətə nu yailanxi gəmə tofanyi nan na naxan maniya diyaman na. Taa tan nu yailanxi xəəma xəri fanyi nan na naxan tinse alo ye.

¹⁹ Taa tətə nu tixi gəmə xungbee nan fari. Gəmə tofanyi mööli birin nan nu na gəmə xungbee raxunmaxi. Gəmə xungbe singe raxunmaxi gəmə tofanyi nde nan na naxan xili falama yasipe, a firin nde raxunmaxi gəmə tofanyi nde nan na naxan xili falama safiri, a saxan nde kalisedone, a naani nde emerode,

²⁰ a suuli nde sarodonixi, a senni nde sarodone, a soloferə nde kiroslite, a solomasaxan nde berili, a solomanaani nde topasi, a fu nde kirisopirase, a fu nun keren nde hiyasinti, a fu nun firin nde ametisite.

²¹ Tətə naade fu nun firin nu yailanxi gəmə tofanyie nan na naxee na baa ma. Naade birin findixi gəmə keren nan na. Taa malande nu yailanxi xəəma xəri fanyi nan na naxan tinse alo ye.

²² N mu Ala xa hörəməlingira toxi taa kui, barima Marigi Ala Sənbə Kanyi nun Yəxəeyərə nan na hörəməbanxi ra.

²³ Na taa hayi mu nu na soge ma, xa na mu a ra kike ma, alako a xa naiyalanyi soto. Ala xa nərə nan findima a xa naiyalanyi ra,

Yəxəeyərə findima a xa lanpui nan na.

²⁴ Sie nəremə a xa naiyalanyi nan kui, dunipa mangəe fama ne a binyade.

²⁵ Na taa naadəe mu balanma, barima kəə mu soma naa.

²⁶ Sie fama ne Ala binyade naa, e a matçxo.

²⁷ Se seniyentare yo mu soma naa, mixi naxan fe xəəxi rabama nun mixi naxan wule falama, e fan mu soma naa. Mixi naxee xili səbəxi Yəxəeyərə xa kisi buki kui, e gbansan nan soma na.

22

Ala xa kisi

¹ Na malekə naxa kisi xure masen n bə. A nu tinse alo diyaman, a nu minima Ala nun Yəxəeyərə xa kibanyi nan kui,

² a fa findi xure ra taa tagi. Kisi sansie nu tixi a də firin na, e nu bogi kike yo kike, sanmaya fu nun firin ne kui. E burexə findixi seri nan na namanee bə.

³ Dankə yo mu na sənən. Ala nun Yəxəeyərə xa kibanyi na taa kui. Ala xa konyie a xui rabatuma,

⁴ e a yatagi to, a xili səbəxi e tigi ma.

⁵ Kəə mu soma naa, e hayi mu na lanpui nun soge naiyalanyi ma sənən, barima Marigi Ala nan findixi e xa naiyalanyi ra. Ala xa konyie yaamari tima ne naa abadan.

⁶ Malekə naxa a fala n bə, «Yi masenyi nəndi nan

a ra, a mu kanama. Marigi Ala, naxan namijonmę xaxili ranerema, a naxa a xa maleke xee alako a xa a masen a xa konyie be naxan fama rabade waxati makorexi ra.»

⁷ Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa. Nelexinyi na mixi be naxan yi masenyi rabatuma, naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra.»

⁸ N tan Yaya, n bara na fe birin me, n bara na fe birin to. N to na me, n to na to, n naxa bira na maleke bun ma naxan nu bara na fee masen n be, alako n xa a batu.

⁹ Konč a naxa a fala n be, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na alo i tan nun i ngaxakerenyi naxee findixi namijonmęe ra, a nun mixi naxee yi Kitaabui xa masenyi rabatuma. I xa Ala batu.»

¹⁰ Na dangi xanbi na maleke naxa a fala n be, «I naxa yi masenyi balan tonxuma ra sinden, naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra, barima waxati bara makore.»

¹¹ Tinxintare xa lu tinxitareya kui, seniyentare xa lu seniyentareja kui, tinxitintęe xa lu tinxinyi kui, seniyentęe xa lu seniyenji kui.»

¹² Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa, n man fama ne mixi birin xa kewali sare ra.»

¹³ N tan nan findixi fe singe nun fe dənxęe ra, a föle nun a rajonyi ra.»

¹⁴ Nelexinyi na mixi be naxee e yetę seniyenma,

alako e xa kisi sansi bogi don, e man xa no sode na taa kui naade ra.

¹⁵ Fe jnaaxi rabae na taa fari ma, mandurulæ, yenelæ, faxetie, kuye batuie, nun wule falę birin wule rafan naxee ma.

¹⁶ N tan Isa, n bara n ma maleke xee seedejoxęya ra danxaniyatęe namar ma. N tan findixi Dawuda bɔnsęe sanke nan na, n tan findixi Dawuda bɔnsęe nan na. N luma ne alo subaxe looloe.»

¹⁷ Ala Xaxili Seniyenxi nun gine naxan xa futi xirima, e birin a falama, «Fa.» Naxan na a me, na fan xa a fala, «Fa! Ye xeli na naxan ma, a xa fa. Naxan wama a minfe, a xa kisi ye tongo, a xa a min, a mu sarama!»

¹⁸ N tan Yaya bara findi seede ra mixi birin be naxee bara yi masenyi me naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra. Xa a sa li mixi nde fama fe gbete nde sade yi masenyi fari, Ala nan fama töre sade na kanyi ma, alo töre naxan ma fe sebexi yi Kitaabui kui.

¹⁹ Xa a sa li mixi nde naxa wojenyi nde ba yi namijonmę xaxili masenyi ra naxan sebexi yi Kitaabui kui, Ala nan fama kisi sansi ke bade a yi ra, a fa lu taa seniyenxi fari ma, alo a sebexi yi Kitaabui kui ki naxee.»

²⁰ Yi seede naxan seedejoxęya baxi, a xa masenyi nan ya, a naxę, «Iyo, a gbe mu luxi n xa fa.» Amina. Marigi Isa, i xa fa!

²¹ Marigi Isa xa hinne birin na.